

PROVERBELE ROMÂNILOR

CAPITOLU X

DESPRE VIÊȚA SOCIALĂ

JUSTIȚIE. — LEGI. — INVÊȚĂTURĂ. — NEGUSTORIE.
CĂLËTORIE. — MESERII. — UNELTE.

AC

*Veđi Cap. III, & XXI,
c. Ac, Bărbat, Bôld, Bogat, a
Călca, Croitor, Funie, Mamă.
Cap. VII, c. Miere, Noroc,
Orb, Para, a Pili, a Strînge,
Surd, Tâmbară, Vedé, Zapciú.*

10999 *△ Acul este (e) mic dar scumpe haîne cöse.

A. PANN, I, p. 137. — HINȚESCU,
p. 1. — B. P. HAȘDËU, *Etym.*
Magn. p. 109. — GR. ALEXAN-
DRESCU, c. *Focșani, j. Putna.*

Și acul e mic dar scumpe haîne cöse.

S. I. GROSSMANN, *Dict. Germ.* 51.

1⁰ Dintr'o muncă cât de mică, putem dobândi folóse însemnate.

3° Pentru omul mic dar deștept.
Următorea ghicitore aromânescă.

Niic nîi-escu, drac nîi-escu,
Ma tută lumea eă u'nvescu.

exprimă aceeași idee.

Dans les petits boîtes les bons onguents.

Prov. Franc.

E chiucu ancu u pevaru, e po si face cente. 1)

Prov. Cors.

Liden Hund jager og Vildbassen. 2)

Prov. Dan.

11000 * △ Acul e mic, face lucruri mari.

V. SALA, *dasc. c. Sudrigiū, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeleș ca la No. 10999.

11001 Cine cu lăcomie acul cusătorului înghite,
acela cu mare mișelie fierul arătorului
boresce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 252.

Ai înghițit un ac și o să scoți un fier de plug.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 1.
— HINȚESCU, p. 79. — B. P. HĂȘ-
DEŪ, *Etym. Magn.*, p. 112.

* △

A înghițit un ac și o să scotă (a scos) un fier de plug.

A. PANN, II, p. 52. — HINȚESCU,
p. 1. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni,*
j. Suciava.

Veđi *Undiță.*

1) Mic e și piperul, și totuși te face el să'l simți.

Să ȃice pentru cei ce ieu cu sila și, în urmă, întorn
mai mult (GOLESCU).

* △
11002 A avé ac de cojocul cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p.
363. — S. I. GROSSMANN, *Dict.
Germ.*, p. 85. — AVR. CORCEA, *pa-
roh*, c. *Coștețu*, Banat.

* △
Am (eu) ac de cojocul têu (lui).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231 ;
Leg., p. 87. — P. GRĂDIȘTEANU,
Gazet. Pop., I, p. 192. — D-na E.
SEVASTOS, p. 110. — *Gazet. Pop.*,
I, No. 25. — N. POPESCU, *Calend.*
1881, p. 58 ; *Calend.* 1877, p. 36.
— *Conv. Liter.*, XII, p. 217. —
A. GOROVEI, *j. Suciava*. — G. PO-
BORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.* —
C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci,*
j. Vasluiu. — CALIN, LORDACHE,
stud. j. Argeș.

Asta e bôlă cu léc
Am eu de cojocul têu ac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158 ;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 17. —
B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p.
113 & 114.

* △
Este ac și de cojocul lui.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19 ; I,
p. 68. — HINȚESCU, p. 1. — DOBRE,
MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j.*
Argeș. — JULIU GROFȘOREANU, *inv.*
c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.

*
Are ac pentru cojocul têu.

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — M.
CANIAN, *j. Iași.*

* △
Are ac pentru cojoc.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulțl,*

* △
A găsi (află) ac de cojocul cui-va.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 96. — S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 131. — POPESCU, *Calend.* 1877, p. 36. — G. ONIȘOR, *prof. c. Banca, j. Tutova.* — V. A. FORESCU, *j. Suciava.* — I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 251. — P. GÂRBOVICEANU, *Semin. C. Buc. Cl. VII.* — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Corvirluțu.*

* △
A'și găsi ac de cojoc.

BENGESCU, *Conv. Lit.* XI, p. 128. — FR. DAMÉ, I, p. 31 & 271. — V. FORESCU, *j. Suciava.* — M. CANIAN, *publ. j. Iași.*

Am ac și ață de cojocul tău.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.

Vezi *Tâmbară.*

1⁰ Insemneză că putem să răsplătim ore-căruia (GOLESCU). Ne pricepem a ne răsbumă.

«Bună nădejde am că Pardosul cu multe pestriciunile și picăturile lui, *va află ac de cojocul Lupului.*» — DIM. CANTEMIR, p. 96.

2⁰ A înfrînă, a mărgini pre cine-va; a'l învinge.

3⁰ A fi în stare de a se împotrivi învinovățirilor ce i se aduc de alții.

«Are ac pentru cojoc.»

* △
11003 Cum e acul și cojocul.

V. CĂLIN, *stud. J. Argeș.*

După stăpân și slugă, după meșter și lucru.

* △
11004 Acul nu e sulă.

V. SALA, *dasc. c. Talpe, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Cap. VII, c. Șo-
fran.*

2° Cel mic nu se pôte asemăna cu cel mare, nici femeia cu bărbatul căci, precum se mai ȳice : *ce 'i căciulă nu 'i tulpan.*

* △
11005 Nu 'ți băgă ace în călcăie.

IULIŪ GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Face atent, pe cel ne-astîmpărat, să nu 'și tragă vre un rău prin purtarea sa.

* △
11006 Cu un ac
Tot sărac

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Domnesci, j. Muscel.*

Veđi Covrig, Mic, Rac.

Acelaș înțeles ca la No. 2435 și 8405.

*
11007 Agudealū cū-aclu,
S-ansară ca draclu.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Argumenteză cu putere ca să 'l deștepți.

* △
11008 A căută acul în carul cu fên.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 161; III, p. 130. — BENGESCU, *Conv. Liter.* XI, p. 87. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 111. — FR. DAMÉ, II, p. 25. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, J. Dorohoi.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.* — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.* — GR. I. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Covurlu.* — *Semin. C. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

A căută acul în căpița de fên.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 555.

¹⁾ Dă 'i (impunge'l) cu acul să sară ca dracul.

Orbul își caută acul în aria cu paele.

A. PANN, II, p. 4. — HINȚESCU, p. 137. — B. P. HAȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 111.

A căută acul în clăia de fên.

BARONZI, p. 68.

Gândesci că e flóre la urechie să cauți acul în carul cu fên.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 161. — HINȚESCU, p. 67.

A se necăji, a stărui ca să găsească ce-va care nu se póte afla, sau e fórte greú de găsit.

Chercher une aiguille dans une botte de foin.

Prov. Franc.

11009 **A ascunde acul în clăia de fên.**

BARONZI, p. 62.

A ascunde un lucru fórte bine; așa de bine în cât, la nevoie, nici nu 'l mai găsesce.

11010 **Nu căută acul în carul cu fên.**

I. G. VALENTINEANU, p. 30.

Acelaș înțeles ca la No. 11009 sub formă de oprire. Nu 'ți pierde vremea în zadar.

11011 * **A căută acul Dómnei.**

HELIAD-RĂDULESCU, v. XIX. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 145. — P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*, j. *Ilfov*.

* *A căută acul Dómnei cu fir roșu.*

BARONZI, p. 47. — G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pom.* p. 198.

1° Adică ce-va foarte frumos.

2° Mai ales un lucru care nu se poate afla.

În Etymologicum Magnum p. 110 citim :

«Poporul, firesce, crede că, cel mai frumos din toate acele, trebuie să fie acela al Dămnei. Jocul copilăresc de-a Baba-gaia (puia-gaia, clôța), se începe, în Țera-Românească, printr'un dialog, între copilul care face pe cloșca cu puș și între acela care face pe baba.»

CLOȘCA — Ce cauți, babo ?

GAIA — *Acul Dămnei cu fir roșiu !*

CLOȘCA — L'am găsit eu.

GAIA — Uite ! (arătând piciorul).

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p. 198.

Este de notat că, în unele locuri, flôrea *Nigella arvensis* sau *sativa*, *Cheveux de Vénus*, numită la Latină *Acula*, poartă denumirea de *Acu-dămnei*.

11012 * Δ Ca prin urechile acului.

ION GHICA, *Anuar Acad. Seria II.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 459. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 116. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 202; *Amint.*, p. 80; *Conv. Liter.*, XV, p. 449. — FR. DAMÉ, IV, p. 28. — S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*, p. 38. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vashuiu.*

* Δ A scăpat (s'a strecurat) ca prin urechile acului.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — G. P. SALVIU, & E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți, j. Covvliuiu.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — FR. DAMÉ, *Dict.* I, p. 31.

Vedî Bogat, Bólă,
a Vedé.

A scăpa de o primejdie abea-abea, cu mare greutate, ca prin minune. A fi lipsit puțin pentru ca ôre-cine să primescă răsplata unei fapte rele.

«Supărarea părintelui Oșlobanu ajunsese la culme, ... ca prin urechile acului de n'a făcut mucenic pe părintele Duhu.» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 80.

11013 * Par'că stă (șede) pe ace.

S. FL. MARIAN, *Tradit. Pop.*,
p. 313. — GR. ALEXANDRESCU,
magistr., c. *Focșani*, j. *Putna*.

Veđi *Ghimpe*.

E ne-răbdător.

11014 De la ac până la ață.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p.
177.

Veđi *Ață, Fir, Pěr*.

Adică absolut tot.

«De la ac până la ață, cu avuție, cu nēm, cu siminție în prav și în pulbere a'l întorce sē silui». — D. CANTEMIR.

11015 Până la un cap de ac.

VODĂ ALEXANDRU ILIEȘ, *An.*
1621, *apud Hășdēū, Etym. Magn.*,
p. 111.

Veđi *Ață*.

Adică cu totul, fără a lăsă nimic, și cum dice francezul:
jusqu'à une tête d'épingle.

«Deci să 'i faci să întorcă tot ce aū luat de la casa lui *până la un cap de ac*» — *Act de la ALEX. ILIEȘ, an. 1621*.

După părerea D-lui B. P. Hășdēū această expresiune ar fi o întorsătură posterioară, în loc de, *până la un ac de cap*, și o apropiē de expresiunea juridică aflată în codicele Teodosian: «si præter hæc tria crimina repudium marito miserit (uxor), oportet eam *usque ad acuculam*, in domo mariti deponere».

ADALMAȘ

Veđi *Aldamaș*.

11016 * Δ Nu 'i de tîrg ca de adălmaș.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Gher-nescimă, j. Tutova*.

Când într'o afacere unul se interesază numai de cele mai neînsemnate.

Vezi Etym. Magn. p. 782, cuvîntul *adalmaș*.

A ADUNĂ

Vezi *Înțelept, Tinerețe*.

11017 * Adună unde n'a risipit.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.

Adună unde n'a răsipit, dar nu se sfîntesce.

A. PANN, II, p. 28. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 393.

Adună unde n'a risipit, dar nu se sântesce.

HINȚESCU, p. 2.

Vezi a *Seceră*.

Pentru cei cari câștigă pe căi piezișe.

11018 * △ Cine nu adună pentru sine, adună pentru alții.

V. A. FORESCU, c. *Folticenii*, j. *Suciava*.

Pentru cei sgârciți cari nu știu să se folosescă de averea lor.

11019 * Adună și nu scie cui.

GR. ALEXANDRESCU, c. *Focșani*, j. *Putna*.

Acelaș înțeles ca la No. 11018.

Adună avuții și nu scie cine le va strînge. —
PSALM., 39. 7; Iov., 27. 17; ECCLES., 2. 18;

11020 * Unul adună, altul risipește.

I. G. VALENTINEANU, p. 24.

Veđi *Tată*.

Acelaș înțeles ca la No. 10854.

11021 \triangle Cine adună și cine mănâncă.

I. POPESCU, *inv. c. Dobrenă, j. Ilfov*.

Acelaș înțeles ca la No. 11020.

11022 Adună tóte, fie și próste.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 5*.

Arată ne-sașul omului, când nu vré să mai lase și pentru altul ce-va (GOLESCU).

11023 \triangle Adună cu firu ca să ai cu grămada.

I. POPESCU, *inv. c. Dobrenă, j. Ilfov*.

Veđi *Picătura*.

Adică câte puțin adunând, mult dobândim.

11024 \triangle Adună vara ca să ai ierna.

I. POPESCU, *inv. c. Dobrenă, j. Ilfov*.

Veđi *Vară*.

Acelaș înțeles ca la No. 303 și următoarele.

11025 * \triangle Adună la tinerețe ca să ai la bătrânețe.

GR. POJENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomița*. — I. POPESCU, *inv. c. Dobrenă, j. Ilfov*.

Veđi *Tinerețe*.

11026 * Δ Adunî cu țîrîita și împarți cu ne-miluita.

C. IORDĂCHESCU, *stud. c. Cristesci*, j. Botoșani.

Veđi *Mână, Punn.*

Acelaș înțeles ca la No. 3759 & 4582.

ADUNAT

11027 * Δ Când are tôte adunate
Atuncî la toți este frate.

I. GH. SIMION, *elev. Sc. Norm. Bêrl.*, c. Băsesci, j. Fălciu.

Veđi *Bogat.*

Cel bogat are destui prieteni dar, precum țice poetul.

Donec eris felix multos numerabis amicos,
Tempora si fuerint nubila, solus eris.

AGONISIRE

11028 Agonisirea la vreme înlătură lipsa și
nevoia.

HINȚESCU, p. 2.

Ne învață să fim prevădători.

ALB

Veđi *Cap. I, III & IV*,
c. *Albă.*

11029 * Ba e albă, ba e négră.

A. PANN, *Moș Alb II*, p. 41.
S. FL. MARIAN, *Ornit. II*, p. 64.

* Δ *Eū spuî că e albă, el spune că e négră.*

Veđi *Crută, Lac, Rață.*

CĂLIN IORDACHE, *stud. j. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 1943 & 2445.

SNÓVĂ

Dice că aŭ fost odată doi ómenîi, cari întîlnindu-se într'un loc și vedînd o cîorcobară ¹⁾, unul dintr'înșii țise către cela-l-alt: «Uite, mă *Alba!* că e mult mai albă de cât neagră.» Érá cela-l-alt îi rîspunse: «Mintîi, mă, că'i *Negră*, nu *Albă!* că e mai mult neagră de cât albă.»

Și tot așa unul: ba că e mai mult albă, érá cel-l-alt: ba că e mai mult neagră, nu numai că se certară între olaltă ci, de la un timp, începură a se și bate și se bătură grozav, căci nici unul nu voi să lese după cela-l-alt.

Érá după ce s'aŭ bătut bine, după ce s'aŭ scărmanat cum se cade, se despărțiră și se duseră fie-care în drumul său.

La un an de țile, după acéstă ne-înțelegere, cértă și bătae, întîlnindu-se ómenii noștrii érá-și un loc și, dându-și bună țioa, după obiceiu, țise unul dintre dînșii:

— Sciî, mîi frate, că proști măi fuserăm noi an, că ne băturăm pentru o cîorcobară.

La ce cela-l-alt rîspunse:

— Că đeŭ, mîi frate, tare rău am făcut.

— Și veđi, frate, țise érá-și cel d'întăiu, tot eŭ am avut dreptate, că cîorcobara e mai mult neagră de cât albă.

— Ea'n lasă, lasă, frate, tóte la o parte, țise cela-l-alt, că eŭ sciŭ pré bine că cîorcobara e cu mult mai albă de cât neagră.

Apoi tot așa, și de astă dată, nevoind nici unul nici altul să lese dintre ale sale, începură érá-și a se bate, ca și'n anul trecut, și numai după ce se bătură bine se despărțiră și se duseră de unde aŭ venit.

— S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 63.

* △
11030 Albă, neagră, asta este.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluŭu.*

Albă, neagră, asta e, cum se vede.

A. PANN, II, p. 144.—HINȚESCU, p. 2.

¹ Să țice când óre-cine nu se mulțumesc pe óre-ce, și alt ce-va măi bun nu avem să'i dăm (GOLESCU).

² Ce atătă vorbă. Ți-o plăcé, nu ți-o plăcé, tréba s'a făcut.

11031 A face albul negru.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 149.

*
Face albul negru și negrul alb.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 380.

A face din alb negru.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 149.

A arêta, a spune un lucru alt-fel de cât cum este.

11032 *
Nici albă, nici neagră.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 42. —
B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 706. — FR. DAMÉ, III, p. 108.

Veđi *Lațu*, *Negru*.

Adică de odată, fără multă vorbă.

«*Nici albă, nici neagră*, unde mă apucă de gât». — GR. JIPESCU.

ALDĂMAȘ

Veđi *Adalmaș*.

11033 **Bun de aldămaș.**

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 15. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 782.

Se đice de omul care a făcut o isbândă și care, de bucurie, ar trebui să cinstescă pe ai săi.

ALFA

11034 *
A fi alfa și omega.

IÓN NECULCE, *Letop. Mold.*, II, p. 228. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 864. — I. S. GROSSMANN, *Dict.*, p. 1. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulții, j. Covur-*

Adică începutul și sfârșitul, cel de căpetenie; om puternic, de el atîrnă totul, cum vré așa face.

«Éră Toderășe Visternicul, feciorul lui Iordachi Cantacuzino celui bătrân, fiind văr primar cu Dumitrașco Vodă, eră în mare cinste la Dumitrașco Vodă; el eră *alfa și omega* atunce în țera Moldovii». — I. NECULCE.

Eu sunt alfa și omega, începutul și sfârșitul.

Biblia 1688, Apoc., 1. 8.

ANDREA

11035 * Asună tuti hérele, asună ș'andreaua.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesa, Epir.*

Când un om de nimic vré să 'și dé aere, se amestecă în vorbă cu cei mari, își dá părerea ne-poftit, etc.

ANTAL

Veđi Beșiv.

ARCUDAȘ

11036 * Δ Țéranul pasce vaca și arcudașul o mulge.

P. GĂRBOVICIANU, *prof. c. Rătescî, j. Argeș.*

Veđi a Ară.

Adică unul muncesce și altul trage folósele. Veđi No. 419.

Tariro ikhan nemene djetere okho okô, tsang ni singgeri elemangga fountchetele djekou bi.²⁾

Prov. Mand.

¹⁾ Sună tóte férele, sună și andreaua.

²⁾ Dacă pe de o parte boul care ară nu are ierburî ca să mănânce pe

ARENDAȘIE

11037 Arendășia
Perde moșia.

ZAMFIR ARBORE, *Basarabia*, p.
470.

Căci arendașul sleiește pământul și sărăcesce țărănimea.

ARGĂSELĂ

11038 In putina cu argăsela.

A. PANN, I, p. 69.

La putină în argăselă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.
— A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 20 &
21; I, p. 70.

*In putina cu argăselă se întâlnește lupul
și vulpea.*

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*,
p. 1568.

Vezi No. 2671.

1° Toți oamenii trebuie să moră odată.

2° Oamenii cei răi, astăzi unul și mâine altul, ajung
toți la pușcărie sau la spânzurătoare.

3° Se dice pentru cele ce pururea eși argăsesc obrazul
cu dresuri (GOLESCU).

POVEȘTEA VORBIÎ

O vulpe rău stricătoare
Ducându-se la vânătoare,
Intilni în drum, p'o vale,
Pe cumetru lup în cale
Și îi dise, rânjind măsele:
— Cale bună cumetrele
Dar în cotro? până unde?
— Ia nân aci. îi răspunde.

Să 'ngrijesc de vr'o găină,
 Dar tu ce ți-ai lăsat casa?
 — Am plecat să dau cu plasa
 Colea, în acea cotenătă.
 Să ved n'o'i vînă vr'o rață.
 Dise asta-laltă iară:
 — Aîdeți împreună dară,
 Și găini, rațe ori ouë
 Le vom împărți în două.
 — Bine, aide. Și plecară.
 Vinară, pe cât vinară,
 Și, după ce împărțiră,
 Tote câte le hoțiră,
 Când cu ele se 'ncărcară
 Și pe la casă 'și plecară,
 Incepură să 'și ureze
 Sănătoși să ospeteze:
 — Nopte bună, cumetrele,
 Ferite-ar Sfântu de rele:
 — Iți mulțumesc, cumetriță,
 Domnul bine să-ți trimiță,
 Ne-am folosit astă-seră,
 Dar unde ne 'ntilnim iară?
 Dise ea: — Fără greșală
 La puțină în argăslă.

* * *

Drept este și prea firesce
 Că hoț cu hoț se întilnesce
 Mai lesne în pușcărie
 De cât în negustorie.
 Dar bețiv cu bețiv unde?
 Iacă și el ne răspunde:
 Unde'mi tîrnă să'mi ud gâtul
 Și imi mai petrec uritul.
 Așa și alt prin urmare.
 Mai lesne întilnirea 'și are
 Unde 'l trage pe el așa
 Ca să 'și petrecă viața.

A. PANN.

Tous les renards se retrouvent chez le pelletier.

Prov. Franc.

Tutte le volpi si trovano in pelliceria.¹⁾

Prov. Ital.

Alle listigen Füchse kommen endlich beim Kürschner in der Beize zusammen.¹⁾

Prov. Germ.

Every fox must pay his own skin to the flayer.²⁾

Prov. Engl.

11039 * Δ A se duce în putina cu argăsélă.

HINȚESCU, p. 157. — G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurlui.*

A se prăpădi, a se duce dracului, a se duce la spînzurătore.

«Dute în putina cu argăsélă». — HINȚESCU.

11040 * Δ Să ne întilnim la putina cu argăsală.

ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele, j. Dolj.*

Adică pe lumea cea-l-altă, când om muri.

A lu piddaru nni videmu tutti.³⁾

Prov. Sard.

Allá nos veremos en el corral de los pellejeros.⁴⁾

Prov. Span.

ARVUNA

11041 * Δ Arvuna te légă și plata te scapă.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Rătescl, j. Argeș.*

¹⁾ Tóte vulpile șirete ajung la urmă împreună în cada cu dubelă a cojocarului.

²⁾ Fie-care vulpe trebuie să 'și dea pelea la cojocar.

³⁾ La cojocar ne vom revedé cu toții.

1⁰ În înțelesul firesc.

2⁰ Dacă făgăduiești trebuie să te ții de cuvânt.

A ARVUNI

11042 *△
Cine arvonesc
Acela plătesc.

P. PALADE, *stud. c. Câmpeni, comit. Turda-Arieș, Transilvania.*

Acelaș înțeles ca la No. 11041.

ASPRU

Veți *Vorbă.*

A AVÉ

Veți *Ban, Cămilă, Para, a Plânge.*

11043 *△
Cine are bé și mănâncă; cine nu, stă și se uită.

A. PANN, I, p. 130. — HINȚESCU, p. 12. — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluu.*

Cine are bani bé și mănâncă, eară cine nu, se uită și rabdă.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter., XI, p. 196; Pov. p. 279.*

*△
Cine are bé și mănâncă, iar cine nu, rabdă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlu.*

Veți *a Bé, Ploscă.*

1⁰ Acelaș înțeles ca la No. 9168.

2⁰ Arată, într'un mod hazliu, ce fac ómenii la oraș. —
I. Creangă.

11044 * Δ Am și n'am.

V. SALA *dasc. c. Totorenți, comit. Bihor, Ungaria.*

1⁰ Nu vréu să te împrumut; am, însă nu pentru tine.
2⁰ Pentru acel care e dator mai mult de cât are.

11045 De la cel ce n'are nici Dumneđeș nu cere.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 158. — FR. DAMÉ, I, p. 222.

* Δ De unde nu'î nici Dumneđeș nu cere.

N. GH. IONESCU, *înv. c. Mămornita, j. Dorohol.* — V. A. FO-
RESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

De la cine n'are nici Dumneđeș nu pôte
să ăea.

I. G. VALENTINEANU, p. 41.

* Δ De unde nu'î (este) nici Dumneđeș nu pôte
luă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștelu, Banal.* — JUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galsă, comit. Arad, Ungaria.*

* Δ De unde nu'î nici Dumneđeș nu are
ce luă.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluțu.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluțu.*

D'iu nu'î, ș-Dumnidzșu nu are țe's ăa. ¹⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahr.*, p. 170.

*
*D'îu nu este, nică Dumnidzëu nu ȳia.*¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Adică de la cel sărac nu pôte cere nimeni, fiind că nu are; se dice mai ales când unul ca acesta nu'și pôte plăti datoria sa.

*Ubi nihil est, Cæsar jure suo excidit.*²⁾

Prov. Lat.

Où il n'y a rien le roi perd ses droits.

Prov. Franc.

*Dove non è, non se ne può torre.*³⁾

Prov. Ital.

*Al que no tiene, el Rey le hace libre.*⁴⁾

Prov. Span.

*Where nothing is, nothing is to be had.*⁵⁾

Prov. Engl.

*Wo Nichts ist, hat der Kaiser sein Recht verloren.*⁶⁾

Prov. Germ.

11046 **Dacă n'ai,
Din umeri dai.**

A. PANN, II, p. 55. — HINȚESCU,
p. 117.

Adică n'ai ce face. Când nu poți plăti unui creditor.

¹⁾ De unde nu este nici Dumneđeū nu ȳea.

²⁾ Unde nu'ī nimic, Impēratul (Cesar) își perde dreptul.

³⁾ Unde nu'ī, nu sē pôte luà nimic.

⁴⁾ Acelui care nu are nimic, Regele îi dă libertatea.

⁵⁾ Unde nu e nimic, nimic nu e de luat.

⁶⁾ Unde nu e nimic, Regele îi dă libertatea.

- 11047 * Cu cât are cine-va, tot ar vré să mai aibă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* II, p. 59;
Rev. Ist., II, p. 158.

Arată firea lacomă și ne-sățiosă a omului.

*Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.*¹⁾

OVIDIÛ.

L'appétit vient en mangeant.

Prov. Franc.

*Chi più ga, più vorria aver.*²⁾

Prov. Triest.

- 11048 Carle mai mun are, mai mun va avé.³⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unt.*, I,
p. 10.

Veđi *Dumneșeă*.

Tot cel care are capetă mai mult.

- 11049 * Δ De ce ai, de ce ai mai avé.

Șezăt., III, p. 3. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedescă j.*, *Tutova*.

Acelaș înțeleș ca la No. 11047.

- 11050 Când aveam în ce, n'aveam cu ce; acum că am cu ce, n'am în ce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 33.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 456.

¹⁾ Cu cât ai bėut mai mult cu atât ți-e mai sete.

²⁾ Cine are mai mult, mai mult vré să aibă.

³⁾ Care mai mult are, mai mult va avé.

* Δ

Când aveam (avem, ai) cu ce, n'aveam (avem, ai) în ce; și când am (avem, ai) în ce, n'am (avem, ai) cu ce.

A. PANN, II, p. 71. — HINȚESCU, p. 31. — I. G. VALENTINEANU, p. 45. — N. JUVARA, c. *Popeni, j. Fălciu*.

*

Când am ce, n'am în ce; când am în ce, n'am ce.

A. GOROVEI, c. *Folticeni, j. Suciava*.

Arată ne-putința omului la vreme cuviincioasă (GOLESCU).

11051 Când aveam locul, n'aveam mijlocul; acum că am mijlocul ăm lipsesce locul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.

Arată ne-potrivirea norocirii ce nu vine la vreme (GOLESCU).

11052 * N'avea... dar avea de gând să'si ieă.

I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 167.
— *Voința (ziar)* XII, No. 3349.

Pentru cei cari se laudă cu ce n'aă.

SNÓVĀ

Un țigan murise și, ducându'l la grópă, nevésta lui îl jeleă așa :
— Aoleo! Aoleo! Ce bine mă 'ngrijeă! Ce bine măncă! Cine să'î pórte căciula acum?

— Avea, fă, or' n'avea? o întrebă unul.

— Ba n'avea, dar avea de gând să'si ieă.

11053 Daca ai,
Dai.

HINȚESCU, p. 2.

Daca nu ai, ești silit să respingî cererea ce ti se face.

11054 * Ce am avut și ce am pierdut!

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134 & 151; II, p. 88; III, p. 122.—HINȚESCU, p. 7.

Pentru cel care e lovit rău de sortă.

11055 * Δ N'are cu ce sătură un șorece.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Veți *No. 5054.*

E sărac lipit pământului.

AVERE

Veți *Drac, Morte.*

11056 * Δ Averea 'i gard de nuele
Sărăcia 'i zid de petră.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluia.*

Veți *Bogăție.*

Cu greu se câștigă banii, se pierd însă foarte ușor.

Averile de frunte
Sunt că un isvor de munte:
Astă-ți curge și innecă
Și mână scade și apoi secă.

Poes. Pop.

11057 * Δ Averea n'are stăpân.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Veți *Ban.*

1° Cum a venit să și duce, ne având stavilă.

2° Arată tot de odată că omul nu trebuie să năzuiească ca, prin căi piezișe, să și facă avere căci dacă *de haram a fost, haram s'a dus.*

11058 **Averea străină nu ține de cald.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 235.
 — LAURIAN & MAXIM, I, p. 234.
 — FR. DAMÉ, IV, p. 111.

Veđi *Haină, Străin.*

Adică nu ne folosesece întru nimica.

* △
 11059 **Averea strîngătorului (sgîrcitului) trece
 în mâna cheltuitorului (risipitorului).**

V. A. FORESCU, *c. Malini, j. Suciava.*

Veđi *Ban.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 11021.

2° Se ȃdice, mai ales, celor sgîrciți.

* △
 11060 **Averea e ca o baltă, cum faci un șen-
 tulet ț totă se scurge.**

V. SALA, *dasc. c. Țigănesci, comit. Bihor, Ungaria.* — HINȚESCU, p. 7.

Acelaș înțeles ca la No. 11056.

* △
 11061 **Averea, mai mult de patru-deci de ani
 nu stă într'un loc; și acolo stă atăta,
 unde e câștigată cu dreptate iar, unde
 e cu strîmbătate, nu ține nici atăta.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Ban, a Căștigă, Drept, Dreptate.*

Acelaș înțeles ca la No. 11060, cu adaosul că omul nu trebuie să năzuiescă ca, prin căi piezișe să facă avere, căci bogățiile adunate din jafuri și răpiri se pierd.

Averea cu înșelăciune, câștigată scade.

- 11062 * Δ Cine se bucură la avere
(Ei) ieă fără plăcere.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 106;
II, p. 126. — HINȚESCU, p. 7. —
GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, j. Putna.

Căci e cam greu să'ți placă și nevêsta și zestrea ei,
fiind sciut mai ales că: *sutele mărită slutele.*

- 11063 * Δ M'am bucurat la avere și la vai de păca-
tele mele.

ANDREI MARINESCU, *înv. c. Hu-*
mele, j. Argeș.

Când cine-va se înșală cu căsătoria, uitându-se numai
la avere.

- 11064 Nu averea face pe om ci omul averea.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p.
34.

Veđi *Ban.*

Trebue să cântăresci valórea omului iar nu averea lui,
căci: *banî aũ și țiganiũ dar omenie n'aũ.*

- 11065 * A se scăldă în averile sale.

A. PANN, I, p. 164. — P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 377.

Veđi *Ban, Para.*

E putred de bogat.

- 11066 * Δ E plin de avere ca cotea de beșini.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți,*
j. Covurluũ.

11067 * A 'și mîncă averea cu lingura.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 807.

Veđi *Ban.*

A cheltui cu ne-miluita.

11068 * △ A i se duce averile.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 25.

A 'și pierde puterea; în adevăr pentru sufletele viteze puterea este cea măi scumpă avere.

PĂUNAȘUL CODRILOR

.
.
.

Ei de brîu s'apucau
Și la luptă s'luau.
Cînd în loc mi se 'nvîrtia.
Cînd în sus se opintia.
Nici unul nu dovedea,
Gîos nici unul nu cădea.
Ear băietul cum slăbea
Brîul i se descingea,
Și Păunul mi 'l strîngea,
Trapușorul il frîngea.
« — Mândro, mândrulița mea!
Vin de 'mă strînge brîul meu!
Ap'era te-ar Dumneđeu!
Că-mi slăbesc puterile
Mi se duc averile.
— Ba nu, nu, bădiță frate,
Că veî luptă pe dreptate;
Și orî-care a birui
Eî cu dinsul m'oiu iubi».

AVOCAT

11069 * Avocatul ne-chemat
Se plătesce c'un căcat.

*Vocatu carle nu fost cîîemat, vire platit cu cacatu.*¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 15.

Pentru cel care se amestecă, ne-chemat, în vorbă.

*Avvocato non chiamato con un piatto de merda fu pagato.*²⁾

Prov. Triest.

AVUT

Veđi *Cap. XVII & XXIX*,
c. Avut, Bogat.

11070 [△] Tot grasu e frumos și tot avutu cinstit.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 141.

Veđi *Bogat, Gras.*

Arată cinstea celor bogați.

11071 * Avutlu a órfânluî nu i pistipsésce.³⁾

D. DAN, *stud. c. Nevésta, Macedonia.* — META COSTANDIN, *c. Molovište, Macedonia.*

Veđi *Bogat.*

Bogatul nu crede păsurile săraculuî.

11072 Ș-draclu aduđi avutluî dări.⁴⁾

G. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 152.

Veđi *Bogat.*

Celui bogat i se fac hatîrurî.

¹⁾ Avocatu care nu a fost cîîemat, e plătit cu un căcat.

²⁾ Avocatu ne-chîemat cu o farfurie de căcat a fost plătit.

³⁾ Avutul nu crede ne cel sărac

11073 S-eră tuți avuți, cari vré sapă agrili?¹⁾G. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 177.Veđi *Boer, Cibotă, Mare.*

Acelaș înțeles ca la No. 9771.

*Tuti un si po esse ricchi.*²⁾*Prov. Cors.**Tout lou monde pou pas estre Mestre.**Prov. Prov.*11074 Avutlu tuti hărli lă-ari.³⁾G. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 151.

Bogațiile unui om ne țieău ochiș de nu mă vedem cusururile lui, de aceea să țiece într'un cas deosebit că: *zestrea tôte le astupă.*

AVUȚIE

Veđi *Patrie, Sănătate.*

11075 * Δ Avuția cu rea (rē) credință nu aduce folos.

C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vasluiu.* — GR. ALEXANDRESCU, *c. Focșani, j. Putna.*Veđi *Avere, Haram.*

Adică luată cu hapea. Acelaș înțeles ca la No. 11061.

11076 Unde 'i avuția acolo 'i și inima.

KÁROLY ÁCS, p. 78.

Veđi *No. 3589.*

Cel bogat tot la averea lui gândesce.

¹⁾ Dacă eraș toți avuți, care ar fi săpat câmpurile (ogórele).

²⁾ Toți nu pot fi avuți.

Au trésor gist le cœur.

Prov. Franc.

Dove giace il tesoro, ivi giace il cuore.¹⁾

Prov. Ital.

Wo der Schatz ist, da ist auch das Herz.²⁾

Prov. Germ.

Kde si kdo traufá, tam najde brucha.

Prov. Cech.

A ki hol bízik, ott hízik.

Prov. Mag.

Гди е сокровиште, тамо е и срце.

Prov. Sirb.

11077 **Avuția nicî o iubi fórte, nicî o urî.**

DIACONOVICI-LOGA, p. 27.

Căci, precum țice francezul : *l'argent est un bon serviteur mais un mauvais maître.*

AZ

11078 * **A scie az-buche.**

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

A avé numai un început de învățatură.

BĂDĂŪ

11079 **Ca mîța din bádăũ.**

DIM. ȚICHINDEAL, *fab. p. 59.*

Veđi *Târîțe.*

Cu mare băgare de sémă.

¹⁾ Unde se află comóra, acolo e și inima.

²⁾ Unde e comóra, acolo e și inima.

«Ca hărțul din tărițe și ca mâța din bătău nu trebuie fraților căutat, iaste preotul cu barbă; fie cu barbă, ori fără barbă, aceia să fie la noi tot una; ci trebuie căutat are preotul nostru în cap din destul învețatură ca să pôte el cuvintul lui Dumnezeui a'l semănă în inimele ómenilor». — DIM ȚICHINDEAL.

BÎLCIU

Veđi *Vorbă*.

11080 *[△] Vorbă să fie că bîlcîu sê face.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci,*
J. Vâlcea.

Veđi *Vorbă*.

Când te rógă cine-va să'î faci un lucru și 'î respingî cererea. Veđi No. 6393 & 6395.

11081 *[△] Mě duc la bîlcî
Să cumpěr gâlcî.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci,*
j. Vâlcea.

Se đice celui care sê duce la bîlcîu fără să cumpere ce-va.

11082 *[△] A stă ca în bîlcîu.

C. BUNGEȚIANU, *inv. c. Cosovăț,*
j. Mehedinți.

Când cine-va stă rějghinat într'o poziție rușinosă.

11083 *[△] Din ăl bîlcîu mai scii care o fi dat!

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci,*
j. Vâlcea.

Când lovesci pe cine-va pe furiș și îndată tăgăduesci.

SNÓVĂ

Odată un negustor mare mergea cu un țigan la un oraș. Ei erau amîndoi călări. Ajunseseră la o poiană frumoasă, sub pîlele unei păduri. Descălecară amîndoi și se puseră să se odihnescă la umbră. Negustorul dișe :

— Ce loc frumos de bilciu este aici, mă țigane !

— Că d'ăia mă tot uîț eū, cocóne. Și scii ce mă gîndesc eū ?

— Ce te gîndesci, mă țigane ?

— Mă gîndii să fac eū acu, aici, un bilciu să se ducă pomina !

— Și cum ai să faci tu bilciu aici ?

— Numai să veđi, d'o minune, cocóne. Și țiganu s'apucă să desfacă șeile de pe cai și le întinse pe poiană, pe două rînduri, ca la bilciu. Mai puse merindele lor, hainele și tóte cîte le aveaū, și așa țiganul dișe negustorului :

— Hai, cocóne, de te plimbă acum prin bilciu.

Negustoru, ca să facă glume, se sculă și începū a se plimbă printre șei, cu țiganul șold la șold.

Tot plimbându-se ei așa, nu sciu cum îi vine bine țiganului și cîrpesce negustorului o palmă sdravănă de auđi cîinii în Giurgiu.

— Cine dete, mă țigane ? se răsti negustorul.

— Apoi de, cocóne, *din hăl bilciu mare scii cine o fi dat ?* rîspunse țiganul prefăcându-se că nici usturoiu n'a mîncat nici gura nu 'i miróse.

BALERCĂ

Veđi *Leică, Pîntece*.

BALTAG

Veđi *Stejar*.

BAN

Veđi *Cap. I & V, c. An, Cap. II, c. Albă, Ban, a Bate, Bătrân, Capră, Chel-tuică, Chezaș, Chiflă, Cap. VII, c. Cinste, Cur, Drac, Femeie, Gură, Horă, Cap. VIII, c. Hrén, Înnecătură, a se Însură, Miere, Minte, Naforă, Palat, Pétră, Pită, Prietîn, Pulere, Sănătate, Cap. XI, c. Sasca, Slugă, Stup, Tufă, Vorbă, Zestre*.

11084 * △ Banul este (e) ochiul dracului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82; III, p. 30. — HINȚESCU, p. 10. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 178; *Rev. Ist.* I, p. 450. — HELIAD-RĂDULESCU, p. 95. — HINȚESCU, p. 10. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 58. — AL. ODOBESCU, II, p. 154. — D-NA E. B. MAWR, p. 97. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 252. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava*. — C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vasluiu*. — V. SALA, *dasc. c. V. Seliște, comit. Bihor, Ungaria*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*. — *Semin. Centr. Buc. cl. VIII prin P. GĂRBOVICEANU, prof.* — ION ROMAN, *teol. comit. Șolmocolui, Ungaria*.

* △ Banu 'i ochiu dracului.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 636. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 115. — EN. BĂLTEANU, *Lumina*, I, p. 87. — V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu*.

* △ Banul, ochiul dracului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85. — GR. POENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomița*.

Banu e ochiu necuratului.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 113.

* Baniî sunt ochii dracului.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 119. — GR. JIPESCU, *Lumina*, I, p. 259. — M. CANTAN, *public. j. Iași*.

Veđi *Aur, Para.*

1° Ne învață să păstrăm banii ascunși pentru că vederea lor îndemnă pé om la urmări ne-trebnice (GOLESCU).

2° De la bani se fac multe rēutăți.
Veđi originea đicerii la No. 439.

* △
11085 Banul muncit nu se prăpădesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59;
III, p. 73.—HINȚESCU, p. 10. —
Semin. C. Buc. Cl. VIII prin
P. GĂRBOVICEANU, *prof.* — GR.
POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ia-*
lomița.

Banul muncit plutesce d'asupra apei.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p.
451.

Căci scie omul să 'l prețuiească și prin urmare să 'l
păstreze.

11086 Când ai bani trebuie să ai și dușmani.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59;
III, p. 73.—HINȚESCU, p. 8.

* △
Când ai bani
Ai și dușmani.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Cor-*
bu, j. Olt.

* △
Banul îți face vrăjmași.

V. SALA, *dasc. c. Ds. Forrői, co-*
mit. Bihor, Ungaria.

Căci mulți te pizmuesc.

11087 Banul, pasere cu aripi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.—
FR. DAMÉ, III, p. 192.

Veđi *Para.*

Adică lesne sbóră. (GOLESCU).

Ii dnè a volo. ¹⁾

Prov. Piem.

11088 Banul e făcut rotund, lesne se rostogolesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58 ; III, p. 72. — HINȚESCU, p. 9.

* Δ *Banul e făcut rotund, iute se rostogolesce.*

H. D. ENESCU, c. Zamostea, j. Dorohoi.

Banul este rotund, fuge d'a rostogolul.

Rom. Glum. 1. p. 8.

* Δ *Banul fiind că e rotund, ușor se rostogolesce.*

V. SALA, *dasc. c. Petrosa, comit. Bihor, Ungaria.*

Baniș sunt rotunđi, bată'i să'i bată! ūș scapă printre degete și se duc d'a dura.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 450.

* *Prăllu este arucutos, tea șa thimel̃iu n'a-cașă.* ²⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevesta, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 11087.

Argent est rond il faut qu'il roule.

Prov. Franc.

¹⁾ Baniș sbórá.

²⁾ Banul este rotund, de aceea se rostogolesce ușor.

I danari son tondi e ruzzolano. ¹⁾

Prov. Tosc.

Det Geld is rund. ²⁾

Prov. Hanov.

Penge ere runde. ³⁾

Prov. Danez.

Peningr er krínglöttr svo hann velti milli allra landa. ⁴⁾

Prov. Island.

11089 * Banul e ciocoiu de uși multe.

A. PANN, III, p. 28.—HINȚESCU, p. 9.—FR. DAMÉ, I, p. 245.

Acelaș înțeles ca la No. 11088.

11090 Banul grăiesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Adică cel bogat (GOLESCU).

Dum divis loquitur verbum Solomonis habetur.

Prov. Lat.

11091 * △ Bani aū și țigani.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 162; III, p. 131. — HINȚESCU, p. 8.—G. DEM. TEODORESCU, *Conv. Liter.*, XI, p. 306. — FR. DAMÉ, I, p. 118.—D-NA Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova.*

¹⁾ Bani sunt rotunđi și se rostogolesc.

²⁾ Banul este rotund.

³⁾ Banul e rotund.

⁴⁾ Banul e rotund, de aceea se rostogolesc împrejurul lumii întregi.

* △
Banî aŭ și țiganii, dară (dar) cinste nu.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I*, p. 450; *Leg.* p. 371. — I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

* △
Banî aŭ și țiganii, dar n'aŭ (și) cinste.

Sem. C. Buc. prin P. GÂRBOVICEANU, prof. — G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △
Banî aŭ și țiganii dacă n'aŭ cinste.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △
Banî aŭ și țiganii, iar (dar) omenie n'aŭ.

S. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 34. — V. SALA, *dasc. c. Gurani, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
Banî aŭ și țiganii, numa omenie n'aŭ.

AVR. CORCEA, *paroch c. Coșteiu, Banat.*

1⁰ Lăcomia de banî nu e bună.

2⁰ Nu trebuie să judeci omul după avere, ci după înșuririle lui cele bune.

«— Cere-mi or cât vei voi, și 'ți voi dă, pentru această facere de bine.

— *Banî aŭ și țiganii*, îi răspuse fiul de împărat, *dară cinste nu*. Să nu socotesci că pentru banî am făcut ce am făcut eu acum pentru tine». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 371.

11092 * △
**Ban găsit,
Ban vrăjit.**

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p. 93. — FR. DAMÉ, IV, p. 234.

Banii găsiți, prin opoziție cu banii munciți, îți aduc fel de fel de neajunsuri, căci sunt averea dracului.

Vezi S. FL. MARIAN, *Tradiții populare române*, p. 85, «Comorile lui Vodă».

CODREANUL.

.

 Se ducea hoțul rîdînd,
 Fugea roibul nechezînd,
 Ear Mocanul stă plîngînd,
 Și din gură tot dîcînd:
 «Alelei! mîi Codrelene!
 Te veți de pe sprincenele
 Că ești făcător de rele.
 Vin Codrene înapoi,
 Dă-mi incalte cei opt boi,
 Câți-va bani de cheltuélă
 Și chebea de priminélă.
 — Ba 'ți fă cruce, mîi mocan;
 Di c'aî cinstit pe Codrean
 Că de oi u veni înapoi
 In loc de car cu opt boi
 Ti-oiu dă nisce pumuî sgîrciți
 De ți-or părè *banî găsiți*».
 Și s'aî dus, s'aî dus, s'aî dus
 P'ân ce sórele-aî apus.

Poes. Pop.

Reproducem din *Șezătórea*, an. V, p. 107, următóarele credințe despre comori și banii găsiți. Se vor mai află altele, tot în acest capitol, la cuvîntul *Comóră*.

DESPRE COMORI

Banii se pun «pe la locuri înseminate». Așa: sub un copac, lângă o stîncă dintr'un vîrf de munte, lângă o stîncă de lângă o cărare, sau drum mare.

Dacă comóra îf lângă o stîncă, și în apropiere este un copac, atunci se găsește semn în copac; sau de 'i comóra sub un copac, atunci îf cioplas în copac; sau îs tăiete câteva cepuri.

Când pune cine-va bani în pămînt, face o grópă. Banii mai întăi se pun într'o căldare, ceaun, balercă, gálétă etc. Omu îngenunche lângă grópă și dîce: ¹⁾ «cum i-am luat, așa să-î íee de aici, cel ce í-a găsi».

Aceste vorbe se dîc, numai când s'a luat bani «cu mórte de om».

¹⁾ Când dice vorbele la punerea banilor, dracul se află aprópe de cel

Când nu-s luați bani cu mörte de om, atunci se ȕice: «Cine-a lua banii aceștia, să facă: milostenie (sărindare) la biserică, monastiră; sau să facă o fântână lângă un drum; să cumpere nisce vaci, să facă case la nisce vădani. Să cumpere pămînt pentru nisce copii găsiți, ori orfani.

Tot atunci spune la ce vreme trebuie să ardă banii.

Banii ard la vremea hotărîtă de cel ce i-o pus în pămînt. Para comorilor e albastră; și nu arde de una, ci sbucnesce în rînduri.¹⁾

Banii cei buni ard tot-dé-una după ce cîntă cocoșii și ȕiua. Mai ales cînd ard în zori de ȕiuă, și în acea ȕi e sêrbătore mare, acel ce-i vede, are noroc de aceștia.

Banii cei rîi ard tot-dé-una după ce 'nserază, pînă la mezul noptei. Cel ce vede arȕind o comoră și e departe de dînsul, sê împlănte un cuțit în pămînt, căci comora arde pînă ce ajunge ca să insemne unde arde comora, pentru ca pe urmă s'o sape.

Dacă vîd mai mulți omeni arȕend o comoră și se duc îndată ca s'o sape, acelaia ce i se va arêta pe comoră un lucru ôre-care de aur,²⁾ argint, aramă etc., acela are noroc la comora aceea.

Cînd ard banii, pămîntul de comoră se face sguros și de-o colóre cenușie deschisă, iar petritele de colóre ruginie.

Cînd te duci să sapi o comoră, să'ți iei: sapă, hîrleț, cazma și încă următorele lucruri: luminare din ȕina de Paști, smirnă din cadelnița popei și usturoi. De ai luminare de paroi, nu 'ți mai trebuie alt nimic, poți să te duci cu peptul deschis, n'ai de ce să te temi.

Cu usturoiul se unge în cruciș pe față, cînd se apropie de comoră și ȕice niște cuvinte, pe care nu le-am putut afla.

În timpul cînd sapi comora știma banilor — dracul — ese mereu umblă în jurul omului prefăcându-se în: epure, vulpe, lup, urs, la urmă se face om și se apropie de cel care sapă comora, ca de trei pași³⁾, și zice: — Ce cauți aici? — Vreu să sap și se ieu banii.

— Ce ai se faci cu banii? — Am sê dau milostenie (sărindare) pe la monastiră, etc. ca mai sus. Dacă banii au fost puși în pămînt cu condițiunile acestea, atunci știma ȕice:

— Fie după cum ai ȕis, numai să te ții de cuvînt. Dacă cel ce-o pus bani în pămînt o ȕis: «cum i-am luat eu, așa să-i iee cei ce i-a găsi», atunci știma ȕice: — Să 'mî dai cap de om și ț'o'i dă banii. Dacă cel ce sapă e lacom de bani, îi dă știmei pe unul din familia lui.

Dar vai de sufletul care-i dat știmei pentru așa fel de lucru!

Un vîr al meu, mî-a spus un asemenea cas. Un om din satul Păltiniș comuna Nêgra Șarului, a săpat o comoră, și știma banilor i-a cerut cap de om. Dintru'ntăiit, mai — mai nu-i venea la socotêlă condițiunea acesta, dar îndoindu-l lăcomia de bani, i-a dat știmei pe o nepotă a lui, ce o înfiesă el. Nepota omului era de opt ani, și după ce-a dat-o uncheșu-sêu știmei, în timp de patru ani, copila s'a făcut hidă și inchircise de eră ca una de trei ani. Ea sciea din ce

¹⁾ Para comorilor nu-i arȕetore, e rece, căci s'a întîmplat de-o trecut nisce oi prin pară și n'o ars.

²⁾ Lucrul pôte să fie masă, scaun etc. Cînd va fi lucrul de aur, atunci în comoră va fi numai bani de aur, de-i lucrul de argint, în comoră e numai argint.

³⁾ Știma banilor are numai chip de: vulpe, lup etc. nu poți însă să-i ȕici că-i adevêrat lup sau vulpe. Știma banilor nu se pôte apropiă mai mult de trei pași de cel

pricină i s'a întâmplat această, și mereu se ruga lui D-zeu să 'l hrănescă de bani pe uncheșu-său.

Copila o murit în chinurile cele mai îngrozitoare. D-zeu o lucrat, de nici uncheșul copilei n'a avut mörte bună.

Tot vėru-meu mi-a spus altă pățanie, audită de el însuși de la acel om.

În Transilvania era o comöră. Și o umblat ömenı de tóte națiile, Ungurı, Secuı, Nemți, ca s'o sape și se ieie banii, dar știma banilor le cerea «cloșca cu puı». Și fiind că nu înțelegeau ce vré să dică știma cu vorbele acestea, n'aü putut să ieie banii în ruptul capului. Amu s'a dus un Român, a săpat comöra și numai ce vine știma banilor. — Ce-ți trebuie mēi? o đis rēstit știma.

— Banı, alt nimic. — Dacă vrei să-ți dau banı, să-mı dai și tu «cloșca ta cu puı». Cloșca cu puı nu eră alta: femeea cu copii, și Romănul avea nevasta cu patru copii. — Ț'oı da-o, da întâiu să duc o pereche de desagi cu banı, cu calul a casă si când m-oıü întörce, am să-ți aduc cloșca cu puı, și atunci mi-ı dă și banii aceștia-l-alfı.

— Bine, și l'o lăsat pe Român de ș'o umplut o pereche de desagi și s'o dus cu ei a casă. Românul se întörce înapoi fără se aducă pe nevastă-sa.

— Ei nu ai adus cloșca? — Ț-am adus'o, și am lăsat'o în cutare loc, și Românul dă să-și umple iară desagi. — Să nu puı mâna nici pe un ban, întâiu să-mı aducı cloșca aici și pe urmă ieți-ı. — Eü așa-ți dai cloșca, dacă mi-ı face turtă de cenușă și după ce-ı cöce-o, să mă vėd printr'ınsa ca 'n oglindă. Știma s'o necăjit fel și chip, da de unde să facă una ca asta. — Ei veđi cum nu poți să faci tu această, așa nici eü nu pot să-ți dau cloșca. Când o audit știma așa, o sărit de-o palmă de la pămınt, s'o mâniet foc și să lăsă de tot la Român.

Atunci Românul a scos bricinariü de la berneveci, o rupt cheotörea de la gura cămeșei și o legat cu bricinariü degetul lui cel mic la rădăcină (falanga a 3-a) și cheotörea de vırful aceluiaș deget. Strıngea de deget și cu bricinariü și cu cheotörea. Știma se vânjolea pe jos, să möră, și tot nu se dă. Românul n'o slăbeă mereu strıngeă de deget.

Știma veđend că nu-ı de chip, ı-o đis Românului: Ie-ți banii și femeea fie a ta, numai dă-mı drumul, că tu ești mai a dracului și de cât mama dracului. Românul întâiu o umplut dēsagi cu banı, s'o dus cu dınsı a casă și iară s'o întors, până ı-o gătit. Pe știmă o tot chinuit'o, până ce ı-o đis iară: — Mė rog de toți D-đei care-ı ai, lasă-mė, că nu ı-oıü face nimic, nici ție, nici la urmașii tēi, și de abea mai putea suflă.

Romănul ı-o dat drumul știmei, de s-o dus pe pustiı.

După ce se ieü banii, tot-dé-una se lasă un ban în comöra, nu se astupă; cel ce o astupă chiorēsce. Când se întâmplă de găseși o comöra astupată, să ieı piatră roșă-ruginie de pe comöra — căci această e arsă de para banilor și să te ducı la un vrăjitor, și el ı'a sci spune, ıs luați banii din comöra, orı ba.

Între banı de se găsește măsele de cıumă, atunci acei banı nu ı poți lua, căci morı de cıumă.

Tot-dé-una să nu se ducă mulți ca se săpe o comöra căci *banul e dracul*. — Așa să vė spun una, care am audit'o și eü de la moșnegı; aicea se vede cătuı de mare lăcomiă omului. Treı ömenı, frați, nu sciü ce-or fi fost, scieau o comöra și s'o dus s'o sape tus-trei. Înainte de a începe a săpă, o đis unul: — Să fim ömenı cum se cade, căți

dat cu toți la săpat. O săpat ei și o scos bani și amu eră să 'i împărtaşcă. Unul o ȕis: — Măi, lăsați să mă duc eu a-casă se aduc ce-va de mâncare, că eu tare's flămând și pôte'ți fi și voi. Tot 'am spus nevetei să facă nisce plăcinte. — Da, du-te, numa să nu zăbovesci, o ȕis ce'i-alti. Și o plecat în sat. Ce gânda el! Am să spun nevetei să facă nisce mâncare otrăvită și am să le duc, ca se mănânce cei doi, și după ce or mănca ei, îndată au să moră și toți bani au să'mi rămăe mie.

Când o ajuns a casă, 'o spus nevetei cum să facă mâncarea și el o mâncat altă mâncare ne-otrăvită. Nevasta îndată 'o făcut și el s'o întors vesel înapoi, ca și când ar fi pus mâna pe comoră. Cei ce o rămas la comoră ce s'o gândit?

— Măi ce să mai împărțim bani în trei părți? Mai bine când o veni celă-l-alt cu mâncarea să 'i tragem amândoi câte un glonte în pept. — Măi că bine ai ȕis, răspuse celă-l-alt. Și-o încărcat puscile — căci aveau puscă cu ei — și când l'o zărit viind, l'o și ars câte cu un glonte în pept. Cea o și căduț la pămînt.

Unul s'o dus de 'o luat mâncarea ce-o aducea și o mâncat bine amândoi. Nu o trecut mult și o închinat și ei stégul. — Și mai sunt multe pățanii de acestea.

Credință: Când un om a încărunțit numa pe o parte a capului, acela a dormit cu acea parte pe o comoră.

ȘEZĂTORĂ, V, p. 107—111.

11093 Bani te învață ce să faci.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 450.

*Bani pe om îl învață
Ce să facă în vieță.*

A. PANN, II, p. 74. — HINȚESCU, p. 9.

Cine are bani găsesce îndată mijlocul de a 'i întrebuiță și de a isbuti.

Pecunia impetrat omnia. ¹⁾

Prov. Lat.

L'argent fait tout.

Prov. Franc.

Coi sold se fa tot. ²⁾

Prov. Lomb

¹⁾ Banul îndeplinesce tôte.

²⁾ Cu ban se face tot.

Tudo pôde o dinheiro. ¹⁾

Prov. Port.

Geld macht Alles. ²⁾

Prov. Germ.

Penningen förmår allt. ³⁾

Prov. Sved.

11094 * [△] Banul, ușor face planul.

V. SALA, *dasc. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungaria.*

*Când veî avé 'n pungă banul
El îî face în cap planul.*

A. PANN, II, p. 75. — HINȚESCU, p. 10.

Acelaș înțeles ca la No. 11093.

11095 Cu bani pôte omul face
Ori și ce lucru îi place.

A. PANN, II, p. 75. — HINȚESCU, p. 8.

Se întrebuintează în înțelesul său firese și mai ales pentru negustorie.

*Amour fait moult
Mais argent fait tout.*

Prov. Franc.

*Amor fa molt,
Argent fa tot.* ⁴⁾

Prov. Catal.

¹⁾ Banul pôte tot.

²⁾ Banul face tot.

³⁾ Banul pôte tot.

⁴⁾ Amorul face mult, banul face tot.

Liebe kann Viel, Geld kann Alles. ¹⁾

Prov. Germ.

Love does much, but money does more. ²⁾

Prov. Engl.

11096 Banul ascuns în pământ, nici cresce nici rodesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

Să dice pentru cei scumpi, ce'si îngropă banii în pământ, arătând că nici un folos au de la ei (GOLESCU).

11097 Când banul cutéză
Cuvîntul încetéză.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică banul biruiesce orî-ce cuvînt (GOLESCU).

Χρυσου λαλοῦντος πᾶς ἀπρακτεῖ τῷ λόγῳ
Πείθειν γὰρ εἶδε καὶ πέφυκε μὴ λέγων.

Prov. Elin.

Auro loquente, nihil pollet quævis oratio. ³⁾

Prov. Lat.

Où l'or parle, toute langue se tait.

Prov. Franc.

Dove l'oro parla, la lingua tace. ⁴⁾

Prov. Tosc.

Redet Geld, so schweigt die Welt. ⁵⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Amorul pôte mult, banul pôte tot.

²⁾ Amorul face mult, dar banul face mai mult.

³⁾ Când aurul vorbesce, vorba nimic nu pôte.

⁴⁾ Când aurul vorbesce, limba tace.

⁵⁾ Vorbesce banul, tace lumea.

Money will do more than my lords letter. ¹⁾

Prov. Engl.

11098 * Δ Ban la ban trage.

D-NA E. B. MAWR., p. 47. —
Sc. N. Inv. Cl. VI, prin P. GĂR-
BOVICEANU, prof. — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulți, j. Covurluțu. — GR.
POIENARU, ing. c. Focșani, j.
Putna.

* Δ Banul la ban trage.

G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți,
j. Covurluțu.

Baniș la ban trag.

P. ISPIRESCU, Rev. Ist. I, p.
450. — FR. DAMÉ, IV, p. 174.

Folósele, câștigul tot la cel avut merg. Cine are avere
o măresce într'una, pe când cel sărac tot sărac rămâne.

SNÓVĂ

Un țigan, intrând într'o cârcimă și vedând că negustorul nu'î acolo,
scóse o băncuță de cincî-deci de bani, și ținend'o cu două degete de
margine, o apropié de gura teighelei, și apoi o smuci repede înapoi.
Tot făcend așa de câte-va ori, aude odată, tronc! ușa odăei. Veneă
cârciumarul. Țiganul speriindu-se scăpă băncuța pe gura teighelei.

— Ce ai făcut, mēi țigane? Țel întrébă cârcimarul rēstit.

— Apoi ce să fac, boiarule! Ia am audit că *trage ban la ban*, și
am vrut să vedem cu băncuța mea, daca e adevērat. D'apoi de gēba
cā nu'î adevērat.

— Ba'î adevērat, mēi țigane. Tu, n'ai vēđut? Ai meı, mai mulți,
aū dovedit pe băncuța ta.

Un bien acquiert l'autre.

Prov. Franc.

La roba va alla roba.)

Prov. Ital.

¹⁾ Banul potrivește mai mult de cât scrisórea boerului meı.

Vase el bien al bien, y las abeyas à la miel. ¹⁾

Prov. Span.

11099 Banul bani unde zăresce
Colo se rostogolesce.

A. PANN, II, p. 74.

* △

*Banul bani unde zăresce
Acolo se rostogolesce.*

HINȚESCU, p. 9. — V. SALA
dasc. c. Poțana, comit. Bihor, Un-
garia.

Acelaș înțeles ca la No. 11098.

L'eau va toujours à la rivière.

Prov. Franc.

11100 Ban pe ban momesce.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 11099.

Un bien fait l'autre.

Prov. Franc.

La roba alla roba. ²⁾

Prov. Tosc.

Gut will zu Gut. ³⁾

Prov. Germ.

11101 * △ Banul face banii.

V. SALA dasc. c. Ghighișeni, co-
mit. Bihor, Ungaria.

¹⁾ Mergă averea la avere, și albinele la miere.

²⁾ Averea la avere.

Banul face bani, și păduchea păduchi.

A. PANN, II, p. 74.

* Δ

Banul face bani, și păduchele păduchi.

HINȚESCU, p. 10. — GR. POÎNARU, *ing. j. Putna.*

Cu bani faci bani.

D-NA E. B. MAWR, p. 58. — HINȚESCU, p. 8.

* Δ

Bani fac pe bani.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 450. — A. GOROVEI, *c. Folticeni, j. Suciava.*

Bani fac bani.

HINȚESCU, p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 11100.

I danaro è fratello del danaro ¹⁾.

Prov. Ital.

Dinero llama dinero ²⁾.

Prov. Span.

Pfennig ist Pfennigs Bruder. ³⁾

Prov. Germ.

Geld wint geld. ⁴⁾

Prov. Oland.

Money makes money. ⁵⁾

Prov. Engl.

¹⁾ Banul e fratele banului.

²⁾ Banul iubesce banul.

³⁾ Banul e fratele banului.

⁴⁾ Banul dobândește (face) ban.

11102 **Bani d'aș avé
M'aș însurà.**

A. PANN, II, p. 126.—HINȚESCU,
p. 8.

Casă nu se ține fără parale și încă multe.

POVEȘTEA VORBIÎ.

Intr'o diminéță, pe cétă, pe fum,
O cadină p'alta întilind pe drum,
O întrebă. — Soro! ori pățiși cevași?
Astfel până 'n dioă încotro plecași?
— Ba, lele, răspuse, n'am vre un alt zor
De cât silesc iute s'ajung la obor,
Să găsesc să'mi cumpër un măgar și eă,
D'o veni vre-unul în norocul meu.
— Ce să faci cu dinsul? o întrebă iar.
— Iacă, ea răspuse, ca să'l am să car,
Când lemne, când apă, când alt ce-va greă;
S'am adică 'n curte, ajutor și eă.
— O Dómne! îi dise, prietina ei,
De ce'ți trebuesce măgar să mai ai?
Mai bine 'ngrijesce să 'ți ei un bărbat,
Și fă și tu c'alte ce s'a măritat.
Că magarul numai apă 'ți va cără,
Lemne ș'alte, câte le vei cumpëră,
Iar bărbatu 'n vreme hamal o să 'l ai,
Din di până 'n nópte, bani fără să dai.
Incepi, săpun, sare ș'alte 'i poruncesci,
Pân la luminare cerénd il spetesci».
Și așa cadina d'obor s'a lăsat
Și, fără zăbavă, ș'a luat bărbat.

Astfel dar săracul e ca un hamal,
Cară 'n di și nópte, cară ca un cal,
Că de nu aduce este vai de traă;
Nu póte să ție casă cu vatraă
Ci să se gândescă, când se va 'nsurà,
Ca să nu începă 'n urm'a flueră;
Că nu este numai să te 'nsoră, să pupă,
Ci 's mai multe care cer să le astupă.

11103 **Pentru bani ieà și fata dracului.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 107.

* △

Pentru bani ieà (ie) și pe fata dracului.

V. SALA, *dasc. c. Păcălesci, comit. Bihor, Ungaria.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Pentru cei cari se bucură la avere când se căsătoresc.

- 11104 Pentru bani luai bătrân
Și mă băgai la stăpân.

A. PANN, II, p. 126.

Când o fată se mărită pentru avere.

- 11105 Pentru bani luai bătrână
Și mă băgai la stăpână.

HINȚESCU, p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 11103.

*Celui qui prend la vieille femme
Aime l'argent plus que le dame.*

Prov. Franc.

- 11106 Mă făcuî, pentru bani mulți,
Olăcar de cai stătuți.

A. PANN, II, p. 126.—HINȚESCU,
p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 11105.

- 11107 Când vor fi la mijloc banii
Nu se mai întrebă anii.

A. PANN, II, p. 128.—HINȚESCU,
p. 9. — B. P. HAȘDĂU, *Etym.*
Magn., p. 1125.

Cine caută nevestă cu avere nu se mai uită dacă e
tineră sau bătrână căci, precum se mai dice: *zestrea tôte
le astupă.*

- 11108 Fie ca o naibă
Numai bani să aibă.

A. PANN, II, p. 128. — HINȚESCU, p. 117.

11109 * Δ Nu s'o însurat cu fata, ce cu banii.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 11108.

11110 * Δ Baniî îi găseşti în drum şi tot trebuie să 'i numeri.

AT. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeş, j. Argeş.*

Ne învaţă să numărăm, în tot-dé-una, baniî ce ni se dau.

11111 Fie-ce nebun scie să câştige banii, dar nu scie să 'i păstreze.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 59; III, p. 73.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., III, p. 382.*

Veţi a *Câştigă.*

Arată cât de greu învaţă omul să fie econom.

11112 In bani nu te gurguiă
Că Dumnezeu dă şi ieă.

A. PANN, I, p. 73. — HINȚESCU, p. 9. — *Albina*, I, p. 1635.

Ađi eşti bogat, mâne sărac; de aceia nu trebuie să dispreţuesci pre cei cu care te vei asemănă, póte, în curînd.

11113 A lipsit de a-casă doi ani şi s'a întors
(în pungă) cu doi bani.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 176; III, p. 154.* — HINȚESCU, p. 4.

*A lipsit de a-casă nouă ani
Şi s'a întors cu doi bani.*

*A lipsit d'a-casă nouă ană
Și s'a întors cu nouă bană.*

HINȚESCU. p. 4.

Pentru omul prost, ne-trebnic saă lipsit de oră-ce învĚțătură.

11114 * Δ Banul face omenia, banul face rușinea.

V. SALA, *dasc. c. Kienă, comit. Bihor, Ungaria.*

Aduce cinste și rușine.

11115 * Δ Banul te bagă la rĚu, banul te scote.

V. SALA, *dasc. c. Tărcăița, comit. Bihor, Ungaria.*

Când faci o greșelă și plătind scapi.

11116 Banul te bagă afund,
Banul te scote în und.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 82;
III, p. 30. — S. I. GROSSMANN,
Dict., p. 252.

Banul te bagă afund, banul te scote.

P. ISPIESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 451.

¹° Acelaș înțeles ca la No. 11115.

²° Banul te împinge la rele și te nenorocesc, dar tot banul, dacă scii să 'l aduni saă să 'l păstrezi, iți măresce vađa în lume.

11117 * Δ Banul te duce,
Banul te aduce.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

11118 Baniî nu aduc procopséla, ci procopséla aduce baniî.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28; II, p. 4. — HINȚESCU, p. 9.

Veđi *Procopséla*.

Arată folósele învățăturai.

* △
11119 Baniî nu aduc învățătura, dar învățătura aduce baniî.

V. SALA, *dasc. c. Poeni inf., comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Învățătura*.

Fără muncă nu 'se dobândesce învățătura, dar când ți-ai însușit'o mult câștig îți póte aduce.

11120 Pineși én scrigna ali cnoiu én stala tot uro.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

Đicere mai mult agricolă.

11121 Pineși și vera mai pucin nego se creda²⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 14.

Arată puterea banului asupra omului.

* △
11122 Baniî strîngătorului
In mâna cheltuitorului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — HINȚESCU, p. 9. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohol.*

Baniî strîngătorului
Pe mâna cheltuitorului.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 450. — FR. DAMÉ, IV, p. 117.

¹⁾ Baniî în pungă și gunoîu în staul e tot una.

²⁾ Baniî ca și credința (în Dumneđeui), chiar daca lipsesc, omul crede

* Δ *Baniî strîngătorului intră în mâna cheltui-
torului.*

C. NEGRUZZI, I, p. 247. —
NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilița,*
j. Putna.

* Δ *Baniî strîngătorului intră pe mâna cheltui-
torului.*

E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulți,*
j. Covurlui.

* Δ *Baniî strîngătorului rămân pe mâna chel-
tuitorului.*

Semin. C. Buc. Cl. VIII, prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vezi *Ban, Avere.*

1° Pentru cei sgîrciți îndemnându 'i să se folosească de
averea lor.

2° Părinții adună și copiii risipesc.

LEGENDĂ

A fost odată o vrabie și un vrăbioiu cari strîngéu cu cea măi
mare sirguintă spice, ca să aibă peste iernă ce mîncă. Și vrabia fiind
fôrte sgîrcită, ori de câte ori află și adună câte un spic, se suia pe
o râmurică, a unei sălcii din apropiere, și ciripind șicea :

Cine strînge
Să mînânce !

Un pițigoiu însă care avea cuibu în nisce călți dintr'un stîubeiu a
unei femeii lenișe, vedînd pre vrabia lăudându-se, că numai acela să
mînânce care strînge, începù a 'i cânta și el în potrivă și-a șicea :

Strîngeți voi
C'om mîncă noi !

Și cum șise așa se și întîmplă. Pițigoiful, însemnându-și bine locul
unde aș ascuns vrabia și vrăbioiul spicele adunate, când sosi ierna se
duse și le mîncă măi pre tôte. — MARIAN, *Ornit.*, II, p. 148.

*Quantum pater colligit, tantum filius dissipat.*¹⁾

Prov. Lat.

1) Cât tate adună, atîta fiul risipesc.

*Après un accampâirë, ven un êscampâirë.*¹⁾

Prov. Languedoc.

*Doppu l'avaru veni lu sfragaru.*²⁾

Prov. Sic.

*Auf den Sparrer folgt der Zehrer.*³⁾

Prov. Germ.

*Efter en Samler kommer en Øder.*⁴⁾

Prov. Danez.

*After a thrifty father a prodigal son.*⁵⁾

Prov. Engl.

11123 Omul face banii, nu banii pë om.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59.

Veđi *Avere.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11064.

11124 * Δ Omul face banii și banii pe om.

A. PANN, III, p. 73. — HINȚESCU, p. 133. — V. SALA, *dasc. c. Holod, comit. Bihor, Ungaria.* — D. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

Veđi *Sănătate.*

Ne învață să muncim și să strîngem bani, cariî ne vor ajuta să atingem ținta hotărîtă.

**11125 Omul făr' de (fără) bani e ca pasërea fără aripî;
Când dă să sbóre
Cade jos și móre.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58 ; III, p. 72. — HINȚESCU, p. 133

¹⁾ După unul care adună, vine altul care cheltuesce.

²⁾ După sgîrcitul vine cheltuitorul.

³⁾ Celui econom urmëză cheltuitorul.

⁴⁾ După un strîngëtor vine un risipitor.

⁵⁾ După un tată econom un fiu risipitor.

* △

*Omul fără bani e ca pasărea fără aripi;
Când dă ca să sbore,
Cade jos și móre.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamos-
tea, j. Dorohoiu. — Sc. Norm.
Invêț. Cl. VI, prin P. GĂRBOVI-
CEANU, prof.*

Arată puterea banului în lipsa căruia omul nu pôte
nimic.

Homo sine pecunia est imagó mortis.¹⁾

Prov. Lat.

*In homm' sins ârgint, c'est on leûp sins dit dintz
(on biergî sins chin.)²⁾*

Prov. Wallon.

Uomo senza roba è una pecora senza lana.³⁾

Prov. Tosc.

Een man zonder geld is een lijck.⁴⁾

Prov. Oland.

*A gentelman, without money is like a pudding
without suet.⁵⁾*

Prov. Engl.

11126 **Și cu bani, și fără bani, fericit tot nu ești.**

IDEM, *Calend. Rom.* 1892.

Fericirea nu este în bani ci în gusturi cumpătate și
consciință curată.

¹⁾ Omul fără bani este icóna morții.

²⁾ Un om fără bani, e un lup fără dinți (un cïoban fără câne).

³⁾ Omul fără avere e o ôie fără lână.

⁴⁾ Un om fără bani e un hoit (cadavru).

L'argent ne fait pas le bonheur.

Prov. Franc.

11127 * \triangle **Bani albi pentru ile negre.**

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 50. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 450; *Leg.* I, 1872, p. 178. — I. IONESCU, II, p. 104 — I. M. RIUREANU, *Dat. Cop.* p. 144. — S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 58. — GR. JIPESCU, *R ur. Oraş.* p. 1'3. — C. ALEXANDRESCU, c. *Alexeni*, j. *Ialomiţa*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulţi*, j. *Covurluiu*. — N. FILIMON, *Ciocol*, p. 288. — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Ştiu-bieni*, j. *Dorohoi*. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănescu-Mărgineni*, j. *Ialomiţa*. — I. POPESCU, *inv. c. Dobreni*, j. *Ilfov*. — CĂLIN VASILE, *stud. j. Argeş*.

Bani albi de ile negre.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 85.

* \triangle **Strînge (adună) bani albi pentru ile negre.**

A. PANN, *Ediţ.* 1889, p. 59 ; III, p. 73. — HINŢESCU, p. 9. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 30. — B. P. HĂŞDEŪ, * tym. Magn.* p. 2420. — FR. DAMÉ, I, p. 118. — V. A. FORESCU, c. *Folticeni*, j. *Suciava*. — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi*, j. *Covurluiu*. — DIM. POPOVICIU, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*. — GR. POIENARU, *ing. c. Bassa*, j. *Ialomiţa*.

* \triangle **Bani albi sunt buni pentru ile negre.**

IULIU GROFŞOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria*. — V. SALA, c. *Poeni Sup., comit. Bihor, Ungaria*. — LIVIU PAP, *inv. c. Covasint, comit. Arad. Un-*

* *Pradžī alghi tri dzile lăi.* ¹⁾

D. DAN, *stud., c. Nevēsta, Macedonia.*

Paraṭi alghi, tră dzīli lăi. ²⁾

PER. PAPAĦAGI, *Zweit. Jahres, p. 172.*

Veḑi *Para.*

Arată ajutorul ce avem de la bani, la vreme de nevoie.
(GOLESCU).

Tgi spargna a tems, quel ha el basegns. ³⁾

Prov. Retoromanș.

Spar' in der Zeit, so hast du in der Noth. ⁴⁾

Prov. Germ.

Of saving comes having. ⁵⁾

Prov. Engl.

Ac accé cara ghiün iciün dîr. ⁶⁾

Prov. Turc.

* Δ
11128 **Bani buni pentru ȃile negre.**

SILVIŪ POP, *înv. c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11127.

11129 **Alghi tu pundzi, și pesci tu muntē.** ⁷⁾

G. WEIGAND, *Zweit. Jahres., p. 148.*

Cu bani găsesci ori-ce și ori-unde.

¹⁾ Bani albi pentru ȃile negre.

²⁾ Bani albi pentru ȃile negre.

³⁾ Cine economisește la vreme, are la nevoie.

⁴⁾ Economisește la vreme, ca să ai la trebuință.

⁵⁾ Din economie vine averea.

⁶⁾ Bani albi pentru ȃile negre.

Qui a de l'argent a des coquilles.

Prov. Franc.

Chi ha danari, ha ciò ch'é vuole.¹⁾ *

Prov. Ital.

Baar Geld kauft.²⁾

Prov. Germ.

11130 * △ **Banii 's cu ciobote roșii.**

D-NA ECAT. ZANNE, c. *Popeni*,
j. *Fălcu*.

* △ *Banii 's cu cibote roșii.*

E. I. PATRICIU, c. *Smulți*, j.
Covurlușu.

Veđi *Ciobotă*.

1° Arată însemnătatea banului.

2° Se mai înțelege și lipsa de bani. Veđi No. 6899.

Veđi origina acestei điceri la No. 6897.

11131 **Ca banul din mână 'n mână.**

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 25.

A umblă ca banul din mână în mână.

G. I. MUNTEANU, p. 72.

* △ *Să umblă ca banul.*

GR. POIENARU, *inv.* c. *Rassa*,
j. *Ialomița*.

* *Să umblă ca banul din mână în mână.*

A. PANN, II, p. 49.—HINȚESCU,
p. 10.—GR. ALEXANDRESCU, ma-
gist. j. *Putna*.

¹⁾ Cine are bani, are tot ce vré.

1° Să ȃdice pentru cele ce trec dē la unul la altul și nicăiri staū (GOLESCU).

2° Și mai ales pentru omul ne-statornic care, apucându-se când de una când de alta, nimica nu săvîrșesce, spre paguba lui.

Variantele 3) și 4) sunt blesteme. Să nu'și găsescă nicăeri odihnă și liniște.

11132 * Δ Umblă ca banu al rēū.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Despre cei cari umblă mult, de ici-colea.

11133 Banului rēū pungă să nu'ī faci.

Lumea Ilustrată, II, p. 695.

1° Acelaș înțeles ca la No. 11132.

2° Câte odată i se dă și înțelesul ȃdicerei care urmēză.

11134 Banul rēū nu sē pierde.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 85.* —
FR. DAMÉ, I, p. 117.

* Δ *Banul rēū nu sē perde.*

C. NEGRUZZI, I, p. 250. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2421. — D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — IULIŪ GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Banul rēū nu sē perde nici odată.

BARONZI, p. 49. — HINȚESCU, p. 10.

Banul rēū nu sē prăpădesce.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 451.*

Banul rēū nu pere.

* △

*Banul rău nu pierce.*I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

*

*Părăllu (Prällu) roș nu chere. ¹⁾*D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.**Parălu calbic puté nu chari. ²⁾*PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres., p. 161.*Veđi *Fer.*1° Adică cei răi nu pier curînd (GOLESCU).2° Prostul are noroc, omul fără merite, neînsemnat nu se prăpădesce lesne. Acelaș înțeles ca la No. 636.În pravila lui Vasile Lupu la capitolul : *pravile împărătesci*, găsim următorul paragraf :PENTRU CALPUZANIÎ CEÎA CE FAC BANÎ RĂÎ CE ȘI PENTRU
CERTAREA LOR.

α.— Mincinoșii ceia ce fac banî răi, aceștia încă fac acea greșală cum ar sudui pre împăratul și pre Domnul țerei.

β.— *Banîi cei răi*, sunt de trei feluri : mestecătură, ce se țice aurul cel curat ce are fi să fie, ei 'l spurcă și amestecă, argintul așidere ; unul amestecă cu aramă, altu 'l fac chîiar de aramă și numai că ce 'l spoiesc desupra cu argint, acéstă 'i uns ; a doua s'are fi și curățî o samă de banî ei fac mai micî de ce nu așidung la cumpenă, ce păgubesc ómenii ceia ce 'i iéu ; a treia așidere se chîiamă minciunoși, pentru că ce chipul și scriptura ce pune pe dînși este minciunosă, nu iaste făcută den svat cu învățatura cui-va ce pre furis ca un lucru rău, drept aceia de are fi și curați cu nemică mestecați, și de-are fi și deplin la cumpenă totu'i un lucru minciunos și să chîiamă minciunos, soț furtușagului.

γ.— Banîi cei bunî și dreptî aũ patru lucruri pre 'mpregiurul lor ; întâi ceta ce face banî să aibă putere și voe de la împărăție, saũ de la domnul locului aceluia ; al doilea să se facă în loc vestit cum are fi în mijlocul tãrgului, să vadă toți ; al treilea să aibă chip și scriptura cinstită și frumósă, iară să nu fie făcută acea scrisóre în vre-un chip grozav și de rușine ; al patrulea iarăși să fie și la cumpenă deplin, nemică să nu 'i lipsască, cum iaste mai cu dreptate așa să fie.

Urméză pedepsele cuvenite celor cari fac banî minci-noși, adică calpuzanilor.

Herva male non morit mai. ¹⁾

Prov. Sard.

Unkraut verdirbt nicht. ²⁾

Prov. Germ.

Rosz pénz el nem vesz.

Prov. Magh.

Planý peníz nezahyne.

Prov. Cech.

He he громъ у коприве.

Prov. Sîrb.

11135 Banul roșu nu se pierde (perde) lesne.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 153;
III, p. 123 — HINȚESCU, p. 10.

Acelaș înțeles ca la No. 11134.

11136 Mai mare banul de cât sacul.

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

Muncă multă și puțin câștig.

11137 Toți banii
In punga Stanei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Să Țice când totă averea ne-o prăpădim cu muierile
(GOLESCU).

11138 Să înnecă cu banii în gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Să Țice pentru cei lacomi și mitarnici (GOLESCU).

- 11139 * [△] Cuvîntul mai plăcut nu'î de cât cântatul banului.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoî-Bărescî, comit. Bihor, Ungaria.*

Mai ales pentru cel lacom de avere.

- 11140 * Baniî învie morţii.

M. ARONOVICI, *tipogr. j. Iaşi.*

Arată puterea banului.

Pecunia impetrat omnia. ¹⁾

Prov. Lat.

L'argent fait tout.

Prov. Franc.

Geld macht Alles. ²⁾

Prov. Elveţ.

- 11141 * [△] Baniî înşală ochii.

N. MATEESCU, *înv. c. Moviliţa, j. Putna.*

De aci şi dicerea *a unge ochii cui-va.*

«Avînd mare cunoştinţe între Cazaci, aŭ mers la dînşii, pre unii cu giuruinţă împlîndu'î, pre alţii cu bani *ungîndu-le ochii*». — URECHIA, *Letop. I, p. 197.*

- 11142 * [△] Banul deschide uşile fără chei.

V. SALA, *dasc. c. Pacala, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Aur, Cheie, Raŭ, Sabie, Sulă.*

Acelaş înţeles ca la No. 437 şi 6862.

¹⁾ Banul împlinesce tóte.

²⁾ Banul deschide tóte.

*Auro quæque janua panditur.*¹⁾

Prov. Lat.

11143 * Δ Banul este cheea cu care se descue
ori-ce uşă.

N. MATEESCU, *inv. c. Movilița,*
j. Putna.

Veđi *Aur, Chee.*

Acelaş înțeles ca la No. 11142.

11144 * Δ Din banii drepti ieă dracu pe jumătate;
iar cei strîmbi îi ieă cu stăpân cu tot.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița,*
j. Putna.

Veđi *Avere, a Câştigă.*

Omul nu trebuie să năzuiească ca, prin căi pzezișe,
să facă avere căci, averile adunate din jaf și răpiri tôte
se pierd.

Averea cu înșelăciune câştigată scade.

Prov. Solom., 13, 11.

*De male quæsitis non gaudet tertius hæres.*²⁾

Prov. Lat.

De choses mal acquises le tiers hoir ne jouira.

Prov. Franc.

*Della roba di mal acquisito non se gode il terzo.*³⁾

Prov. Ital.

*Unrecht Gut kommt selten auf den dritten Erben.*⁴⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Aurul deschide ori-ce uşă.

²⁾ Al treilea moștenitor nu se bucură de averea câştigată pe nedrept.

³⁾ Al treilea (moștenitor) nu se bucură de averea dobândită pe nedrept.

⁴⁾ Averea nedreptă nu vine rare-ori la al treilea moștenitor.

- 11145 Baniî din mână îi scapă
Ca ciurul cum ține apă.

A. PANN, III, p. 69. — HIN-
TESCU, p. 9.

Pentru omul cheltuitor.

- 11146 * Δ Fie-care nebun pôte să câștige bani dar
nu pôte să'i păstreze.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița,*
j. Putna.

Veđi *Ban, Avere.*

Arată cât de greu se economisese banul.

- 11147 * Δ Baniî mei și ai tēi staū în cuiu.

CĂLIN IORDACHE & IÓN STĂNE-
SCU, *stud., j. Argeș.*

Când doi sunt de opotrivă săraci.

- 11148 * Δ Dai cu ciocanu
Ca să iei banu.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j.*
Ilfov.

Veđi *Țigan.*

Pentru cei cari câștigă dintr'o muncă ușoră.

Se ȝice în deosebî pentru țigani cari, numai din câte-va lovituri cu ciocanul, câștigă banul cu multă ușurință.

Veđi la No. 1357, *Povestea Maiceî Domnului*, care ne dă origina acestei ȝicerî.

- 11149 * Δ Trēba ta și patru bani.

G. POBORAN, *inst., j. Olt.*

Veđi *Cur.*

Acelaș înțeles ca la No. 3124.

- 11150 * Vorba aia și doi bani.

* △
Sechime și doi bani.

C. C. MICLESCU, *c. Miclesci, j. Vaslui.*

Veđi *Cur.*

Acelaș înțeles ca la No. 11149.

11151 * Tot doi bani și un ort.

M. CANIAN, *public., j. Iași.*

Pentru un lucru de o mică însemnătate, ca și altul de alminterea.

Ortul este o monedă vechie care valora ce-va mai puțin de șapte bani.

11152 △ Bani nu se culeg de la trunchiu, ca surcelele.

ION CREANGĂ, *Amint., p. 120.*

Căci se dobândesc anevoie și cu muncă încordată.

«Eü mă lupt cu gândul cum să 'i port de cheltuieľă, căci bani nu se culeg de la trunchiü, ca surcelele.» — I. CREANGĂ.

11153 * Cine mî-a luat banul din gură?

A. PANN, I, p. 99. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, j. Putna.*

Veđi *Ismene.*

Pentru cel nerod.

11154 * △ Cu bani cumperi (găsesci) și brînză de iepure.

ALFRED JUVARA, *c. Popenă, j. Fălciü.*

Veđi *Brînză, Boi, Cuc.*

Arată puterea banului.

Chi ha quattrini, ha tutto.¹⁾

Prov. Tosc.

Por dinheiro baíla el perro.¹⁾

Prov. Port.

För Geld is Alles to kriegen.²⁾

Prov. Oldenb.

11155 * △ **Cu bani găsesci și lapte de pasere.**

P. ILIEȘ, c. Căineni, j. Argeș.

Veđi *Boă, Cuc, Pa-
sere, Vrabie.*

Acelaș înțeles ca la No. 11154.

Pecuniæ obediunt omnia.³⁾

Prov. Lat.

Argent comptant porte médecine.

Prov. Franc.

Money makes the Mare to go.⁴⁾

Prov. Engl.

11156 * △ **Cu bani și ochi negri găsesci.**

G. TEODORESCU, inv. c. Cursesci,
j. Vasluțu.

Acelaș înțeles ca la No. 11155.

A se apropia de această țicere cele de la No. 4188,
4189 și 4236.

11157 * △ **Banul și pe nerod îl face iubit.**

V. SALA, dasc. c. Verzar, comit.
Bihor, Ungaria.

Toți lingusec pe omul bogat, cu gândul de-a căpeta
ce-va

1) Pentru ban joca cânele.

2) Cu bani poți să dobândesci tot.

3) Tote ascultă de bani.

4) Banul face.

11158 * Δ Cu bani faci tôte.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,*
j. Vasluu.

Acelaş înţeles ca la No. 11156.

*Pecunia impetrat omnia.*¹⁾

Prov. Lat.

L'argent fait tout.

Prov. Franc.

*Tudo póde o dinheiro.*²⁾

Prov. Portug.

*Geld macht Alles.*³⁾

Prov. Elveţ.

*Penningen förmår allt.*⁴⁾

Port. Sved.

11159 Ai bani, ai de tôte.

D-na E. B. MAWR, p. 106.

Cine are bani, are de tôte.

D-na E. B. MAWR, p. 54.

Acelaş înţeles ca la No. 11156.

11160 * Δ Banul îţi câştigă prietenî.

V. SALA, *dasc. c. Hotar, comit.*
Bihor, Ungaria.

Când eşti avut toţi îţi sunt binevoitori şi te linguşesc.

¹⁾ Banul face tot.

²⁾ Totul póde banul.

³⁾ Banul face tot.

⁴⁾ Banul face tot.

Εὐτυχία πολὺφιλος.¹⁾

Prov. Elín.

*Felicitas multos habet amicos.*²⁾

Prov. Lat.

*Chi a roba ha de parenti.*³⁾

Prov. Ital.

*Viel Geld, viel Freunde.*⁴⁾

Prov. Germ.

*Mikió[†] góz fær margan vin.*⁵⁾

Prov. Isl.

11161 * Δ **Să nu ai nimic numai bani să ai.**

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

Veđi *Calic.*

Căci cu bani poți dobândi ori-ce.

11162 * Δ **Nu sună banul când e unul singur în pungă.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j. Suciava.*

1⁰ Omul sărac nu e băgat în seamă.

2⁰ Un om singur, puțin poate.

11163 * Δ **Primesce de bani buni tot ce'i dă.**

IULIŪ GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Crede îndată tot ce i se spune.

1) Fericirea e iubită de mulți.

2) Fericirea are mulți prieteni.

3) Cine are avere are rude.

4) Mulți bani, mulți prieteni.

5) Mulți bani fac mulți prieteni.

Prendre pour bon argent.

Prov. Franc.

11164 Țera banului este acolo unde scii să 'l
 prăsesci mai cu agerime.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 15.

Du-te unde e ce-va de câștigat, în loc să stai în satul
tău și să trăiești în lipsă și în sărăcie.

11165 * △ Ađi cu bani, mâne fără bani.

ZOEMIHĂILESCU, *înv. c. Bușteni,*
j. Prahova.

Adică nici odată fără bani.

Alusie la bărbierul care dase de scire că: *mâne rade*
fără bani.

11166 * △ Banul te chinue.

V. SALA, *com. Căcăcenă, comit.*
Bihor, Ungaria.

Lipsa ca și posesiunea lui îți aduce supărări.

11167 * △ Banul te ne-odihnesce.

V. SALA, *dasc. c. Dudureasa,*
comit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 11166.

11168 * △ Banul te ne-linistesce.

V. SALA, *dasc. c. Petrilenă, co-*
mit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 11167.

11169 △ Pentru bani își vinde sufletul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63;
III, p. 77. — HINȚESCU, p. 9. —
Semin Centr. Buc. Cl. VIII, prin
P. GĂRBOVICIANI, *prof.*

Pentru cel lacom de bani.

Se crede că dracul cumpără sufletele ómenilor cu carii se învoesece, dându-le în schimb avere și viețá îmbelșugată cât trăesc pe acest pámînt.

11170 * △ A trăi ca banu 'n ladă.

S. FL. MARIAN, *Nuntă*, p. 288.

Adică bine, fericit și în liniște.

Frunză verde de frăguță
N'am nici tată nici mămuță.
De-ași avé mamă și tată
Aș trăi ca banu în ladă.
N'am nici tată nici mămuță
Și trăesc ca banu 'n frunză,
N'am nici mămuță, nici tată,
Trăesc ca frunza pe baltă.

Poes. Pop.

11171 * △ A umblă cu doi bani în trei pungă.

Tribuna Popor., II, No. 186,
Arad, Ungaria.— V. SALA, *dasc.*
c. Vașcoú, comit. Bihor, Ungaria.
FR. DAMÉ, III, p. 298.

1° A umblă cu șoalda, căutând să înșele.

2° Se ȕice la muiere cu drăguți. — *Comit. Bihor.*

11172 * △ Doi bani în trei pungă.

I. MOLDOVAN, *c. Sân-Miclăuș,*
comit. Târnava-Mare, Transilvania.

Sărac și mândru; căutând să'și ascundă sărăcia.

11173 Ca un ban în două pungă.

A. PANN, I, p. 161. — HIN-
TESCU, p. 160.

Acelaș înțeles ca la No. 11172.

Să răsfață în haîne lungi
Ca un ban în două pungă.

11174 * Par'că 'l scot banii afară din casă.

A. PANN. I. p. 160 — HIN

Pare că 'l scóte baniî afară din casă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149.

1° E fórte cheltuitor.

2° Pentru săracul mândru.

11175 Fecióru lúi bani gata.

A. PANN, III, p. 69. — B. I. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2425. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 381; *Leg. I*, 1872, p. 177. — HINȚESCU, p. 58.

* Δ
Feciór de bani gata.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Țuțana, j. Argeș.* — FR. DAMÉ, I, p. 118.

Veđi *Lopată.*

Despre omul care nu are grija de a lucrà, și cheltuesce cu nemiluita, averea moștenită de la părinți.

Δ
11176 A trăi ca banul cel bun.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 133; *Pov.* p. 175.

Adică fără grijă, liniștit. Veđi No. 11170.

« — S'o facem. Dar eú ce fac tocmai acum, la bêtrânețe, fără leac de adăpost?

« — Nu te îngrijì de asta, mătușă dragă; că am să te ieú cu mine, și 'i trăi, pe lângă noi, ca banul cel bun. Bărbatu-meú e cum îi pânea cea bună, și te-om avé curat ca pe o mamă.» — I. CREANGĂ.

* Δ
11177 A trăi ca banul în punga săracului.

P. GĂRBOVICEANU, *c. Drăgănesci, j. Vlașca & c. Șuici, j. Argeș.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* Δ
A trăi ca banul cel bun în punga săracului.

NIC. MATESCU, *înv. c. Movilița,*
j. Putna

Acelaş înţeles ca la No. 11176.

Banul găsit se ţine în pungă pentru ca nici odată să nu fie gólă. Acest ban bun e deci tot-dé-una la locul lui, liniştit, ne-tulburat. De alminterea săracul nici nu e cheltuitor.

11178 *△ A trăi ca banul în pungă ţeranului.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Şuici*,
j. Argeş.

Acelaş înţeles ca la No. 11177.

11179 *△ Scóte bani (banul) şi din petró.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni*, j.
Suciava. — I. BĂNESCU, *prof. j.*
Roman.

Veđi *Pétră*.

Despre omul harnic, vrednic. A se vedé No. 1017 § 1.

La Romani *Aquam e pumice postulare*, se dicea celor cari încercau saú cereau lucruri cari nu se puteu do-
bândi saú dà.

Il tirerait de l'huile d'un mur.

Prov. Franc.

11180 * A'l lăsà în banii lui.

D-na SOF. NÁDEJDE, *Nuv.* p. 45.
— D-na EL. SEVASTOS, p. 20. —
FR. DAMÉ, II, p. 261. — M. CA-
NIAN, j. Iaşi.

A'l lăsà liber de a face ce voesce; a'l lăsà în plata Domnului.

11181 *△ A fi în banii sěi.

I. CREANGĂ, *Fov.* p. 210. — FR.
DAMÉ, I, p. 118.

1° Adică a fi stăpân de a face ce voesce, a atîrnà nu-
mai de noi ca să se facă óre-ce.

«Aşa îl urise ele de tare acum că, *dacă ar fi fost în banii lor*, s'ar
fi lepădat de spân ca de Uciğă'l crucea.» — I. CREANGĂ.

11182 * \triangle A nu fi în banii lui.

Sc. Norm. Inv. cl. VI, prin P. GĂRBOVICEANU, prof. — G. POBORAN, inst. c. Slatina, j. Olt.

Veđi *Dógă*.

A nu fi în tóte mințile.

11183 * Cu bani de cheltuiélă
Și haîne (straie) de priminélă (primenélă).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 184. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 296.

Adică tot ce trebuie unui drumeț. Ȑicere fóрте des în-
trebuiñtată în basme.

11184 * \triangle A avé bani gârlă.

ZOE MIHĂILESCU, *inv. c. Buș-
teni, j. Prahova.*

A fi fóрте bogat.

11185 * \triangle A mészurá banii cu dimirlia.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11184.

11186 * \triangle A se culcă pe bani.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11185.

11187 * \triangle A se jucá cu banii.

A. PANN, II, p. 89.

Acelaș înțeleș ca la No. 11186.

11188 * \triangle A se jucá cu banii ca cu fasole (faso-
lele).

D-NA Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

Acelaş înţeles ca la No. 11187.

11189 * Δ Stup de bani.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluiu.* — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Covurluiu.*

Veđi *Stup.*

Acelaş înţeles ca la No. 2542.

«Din nimica s'a făcut *stup de bani.*»

11190 * Δ Dobă de bani.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaş înţeles ca la No. 11189.

11191 * Δ Îi plin de bani
Ca rîpa de bolovanî.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovêţ, j. Covurluiu.*

Veđi *Avere.*

Adică e foarte bogat.

11192 * A aruncă (asvirli) banii pe feréstră (ferestre).

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — M. CANIAN, *public. j. Iaşi.*

A fi cheltuitor peste măsură.

Jeter l'argent par les fenêtres.

Prov. Franc.

11193 * A aruncă banii în vînt.

M. CANIAN, *public. j. Iaşi.*

A cheltui mult şi fără nici o socotélă.

11194 * A aruncă banii în baltă.

Acelaș înțeles ca la No. 11193.

11195 * Δ A mânca banii cu lingura.

Șezătorea, I, p. 77. — C. TEODORESCU, *înv. c. Dógele, j. Vasluu.*—G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluú.*

Veđi *Aur.*

1° A fi putred de bogat.

2° A fi cheltuitor peste măsură. Veđi No. 440.

Burulene, Dumnia-ta,
Nu te duce 'n Valea-rea,
C'averea ta și a mea
S'o mánânci cu lingura
Și de zăp ¹⁾ să nu'i mai dai.

Poes. Pop.

11196 * Bani ghétă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*—G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1° Bani puși de o parte.

«a avé *banî ghétă.*»

2° Când cumpărătorea se face pe bani gata.

«a plătit cu *banî ghétă.*»

11197 * Bani peșin.

Când cumpărătorea se face pe bani gata.

D-l Patriciu, învățator, arată că poporul, în județul Covurluú, dice *banî pe șină*. Domnia sa crede că dicerea vine de acolo că Românul vîndînd marfa sa i sê numără banii pe șina carului, cu care a adus'o.

Cuvîntul, ast-fel cum se întrebuintează în Covurluú, este greșit. Dicerea corectă, adică *banî peșin*, vine de la cuvîntul turcesc *pișin* saú *peșin*, care înseamnă: înainte, dinainte și, prin extensiune, pe bani gata.

11198 * Nu face un ban.

Adică mai nimic.

Cela ne vaut pas un rouge liard.

Prov. Franc.

11199 *[△] Nicî un ban.

Acelaş înţeles ca la No. 11198.

11200 *[△] Nicî doi bani.

Acelaş înţeles ca la No. 11199.

Mândra când e rumenită
Cu cincî sute nu'i plătită.
Dar când se desrumenesce
Nicî doi bani nu mai plătesce.

Poes. Pop.

BANIȚĂ

Veđi a Dă.

11201 *[△] Banița nu se umple cu vorbe.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.
57.— B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*,
p. 2464. — GR. ALEXANDRESCU,
magistr. j. Putna.

Veđi Óla, Vorbă.

Acelaş înţeles ca la No. 6364 & 6385.

Μῆ λόγους ἀντ' ἀλφειῶν. ¹⁾

Prov. Elin.

Ne verba pro farina. ²⁾

Prov. Lat.

Le parole non fan farina. ³⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Nu vorbe pentru făină.

²⁾ Idem.

³⁾ Verbele...

11202 * Δ Nu ții poftă de-o căpșună, da ții de banița plină.

PÂRVU, *elev, Sc. Norm. Bêrl. c. Ivescl, j. Tutova.*

Iubesce zestrea, dar nu fata.

11203 * Δ Banița cu care dai cu aceea primesci.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movi-lița, j. Putna.*

Veđi *Măsură.*

Adică după ale tale fapte îți vei lua și răsplătirea; cum vei face, așa vei trage.

11204 * Δ 'I-a înapoiat datoria tot cu aceeași baniță.

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 11203.

11205 * Δ Cât banița.

*
Cât o baniță.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn., p. 2463.*

Cap mare dar sec.

Cu capul *cât banița*,
Cu căciula *cât rōta*.

Poes. Pop.

Głowa jak bania. 1)

Prov. Polon.

BĂRBĪERIE

Veđi *Briciu, Prost.*

11026 Învață bărbierie la capul tău.

C. NEGRUZZI, I, p. 248.

* △

*A învăța bărbieria la capul altuia.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
*j. Covurluiu.**A face bărbierie pe capul altuia.*IÓN I. C. BRĂTIANU, *Monit.*
*Ofic. Adun. Deput. 19 Dec. 1897.**Invață bărbieria la capul tău și nu pe a*
*altora.*V. A. FORESCU, *c. Folticenți, j.*
*Sucitava.*Vezi *Prost.*1° Când unul voiește să încerce un lucru pe socotéla
altuia.2° Pentru cel prost.

BARCĂ

11207 Barca sparta, nu va sésula.¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.,*
I, p. 7.

Pentru o încercare nepotrivită și zadarnică.

*Barca in fondo, marinajo scapolo.**Prov. Ital.*11208 Barca sparta, raciuna 'i facuta.²⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.,*
I, p. 7.

Când totul e pierdut, când ori-ce speranță e zadarnică.

11209 Nu pune pegula în barca lu alți.³⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.,*
I, p. 14.

Păstrează, ce'i al tău, pentru tine.

1) Barca (luntrea) spartă, nu vré lopată.

2) Barca spartă socotéla 'i făcută.

BARDĂ

Veđi *Dumneđeș, Sfadă.*

11210 * Îi cîoplit numa dîn bardă.

*Șezătore, II, p. 74.*Veđi *Secure, Topor.*

Adică nu'î deștept.

11210 b. * A dà cu barda 'n lună.

G. DEM. TEODORESCU, *Mit. Lun.*
p. 25.

* Δ

*Svîrle cu barda 'n lună.*C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova,*
j. Vasluțu. — E. I. PATRIGIU, *înv.*
*c. Smulț, j. Covurluțu.*Veđi *Dumneđeș, a Im-*
pușcă, Pușcă, a Pușcă.

Om nesocotit, ne-statornic, sărit, șuiu, svînturatic.

BAROS

11211 * Δ Intre baros și nicovală.

A. GOROVEI, *c. Stănișoră, j.*
*Sucłava.*Veđi *Ciocan.*Adică în mare strîmtóre, în mare nevoe, ne sciind
ce să facă.Μεταξύ τ' ἀκρονοσ καὶ σφόρασ. ¹⁾*Prov. Elin.**Inter malleum et incudem.* ²⁾*Prov. Lat.**Entre l'enclume et le marteau.**Prov. Franc.*

BASM

11212 * Basmu cu cocoșu roșu.

BARONZI, p. ⁸⁶. — FR. DAMÉ,
I, p. 122.¹⁾ Intre ciocan și nicovală.

O poveste, un lucru, o încurcătură fără sfârșit.

«E curat *basmu cu cocoșu roșu*».

Vezi Lazăr Șăineanu, *Basmе*, p. 950.

BASMU CU COCOȘU ROȘU.

Am fost la moș, ș'am vădut un cocoș,
Ah! ce mai cocoș!
Cum cântă la moș!
Cântă, cocoșule
Săi de jăcă, moșule!

*

Ș'a venit o vulpe ș'a mâncat cocoșul,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit un ogar ș'a mâncat pe vulpe, vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș etc.

*

Ș'a venit un lup ș'a mâncat pe ogar, ogarul pe vulpe, vulpe pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit un urs ș'a mâncat pe lup, lupul pe ogar, ogarul pe vulpe,
vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit un leu ș'a mâncat pe urs, ursul pe lup, lupul pe ogar,
ogarul pe vulpe, vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit un par ș'a ucis pe leu, leul pe ursul, ursul pe lup, lupul
pe ogar, ogarul pe vulpe, vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit un foc ș'a ars pe par, parul pe leu, leul pe urs, ursul
pe lup, lupul pe ogar, ogarul pe vulpe, vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș, etc.

*

Ș'a venit o plöie ș'a stins pe focul, focul pe par, parul pe leu, leul
pe urs, ursul pe lup, lupul pe ogar, ogarul pe vulpe, vulpea pe cocoș,
Ah! ce mai cocoș!
Cum cântă la moș!
Cântă cocoșule,
Săi de jăcă moșule!

11213 * Δ A se face de basmu (basmе).*Poes. Pop.**A se face de basnu.*

A. PANN, I, p. 175.

A se pune în gura lunei, a se face de ris.

Vai de mine în ce 'ncăpuî
 C'am bcut tot ce avui
 Și de basme mă făcuî.

Poes. Pop.

Ajung judecâți să tragă, de basmu 'n lume să fac.

A. PANN.

*Devenir la fable du village.**Prov. Franc.*

11214 * Basm.

Povești, lucruri închipuite, ne-adeverate.

«Tote câte mi le spuî sunt *basmе*, adevărul stă ast-fel.»

BĂȚETURĂ

Veđi *Pânză*.

BĚRBINȚĂ

Veđi *Brânză*.11215 Δ Par'că nu 'și va uita cuțitul în bėrbința
cu brânză.S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 30.

Despre fetele leneșe, care pare că nu vor fi bune gospodine.

■ *Bėrbința* sau *bėrbința*, este putina de bătut brânza, de

BEDREAG

Veți a *Ședz.*

Cuvîntul *bedreag*, plural *bedregi*, are următoarele înțelesuri:

1° Scaunașul pe care staă cismarii, când lucrează.

2° Trunchiu gros care se pune sub case sau alte clădiri. Acești trunchieți nu au o lungime mai mare de un metru dar pot fi cât de groși, și se pun cu un cap în pământ și pe cela-l-alt se așeză talpa orî temelia clădirei.

BÊȘICĂ

11216 Bêșica, vîntul sêu cum și l'a luat, peștin
a și rêsufat.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 86.

Veți *Bșină*

Sê dice pentru cei ce nu pot păstră, multă vreme, cele dē taină (GOLESCU).

BINE

11217 * Si am ghine, șa s'him c'un oclîu.¹⁾

G. ZUCA, *Stud.*, c. *Fieri, Albania.*

Veți *Noroc.*

Pentru cel care ține la avere mai mult de cât la tôte.

BIR

Veți *Măria-Ta.*

11218 * [△] Dă bir cu fugiții.

N. MUSTE, *Letop. Mold.*, III, p. 19. — C. NEGRUZZI, I, p. 186. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 153. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluțu.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Pentru cel care nu are domiciliu stabil și, la o vreme de nevoie, dispare dintr'o localitate.

Vezi C. NEGRUZZI, *Opere*, I, p. 184—186 și N. MUSTE, *Letop. Mold.*, p. 20.

«Fără de zăbavă a început (Duca-Vodă) a face iarăși ca în zilele lui trecute, adecă a îngreună țera cu ne-săturarea ce aveă, și a asupri pe boierii; căci fugând țera de tirania lui, și puind pe boierii zlotăși, îi făcea de plătiaă de la casele lor birul celor fugiți.» — N. MUSTE, III, p. 19.

* Δ
11219 Plătesce biru cu fugiții
Șede la masă cu ne-poftiții.

V. IFRIM, elev, *Sc. Norm. Bl. c. Corodesci, j. Tutova.*

Om fără căpătâiu; s'a dus fără să 'i dea de urmă.

* Δ
11220 Dragomir fuge de bir
Cu oia plină de știr.

T. BĂLĂȘEL, preot, *c. Ștefănesci, j. Vâlcea.*

Când cine-va e luat de la ușe de datornici, cu deosebire de cei ce umblă după dăjdi.

* Δ
11221 N'are a face banul birului cu gardul țarinei.

C. TEODORESCU, *înv. c. Dôgele, j. Vasluiu.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* Δ
N'are a face bani birului cu gardul țerenei.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* Δ
N'are a face bani birului (ghirului) cu gardul de țerină.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Bursucană, j. Covurluiu.*

Nu are a face una cu alta, nu există nici o legătură. Arată deosebirea între trebă și trébă, lucru și lucru. De pildă nu are a face bogatul cu săracul, deșteptul cu

11222 * \triangle Nu se face gard de țarnă cu banii
ghirului.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No 11221.

BIRĂŪ

11223 In veselia nunții, iată și birăul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 15.*

Să țiee când, după căsătorie, peștin ne apucă de bir
(GOLESCU).

11224 * \triangle Răvașul de la birău
Spune că ce plătesc eu.

V. SALA, *dasc., c. Drăgănesci, comit. Bihor. Ungaria.*

Adică cât valorează fie-care. Arată buna orînduieală, avere-a fie-căruia.

Răvaș are adese-orî, în Ungaria, ca și în cazul de față, înțelesul de *răbuș* sau *roboj*.

BIRTAȘ

Vezi *Socoteli*.

BLANĂ

Vezi *Cap. VI, c. Blană.*

11225 * \triangle 'I-a făcut popa blană.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., c. Galați, j. Cuvurulu.*

Adică nu e femeie cinstită.

În vechiul drept, așa țiee canonic, al Românilor, preotul mahalalei sau al satului avea dreptul să globească pe acei credincioși cari veneau rar la biserică. De asemenea toate costurile...

precum precurvia, bătaia, ocară între soți, etc. se judecă și se pedepsă de preot.

Pedepsa obicinuită la precurvie era următoarea: La intrarea în biserică, sau în curtea bisericeii, preotul înfigea în pământ un par. În acel par vîra o scândură, cu o găură ast-fel că scândura putea face o mișcare de rotație în jurul parului. La cel-alt capăt al scândurei era o altă gaură atât de mare încât pute să încapă capul unui om. Când o femeie comitea un adulteriu, popa o aducea în Ți de sîrbătoare, și după sfîrșitul slujbei o punea cu gâtul în gaura scândurei, așa precum se mai face și astăzi, pe alocurea, la țeră, cu viței în timpul mulșului. Ori-care din locuitori avea dreptul să o scuipe. Acest instrument de pedepsă se numea *blană*.

Acastă pedepsă se aplică numai la femeii, iar nici o dată la bărbați.

BLASTUR

Veđi *Plastur*.

BOGAT

Veđi *Avut. Lene, Lumî-nare, Cap. IX, c. Mare, a Murî, Orfan, Sărac, Slugă, Stăpân, Vinovat.*!

11226 **Bogatul greșesce și săracul cere ertăciune.**

A. PANN, III, p. 28.

Bogatul greșesce și săracul își cere ertăciune.

HINȚESCU, p. 16. — G. I. MUNTEANU, p. 150.

* *Bogatul a greșit și săracul ũ cere ertăciune.*

GR. ALEXANDRESCU, c. *Focșani*, j. *Putna*.

Omul bogat are saŭ i se dă în tot de-una dreptate. Cicerone ȝice că, pe vremea lui, următoarea ȝicere era foarte des întrebuintată: *pecuniosus damnari non potest, bo-*

Avutul domnesce preste săraci.

Prov. Solom. 22. 7.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.¹⁾

Juvenal.

11227 △ * **Până vine cheful bogatului ese (iese)
sufletul săracului.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 59.
— A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 59
& 149; III, p. 73 & 120. —
HINȚESCU, p. 32. — P. ISPIRE-
SCU, *Leg.* I, 1872, p. 170.

* △ **Până vine cheful bogatului esă sufletul să-
racului.**

G. MADAN, *stud. c. Trușeni, în.
Chișinău, Basarabia.*

△ **Până să vie gustul bogatului îi iese sufletu
săracului.**

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 135.

*Până la cheful bogatului ese sufletul săra-
cului.*

A. PANN, *Fabl.* II, p. 90.

* △ **Până să vie pofta bogatului ese (esă) sufle-
tul săracului.**

I. G. VALENTINEANU, p. 29. —
V. A. FORESCU, c. *Folticeni, j.
Suciava.*

*Până să vie pofta bogatului trece sufletul
săracului.*

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

* △ **Până la gustul bogatului ese sufletul săra-
cului.**

*Semin. Centr. Buc. cl. VII, prin
P. GĂRBOVICĂANU, prof.*

*

Până să ți vină chefea avutlui móre órfânlu.

N. St., c. Nijopole, Macedonia.

Să ȃice pentru cei ce zăbovesc cu mila lor (GOLESCU).
Veȃi ANTON PANN, *Fabule*, II, p. 90—94.

11227 b. Tot bogatul minteos și tînérul frumos.

I. CREANGĂ, Pov. p. 50.

Veȃi *Avut.*

Acelaș înȃeles ca la No. 11070.

**11228 De la bogatul calic
Nu poȃi apucă nimic.**

A. PANN, III, p. 92. — HINȚESCU, p. 22.

Veȃi *Calic.*

Adică de la cel sgîrcit nu te poȃi folosi cu nimic.

11229 * Δ La cel bogat merge și dracu(l) cu colaci.

Sezăt., II, p. 74. — C. IORDĂCHESCU, c. Cristesci, j. Botoșani. — V. A. FORESCU, c. Folticeni, j. Suciava.

* Δ

La omul bogat și draciă vin cu colaci.

GAVR. ONIȘOR, prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.

Veȃi *Avut.*

Celui avut i se fac hatîruri.

11230 * Δ Celui bogat și dracu îi légănă copiii.

S. I. GROSSMANN, Dict., p. 119. — GR. ALEXANDRESCU, magistr. c. Focșani, j. Putna. — M. CANIAN, public. j. Iași.

Acelaș înȃeles ca la 11229.

- 11231 * Δ E lesnă bogatului a porunci, dar greu săracului de a împlini.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Maî ușor e să poruncesci de cât să faci; maî ales când, cel care poruncesce, nu'și dă sémă de greutatea lucrului pre care 'l cere.

- 11232 * Δ Un bogat când móre săracul flueră.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.*

Insă nu a pagubă.

- 11233 * Δ Face hatîrul bogatului și mănâncă pomană săracului.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Ajută pre cel tare și asupresce pre cel maî slab.

Dat veniam corvis, vexat censura columbas.

Juvenal.

- 11234 * Δ Averea bogatului mănâncă bucățica săracului.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Sărac.*

Munca săracului clădesce averile cele marî.

- 11235 * Δ Pe bogat cu tréba nu'l saturî.

GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Arată nesațiul celui bogat.

- 11236 * Δ
**Omul cel bogat
 E mai lăudat.**

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Veđi *Avut.*

Arată cinstea celor bogați.

- 11237 Δ
**Bogatul nu crede nici odată celui sărac,
 nici sătulul celui flămând.**

Șezătórea, I, p. 262.

* Δ
Bogatul nu crede nevoile săracului.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Veđi *Avut, Sătul.*

Acelaș înțeles ca la No. 11071.

- 11238 *
**De la bogat să n'ai să ieși, săracului să
 n'ai să dai.**

P. BUDIȘTEANU, *c. București, j. Ilfov.*

Veđi *a se Imprumutà.*

Cel d'întâiu te amână mereu cu plata, al doilea nu 'ți mai lasă un cés de odihnă până nu 'i ai dat ce i se cuvine.

- 11239 * Δ
In casa bogatului intri lesne, dar eși a-nevoie.

I. ARBORE, *ing. j. Buzeu.*

Veđi *a Intrà.*

Acelaș înțeles ca la No. 6774.

- 11240 * Δ
**Cine a făcut pe bogatul
 A făcut și pe argatul.**

A. PANN, II, p. 139.—HINȚESCU, p. 17 & 20.

Pentru a se arêta că toți ómenii sunt frați, ast-fel că bogatul nu trebuie să disprețuiescă pe cel sărac, stăpânul

- 11241 * \triangle Cu bogatul nici calul să nu'l încerci, nici
în pungă să te măsori.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broșcari*,
j. Mehedinți.

Vezi *Mare*.

Acelaș înțeles ca la No. 10228.

- 11242 De cât să fii bogat și să n'ai ce mânca,
mai bine sărac și să aibă bani mulți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120;
III, p. 111. — HINȚESCU, p. 16.

Vezi *Sărac*.

Despre cei ce se plâng că nu au copii.

- 11243 * \triangle De cât bogat și bolnav mai bine sărac
și sănătos.

A. PANN. *Edit.* 1889, p. 135;
II, p. 88. — HINȚESCU, p. 16. — P.
ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 156. —
V. SALA, *dasc. c. Măgura, comit.*
Bihor, Ungaria.

Vezi *Sănătate*.

Acelaș înțeles ca la No. 5821.

Santé passe richesse.

Prov. Franc.

Chi xe san, xe più del sultan. ¹⁾

Prov. Venit.

Gesundheit ist besser als Reichthum. ²⁾

Prov. Germ.

Bedre fattig og sund, end rîg og syg. ³⁾

Prov. Danez.

¹⁾ Cine e sănătos, e mai mult de cât sultanul.

- 11244 **Mai bine sărac și cu trupul sănătos, de cât bogat și cu răni în pat.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 454.

Acelaș înțeles ca la No. 11243.

- 11245 **Nevoe iaste bogatului a intră în împărăția cerului.**

GOVORA, p. 117.

Cu anevoe va intră bogații întru împărăția cerului.

Mitrop. ANTIM, Didah. p. 207.

Mai lesné este cămili pren urechă acului a trece de cât bogatul întru împărăția lui Dumneđeș a intră.

Biblia 1648, MATEI, 19. 24.

Mai lesne va trece funia corabiei prin urechile acului, de cât bogatul întru împărăția cerului.

Mitrop. ANTIM, Didah. p. 173.

Mai ușor e a trece funia corabiei prin urechă acului, de cât a intră avutul în împărăția lui Dumneđeș.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 353.

Săracul mai ușor ca cel bogat va intră în împărăția cerului.

Traducerea acestei ȓiceri a dat loc la o controversă. Unii pretind că din greșală s'a citit *καμήλα* (cămilă) în loc de *κάρμιλος* (funie). Adversarii susțin că primul înțeles e tot atât de admisibil ca și cel de-al doilea de óre-ce găsim, în Talmud, următóra ȓicere care coprinde o asemănare fórte apropiată de cea care ne ocupă: *óre nu ești tu ca cei din Pumbedeta cari trec un elefant prin urechea*

- 11246 * Δ
De dorul bogatului
Luăi fata dracului.

A. PANN, II, p. 126. — HINTE-
TESCU, p. 17. — I. TZINTZU, *ing.*
j. Buzău.

Veđi *Ban.*

Acelaş înţeles ca la No. 11103.

- 11247 Când bogatul vorbesce,
Lumea amuţesce.

C. DIN GOLESCŪ, *Ad. Pil.* p. 45.

Veđi *Ban.*

Nimeni nu are îndrăsnela să se împotrivescă celui
avut.

Où l'or reluit la raison se tait.

Prov. Franc.

- 11248 * Δ
Cu bogatul fie-care voesce să fie rudă.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni*, j.
Sucłava.

Veđi *Ban.*

Când eşti avut toţi îţi sunt bine-voitori şi te linguşesc.

- 11249 * Δ
Bogatului i se arată multe rude.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni*, j.
Sucłava.

Acelaş înţeles ca la No. 11248.

- 11250 Bogatul se scarpină, şi săracul socote-
sce că caută să 'i dea.

A. PANN, I, p. 136. — HINTE-
SCU, p. 17.

Sorta săracului stă în mâna celui avut.

- 11251 Bogatul mănâncă când voesce
Şi săracul când găsesce.

*Ceasul prânzului este la cel bogat când voesce,
la cel sărac când are.*

C. din GOLESCĂ, *Adun. Pilde.*

* Δ *Bogatul mănâncă când vré, săracul când are.*

C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Co-*
sovét, j. Mehedinți.

* Δ *Cel bogat mănâncă când vré, dar cel sărac
când are.*

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chi-*
șinău, Basarabia.

Intr'un mod mai general bogatul face cum vré, și să-
racul cum pôte.

*L'ora del desinare, pe' ricchi quand'hanno fame;
pei poveri, quand'hanno da mangiare.¹⁾*

Prov. Tosc.

*Reiche essen wann sie wollen, Arme wann sie
was haben.²⁾*

Prov. Germ.

*Sá ríki etr nær hann will, sá fátæki nær hann
fær nokkuð.³⁾*

Prov. Island.

11252 **Bogatul mănâncă când (îi) e fόμε, și
săracul când găsesce.**

A. PANN, *Edit. 1889, p. 47.*

Acelaș înțeles ca la No. 11251.

11253 * Δ **Bogatul nu mănâncă să se sature.**

V. SALA, *dasc. c. V. Sâhodol,*
comit. Bihor, Ungaria.

¹⁾ Ceasul prânzului, pentru bogați când le e fόμε; pentru săraci când
au de mâncare.

Căci scie că va mânca din nou când va voi. Săracul d'impotrivă mănâncă când pôte, adică când are.

11254 * Δ La cel bogat tôte curg, și laptele în pasat.

GR. POÏENARU, *ing. c. Focșani*,
j. Putna.

Îi merge bine în tôte, căci precum țice poetul:

Semper eris pauper si pauper es, Æmiliane,
Dantur opes nullis nil nisi divitibus.

MARTIAL.

11255 Mai mun ce fi bogați nego poveri.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter*,
I, p. 12.

Lucru ușor de înțeles mai ales dacă ții mai mult la la un traîu bun, pe acest pământ, de cât la împărăția cerului.

11256 Bogatul mai tare se plânge de cât săracul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 156;
III, p. 126.

Bogatul se plânge mai rău de cât săracul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p.
452.

Arata lăcomia celui bogat.

11257 * Δ Avera bogatului trece luminaarea săracului.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți*,
j. Covurluiu.

* Δ Socotim banii bogatului și trecem luminaarea săracului.

GAV. ONIȘOR, *c. Zorleni*, j. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 7290.

Nous faisons les frais et vous avez les profits.

Prov. Franc.

11258 Sunt bogat, de cât, pe cât am, p'atât.

A. PANN, III, p. 70.

Sunt bogat, de cât, pe cât, p'atât.

HINȚESCU, p. 16.

Pentru cel care scie să trăiescă cu păstru.

* △
11259 Ađi bogat, mâne sărac.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutora.*

Veđi *Astă-đi, Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11165.

* △
11260 A fi putred (de) bogat.

A. PANN, II, p. 89 & 96. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Avrămesci, j. Tutova.*

Veđi *Ban.*

Adică fórte bogat.

Vestea e în țară sfóră
Că e putred de bogat.

A. PANN.

BOGĂTATE

Veđi *Sănătate.*

BOGĂȚIE

Veđi *Alinte, Mórte, Sărăcie.*

* △
11261 Bogăția trece delu și tu (da eú) rămăiu
cu amaru.

G. MADAN, c. *Trușeni, țin. Chișcău, Basarabia.* — GAV. ONIȘOR,

Averea se pierde ușor; se dice mai ales când te căsătorești numai pentru avere.

11262 * Δ Bogăția strică pe om.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova,*
j. Vasluiu.

Căci îi dă mijlocul de a dobândi multe defecte.

11263 * Bogăția prefăce pe om.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j.*
Putna.

1° li schimbă gusturile și obiceiurile.

2° Acelaș înțeles ca la No. 11262.

11264 * Δ Bogăția 'i gard de nuele, sărăcia 'i gard ne-stricat.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluiu.

Veți *Avere.*

Acelaș înțeles ca la No. 11056.

11265 Bogățiile trec dar faptele bune rămân.

IDEM, *Calend. Rom.,* 1892.

De aceia să nu rîvnesci la bogății ci la fapte bune.

11266 Bogăția rămâne la nebun.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63;
III, p. 77. — HINȚESCU, p. 18.

Adică la care nici pe sine nu se procopsese nici pe altul nu folosește.

11267 Δ Bogăția șede 'n ladă și tonta șede pe vatră.

Șezătorea, II, p. 218.

Când unul s'a căsătorit cu o próstă, bucurându-se la averea ei.

11268 Lacom la bogăție și sărac la minte.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73;
III, p. 99. — HINȚESCU, p. 86.

Pentru cel prost care rîvnesce la avere, dar nu scie, nici cum s'o adune dacă nu are, nici cum s'o întrebuiințeze dacă a moștenit'o.

11269 * Δ I-a dat Dumneșeu bogăție, numa nu 'i-a dat minte.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Avut însă prost.

A BOI

11270 * Δ A boi pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX, p. 454; *Pov.* p. 43. — S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 113. — FR. DAMÉ, I, p. 145. — G. POBORAN, *inst.*, j. *Olt.*

Veđi a Căptuși, a Potcovi.

Adică a'l înșelà.

«Bine l'am boit.»

Bien draper quelqu'un.

Prov. Franc.

BOLD

Veđi *Cap. VI, c. Bold.*

11271 * A'i dà bolduri.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 5. — FR. DAMÉ, I, p. 147.

Veđi *Domn.*

1° Saū a *îmboldi*, adică a împinge, a îndemnà pre cineva să facă óre-ce.

Craiul și acésta o înghiți cu noduri.
Ea nu încetă însă de a'î dà iar bolduri.
Și mai dise iarăși «ce ciudat îmi pare,
N'am mai vëdut însă ast-fel de nas mare.»

A. PANN.

BOUR

11272 * Om cu bour în frunte.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Adică om rău.

În vechime, în Moldova, ómenii condamnați la o pedepsă infamantă se însemnau, în frunte, cu un fer, roșit la foc, care represintă un bour, adică marca țerei, întocmai precum, în Franța cei condamnați la munca silnică pe galere erau însemnați pe umăr cu o flóre de crin.

BRAGAGIŪ

11273 * Δ Plan de bragagiŭ.

I. GĂRBOVICEANU, *prof. Cl. VII, Semin. Centr. Bucuresci*

Veđi *Cimpoer, Nastratin-Hogea, Surugiŭ.*

Adică prost, care nu isbutesce.

BRIGLE

11274 * Δ A se pune la brigle mari.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

A se apucà de o trebă grea.

A BRUFTUI

11275 * Δ A bruftui pre cine-va.

S. MIHĂLESCU, *Șezăt., II, p. 74.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

De la lutul móle ce'l aruncă zidarul pe părete.

BUC

11276 A fi buc de fóme.

FR. DAMÉ, J, p. 160.

Adică lihnit de fóme.

BUCĂȚAR

Veđi *Fóme, a Mânca.*

BUCĂȚĂRÉSĂ

11277 Multe bucătărese săreză zama.

ÁCS KÁROLY, p. 79.

Veđi *Móșă.*

Când la facerea unui lucru s'au adunat mulți, și nu se face deplin, uitându-se sau greșindu-se câte ce-va.

Viele Köche versalzen die Suppe.

Prov. Germ.

Se la papa vuoi guastare, a più cuochi dà a salare.

Prov. Ital.

Sok bába között elvesz a gyermek.

Prov. Magy.

Mezy mnohými babami ztratí se dítě.

Prov. Cech.

Гди су многе бабицо, ту килаво буде дете.

Prov. Sîrb.

11278 * △ Cu două bucătărese esă ciorba pré sărată sau ne-sărată.

* Δ
*Unde sunt multe socăcițe rămâne mâncarea
 ne-sărată.*

IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. B.*
 — Comloș, comit. Arad, Ungaria.

Vezi *Mosă.*

Acelas înțeles ca la No. 11277.

BUCHE

Vezi *Az.*

11279 **A fi tot la buchi.**

FR. DAMÉ, I, p. 161.

Adică începător.

Nec literas didicit nec natare.¹⁾

Prov. Lat.

Ne savoir ni A ni B.

Prov. Franc

11280 *
Din buche în buche.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.*
Focșani, j. Putna.

Dintr'una într'alta, treptat.

11281 * Δ
A nu avé buche.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurlui.

Când omul, din cauza relei purtări, numai are trecere
 la cine-va.

11282 *
Nu scie buche.

Adică nu scie nimic.

BUCHER

11283 * Buche.

Adică începător.

BUDĂIU

11284 [△] Törnă ca în budăiul țiganului.

Șezătore, II, p. 72.

Celui care mănâncă și bé multe feluri de odată.

BUDAȘCĂ

11285 Budașca.

FR. DAMÉ, I, p. 163.

Femeie mică și grosă.

C'est un tonneau.

Prov. Franc.

BUGHIDAN

11286 * [△] Mai bun e bughidanul plin de cât doi prieteni.

V. SALA, *dasc c. Vașcoi-Băresci*, comit. Bihor, Ungaria.

Căci averea îți dă de toate; până și prietenii îți aduce.

BUMBĂCAR

11287 Bumbăcarul nu se uită cu ochi buni la câinele alb.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64 ;
III, p. 81. — HINȚESCU, p. 19.—
B. P. HĂȘDEŢ, *Etyim. Magn.*, p. 705.

Κεραμεῖς πάντας τοὺς τοιοῦτους ἀλλήλοις φασιν
εἶναι. ¹⁾

Aristot.

Figulos figulo invidet, faber fabro. ²⁾

Prov. Lat.

BUN

11288 Până nu mănânci bunul altuia nu te faci om.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 59.

Adică până nu mâncăm averea altuia nu ne îmbogățim (GOLESCU).

Les affaires, c'est l'argent des autres.

Prov. Franc.

A BURDUȘI

11289 * A burduși pre cine-va.

FR. DAMÉ, I, p. 168.

A'l bate, a'l snopi.

BUTE

Vezi *Butie, Grindă, Talpă*.

BUTȚE

Vezi *Burtă, Cap. II, c. Cer, a Dormi, Grindă, Mोजic, Muscă, Vin*.

11290 Butia țăi dă vinul ce are într'insa.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

¹⁾ Se Țice că toți sunt olari unul pentru altul (se pizmuesc).

Beciva daie ce țire. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 7.

1⁰ Adică ori-cine cu ce p^ote ęți slujasee (GOLESCU).

2⁰ Acelaș înțeles ca la No. 1243.

Fortuna non mutat genus. ²⁾

Prov. Lat.

D'un sac à charbon il ne saurait sortir de blanche farine.

Prov. Franc.

La botte dà del vino che ha. ³⁾

Prov. Lat.

Man kann nichts aus dem Sack herausnehmen, als was drinnen ist. ⁴⁾

Prov. Germ.

There came nothing out of the sack but what was in it. ⁵⁾

Prov. Engl.

11291 * Δ **Butia g^olă sună tare.**

Semin. Centr. Buc. Cl. VIII,
prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

* Δ *Butea g^olă dă sunet măi mare.*

V. SALA, *dasc. c. Lelesci, comit. Bihor, Ungaria.*

Butia cea g^olă resună măi tare de cât cea plină.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p.
454. — FR. DAMÉ, III, p. 334.

¹⁾ Butia dă ce conține.

²⁾ Averea nu schimbă origina.

³⁾ Butia dă din vinul ce are.

⁴⁾ Nu se p^ote sc^ote din sac. de cât ce e înti'nsul.

Butea secă sună mai tare de cât cea plină.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 20.

* △

Buțile góle mai mult sunet fac.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173; II, p. 81. — HINȚESCU, p. 20. — D-na E. B. MAWR, p. 25. — G. BĂNULESCU, *inv. c. Pîetrosița, j. Dîmbovița.*

* △

Buțile góle mai mult sunet fac ca cele pline.

IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 46. — NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița, j. Putna.*

*

Butea șa gólă ma mult asună.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

*

Butea gólă asună ca chipur.²⁾

G. ZUCA, *stud. c. Abela, Epir.*

Veđi *Flecar.*

1° Pentru cei carií vor să se aréte mai mult de cât sunt și, în deosebí, despre cei carií n'aú și se pórtă mai luxos de cât cei bogați, cređénd că se impun prin acésta.

2° Omul serios își caută de treburile lui, iar cel nemernic face gălăgie.

Origina și explicarea đicerii se află în cuvîntul lui Focione: «*Cei fórté vorbăreți sunt ca buțile góle care mai mult resună de cât cele pline.*»

Les tonneaux vides sont toujours ceux qui font le plus de bruit.

Prov. Franc.

Bota che canta xe voda.³⁾

Prov. Venit.

1) Butea cea gólă mai mult sună.

Leere Tonnen geben grossen Schall. ¹⁾

Prov. Germ.

Empty vessels make the greatest sound. ²⁾

Prov. Engl.

11292 * Δ Butea plinā nu s'aude, butea gólā face
(multā) hodorogelā.

V. A. FORESCU, c. Mălini, j.
Suceava.

Acelaș înțeleș ca la No. 11291.

11293 * Δ Butia mare
Rēsună tare.

P. GĂRBOVICEANU, prof. c. Vîr-
ciorova, j. Mehedinți.

Adică cel puternic saū bogat.

11294 * Δ Ori-ce lemn nu face țepuș la bute.

V. A. FORESCU, c. Dorna, j.
Suceava.

Veđi Bucium, Fluier,
Lemn.

Acelaș înțeleș ca la No. 10031.

Ὅδ' ἐκ παντος ξύλου ἐρμη̃ς ἂν γένοιτο. ³⁾

Prov. Elin.

Non ex quovis ligno fit Mercurius. ⁴⁾

Prov. Lat.

Tout bois n'est pas bon à faire flèche.

Prov. Franc.

¹⁾ Butii góle daū sunet mare.

²⁾ Vasele góle fac cel maī mare sunet.

³⁾ Nu din ori-ce lemn se face Mercur.

Non de ogni linna si fughent sos Sanctos. ¹⁾

Prov. Sard.

Nicht aus jedem Holz kann man Pfeifen schneiden. ²⁾

Prov. Germ.

11295 C'o picătură ce cură, butia s'e umple până 'n gură.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 26.

* Δ

Din picături și butea s'e umple.

D-BA SILVIA LAZAR, c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.

* Δ

Picur de picur umple butea.

V. SALA, *dasc. c. Negru*, comit. Bihor, Ungaria.

Chicută di chicută ne umplu bara mare. ³⁾

ANDREIU AL BAGAV, *Cart. Aleg.* p. 75.

Veđi *Butoiu*.

Adică cu mărunțea mult căpătăm (GOLESCU).

Goutte à goutte on remplit la cuve.

Prov. Franc.

Goutte à goutte on emplee la boutte. ⁴⁾

Prov. Gasc.

Granù, granèl fa muntunsèl. ⁵⁾

Prov. Lomb.

De mica en mica s'ompla la pica. ⁶⁾

Prov. Catalo.

¹⁾ Nu din orî-ce lemn se fac Sfinții.

²⁾ Nu din orî-ce lemn se taie fluere.

³⁾ Picătură cu picătură ne umple butia mare.

⁴⁾ Picătură cu picătură se umple butia.

*Wenig zu wenig macht zuletzt viel.*¹⁾

Prov. Germ.

*Grain by grain the hen fills her belly.*²⁾

Prov. Engl.

11296 Din picătura ce cură butia să umple până 'n gură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.

Adică cu puțințelu mult dobândim (GOLESCU).

11297 Cu picătura din cazan butia să umple până 'n vrană de rachiū.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

Adică cu câte puțin mult dobândim; se țice pentru călugări și doctori, ce cu câte puțin se umple de bani (GOLESCU).

11298 * [△] Nu cercă butea, numai ce 'i în bute.

V. SALA, *dasc. c. Brădeț, comit. Bihor, Ungaria.*

Nu judecă omul după înfățișare dar cântăresce 'i mintea și calitățile morale.

11299 Butia cu un cerc nici cum se lăgă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Adică cel cumplit cu o pedepsă numai nu se înfrîneză, și tiranul cu o lege numai (GOLESCU).

11300 Butia când se umple începe a piști.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Adică norodul, când piste măsură se supără, începe a cârti (GOLESCU).

¹⁾ Puțin cu puțin face la sfârșit mult.

²⁾ Bob cu bob găina își umple gura.

11301 Gândesce să nu mai lase în bute.

A. PANN, I, p. 128. — HINȚESCU, p. 66.

Pentru bețivul de frunte.

11302 * Fluera în bute.

A. PANN, I, p. 111. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 383.

Vedî *Cep.*

Acelaș înțeles ca la No. 11301.

11303 * Suge-bute.

BARONZI, p. 45 & 96. — L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 784.

Vedî *Cep.*

Acelaș înțeles ca la No. 11302.

11304 * A umblă (merge) din bute în bute.

LAURIAN, & MAXIM, I, p. 281. — D. ZANNE, *arhitect, c. Bolintin-din-Vale, j. Ilfov.*

Pentru omul ne-statornic.

A nu'și află locul capului; a nu se aședă unde-va; a trece de la o trebă la alta; a lăsa un prieten pentru altul, s. c. l.

11305 * Din bute în bute.

BARONZI, p. 43. — *Gazet. Popor.* I. No. 184. — D. DRĂGUESCU, *c. Bucuresc, j. Ilfov.*

1° Dintr'un rău într'altul.

2° A se înțelege la rele.

«Sunt înțeleși *din butie în butie.*»

11306 * A legă bute.

BARONZI, p. 206.

Vedî *Cabșă Fedolos*

Acelaș înțeles ca la No. 9880.

BUTOIŪ

11307 Butocele góle fac mai mult sgomot (de cât cele pline).

I. G. VALENTINEANU, p. 39 & 43.

* △

Butoiū gol face sunet mare.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Butie.*

Acelaș înțeles ca la No. 11291.

Elinii asemănaū pe cei buni de gură și palavragii cu căldările de la Dodona. Aceste căldări de alamă, erau ast-fel aședate în templu că dacă loveai pre cea d'întăiu sunetul se comunica treptat la tóte până la cea de pe urmă.

Nec Dodonœi cessat tinnitus afreni.

Ausoniu.

11308 * △ Picurile multe, umple butoiul mare.

V. SALA, *dasc. c. Sediște, c. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Butie.*

Acelaș înțeles ca la No. 11295.

11309 * E eșit din butoiu.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Adică e bețiv de frunte.

11310 * Butoiū fără fund.

1° Om fórte cheltuitor.

2° Care nu se mai satură; mare hoț.

C'est le tonneau des Danaïdes.

CADĂ

Veđi *Dubală.*

CAÏER

11311 * Δ I-a dat caier de tors.D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova.*Veđi *Furcă.*

I-a dat de lucru.

*Il lui a donné du fil à retordre.**Prov. Franc.*

CĂLĂMARĂ

Veđi *Logofăt.*11312 * Δ Lapte acru în călămări,
Foc ș'amar în buzunări.GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*Veđi *Logofăt.*

Acelaș înțeles ca la No. 10208.

11313 * A strică călămarea.

M. CANIAN, *j. Iași.*

CALAPOD

11314 * Tot după un calapod.

Veđi *Calîp, Calup.*

Pentru cei cariî se asemănă.

*Ils ont tous été coulés dans le même moule.**Prov Franc.*

CĂLĂUZĂ

11315 Călăuza noastră ș'altă potecă scie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 32.

Sé ȕice pentru cei bunî povăȕitorî (GOLESCU).

CĂLÉLĂ

11316 * Călélă.

FR. DAMÉ, *Dict.* I, p. 183

Adică beȕie.

CALENDAR

PENTRU-CE CALENDARUL NEMȚESC ESTE CU DOUË-SPRE-ȔECE
ȔILE MAÎ ÎNAINTE DE CEL ROMÂNESC ?

Cică, în vremea de demult, pe când pămîntul eră sfânt, Dumneȕeu umblă cu sf. Petru pe el și învêȕă pe păcătoși calea adevêrului. — Ei și-au făcut planul ca să mêrgă până la marginile lumei, spre a rês-pândi în tôte părțile Invêȕătura cea Sfântă. Fiind-că aveaū multe lucruri de dus cu ei, aū tocmît doi servitorî: un Nêmȕ și un Român. Nêmȕul eră încălȕat în ghețe, iar Românul în opinci. De câte-orî ajungeaū la vre-o apă mare, Dumneȕeu cu sfântu Petru, ca sfinȕi ce erăū, treceaū peste ea, iar Nêmȕul și cu Românul, ca păcătoși, nu puteaū trece peste apă. Ei erăū nevoiȕi a se desculȕă. Nêmȕul, cât aī clipi din ochi, își trăgea ghețele, iar bietul Român pierdea mult timp până se încălȕă și desculȕia, fiindu-i opincile și cam rupte. La marginile lumei, Nêmȕul a ajuns cu douë-spre-ȕece ȕile mai înainte ca Românul. Românul după cum vedem, a pierdut cu desculȕatul și încălȕatul douë-spre-ȕece ȕile. Se ȕice că de atunci calendarul Românului a rēmas în urmă de al Nêmȕului cu douë-spre-ȕece ȕile. Astă-ȕi, când și Românul s'a încălȕat în ghețe și fiind destul de iutigan, după cum îl scim, credem că va fi în stare să câștîge acea pierdere și să ajungă pe Nêmȕ cu calendarul, căci este mai bine mai înainte, de cât pe urmă. — D. DOGARU, *învêȕător, Mușetescii, Gorjiū.*

11317 * A'i face capu calendar.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 127.

* △

A'i face capul cālîndar.

S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 155.
— V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulȕi, j. Covurluū.* — T. SPERANȕIA, I, p. 66. — I. CREANGĂ, *Prov.*, p. 252; *Conv. Liter.*, XI, p.

A'și face din cap calindar.

I. MUNTEANU, p. 122.

1° Când pe unul ël supără, ël ametește un altul, peste măsură, cu vorba.

2° A'și umplé capul cu lucruri de nimic.

Iară omul surd de vuet și *cu capul călindar*
Cât a stat să'î bocănescă la urechi de căldărar.

TH. SPERANȚIA.

11318 Nu face din capul tēu calendar.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 174;
II, p. 152. — T. SPERANȚĂ, p.
166.

Nu'ți face din cap călindar.

HINȚESCU, p. 27.

Acelaș înțeles ca la No. 11317, sub formă de povață.

11319 Și-a pierdut calendarul.

LAZĂR ȘĂINEANU, *Rev. Ist.*, VI,
p. 254.

Veđi *Păscălie*.

A'și pierde socotelile, a se încurcă.

CALENDE

11320 *[△] La calendele grecesci (grece).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 197
& 326. — L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p.
127.

Adică nici odată.

Romaniî numeau *calendæ* prima și din fie-care lună. În acea și era obiceiul să se înapoieze sumele împrumutate. Cuvîntul *calendæ*, vine de la verbul *calo*, chem, căci în acea și marele pontifex anunță poporului *chemat*, pe lunaș noi. Grecii nu

*Ad calendas Græcas.*¹⁾

Prov. Lat.

Aux calendes grecques.

Prov. Franc.

CĂLĂTOR

Veđi Barbă, Chirie, Ismene.

11321 **Alêgatlu multi scii.**²⁾

G. WEIGAND, *Zweit. Jahres*, p.
149.

Veđi Chirie.

Cel care a călătorit, multe a vêdut și multe a învățat.

Quiconque a beaucoup vu
Peut avoir beaucoup retenu.

La Fontaine.

11322 * Δ **Călătorului îi șede (stă) bine cu drumu.**

C. IARCA, c. *Buzău*, j. *Buzău*.
— A. POPESCU, *înv. c. Cernica*, j.
Ilfov.

* Δ *Călătorului îi șede bine pe drum.*

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa*,
j. *Ialomîța*.

* Δ *Călătorului îi stă bine cu drumul ca și
calului cu frîul.*

G. POBORAN, *inst. j. Olt*.

Pentru cele carii sunt după orînduieală.

11323 * **Să nu fie drumu fără călători.**

Maior P. BUDIȘTEANU, j. Ilfov.

¹⁾ La calendele grecesci.

Să nu faci un lucru de géba.

«Să 'i scrii ca să nu fie drumu fără călători.»

A CĂLĂTORI

Veđi *Brumă, Iernă, Vint.*

- 11324 * Călătorind cine-va pe mare anevoie scapă de furtună.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., c. Focșani, j. Putna.*

Veđi *Brumă, Mare, Vint.*

Celui care se apucă de lucruri grele și primejdioase.

- 11325 A călători în rele ape.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 375.

1° Adică a nu isbuti.

2° A fi în mare primejdie.

CĂLĂTORIE

Veđi *Môrte, Nor.*

- 11326 După vînt, pē mare, călătoria să țe-o faci, ca să nu te înnecei în mare.

IORD. GOLESCU, *Mss., II, p. 116.*

Adică după vreme să te porți, ca să nu te primejduesci (GOLESCU).

- 11327 * La ori-ce călătorie, nu plecă fără tovărășie.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., c. Focșani, j. Putna.*

Arată folósele și puterea tovărășiei, precum și ne-siguranța drumurilor în vechime.

- 11328 * △ Călătorie sprîncenată.

V. ALEXANDRI, *Teatr., p. 348, 532, 925 & 981. — I. CREANGĂ, Pov. p. 307. — D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova. — G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

Călătorie bună, poți să pleci. Să ȳice mai mult într'un mod ironic.

«Și ce'mi pasă mie de te'î duce? doar nu suntem de o samă. Călătorie sprîncenată.» — ALEXANDRI, *Teatr.* p. 925.

CALFĂ

11329 * A pățit'o calfa noastră.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 231. — LUMINA I, p. 87. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — FR. DAMÉ, I, p. 183.

Când unul se păcălesce singur cređînd că a păcălit el pe alții.

SNÓVĂ

Un cizmar avea o fată drăguță dar cam próstă din fire. Se făcuse fata măricică. De témă să nu pățescă vre-o rușine biata mumă-sa o sfătui să se cam ferescă de flacăii satului și mai ales de calfa lor care îi cam dă tîrcóle de câtă-va vreme. «Să nu cum-va să'l lași să se pue peste tine încheiea bătrâna pentru a fi bine înțelesă, căci atunci e rău de tine, ai pățit'o.»

Nu trecu multă vreme și într'o ȳi fata veni într'un suflet la măsă și 'i strigă de departe riđînd: «Mămucută dragă, a pățit'o calfa noastră. Am început să ne hârjonim dar când a vrut să se pue peste mine, nu l'am lăsat, și m'am pus eú d'asupra!»

11330 * O calfă rea nici odată nu'și găsește scule bune.

AL. MARTINIAN, *c. București, j. Ilfov.*

Pentru omul nepriceput saú leneș.

11331 * A scóte calfă pe cine-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 113.

A'l învățà fórte bine.

11332 * A eși calfă în ce-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.

A eși perfect, a atinge perfecția în ce-va. Să ție mai ales în înțeles rău.

A SE CĂLI

11333 * A se căli.

Veți *Călit*

FR. DAMÉ, I, p. 183.

A se îmbătă bine.

CALIC

Veți *Pasère, Vrabie*.

11334 Calicul până nu cere
Nu mănâncă cu plăcere.

LAZ. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 159.

*Calicu 'mpërat s'ajungă
Cât de mulți bani s'aibă 'n pungă,
El până când nu va cere
Nu mănâncă cu plăcere.*

A. PANN, III, p. 37. — HIN-
TESCU, p. 22.

Veți *Ném*.

Acelaș înțeles ca la No. 10397.

POVESTEA VORBIÎ

Aușim, din alte vécuri, că un fecior de 'mpërat
Preumblându-se prin țără îmbrăcat în port schimbat,
A vécut, cu întîmplare, 'n marginea unui oraș
O pré frumușică jună, cu chip ca de ingeraș;
Care într'atât de dînsa inima i s'a rănit,
Cât asupra'i de odată gândul i s'a pironit.
Ș'asfel cu desăvîrșire în amorul ei cădënd,
Începù să pătîmescă, somnul, liniștea pierdënd.
Se află, în tótă vremea, fel și chip a se gândi
Cum și ce mijloc să facă el spre a o dobândi!
Și de nému'i vrënd să scie a trimis cercetător,
Care 'i a și spus că este fata unui cerșetor.
'Fie, țise el, nu strică, slobod este la Șultanî
Ca să 'și iea soții chiar róbe, cumpërându-le cu bani.
Legea véd că nu ne 'nvață ca să căutăm la ném,
Deș' tătă lumea întîmțăc...

Asfel el după ce ȕise, o aduse în Saraiu,
 Unde ca o'mpĕrătĕsă trăia ca în sîn de raïu.
 Dar însă acele bunurî nu o multămea pe ea,
 İi părea că cu cerșitul cu mult mai bine trăia.
 Acele mĕncărî lucșose nu o putea împăcā,
 Când le mĕncā İi părea că după umerî aruncā.
 Mai de multe orî ea încă la masă dacā ședeā
 Se sculā mai mult flāmândā, de dinsa nu sĕ prindeā.
 Dar însă și nemĕncatā vreodatā nu umblā,
 Ci după masă, în urmā, se 'ndopā când se sculā,
 Cā mergeā pe la dulapurî, se duceā pe la cāmārî,
 Unde se aflā, în vreme, feluritele mĕncărî,
 Și închidĕndu-se înăuntru mâna la ele 'ntindeā.
 Dîcĕnd: «Faceți-vĕ milā!» și cerșĕā ca când sĕ'i deā,
 Ș'apoi lua rĕmășițe d'ale mesii și mĕncā
 Până se sĕturā bine, și asfel se împăcā.

A. PANN.

- 11335 Ce'mî este mojjicul
 Ce'mî este calicul?
 Unul ș'alt obraznic
 Și în ȕi de praznic.

Veđi *Pasĕre, Vrabĕte*.

A. PANN, III, p. 34.

A se adaogā la No. 10318.

- 11336 Omul calic și obraznic
 Merge ne-poftit la praznic.

Veđi *Ne-poftit*.A. PANN, III, p. 34. — HIN-
TEȘCU, p. 131.

Pentru cel obraznic.

- 11337 * Δ Calicului sĕ'i dai tótă șĕptĕmāna, și sĕ
 nu'i dai Sĕmbĕta, te injurā.

D-na ECAT. ZANNE, c. *Popenĕ,*
j. Fălĕu.

* Δ

*Calicului sĕ'i dai tótă șĕptĕmāna, daca nu'ĕ
 dai Sĕmbĕta dĕce că nu'ĕ ai dat.*

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j.*
Tutova.

Pentru cel care, orî cât ai face pentru dînsul, tot nu poți să'l mulțumesci.

Sâmbăta se împarte pomană de sufletul morților.

11338 * Δ Fă hatîr calicului că'i duci traista.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Vrînd să arate obrăznicia cui-va.

11339 * Δ De la calic să mai ieși traistă !

C. MADAN, *stud. c. Trușeni, țin. Chișinău, Basarabia.*

Adică să mai ieși de la cel sărac !

11340 * Δ Calic fără traistă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Pentru cel care pretinde un lucru și, la urmă, nu are în ce'l pune.

11341 * I se bate limba 'n gură ca calicii la pomană.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Vezi *Pasăre, Vrabie.*

Vorbesce repede și rău.

11342 * Δ Par'că se bat calicii la gura lui.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 367, 705 & 905. — *Junimea (ziar)*, No. 16. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.* — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Vezi *Jidan, Turc.*

1⁰ Vorbesce repede și mult.

2⁰ Vorbesce ne-deslușit.

«Nu te 'nțeleg, domnule, ce vrei să 'mă spuți. Tot țieci că n'ai...

limbă grăiesci? că *par'că se bat calicii în gura d-tale*. — ALEXANDRI, p. 705.

CALIC

Veđi *Covrig, Fudul, Rac, Stăpân.*

11343 * Δ Când picî în mîna calicului te spînzură
(îți ieà sufletul).

Veđi *Țigan*

GAV. ONIȘOR, *Jumimea*, No. 16.

Acelaș înțeles ca la No. 11238.

11344 * Δ De cât ar fi omul calic
Mai bine să n'aibă nimic.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci,*
j. Vasluu.

Pentru omul cu desăvîrșire sărac.

11345 * Δ Fie omul cât de calic, numai bani se aibă.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursesci,*
j. Vasluu.

Veđi *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11161.

11346 De la calic
Nu afli nimic.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU,
p. 22.

Să nu ai a face de cât cu ómenî avuți saũ puternici
de la cari te veî puté folosi cu ce-va.

11347 La calic slujesci, calic rêmâi.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 200.

Să 'ți alegi stăpâni saũ ocrotitori puternici.

«Dar așa, muncesc și nu s'alege nemica de mine; pentru că tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Și vorba ceea: *la calic slujesci,*

CĂLIMARĂ

Veđi *Logofăt.*

CALINDAR

Veđi *Calendar.*

CALÎP

Veđi *Calup.*

11348 * A'î pune calîpul.

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 46. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*Veđi *a Boi, Calup, a Căptuși, a Potcovi.*

A'l înșelă.

«Cotoiul căruia îî dà prin cap tôte dracoveniile puse și aici calîpul.» — N. POPESCU.

11349 * Toți dintr'un calîp scoși.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.Veđi *Calapod, Calup.*

Adică toți de o potrivă. (GOLESCU).

CĂLIT

11350 * A fi (om) călit.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș,* p. 112. — T. SPERANȚIA, I, p. 53.Veđi *a se Căli.*1° Rare-ori : cioplit, dedat cu obiceiurile lumii.2° Bét cum se cade.

CĂLȚI

Veđi *Fată, Gură, Soră.*

11351 *△ A venit copt în călți.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,

Când unul alérgă, la lucrul de-a-gată, fără ispravă sau fără rost.

Când femeile *reghilă*, sau perie, cânepa melițată și făcută fuióre, remâne pe *raghilă*, sau perie, rămășițele cari se dau de o parte se numesc călți. Călții sunt moi și țin cald. De aceia fiind aruncați prin podul casei dorm pisicile prin ei.

Țicerea de mai sus însemneză că a dormit, sau a ședut, cine-va fără nici o grijă și acum a venit la altul să'i facă trebă, pe când acesta nu'și vede capul de ale lui. Omul ocupat, în supărarea lui, când leneșul îl rógă de interesul său, îi răspunde cu țicerea de mai sus. Adică a venit fără ispravă sau fără rost; înțelegându-se și lenea ori neghiobia lui de a nu veni într'un alt timp mai potrivit.

11352 * Δ Par'că 'i copt în călți.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

E galben la față și bolnăvicios.

11353 * Inghite-călți.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 98.

Adică pehlivan, înșelător.

11354 * Δ Călți în stubeiu!
Călți în stubeiu!

S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 149.

Pentru a se luă în ris femeile leneșe.

LEGENDĂ

Se țice că pițigoii de când a avut cuibul său în stubeiul cu călți a femeii celei leneșe, tot-dé-una, când se desprimăvereză, începe a sbură împrejurul caselor unde se află femeii leneșe și a cântă:

Călți în stubeiu!
Călți în stubeiu!

11355 * **Veđi'ti de călți.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 151.—
HINȚESCU, p. 22.

Veđi *Furcă.*

Când cine-va, măi ales o femeie, se amestecă unde nu o privește. Amenințare în cas de ne-supunere.

CALUP

Veđi *Cap. VI, c. Calup.*

11356 * **A pune (trage) cui-va calupul.**

A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* II, p. 555.— LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 115. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 40 & 80.— L. ȘAINEANU, p. 129.— FR. DAMÉ, I, p. 186.

A pune în calup.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1067.

Veđi *Calip.*

Adică a înșelă.

De la turcescul *calib*, vulgar, *calup*, forma (calapodul) cismarului.

11357 * **Făcuți toți pe un calup.**

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 1231;
Conv. Liter., IV, p. 310.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 380.—
FR. DAMÉ, I, p. 186.

Veđi *Calapod, Calip.*

Acelaș înțeles ca la No. 11349.

«Par' că am fi făcuți pe un calup.» — V. ALEXANDRI.

CĂLUȘ

11358 * **A'i pune călușu în gură.**

A'l împiedică de a vorbi de a spune ceva

CANGE

- 11359 * A aduce cu cangea.

Adică cu de-a sila.

CÂNTAR

- 11360 Cântar cu două coaie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 33.

Adică când strîmb, când drept (GOLESCU).

A CÂNTĂRI

- 11361 * \triangle A scie cât cântăresce cine-va.

D na ECAT. ZANNE, c. *Popeni*,
j. *Fălciu*.

Adică cât face, cât prețuesce cine-va.

- 11362 Să'l cântăresci cu aur.

BARONZI, p. 69.

Om ne-prețuit.

Il vaut son pesant d'or.

Prov. Franc.

CĂPĚSTRU

Veđi *Cap. III, c. CăpĚstru*.

- 11363 * \triangle Unde'i căpĚstru acolo 'i și calul.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci*,
j. *Vasluiu*.

Pentru cele ne-despărțite.

- 11364 * \triangle A'l mai strînge din căpĚstru.

GAV. ONISOR *prof. c. Simila*

Adică a'l înfrînă, a'l ține de aprópe.

CAPITAL

11365 A face capital de ce-va saũ cine-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 405.

A se rözemà, a sperà în acel ce-va saũ cine-va.

11366 A luà capital de ce-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 405.

A însemnà, a ține socotélă pentru ceasul prielnic.

11367 A luà ce-va de capital.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 405.

A luà ce-va în serios. A luà excepția ca normă.

A CĂPTUȘI

11368 * Δ A căptuși pre cine-va.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 206; *Conv. Liter.* IX, p. 178. — S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.*, p. 105 & 192. — L. ȘAÎNEANU, *Semas.*, p. 358. — FR. DAMÉ, I, p. 196. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi a Boi, a Croi,
a Potcovi.

1° A înșelà, a prinde în capcană.

«— Alele, feciõr de om viclean, ce te găsești; tocmai de ceea ce te ai păzit, n'ai scăpat. Ei, că bine te am căptușit.» — I. CREANGĂ.

2° A bate.

În vechime a *căptuși*, însemnà a pune pe capul șoimilor, ereților, vindereilor, etc. un fel de căpiță care'i împedicà de a vedé. Francesul dicea de asemenea, *encapuchonner les faucons*.

A SE CĂPTUȘI

11369 * Δ A se căptuși cu ce-va.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1140.

A dobândi, a câștiga ce-va, a se folosi cu ce-va.

«De nu agă, dar măcar socru. . . tot m'am căptușit cu ce-va.» —
V. ALEXANDRI.

CĂPTUȘIT

11370 * Căptușit.

Adică bét.

Dim. Cantemir întrebuinteză ȱicerea: *cuvinte căptușite*, cu înțelesurile de : cuvinte cu două înțelesuri sau în pilde. *à mots couverts*.

CAR

Veđi *Cap, III, c. Albă, Bólă, Boă, Buturugă, Câne, Ciudă, Copil, Drum, Flecar, Iepure, Înțelept, Muțere, Osie, Pêtră, Proșap, Rădăcină, Sac, Sare.*

LEGENDĂ

«Dracul lucrase un car în casă : îl înjghebase tot, cum trebuie, dar nu'l putea scóte afară din pricină că nu încăpea pe ușă. Vine Dumneđeú și cere să'í de lui carul, că el îl va puté scóte afară. Dracul prost i'l dă. Dumneđeú îl desface tot, îl scóte afară, îl întocmesce iar, și, pentru ca Dracul să nu se mai apropie de car 'í-a pus crucea la proșap.»

11371 * △ Scârțăitura carului
Vrednicia vataului.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciara.*

Pentru cel care nu'și vede de trebă.

11372 Carul din șleaú când s'abate, îndată se sfărâmă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 25.*

* △ *Carul din șleah când s'abate îndată se sfărâmă.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

Adică cel ce iese din orînduie-la lui, îndată scapetă

11373 Nu se mulțumesc nici în car, nici în căruță, nici în sanie, nici în teleguță.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 73; III, p. 100. — HINȚESCU, p. 28.

* △
Nici în car, nici în căruță.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 471. — BARONZI, p. 51. — *Sc. Nor. Inv. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* △
Nici în car, nici în căruță, nici în teleguță.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 48. — P. JSPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 165. — HINȚESCU, p. 28. — IUL. VULCĂNESCU, *stud. c. Pelești, j. Dolj.* — AVR. CORCEA, *paroh. c. Coștelu, Banat.* — I. PUȘCARIU, *c. Poiana-Mărului, comit. Făgăraș, Transilvania.*

* △
Nice în car, nice în căruță, nice chiar în teleguță.

V. SALA, *dasc. c. Talpe, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
Nici în car, nici în căruță, nici în tărăguță (tărăbută).

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Nici în car, nici în teleguță.

I. G. VALENTINEANU, p. 45.

* △
Nici în car, nici în telégă.

C. POSSA, *stud. c. Humulești, j. Némțu.*

Vezi Căruță.

1° Să știe pentru cei ce nu se mulțumesc nici într'un chip (GOLESCU). Nu le poate nimeni intra în voie.

2° Când pe omul, încercându-l în multe feluri, nu'l

- 11374 * Δ
 — Hai în car!
 — Baïu!
 — Hai în căruță!
 — Baïu!
 — Hai în teleguță!
 — Baïu!
 — Hai pe jos!
 — Baïu!

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 115.

- * Δ
 — *Suï în car!*
 — *Baïo!*
 — *Dă-te jos!*
 — *Baïo!*

F. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Acelaș înțeles ca la No. 11373.

- 11375 * Δ
 Carul care scârțae mai mult trăesce.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

- * Δ
 Carul care scârțae acela ține mai mult.

A. GOROVEI, *c. Stănișora, j. Su-*
ciava.

Adese-ori mai mult trăesce unul care pare cu sufletul în tindă de cât altul sănătos și plin de vlagă.

Malum vas non frangitur. ¹⁾

Prov. Lat.

Les pots fêlés sont ceux qui durent le plus.

Prov. Franc.

Dura più un carro rotto, che un nuovo. ²⁾

Prov. Ital.

¹⁾ Vasul rău nu se sparge.

Carro, que canta, a seu dono avança. ¹⁾

Prov. Port.

Die knarrigen Wagen gehen am längsten. ²⁾

Prov. Germ.

Wagnen går wål, fast han knarkar. ³⁾

Prov. Sved.

11376 * Δ Până ce geme boii scârție carul.

V. SALA, *dasc. c. Merag, comit. Bihor, Ungaria.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Șuici, j. Argeș.*

*
Di cât s'aură boiă aurlă amaxea. ⁴⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Vedî Boi.

Acelaș înțeles ca la No. 1322 la care se vor adăoga aceste variante.

11377 În loc să scârție carul, scârție măgarul.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 16.*

Adică în loc să se plângă cel ce s'a năpăstuit, se plânge cel ce a năpăstuit (GOLESCU).

11378 * Δ Nu scârție carul, cât scârție cărașul.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No. 11377.

11379 * După ce frângi carul mulți se găsesc să'ți arate drumul bun.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 107.*
— G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

¹⁾ Carul care scârție, duce înainte pe stăpânul său.

²⁾ Carele care scârție merg mai departe.

³⁾ Carul merge bine, și dacă ar scârții.

După ce s'a frânt carul mulți arată drumul cel bun.

BARONZI, p. 56. — HINȚESCU, p. 28.

*-△

După ce s'a rupt carul toți arată drumul cel bun.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn*, p. 1553. — A. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt*.

* △

După ce 'ți frângi carul îți arată drumul bun.

V. SALA, *dasc. c. Chișcou, comit. Bihor, Ungaria*.

*

Cari s' frânge amaxea multe căiuri 'nveți. 1)

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia*.

După vreme mulți se găsesc să te povățuiescă cum eră mai bine să faci, sau să'ți ofere ajutorul lor.

11380 * △ *După ce s'a stricat carul, de géba mai arată cine-va drumul bun.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci, j. Vaslui*.

Când ajutorul ni se dă după vreme.

11381 *După ce răstornă carul atuncea vede drumul cel bun.*

A. PANN, II, p. 80. — HINȚESCU, p. 28. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 165.

Când cine-va capătă minte pré târdiu.

11382 * △ *Intôrce cu limba, nu întôrce cu caru.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat*.

1° Vorbesci ce-va, veđi că ai vătēmat pre cine-va, o întorci ușor arētând că nu ai înțeles așa ci altfel. Nu tot ast fel cărăușul care a smintit drumul; el mai cu greū întorče carul. De aceia trebuie să se uite dinainte cine-va încotro trebuie să se pornescă.

2° Să te gândești bine înainte de a începe óre-ce.

* Δ
11383 Carul uns nu scârție.

GR. POIENARU, *ing. j. Putna.*

Veđi *Osie.*

Cu bani orī-ce lucru ți se înlesnesce.

*
11384 S'undzi chera s'nu cârțanescă.¹⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Veđi *Osie.*

Să îmbunăm, mai ales cu bani și cu plocóne, pre cei împotrivă, să nu cârtescă.

*Chariot engraisé et oingt
A charier est mieux en point.*

Prov. Franc. XVI-e Siècle.

* Δ
11385 Un car se 'ncarcă, altul se descarcă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Veđi *Dumneșă.*

Arată sórta schimbăciósă a ómenilor care pe unul ridică și pe altul îl dobórá.

* Δ
11386 Nu merge carul care are douē róte de un fel și douē de alt fel.

V. A. FORESCU, *inv. c. Brosceň, j. Sučava.*

Tovărășia nu e bună de cât între ómeni de o potrivă.

11387 * Δ Tot caru 'și pörtă tovaru.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

Fie-care cu sarcina, cu nevoile lui.

11388 Din lipsa unui cuiu se pierde carul.

J. G. VALENTINEANU, p. 44.

Veđi *Potcova.*

Acelaș înțeleș ca la No. 2385.

11389 * Nicî tu carul tĕu, nicî tu vitele tale.

L. ȘĂINEANU, *Semas. Rev. Ist. VI, p. 349.*

Veđi *Cap. II, c. Drum, Iepă.*

Acelaș înțeleș ca la No. 607.

«Cum scăpă moșneagul de băiat, dete boldurî boilor și *nicî tu carul tĕu, nicî tu vitele tale*, până ce ajunse a-casă cu vitele în cap.» — *Calend. Basm. 1851, p. 37.*

11390 * Δ E rĕu cu caru, dar mai rĕu pe picîore.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiș, Banat.*

La car sĕ prind numai boii cari merg încet la drum; totuși e mai bine în car de cât pe jos, când face omul o cale mai lungă.

11391 * A trage caru la uscat.

Maîor P. BUDIȘTEANU, *c. Bucureșci, j. Ilfov.*

A scăpă de o belea, de un rĕu.

11392 * Δ Ie'i boii, lasă'i carul.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulfi,*

Adică tocmai ce are el ca mână dreaptă, fără care nu poate trăi.

* △
11393 A'și pune carul în petre.

ION A LUÎ SBIERA, *Pov.* p. 291.
— G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

A se abține cu hotărîre de la ce-va, a se îndărătnici să nu facă ore-ce.

«S'aū naimit odată un țigan la un om, și se purtă bine, cât se purtă, dar *când își puneà caru 'n pietri,* nu l'ai fi urnit la ce-va să te fi pus cât și cât.»—I. SBIERA.

* △
11394 Nu 'l duci nici cu caru cu boi.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova.

In nici un chip nu 'l poți sili să mērgă unde-va, să facă ore-ce.

* △
11395 Doară o calcă carul.

Sc. Norm. Inv. Cl. VII, prin
P. GĂRBOVICEANU *c. Drăgănesci,*
j. Vâlcea.

1⁰ Adică încet.

2⁰ Om leneș.

3⁰ Se lasă în voiea întâmplărei.

* △
11396 A descărcă carul.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova.

Adică a nasce, a face.

11397 A drege carul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 470.

A drege lucrurile.

*
11398 A înieră boii la car

A începe o trebă, a se porni.

11399 A dejugă boii de la car.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 470.

Veđi *Cărușă*.

A termină, a se opri.

11400 A dă carul de mal.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 470.

A nu isbuti.

11401 * A frânge carul.

A nu isbuti, a se păcăli.

11402 * Cu carul.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova*. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 470.

Adică fôrte mult.

CĂRĂUȘ

Veđi *Chirigiă, Nevoie*.

**11403 Și cel mai bun cărăuș răstornă carul
pe cel mai bun drum.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 99.

Adică și cel mai învățat greșase (GOLESCU).

Il n'est si bon chartier qui ne verse.

Prov. Franc. XVI-e Siècle.

11404 * Δ Chiria deșteptă pe cărăuș.

D-na E. B. MAWR, p. 67. —
I. G. VALENTINEANU, p. 20. —
D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova*. — I. BĂNESCU, *prof. i.*

* Δ
Chiria deschide pe cărăuș.

D na CL. BALLY, c. Cărlomănesci,
j. Tutova.

* Δ
Drumul deschide pe cărăuș.

D na SM. LAMBRINO, c. Găgesci,
j. Fălciu.

Vezi *Chirigiă, Nevoie.*

1⁰ Plata bună ne face îngrijitori și silitori la orî-ce.
2⁰ Mergînd în lume te deșteptî.

En forgeant on devient forgeron.

Prov. Franc.

Chi molto pratica, molto impara.¹⁾

Prov. Tosc.

Uso hace maestro.²⁾

Prov. Span.

Übung macht den Meister.³⁾

Prov. Germ.

Practice makes perfect.⁴⁾

Prov. Engl.

Öfning gör mäslaren.⁵⁾

Port. Sved.

CĂRĂUȘIE

Vezi *Nevoie.*

1) Cine mult practică, mult învață.

2) Usul face maestrul.

3) Usul face maestrul.

4) Practica face perfect.

CĂRBUNAR

11405 • Și cărbunarul stăpân pe masa sa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Adică fieș-care trăiește cum va în casa sa (GOLESCU).
Una din numeroșele ȃiceri pre care Goleșcu le-a tradus din limba francesă:

Charbonnier est maître chez soi.

Prov. Franc.

CĂRCĪMAR

Veđi *Crîșmar.*

11406 Una gândesce cărciumarul și alta bețivul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 52; I, p. 114.—HINȚESCU, p. 27.

* Δ

Una gândesce cărșmarul și alta bețivul.

V. SALA. *dasc. c. Petrieni, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Crîșmar.*

Când doi inși nu se potrivesc la gânduri.

¹⁾ ᾿Αλλὰ μὲν Λάκων λέγει, ᾿λλὰ δὲ Λάκων ὄνος φέρει.

Prov. Elin.

Alia Lacon, alia asinus illius portat. ²⁾

Prov. Lat.

Ce que pense l'asne, ne pense l'asnier.

Prov. Franc.

Una ne pensa il ghiotto, un'altra il tavernalo. ³⁾

Prov. Tosc.

¹⁾ Una ȃice Laconianul și alta pörtă măgarul Laconianului.

²⁾ Idem.

*Der Esel und sein Treiber denken nicht überein.*¹⁾

Prov. Germ.

11407 ('E)ntrebă ostaru, se are bur vir.²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 8.

Căci fie-care laudă pe ale lui, mai ales când sunt și de vîndare.

CÂRLIG

11408 *[△] Lesneî a face cârlig, dar se aî ce acăța de el.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
j. *Covurluiu*.

Greu e a face avuție.

11409 O mórte și un cârlig.

G. IONESCU-GION, *Ist. Buc.*, p.
639.

Arată nepăsarea față de mórte.

«Eh! și la urma urmelor la ce-o să mă aștept: o mórte și un cârlig! făcînd alusiune la cârligul cu care cioclii trăgeau pe morți³⁾ din casă.» — IONESCU-GION.

11410 A se face cârlig.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 10.—FR.
DAMÉ, I, p. 200.

A slăbi mult, a fi uscat córna.

«O palmă îi trase mórtea lui care se uscaseră *de se făcuse cârlig* în chichiță, și cădù mort și îndată se și făcù țerînă.» — P. ISPIRESCU.

11411 A pune cârlig.

A. PANN, II, p. 80. — HIN-
ȚESCU, p. 190.

Veđi *Tovarăș*.

¹⁾ Măgarul și conductorul lui nu se gîndesc la bil.

²⁾ Întrebă cârciumarul, dacă are bun vin.

³⁾ F.

A găsi mijlocul de a nu se ține de cuvînt, de un angajament luat.

Tovarăș numai la câștig
La pagubă pune cârlig.

A. PANN.

11412 A află (găsi) cârlig.

FR. DAMÉ, I, p. 200.—L. ȘĂI-
NEANU, *Dict.*, p. 143.

Adică un mijloc pieziș de a isbuti, un argument ademenitor, etc.

CÂRMĂ

Veđi *Corabie*.

11413 Până a nu luă cârma în mână, întâiu la lopată să te înveți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 112.

Adică întâiu la cele mai mici, apoi la cele mai mari să te dedați (GOLESCU).

CÂRMACIU

11414. * Δ Corabia cu doi cârmaci se innecă.

A. PANN, II, p. 76.—HINȚESCU,
p. 39.—H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohou.*

Doi cârmaci innecă corabia.

A. PANN, *Archiv.*, p. 13.

* Δ *Doi cârmaci o corabie innecă.*

V. SALLA, *dasc. c. Brósea, comit. Bihor, Ungaria.*

* Δ *Doi cârmaci la o corabie, o innecă.*

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπολεσαν. ¹⁾

Prov. Elin.

Multitudo imperatorum Cariam perdidit. ²⁾

Prov. Lat.

Deux patrons font chavirer la barque.

Prov. Franc.

Dove sono molti cuochi, la minestra sarà troppo salata. ³⁾

Prov. Ital.

Muchos compenodores descomponen la novia. ⁴⁾

Prov. Span.

Viele Köche verderben den Brei. ⁵⁾

Prov. Germ.

İchi reiz bir gemii battırır. ⁶⁾

Prov. Turc.

11415 In lipsa cărmaciului corabia se cufundă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Adică când stăpânul lipsesce, casa se risipește (GOLESCU).

11416 * Cărmaciul bun scapă din furtună.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

*Cărmaciul cu 'ngrijire bună
Scapă corabia de furtună.*

A. PANN, II, p. 81.—HINȚESCU,
p. 38.

Să fim socotiți și prevădători.

¹⁾ Mulți generali perdură Caria.

²⁾ Mulțimea generalilor perdu Caria.

³⁾ Unde sunt mulți bucătari, ciorba va fi prea sărată.

⁴⁾ Mulți peșitori încurcă mirésa.

⁵⁾ Mulți bucătari strică ciorba.

CĂRMĂJÎN

- 11417 * Δ
 Cărmăjine
 După mine;
 Cufurite
 Mergi 'nainte.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștețu, Banat.*

Pentru acei cari voesc ei să fie, în tóte, cei d'întâi, fără a fi vrednici.

Cărmăjîn, este lâna tórsă de colóre roșie. De la turcescul *cîrmiz* (cîrmuz, cochenille), *cîrmizi* (stacojiu, garance).

Carmazin, pe rutenesce, însemnéză: postav roșu.

A se apropiã de sanscritul *crimi-ga*, produs de vierme.

Cufurit, este lâna tórsă de colóre galbenã.

CÂRPACIU

- 11418 Ca cârpaciul cu curéua de gât
 Îi pune pingéua numai de cât.

A. PANN, II, p. 30.—HINȚESCU, p. 27.

Veđi *Capac, Pingea*.

Pentru cel mincinos. Veđi No. 7587.

- 11419 *
 A fi cârpaciú.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 463.—AURELIU CANDREA, *Rev. Nouă*, VII, p. 412.—L. ȘAINEANU, *Dict.* p. 146.

Adică lucrător prost.

CÂRPĂTOR

Veđi *Crăpător, Drac, Soră*.

A CÂRPÌ

Veđi a *Croì*.

- 11420 *
 Vechi cârpesci,
 Așa prăpădesci.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bu-

Se întrebuintează pentru vestminte vechi, ca și pentru ómenii cei bėtrĩnĩ și bolnăvicioși.

11421 * △
Cine cãrpesce
Nu se 'mbogățesce.

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

Cu treburi mici nu faci nici o ispravă bună.

11422 *
A cãrpi.

1⁰ A lucrà saũ a face rėũ.

2¹ A nãscoci.

«A cãrpi o minciună.»

3⁰ A minți.

A SE CÂRPI

Veđi *Plecare.*

11423 * △
Să ne cãrpim cã nu putem tot să ne
înnoinm.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 57; III, p. 71.* — HINȚESCU, p. 27. — DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.*

Ne învață economia, cumpėtarea în cheltueli și mai ales la îmbrăcăminte.

I veux mieux coudre que de se faire. ¹⁾

Prov. Picard.

Besser ein Flick, als ein Loch. ²⁾

Prov. Germ.

Better see a clout than a hole out. ³⁾

Prov. Engl.

¹⁾ Mai bine o petică (nață) de cât o gaură.

²⁾ Mai bine o petică de cât o gaură.

Bättre en lapp, än ett hål. ¹⁾

Prov. Sved.

11424 *[△] Cine are gând de plecare se cârpesce.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Să te pregătești bine înainte de a face ôre-ce.

11425 Cine umblă cârpindu-se, mai rău s'e rupe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 79.

*[△] *Umblă să se cârpescă și mai rău se sparge.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 100. —
DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-
Roșu, j. Argeș.*

*[△] *Umblă să se cârpescă si (ci) mai rău se rupe.*

P. GĂRBOVICIANU, *c. Dobresci,*
j. Muscel & Sem. Buc. cl. VII.—
I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j.*
Ilfov.

* *Voind să te cârpesci mai rău te rupi.*

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1° Ne arată că cele de tot vechi, mai bine din nou
să le facem, de cât să le tot cârpim (GOLESCU).

2° Umblă să îndrepteze o greșelă și mai rău greșesece;
voind să'l aperi mai rău îl afundă.

11426 * A se cârpi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 842.

A se îmbetà.

«Pare-mi se că se cârpesce moșneagu.» — ARVINTE ȘI PEPELEA.

CÂRPIT

Veđi a *Ride*.11427 * Δ A fi cârpit.Veđi *Cleiu*.

Adică bét turtă.

CÂRŞMAR

Veđi *Cârcimar*.

CARTE

Veđi *Cap. IX, XII & XVII, c. Carte, Cap. XII, c. Părinte, Popă, Praştie*.

11428 Cartea e ca marea, fără fund, și cine o lăcomi să învețe numai el totă cartea, nu poate.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 127.

Sciința este ne-mărginită; omul învață cât trăiește și tot móre ne-învățat.

11429 * Δ Aî carte,
Aî parte.GASTER, *Lit. Pop.* p. 218. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 150; *Basme*, p. 117. — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.*, XII, p. 6. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*.* Δ
Cine are carte
*Are și parte.*P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 178; *Rev. Ist.*, II, p. 150. — HINȚESCU, p. 28. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava*. — *Albina*, II, p. 44. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*. — H. D. ENESCU *inv. c. Zamos-*

* △

Ai carte,
Ai parte;
N'ai carte,
N'ai parte.

A. PANN, III, p. 108. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 475. — HINȚESCU, p. 27. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stubiienii, j. Dorohoi.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — *Semin. Centr. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

* △

Ai carte,
Ai parte;
N'ai carte,
Nici parte.

D. CIORICĂ, *preot, c. Mereni, j. Olt.*

1° Înaintea tribunalului actele sunt hotărîtore.

2° Pentru a îndemna la învățatură, arătându-ne folósele sciinței. — *Banat & j. Covurluiu.*

Acest din urmă înțeles este cel mai obicînuít astă-đi aprópe pretutindenii, dar mai ales în Transilvania.

*Verba volant, scripta manent.*¹⁾

Prov. Lat.

Les paroles s'envolent et les écrits restent.

Prov. Franc.

11430 * △
N'ai carte,
N'ai parte.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 475. — A. PANN, III, p. 108. — HINȚESCU, p. 27. — I. G. VALENTINEANU, p. 21. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — I. PUȘCARIU, *înv. c. Poiana-Merului, comit. Făgăraș, Transilvania.* — *Preot, D. CIORICĂ, inv. c. Mereni, j. Olt.*

* △

*Cine n'are carte,
N'are (nici) parte.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p.
150. — GR. ALEXANDRESCU, *ma-
gistr.*, j. *Putna*.

*Daca n'ai carte,
N'ai parte.*

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 154.

1° Adică cine n'are ajutor, nimic dobândește (GOLESCU).

2° Se dice despre omul care nu are acte spre a 'și
dovedi un drept la o stăpânire, datorie, etc.

«Face omul cu cine-va o tovărășie cât de mică și tot urmăzește în-
voieța între părți, iar nu așa cu ochii închiși, căci *dacă n'ai carte
n'ai parte.*» — I. CREANGĂ.

* △

11431 *Om* care scie carte
De toate are parte.

*Semin. Centr. Buc. Cl. VII,
prin P. GĂRBOVICIANU, prof.*

Arată puterea și folosele învățăturei.

11432 *Cine 'nvață carte
Are bună parte.*

I. G. VALENTINEANU, p. 49.

Acelaș înțeles ca la No. 11431.

* △

11433 *Cine* scie carte are patru ochi.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 28;
Fab. I, p. 43. — *Cart. Cit.* II,
p. 16. — HINȚESCU, p. 28. —
GASTER, *Lit. pop.* p. 218. — P.
ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 170;
Rev. Ist., II, p. 154. — GH. MI-
HALACHE, *înv. c. Șendrescî, j. Tu-
tova.* — GR. POIENARU, *îng. c.
Rassa, j. Ialomîta.* — H. D. E-
NESCU, *înv. c. Zamostea, j. Do-
rohol.* — ION NIȚESCU, *înv. c. Vi-
espeșcî, j. Olt.* — A. GOROVEI, *c.
Folticeni. i. Suctava.*

* △ *Omul ce scie carte are patru ochi.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci, j. Tutova.*

* △ *Cel (omul) cu carte are patru ochi.*

V. CĂLIN, *stud. j. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

* △ *Cine scie carte cu patru ochi se numesce.*

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movișta, j. Putna.*

△ *Al de scie carte are patru ochi și nouă minți.*

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 117.

Învățătura deschide mintea omului și 'l face să vadă și să înțelégă lucruri pre care alții nici nu le bănuesc.

CINE SCIE CARTE ARE PATRU OCHI

Un țeran tot auđind
 Pe unii, alții vorbind
 «Câți sciu carte și citesc
 Cu patru ochi se numesc.»
 A plecat la țirg și el
 În desagă cu un miel.
 Vîndu mielu, luă baniș,
 Și merse prin lepscănș
 De ochi de om întrebând
 La ce negustori se vînd
 Cu care pôte citi,
 A scie ș'a socoti.
 Un boltaș l'a auđit,
 Și după ce l'a poftit,
 I-a dat nisce ochelariș
 Ca să vadă tôte mariș.
 El dacă i-auș aședat
 Ș'intr'o carte s'a nîtat,
 A đis: «Apoi mă căznesc
 Ș'uite nu pociu să citesc.»
 Neguțatorul ș'alți avênd
 I le arată đicênd:
 Veđi aștia sunt boeresciș,

El prin ei cum s'a uitat
 A ȕis: «Giaba mi le-ai dat
 Că nu pociu citi de loc,
 Să vede că n'am noroc.»
 Boltaşul privind la el
 Ia ȕis: «Eū mai am un fel
 Şi cređ c'o să poţi cu ei,
 Dar sunt pré scumpi, şi nu ieī.»
 El ȕise: «Adu'î încoci,
 Fie scumpi numai să pociu.»
 Dacă i-a dat a ȕis iar:
 Şi cu aceşti în zadar,
 Că uite ochii 'mī bleojdesc
 Şi tot nu pociu să citesc.
 Of! şi ce poftă aveam,
 A-casă când mă gândeam!
 Vinđătorul l'a întrebat:
 Cum te veđ n'ai învăţat
 Şi acuma te căznesci
 Pentru întâiu să citeşti?
 — Veđi bine, răspuse el,
 D'aceia veniū c'un mīel
 Că d'aş sci eū să citesc
 De astea ce 'mī trebuesc?

A. PANN, *Fab.* I, p. 43.

* Δ
 11434 N'am învăţat carte şi tot am mâncat
 sărat.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, j. Covurluiu.*

Aşa răspund ȕeraniū când îi îndemnī să-şi dé copii la şcolă, ca să înveţe carte.

* Δ
 11435 A învăţat carte
 Pe departe,
 Şi condei
 Pe la Covei,
 Şi plaivas
 Pe la Islaz.

ST. TUŢESCU, *inv. c. Catanele, j. Dolj.*

Veđi *Praştie.*

Adică nu a învăţat nicăeri.

11436 Carta canta şi vilanu dorme ¹⁾.

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*
 I, p. 11.

¹⁾ Cartea cântă şi ȕeraniū dorme

Cartea nu vorbește de cât pentru cel care scie să o înțelegă.

11437 Carle cavta în cartă, nu mar nca de vi e. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.*,
p. 9.

Sciin a nu te  m bog tesee.

11438 Carle face cartă pira'  vi u, more în
sufit. ²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I.*,
p. 9.

Acela   n eles ca la No. 11437.

11439 *  
Scie  i el o m n  de cartă  'un sac de
minciuni.

A. COJOCARU, *elev. Sc. Nor. Buc.*
c. * ifesci, j. Putna.*

C nd unul e mai pu in  nv tat de c t ar vroi ca să se cred .

11440 *  
Pe cartă
Nu pre p te,
Pe de rost
Scie cam prost.

E. I. PATRICIU, * nv. c. Smul ,*
j. Covurluiu.

*  
Pe de rost
Cam prost,
 i pe cartă
Nu pre p te.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Nu scie mai nimica.

¹⁾ Cine se  it  în cartă, nu m n nc  vi el.

- 11441 * △ De cât ar fi un sac de carte și-o mână de minte, mai bine o mână de carte și un sac de minte.

S. TEODORESCU-KIRILEANU, *inv.*
c. Brosceni, j. Suciava.

Mai bine minte multă de cât învățătura multă.

- 11442 * △ Omenii cu știință de carte, is paserele cu ciocul de fier.

S. TEODORESCU-KIRILEANU, *inv.*
c. Brosceni, j. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 11433.

«Acest Domn a tăiat și pe doi boieri mari: pe Miron Costin vel Logofet și pe Velicico Hatman. Spun de Velicico că ar fi stat de multe ori împotriva vorovei lui Cantemir-Vodă aș fiștând că *omul care nu știe carte este un dobitoac*, adică unde nu știe carte Cantemir Vodă, și altele multe care nu se cădea să răspundă, fiind stăpân.» — NIC. MUSTE, III, p. 5.

- 11443 * △ A legat cartea de gard.

V. A. FORESCU, *inv.* c. Mălină,
j. Suciava.

Nu mai învăță nimic.

- 11444 * △ A învăță carte pre cine-va.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j.
Tutova. — V. BRATU, *stud. comit.*
Alba-Super. Transilvania. — T.
SPERANȚĂ, I, p. 84.

Adică a' l bate.

Se întrebuintează de obicei sub forma: «*Las' pe mine că'l învăț eu carte*». adică o să'l învăț eu, de frică, cum să se pórte.

Acastă dăcere ne dovedesce că, în vechime, bătaia era metoda pedagogică prin excelență.

- 11445 * △ A învățat carte până la glezne.

A. PANN, III, p. 153. — HIN-
TESCU, p. 28. — P. IȘPIRESCU, *Rev.*
Ist. I, p. 229; *Leg.* p. 161. — GR.
IȘPIRESCU, *Opinc.* p. 128.

Adică foarte puțină carte.

«Unii diceau că *sciă carte până în glezne*, alții dicea că până în genuchi; eră alții până în briu. De m'ar fi întrebat pe mine, eū le aș fi spus că *sciă carte până în gât*». — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 161.

* Δ
11446 Scie carte până la genunchiu bróscei.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 5. — A. GOROVEI, c. *Folticenii, j. Suciava*.

Acelaș înțeles ca la No. 11445.

«Nică băiet mai mare și *înaintat în învățatură până la genunchiu bróscei*, eră sfădit cu mine din pricina Smaranditei popei căreia, cu totă părerea mea de rău, i-am tras într'o di o bleandă pentru că nu 'mă dă pace să prind musce.» — I. CREANGĂ.

*
11447 A vorbi ca o carte.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174. — HINȚESCU, p. 28. — L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 362. — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*.

Adică spune lucruri frumoșe, drepte.

* Δ
11448 A vorbi ca o carte închisă.

GR. POIENARU, *ing. j. Putna*.

Se dice, în bătae de joc, pentru cei cari spun lucruri fără șir și fără înțeles.

*
11449 A vorbi din carte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 475 & 476.

1° A vorbi cu numerile literilor ce represintă sunetele cuvintelor, ceea ce face o limbă cu totul ne-înțelesă pentru cei fără sciință de carte, pe vreme când se învăță cu literele cirilice.

2° A vorbi fără experiență. A vorbi și spune ce se poate face în împrejurări date.

3° A spune lucruri rezemate pe autorități.

11450 A fi nebun în carte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 475.

A scie fórte multă carte.

11451 A fi nebun de carte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 475.

Se ȝlice în batjocură.

«Veđi să nu înnebunesci de multă carte ce scii.»

A se vedé la No. 12085 exemplul luat din Dim. Cantemir.

11452 * Așa scrie la carte.

Așa staū lucrurile, nu am ce'ți face.

11453 * Δ A fi dobă de carte.

V. ALEXANDRI, *Teatru*, p. 693 & 1001.—IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria*.* Δ
*A fi tobă de carte.*F. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlulu*.

Vrënd să ȝea în deridere pre cel ce se laudă că scie carte pe când, la drept vorbind, nu scie nimic.

«Noroc de mine că mi le tălmăcesce în românesce domnu Ion Gălușcă, care 'i dobă de carte». — *Rusaliile*, p. 693.

11454 * Δ A fi burduf de carte.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 104. — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 27. — L. ȘĂINEANU, *Semas*, p. 353. — GR. JIPESCU, *Opinc*, p. 105. — C. FLĂMEND, *stud. c. Borgo-Susenț, comit. Bistrița-Năsăud, Transilvania*. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova*. — G. POBORAN, *j. Olt*.

Acelaș înȝeles ca la No. 11453.

11455 A ascultă la gura cui-va ca la o carte.

P. ISPIRESCU, *Leg*, p. 98.

A primi tot ce spune ca sfânt.

«Și mai plănuî el, ce mai plănuî, până ce, după câte-va zile, spuse tatălui său ceea ce isvodise el să facă. Tată-său carele *ascultă la gura lui ca la carte*, se duse numai de cât prin sat și dete gură la toți megiașii că în sera cutare și cutare... ei să se adune toți la biserică.»
— P. IȘPIRESCU.

11456 * Om cu carte.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 832.

Adică învățat.

CĂRTURAR

11457 * Δ Dacă toți ar fi cărturari
Cine să mai fie văcari?

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Așa răspund țăranii când îi îndemni să 'și dé copiii la școlă, ca să învețe carte.

CĂRUȚ

Veți a *Scoborî.*

CĂRUȚĂ

Veți *Car, Cur.*

11458 * Δ Căruțele góle (mai) mult huet fac.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — GAV. ONIȘOR, *Junimea,*
II, No. 36.

Veți *Butie.*

Acelaș înțeles ca la No. 11291.

11459 Δ Dacă s'a da baba jos din căruță, de abia
'i-a fi mai ușor iepei.

I. CREANGĂ, *Amint.,* p. 105.

Veți a *se Scoborî.*

Arată nepăsarea. A se adăogă acest înțeles celui de la

«— Tacî, măi, ȕic eũ; ce mai vorbescî în bobote; cã s'a mânia omul și s'a duce și el a-casă.

«— Ei, ș'apoi? ce mare pagubã! vorba ceia: *«Lucea s'a da baba jos din cãrușã, de abia i-a fi mai ușor țepeț.»* Și jucam înainte.» — I. CREANGĂ.

* Δ
11460 Doi strujeni și trei cãrușe.

V. A. FORESCU, c. Stãnișorã, j. Suciava.

Veđi *Lulea*.

Adicã sãrãcie lucie.

11461 Nici în cãrușã, nici în telegușã.

FR. DAMÉ, IV, p. 151.

Veđi *Car*.

Acelaș înțeles ca la No. 11373.

* Δ
11462 Nu sã pôte și în cãrușã și în telegușã.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova.

Veđi *Car, Luntre*.

Trebuie sã te hotãrescî pentru una din douã.

* Δ
11463 Îi învãțat și în cãrușã și în telegușã.

GR. ALEXANDRESCU, magistr., j. Tutova.

Veđi *Car*.

Sã mulțumesc cum o fi.

* Δ
11464 Cãnd ȕicî: Dòmne ajutã! atunci sã rupe cãrușã.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova.

Veđi *Mal, ȕigan*.

Acelaș înțeles ca la No. 835.

* Δ
11465 S'a stricat cãrușã.

D-na ECAT. ZANNE, c. Popeni, j. Tutova.

1⁰ Nu mai merge tréba.

2⁰ Când unul e gata să plângă.

«Manco, vino mai repede că s'a stricat căruța.»

11466 * \triangle A rămâne de căruța.

MURGULESCU, j. Prahova. — V.
A. FORESCU, c. Folticenii. j. Su-
clava. — GAV. ONIȘOR, prof. c.
Crângu, j. Tutova.

A rămâne în urmă, a nu isbuti într'o afacere.

11467 * \triangle A dejugat căruța.

E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți,
j. Covurluiu.

Vezi Car.

A se oprî, a desăvîrși o tréba.

CARVASARA

11468 * A dat jalbă la carvasara.

Adică s'a plâns în zadar. Căci ce dreptate puteai să dobândesci dând jalbă în contra Turcilor la cărvăsărie.

Carvasaraua adică localul vamei, vama, se numea astfel de la turcescul *chervân serai*, caravanseraî; compus din *cârvân*, *chervân*, caravană și *serai*, locuință.

«Intr'o di, din poroncă, s'a strîns Turcii toți din Cărvăsărie la Curtea Domnescă, și acolo, eșind în spătărie Nicolae Vodă, ne-sciind chemarea sa Turcii, unde acolo intrând și Turcii, chemând și pre Iazagiul de le-aū cetit fermanul împărătesc, scriind să de Turcii cornăritul, îndată aū amorțit.» — NIC. COSTIN, II, p. 79.

«Éră în tîrg aū dat poroncă lui Ión Neculaî Hatmanul de aū dat învățatură căpitanilor să dé jac în Turci. De aicea înainte să vezi ispravă. Indată aū dat de aū jecuit tóte *chervăsăriile* și pe Turci îi purtau tot legați pe ulițe, bătendu'i să 'și spue banii pe la cine sunt.» — NIC. COSTIN, II, p. 100.

In *Opinia*, din 17 Februarie 1898 citim următoarele amănunte:

In Iași Carvasaraua eră lângă palat. In planul vechiu al Iașilor găsim că ulița de din dosul Palatului, numită Podul Lung, începînd de la Biserica sf. Lazăr pînă la Podul Lung, se numea ulița de sub carvasara.

Chervasaraua își avea casa ei la deal de palat. Și ađi încă există această casă, în colțul uliței, care face cea dintâiu, pe stînga, cum mergi din tîrgul de jos în strada Anastasie Panu. E o casa veche cu două rînduri, ce pörtă și ađi o inscripție în slove chirilice.

Amintire de această uliță a chervăsăriei avem tocmai din anul 1669 Iulie 15 (7176).

Eră pre atunci vameș mare în Iași jupânul *Criste*, fratele *Ducăi Vodă*. Acest *Cristea* Vameșul ținea pe fata lui *Arsenie neguțitorul*, care avea opt dughene pe ulița *Chervăsăriei*, în rînd cu dughenile altui neguțitor *Ionașcu Benescu* fost *vataw de temniță*.

Acest *Arsenie* luase un copil de suflet, pe *Simiona Tatarul*, care s'a apucat și a vîndut jumătate de loc egumenului *Goliei*, iar jumătate l'aŭ dat danie tot mănăstirei *Golia*. Mănăstirea le-a vîndut acele opt dughene lui *Paraschiva Cămănar*, iar mai apoi prin rîscumpărare lui *Cristea*, ca ginere drept rîposatului *Arsenie*, în preț de patru sute lei *bătuși*. Cu acești patru sute lei *Egumenul* de la *Golia*, *Macarie* a cumpărat loc mănăstirei, *de a lărgit locul chervăsăriei, și a făcut de isnovă chervăsărie nouă*.

CASAP

11469 Până acum ai fost casap cailor, iar acum te făcuși doctor să'i vindecî.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 55.

Când unul care ne-a dușmănit vré, în urmă, să ni se aréte bine-voitor.

11470 * Când ti dóre caplu du-te la hâsplu. ¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Georgia, Albania.*

Se ȃdice, ca glumă, copiilor.

CÂȘTIG

Veđi An, Cuminte, Deștept, Isteț, Marfă, Omenie, Șiret, Tovarăș, Voinic, Vrednic.

11471 * Δ Fie-care nădulesce după câștig dar puțini îl dobândesc.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Arată numărul cel mic al celor cari reușese în afacerile lor.

A nădulî adică a năzui, a lucră cu sîrg.

11472 Căștig s'arată bun dar nu iese capul banilor.

Gazet. Transilv. 1899, Brașov.

Pentru un folos nu tocmai însemnat.

11473 An n'am căștigat; estim am păgubit; la anul trag nădejde.

A. PANN, II, p. 85. — HINȚESCU, p. 30.

An n'ai căștigat; estimp ai păgubit; la anul tragi nădejde.

B. P. HĂȘDEŪ, *Trei Crai*, p. 15.

Anterț am păgubit; an n'am căștigat și nu știu, dău, dacă estimp nu voiu perde tot.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

Pentru unul care face o slabă negustorie.

11474 * Δ Frate la căștig și străin la pagubă.

Sc. Norm. Inv. Cl. VI, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Veți *Tozarăș*.

Acelaș înțeles ca la No. 9604.

11475 * Unde e căștig e și pagubă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 177. — HINȚESCU, p. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 172.

* Δ *Unde e mult căștig e și multă pagubă.*

*
Nu e câștig fără pagubă.

Vezi *Marfă*.

Totul este ca câștigul să întracă paguba. Se ȳice spre mângăierea celui care a fost pĂgubit cu ce-va.

11476 * Δ **Căștigul și paguba sunt frați de cruce.**

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 11475.

11477 * Δ **Nu se alege căștigul din pagubă.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 131; II, p. 85. — B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p. 803. — BARONZI, p. 47. & 68. — HINȚESCU, p. 85. — V. SALA, *dasc. c. Vinteri, comit. Bihor, Ungaria.*

Când folosul e cam îndoios.

Superat quæstum sumptus.

Prov. Lat.

May cousto la proceduro, que non monto lou principau ¹⁾.

Prov. Prov.

È più la spesa che il profitto. ²⁾

Prov. Tosc.

11478 **Dupa lu vadagnu, face spésile. ³⁾**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*, p. 8.

Să nu cheltuiesci peste puterile tale.

¹⁾ Mai mult costă cheltuelile (de procedură) de cât principalul.

²⁾ Mai mare e cheltuieia de cât căștigul.

³⁾ După căștig se face cheltuelile.

11479 Dupa lu vadagnu, așa si spendaĕ. ¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I,
p. 8.

Să nu cheltuesci mai mult de cât ai.

A CÂȘTIGĂ

11480 Fie-ce nebun scie să câștige, dar nu scie
să păstreze.

HINȚESCU, p. 30.

*Fie-ce nebun scie să câștige banii dar nu
scie să'i păstreze.*A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 382.Veđi *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11111.

11481 * Δ
Ușor e de câștigat,
Greu e de păstrat.D-na Z. JUVARA. c. *Fedesci*, j.
*Tutova.*Arată cât de greu este să economisesci ce-va din câș-
tigul tău.11482 Mulți sciū s'amintă, ma puțini să'l țină ²⁾.PER. PAPAĦAGI, *Zweit. Jahres.*,
p. 173.

Acelaș înțeles ca la No. 11481.

11483 * Δ
E mai ușor a mânca de cât a câștigă.V. SALA, *dasc c. Rieni*, comit.
Bihor, Ungaria.

Arată cu câtă greutate se câștigă banul.

¹⁾ După câștig, așa se cheltuesce.

11484 * Δ E mai ușor a prădă de cât a câștigă.

V. SALA, *dasc. c. Verzar, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11483.

11485 * Δ Ce a câștigat într'o vară a pierdut (mâncat) într'o sară.

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j. Suctava.*

Veți No. 314.

Pentru omul cheltuitor.

11486 * Δ Cinci câștig, zece mănânc; în pungă ce mai puîu?

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.*

Când unul cheltuesce peste câștigu lui.

11487 * Δ Câștigă opt și mănâncă zece.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 11486.

11488 * Δ Anevoe (anevoie) se câștigă, lesne se cheltuesce.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 58.* — P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist. 1, p. 231.* — HINȚESCU, *p. 30.* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Drohoi.* — *Sem. C. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof. c. Slăvuța, j. Dolj.*

* Δ *Anevoe se câștigă și (dar) lesne se cheltuesce.*

A. PANN, III, *p. 72.* — IULIU GROȘOREANU, *dasc. c. Galșa, co-*

Anevoe s'ă câștigă ușor s'ă cheltuesce.

FR. DAMÉ, I, p. 227.

Veđi *Ban*.

Acelaș înțeles ca la No. 11087 & 11088.

11489 Cum s'a câștigat
Așa s'a mâncat.

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
ȚESCU, p. 30.

Veđi *Dar, Haram*.

Lucrul căpêtat ușor, saũ pe ne-drept, se pierde cum s'a dobândit.

11490 Din ce câștigă unul pe dreptate, dracul
ieă pe jumătate; iară din ce câștigă pe
ne-drept, îl ieă cu stăpân cu tot.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p.
161.

Veđi *Avere, Ban, Drept,*
Dreptate.

Omul nu trebuie să năzuiască ca, prin căi piezișe, să'și facă avere.

Bien de fortune
S'en va comme la lune.

Prov. Franc.

11491 Mai bine e de a câștigă puțin cu drep-
tate, de cât mult cu strîmbătate.

C. DIN GOLESCI, *Pilde filosof.*

Se explică prin đicerea de la No. 11490.

11492 * Care scie s'chiardă, nu chiarde amintă.¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, E-*
pir.

Câte odată și o pagubă e spre folosul nostru.

11493 Omu carle nu vadagna, măi mun va
avae.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 14.

Pentru cele cari ni se par, pe ne-drept, folositore.

CAȚĂ

11494 * A umblă cu cața.

A. PANN, II, p. 46. — B. P.
HĂSDĂU, *Etym. Magn.*, p. 129.
— FR. DAMÉ, I, p. 209 & IV, p.
195.

Veđi *Cap. III, c. Cața.*

Acelaș înțeles ca la No. 1599.

«A prinde oia cu cața se cheamă ciobănesce a acățu.
De aci a înșelă pre cine-va, a prinde cu vorba, a umblă
cu minciuni, se dice: a umblă cu cața.

*Să nu măi umblă cu cața
Și să-mi amăresci vieța.*

A. PANN.

*Acaț este, în limba română, un rest din vieța pasto-
rală.» — Etym. Magn.*

CATASTIH

11495 A început a'și căută catastihele vechi,
ca moflujii.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p.
178; *Rev. Ist.*, I, p. 229.

*A început a'și căută catastifele vechi, ca
mofluzii.*

HINȚESCU, p. 30.

Caută să împlinescă datoriî vechi și uitate, e pe
drojdiî.

¹⁾ Omul care nu câștigă măi mult va avea

11496 A'și încheiă catastihu.V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 644.

A isprăvi óre-ce, a i se înfundă.

«Hait? de acum *mă-am încheiat catastihu!* când mă credeam mai sigur, mai fericit, tronc, vine nebuna de Ferchezeanca... De unde dracu a eșit?» — *Doi morți vii.***11497 * A fi în catastihul cui-va.**A. PANN, II, p. 145. — FR.
DAMÉ, I. p. 210.Veđi *Condică.*

A fi însemnat rău de cine-va.

A SE CĂTRĂNI**11498 * △ A se cătrăni.**G. POBORAN. *inst. j. Olt.*1⁰ A se face negru la față, de supărare.2⁰ A se îmbetă.**CĂTRĂNIT****11499 * Cătrănit.**

Adică bét.

CĂTUȘĂVeđi *Minte***CEAUȘ****11500 * △ Par'că ai fost ceauș de poște.**G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari,*
j. Mehedinți.

Celui ce se ia să pórta eșii la trăsura

CEP

11501 * Suge cep.

Vezi *Butie*.

A. PANN, I, p. 111.

Pentru cel care are darul beției.

CERC

Vezi *Butie*.

11502 * Nu s'face ȇercliu di lemnu uscat.¹⁾

Vezi *Copac, Mlădișă, Pom*.

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia*.

Acelaș înțeles ca la No. 547.

CERNELĂ

11503 Cernela nu se prinde pe hârtie unsă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 77.

* *Cernela nu se prinde de hârtia unsă.*

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi*.

Adică cel ce se păzesce nu se molivsesce (GOLESCU).

11504 De ar fi cerul tot hârtie și marea cernelă . . .

A. PANN, *Edit*, 1889, p. 108; II, p. 96.

Tot nu ar ajunge ca să putem povesti saū descrie o întâmplare saū un lucru ȃre-care.

CERȘETOR

Vezi *Boer, Cartofor*.

¹⁾ Nu se face cercul de lemn uscat.

11505 * Δ Sacu cerșetorului n'are fund.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. Cl. VI,*
Sc. Norm. înv.

Veđi *Sac, Sărac.*

Nici odată nu 'i ajunge, nu sê mulțumesc.

Că săracu 'i ca și dracu
De ce daï, de ce mai cere.

Poes. Pop.

Πτωχῶν οὐλαὶ ἀεὶ κεναὶ.¹⁾

Prov. Elin.

Πτωχοῦ πῆρα οὐ πίμπλαται.²⁾

Prov. Elin.

*Mendicorum loculi semper inanes.*³⁾

Prov. Lat.

*Da rar dat iin a paupers memma.*⁴⁾

Prov. Retoromanș.

*Bettelsack ist bodenlos.*⁵⁾

Prov. Germ.

*A beggar's purse is always empty.*⁶⁾

Prov. Engl.

*Tiggerposen bliver aldrig fuld.*⁷⁾

Prov. Danez.

¹⁾ Desagiï cerșetorilor sunt în tot-dé-una goï.

²⁾ Sacul (desaga) cerșetorului nu sê umple.

³⁾ Desagiï cerșetorilor (sunt) în tot-dé-una goï.

⁴⁾ Rar đice un sărac destul.

⁵⁾ Sacul de cerșit n'are fund.

⁶⁾ Un sac de cerșit e în tot-dé-una gol.

⁷⁾ Sacul de cerșit nu e nief odată plin.

11506 Cerșetorii se miluesc
Iar hoții se pedepsesc.

A. PANN, II, p. 29.

Prin urmare mai bine să ceri de cât să furi.

11507 Când ar fi numai un cerșetor, tot cu
zahar l'ar hrăni.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 456.

*Numai un cerșetor de ar fi,
Numai cu zahar l'ar hrăni.*

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 156.

*Numai un cerșetor de ar fi,
Toți cu zahar l'ar hrăni.*

A. PANN, III, p. 126.

Nu poți da totul numai la unu, ci trebuie să împarți
între mai mulți.

11508 S-nu avurii să îți dai çiva a zicliarluî,
nu-ți aspuni porță că li védi nâs.¹⁾

PER. PAPAHAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 174.

Respinge cererea unui om dacă vrei saú dacă nu
poți alminterea, dar cel puțin respinge-o cu blândețe.

CERȘETÓRE

11509 Socotesce de 'mpérat cerșetórea p'al seú
bárbat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Adică fieș-care eși cinstesce ale sale (GOLESCU).

¹⁾ Dacă nu ai să îți dai ce-va cerșetorului, nu îți arată porțile că le

CHELAR

Veđi *Tâlhur.*

A CHELTUI

- 11510 Cheltuesce, Române,
Și veđi ce 'ți mai rămâne.

A. PANN, III, p. 70. — HINȚESCU, p. 162.

Veđi a *Câștigă.*

Pentru omul care asvîrle banii pe feréstră.

- 11511 [△]* Cine cheltuesce peste ceea ce câștigă
N'are 'n casă (nici) mamăligă (mămăligă).

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 32. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 150. — V. SALA, *dasc. c. Hinchîriș, comit. Bihor, Ungaria.*

- * [△] Cine cheltuesce mai mult de cât câștigă,
N'are în casă mămăligă.

Semin. Centr. Buc. Cl. VIII,
prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Prin urmare să trăim cu păstru.

CHELTUIALĂ

Veđi *Boerie, Față, Naș,*
Obraz.

- 11512 * [△] A'î dà de cheltuélă (cheltuială).

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 65. — L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 164. — FR. DAMÉ, I, p. 227. — D-na CAT. ZANNE, *c. Popeni, j. Fălciu.* — GAVR. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

A'l certà, a'l bate bine.

«Mě, da al draculuî cucos 'i aista! Eî, las! că țî-ouă dà eă ție de

- 11513 * Δ
Cheltueli mărunte
Fac datorii de frunte.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Ne învață să fim economi.

CHERESTEA

- 11514 *
Cherestea.

D-na EUGENIA ZANNE, *c. Bucuresci, j. Ilfov.*

Osatura puternică.

«Nu veți ce *cherestea* are omul acesta.»

CHEZAȘ

Veți *Chiezaș, Chizăș.*

- 11515 Cine are pungă mare, facă se chezaș.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 115.*

1° Pentru că acela numai poate plăti (GOLESCU).

2° Dar, mai ales, pentru că omul care să pune chezaș, pentru un altul, plătesc adese-ori la vadea, în locul acestuia. Prin urmare această țicere ne sfătuiesc să nu pre chezașim pentru alții.

«Bărbatul fără de minte bate în palme și se veselesc luiși, ca și cel ce se chezașuesc cu chezașie pre al său prieten, și pre buzele lui foc agonisesc.» — *Biblia, 1688, Prov. Solom. 17. 19.*

- 11516 Dacă ai bani mulți fă-te chezaș.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 94; III, p. 110.*

Dacă ai bani fă-te chezaș.

HINȚESCU, p. 8.

Acelaș înțeles ca la No. 11515.

11517 * Δ Chezeșul plătesce ca și datornicul.

C. TEODORESCU, *înv. c. Curseșci,*
j. *Vasluiu.*
Veđi *Chizăș.*

Acelaș înțeles ca la No. 11516.

Qui répond paye.

Prov. Franc.

CHEZEȘ

Veđi *Chezaș.*

CHIĂBUR

11518 * A fi chiăbur cu trei cămeși.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci,* j.
Tutova.

Adică sărac.

CHIEZAȘ

11519 Cine e chiezaș
E și pățimaș.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 199.

Acelaș înțeles ca la No. 11517.

CHIZĂȘ

11520 * Chizășul plătesce.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 11517.

CHILĂ

11521 * Δ Din una mână, una chilă.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți,*
Putna.

SNÓVĂ

Ci-că un Rus, fiind în gazdă la un Român, acesta îl ospătă cu linte. Rusul plăcându-i mult mâncarea acésta, a mâncat să'i ajungă pe mai multe zile, și tot întrebă pe gazdă:

«— Cum se chiémă, asta?

«— Linte, răspunde Românul.

«— A! bun lucru este asta linte. Da'i Dumneđeu *din una mână, una chilă*».

Peste năpțe Rusului 'i a fost fărte rėu, și s'a tot plimbat pe afară. A doua zi, cum se sculă gazda, el întrebă:

«— Rog na Dumne-vostre, ci acelă mâncare de asară fost?

«— Linte, fu răspunsul gazdei.

«— A! da'i Dumneđeu *din una chilă, una mână*.

11522 * Δ Din una chilă, una mână.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Adică să se imputineze.

Veđi Snóva de la No. 11521.

11523 Cu chila 'mparte.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 29.*

Să dice pentru cei giumerți, galantomii (GOLESCU).

A SE CHILĂ

11524 * A se chili.

L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 167.*

A bé bine, a se îmbătă.

A se chili, în graiul din Moldova, pentru *a se pili*.

CHILIPİR

11525 * Δ Chilipir de om pe jos.

T. SPERANȚIA, I, p. 102; III, p. 27. — G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.* — I. TACU, *inv. c. Braniscea, j. Covurluțu.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Bėrlad, j. Tutova.* — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

1° Adică îi a cădut un câştig, dar nu s'a sciut, saũ nu s'a putut folosi de el.

2° Pentru o afacere bună la care se pôte ajunge ușor. Următoreea snóvã ne dă origina acestei điceri.

SNÓVĂ

Un țigan mergea pe drum. El găsi o potcová de cal, o luă, o căută, începũ a se gândi în sine, și în urmă a vorbi singur. «Dacă aș mai avé încă trei potcove și un cal, atunci aș merge și eũ călare. Dómne! ce bine mi-ar stã călare!» Cum vorbea singur găsi pe drum o beldie. Nici una, nici alta Țiganul încalecã pe dinsa. Unde mergea el tanțoș, și tot strunea închipuitul cal, ajuns la un pod. La mijlocul podului zãresce o pungă cu bani. «*Chilipir de om pe jos*», đise țiganul căci, de, el, erã călare, și trecũ înainte.

Vedĩ T. Speranția, Anecdote, I, p. 202 & III, p. 27.

11526 * Chilipir de frasin.

I. BANESCU. *prof. j. Roman.*

Chilipir slab de tot.

CHILIPIRGIÛ

11527 * Chilipirgiũ (și jumătate).

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Cautã câștiguri întimplătore și pe preț de nimic.

CHILOM

Vedĩ a *Vorbĩ.*

11528 Chilom.

A. PANN. *Moș Alb*, II, p. 8. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 149;
Pov. Unch., p. 32. — L. ȘĂINEANU,
Dict. p. 167.

Adică pumn, ghiont, lovitură.

«Îi cărã mereũ la *chilomĩ*, d'ãia îndesați.» — P. ISPIRESCU.

CHILUG

Vedĩ *Gol.*

11529 * A tunde chilug.

Veđi *Cocén, a Tunde.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 4 & 14.

Acelaş înţeles ca la No. 7979.

CHINGĂ

Veđi *Cap. III, c. Chingă.*

11530 * Δ Când la chingă, plosc păreă.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Schiopeni,*
j. *Fălciă.*

Veđi *Cap. XI, c. Pod.*

Celui care vorbeşte pe ne-gândite.

11531 * Δ El strînge în chingă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 14.
— G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţ,*
j. *Covurlui.*

Adică el strîmtorează, el popresce din răutăţi, din ne-bunii, ăi mărginesce slobozenia, nu'l lasă să facă ori-ce va (GOLESCU).

Îl strîmtorează cu întrebări.

A se adăoga la No. 1619.

CHIOSTEC

11532 Când te uîţi la el, şi trece,
Par'că este în chiostece.

A. PANN, I, p. 102. — HINŢESCU,
p. 53.

Despre cei nevoiaşi.

CHIRIAŞ

Veđi *Cal, Casă.*

11533 De cât să bağı un chiriaş rău în casă, mai
bine un mărăcine şi s'o ţii închisă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
166. — HINŢESCU, p. 33.

Veđi *Casă.*

Acelaş înţeles ca la No. 6771.

CHIRIE

Veđi *Cărăuș*, *Chirigiū*.

CHIRIGIU

Veđi *Nevoie*.

11534 Chiria deșteptă pe chirigiū.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 26.

* △

*Chiria deșteptă pe (pe) chirigiū.*P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 149. — I. G. VALENTINEANU, p. 29 & 41. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii*, j. *Sucłava*.

* △

*Chiria face pe chirigiū.*D-na Z. JUVARA, c. *Fedescii*, j. *Tutova*.

* △

*Chiria deșteptă pe chirigiū și drumul pe călețor.*A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 85. — HINȚESCU, p. 33. — FR. DAMÉ, I. p. 235. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea*, j. *Dorohoi*.Veđi *Cărăuș*, *Nevoie*.1⁰ Adică plata bună ne face îngrijitori și silitori la orî-ce (GOLESCU).2⁰ Mergînd în lume te deștepți.*A force de forger on devient forgeron.**Prov. Franc.**Chi molto pratica, molto impara.¹⁾**Prov. Ital.*

Uso hace maestro. ¹⁾

Prov. Span.

Uebung macht den Meister. ²⁾

Prov. Germ.

Practice makes perfect. ³⁾

Prov. Engl.

11535 * Δ Povara deșteptă pe chirigiū.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movi-
lița, j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 11534.

11536 * Chiriagiū cu hângiū tot va s'andumu-
sêscă. ⁴⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta,
Macedonia.*

Veđi *Munte.*

Pentru cei cari trebuie neapêrat sã se întâlnească. A se
apropiã de đicerile de la No. 589 și 893.

CHITĂ

11537 Acum mî-e chita.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 169.

Adicã momentul hotãritor.

CHITONOG

11538 * Δ Chitonog.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,
j. Covurluțu.*

Omul mic de stat și gros.

1) Practica face meșteru.

2) Practica face meșterul.

3) Practica (te) face perfect.

4) Chirigiul cu hângiul ori-cum o sã se întâlnească

CHIVUȚĂ

11539 * Chivuță.

GR. POIENARU, *ing j. Putna.*

Femea rea de gură.

*C'est une poissarde.**Prov. Franc.*

CIEF

Veđi *Jeft.*

CIMPOER

Veđi *Boer, Horă, Ném.*11540 * Δ Minte de cimpoer.*Sem. Centr. Buc. Cl. VIII, prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.*Veđi *Cimpoieș, Bragagiū*

Adică minte próstă.

CIMPOIĂȘ

Veđi *Horă.*

CIMPOIȘ

Veđi *Cimpoer.*11541 * Δ Minte de cimpoieș.*G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, j.
Covurluū.*

Acelaș înșeles ca la No. 11540.

CINCI

11542 * Δ A face numărul cinci (cu cutare lucru).*M. LUPESCU, inv. c. Brosceni, j.
Suciava.— E. I. PATRICIU, inv. c.
Smulți, j. Covurluū.— M. CANIAN,*

A'l furà, a'l îndosi.
Se aude pe la țeră în j. Covurluiu însă nu și în j.
Suciava.

CINGHEL

11543 'I-a atirnat cinghelu de nas.

HINȚESCU, p. 76.

Veđi *Iabașu, Iavășea,*
Ievășea.

Il stăpânesce, il pörtă după plac.

CİOBAN

Veđi *Lup, Slugă, Țëran.*

11544 * Δ Cİobanu te tunde, lupu te mănâncă și ce
rëmâne, de sufletul morților.

GR. I. ALEXANDRESCU, c. *Hu-*
șeni, j. Vasluu.

Țëranul e despuiat de toți, și atât de sărac în cât a
ajuns să nu mai pötă da nici de pomană pentru mor-
ții lui.

11545 Și cİobonul din laptele turmei lui mă-
nâncă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 99.

Veđi *Altar.*

Adică dë unde slujim, d'acolo trebuie să ne și hrănim
(GOLESCU).

11546 * Δ Nu scie cİobanul
Ce e sofranul.

G. BÄNULESCU, *inv. c. Pietro-*
șița, j. Dîmbovița. — I. POPESCU,
inv. c. Dobreni, j. Ilfov. — A. PANN,
Fab. II, p. 8.

*De unde scie ciobanul
Ce lucru e șofranul.*

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 84;
III, p. 48. — HINȚESCU, p. 34.
Vezi *Mocan, Șofran,*
Țăran, Țigan.

Acelaș înțeles ca la No. 10890.

O scurteică lungă cu cacom blănită,
Toama de nerodul bine nemerită.
Anterii de stofă, cămeși ca tulpanul
De scie ciobanul ce este șofranul.

A. FANN, *Fab.*

Vilain ne set qu'esperons valent.

Prov. Franc.

Was versteht ein Bauer vom Safran? ¹⁾

Prov. Germ.

Wat weet een boer van sporen. ²⁾

Prov. Oland.

11547 **Veni-va ciobanul și va deosebi oile din
capre.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 19.

Insemneză că stăpânul cel bun deosebesce slugile cele
bune din cele rele (GOLESCU).

11548 **Când ciobanul priveghiază, oile sar și
jocă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică când stăpânul priveghiază norodul s'nveselesce
(GOLESCU).

11549 **Ciobanul ne-sdravën oile sale risipesce.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

¹⁾ Ce scie țăranul de șofran.

²⁾ Ce scie un țăran de oile sale.

Să ȕice pentru stăpânii cei răi ce 'și risipesc noródele (GOLESCU).

- 11550 Cïobanul, când va voi, și pē țapî ȕi mulge; dar, în loc dē lapte, sânge va scóte.

IORD. GOLESCU. *Mss.* II, p. 84.

*Când vor vré cïobanii 'n strungă
Și pe țapî pot să 'i mulgă;
Dar, în loc de lapte, sânge
De la dînșii ȕi vor strînge.*

A. PANN, II, p. 51.—HINȚESCU,
p. 34. — B. P. HĂȘDÉU, *Traian*,
1869, No. 63, p. 256.

Veđi *Lapte, Vacă*.

Să ȕice pentru cei ce, piste măsură, supără pē supușii lor (GOLESCU).

Τράγον ἀμέλγειν. ¹⁾

Prov. Elin.

Mulgere hircum. ²⁾

Prov. Lat.

Le bon berger tond n'escorche pas.

Prov. Franc.

- 11551 * Pe cïobanul fără câine (câne)
Lupii 'l lasă fără pâine (pâine).

A. PANN, II, p. 35.—HINȚESCU,
p. 34.—M. ARONOVICI, *tipog. j.*
Iaș.

Adică stăpânul fără slugi bune care să 'i păzescă avutul.

- 11552 * Δ Mai bine mă făceam cïoban la oi...

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j.*
Tutova.

Veđi *Slugă*.

¹⁾ A mulge țapul.

²⁾ A mulge țapul.

De cât să fac cutare lucru. Ciobanul duce o vișță mai grea, dar mai independentă.

CİOCAN

Veđi *Astăđi, Ban, Mușere, Nicovală, Cap. VII, c. Nucă, Ţigan.*

11553 * Δ Ciocanul fără cõdă nu e bun de bătut.

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșă, comit. Arad, Ungaria.*

Și cel mai puternic, fără ajutor nimic nu põte.

11554 * Δ Rîde cîocanul de nicovală.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Domnesci, j. Muscel.*

Veđi *Drac, a Rîde, Vișță.*

Acelaș înțeles ca la No. 10963.

Qui te deridet caudam trahit. 1)

HORAȚIU, *Satir. 3.*

La pelle se moque du fourgon.

Prov. Franc.

*Dixo la sarten a la caldera:
Tirse alla, cul negra. 2)*

Prov. Span.

11555 * Δ Am vëđut mai multe cîocane frânte de cât nicovale sparte.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Adică mai mult sunt expuși cei mari de cât cei mici.

1) Cine te rîde își tirie cõdă.

Incus robusta malleum non temnit. ¹⁾

Prov. Lat.

Bonne enclume ne craint pas le marteau.

Prov. Franc.

Buona incudine non teme martello. ²⁾

Prov. Tosc.

Der Amboss fragt nach keinem Streich. ³⁾

Prov. Germ.

11556 **Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a potrivit.**

A. PANN, I, p. 4.

*Bun ciocan te-a ciocănit,
Că frumos te-a nimerit.*

HINȚESCU p. 34.

¹⁾ Pentru omul frumos.

²⁾ Adică bun dascăl ai avut, bine te-a învățat.

11557 **Rău ciocan te-a ciocănit.**

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 62.

*

Rău ciocan a fost care te-a ciocănit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
Putna.

*Urit meșter a croit'o,
Rău ciocan a ciocănit'o.*

A. PANN, I, p. 4.

¹⁾ Adică rău dascăl te-a învățat (GOLESCU).

²⁾ Pentru omul urit la față.

¹⁾ Nicovala puternică nu se teme de ciocan.

²⁾ Buna nicovală nu se teme de ciocan.

³⁾ Nicovalei nu'i pasă de nici o lovitură.

11558 Cîocanul fără gălăgie, nici un lucru să-
virșasce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 84.

Adică munca fără luptă nimic nu sporesce (GOLESCU).

*
11559 Unlu prî cîoc, alantu pr'amóne. ¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

*
Unlu dă pi cîoc, ș'altul pi amone. ²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Băesa, Epir.*

Nu sunt uniți, nu lucrăză cum trebuie, și prin urmare nu vor isbuti.

*
11560 A'și lăudă cîocanul.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Veđi *Țigan.*

A'și lăudă pe ale sale.

11561 Între cîocan și nicovan.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 17.

* Δ
Intre cîocan și nicovală.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 46.—BARONZI, p. 50.—HINȚESCU, p. 34.—S. I. GROSSMANN, p. 40.—FR. DAMÉ, III, p. 128.—IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*—E. I. PATRICIU, *inv. c. Șmulți, j. Covurluțu.*—G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Intre cîocan și nicovalnă.

D-na E. B. MAWR, p. 22.

¹⁾ Unul pe cîocan, altu pe nicovală.

²⁾ Unul dă pe cîocan, și altul pe nicovală.

Stău între năcovală și ciocan.

A. PANN, III, p. 23.

Stău între năcovalmă și ciocan.

HINȚESCU, p. 181.

* △

Intre ciocan și ilău.

V. A. FORESCU, c. *Mălini*, j. *Suclava*.

Vezi *Baros*, *Ilău*

Să ȃice când cade omul în cea mai mare strîmtorare, nevoie, ce nu scie cum să mai facă (GOLESCU).

«E rău a fi între ciocan și ilău.»

Μεταξὺ τῆ ἄκρονος καὶ σφύρας.¹⁾

Prov. Elin

*Inter malleum et incudem.*²⁾

Prov. Lat.

Se trouver entre l'enclume et le marteau.

Prov. Franc.

*Esser fra l'incudine e'l martello.*³⁾

Prov. Ital.

*Zwischen Hammer und Amboss sein.*⁴⁾

Prov. Germ.

*Between hawk and buzzard.*⁵⁾

Prov. Engl.

¹⁾ Intre nicovală și ciocan.

²⁾ Intre ciocan și nicovală.

³⁾ A fi între nicovală și ciocan.

⁴⁾ A fi între ciocan și nicovală.

⁵⁾ Intre șoțm și ulfu.

Tusschen den hamer en het aanbeeld. ¹⁾

Prov. Oland.

Eg vör millum hamars og stioja. ²⁾

Prov. Island.

11562 **A beli ciocanul.**

LAURIAN & MAXIM. *Glosar*,
p. 65.

A păți rușine, a rămâne de rușine, a fi într'o poziție critică.

11563 **Rău ciocan la capul tău.**

IORD. GOLESCU. *Mss. II*, p. 62.

Adică mușieră cea rea (GOLESCU).

11564 * Δ **A se pune (stă) ciocan pe capul cui-va.**

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smuții*,
j. Covurlui.

*
A'i veni la cap ciocan.

I. I. C. BRĂȚIANU, *c. Florica*,
j. Muscel.

A'l supără, a căde belea altuia făcându'i necaz prin vorbe și prin fapte.

11565 * **A fi ciocan.**

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 14; I,
p. 55.— G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A fi mare, puternic.

Orî și cum, fetico, îi răspunse baba,
Când îl veî supune alt-fel merge tréba,
Că usturoiu dulce și bărbat iar môle,
Nu se póte în lume, el nu pórtă póle.
Cât de bun să'ți pară *tot el ciocan este*,
C'asa l'e ursita bietelor neveste.

A. PANN.

¹⁾ Intre ciocan și nicovală.

A CÎOPLÎ

11566 A ciopli pe cine-va.

L. ŞAÎNEANU, *Dict.*, p. 175.

A subţia, a dà cui-va o spoială, a'l civilisa, şi cum dice francesul: *le dégrossir*.

11567 La lemne cîopliind cărămidar nu te faci, nici meşter de lemne lucrând la cărămidă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 38.

Să ǎice când unele vrem să învăţăm, şi la altele ne îndeletnicim (GOLESCU).

A SE CÎOPLÎ

11568 *△ A se cîopli.

P. ISPIRESCU, *Leg* p. 142. —
S. MIHĂILESCU, *Şezăt.*, II, p. 74. —
M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni j. Suciava*.

A se mai deşteptă.

«Băiatul cu care ucenicise Gheorghe ajunse să fie mâna dréptă a Impăratului, atât *se cîopli* şi se supţie în puţină vreme.» — P. ISPIRESCU.

CIRIPIE

11569 Ca pe ciripie.

P. ISPIRESCU, *Leg* p. 135, 196, 263 & 288. — L. ŞAÎNEANU, *Dict.* p. 177. — FR. DAMÉ, I, p. 250.

Veđi *Găitan*.

1° Adică drept, de-a dreptul

2° Fôrte bine, fără nici o smintelă.

«Cum plecă cu oile argatul, în dimineţa următoare, fata făcù precum îi ǎisese tată-sëu. El se duse *drept ca pe ciripie* tocmai pe moşia scrôfeii cu oile la păşune.» — P. ISPIRESCU, p. 263.

Comme sur des roulettes.

CIRTĂ

11570 Nici o cirtă.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 219. —
FR. DAMÉ, I. p. 250.

Adică absolut nimic.

«Dragul meu, Greucene, răspunse împăratul, nu pot să schimb nici
o iotă, *nici o cirtă* din hotărârea mea.» — P. ISPIRESCU.

CÎOBOTAR

Vezi *Croitor*.

A CITI

Vezi *Popă*.

CÎUBOTAR

11571 * Δ Vêđut'ai vr'un ciubotar cu ciubote bune?GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
j. *Putna*.Vezi *Cizmar*, *Croitor*.Pentru cei cari lucrăză bine pentru alții și rău pen-
tru dînșii.*Le cordonnier est le plus mal chaussé.**Prov. Franc.**In casa di calzolayo non si hanno scarpe.*¹⁾*Prov. Ital.**Alfaiate mal vestido, sapateiro mal calçado.*²⁾*Prov. Portug.**Der Schuster hat die schlechtesten Schuh.*³⁾*Prov. Germ.*¹⁾ In casa cîobotarului nu sunt cîobote.²⁾ Croitor rău îmbrăcat, cizmar rău încălțat.³⁾ C.

*Who goes worse shod, than the shœ-maker's wife.*¹⁾

Prov. Engl.

CÎBUCCÎU

11572 * Ii ciubucciul lui Dumnezeu.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, j. Putna.*

Pentru omul mândru, mai ales dacă se crede și nem mare.

C'est le premier moutardier du pape.

Prov. Franc.

A CÎULI

11573 * A ciuli urechile cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 672.

Veđi *Naș.*

A'l muștră rău. Veđi No. 4110.

CÎUR

Veđi *Nuntă, Ptele, Urs.*

11574 * Δ Bagă în ciur și alege.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Ca să arête că, dintre mai mulți inși, nu poți găsi unul bun.

11575 * Cădu çirlu di mi agudi²⁾.

N. ST. c. *Nijopoli, Macedonia.*

Când se vaetă pentru nimica.

¹⁾ Cine umblă mai prost încălțat, de cât nevastă cizmarului?

²⁾ Cădu çurul de ră leaș

11576 Din cîur în dărmon.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

Să ȕice cînd fôrte rîu ne frîmintă ôre-cine, aruncîndu-ne din mai mici necazuri în mai mari nevoi (GOLESCU).

11577 A trece prin cîur și prin dîrmon.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 329.

*

Trecut prin cîur și dîrmon.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172; III, p. 153. — B. P. HASDËU, *Etym. Magn.* p. 2627. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 153.

* △

A fi dat prin cîur și prin dîrmon.

I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 66. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △

A fi dat prin cîur și prin dîrmoiu.

E. I. PATRICIÛ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

A fi trecut și prin cîur și prin dîrmoiu.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 172; *Rev. Ist.* I, p. 235; *Leg.* I, p. 49; *Snove.* p. 80. — HINȚESCU, p. 192. — FR. DAMË, I, p. 255.

Și în cîur și în dîrmoiu.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 204.

*

Tricut pri tu cîr și dîrmon.

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Veđi *Sită.*1° Ca să arête că cine-va scie și a pățit multe.2° Incercat și prin urmare, cu multă experiență, pri-

3° A cărui valoare este în deobște cunoscută.

«Toți trecură, dară nu lovi nici pe unul. Mulți credeă că fata n'are voie să se mărite. Inșă un boer bătrân, *trecut și prin ciur și prin dîrmon*, d'ăia care auđise, vęduse și pățise multe, ڊise să trecă și ómenii curții» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 153.

4° Pentru o hotărîre luată după multe discuții și o matură chibzuîelă.

«Deci, după ڊiua pusă, la locul însemnat cu toți adunându-se, după ce multe cuvinte, și în *ciur și în dîrmoiu* cernute și sbătute, la mijloc puseră, cu toții sufletele să 'și piérdă iară trapurile și vîeța să 'și agonisescă aleseră.» — D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 204.

11578 Trecut și prin ciur și prin ciurel.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 711.

Aceleași înțelesuri ca la No. 11577.

11579 Trecut și pîn ciur și pîn sită.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II. p. 71.

* Δ

A trecut și prin ciur și prin sită.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

*

Trecut prin ciur și prin sită.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1376.
Conv. Liter., VII, p. 380. — FR. DAMÉ, I, p. 255; IV, p. 70. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 329. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 711.

Cernut prin ciur și prin sită.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 604.

* Δ

A fi dat și prin ciur și prin sită.

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j. Suciava.* — M. CANIAN, *j. Iași.*

11580 * \triangle Trecut prin cîur și prin veșcă.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tulova. — A. GOROVEI, magistr. j. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 11579.

11581 Nicî în cîur nicî în cîurel.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2319. — LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 41.

Adică în nicî un chip.

«Nu vréu să mă bag cu tine *nicî în cîur, nicî în cîurel.*»

11582 * \triangle Nicî în cîur nicî în veșcă.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.* c. *Stiubieni*, j. *Dorohoi*.

Acelaș înțeles ca la No. 11581.

11583 A purtă în cîur.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 711.

A agită, a nu dà pace.

11584 A'î jucă în cîur.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 369.

A se purtă după voiea cui-va.

«După nenorocire pre lumea acéstă sunt încă mulți ómenî rîi și viclenî, care de aceia nu vorbesc bine care nu le iaste spre plăcerea lor și *nu le jócă lor în cîur*». — DIM. ȚICHINDEAL.

11585 * \triangle A'l suci în cîur fără vácălie.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

*Îl jócă cu viclenie
In cîur fără vácălie.*

A. PÄNN, I^r, p. 158. — HINȚESCU, p. 84.

11586 * △ A cără apa cu ciurul.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 711. — P. I. SPIRESCU, *Leg.* p. 204. — G. I. MUNTEANU, p. 72. — S. I. GROSSMANN, p. 246. — I. IONESCU, III, p. 159. — I. FUNDESCU, *Basme*, p. 76. — REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 199. — V. A. FORESCU, c. *Fol-ticeni*, j. *Suciava*. — F. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, j. *Covurluiu*. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, j. *Tutova*.

* △ Cară apă cu ciuru (ciurul).

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 25. — IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria*. — D. POPOVICI *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*.

* △ Duce apă cu ciuru.

ILIE HOCIOTĂU, *stud. c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania*.

Vezi *Măgar, Nuntă*.

1° Adică muncesce fără spor (GOLESCU).

2° A nu face nimic, a nu ajuta de loc.

Mi-ai cărat apă cu ciuru = nu mi-am făcut nici o trebă!

«Căram mereu la vatră lemne cu frigarea, apă cu ciurul și glume cu căldarea.» — FUNDESCU.

«O vestală, Tuccia, acusată că ar fi comis un incest, strigă: O Vestă! dacă m'am apropiat de altarele tale cu inima curată, dă-mi un semn care să arăte ne-vinovăția mea.» Și luând un ciur, se scobori la Tibru, umplu ciurul cu apă și, întorcându-se, îl răsturnă la picidrele pontiflor. — VALERIU-MAXIM, VIII, I, 5; PLINIU, *Ist. Natur.*, XXVIII, 2.

Κοκίνω ὕδωρ ἐπιπέρει. ¹⁾

Prov. Elin.

Cribro aquam haurire. ²⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Ia apă cu ciurul.

Puiser l'eau dans un cribleau. 1

Prov. Franc.

Portar l'acqua nel vaglio. 1)

Prov. Tosc.

Wasser in einem Siebe holen. 2)

Prov. Germ.

11587 Cu ciurul cară apă în vas găurit.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Veđi *Ban.*

Să șice pentru cei ce mult risipesc ne-sciind cum să păstreze (GOLESCU).

Banii din mână 'i scapă
Ca ciurul cum ține apă.

A. PANN.

11588 * Δ Cu ciurul nu aduci apă.

V. SALA, *dasc. c. Dumbrăveni,*
comit. Bihor, Ungaria.

Veđi *Grapi.*

Cum ai de gând să lucrezi nu faci trébă.

«Precum apa nu se pôte ține în ciur, așa minciuna nu pôte să stăruiescă în basnele sale.» - DIM. CANTEMIR, *Hron.*, II, p. 339.

11589 * Δ Par'că a cărat altora apă cu ciurul.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița,*
j. Dimbovița.

Așa e de slab.

11590 Pě cât ne ține ciurul apă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 57.

Adică atât să ne întindem pě cât ne iértă puterea (GOLESCU).

1) A căra apă cu ciurul.

11591 Pre cât duce cîurul apă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 711.

*
*Cât duce cîurul apa.*B. P. HĂȘDĂU, *Cuv. Bêtr. pref. X.** Δ
*Pe cât ține cîurul apă.*G. POBORAN, *inst. j. Olt.**
*Cât ține cîurul apă.*B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.*
p. 1270.* Δ
*După cum ține cîuru apă.*GR. ALEXANDRESCU, *magist. j. Putna.*Δ
*Cât stă apa în cîur.*B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.* p.
1274. — R. SIMU, *c. Orlat, Transilvania.*Δ
*Cât pestesce apa în cîur.*S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 37
& 38.*
*Cât cîora 'n par și apa 'n cîur.*V. ALEXANDRI & LASCAR RO-
SETTI, *Mss.** Δ
*Cât apa 'n cîur.*GR. POÏENARU, *ing. j. Putna.*

Veđi No. 1656.

Pré puțin, măi de loc, și chiar nimic.

«Precum apa nu se pôte ține în cîur, așa minciuna nu pôte să stăruiescă în basmele sale.» — D. CÂNTEMIR, *Hron.*, 11, p. 339.

«În părțile Oraviței, din Banat, femeea care a ajuns în stare binecuvîntată, adică care simțese că își va trăi viața în pace și în

nască, ȳea apă într'o 6lă și aruncând peste strėșina casei, o sprijinesce cu un cĳur, din jos de care să fie un blid sau alt vas, și ȳice:

«Cât pestesce apa pe strėșină, și *cât pestesce apa 'n cĳur*, atăta să pestescă și băiatul său fata.» sau: «Cum nu stă apa pe strėșină, așa să nu potă stă băiatul său fata.» Apoĳ o bé de treĳ orĳ, făcėndu'si ĳnainte cruce și din care ĳși udă puțin și pāntecele.»—S. FL. MARIAN, *Nascere*.

«Când plėcă 6menii cu vre-o marfă la tĳrg, ȳeaĳ un cĳur, ĳl țin de asupra marfei și turnând apă ĳn el ȳic: *cât stă apa ĳn cĳur* atăta să staĳ cu marfa ne-vĳndută ĳn tĳrg.» — R. SIMU, *c. Orlat Transilv. apud. B. P. Hașdėu, Etym.*, p. 1274.

11592 * A vedé ca prin cĳur.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, p. 172.
—I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 92.

A zări ca prin cĳur.

GR. JIPESCU, *Lumin.* I, p. 261.

Veđi *Sită*.

A vedé binișor.

«Cum puse la ochĳ lapte de acesta băgă de sėmă că vede ca prin sită. Mai dete odată și *veđu ca prin cĳur*. Când se unse a treĳa 6ră veđu luminat ca toți 6menii.» — P. ISPIRESCU,

CĳUREL

Veđi *Cĳur*.

CIZMAR

11593 Cizmarul pentru cizme numai rėspunde,
ĳar nu și pentru nădragĳ.

IORD. GOLESCU, *Mss.*, II, p. 78.

Adică fieș care pentru slujba sa, pentru meseria sa (GOLESCU).

11594 * Δ Cizmarul umblă cu cizmele sparte.

A. PANN, I, p. 149. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 158. — HINȚESCU, p. 35. — IULIU GROF-SORREANI *ĳn c. Galsă comit*

Cizmarul umblă cu cizmele rupte.

D-na E. B. MAWB, p. 73.

Veđi *Crubotar, Croitor.*

Acelaş înţeles ca la No. 11571.

*Les cordonniers sont les plus mal chaussés.**Prov. Franc.**El calegher ga sempre le scarpe rotte.¹⁾**Prov. Venit.**Der Schuster hat die schlechtesten Schuh.²⁾**Prov. Germ.**The smith's mear and the souter's wife are aye warst shod.³⁾**Prov. Scoţ.**Skomakar-Borni hava stundom verste Skærne.⁴⁾**Prov. Norv.*

CLEIŪ

11595 * A fi (făcut) cleiū.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — FR. DAMÉ, I, p. 258.

Adică bét.

«A spus că l'a vęđut la crişmă cu femecea aceea, *cleiū* amindoī.»
— S. NĀDEJDE.

11596 Cleiū.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 92.

Adică nimic, de loc.

1) Cizmarul are în tot-dé-una ghéta ruptă.

2) Cizmarul are cea mai próstă încălţăminte.

3) Calul potcovarului şi femeiea cizmarului sunt, în tot-dé-una, cei mai rău încălţaţi.

4) Skærne = cizme.

«Trăsnea dormeă pe hat, cu gramatica sub nas și habar n'avea de frig. Sărace, sărace! nu ești nici de zama ouălor. De cât așa mai bine te făceă mă-ta un mânz și te mănca lupii, ȃic eă în mine.

«—He! Trăsnea, mē! scōlă! scii tabla! Sare el de jos; îl ascult, *cleiu!*

— Haidem a-casă, mē! Trāsne, cā m'a rēsbit fōmea și frigul.» — I. CREANGĂ.

* Δ
11597 Cleiu de ogar chior.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 11596.

CLENCIU

* Δ
11598 Clenciu.

I. CREANGĂ, *Conv. X*, p. 377.
— L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 182. —
GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci, j. Vasluiu.*

Veđi *Papură.*

1⁰ A căută cui-va un cusur, o greutate, a bîrfi.

«Când vrei să scapi de un om îi cauți mi de *clenciuri.*»

2⁰ Cértă, ciorovăială.

«Cu dînsa am avut și eă o lécă de *clenciu.*» — I. CREANGĂ.

CLEȘTE

Veđi *Ariciu, Măsc, Dinte.*

11599 Cu clește jeratecul să ție și cu mâna altuia șerpele din bortă să scōță.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 220.

Clește împotriva jeratecului m'ai făcut.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 44.

Veđi *Cărbune, Șerpe.*

Sē ȃice pentru ceī ce, cu primejdia altora, vor să scape

*Kumun ou ghar yier moghai barimou.*¹⁾

Prov. Mongol.

11600 [△] De ce mi-am făcut clește? ca să nu mă ard.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 5; *Conv. Liter.*, 1875—1876.

* Când ai mâșe, câte s'arđi dędzetle.²⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Când puî pe altul să 'ți facă o trėbă grea, sau displăcută, primejdiósă, etc.

11601 * [△] Nu 'ți bągă degetele în foc până ai clește.

IULIŪ GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

* [△] Nu prinde de ferul roș, cu mánile, până când ai clește.

C. BODNARIŪ, *preot, c. Bochia, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11600, sub formă de povață.

11602 * [△] Omul își cumpără clește ca să nu 'și frigă degetile.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vaslui.*

Acelaș înțeles ca la No. 11600, dar mai ales pentru slugile sau mai micii noștri.

11603 * Nu te adară mâșe, că te arđi.³⁾

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Nu te lăsă orbesce în voiea altuia, căci vei suferi.

¹⁾ Prinde șerpî cu mánile altora.

²⁾ Când ai clește, de ce să 'ți arđi degetele?

³⁾ Nu te lăsă orbesce în voiea altuia.

- 11604 * \triangle Tacî, te odihnesce,
Să nu te-apuce în clește.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluu.

Lasă-te să nu fii căpcănit, adică să nu te prinďă.
Veďi ăicerea de la No. 11605.

- 11605 * A ține (apucă) pre cine-va în clește.

LAURIAN & MAXIM. *Glosar,* p.
179.

A'l avé bine pus la mână, în cât nu are cum scăpă,
sau trebuie să facă ce se cere de la dînsul.

- 11606 * \triangle A fi prins în clește.

I. CREANGĂ, *Pov.,* p. 207. —
FR. DAMÉ, I, p. 259.

A fi cu totul în puterea cui-va. Veďi No. 11605.

«Fiul craiului vėdėndu-se *prins în clește,* și fără nici o putere, îi
jură credință și supunere în tóte.» — I. CREANGĂ.

- 11607 * Cu cleștele.

Adică cu greu.

«Trebuie să 'i scoți vorbele din gură *cu cleștele.*»

CLOPOTAR

- 11608 * Clopotar.

FR. DAMÉ, I, p. 262.

Pentru omul flecar.

COBILIȚĂ

- 11609 * \triangle Drept ca cobilița.

C. TEODORESCU, *inv. c. Crusescl,*
j. Vasluu.

Veďi *Coronișlă.*

COCÂRLĂ

11610 * Δ S'a făcut cocârlă.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

S'a ghemuit, s'a încovrigat, s'a strîns de frig.

COCEORBĂ

Veđi *Cociorbă, Vorbă.*

COCIE

11611 * Δ Nu fugi (alergă) după cocia care nu te așteptă.

DIM. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — IULIU GROȘOREANU, *înv. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria.*

Nu te îndesă unde nu ești chemat.

COCIORBĂ

Veđi *Vorbă.*

11612 * Δ A ajunge la cociorbă (coceorbă, cociorvă).

A. PANN, I, p. 3. — HINTESCU, p. 25. — N. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

Veđi *No. 6357.*

Adică la bătae.

COCIORVĂ

Veđi *Cociorbă, Vorbă.*

11613 Δ Cu vătraiu și cu cociorvă.

G. COȘBUC, *Foia p. tofă, 1898, p. 86.*

Veđi *Căfel.*

Cu tot avutul seă.

«A plecat cu vătraiu și cu cociorvă»

COCLEȚ

11614 * Δ A căută coclețe.

Veđi *Papură*.

G. POBORAN, *inst., j. Olt.*

A se sili să găsească greșeli cui-va.

CÓDĂ

Veđi *Pădure, Secura, Topor*.

11615 * Δ Nu e bună cода care a mai slujit la un topor.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava*.

Adică omul care a mai slujit la un altul, care a fost unelta acestuia.

COJOCAR

Veđi *Vulpe*.

11616 * Din bucățele cojocarul blană mare face.

ORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 90.
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III*, p. 160.
— G. POBORAN, *inst., j. Olt.*

Arată că, câte puțin adăogând, sumă mare dobândim (GOLESCU).

11617 * Δ Și acum, vorba cojocarului, să ne întorcem la blană.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluju*.

Veđi *Blană*.

Acelaș înțeles ca la No. 6597.

COMÓRĂ

Veđi *Drac*.

*Sub numele de comórá, poporul înțelege o adunătură mare de bani, puși într'un vas de stejar ori într'o căldare de aramă. si ascensă

Comori sunt foarte multe în pământ: *curate*, adică care 's juruite omului, și *ne-curate*, a căror stăpân e ne-curatul.

Ori-ce comoră trebuie să ardă o-dată în an; de obicei se aprind spre zile însemnate, și mai ales primăvara și toamna. Cele curate ard de la miezul nopții până în zori de zi; iar cele ne curate de cu sară până la miezul nopții, când cântă cocoșul.

Spre Blagoveștene, spre Florii, spre Paști, spre Sfântu Gheorghe, Ispas, Duminica Mare, etc. ard cele mai multe comori. Para comorei variază: cea a comorei de aur e gălbue, cea a comorei de argint e roșcată, iar a comorei de aramă e albăstrie.

Cine vré să aibă partă de comoră, trebuie să fie om cu credință în cele sfinte, să fie om curat, bun la inimă, căci nu tuturor păcătoșilor îndrăptă Cel de sus pasul spre bogății. Imbrăcându-te în haîne curate, și în condițiile de mai sus, stai de privighere în spre zile mari afară și, când veți comora ardând, te repești acolo și pui semn.

A doua zi te duci acolo singur singurel, săpi în locul unde a ars comora; însă ai băgare de samă, a nu căde țernă înapoi în grăpa ce faci, căci alt-fel rămâi orb. Dând de vasul cu banii, ieși câți-va din ei și-i lași în grăpă fără a o astupă. Din banii aceștia trebuie să dai câți-va la veduve și fetele sărace, de vréi să aibi parte de ei.

De comorile ce sunt în stăpânirea necuratului, numai îndeplinind condițiile ce-ți spune el, poți ave parte; alt-fel nu te lasă să pui semn, punându-ți fel de fel de pîedeci.

Eram copil când am auzit povestea cum un om a luat comora necuratului în chipul armător:

Omul se duse la pădure după lemne. Pe la amurgul sereii, vede ardând o comoră, pe care se află un spurcat de om. Omul vedând comora, s'apucă s'o sape. O dată i se arată un drăcușor mic, negru ca ceanu, cu fes roș în cap, cu ochii ca focu, și cu nisce cănci la mână ca colții pieptenelor de călți, și-i dice:

— Ce faci, mēi omule acolo? — Ia săp comora asta. D'apoi ai împlinit condiția pusă de stăpânul ei când o îngropat-o în pământ? — Ce condiție să împlinesc? — Ca să mănânci spurcatul ista, ș'apoi s'o ieși. — Il mănânc, bre. — Când l'ii mânca, să vii s'o ieși.

Și omul naibeii, șiret și sucit cum eră, iea spurcatul, il învele într'un ștergar, il duce a-casă, il pune în cuptor, il usucă bine, il pisază ca chiperiu și când mănca borș ori lapte dulce cu mămăligă preseră și câte puțină făină din spurcatul uscat.

Când găti de mănca spurcatul, se duse să-și iea comora. Necuratu crăpă de ciudă că rămâne și fără banii și fără om, și căută să pue omului bețe 'n rôte. Dar omu prin câte-va cruci, făcute cu duh curat, il isgoni și-și luă comora.

Astăzi nu prea sânt comori; și chiar dacă sânt, se găesc rar de tot.

Se spune că comorile vechi, omul trebuie să le înlocuiescă cu hărnicia și munca, căci alt-fel rămâi în urmă de tot.

Povești cu comori sânt foarte multe,

Eată una, cărîa multă lume a vroit să'i dea aparență de lucru adeverat.

Pe valea Moldovei, în județul Némț într'un sat, un gospodar s'apucase să-și facă un beciu în pământ pentru ținut zarzavaturii. Cum sapă omul, numai ce dă de-o ușă de fer foarte grosă, încuetă c'o lăcată cât o ôla de praznic de mare. Curios de-a află omul unde duce acea ușă, dă s'o spargă ori s'o descue, dar toate silințele i fură zadarnice. Vedând că nu pôte reuși de-a intră pe ușă, face o bortă pe alătura de ușă într'un părete de pētră foarte gros și greu tare de stricat.

După o muncă neobosită, omul reusese a sparge născutale și omul

în grôpa spre care duceă ușa; dar ce să vadă? Înăuntru eră o casă foarte spațioasă, luminată de patru stâlpi, ce luminau ca ziua, în care erau o mulțime de coșerci cu fel-de-fel de bani. O bogăție ne mai pomenită zăceă sub casa omului nostru.

Bolta acésta eră păzită de o umbră, ce stătea în dreptul mesei pe care eră aședată o carte deschisă și două sfeșnice cu luminări aprinse.

Când omul voeă să se ducă în cotrova, umbra se luă după el și-i arătă cu mâna sa. Omul nefind prost din fire, și-a inchipuit că în carte trebuie să fie scrise condițiile cu care s'ar putea ridica banii din subterană. Și așa și eră. Se duce omul după cărturari iscușiți, și nici unul n'a putut deslegă ce eră scris, de cât o mōșă din Bacău. Și care eră prima condiție? Că nimene să nu îndrăsnescă a luă vre un ban din acea uriașă comoră, căci e vaș și amar de el. Cine vrē să aibă comora, pe lângă alte condiții de milostenii, trebuie să descue lacata de la ușă cu *ierba ferului*, adusă 'n potirul de la biserică.

Multă lume a umblat după proclatu de ierba ferului, dar pace! Ierba ferului nu s'o găsit, și comora zace tot acolo unde e.

Se mai povestesc că omul acela, avēnd nevoie de bani, s'ar fi dus și s'a împrumutat la umbră cu câte-va parale. În urmă a uitat să pue banii la loc. Imbolnăvindu-se de mōrte a visat că nu se face să-nătos până ce nu va pune banii luați din coșarca înapoi. Făcēnd așa s'a însănătoșit.»

Șezătōrea, I, p. 284.

COMORILE LUȚI VODĂ.

Alătura cu *drumul împērătesc*, care trece prin orașul *Siretiu*, și duce pe lângă satul *Bălcăuș* la *Sucēva*, se află o gâră.

La începutul gârlei acesteia, adică acolo unde se întîlnesc *Sasca* cu *Mieđenii*, două deluri cari se află în partea despre amiași a Siretului, se vēd nisce adîncituri în pămînt.

Adînciturile acestea nu sunt adîncituri firești, ci ele sunt gurile a trei pivniți, în cari se află mai multe buți de bani.

Ear' buțile sunt aședate acolo de un *Vodă*, despre care se țice că a domnit ôre-când preste *Moldova* și a locuit în Siretiu, și care la ascunderea comorilor sale, a lăsat urice, cari spun cu cea mai mare acurătētă unde-i sunt comorile ascunse și cât de mare e numărul banilor, ce se află într'insele.

Nu mult după alipirea Bucovinei la Austria țice că dând *Moldova* de uricele acestea, trimise în înțelegere cu împērăția noastră, o comisie să caute pivnițele, să le destupe și să scōtă comorile ascunse într'insele.

Comisia, mergēnd și sosind la starea locului, deschise planurile, ce le-a fost luat cu dinsa, cāntă într'insele și dând de urma pivnițelor, au pus pre mai mulți ômeni ca să sape și să le destupe.

Trei țile și trei nopți de-arindul se munciră ômenii puși cu săpatul, fără să dee de pivnițe. La sfîrșitul țilei a treia însă săpătorii au dat de trei uși de fer.

Multă și mare muncă au avut ômenii cu săpatul. Dar' și mai mare chin au avut ei acuma cu deschiderea ușilor. În sfîrșit totuși isbutiră cu mare chiu și vaș a le deschide.

Și când le deschise, ce să le vadă ochii? O mulțime de buți stă însirate pe lângă pereții pivnițelor pline de aur lucitorii ca fața sōrelui.

lor; îndată trimiseră soli în oraş să chîme comisia, care eră dusă la cină, ca să vie să numere buţile şi să scôtă comorile.

Dar până se adunară domni, din cari eră alcătuită comisia aceea, la un loc, până se porniră şi sosiră, un isvor, care s'a iscat pe neaşteptate, umplu tustrele pivniţile cu apă.

Săpătorii vedënd acésta, prinseră de grabă a scôte apa, şi scôte ađi, scôte mâni, scot mai multe săptămâni de-a rîndul, fără s'o mai pôtă găti de scos, căci pare că eră lucru pocit; cu cât scoteau ei mai repede şi mai bărbătesce, cu atâta şi apa isvorîa şi crescea mai tare.

Se vede că isvorul acela de apă eră blestemul lui Vodă, căci el a strîns comorile acelea şi le-a ascuns acolo, nu pentru lăcomia ómenilor, ci ca să aibă cu ce plăti *vămile* sau *punţile* în lumea ceea-l-altă.

De aceea şi comisia, vedënd de la o vreme că numai de géba se muncesc ómeni cu scosul apei, puse s' încue din nou uşile, să astupe gurile pivniţelor, şi se întórse apoi cu nasul în pămînt şi cu buzele umflate de unde a venit.

Şi de-atunci şi până astăzi nimene nu s'a mai încumetat a destupă pivniţele acelea şi a scôte comorile, cari se află într'însele.

S. FL. MARIAN, *Tradiţ. Pop.*,
p. 85.

Veđi de asemenea credinţele care se găsesc la cuvîntul *Ban* şi în *Şezătórea*, An. V, No. 7.

11618 Unde este comóra vóstră acolo este şi inima vóstră.

ANTIM IVIRÉNU, *mitrop. Dida-
hiile*, p. 208.

Pentru cei sgârçiţi.

* △
11619 Comóra găsită
Belea ne-sfirşită.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.* p.
93. — FR. DAMÉ, I, p. 129.

Veđi *Ban*.

Acelaş înţeles ca la No. 11092.

În *Nibelunge-Nôt* acéstă idee predomină. Piticul Andvari, perđendu'şi comóra, a blestemat-o, şi toţi aceia cari caută să dobândescă sau cari pun mâna pe acea comóra, ca Hreidmar, Fafnir şi Regin, Sigurd, Gunnar, Hœgni şi Atli pier de o mórte năprasnică.

Mai ales în vechime, într'un timp când pasiunile erau ne-înfrîinate şi când viéţa unui om era socotită ca nimica, crimele şi luptele isvorîte din setea de a dobândi averi, aú putut da nascere la o credinţă ca cea de mai sus.

Daca răsfoim istoria regilor merovengiană întîlnim multe exemple de luptele şi omorurile cari se săvîrşeu când

Chloderik ca să stăpânească averile tatălui său Sigebert, regele Francilor Ripuari, îl ucide în momentul când, ostentit, se odihnea în pădurea Burconia, lângă apa Rinului. La rîndul lui Clovis, pune de omorâ pe Chloderik, pe când acest rege își arăta bogățiile ómenilor trimiși ca să'l asasineze. Chilperic se laudă cu posesiunea unui mare tesaur, proba cea mai certă a puterii sale. În Evul-Mediu, suveranii și seniorii germani aveau fie-care câte o *Schatz Kammer*.

Personagiile din *Edda* resistă cu greu la ademenirea aurului. Brunhild se plînge că fratele ei Atli, ca să o siléscă să se mărite, nu'i dă partea ce i se cuvine din moștenirea părintéscă: «*Daca aș fi rămas fată mare, Atli ar fi oprit jumétatea mea din moștenire, pămînturile și bogățiile care 'mi aparțineau, mie fată; prada și aurul pre cari Butli, regele, mi le dăduse mie, fata lui.*» — Mai târziu dînsa e ademenită de tesaurul lui Fafnir: «*Aurul strălucitor a lui Sigurd mî-a luat ochii, dice dînsa, precum și brățarele de aur roșu aduse de erou. Aș fi respins aceste bogății din partea orî-cărui alt om...*»

* △
11620 Cel de pe comoră.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 150 & 234.
— D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, j. *Tutova*

Adică dracul.

«Ș'apoi unde s'a fi găsind acel împérat Roșu și fata lui, care ci-că este o farmazonă cumplită, numai *cel de pe comoră* o fi sciind.» — I. CREANGĂ, p. 234.

Locurile subterane, după credințele din cea mai îndepărtată vechime, sunt locuite de Balauri, numiți la Latini *Draco* și la Francesi *Dragon* de la grecescul *δρακων*, adică cei cari vîd bine. Acești balauri, dice ISIDOR, XII, 4, ies adeseori din peșterile în care locuiesc și se înalță în aer. Ei sunt ca nisce șerpî, însă foarte mari; aș aripî și tótă puterea lor stă în códă, care omorâ pe cine atinge. ELIAN, *Amin*, VI, 2, dice că balaurul póte sugrumă cu códa lui un Elefant.

Balaurii sunt însărcinți cu paza comorilor, închise în locurile subterane. Scim că un Balaur păzea *Lâna de Aur*. Veđi OVIDIU, *Metamorfose*, VII; și *Martial* XII, 53, care, spune unui om sgărcit: «*Largiris nihil incubasque gazæ, ut magnus Draco quem canunt poetæ, custodem Scythici*

de asemenea lăsate în paza unui balaur. «*Atlas vasto dederat servanda Draconi.*» OVIDIŪ, *Metamorf.* III.

Se înțelege ușor cum Dracul, la noi, a putut înlocui pe balaurul (draco, δράκων) din vechile credințe.

11621 * Δ Par'că 'i de pe comóră.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova. — G. P. SALVIU, înv. c. Smulți, j. Covurluțu.

E fôrte urit la față.

Poporul crede că comorile sunt păzite de nisce draci fôrte uritți cari șed pe ele.

CONAC

Veđi *Viță.*

CONDEIŪ

Veđi *Logofet.*

11622 * Pórtă condeiu la ureche ca să se arête procopsit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c. Focșani, j. Putna.*

Veđi *Logofet.*

Acelaș înțeles ca la No. 10207.

11623 * A trage cui-va un condeiu.

A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* II p. 650.

A trage condeiuł cui-va.

S. I. GROSSMANN. *Dict.*, p. 140.

Adică a'l înșelà.

11624 * Δ A avé condeiu bun.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Veđi *Cap. X, c. Pană.*

11625 * A aduce din condeiu.

BARONZI, p. 48. — G. POBORAN
inst. c Slatina, j. Olt.

Adică ușor, fără ostenelă.

11626 * Condeiu.

1° Adică scris.

«Ia arată-mi să-ți ved *condeiul*.»

2° Un articol dintr'o socotelă.

«Dintr'un *condeiu* mă scôte dator cu cincî miî de lei.»

CONDICĂ

Veđi *Catastih*.

11627 * A fi (trecut) în condica cui-va.

Veđi *Catastih*

Acelaș înțeles ca la No. 11497.

CONEȚ

11628 A'î face conețul.

I. CREANGĂ, *Pov.* — FR. DAMÉ,
I, p. 280.

A'l prinde, a'l înșelă.

«Na, că *ți am făcut conețul*.» — I. CREANGĂ.

CONTRACT

11629 Contratu curat, priatelstvo lunga. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter. I*,
p. 12.

Veđi *Socotelă*.

Căci o asemenea învoiélă nu póte dà loc la discuții și la certuri.

COPCĂ

Veđi *Cap. II, c. Copcă.*11630 * Δ Fuge 'n copcă.D-na Z. JUVARA, c. *Fedescă, j. Tutova.*

Când calul fuge iute, abia îi ating picerele pământul.

In Județul Némțu mai ales se ȃdice *copcă*, la caerile de la potcovele cailor, la țintele ce servesc la circuitul vaselor, etc.In Județele Gorj și Râmnicu-Vâlcea, când doi flăcăi se ȃieaă la luptă să ȃdice că se *ȃncopcăză*.

CORABIE

Veđi *Cârmaciă, Lăcomie, Luntre, Móră, Undiță.*

11631 Corabia mare, valuri mari are, cea mai mică mai mică.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 27.**Corabia mare, și valuri mari o bat.*A. PANN, *Edit. 1889, p. 57; III, p. 71.* — HINȚESCU, p. 39.Veđi *Copac.*

Adică omul, cu cât mai mare este, cu atât mai mari necazuri are, și cu cât mai mic, cu atât mai mică (GOLESCU).

*A grant homme, grant verre.**Prov. Franc. XV-e Siècle.**A gran Uena gran vacia. 1)**Prov. Span. XV-e Siècle.**A gran lucerna grosso stopino. 2)**Prov. Ital.*

1) La mare apă mare vas.

Grösseau stat wil weites tor. ¹⁾

Prov. Germ. XV-e Siècle.

11632 Pentru corabie mare trebuie apă multă.

I. G. VALENTINEANU, p. 41.

Acelaș înțeles ca la No. 11631.

A grant cheval, grant gué.

Prov. Franc. XV-e Siècle.

Gran nave vuol grand'acqua. ²⁾

Prov. Tosc.

11633 Corabia cu cât mai mare, cu atât primejdia ei mai mare.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27.

Adică cu cât mai mare omul este, cu atât și primejdia lui mai mare (GOLESCU).

11634 Cu cât mai mare corabia, cu atât mai anevoie se și stăpânesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 29.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158.

Adică stăpânirile cele mari (GOLESCU).

Gran nave, gran pensiero. ³⁾

Prov. Tosc.

Grosses Gut, grosse Sorge. ⁴⁾

Prov. Germ.

¹⁾ La avere mare, trebuie pörtă mare.

²⁾ Mare corabie vré mare apă.

³⁾ Mare corabie, mari grijă.

⁴⁾ Mare.

Much coin, much care. ¹⁾

Prov. Engl.

11635 Pânza când se rupe, vîntul corabia n'o
mai mișcă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 60.

Adică când ajutorul pere, ori-ce mișcare stă pe loc
(GOLESCU).

11636 Când corabia se plécă, nădejdea de la
noi plécă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 34.

Adică când cel mai mare scapătă, slugile pierd nă-
dejdea (GOLESCU).

11637 * Printr'o crăpătură mică străbate apa în
corabia cea mare.

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,*
j. Dorohol.

Din puțin se pierde și cel mai puternic.

11638 * Când corabia se innécă șorecii fug.

I. ARBORE, *ing. j. Buzău.* —
Epoca (ziar), 3 Nov. 1896.

Pentru cei cari părăsesc pe cine-va când simt că sta-
rea lui este sdruncinată.

11639 Cea mai mare corabie, fără o cârmă
bună, îndată se cufundă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 74.

Adică stăpânirea fără bună cârmuire (GOLESCU).

11640 Ce cauți în corabie ?

LAURIAN & MAXIM, I, p. 927;
II, p. 374.

De ce te arunci orbesce în pericol.

Qu'allait-il chercher dans cette galère ?

Prov. Franc.

11641 * Corabia a luat apă.

Voința Națională, XII, No. 3314.

Situația e sdruncinată ; treburile s'aũ încurcat.

11642 * Δ Par'că i s'aũ innecat corăbiile.

A. PANN, III, p. 13. — HIN-
TESCU, p. 39 — C. TEODORESCU,
inv. c. Dógele, j. Vashutu. — GR.
ALEXANDRESCU, *j. Putna.* — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Co-
vurluiu.* — *Semin. C. Buc. Cl. VIII,*
prin P. GÁRBOVICEANU, prof.

Par'că ți s'a innecat corăbiile pe mare.

P. ISPIRESCU, *Basme*, p. 51. —
B. P. HĂȘDĚŪ, *Etym. Magn.*, p.
2630.

* Δ Ce? ți s'aũ innecat corăbiile ?

EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-
Mărgineni, j. Ialomia.*

* Ți si nicară cărăghli? ¹⁾

G. ZUCA, *stud.*, c. *Perivoli, Epir.*

* Canda ți si nicară ghimiile. ²⁾

D. A. MILESCU, *stud.*, c. *Gopeși,*
Macedonia.

¹⁾ Ți se innecară corăbiile ?

*
Stă, canda *lî* se nicară *cărăghlî*.¹⁾

Veđi *Móră*, a *Plană*,
a *Tórce*.

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epiv.*

Stă pe gânduri, mahnit și tăcut.

COROMISLĂ

* Δ
11643 Drept ca coromisla.

Veđi *Cobiliță*.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova*,
j. Vasluiu.

Se đice celui vinovat său ne-drept.

CÓSĂ

Veđi *Cute*.

*
11644 Abia scăparăm de cósă și ne puse la
secere.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p.
227.—*Gazet. Sătean.*, Dec. 1897.—
FR. DAMÉ, I, p. 264.

A scăpă de un rău și a dà de altul.

* Δ
11645 A'l trimite de la cósă la secere.

G. POBORAN, *inst. j. Ott.*

Acelaș înțeles ca la No. 11644.

*
11646 Dă și cu cósă și cu gresă

A. PANN, III, p. 12.—HINȚESCU,
p. 43.

Incercă prin tóte mijlócele și cam fără socotélă. Se
đice mai ales pentru cei iuți, în supărarea lor.

¹⁾ Stă par'că li se înneacă corăbiile.

Σὺν δορὶ, σὺν ἀσπίδι. ¹⁾

Prov. Elin.

Cum hasta et scuto. ²⁾

Prov. Lat.

Faire flèche de tout bois.

Prov. Franc.

Fa d'ogn' erba un fascio. ³⁾

Prov. Ital.

De totta lleña fa fex. ⁴⁾

Prov. Catal.

11647 *
La tótă casa
Bate cósă,
Număi la mine
N'are cine.

A. PANN, II, p. 106. — HIN-
 ŢESCU, p. 29.

Când se simte lipsa unui bărbat într'o casă.

11648 **Ş'a nimerit cósă gresia.**

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 96.

Ş'a găsit cósă gresia.

A. PANN, II, p. 52. — HIN-
 ŢESCU, p. 39. — S. I. GROSSMANN,
Dict., p. 191.

Veđi *Tingire*.

Adică s'a potrivit la năravuri, cum o muiere rea dă
 piste un bărbat măi rău (GOLESCU).

Il n'est si méchant pot qui ne trouve son couvercle.

Prov. Franc.

¹⁾ Cu scutu şi cu darda.

²⁾ Cu darda şi cu scutu.

³⁾ Face din orî-ce ierbă o legătură.

⁴⁾ Din orî-ce lemn face foc.

Non vi è pentola sì brutta che non si trovi il suo coperchio. ¹⁾

Prov. Ital.

Kein Topf so schief, er findet seinen Deckel. ²⁾

Prov. Germ.

Er is geen pot zoo scheef, of er post een dek-seltje op. ³⁾

Prov. Oland.

Bacâr învarlamâs, capaa bulmuşu. ⁴⁾

Prov. Turc.

11649 * Δ
Nici a-casă
Nu'i de cósă.

I. CREANGĂ. *Pov.*, p. 24.

Adică nu am nici o trebă.

«Se ițesce el pe colo, se ițesce pe dincolo, dar pace bună! Ieđii nu's nicăiri! Mě, că mare minune'ı și asta! dar *nicı a-casă nu'ı de cósă*, ieă sě mai odihnesc o leacă aste bėtrânețe.» — I. CREANGĂ.

11650 A nu'ı tăia cósă.

Revist. Copi., I, p. 79.

Adică a nu îndrăsnı, a nu avé dreptul de a face óre-ce.

«Boeriı ceı mai micşori la rang rėmăneaũ pe scaune, *nu le tăia cósă* să vie la masă.»

COSCIUG

11651 Cuşciugul acoperě greşalele dohtorilor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 32.

Adică pě câți omóra nimenı ęi mai cercetěză (GOLESCU).

¹⁾ Nu e ólá așa de rea în cât să nu'și găsescă capacul.

²⁾ Nu e ólá așa de strimbă, care să nu'și găsescă capacul.

³⁾ Nu e ólá așa de strimbă, ca să nu se potrivescă un capac pe dınsa.

⁴⁾ Tingirea s'a rostogolit, capac și-a găsit.

A CÔSE

Veđi *Țoc, Mamă.*

11652 * Δ
Nu'î cósă
Cu mătasă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiă,*
Banat.

A vorbi fără omenie, a nu fi cu cruțare față de cineva ci a'î spune adevărul în față.

COT

Veđi *Bold, Tafta.*

11653 * Δ
Cot de un ort și ață de un zlot.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Veđi *Ață.*

Acelaș înțeles ca la No. 6546.

11654 A venit cotul la măsură.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist., I, p. 235.*

Veđi *Tafza*

Acelaș înțeles ca la No. 7877.

11655 * Δ
Cot jidovesc.

Șezătórea, IV, p. 175.

Adică mare.

«Acum lupul a lăsat fata afară de oraș, și 'i-a dat un somn de dormeă și pământul sub dinsa de cincî *cofi jidovesci.*»

A se vidé la cuvintele *jidov* și *jidovesc*, origina acestor đicerî.

COTAR

Veđi *Cap. VI, c. Cotar.*

COVACIU

Veđi *Gheanăre*

11656 **Mă ciocănesce ca covaciul
Și ca gheonoia (gheonoia) copaciul.**

A. PANN, II, p. 158. — HIN-
TESCU, p. 34. — S. FL. MARIAN,
Ornit., I, p. 87. — A. DE CIHAC,
Dict. Etym. II, p. 119.

*Mă ciocănesce
Ca gheonoia copaciul
Și ca nicovala covaciul.*

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 62.

Adică nu mă lasă în pace, se tot lăgă de mine, îmi
tócă în cap.

CRĂPĂTOR

Veđi *Cărpător*.

11657 * **Ti gioc pi criptor.**

G. ZUCA, *stud.*, c. *Culona*, Al-
bania.

Te duc de nas cum vréu.

Criptor se numesce, la Aromâni, o scândură rotundă
pe care se întind păturile de făină.

CREDITOR

11658 **Grijile 's la creditor
Mai mult de cât la datori.**

A. PANN, *Nastrat.-Hogea*, p. 7.

Veđi *Datorie*.

Căci cel dator nu pré să îngrijesce de datoria lui.

SNÓVĂ

Unul întâlnind pe Hogea s'a oprit a'l întreba
De ș'a plătit datoria? iar el răspunde: ba.
Dar ce umbli fără grije; când te scii că ești dator?
Grija, țise el, *s'o pórte cel ce este creditor.*

Nastratin-Hogea, p. 7.

CRIȘMAR

- 11659 * △
Averea crișmarului
In fundul paharului.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluiu.

Adică dacă are multă vânzare.

- 11660 * △
Crișmaru cu un gând și bețivul cu alt
gând.

NIC. JUVARA, *c. Popeni, j. Făl-*
cău.

- * △
Crișmaru 'i cu un gând, bețivu 'i cu altu.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluiu.

Veđi *Cârcimar.*

Acelaș înțeles ca la No. 11406.

Ἀλλὰ λέγει Μενεκλῆς, ἄλλα τὸ χοιριδίον.¹⁾

Prov. Elin.

*Alia Meneclis, alia porcellus loquitur.*²⁾

Prov. Lat.

Ce que pense l'asne, ne pense l'asnier.

Prov. Franc.

*Una ne pensa il ghiotto, un'altra l'oste.*³⁾

Prov. Tosc.

*Der Esel und sein Treiber denken nicht überein.*⁴⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Alta dăce Meneclis, alta purcelul.

²⁾ Alta Meneclis, alta purcelul vorbesce.

³⁾ Una gândesce cel care mănâncă, și alta birtașul.

⁴⁾ Mășterul și asinul său nu se pot înțelege.

*The horse thinks one thing and he that rides
him another.¹⁾*

Prov. Engl.

CRÎȘMĂRIE

11661 * Δ **Văduț'ai crîșmărie
Fără datorie.**

GAY. ONIȘOR, *prof. c. Crângu,
j. Tutova.*

Cârcimarul vinde mai mult pe datorie. Se ȳice, în deobște, pentru ori-ce negoț.

CRÎȘMĂRIȚĂ

11662 * **Jupânésă crîșmăriță,
Cunoscî astă căciuliță?**

GR. ALEXANDRESCU, *c. Focșanî,
j. Putna.*

1⁰ Pentru cel care se cam duce pe la cârciumă.

2⁰ Pentru cel care se face că nu te cunósce.

A CROÎ

*Veđi a Gândi, a Măsură,
Nerod.*

11663 **Unul croiesce și altul cósce.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II. p. 12.*

Arată grabnica lucrare (GOLESCU).

11664 * Δ **Unul croesce
Ș'altul cârpesce.**

A. PANN, *Edit. 1889, p. 174.*
— ROM. GLUM., I, p. 44. — D.
MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j.*
Argeș. — A. GOROVEI, *j. Suciava.*

¹⁾ Calul se gândește la un lucru. și cel care îl încalecă la altul

* △
Unul croiește,
Altul cârpește.

V. SALA, *dasc. c. Petrileni, comit. Bihor, Ungaria.*

1° Când doi inși nu se învoesc la vorbă sau la o trebă.

2° Când cine-va începe un lucru bine și alt cine-va îl strică.

3° Despre bogat și sărac.

11665 **Unul tae (taie) și croește (croiește)**
Ș'altul stă și potrivește.

A. PANN, II, p. 76. — HIN-
 ŢESCU, p. 184.

Acelaș înțeles ca la No. 11664.

11666 **Multe scie, multe croește,**
Și nici una nu isprăvește.

A. PANN, I, p. 149. — HIN-
 ŢESCU, p. 171.

Pentru cel care nu se ține de o trebă, care multe începe și nimic nu isprăvește.

11667 * **Ași s'curi, ași va s'arupă.¹⁾**

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Cum s'a început așa va rămâne.

11668 * **E croit rău și cusut bine.**

Când un lucru este rău început dar sfârșit bine.

11669 * **A croi pe cine-va.**

FR. DAMÉ, I, p. 307.

*
A croi spinarea cui-va.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 973.

A'l lovi rău, a'l bate.

«I-am croit vre-o două bune.»

CROITOR

Vezi *Noroc*.

11670 * A greșit croitorul și s'a spînzurat dulgherul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176.—
M. CANIAN, *public. j. Iași.*

Când unul e pedepsit pentru o vină a altuia.

LĂCĂTUȘUL ORÎ CISMARUL

Intr'un sat de mult, odată,
Prin Ardél, pe cât se pare
Se făcuse o poznă mare.
Cârmuirea ne-adormită
Cată 'ntruna 'n lung și 'n lat
Și 'ntr'o ți s'aude vestea
Că l'a prins pe vinovat.
Mici și mari, bătrâni și tineri,
Satul, lume după lume,
Merg la casa judecâtei
Ca să afle ce 'i anume.

* * *

Vinovat e lăcătușul
Lăcătușul chiar din sat.
Și porunca stăpânirei
E să fie spînzurat.
Vinovat e lăcătușul
Dovedit de vină mare,
Dară satul tot alérgă
Să se róge de iertare.
Merg satul, merg cu toții
Câți în sat de frunte sunt,
Și-ajungênd la stăpânire
Dic cu toții 'ntr'un cuvînt:
«De ne spînzurî lăcătușul
«Ce ne facem, văi de noi?!
«Lăcătuș e numai unul
«Dar cismari avem vr'o doi.»

11671 Că a greșit croitorul
S'a spinzurat spoitorul.

A. PANN, II, p. 152. — HINȚESCU, p. 40.

Acelaș înțeles ca la No. 11670.

11672 Croitorul umblă cu haina descusută.

A. PANN, I, p. 149. — HINȚESCU, p. 40. — P. ÎSPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 158.

Croitorul umblă rupt, și ciobotarul descult.

Noutatea (ziar), Iași, I, No. 75.

Veđi *Ciobotar, Cizmar.*

Acelaș înțeles ca la No. 11594.

Les cordonniers sont les plus mal chaussés.

Prov. Franc.

I sartor i porta i gombet fora de le maneghe.¹⁾

Prov. Bergam.

Der Schuster hat die schlechtesten Schuh.²⁾

Prov. Germ.

The smith's mear and the souter's wife are aye warst shod.³⁾

Prov. Scoț.

Skomakar-Borni hava stundom verste Skærne.⁴⁾

Prov. Norv.

¹⁾ Croitorul are cotul în afară de mânecă (adică rupt).

²⁾ Cizmarul are cea mai prostă încălțăminte.

³⁾ Calul potcovarului și nevêsta cizmarului sunt în tot-dé-una, cei mai rău încălțați.

⁴⁾ Coniți cizmarului au câte odată cele mai rele încălțăminte

11673 Tot d'un croitor croiți.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Adică toți asemenea la năravuri (GOLESCU).

11674 Croitorul bun nici un petic lăpădă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 37.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 158.

Adică cel iconom scie să păstreze (GOLESCU).

*
11675 A se face croitor.

Adică a bate pre cine-va.

«Fă-te tu *croitor*».

11676 Cât umbra acului pe croitor.

P. ISPIRESCU, *Leg.*Veți *Noroc*.

Adică foarte puțin.

«Te slujesc norocul *cât umbra acului pe croitor*».

CRUCER

* △
11677 Din cruceri florinul.D-na MARIA COSMA, *inv. c. Vașcoș, comit. Bihor, Ungaria.*Veți *Filer*.1° Din micile economii se fac averile de frunte.2° Scie să câștige, să adune.

CUIU

Veți *Burete, Car, Logoșt, Mureș, Pahar, Potcôvă.** △
11678 Tot cuiul își află gaura.I. PUȘCARIU, *c. Poiana-Mărului, comit. Făgăraș Transilvania*

Veđi *Lele*, *Tingire*.

Acelaș înțeles ca la No. 9330.

Il n'est si méchant pot qui ne trouve son couvercle.

Prov. Franc.

Non hay olla tan fea que no halle su cobertera.¹⁾

Prov. Span.

Non vi è pentola si brutta che non si trovi il suo coperchio.²⁾

Prov. Ital.

Kein Topf so schief, er findet seinem Deckel.³⁾

Prov. Germ.

Er is geen pot zoo scheef, of er past een deksel-tje op.⁴⁾

Prov. Oland.

Bacăr invarlamás, capaa bulmuşu.⁵⁾

Prov. Turc.

11679 * △ **Cuiu pē (pe, pre) cuiu scōte.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 27. — C. NEGRUZZI, I, p. 250. — BARONZI, p. 52 & 71. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* II, p. 114. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 160. — I. G. VALENTINEANU, p. 25. — D-na E. B. MAWR, p. 74. — I. DUMITRESCU, *inv. c. Gânciova, j. Dolj.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci, j. Vasluu.*

* △ **Cuiu pe cuiu scōte afară.**

A. PANN, *Fab.* II, p. 46. — *Semin. Centr. Buc. Cl. VIII prin P. GĂRBOVICIANU, prof.*

1) Nu e óla așa de rea ca să nu 'șî găsescă capacul.

2) Nu e ólă așa de rea în cât să nu 'șî găsescă capacul.

3) Nu e ólă așa de strîmbă, care să nu 'șî găsescă capacul.

4) Nu e ólă așa de strîmbă, ca să nu se potrivescă un capac pe đinsa.

Cuiu pe cuiu dă afară.

D-na E. B. MAWR, p. 66.

* △
Cuiu cu cuiu se scôte.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 991 ;
II, p. 1102.—HINȚESCU, p. 41.—
Șezătorea, III, p. 14.—N. GANE,
Conv. Liter. 1875—76. — V. A.
FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava*.
— *Sc. Norm. Inv. cl. VII, prin*
P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

* △
Cuiul cu cuiu se scôte.

DIM. TICHINDEAL, *Fab.* p. 55 &
325.—N. GANE, *Conv. Liter.* IX,
p. 60. — *Șezătorea*, II, p. 131. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vastuțiu. — H. A. ZAMFIRESCU-
DIACON, *inv. c. Stubiienii, j. Do-*
rohoi.

* △
Cuiu cu cuiu se scôte afară.

KÁROLY ÁCS, p. 78.—I. PUȘCARIU,
c. Poiana-Mărului, comit. Fă-
găraș, Transilvania.—GAVR. ONI-
ȘOR, c. *Simila, j. Tutova*. — HIN-
ȚESCU, p. 41.—K. D. ENESCU, *inv.*
c. Zamostea, j. Dorohoi. — I. OTOIU,
teolog, c. Aciliu, comit. Sibiu, Tran-
silvania. — V. CĂLIN, *j. Argeș*. —
ILIE HOCIOTĂU, c. *Seliște, comit.*
Sibiu, Transilvania. — IULIŢ GROS-
ȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. A-*
rad, Ungariu. — D. POPOVICIU, *inv.*
c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria. —
G. MADAN, c. *Boscona, țin. Orheiu,*
Basarabia.

* △
Cuni cu cuni se scôte.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

* △
Cuiu cu cuiu se scôte afară
Vin cu bere d'a amară.

I. PUȘCARIU, c. *Poiana-Mărului,*
comit. Făgăraș, Transilvania.

1° Adică pē cele rele cu altele mai rele le putem tāmădui (GOLESCU).

Un rēu cu altul sē alungă.

2° Când unul este înlocuit de altul într'un loc, într'o slujbă, etc.

3° Cel tare învinge.

4° Când într'o casă, intrând treptat mai mulți musafiri, trebuie să plece cei veniți mai din vreme.

5° Când prin descântece reușesci să scapi de bóla de care zăceași, ș. c. l.

Veđi L. ȘĂINEANU. *Basme*, p. 974, basmul lui Stănescu-Aradeanul, *Cușu cu cușu*.

«Iată învĚțatură frumósă, cum trebuie cu cei vicleni a ne purtă, *cu cușu pre cușu să scoși*.» — DIM. ȚICHINDEAL, p. 325.

«Eū ierī, dup'a ta urmare
Bēuū cāte-va pāhare,
Și în minuteri puține
Mē simții că'mi este bine.
Dar vēđ astăđi, frățióre,
Că capul iară mē dóre.»
Bețivul trânti piciorul
Și'i dīse: «uple ulciorul,
Cușu pe cușu scóte afară
Trebuie să mai beī iară.»

A. PANN, *Fab.*

Cicerone, în a patra Tusculană, întrebuintĚză ast-fel acĚstă đicere: «*Novo amore veterem amorem, tanquam clavum clavo, ejiciendum putat.*»

Ἡλφ τὸν ἦλον ἐκκρούειν. ¹⁾

Prov. Elin.

Clavum clavo pellere. ²⁾

Prov. Lat.

Un clou chasse l'autre.

Prov. Franc.

¹⁾ A gonì un cușu cu alt cușu.

Un chiodo caccia l'altro. ¹⁾

Prov. Ital.

Hum cravo tira outro. ²⁾

Prov. Port.

Ein Keil treibt den andern. ³⁾

Prov. Germ.

Nye Naglen driv dan gamle ut. ⁴⁾

Prov. Norv.

Szeget szeggel. ⁵⁾

Prov. Magy.

Klin s Klinen. ⁶⁾

Prov. Ceh.

КЛИНЪ СЪ КЛИНОМЪ. ⁷⁾

Prov. Sîrb.

11680 **Cuîul cel nou scôte pe cel vechiu afară.**

A. PANN, III, p. 19.—HINȚESCU,
p. 125.

* Δ

Cuîul nou scôte pe cel vechiu.

AL. POPESCU, *înv. c. Cernica,*
j. Ilfov. — G. POBORAN, *inst. j.*
Olt.

* Δ

Cuîul (cel) nou desbate pre cel vechiu.

D-na ALICE JUVARA, *c. Berlad,*
j. Tutova. — E. I. PATRICIU, *înv.*
c. Smulți, j. Covurluiu.

¹⁾ Un cuiu gonesce pe cel-alt.

²⁾ Un cuiu scôte pe altul.

³⁾ O pană gonesce pe alta.

⁴⁾ Cuîul cel nou scôte afară pe cel vechiu.

⁵⁾ Cuîu pe cuiu (scôte).

⁶⁾ Pană pe pană (scôte).

⁷⁾ Pană pe pană (scôte).

Acelaș înțeles ca la No. 11679.

Nye Naglen driv dan gamle ut. ¹⁾

Prov. Norv.

11681 * △ **Și-a bătut un cuiu în cap.**

IULIU GROPSOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

S'a prins de un lucru care'i aduce mare necaz.

11682 * △ **Se învîrtesce ca un cuiu într'o căldare.**

DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.*

Veđi No. 3013.

Umblă în tóte părțile fără a face ce-va.

11683 * △ **A lovit cuiu 'n cap.**

ILIE HOȚIOTAŪ, *stud. c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*

A nemerit'o bine de tot.

11684 * △ **A fi (stă, remâne) cu cuiul la inimă.**

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 378; *Leg.* 98, 241; *Snóve*, p. 39.—
FR. DAMÉ, I, p. 314.—G. POBORAN, *inst. j. Ólt.* *

A intră un cuiu în inimă.

N. POPESCU, *Calend.* 1882, p. 68.

A băgă un cuiu la inimă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 991.

Se scie cu cuiul la inimă.¹⁾

A. PANN, I, p. 37.— HINȚESCU,
p. 171.

Veți *Cuțit*, No. 3627.

1° Adică îngrijat, cu temere.

«Unchiul, veți, *eră cu cuiul la inimă*, scia el ce scia, dară nimic nu spunea.» — P. ISPIRESCU, p. 98.

2° Cu durere.

«Când îl arătă fetelor și le spuse împăratul ce voesce, nici ele, veți, nu'l cunoscără. Numai cea mică, *fiind cu cuiul la inimă*, îl cunoscă și începă a tânji de dragoste.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 241.

11685 * △
Cuiu de teiu.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, j. *Tutova*. — D-na ECAT. ZANNE, c. *Popeni*, j. *Fălciu*. — GAVR. ONIȘOR, prof. c. *Dobrovăț*, j. *Vasluiu*. — C. C. MICLESCU, c. *Miclesci*, j. *Vasluiu*.

Lucrul slab pe care nu poți pune nici un temeiu, în care nu te poți încrede.

«Să n'ai nici un temeiu
C'a pus un cuiu de teiu.

D-na PROFIRA SION, j. *Tutova*.

«Am încredere într'insul ca într'un cuiu de teiu.» — D-na ECAT. ZANNE.

«Să ai nădejde ca într'un cuiu de teiu.» — GAVR. ONIȘOR.

«Rézemă-te de... ca într'un cuiu de teiu.» — C. C. MICLESCU.

11686 * △
A'l pune în cuiu.

IULIU GROFȘOREANU, *inv. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Adică a'l sărăci.

11687 * Δ A pune în cuiu.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 991.—GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 86.—*Șezătorea*, III, p. 186.—P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 169: *Leg.* p. 209.—V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 347, 399, 420, 521, 603, 640, 844 & 1029.—I. CREANGĂ, p. 52 & 69.—L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 360.—S. FL. MARIAN, *Tradit. Pop.*, p. 331.—G. MADAN, c. *Trușeni, în. Chișeneu, Basarabia.*—ILIE HOCIOTĂU, *stud.*, c. *Seliște, comit. Sibiu. Transilvania.*—V. SALA, *dasc. c. Cărpinet, comit. Bihor, Ungaria.*—IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galsa, comit. Arad, Ungaria.*—E. I. PATRIGIU, c. *Smulți, j. Covurluiu.*—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.*

* Δ A pune în cuniu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi *Ciochină.*

Acelaș înțeles ca la No. 6902.

«A pus cartea în cuiu.»

11688 Să te feresci, Române, de cuiu străin în casă.

V. ALEXANRRI, *Despot Vodă*, p. 63.

Veđi *Nastratin-Hogea, Pepelea.*

Să fii stăpân în casa ta.

Veđi la cuvîntul *Nastratin-Hogea*, snóva care a dat naștere acestei điceri.

11689 * A face cuiu.

BARONZI, p. 48.—P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 323.

* A face cue de bleaú.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi *Piron.*

«Dând poruncă lui Țugulea de a intra în cuptor, el se uită la frigurosul și i'rise :

«— A venit și vremea ta, nene Mustăți-o.

«— Cum o să vă pun să faceți niștele cue, clănțănindu-ne dinții, răspunse el.» — P. ÎSPIRESCU, *Leg.* p. 323.

Battre le tambour avec les dents.

Prov. Franc.

11690 A stă pe cuie.

BARONZI, p. 48.

Veđt *Ac, Ghimpe.*

Acelaș înțeleș ca la No. 750.

11691 [△] **Până și cuiul din părete.**

G. COȘBUC, *Focea p. tofii*, 1898, p. 86.

Adică tot ce e în casă.

«A ridicat până și cuiul din părete.»

CULDUȘ

11692 * [△] **Culdușului nu'i da straiță.**

V. SALA, *dasc. c. Măgura, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Sărac.*

Dăi ce nu are că traistă de sigur că nu'i lipsese.

Culduș = cerșetor de la ungureșul, *koldus*.

CUMPĚNĂ

11693 Ceea ce mult atirnă, lesne se cunoșce la cumpănă când se pune.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 75.

Adică încercarea cunoșce ori-ce dă ce dăstoinicie este (GOLESCU).

**11694 Cumpănă, nepóte
E bună la tóte.**

A. PANN III. n. 70

* △
Cumpëna în tôte e bună.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Să fiu măsurat, cumpëtat în tôte.

11695 Cumpëna din mână nici cum s'o lași, ca
de pe funie nici cum să cași.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 104.

Adică tôte cu măsură ca să nu te poticnesci, să nu
greșesci (GOLESCU).

11696 Cu cumpëna dréptă, dar în mâna stângă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 29.

Adică face dreptate, dar fără voia sa, și se ȳice pen-
tru cei fățarnici ce, de și dau dreptate de nevoie, dar
cu mijlôce viclene și vătëmătore (GOLESCU).

11697 Cu cumpëna într'o mână și cu sabia în-
tr'altă mână.

IORD. GOLESCU *Mss. II*, p. 31.

Să ȳice pentru cei ce se fac că iubesc dreptatea, și pë
de altă parte rëu năpăstuiesc și chinuiesc, însemnând
pë cei cumpliți fățarnici (GOLESCU).

* △
11698 Asta'i cumpëna săraca!

D-na CAT. ZANNE, *c. Popeni, j.*
Fălciu.

Când vedem că se face o ne-dreptate.

*
11699 Nu trage la cumpënë.

Nu are nici un preț, nici o însemnătate.

«Ce simți tu cu trage la cumpënë pentru mine»

11700 * △ A stă în cumpănă.

MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 309.
— LAURIAN & MAXIM, I, p. 357;
II, p. 1261. — P. ISPIRESCU, *Leg.*
p. 176. — FR. DAMÉ, I, p. 317.

A stă în cumpene.

ION NECULCE, *Letop. Mold.* II,
p. 307. — I. CREANGĂ, *Pov.* p.
29 & 141.

A se îndoi ne sciind ce să facă, a-fi nehotărît.

«Și stă în cumpănă Sultan Murat. Asupra Azacului va merge, că încă nu'l dedesă Muscalii, aș purces asupra Bagdatului.» — MIRON COSTIN, I, p. 309.

«Dimitrașco Vodă atunce stă în cumpene de socotiă cum ar face să fie mai bine.» — I. NECULCE, II, p. 307.

11701. Cumpănă.

VASILE LUPU, *Pravilă*, p. 32.
— MIRON COSTIN, I, p. 325. —
ENACHE KOGĂLNICEANU, *Letop.*
III, p. 230. — I. NECULCE, II, p.
236.

Adică primejdie.

«Cela ce aș rănit pre altul cu rană ca aceia să vie lucrul să sté la cumpăna de mörte, acesta să chîama că aș murit de acea rană.» — VASILE LUPU, *Pravila*, p. 32.

«Atuncî aș vëdüt Vasilie Vodă tötă cumpăna ce îi venia asupra, ne fiind gata de o primejdie ca acea așa de grabă.» — MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 325.

«Aș început a vërsă otravă cu mare cumpănă de viéță.» — MIRON COSTIN, *Letop.* I.

«Și adusese și pe Domnul la cumpăna morții la care s'aș plătit cu surgunlicul ce l'aș făcut atunce la Lemnos.» — ENACHE KOGĂLNICEANU, *Letop.* III, p. 230.

«Ce gândesce omul nu dá Domnul; că cine scie la ce cumpănă ar fi venit și țera Muntenescă de n'ar fi murit Șerban-Vodă atunce.» — I. NECULCE, *Letop.* II, p. 236.

11702 * De grea cumpănă.

*La cumpĕnă grea.*MIRON COSTIN, *Letop. Mold.* I.
p. 338.

Adică greu, primejdios, ne-norocit.

«Acele timpuri istorice *de grea cumpĕnă* născură protipendada, viața Regulamentului Organic, copil leit-poleit cu părinții lui.» — GR. JIPESCU, *Rĕur. Oraș*, p. 80.«Vasilie Vodă, vĕdĕndu-se iar *la cumpĕnă grea* și țera îndoită cu uricĭune spre dĭnsul... unde eră să mai năzuiescă, nu aveă.» — MIRON COSTIN, I, p. 338.

* A pune în cumpĕnă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 357.

Adică a examină, a studiă, a cântări ne-ajunsurile și folósele, într'o anumită situație sau hotărĭre ce este de luat.

A CUMPĒRĂ

Veđi *Dator, Deget, Tată*
Vecin, a Vinde.

* Δ 11704 Așa am cumpĕrat'o așa o vĭnđ.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 115;
II, p. 102. — P. IȘPIRESCU, *Rev.*
Ist. I, p. 233. — HINȚESCU, p. 6.
— M. STĂNCEANU, *ĭnv. c. Pira,*
j. Mehedinți.

* Δ Cum am cumpĕrat'o așa o vĭnđ.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 233;
Leg. I, p. 141. — A. POPESCU, *ĭnv.*
c. Cernica, j. Ilfov. — G. POBORAN,
ĭnst. j. Olt. — G. P. SALVIŪ, *ĭnv.*
*c. Smulți, j. Olt.**Ți-o vĭnđ în cât am cumpĕrat'o.*V. ALEXANDRI, *Conv. Liter.*, III,

* △
După cum am cumpărat așa vînd.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv.*
c. Stîmbieni, j. Dorohoi.

Când dai scire despre o întîmplare auzită, însă nu
 vreî saū nu poți să te pui chezaș că lucrurile s'aū în-
 tîmplat precum le spui.

11705 * △ Să nu vinđi, să cumperi.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Banca,*
j. Tutova.

Se ștece mai ales pentru pămînt.

11706 Cumpără d'o para două,
 Și le dă la o lescae nouă.

A. PANN, 1889, p. 131; II, p. 85.

*Cumpără d'o para două,
 Și le dă la o lēscae nouă.*

HINȚESCU, p. 46.

La o negustorie prōstă.

11707 Cumpără cāte două
 Și vinde cāte nouă.

A. PANN, II, p. 69. — HINȚESCU,
 p. 46.

Acelaș înțeleș ca la No. 11706.

11708 * △ Când eū cumpăr nimeni nu vinde, cānd
 eū vînd nimeni nu cumpără.

GR. POIENARU, *ing. j. Putna.*

Pentru omul lipsit de noroc.

11709 Unul vine să cumpere, altul să cēră în
 dator,
 Altul bani calpi să aducă, ș'altu 'n tain'-
 ascunđător.

Arata folósele, dar mai ales neajunsurile negustoriei.

11710 Cine deschide ochii după ce cumpără,
cumpără tot-dé-una marfă próstă.

BENGESCU, *Conv. Liter.*, XI, p.
91.

1° Căci negustorul caută să te înșele.

2° Se mai dice și pentru căsătorie.

SNÓVĂ

Murind lui Nastratin-Hogea măgarul ce îl avea
Socoti cum să mai scóță din paguba sa ce va.
Și așa tãind el capul măgarului celui mort
L'a 'nfășurat pe d'asupra binișor cu nisce tort.
Apoi cu acest ghem mare în piață să'l vîndă mergênd
Se puse și el cu dînsul, cu alți vîndetóri în rînd.
Stãnd aci veni îndatã un ovreiu cumpărător.
Carele de chilipire erã 'n piaț' precupitor.
In vr'o câte-va cuvinte învoindu-se din preț
Ii dîse cumpărătorul (vêdêndu'l pré greulet):
'Dar ce are ghemu 'ntr'însul de vine greu la cântar?'
Nastratin-Hogea rêsponse: 'Iacã un cap de măgar!'
Dacã îl întrebã încã și 'i rêsponse tot la fel,
Socoti cumpărătorul cã'l face prost pe el,
Și scotênd îi dete în mână baniți cât i s'a cădút
Care Nastratin luându'i se și făcú nevêdút.
Pe cumpărătorul însã cugetele nu'l lãsã.
S'apucã, desfãcu ghemul cum a mers la casa sa,
Și abia gãsi pe dînsul numaî o oca de tort,
Iar cele-l-alte ocale capul măgarului mort.

A. FANN, *Nastratin-Hogea*, p. 9.

11711 E greu când ajungi să cumperi grãu de
la gãsce.

HINȚESCU, p. 160.

A se adãoga la No. 935.

11712 * In cât l'am cumpêrat.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 128.

Adicã cât îl prețuesc, ce părere am despre dînsul.

'Il și mirosi (îndatã) pë rumân ce'î pôte osu, fără nici să socotêscã
în cât l'am cumpêrat.' — GR. JIPESCU.

CURAMA

11713 * A'și plăti curamaua.

Veđi *Referenca*.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A'și plăti datoria, la propriu ca și la figurat.

CURMEIU

Veđi *Teđu*.

11714 * \triangle Să'i legi într'un curmeiu și să'i dai pe apă.

Veđi *Teđu*.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Când doi inși sunt de o potrivă răi, ne-trebnicii, etc.

11715 * Di curmu, fune! ¹⁾

Adică dintr'un curmeiu lumea face o funie. Acelaș înțeleș ca la No. 2558.

CURVĂ

Veđi *Bărbat, Prăjină, Silă.*

CUM S'A ISCAT CURVIA

Moș Adam ci-că a avut mai multe fete de cât băeți, cu una. Băeții au luat toți câte una, și a rămas una stingheră. Ea s'a dus și s'a plâș la tat-so și i-a đis ca: ea ce să facă.

Moș Adam i-a đis: du-te și tu de colo până colo pîntre ale-l-alte. Și d'atunci ea umblă ca fleoața, fără căpătăiu, de colo până colo, tocmăi ca curvele din șa de ađi. Și după ea s'au luat multe, până s'a umplut lumea de curvitine.

După câtă-va vreme, surorile ei n'a mai suferit'o și a luat'o la gónă dintre ele. Ea atunci s'a dus la marginea mărilor, și-a făcut un bordei acolo, și se ținea cu un faraon ²⁾ care ișea în tóte noptile la ea. Ea, țindu-se cu faraonul, a făcut mulți copii tot negrii și urîți în chipu dracului, din care se trag țiganii din șa de ađi.

Șezetóra, III, p. 34.

¹⁾ Din curmeiu, funie!

²⁾ Adică un drac.

- 11716 Curva își perde cinstea, dară (dar) no-
rocul ba (nu).

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p.
162; *Leg.* I, 1872, p. 174.

Pentru cei cari isbutesc prin mijlóce ne-cinstite.

- 11717 Tótă curva e frumósă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69.

Arată gătéla curvei (GOLESCU).

- 11718 * Curva bêtrână nu se sperie de vorba
grósă.

DIM. ZANNE, c. *Bolintin*, j. *Ilfov*.

Veđi *Babă*.

Acelaș înțeles ca la No. 2702.

- 11719 Curva se cunósce după ochi.

GR. JIPESCU, *Lumina*, I, p. 258.

Veđi *Hoț*, *Măgar*, *Mojic*.

Acelaș înțeles ca la No. 10316.

In privirea omului se pot citi gândurile, simțirile, a-
pucăturile lui, bune sau rele. Veđi No. 4200.

Au regarder connoist-on la personne.

Prov. Franc.:Mss. XIII-e Siècle.

- 11720 Și curvele pórtă rochi
Dar le cunosci după ochi.

A. PANN, II, p. 134. — HINȚESCU,
p. 42.

Acelaș înțeles ca la No. 11719.

- 11721 Curva cu lăcrămi ేశi ascute dinții.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

Adică cu lăcrămile ei te pișcă, când lăcrăméză atunci
mai reu te niscă: se dice si pentru cei fătarnici, ce se

fac că plâng dă mila ta, și atunci mai rău te mușcă prin ascuns (GOLESCU).

11722 * \triangle Hoțul și curva au fost de când lumea.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Nu te poți scăpa de aceste două rele. Se țice, mai ales, când cunoscem că o femeie, pre care o credeam cinstită, se dovedesce de rea.

Veđi Șezătore, III, p. 34: «*Cum s'a iscat curvia.*»

11723 * \triangle Curvă cu două fețe.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.*, II, p. 47.
— FR. DAMÉ, I. p. 326.

Celui lingușitor și fățarnic.

11724 * \triangle Apucă ca curva prăjina.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — E. I. PATRIŪ & G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Prăjină.*

Când unul fiind vinovat sare tot el cu gura mare.
Veđi legenda de la No. 1080.

11725 * \triangle Îi ca curva.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr, j. Putna.*

Adică schimbător.

«Timpul e ca curva».

CURVAR

Veđi *Muiere.*

CUȘCIUG

Veđi *Coșciug.*

CUSTURĂ

11726 * \triangle Îi tae custura așa.

CĂLIN IORDACHE, *stud. j. Aracs.*

Așa póte, așa îi dá mâna să facă.

11727 * Nu'i tae custura.

M. JANIAN, *public. j. Iași.*

Veđi *Bricég.*

Nu póte, nu e în stare, nu îndrăsnesce să facă óre-ce.

CUTE

11728 * △ O dat cutea peste cósa.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi *Tingire.*

Să dice când se întâlnesc doi înși grei la nărav, în ori-ce împrejurare: conversație, călătorie, întreprindere sau căsătorie.

Il n'est si méchant pot qui ne trouve son couvercle.

Prov. Franc.

Non vi è pentola si brutta che non si trovi il suo coperchio. ¹⁾

Prov. Ital.

Kein Topf so schief, er findet seinen Deckel. ²⁾

Prov. Germ.

Er is geen pot zoo scheef, of er past een dek-seltje op. ³⁾

Prov. Oland.

Tengeré invarlandi, cabaghi ni buldu. ⁴⁾

Prov. Turc.

¹⁾ Nu e ólá așa de rea în cât să nu'și găsescă capacul.

²⁾ Nu e ólá așa de strîmbă, care să nu'și găsescă capacul.

³⁾ Nu e ólá așa de strîmbă, ca să nu se potrivescă un capac pe dînsa.

11729 * △ A dà peste cute.

GH. ALBU, *Stud. c. Schineni, j Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Cósa.*

1⁰ A'și găsi stăpânul.

1⁰ A fi bătut sdravên.

Cósa înainte de a se ascute cu cutea, se bate cu un ciocan, în gură, până se subție bine (*bate cósa*); așa că ascuțitul cu cutea face parte tot din bătaie.

CUȚIT

Veđi *Iscusit, Limbă, Logo-fet, Necăjit, Pace, Pâne, Pușcă, Rană, Slănină.*

11730 Tot omul ce va scóte cuțitul de cuțit să móră.

MATEI BASARAB, *Pravilă*, p. 405.

Veđi *Sabze.*

Acelaș înțeles ca la No. 10650.

11731 * △ Două cuțite tăioșe nu pot stă într'o təcă.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △ Două cuțite nu 'ncap în o təcă.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița, j. Putna.*

Veđi *Donn, Sabze.*

1⁰ Doi ómenți rěi de gură, doi zurbagiți nu pot viețui la un loc.

2⁰ Acelaș înțeles ca la No. 9981.

11732 Nicı cuțit timp la vírf, nicı cu doě ascuțituri.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 109.

Adică nicı dě tot móle, nicı dě tot pré iute să te a-nțăi. (Clopnet)

11733 **Cuțitul, pâinea măcelarului.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Să ȃice pentru cei cumpliți, însemnând că cu cruțimea
se hrănesce (GOLESCU).

11734 **Cuțitul la briu, semn de măcelar.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Adică de om cumplit și cu cruțime (GOLESCU).

11735 **Cuțitul în teca lui se păstrează.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Adică cruțimea la cel cumplit (GOLESCU).

11736 **Cuțitul răpus, de unul s'a răpus; dar el
pe câți a răpus.**IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.

Să ȃice pentru acel cumplit tiran ce, după ne-legiu-
irile lui, de unul numai a perit, da el pe câți a prăpă-
dit (GOLESCU).

11737 ^{△ *} **Săre cuțitu din teca.**AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu
Banat.*

* △
De sare cuțitu din teca.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1⁰ Se ȃice despre cei ce sunt în nevoi mari, în strim-
torări și cer un grabnic ajutor.

2⁰ Când e ceva foarte acru.

11738 ^{*} **Cuțitlu s'nu 'l higă până la os.¹⁾**G. ZUCA, *c. Samarina, Epir &
Permet, Albania.*

¹⁾ Cuțitul să nu 'l înfior până la os

Să nu aduci omul la o pré mare strîmtorare, căci póte să fie rău și de tine.

11739 * △ A ajunge cuțitul la os.

ZILOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.*, p. 82. — C. NEGRUZZI, I, p. 250. LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003. — AL. ODOBESCU, *Motii*, p. 37. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 226. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1446. — FR. DAMÉ, III, p. 163. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu* — A. GOROVEI, *c. Folticeni, j. Suciava*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Cuvurliu* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

A dà cui-va cuțitul de os.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 551.

Când ți dá cuțitul de os.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 87; III, p. 50.

* △ *Când are cuțitul la os.*

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

* *Ți-se dede cuțitlu di os.*

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Veđi Os.

A ajuns la vre-o strîmtóre; l'a încolțit vre-un necaz și pierde răbdarea. Veđi No. 4393.

11740 * △ A venit (ajuns) cuțitul la gât.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna*. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

Arată culmea necazurilor. Veđi No. 11739.

Sub cultro liquit.

Prov. Lat.

11741 Nicî cu o limbă de cuțit.

GR. JIPESCU, *Rêur. Oraș.*, p. 225.

Nicî cât de puțin.

«Nu păși *nicî cu o limbă de cuțit* peste limita drepturilor tale.» — GR. JIPESCU.

11742 * Δ S'o găsit două cuțite tăioșe.

PIRVU, *elev. Sc. Norm. Bêrl.*, c. *Ivescî, j. Tutova.*

Adică doi ómenî iuți, zurbagii. Veđi No. 11731.

11743 * Δ A spělă cuțitu 'n cine-va.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

A'l lovî cu cuțitul, a'l omorî.

11744 * A'î dà un cuțit (ascuțit) prin inimă.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 97. — FR. DAMÉ, I, p. 327.

A dà cui-va cuțite prin inimă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1003.

Punéndu-se cuțit întru inimile lor.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 17.

Veđi *Cușu*, No. 3627.

Acelaș înțeles ca la No. 11684.

«Érá pre Șerban Logofétul și pre Constantin Stolnicul, care ținea pe nepóta Ducăi-Vodă, i-au prinsu'i. Ci scápând cei-l'alți frați ai lor, i-au căutat Duca-Vodă a slobođi pre cei doi, și iarăși la locul lor la boierie i-au lăsat. Ci *punéndu-se mai mare cuțit întru inimile lor*, ácêsta cercă di si pónțe.» — NIC. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 17.

«Atâta îi trebui unchiaşului să audă, ca să-i *dé un cuţit ascuţit prin inimă*. El, veđi, nu se împacă cu ceea ce şisese ursitorea d'a doua. O grijă mare îl coprinse.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 97.

* △
11745 A fi (ajunge) la cuţite.

T. CODRESCU, *Uricar*, XXII, p. 53. — *Gazeta Pop.*, I, p. 46.
— D-na C. BALLY, c. *Cârlomănesci. j. Tutova*.

A fi în duşmănie.

Se mai şice: *A fi mânios la cuţite* adică, a fi foarte supărat pe cine-va şi, cum şice francezul: *lui en vouloir à mort*.

Etre à couteaux tirés

Prov. Franc.

*
11746 A fi (stă) pe cuţite.

C. ULLEA, c. *Botoşani, j. Botoşani*.

Veđi *Ac, Ghimpe, Spin.*

1° A fi ne-răbdător de a află ce-va.

2° A fi ne-răbdător de a plecă.

CUTRĂ

*
11747 Ochii de cutră.

GR. JIPESCU, I, *Lumina*, p. 262.
— G. POBORAN, *inst. j. Olt*.

Veđi *Curvă*.

Ochii de fiinţă rea, plină de mişelie. Veđi No. 11719.

A DĂ

Veđi *Chibzuială, Silă*.

* △
11748 Cine dă, nu uită ; iar cine ieă, cam mai dă.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi. j. Covurluiu*.

1° Bani împrumutați sunt adese-orî pierduți.

2° Pentru cei cari uită o binefacere.

11749 * A dat și a luat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 5.

Adică ș'a isprăvit totă starea (GOLESCU).

11750 * Δ Dai, n'ai.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.
— A. PANN, *Edit.* 1889, p. 93;
III, p. 109. — HINȚESCU, p. 43.
— AL. VOINESCU, *j. Gorj.* — E.
I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlu.* — C. POSSA, *stud. c. Humulesci. j. Némțu.* — M. LUPESCU, *inv. c. Broșteni, j. Suciava.* — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Gașa, comit. Arad Ungaric.* — P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Comănița, j. Olt.* — I. TOMESCU, *inv. c. Broșari, j. Mehedinți.*

* Δ *Daca dai, n'ai.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 152. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomita.* — ION ROMAN, *stud. c. Vima-Mica, comit. Solnocului, Ungaria.* — G. MADAN, *stud. c. Trușeni, țin. Chișinău, Basarabia.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluțu.*

Vezi *Cap. XII, c. Clopot.*

1° Adică giumertul nici odată are (GOLESCU).

2° Când împrumuți pe unul și nu'ți mai aduce înderăt, sau îți strică lucrul împrumutat.

11751 * Δ Ai, dai, n'ai.

ION ROMAN, *stud. c. Vima-Mică, comit. Solnocului, Ungaria.*

11752 * Δ Frunză (fóie) verde de dai n'ai.

V. IFRIM, *elev, Sc. Norm. Bér.*
c. Corodesci, j. Tutova. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Co-*
vurluiu.

Trebuie să scii cântecul vechiu, că nu trebuie să împrumuți. Veđi No. 11751.

11753 * Nu dai, ai.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bu-
curesci, j. Ilfov.

Așa sună clopotul de la Turnu-Colței, îndemnându-te să te feresci de a împrumuta pe alții.

11754 * Δ Ađi dă, mâne ie.

GAV. CRISTEA, *preot, Ds Forrău,*
comit. Bihor, Ungaria.

Dacă ajuți pe alții, vei fi ajutat la rîndul tău.

11755 Dă una ca să ți se dé ęece.

BARONZI, p. 65. — HINȚESCU,
p. 42.

Acelaș înțeles ca la No. 11754.

11756 * Δ Multe am dat și pe sēma dracului.

IULIU GROȘOREANU, *inv. c.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

1° Când dai ce-va și nu ești silit.

2° Când ai dat rămânēnd păgubit.

11757 * Δ De prost ce'i scie luă, dar de dat ba.

V. SALA, *dasc. c. Lazun, comit.*
Bihor, Ungaria.

Pentru cei cari nu mai întorc banul saū lucrul împrumutat.

11758 * Δ Dai cu banița și scoți cu lingura.

*Semin. Centr. Buc. Cl. VIII,
prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Dai banii împrumut cu grămada și ți se înapoiéază cu țiriita.

11759 * Δ Cu chibzuéla dai, ai.

*V. A. FORESCU, c. Folticenă, j.
Suciava.*

Să împrumuți cu mare băgare de sémă ca să nu'ți pierđi banii.

11760 * Δ — Mai dá, Române.
— Mai lasă, jupâne.

*G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulți, j.
Covurluțu.*

Dice o a treia persónă, când e de față la o tocmélă.

11761 * Δ Să 'i scoți un ochiu și nu 'ți dá nimic!

*A. GOROVEI, c. Stănișoră, j.
Suciava.*

Pentru omul sgârcit.

11762 * Δ Dă ca din ochii lui.

*IUL. GROFȘOREANU, inv. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11761.

11763 Puțin dai, puțin porți.

D-na E. B. MAWR, p. 87.

Veđi Eftin.

Lucrul eftin e în tot-dé-una prost.

Bien n'est cher comme le bon marché.

Das Beste kauft man am wohlfeilsten.¹⁾

Prov. Germ.

The best Goods are cheapest in the End.²⁾

Prov. Engl.

11764 * Cât dai, atâta ieî.

I. G. VALENTINEANU, p. 9.

* *Cât va s' dai, ahât va s' ținăi.³⁾*

ILIE GHICU, *prof. c. Abela & Turia, Epir.*

Çe dai, așa ținăi.⁴⁾

PER. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 176.

Acelaș înțeles ca la No. 11765, însă mai generalizat.

Poco danaro, poca merce.⁵⁾

Prov. Ital.

A pouco dinheiro, pouca saude.⁶⁾

Prov. Port.

Wie das Geld, so die Waare.⁷⁾

Prov. Germ.

Som Pengene ere, saa ere Varerne.⁸⁾

Prov. Danez.

¹⁾ Cel mai bun se cumpără mai eștin.

²⁾ Cele mai bune lucruri sunt cele mai eștine la urmă.

³⁾ Cât vei dà, atât vei luà.

⁴⁾ Ce dai, așa ieî.

⁵⁾ Pușinî bani, pușină marfă.

⁶⁾ La pușinî bani, pușină sănătate bună.

⁷⁾ Câte parale, atâta marfă.

⁸⁾ Câte narale sunt atâtea și mărfur

11765 Nimic ai dat și nimic ai luat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 48.

Să ȋdice pentru cei ce cumpără lucruri pröste cu preț mic (GOLESCU).

11766 Cum dai așa ți se dă.

V. SALA, *dasc. c. Cusișu, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11764.

* Δ
11767 Rupe 'n două
Dă și nouă;
Rupe 'n trei
Dă și lui Andrei;
Rupe 'n patru
Dă și celui de pe vatră.

GR. ALEXANDRESCU, *magist. j. Putna.*

Când toți ne cer din ce avem.

11768 Eü să nu dau, lumea las să ȋdică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.—
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III,
p. 379.

Să ȋdice pentru cei ce nu le pasă de ceea ce vorbesc ömenii pentru ei, când nimic păgubesc (GOLESCU).

* Δ
11769 Când îi dai îi fată iépa, când îi ceri (cei)
ii móre mânzul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 93;
III, p. 109.—HINȚESCU, p. 43.—
IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa,
comit. Arad, Ungaria.*—C. CĂLIN,
j. Argeș.—GR. ALEXANDRESCU,
magistr., j. Putna.—H. D. ENESCU,
înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.—AL.
VOINESCU, *j. Gorj.*—P. GĂRBOVI-
CEANU, *prof., c. Mogoșescl, j. Dîm-*

Vedî a se *Imprumutã*.

1⁰ Pentru cel rău de platã. Când îi dai nu'l mai ține pãmîntul de bucurie, și când îi cei, la termen, nici sã te vadã în ochi de supãrare.

2⁰ Aratã pe ne-recunoscãtorul.

Ami au prêter, ennemi au rendre.

Prov. Franc.

Chi impresta, male annesta. ¹⁾

Prov. Tosc.

Quien presta, no cobra; y si cobra, no todo; y si todo, no tal; y si tal, enemigo mortal. ²⁾

Prov. Span.

Leihen macht Freundschaft, Wiedergeben Feindschaft. ³⁾

Prov. Germ.

He that does lend, loses his friend. ⁴⁾

Prov. Engl.

Man lånar sin vän och krafver sin ovän. ⁵⁾

Prov. Sved.

11770 * Δ Când îi dai îi fatã vaca, când îi ceri (cei) (ii) móre vițelul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 457.—*Sc. Norm. Inv. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICIANU, prof.* — D-na ECAT. ZANNE. c. *Popeni, j. Fãlcii.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*—GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vastuiu.* — A. GORVEI, c. *Folticeni, j. Suciava.*

1) Cine împrumutã, umple rău.

2) Cine împrumutã nu dobândesce; și daca dobândesce, nu tot; și daca tot, nu la fel; și daca la fel, inamic de mörte.

3) A împrumutã face prietenie, a dà înapoi face dușmãnie.

4) Cine împrumutã își pierde prietenul.

5) Împrumutã prietenului și aducã aminte dușmanului.

* △
Când dai fată vaca, și când cei móre vi-
țelul.

A. VASILIU, *înv. c. Tătărași, j. Suciava.*

* △
Când dai omului îi fată vaca, și când îi
ceri îi móre vițelul.

GR. POÏENARU, *îng. c. Rassa, j. Ialomița.*

Veți a se *Imprumutà.*

Acelaș înțeles ca la No. 11769.

11771 *
Dai cu mâna și alergî cu picîorele.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 93.* —
I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

* △
Dai cu mânele și alergî cu picîorele.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
înv. c. Smulți, j. Covurluiu. — H.
D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

* △
A dat cu mânele și nu pôte s'adune cu pi-
cîorele.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Veți *Marfă.*

Imprumuți și apoi alergî ca să'ți scoți banii; cu alte
cuvinte cel care împrumutã e în tot-dé-una păgubit.

11772 Lesne e a dà ș'anevoe a luã.

A. PANN, III, p. 109. — HIN-
ȚESCU, p. 42.

Acelaș înțeles ca la No. 11771.

11773 De cât să'ți dau și să ne sfădim
Mai bine tot prietenî (prietinî) să fim.

A. PANN, III, p. 109. — HIN-

Când se respinge o cerere de împrumut.

11774 * Dă (să dai) și scapă (să scapi).

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 43.—CESAR BOLLIAC, *Culeg.*, p. 175.

Să dai și să fugi.

N. POPESCU, *Calendar* 1881, p. 26.

1° Mai bine să păgubesci ce-va, să trecă de la tine și să scapi. Se dice mai ales pentru judecăți, de cari trebuie să fugi ca dracu de tămâie căci, ori cum va eși lucrul tot păgubit vei rămâne.

2° Să fugi de omul rău.

«Aleodoru să scia vinovat. De și fără voia lui, dară scia că a făcut un păcat de a călcat pe moșia slutului. Mai scia era că de omul dracului, *să dai și să scapi*. Să n'ai nici în clin, nici în mănecă cu dînsul.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 43.

«Eră rea foc, *să dai și să fugi.*» — N. POPESCU.

11775 Slavă lui Dumnezeu, am să dau, n'am să ieau!

A. FANN, *Edit.* 1889, p. 134; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 176.

Țice-datornicul.

DADACĂ

11776 * [△] Ii trebuie dadacă.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, 1. *Tutova*.

Nu scie să se porțe singur, e cam prostuț.

DALTĂ

Vezi *Nalt*.

DAR

Vezi *Impărăție, Morte, Nemulțămitor, Nemulțămii*.

11777 * \triangle Dar din dar se face răul.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.* XII, p. 23; *Pov.* p. 299. — D-na EL. SEVASTOS, p. 18. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 155. — D-na M. THIERRY, c. *Berlad*, j. *Tutova*. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr.* j. *Putna*.

* \triangle Dar în dar rău se face.

CĂLIN IORDACHE, *stud.*, j. *Argeș*.

* \triangle Dar în dar se face.

V. A. FORESCU, c. *Folticenă*, j. *Suciava*.

* \triangle Din darul altuia se face rău.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU, *inv.* c. *Smulți*, j. *Covurluiu*.

Din căpătat se face rău.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 408.

Când din câștigul tău, din cele trebuincioase ție, dai și altuia.

*Quand deux pauves s'aident l'bon Dieu reie.*¹⁾

Prov. Wallon.

*Wenn ein Bettler dem andern was gibt, so freuen sich die Engel im Himmel.*²⁾

Prov. Germ.

11778 Dar la dar merge.

I. G. VALENTINEANU, p. 32.

1) Când doi săraci se ajută Dumnezeu ride.

2) Când un cersetor dă altui (cersetor) înșeri se bucură în cer.

Dar la dar merge și cinstea împrumut.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 146 ;
III, p. 118 & 146.—HINȚESCU, p.
44. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III,
p. 155.

Veđi *Cinste.*

După cum te vei purtă tu cu alții, tot ast-fel se vor purtă și ei cu tine ; cum vei cinști, așa vei fi cinstit la rîndul tēu.

11779 Din dar ai luat, în dar să dai.

Voința Națională, XIII, No.
3447.

După cuvîntul din Evanghelie. Acelaș înțeles ca la No. 11778.

11780 * In dar a venit, în dar s'a dus.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*,
p. 93.

Veđi *Haram.*

Căci numai lucru muncit dăinuesce și prinde bine, pe când cel răpit, de dăruțelă saū venit de a-gata trece ca și cum n'ar fi fost.

De aceia se ȃice despre un asemenea lucru, după ce l'a vȃduț perind : «*cum veni așa se duse ; se duse de unde a venit ; s'a dus cum a venit*» ; adică lesne.

Male parta, male dilabuntur. ¹⁾

NEVIU.

Ce qui vient de pille pille, s'en reva de tire tire.

Prov. Franc.

Haram geldi, haram gheti ²⁾

Prov. Turc.

¹⁾ Cele rău căștigate, rău se risipesc.

²⁾ Haram a venit, haram s'a dus.

11781 * Darul dat la vreme e dar îndoit.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Vedî a Dăruî.

Lucrul trebuie dat la vreme ca să aibă preț.

*Bis dat qui cito dat.*¹⁾

SENECA.

Qui tôt donne, deux fois donne.

Prov. Franc.

*Chi da presto, dà due volte.*²⁾

Prov. Ital.

*Wer bald gibt, gibt doppelt.*³⁾

Prov. Germ.

*He that gives quickly, gives twice.*⁴⁾

Prov. Engl.

*Den giver dobbelt, som giver snart.*⁵⁾

Prov. Danez.

11782 Darul cel târziu nu are putere de dar.

C. DIN GOLESCÎ, I, p. 67.

Lucrul care nu e dat la vreme pierde din prețul său. Și precum ține înțeleptul Solomon: «nu ține către apró-pele tãu: «du-te și mãi vino! mãne îți voiu dà», «când ai cu tine.» — *Prov. 3.28.*

*Petit présent trop attendu
N'est point donné mais bien vendu.*

Prov. Franc.

1) Dã de douë ori acel care dã repede.

2) Cine dã repede dã de douë ori.

3) Cine dã repede dã de douë ori.

4) Cine dã repede dã îndoit.

11783 Dóra casă nu aspardzi.¹⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.*,
p. 155.

Darul e în tot-dé-una primit cu plăcere.

11784 * △ In dar.

NIC. COSTIN, *Letop.* I, p. 84.—
DIM. CANTEMIR, *Istoria Ieroglif.*
p. — KÁROLY ACS, p. 83. — V.
ALEXANDRI, *Teatr.* p. 406. — N.
STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, j. Me-*
hedînți.

Veđi *Mórté.*

1° Adică pe nimic, arată un mare folos.

Unul ăice Ț agă, cela-l-alt spătar;
De i-ași prinde gineri, *i-ași luă în dar.*
Unul ăice Ț agă, cela-l-alt spătar;
De i-aș prinde gineri, ași dă sărindar.

Chirița în Iași.

2° Fără folos.

«Ostenința mea în zadar și nevoința *în dar* îmi va eși.» — DIM.
CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*

3° Fără pricină bine cuvîntată.

«Este o poveste latinésă de ăice: «nu se pune nume *în dar.*» —
NIC. COSTIN, I, p. 84.

DARA

11785 * △ Mai mare daraua
De cât ocaua.

A. PANN, *Nastrat. Hogeá,* p. 9.
— G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurlutu.

Veđi *Oca.*

Adică un lucru de nimic la care mai mare e cheltu-
iala de cât folosul.

La sauce vaut mieux que le poisson.

Prov. Franc.

*E più la giunta della carne.*¹⁾

Prov. Ital.

*Más vale la salsa que los caracoles.*²⁾

Prov. Span.

*De saus is beter dan de visch.*³⁾

Prov. Oland.

DARABANĂ

11786 * △ Ii bate darabana ca mâne.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Slobozia-Zorleni, j. Tutova.*

A sărăcit cu desăvîrșire.

DARAC

11787 * A'i pune nutreț pe darac.

A căută să facă rău cui-va, prefăcându-se că 'i vroesce binele.

A DĂRĂCÌ

11788 * △ A'l dărăci.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică a'l bate.

DARE

11789 * △ Darea
Vede marea.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 88.*
FĚTU, *elev, Sc. Norm. Bérli. c. O-*
nesci, j. Bacău. — E. I. PATRICIU,
înv. c. Smulț, j. Covurluțu.

¹⁾ Mai multe óse (care se cântăresc cu carnea) de cât carne.

²⁾ Mai mult face zéma de cât melcu.

1° Adică cu dare veđi și faci ori-ce (GOLESCU).

2° Arată puterea banului; în deosebire când cine-va are o afacere grea de făcut, numai dând plocóne sau bani póte să isbutéscă.

11790 * △
Darea
Umple marea.

G. MADAN, *stud.*, c. Trușeni,
țin. Chișineu, Basarabia.

Acelaș înțeles ca la No. 11789.

11791 Darea
Trece marea.

A. PANN, III, p. 27.—BARONZI,
p. 61.—HINȚESCU, p. 44.—G. I.
MUNTEANU, p. 150.—IULIU GROF-
ȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. A-
rad, Ungaria.*—LIVIU PAP, *inv.
c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria.*
—M. STĂNCEANU, *inv. c. Păria, j.
Mehedinți.*—P. GĂRBOVICIANU,
prof. c. Drăgănesci, j. Vlaşca.—
I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Il-
fov.*—CALIN IORDACHE, *stud. j.
Argeș.*—G. I. TOMESCU, *inv. c.
Broscari, j. Mehedinți.*

Acelaș înțeles ca la No. 11790.

DĂRMON

Veđi *Ctur.*

A DĂRUÎ

11792 * △
Lucru la timp dăruit
Prețuiesce îndoit.

HINȚESCU, p. 93.—AL. ODO-
BESCU & SLAVICI, *Cart. Lect.*—
K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c.
Stlubienii, j. Dorohoi.*

* △
Ori-ce la timp dăruit
Prețuiesce însutit.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița,
j. Putna.*

Acelaș înțeleș ca la No. 1178 1.

*Bis dat qui cito dat.*¹⁾

SENECA.

Qui tôt donne, deux fois donne.

Prov. Franc.

*Chi da presto, dà due volte.*²⁾

Prov. Ital.

*Wer bald gibt, gibt doppelt.*³⁾

Prov. Germ.

*He that gives quickly, gives twice.*⁴⁾

Prov. Enql.

*Den giver dobbelt, som giver snart.*⁵⁾

Prov. Danez.

11793 * Δ **Lucrul dăruit
Preșuesce îndoit.**

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomița.*

Veđi Dar.

Arată puterea darului.

DASCAL

Veđi Foc, Gust, Horă,
Vreme.

11794 **Nu t'arētà dascāl până a nu fi ucenic.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 110.*

Adică nu porunci până a nu învățà cum se poruncesc
(GOLESCU).

1) Dă de douē orī acel care dă repede.

2) Cine dă repede dă de douē orī.

3) Cine dă repede dă de douē orī.

4) Cine dă repede dă îndoit.

5) Cine dă repede dă îndoit.

11795 **Cu ce dascal locuiesce
Aşa carte alcătuesce.**

A. PANN, I, p. 7.

*Cu ce dascal lăcuesce
Aşa carte alcătuiesce.*

HINŢESCU, p. 44.

*
*La i dascal va s'ti dui, ahtare mathima
va s'invet'i.¹⁾*

C. IONESCU, *inv. c. Nevesta, Macedonia.*

Veđi a se Adunà, a se
Insofi.

Acelaş înşeles ca la No. 9536.

*Cel ce umblă împreună cu cei învătaşi, în-
vętat va fi; iară cel ce merge cu cei fără
de minte, cunosce-se-va.*

Prov. Solom. Bibl. 1688, p. 40.

Dis moi qui tu hantes je te dirai qui tu es.

Prov. Franc.

*Sag' mir mit wem Du umgehst, ich sage Dir
wer Du bist.²⁾*

Prov. Germ.

Man is known by the company he keeps.³⁾

Prov. Engl.

Dimmi con chi vai, e te dirò chi sei.⁴⁾

Prov. Ital.

¹⁾ La ce dascal te veđ duce ast-fel de lecție veđ învăta.

²⁾ Spune'mă cu cine umbli, eă îți spun ție cine ești.

³⁾ Omul e cunoscut prin societatea în care petrece.

⁴⁾ Spune-mă cu cine mergi, și îți voi spune cine ești.

11796 * Δ A fi dascalu cui-va.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți,*
j. Covurluțu.

A'l pune la cale într'o afacere.

«Bun *dascal* ai mai avut!»

A DĂSCĂLI

11797 Pré scie dăscăli cele îndoite.

BARONZI, p. 43.

Pré e șiret, nu póte fi om de trébă.

DĂSCĂLIȚĂ

Veđi *Sărăcie.*

DATINĂ

11798 * Δ In sânge se preface datina.

V. SALA, *dasc. c. Ghighișeni,*
comit. Bihor, Ungaria.

Veđi *Obiceșu.*

Arată puterea datinei, obiceiului.

L'habitude est une autre nature.

Prov. Franc.

L'abitudine è una seconda natura.¹⁾

Prov. Ital.

La costumbre es otra naturaleza.²⁾

Prov. Span.

¹⁾ Obiceșul e o a doua natură.

*Gewohnheit ist die andere Natur.*¹⁾

Prov. Germ.

*Custon is second nature.*²⁾

Prov. Engl.

*Vanen er en ny Natur.*³⁾

Prov. Norv.

DATOR

Vezi *Creditor, Manta.*

11799 * Δ Cine nu e dator e destul de bogat.

Semin. Centr. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof. — A. PANN, Edit. 1889, p. 134; II, p. 88. — P. ISPIRESCU, Rev. Ist. II, p. 153. — HINȚESCU, p. 44. Cart. Cit. II, p. 45. — FR. DAMÉ, I. p. 339. — GR. POIENARU, ing. c. Rassa, j. Ialomița.

De multe ne-mulțumiri, necazuri și supărări scapă cel care nu are datorii.

Εὐδαίμων ὁ μηδὲν ὀφειλὼν.⁴⁾

Prov. Elin.

*Felix qui nihil debet.*⁵⁾

Prov. Lat.

11800 * Δ Bogat e acela ce nu e dator.

V. A. FORESCU, c. *Dorna, j. Suciava.*

Acelaș înțeles ca la No 11799.

1) Obiceiul este o altă natură.

2) Obiceiul este a doua natură.

3) Obiceiul este o a doua natură.

4) Fericit acel care nu datorcăză nimic.

5) Idem.

11801 Omul e avut când nu e dator nimic.

BARONZI, p. 55.

Acelaș înțeles ca la No. 11800.

11802 *[△] A spune lumii că mortul ți' detor
Nu ai făcut nici un spor.

V. SALA, *dasc. c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.*

In zadar spuî ce-va când nu poți avé nici un bun rezultat, nici un folos.

11803 Tu 'i ceri să'ți numere tóte,
Și el dator te mai scóte.

A. PANN, III, p. 23. — HINȚESCU, p. 125.

Pentru omul gâlcevitor și de rea credință.

11804 *[△] Omul detor de multe ori trebă să mință.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru că de multe ori, la vadea, nu'și póte plăti datoria:

11805 *[△] Dator nu's că nu'mi dă nimene (nimeni)
pe datorie.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 200. — C. C. BUNGEȚEANU, *stud. c. Cosovăț, j. Mehedinți.*

Veđi *Betiv, Bătăuș.*

Acelaș înțeles ca la No. 8180.

11806 *[△] Par'că tótă lumea 'i e datóre.

A. PANN, III, p. 13. — HINȚESCU, p. 94. — *Sc. Norm. Invăț. Cl. VI, prin. P. GĂRBOVICEANU, prof.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluňu.*

Veđi *Corabie.*

IN DATOR

11807 Cine cumpără în dator
Plătesce de două ori.

A. PANN. III, p. 108. — HINȚESCU, p. 44.

Veđi a *Bé*.

1° Căci cine cumpără pe datorie plătesce îndoit de scump.

2° Saū creditorul te pune de plătesci de mai multe ori, tot ȑicēnd că nu l'ai plătit.

DATORIE

Veđi a *Bate, Gând, Lulea, Pizmă*.

11808 * Δ Detoria (datoria) mână cu omul din blid.

V. SALA, *dasc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria*. — LIVIU PAP, *inv. c. Covasinț, comit. Arad, Ungaria*. — DIM. POPOVICI, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*.

Tot cu grijă ei trăesci.

11809 * Δ Arde casa și detoria ese pe ferestri afară.

PARTENIU COROIU A FILII, *c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria*.

*
*Casa arde ș'borgea fugе pi tu ugeacu.*¹⁾

G. IONESCU, *prof. c. Nevēsta, Macedonia*.

Daca ai pierdut tot cu ce o să mai plătesci?

11810 * Δ Cine ie pe datorie plătesce de două ori.

V. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava*. — *Scol. Norm. Invēț. Cl. VI, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* Δ

*Cine cumpără pe datorie plătesce de două ori.*H. D. ENESCU, *inv. c. Zamos-
tea, j. Dorohoi.*Veți *Dator.*

Acelaș înțeles ca la No. 11807.

* Δ

11811 **Am plătit datoria și tot dator am rămas.**V. A. FORESCU, *c. Folticenii, j.
Suciava.*1° Acelaș înțeles ca la No. 11810.2^o După ce ai plătit dobândi, cât capetele, tot nu s'a
scădut nimic din datorie.11812 **Carle n'are durgurle, nu'i credit. ¹⁾**FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.,
I. p. 10.*Cine ți-a dat îți mai dă, la nevoe, ca să nu pierdă ce
ți-a dat mai înainte.

* Δ

11813 **Datoria e plină de griji.**GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.
Putna.*

Daca ești cinstit, căci altminterea :

Grijile 's la creditorii
Mai mult de cât la datorii.*Qui nihil debet, lictores non timet. ²⁾**Prov. Lat.**Senza debiti, senza pensieri. ³⁾**Prov. Ital.*

1) Cine nu are datorii, nu are credit.

2) Cine nu datorază nimic, nu se teme de lictori.

Borgen macht Sorgen. ¹⁾

Prov. Germ.

He that goes borrowing, goes sorrowing. ²⁾

Prov. Engl.

At borge skaffer Sorger. ³⁾

Prov. Danez.

- * △
11814 A luă vëlul de pe mort, în loc de datorie
N'ai făcut nici o moșie.

V. SALA, *dasc. c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru o datorie mare a luă mai nimic.

- * △
11815 Cârnațul lung e bun, dar datoria lungă ba.

G. P. SALVIUȘ, *înv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Veți Șagă, *Socotilă.*

Căci te storce de rămâi sărac lipit.

- 11816 Datoria nu móre nici odată.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 94; III, p. 110.* — HINȚESCU, *p. 44.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. III, p. 156.* — FR. DAMÉ, *I, p. 339.*

Mai curînd saũ mai târziu trebuie plătită.

Lange geborgt ist nicht geschenkt. ⁴⁾

Prov. Germ.

Forbearance is no acquittance. ⁵⁾

Prov. Engl.

1) A împrumuta aduce grijă.

2) Care se împrumută își aduce grijă.

3) Cine împrumută capătă grijă.

4) A împrumută pentru multă vreme, nu este a da.

5) Răbdare (astepere la plată) nu este plată.

11817 * Δ Datoria veche nu se uită.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa,*
j. Ialomita.

Acelaș înțeles ca la No. 11816.

11818 * Δ Datoria veche nu putrețesce.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
inv. c. Smulți, j. Covurluiu.

Acelaș înțeles ca la No. 11817.

11819 * Δ Paru putrețesce.
Datoria crește.

SUHAMEL, *j. Ilfov.*

Veđi a se *Imprumuta.*

Acelaș înțeles ca la No. 11818.

11820 * Δ Datoria
Ca rîia.

SILVIU POP, *inv. c. Covasinț,*
comit. Arad, Ungaria. — D-ra EC.
ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.*

Datoria
Este ca rîia

D-na E. B. MAWR, p. 63.

Acelaș înțeles ca la No. 11819.

11821 * Δ Datorie veche, comóră ne-sfirșită.

N. JUVARA, *c. Popeni, j. Fălciu.*
— G. MADAN, *inv. c. Trușeni, tin.*
Chișeneu, Basarabia. — V. A. FO-
RESCU, *c. Folticeni, j. Suctava.*

* Δ Datoria veche e comóră ne-sfirșită.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, j. Covurluiu. — I. BĂNESCU,

* △

*Datoria veche e comoră ne-stînsă.*GAV. ONIȘOR, *prof. c. Delu-Mare,*
j. Tutova.

Bine înțeles pentru creditor.

11822 **Mai mult pôte datoria de cât dania.**T. CODRESCU, *Uricar, XXII,* p.
190.

Maximă juridică.

11823 **A rade pe datorie.**EN. KOGĂLNICEANU, *Letop. III,*
p. 272.

Acelaș înțeles ca la No. 7666, însă cu mai multă energie.

Aste nu 's nimica, frate,
Or să vie rele fôrte ;
C'o să mergem la bărbierie
Să ne radă pe datorie,
Și vor să ne amărăscă
Pentru Țera Românescă,
Bătându-ne cu cuvintele :
Ce am făcut pungele ?

EN. KOGĂLNICEANU, III, p. 272.

11824 **A'și plăti datoria sa.**NIC. COSTIN, *Letop. Mold. II,*
p. 5.

Adică a muri. Francesul ȃice în acelaș cas, însă cu un înțeles mai restrîns, pentru cei condamnați la môrte, după ce și'a primit pedepsa: *il a payé sa dette à la société.*

«*Și-a plătit datoria sa.*» — N. COSTIN.

DATORNIC

11825 **Dě la un datornic rěu ș'un sac dė paie este bun.**LEON GOLBESCU, *Meș II,* p. 117

* △
De la un datornic rău e bine să ieai și un
sac de paie.

V. A. FORESCU, c. Folticenă, j.
Suciava.

* △
De la un datornic rău ieai și un car de
paie, dacă ți se va dà.

H. D. ENESCU, înv. c. Zamo-
stea, j. Dorohoi.

* △
De la datornicul rău destul e și un sac
de paie.

Abecedar Ilustr., p. 26. — D-na
CL. BALLY, c. Cârlomanescă, j.
Tutova.

* △
De la un datornic rău primesce și un sac
de paie.

E. I. PATRICIU, înv. c. Smulți,
j. Covurluiu.

* △
De la un datornic rău mulțumesc-te și cu
un sac de țărițe.

C. TEODORESCU, înv. c. Dógele,
j. Vasluiu.

* △
De la un datornic rău e bine să ieai și
un sac de plévă.

V. A. FORESCU, c. Folticenă, j.
Suciava.

Veđi Plătitor, Platnic.

Adică de unde nu putem luà mai mult, să ne mul-
țumim și cu puțin (GOLESCU).

Grecii dic, ca și noi : De la un rău platnic ieai și un
sac de paie.

*D'un mauvais débiteur et payeur
Prends paille et foin pour ton labour.*

11826 * Δ De la un datornic rău nu vei lua nimic,
de cât la puntea (pórta) raiului.

V. A. FORESCU, c. *Dorna*, j.
Suciava.

Adică nici odată.

ȚECE

11827 * Țic țece, tu tae una.

C. NEGRUZZI, I, p. 249.

* *Țic țece, tu ascultă una.*

V. A. FORESCU, c. *Folticeni*, j.
Suciava.

Veđi a. *Țice*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 5149, la care se vor adăogă aceste variante.

2° Despre cei mincinoși și lăudăroși.

11828 * A dà cui-va țece înainte.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
j. *Olt*.

Veđi o *Mie*.

A fi mai deștept, mai priceput de cât altul.

DELĂ

11829 * Δ A intrat în delă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț*,
j. *Vasluiu*.

A dat peste dracul.

11830 A pune la delă.

CESAR BOLLIC, *Culeg*.

Veđi *Dosar*.

A dà uitărei.

A DEPĚNĂ

11831 * Δ A depĚnă.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 256. —
E. I. PĂTRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

1⁰ Sĕ ȡice pentru omul vorbăreț.
2⁰ A bate.

DEPĚNAT

11832 * Δ A luă pre cine-va la depĚnat.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 966.
— FR. DAMÉ, I, p. 348. — M. CANNIAN, *public. j. Iași.*

1⁰ A'ı luă socotĚlă de ore-ce.
2⁰ A'l bate.

A DESCÓSE

11833 * Δ A descóse pre cine-va.

IULIU GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa. comit. Arad, Ungaria.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A'ı află gândurile, scopurile; a'l face să spună, fără să vrĚ, ceea ce țineă ca să ascunȡă; a'l ispitii.

A DESGHIOCĂ

11834 * A desghiocă.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 261.

1⁰ A secă de puteri pre cine-va.
2⁰ A'l bate cumplit.

A DESJUGĂ

DĪATĂ

Veđi *Cuhnie*.

DICHIS

11835 * Ȫi cu multe dichisuri.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*,
j. *Putna*.Pentru o trebă mai grea de cât sē crede, un om
șiret, etc.

DIJMAR

11836 In urma dișmarilor multe birfesc babele.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.
— HINȚESCU, p. 46.*In urma dișmarilor multe birfesc babele.*A. PANN, I, p. 169. — B. P.
HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 2269.Adică cei ticăloși în urmă în zadar vorbesc (GOLESCU);
după ce trece primejdia saŭ năpatea.

DIMERLIE

Veđi *Cuvint*.11837 * Δ După ce Ȫi dă cu dimirlia, apoi mai cere
ca a ȑecea să fie cu vîrf.V. A. FORESCU, c. *BrosceŃi*, j.
Suciava.

Pentru cel lacom.

11838 * Δ Dimerlia Ȫi la merȑă.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci*, j.

Când se dă cu prisos.

La merță se socotesc sau de ce dimirlii ne-scutate și a de ce cu vîrf, sau de ce dimirlii rase și o a unspre-decea pe deasupra.

DIMIRLIE

Vezi *Dimertie*.

DÎRMOIU

Vezi *Çur*.

DÎRMON

Vezi *Çur*.

DOBÂNDĂ

11839 Dobânda lungă rupe ciochina.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

Dobânda multă rupe ciochinile.

A. PANN, II, p. 80. — HINTESCU, p. 47.

* Δ

Dobânda mare rupe ciochinele.

C. NEGRUZZI, I, p. 249. — D-na M. JUVARA, c. *Sărăfeni, j. Tutova*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu*. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 162.

1° Să dice pentru cei ce se lăcomesc la mare dobândă și pe lângă dobândă pierd și capetele (GOLESCU).

2° Într'un mod mai general, ne arată că lăcomia la om nu e bună.

Este de observat că în această dicere, care e foarte veche, înțelesul primitiv al cuvîntului *dobândă*, a fost acel de *pradă*, de unde mai târziu *folos* și în urmă *interesul banilor*.

11840 In loc de dobândă
Se pomenesc cu osîndă.

* △

*In loc de dobândă
Te pomenesci cu osîndă.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

Pentru cel care o pătesce, fiind înșelat în așteptările sale.

11841 **Imprumuți pentru dobândă și pierđi (și) capetele.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 94; III, p. 110. — HINȚESCU, p. 78.

Acelaș înțeles ca la No. 11840.

*

11842 **Dobândă turcescă.**

FR. DAMÉ, IV, p. 189. — M. CANTAN, *public. j. Iași.*

Dobândă usurară și de care nu mai poți scăpa.

«Nu scapi de el ca de o *dobândă turcescă.*»

DOCTOR

*Veđi Bólă, Casap, Coșciug,
Cuvînt, a se îmbolnăvi, Me-
dic, Pătimaș.*

11843 **Bolnavul multe đice, dar doftorul ce scie face.**

A. PANN, II, p. 38.

* △

Bolnavul multe đice, doftorul face ce scie.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria,
j. Mehedinți.*

*Bolnavul đice o mie,
Doftorul face ce scie.*

A. PANN, III, p. 140. — HINȚESCU, p. 18.

Pentru cel care nu scie ce cere, și nu i se ascultă cererea.

11844 **Nu la dohtor, ci la pătimaș.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 109.

Ne arată că pătimașul mai bine scie (GOLESCU).

11845 * △ **Bóle să fie că dohtori sunt de ajuns.**

C. TEODORESCU, *înv. c. Crusesci*,
j. *Vasluiu*.

Vedî *Bólă*.

Acelaș înțeles ca la No. 4927.

11846 * △ **Cel sănătos n'are trebuință de dohtor.**

Semin. Centr. Buc. Cl. VII,
prin P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Adică cel cu minte.

11847 * △ **Dohtor îi numai Dumneđu.**

A. GOROVEI, *c. Folticeni*, j.
Sucîava.

Căci numai el tămăduesce precum rănile trupului și acele ale sufletului.

Je le panse Dieu le guérit.

AMBR. PARÉ.

11848 **Nici ale dohtorului tóte, iar dă la duhovnic nici pē jumătate.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 108.

* △
Nici tóte ale dohtorului
Nici tóte ale duhovnicului.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 96. —
C. C. BUNGETIANU, *stud. c. Co.*

* △

Nici tóte a doctorului
Nici tóte a duhovnicului.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni*, j.
Suciava.

Vezi *Popă*.

1⁰ Ne arată de ce trebuie să ne ferim (GOLESCU).

2⁰ Când fugim de învățăturile moralei și de preceptele igiēnei.

«Bine-cuvintéză, Dómnne, máncaarea și bēnturica robilor tēi, Amin!
După aceea ridică un pahar, dīcēnd: ... eī, băteți, de acum liniști-
ți-vē! «Ș'apoi ne lasă în pace și 'și caută de drum. Inșă noi vorba
ceia: «*Nici tóte ale doftorului, nici tóte ale duhovnicului*, de ce pe-
treci, de ce ai petrece.» — I. CREANGĂ.

11849 **Doftore, vindecă-te mai întâiu pe tine.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

Doftore, vindecă-te pe tine însuș.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 146.
— LAURIAN & MAXIM, II, p. 257.

*

Doftore, vindecă-te întâiu pe tine.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Sē dīce către cei ce pe alții sfātuiesc, în vreme ce însuși ei au trebuință de sfātuire și pe însuși ei nu sfātuiesc (GOLESCU).

Eschil exprimă aceeași idee în *Prometeu înlănțuit*:

«*Ca un doctor prost pierđi curaj îndată ce suferi tu însuș. Nu scii să găsești nici un leac ca să te tāmăduesci.*»

La rîndul sēu Horațiu dīce:

Quum tua pervideas oculis mala lippus inunctis,
Cur in amicorum vitiis tam cernis acutum
Quam... aquila?

Ἴατρον ἰατρός, αὐτὸς ἔλασι βρώων.¹⁾

Plutar.

*Aliorum medicus, ipse ulceribus scates.*²⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Doctorul celor-l-alți, tu singur plin de răni.

²⁾ Doctorul celor-l-alți, tu singur plin de răni.

Doctore, vindecă-te însu-ți.

LUCA, IV, 23.

Médecin, guéris toi toi-même.

Prov. Franc.

11849 b. Doctore, vindecă mai întâiu pe tine, apoi pe mine.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 116.

Să ȳice pentru cei ce pe alții povăȳuesc și ei mai rău greșesc (GOLESCU).

11850 'I-a venit doctorul după mórte.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 257.

Veȳi *Mórte*.

Adică ajutor pré târȳiü.

*Μετὰ τὸν πόλεμον σομμάχια.*¹⁾

Prov. Elin.

*Post bellum auxilium.*²⁾

Prov. Lat.

Après la mort le médecin.

Prov. Franc.

*Doppu ch'è mortu, cumunicamulu.*³⁾

Prov. Sard.

*Ofter death the doctor.*⁴⁾

Prov. Engl.

*Nach dem Tode braucht man kein Recept mehr.*⁵⁾

Prov. Germ.

1) După resbel ajutóre.

2) Idem.

3) După ce e mort, îl grijim.

4) După mórte doctorul.

- 11851 Unde mă cauți, dohtore, și unde pe mine
 mă dore.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 13.

Să ȋdice cȃnd alt necaz avem și d'altul ne cercetȃzȃ
(GOLESCU).

- 11852 Dohtorul cu o buriianȃ, cea mai mare
 bȃlȃ o scȃte afarȃ.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 90.

Sȃ ȋdice pentru cei ce, cu o micȃ bagatelȃ intȃmpinȃ
cel mai mare rȃu (GOLESCU).

- 11853 Dohtorul bun sciinȃa în cap, iar erbile
 în cȃmp le are.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p.
115.

A se apropiȃ de No. 11847 și 11852.

- 11854 Mulȃimea dȃ bȃle, la dohtor pȃine mȃle.

IORD. GOLESCU, *Mss.* I, p. 541.

Se înȃlege de la sine cȃ, din mulȃimea bȃlelor, trȃiesc
și se îmbogȃtesc doctoriȃ.

- 11855 Doctor de apȃ dulce.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 257.

Adicȃ doctor fȃrȃ sciinȃa, ne-îndemȃnatic.

Mȃdicin d'eau douce.

Prov. Franc.

Se povestese cȃ dohtorul Bouvart, care a murit pe
la 1787, ordonase bȃtrȃnei comitese d'Esclignac sȃ bȃ,
în fie-care ȃi, cȃnd se va sculȃ din pat, un pahar de
apȃ rece, sȃ mai ieȃ, dupȃ o jumȃtate de ceas o cȃscȃ
de cȃocolatȃ și, pe urmȃ, din noȃ un pahar cu apȃ. In-

har cu apă, luând ciocolata și al doilea pahar cu apă. Cum își dădù seama de greșala ce făcuse, trimise după doctor. «Bine că m'ați chemat, și se Bouvart îndată ce i se povestì întâmplarea, ciocolata domniei-vostre trebuie să fie între două ape; să luați îndată un clistir.»

11856 Eü îi sunt doftorul ei.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 113 ;
II, p. 101.— HINȚESCU, p. 47.

*
Eü îi sunt doctorul.

Veđi *Popă.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 379.

Îi fac eü de leac, îl bat cum se cade.

DOCTORIE

Veđi *Babă.*

11857 * Nu sunt doctorii bune.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova.*

Veđi *Babă*

Acelaș înțeles ca la No. 2700.

11858 * Cari si eară dulçi hitriile, Îi loà ș-la ca-
fine trî biuturi. ¹⁾

C. ZUCA, *stud., c. Perivoli, Epir*
& c. *Culona, Albană.*

Acelaș înțeles ca la No. 11857.

DOFTOR

Veđi *Cosciug, Doctor.*

DÔGĂ

Veđi *Copil, a se Insură,*
Môrte, Muțere.

11859 * \triangle A'î lipsi (vre) o dógă.

BARONZI, p. 42. — LAURIAN & MAXIM, I, p. 1122. — G. I. MUNTEANU, p. 122. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 247. — I. IONESCU, *Cart. Cit.* III, p. 66. — G. PETRIUCĂ, *c. Corna, comit. Alba-Inferiôră, Transilvania.*

* \triangle Îi lipsesce o dógă.

A. PANN, III, p. 14. — IORD. GOLESCU, *Mss.* II, *Asem.* p. 97. — *Conv. Liter.*, XII, p. 218. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 230, 569, 899 & 1094. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 180; *Rev. Ist.* I, p. 226. — HINȚESCU, p. 91. — L. ȘAI-NEANU, *Semas.*, p. 353. — IULIU GROFȘOREANU, *înv. c. Gașa, comit. Arad, Ungaria.* — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulț, j. Covurlui.*

* \triangle Îi cam lipsesce o dógă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vaslui.*

\triangle N'are o dógă.

TEODORESCU-CHIRILEANU, *înv. c. Brosceni, j. Suciava.*

\triangle Nu'î în tóte dógele lui.

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

Veđi *Mușere, Sâmbătă.*

E nebun, nesăbuit, netot, nu'î în tóte mințile, nu mai scie ce face.

Il lui manque un clou.¹⁾

Prov. Franc.

Li manca u patrone di casa.²⁾

Prov. Corsic.

Falta-lhe uma aduella.³⁾

Prov. Portug.

Er hat einen Sparren zu viel.⁴⁾

Prov. Germ.

At have en Skruie løs.⁵⁾

Prov. Suedez.

11860 * Δ Îi numa într'o dógă.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, I, p.
219.

*
E într'o dógă.

I. BANESCU, *prof.*, j. *Roman.*

Acelaș înțeles ca la No. 11859.

Il a un coup de marteau.

Prov. Franc.

Tener ramo de locura.⁶⁾

Prov. Span.

He hêt en Shruw lüss.⁷⁾

Prov. Fris.

¹⁾ Sub-înțeles : «à son armure.»

²⁾ Îi lipsesce stăpânul casei.

³⁾ Îi lipsesce o dógă.

⁴⁾ Are un căprior mai mult.

⁵⁾ Are un șurup desfăcut.

⁶⁾ A avé o ramură de nebulie

11861 A avé mai mult o dógă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1122.

Acelaş înţeles ca la No. 11860.

11862 * Δ A ajunge în dógă (cutăruia).V. ALEXANDRI *Teatr.*, p. 996. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* 1, p. 226.
— SLAVICI, *Conv. Liter.*, V, p. 3
& 8. — FR. DAMÉ, I, p. 381.Veđi *Copil, Copilărie,*
Mórte.

Adică în poziţia, starea cutăruia; arătând mai ales o stare rea.

Veđi exemplele date la No. 3060, 5082 şi 5533.

«De m-ă veni şi Iorgu în dógă ei, îl trimite la Golea.» — V. ALEXANDRI.

«Mă amăresc cu femeile de dógă mea.» — SLAVICI.

11863 * Δ Ii sună dógele.BARONZI, p. 48. — M. CANIAN,
*public. j. Iaşi.*1° II bate.2° E bolnav rău, e pe mórte.*Il sent le sapin.**Prov. Franc.*11864 * Δ Ii duce dógele.G. P. SALVIŢŪ, *inv. c. Smulţi, j.*
*Covurluú.*Veđi *Vargă.*

Are să'l bată rău.

DOGIT

11865 * Cap dogit.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Adică om prost

DOHTOR

Veđi *Cuscug, Doctor, Pă-
timaș.*

DOÎ

Veđi *Cap. VIII, c. Doî,
Douè.*

11866 Intră în doî ca în doî-spre-țece, și nu'l
scôte nici douè-țeçi-și-patru.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1022.

*Intră în doî ca în doî-spre-țece și nu'l pôte
scôte nici douè-țeçi-și-patru.*

Abec. Ilustr. p. 29.

Pentru cel lăudăros.

CHIULAFUGLU. — . . . ma niçi una n'a indresnit'o se treca Pruto,
che pe toți îi făceam ches.

ZOIȚA. — Auđi voinic!

CHIULAFUGLU. — Ma cum socoți?

ZOIȚA. — Seiū că ești din cei care intră în doî ca în doî-spre-țece
și nu'l scôte douè-țeçi-și-patru. — *Iorgu de la Sadagura.*

DOICĂ

Veđi *Prunc.*

11867 * Fără doică nu pôte.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. c.
București, j. Ilfov.*

Pentru cel prost.

DOP

Veđi *Trvgă.*

11868 *[△] Par'că 's dopuri de plută.

GAVR. ONIȘOR, *c. Avrămesci, j.
Tutova.*

Să dice femeilor mieș la tun și măș mult cróse

11869 * Dop de saca.

P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 163.

Om de o statură mică și gros.

11870 A află dop la ce-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1323.

Veți *Capac*.

1° Adică un mijloc de îndreptare.

2° Acelaș înțeles ca la No. 8287.

DOSAR

11871 * A pune la dosar.

Veți *Delă*.

Acelaș înțeles ca la No 11830.

DOUË

Veți *Dot, a Plouă*.

11872 Nu ne ajunge c'avem douë
Și ne vin și alte nouë.

A. PANN, I, p. 147.

Când ne îndrăgesc ne-norocirile.

11873 * △ Ieă câte douë și dă câte nouë.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Veți *Dobândă*.

1° Primesc puțin și întorc mult mai mult.

2° Pentru cel cheltuitor.

11874 * Douë și cu douë fac patru.

Veți *Una*.

Unam ne îndreabie bine caint de tătă lumea

11875 * Douë și cu trei fac sese (septe).

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

La lucruri ne-potrivate.

Dar se sparg bisericii, case,
 Vina nu'i a nimănu'i!
Douë și cu trei fac sese,
 Astea nu's cu scirea lui.

11876 * A nu legà douë.

A. PANN, I, p. 140. — FR. DAMÉ,
II, p. 268.Veđi *Teiu.*1° O duc reü, nu pot pune nimica de o parte.

Că 'n loc să-mi mērgă nainte, imi sporesce ca la rac.
Nu počiu de loc să leg douë, c'una mă bălăbănesc.

A. PANN.

2° Mai rar: a nu putē înțelege nimic din vorbele cui-va.

«Nu poți să legi douë la un loc, din tot ce spune omul acesta.»

11877 * Δ A nu ȃice nici douë.

GR. IPIESCU, *Opinc.* p. 29. —
Sezătore, III, p. 154.Veđi *Una.*

A tăcé, a nu mai ȃice nimic.

«Eü mă duc *nu ȃic nici douë.*»

11878 * A alege din douë una.

1° A se hotări.2° A alege, din douë rele, cel mai puțin vătēmător.

11879 * Δ Cum n'a făcut Dumneȃeu douë.

D-na CAT. ZANNE, c. *Popeni, j.*
Fălciu.

DOUĂ-ȚECI

Veți *Nouă-spre-dece*.

A DREGÉ

Veți *Cap. XVII, c. a Frânge*.11880 *[△] Na ți-o bună că ți-am (a) dreso.D. GHIORGHÎU, c. *Tecuciu, j. Tecuciu*. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava*.Veți a *Frânge, a Vorbi*.1° Când unul nu vorbește ne-potrivit sau nu înțelege ce-i spuî.2° Când unul nemeresce, făcând ce-va prostesce, închipuindu'si că face bine.

DREPT

Veți a *Sedé, Suspin, Cap. XV & XVII, c. Drept*.11881 *[△] Până a fi să iese dreptul,
Imi plesnesce mie peptul.P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Vînciorova, j. Mehedinți*.

Greu iese dreptatea cui-va, și mai ales la judecăți.

11882 *[△] Ce e drept nu'i păcat.T. CODRESCU, *Uricar, XXII, p. 3*. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. II, p. 146*. — *Conv. Liter., V, p. 5 & 135*. — D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova*. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat*. — D-na CL. BALLY, c. *Cărlomănesci, j. Tutova*.

11883 * △ Ce'i drept și lui Dumneșeu îi place.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Ca și ómenilor.

11884 Din cele bune și drepte dracul pē jumătate lui eși face parte; dar din cele rele, ce nu ne va cere?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 89.

Cele drepte sunt jumătate ale dracului, iar cele ne-drepte cu stăpân cu tot.

A. PANN, III, p. 91. — GASTER, *Liter. Pop.*, p. 219. — HINȚESCU, p. 50.

Veđi *Avere, Ban, a Căștigă, Dreptate.*

Sē dice pentru cele ce adunăm din hrăpiri și jafuri, însemnând că tóte le pierdem (GOLESCU).

Averea cu înșelăciune căștigată scade.

Prov. Solom. p. 13. 11.

11885 * △ Una dréptă și dece strímbe.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

Pentru omul mincinos.

DREPTATE

Veđi *Cap. XII, c. Domn, Silă, Turcesc.*

11886 Unde este puterea acolo'i și dreptatea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold.* II, p. 55.

Din numeroase cîmpuri de pînie în mînă umbră să fie

Acest Antioh Vodă, când gîdeca la Divan, gróznic eră ; întru tot sēmēnă tătăne-sēu lui Cantemir-Vodă. Gîdețul lui ca pravilă eră. Numai pré înfruntător eră. Și nu numai spre cei mici, ce și spre cei mari ; că întâiu, la un divan, au đis Vlădicăi de Huși, lui Varlaam strigând : *Popo ! ce nu gîdecei drept, când îți vin cărțile mele ? și-oiu rade pletele.* Atuncea Vlădica Varlaam, eșind la divan cu lacrimi plângēnd, și rēu l'a blēstemat . . . Așisjderea cine se pirfa, ales pentru vecinătate, cu boierii, lesne da pre om la vecinătate. Ce pentru unele ca aceste, și altele, se aduc necruțările domniilor . . . Deci ori-cum nici odată nici un gîdecător cu gîdețul să nu se pripescă nici sē învoiescă ; că unde este puterea acolo și dreptatea. — NIC. COSTIN.

11887 * Δ Dreptatea îi cum o fac domniî.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteru.*
Banat. — LULIU GROFȘOREANU, *înv.*
c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Arată ne-dreptatea care se comite sub scutul legalității și mai ales, în paguba celor mici.

Les petits sont sujets aux loys et les grands en font à leur guise.

Prov. Franc. XV-e Siècle.

11888 Dreptatea săracului nimic nu atirnă, că forte ușoră.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 95.*

Adică săracul dreptatea ș'o pierde, că nimeni îl ajută (GOLESCU).

11889 * Δ Averea cu dreptate e a dracului pe jumătate, iar cea cu strîmbătate cu stăpân cu tot.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Veđi *Avere, Ban, a*
Căstiga, Drept.

Acelaș înțeles ca la No. 11884.

11890 * Δ Dreptatea umblă cu capu spart.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteru,*
Banat. — L. I. G. O. R. E. A. N. U.

Dreptatea umblă tot-dé-una cu capul spart.

I. NEGRUZZI, *Conv. Liter. VII.*

Veđi *Drept.*

Dreptatea e în veci ne-socotită.

11891 * Δ
Spune dreptate
Că 'n cap te-or bate.

V. SALA, *dasc. c. V. Seliște, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Drept.*

Să rabđi în tăcere, când ți se face o ne-dreptate, căci tot tu o veđ păți.

11892 Δ
Ș'așa măre, vere, frate
Numai Dan n'avù (noi n'avem) dreptate.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș., p. 271, 273 & 275.*

Când nu poți căpêtà nicăeri dreptate.

11893 * Δ
Cu dreptatea nu mergi departe.

IULIU GROFȘOREANU, *înv. c. Gal-șă, comit. Arad, Ungaria.*

Daca nu ai și spete.

La Bruyère observă că: «*il n'est pas impossible de gagner une cause juste.*»

Bon droit a besoin d'aide.

Prov. Franc.

11894 Dreptatea tóte biruiasce, și adevărul de cât tóte mai tare este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl., p. 245.*

Dreptatea, până la cele din urmă, trebuie să iésă.

11895 *[△] Dreptatea nici odată nu piere.

V. SALA, *dasc. c. Cusișu, comit Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 11894.

11896 *[△] Dreptatea ese ca unt-de-lemnul d'asupra apei.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 78 ; III, p. 28. — HINȚESCU, p. 50. — D-na EL. SEVASTOS, p. 174. — B. P. HĂȘDEŪ. *Ety. Magn.*, p. 1266. — D-r GASTER, *Liter. Pop.*, p. 219. — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, j. Argeș.* — D-ra ECAT. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.*

*
Dreptatea esè ca undelelemnul asupra apeï.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

*
Dreptatea e ca undelelemnul, ese de-asupra.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Dreptatea tot-dé-una ca unt-de-lemnul plutesce d'asupra apeï.

A. PANN, II, p. 30.

Dreptatea plutesce d'asupra apeï ca unt-de-lemnul.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 163.

Acelaș înțeles ca la No. 11895.

L'œuli el sta dessoravia de l'acqua.¹⁾

Prov. Milan.

¹⁾ Unt-de-lemnul (oloînul) stă de asupra apeï.

- 11897 Dreptatea e ca lemnul cel ușor, care 'l apasă în apă, și tot când-va ese d'asupra.

DIACONOVICI-LOGA, p. 27.

Parafraza dicereii precedentă.

- 11898 * Δ Dreptatea s'a dus de când Turcii.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movi-
lița, j. Putna.*

1° Puteai să ai de o mie de ori dreptate odinioară, dacă protivnicul tău era un Turc, rămâneai în veci păgubaș.

2° Adică de mult a perit dreptatea.

- 11899 * Cine nu are dreptate acela țipă mai tare.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

Căci ne putând da argumente bune, crede că va speria lumea, făcând scandal.

Tu te fâches, donc tu as tort.

Prov. Franc.

- 11900 * Δ Ai dreptate numai nu te cauți.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 254; *Conv.* XI, p. 189. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 228.

* Δ *Ai dreptate dar nu te cauți.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Să ție, în bătae de joc, de cel care se laudă că are dreptate dar nu are.

- 11901 Mai bine puțin cu dreptate de cât mult cu strîmbătate.

A. PANN, II, p. 29. — HINȚESCU, p. 158.

* *Mai bine puține cu dreptate de cât multe cu strâmbătate.*

GR. ALEXANDRESCU, magistr.,
j. Putna.

Pentru cel ne-lacom și drept, de alminterea se scie că: *averea cu dreptate e a dracului pe jumătate, iar cea cu strâmbătate cu stăpân cu tot.*

*Mai bună e puțină cu dreptate de cât mult . . .
cu strâmbătate.*

Prov. Solom. p. 46.

Mai bun este puținul celui drept de cât prisosul multor ne-legiuși.

Psalm. 37. 16. 17.

Farino de diavolo va presto in semola.¹⁾

Prov. Ital.

11902 **Cei ce lipsesc nu capătă dreptate.**

D-na E. B. MAWR, p. 85.

1° Maximă juridică.

2° Se dice pentru cei cari, ne fiind de față, sunt păgubiți cu ce-va.

Les absents ont toujours tort.

Prov. Franc.

Fern hat nicht Ehren.²⁾

Prov. Germ.

The absents are always Wrong.³⁾

Prov. Engl.

1) Făina dracului se schimbă repete în tărîțe.

2) Cel care e departe nu are onoruri.

3) Cei cari lipsesc nu au nici odată dreptate.

DRIC

11903 * A fi pe dric.

Adică pe sfârșit, pe ducă; a merge rău.

«Afacerea noastră e pe dric.»

11904 * Ca un cal de dric.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Pentru omul cel mândru și prost.

DRUGĂ

Vezi Babă.

DUBALĂ

Vezi Argăselă.

11905 * △ In putina cu dubală.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Murgeni, j. Suceava.*

△
La cada cu dubala.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 29.

Vezi Argăselă.

Aceleași înțelesuri ca la No. 11038, și în deosebi cel de al treilea.

«Aha! ieă acu i-am găsit leacul, duse ea în gândul său. Tac! că 'i-oi face eă cumătrului una, de 'și-a mușcă labele.

«Aprôpe de casa ei era o grôpă adîncă: tocma acolo 'i nădejdea caprei:

«— *La cada cu dubala*, cumătre lupe, că nu 'i de chip. Iea, de acu să ncepe fapta.» — I. CREANGĂ.

DUBAS

11906 △ A fi dubas.

Șezătore, II, p. 73.

Omul cu trupul greoiu.

DUGHENĂ

Veđi *Lulea*.

- 11907 Am dughenă cu chirie și marfă pe datorie; cincî câștig și dece mănânc; ce rămâne pun în pungă.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*.Veđi *Prăvălie*.

Spre a arêta, în derîdere, starea încurcată a unui negustor.

DULGHER

Veđi *Croitor*.

EFTIN

Veđi *Tărișă*.

- 11908 * Eftin ieî, eftin porți.

Veđi *a Dă*.

Acelaș înțeles ca la No. 11764.

Bien n'est cher comme le bon marché.

Prov. Franc.

Chiu più spende, meno spende.¹⁾

Prov. Ital.

Lo que mucho vale, mucho cuesta.²⁾

Prov. Span

Das beste kauft man am wohlfeilsten.³⁾

Prov. Germ.

1) Cine cheltuesce măi mult, acela dă măi puțin.

2) Ce valoréză mult, costă mult.

3) Cel măi bun sê cumpără măi eftin.

*De guddé' Kâf as den deiere' Kâf.*¹⁾

Prov. Luxemb.

*The best Goods are cheapest in the end.*²⁾

Prov. Engl.

*Som Pengene ere, saa ere Varerne.*³⁾

Prov. Danez.

FALANGĂ

Veđi Cuvint.

FANARAGIU

11909 * Fanaragiü.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Om de nimic.

FÂȘIE

Veđi Moșie.

FAUR

11910 *^Δ Cumpără de la faur cărbuni.

ILIE HOȚOTĂU, *stud. c. Seliște, comit. Sibiu, Transilvania.*

Când cei de la cine-va un lucru ce 'i este de neapărată trebuință.

11911 A se învăța ca faurul cu scânteele.

Veđi Țigan.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1092.

A se deprinde cu óre-ce, și mai ales cu vre-un rěu.

1) Tîrguieła bună este tîrguieła scumpă.

2) Cele mai bune lucruri sunt cele mai eftine la urmă.

3) Câte parale sunt, atâtea și mărfuri.

FER

Veđi *Cap. II, c. Fer.*11912 * \triangle O făcuî cu fieru de la mine.G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Din capul meü, în voiea mea, ne-îndemnat de nimeni.

11913 * In bătaia fierului.

FR. DAMÉ, I, p. 123.

La loc bun, bine aședat.

«Cârciuma lui Stan e aședată în bătaia fierului, și face multă daraveră.»

11914 * \triangle Par'că ești de unde se taie fieru.G. POBORAN, *inst. j. Olt.*Veđi *Gură.*

Om tare la vorbă, la învoielă ; care ține la preț și nu se învoiesce cu una cu două.

A se apropia de đicerile de la No. 3503 & 3504.

FERĚSTRĚÛ

Veđi *Ném.*

FILER

11915 * \triangle Cine nu prețuiesce filerul nu va numără florinul.V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci,*
*comit. Bihor, Ungaria.*Veđi *Cruce.*

Acelaș înțeles ca la No. 11677.

FILOSOF

11916 * \square Daca tacî filosof rămăi.

I. G. VALENTINEANU, p. 26.

Daca tăceaî rămăneaî filosof.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1429.

Tăcerea, capul filosofii este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 82.

Pentru cei cariî, vorbind, greşesc.

Si tacuisses, philosophus mansisses.

Prov. Lat.

FIR

Veđi *Ață, Ți, Cap. IV, VI & XI I, c. Fir, a Sbură.*

11917 * Δ Firile când se încurcă
Anevoe se descurcă.

A. PANN, I, p. 61. — HINȚESCU, p. 60. — I. IONESCU, *Cart. Cit.*, II, p. 115. — V. SALA, *dasc. c. Pacala, comit. Bihor, Ungaria.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

1⁰ Când o trébă e încurcată rău, de nu scii cum s'o mai dregi.

2⁰ Copilul de mic se învață și se îndrepteză.

11918 * Δ Firul rupt nu se mai tórce.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p. 283.

Aî rupt firul, nu se tórce.

A. PANN, *Moş Alb.* II, p. 80.

Veđi *a Sbură.*

Pentru cele cari, când se pierd odată, nu se mai pot dobândi, nu se mai întorc.

Leleo nu mai ȃice vaî,
Din ochi lacrimi nu mai stórce,
Că ce sbóră nu se 'ntórce.
Firul rupt nu se mai tórce.

11919 * Δ Din fir până în ață.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 108; II, p. 96 & 142.— B. DELAVRANCEA, *Sultânica*, p. 141.— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 161; *Leg.*, p. 106, 125, 142 & 262.— FR. DAMÉ, II, p. 25.

Din fir în ață.

B. P. HĂȘDĂU, *Colum. Traian*, p. 479.

Vezi *Ac, Cap, VI, c.*
Për.

1° Cu toate amănuntele ori cât de mici, de la început până la sfârșit.

«Cercetând noul împărat în dreapta și în stânga, de cum s'a întâmplat pierderea lui, află șiretenia pricinii *din fir până în ață*, cum adică s'a bătut tată-său cu tâlharii, cum aceștia au înfrânt oștea...» — P. ISPIRESCU, p. 142.

2° Adică cu totul.

«Mestecă pesmeții de Brașov, urmărindu-și fie-care gândurile și planurile, cari ar fi putut isbuti *din fir până în ață*, fără cutare greșelă, cutare lăcomie.» — B. DELAVRANCEA.

De fil en couture.

Prov Franc.

A pelo, a pelo.¹⁾

Prov. Ital.

FLORIN

Vezi *Cruceș, Filer.*

FOFELNIȚĂ

11920 Fofelniță.

FR. DAMÉ, II, p. 33.

Vezi *Móră.*

Despre o femeie guralivă, limbută.

FOÎ

Veđi *Vin.*

FÓIE

- 11921 * A nu fi trecut nici pe fóie nici pe muchie.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A nu fi băgat în sémă.

- 11922 * A'i dà pe fóie.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 83.—
I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* —
GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — FR. DAMÉ, II, p. 32.

1⁰ A spune cui va adevărul, a'i spune verde părerea.

2⁰ A da lucrurile pe față.

3⁰ A'l batjocorî.

- 11923 * A o întorce pe fóia ai-l-altă.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 273;
Snóve, p. 65. — FR. DAMÉ, II, p.
32 & 217.

- * △ A o întorce pe fóia cea-l-altă.

G. P. SALVIŪ, *inv., c. Smulți, j. Covurluiu.*

- * △ A schimbat'o pe altă fóie (fóe).

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 120.—
B. P. HĂȘDĚŪ, *Ētym. Magn.*, p.
921. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — C. TEODORESCU,
inv. c. Lipova, j. Vasluțu.

- * Tórnă țĩ alantă fránză.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Turia, Epir.*

1° A'și schimbà părerea.

2° A'și schimbà modul de a fi, purtarea, procedarea, a se arêta mai sever; a silî pe cine-va să facă ôre-ce.

« — Gândesce-te, drăguțul sufletului meu, că sunt copiii mei.

— Orî ei, orî eü, răspuse el.

— Bine, ce o să ñică bărbatul meu, când s'o întôrce? Lumea më va omorî cu pietre când va auði una ca asta.

Dascálu vëdù că a cam scrîntit'o și o întôrse pe fôia ai-l-altă.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 273.

D-l G. COȘBUC arată că, pentru explicarea ñicëtorei, sunt mai multe păreri :

«Uniî cred că ea își are origina în credința spusă de biblie, în cartea sortii, în care Dumneđeu are scrise tôte peripețiile vieței ômenilor. Textul variază de la fôie la fôie, și după cum întôrce Dumneđeu foile, așa se schimbă sôrta omului.

Alții sunt de părere că origina ñicëtorei trebuie căutată în pangli-căriile de bilciü. O dată — înainte de a luă avînt panoramele, — se aflău prin bilciürî «cärturari de fôie», cari aveau cãrți cu chipurî colorate, conținënd de obiceiü ilustrațiunii fără vorbe a vr'unei povești fioröse, a vr'unei întimplări de gröză. Aceste cãrți erau tipărite prin apusul Europei, unde luase avînt negoțul cu ast-fel de cãrți. Cãrturari de fôie, explicaü multimeï chipurile de pe fôie. «Aici vedeți cum se întîlnesce flăcăul cu fata... etc. etc.» se spunea câte 'n lună și 'n sôre. «Acum întôrcem fôia, și vedem că flăcăul... etc.» Acest «întôr-cem fôia» eră o legătură între un episod și altul și tot odată introducerea într'altă situație a poveștei. Ast-fel, se 'ntôrce fôia, însemnëză trecerea la altă situație.

Sunt alții, cari cred că ñicëtoreia și-ar avé origina în muzică. Când aü vëdüt țăraniî mai întăiu — sau, și astă-đi — pe muzicanți cãntând după note, adică după foi, aü vëdüt că se schimbă cãntecul de o dată cu schimbarea fôiei: fie că în mijlocul melodiei s'a schimbat cãntarea, fie ca se începea altă melodie. Pentru explicarea acësta ar stă mărturie și vorba: «și-a schimbat cãntecul», «dacă e așa, apoi stăi că schimbăm cãntecul», adică ne schimbăm purtarea, o întôr-cem p'altă fôie și procedăm alt-fel.

«Explicarea unora, că ñicëtoreia ar fi născută din observația că la citirea evangeliilor preotul, întorcënd fôia, își schimbă felul vorbelor — adică de pe o fôie blestemă și de pe alta bine-cuvîntă, sau alt-ceva în sensul acesta — e lipsită de temeiü serios. Tot așa de bine ai puté ñice, că ñicëtoreia s'a născut de citeira Alexandriei, ori a cãlindarului, ori a altei cãrți. Absolut fără temeiü ni se pare explicarea după anecdote.¹⁾

¹⁾ Popa citea din Evanghelie despre Eva: «și eră carne din carnea lui Adam»; aici el întôrce fôia, continuând «și eră plină de smölă pe dinainte și pe din afară», căci popa întorsese doué foi și-a continuat citirea la descrierea corăbiei lui Noe.

Un bogat avé pricină c'un sărac. Săracul avé dreptate. Merg la judecător. Bogatul conrupe pe judecător. Acesta ia cartea, o deschide, citește pe-o fôie și — de ochiü lumii dă dreptate săracului; «însă» — ñice el întorcënd

Probabilă însă e altă explicație — dacă într'adevăr ȱicġtorea e o creațiune romănescă, — anume, că ea e luată de la suflarea vîntului prin foi. După direcția vîntului, foile se întorc într'o parte ori într'alta : în față, în dos, în dungă. S'a întors fôia, ar însemnă : s'a schimbat bătaia vîntului, s'a schimbat situația.

Compară și doîna :

Fôie verde de pe baltă
Bine mî-a fost mie odată --
Dar s'a 'ntors fôia pe tău
Și-aci mî-e destul de rġu.

Căntecul lui *Iancu*.

Dar, la urma urmei, ȱicġtorea pôte e luată, așa cu cap și cu picġore cu tot, din limba polonă sau cea germană. Germanii ȱic tocmai pe tocmai : *Es wendet sich das Blatt, er hat das Blatt gewendet*, într'acelaș înțeles ca noi. De la Germanii aš luat'o Polonii. Echivalent în limbile romanice nu are, în forma acġstă.

Acġstă din urmă părere este neapġrat greșită căci, cel puțin Sicilianul ȱice ca și noi :

*Vutari 'n outra fogghia.*¹⁾

Prov Sicil.

FÔLE

Veđi *Cap. IX, c. Fôle, Ôie.*

11924

*
Te lași môle
Te bagă în fôle.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95.

*Dacă te lași môle
Te bagă în fôle.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 87.
— HINȚESCU, p. 87. — P. ISPIRESCU,
Rev. Ist., II', p. 154.

*
*Când ti-află môle,
Ti bagă tu fôle.*²⁾

G. ZUCA, *c. Turia, Epir & c.
Culona, Albania.*

¹⁾ A o schimbă pe altă fôie.

*
Te află môle
Te bagă tu fôle.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

*
'L află môle
'L bagă tu fôle.²⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

Adică te supune (GOLESCU).

Cu cât omul tace și rabdă cu atât e mai asuprit, toți
 el încalecă.

11925 * Δ *Lasă-te môle*
Că te bagă 'n fôle.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 39.*
 — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Ne arată că nu trebuie să dăm mult obraz óre-căruia
 asupra-ne fără nici o împotrivire (GOLESCU).

A FRÂNGE

Veđi Cap. XVII, c. a Frânge.

11926 * Δ *Na ți-o frântă că ți-am dres'o.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 159; III, p. 128.* — HINȚESCU, *p. 63.* — I. CREANGĂ, *Pov. p. 44.* — I. G. VALENTINEANU, *p. 36.* — C. ALEXANDRESCU, *c. Alexeni, j. Ialomita.* — *Semin. Centr. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Na ți'l frânt că ți l'am dres.

V. ALEXANDRI, *Teatr., p. 40.*

¹⁾ Te află môle. te bagă în fôle.

S'o lovî nu s'o lovî, na ț'o frântă că ț'am dres'o.

A. PANN, I, p. 10. — HINȚESCU, p. 92.

* Δ *Na ți-o frântă c'am chitit'o.*¹⁾

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi a Drege, a Vorbî

Acelaș înțeles ca la No. 11880.

11927 * Δ *Na ți-o bună că ți-am frânt'o.*

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Veđi a Drege.

Acelaș înțeles ca la No. 11880.

FRIÛ

Veđi *Cap. III, c. Friû, Măgărișă.*

11928 * Δ *A 'i dà friû.*

G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulț, j. Covurluiu.*

Veđi *Cap. II, c. Friû.*

Acelaș înțeles ca la No. 461.

Lâcher la bride à quelqu'un.

Prov. Franc.

11929 * Δ *A ține de friû.*

I. CREANGĂ, *Pov., p. 178.*

A stăpâni pre cine va.

«Stăpâne, de acum ai femeie cum se cade; numai s'o cam ții din friû, și să'i retezî unghiile din când în când, ca nu cum-va să'ți pună córne.» — I. CREANGĂ.

Tenir la bride à quelqu'un.

Prov. Franc.

1) Am chitit'o adică: am dres'o am costitit'o am frânt'o

11930 * \triangle Îl ține în nouă frine.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova.

A'l stăpâni de aprópe. Acelaș înțeles ca la No. 11929, cu mai multă tãrie.

11931 * \triangle A'î pune frîul.

V. A. FORESCU, c. Folticeni, j. Suciava.

A'l oprî de a face óre-ce.

«La vreme 'i-a pus frîul cãci alt-fel se ducea de ripã.»

FUIÓR

Veđi *Femece, Pânzã, Popã.*

11932 * \triangle A'și luã ale trei fuióre.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 396; *Snóve*, p. 78. — ANDREI MARINESCU, *înv.* c. *Humele*, j. *Argeș.*

A'și luã ale trei fuióre și lumea în cap.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 104; II, p. 118.

* *A'și luã cele trei fuióre și hait.*

M. CANIAN, *public.* j. *Iași.*

Veđi *Femece.*

A plecã repede, a fugi de unde-va. Veđi origina đicerei la cuvîntul *Popã.*

«Sã vã luați cele trei fuióre, și sã vã risipiți ca puii de potãrniche.» — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 50.

«Sã'ți ieți trei fuióre și sã te carî.» — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 78.

11933 Ii bun se încãlcescã fuióre.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 907.

11934 Ii bun de tors la fuiore (ca babele).

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 234.

Nu face de o trébă mai alésă.

11935 * A ține fuior cu cine-va.

ION A LUÎ SBIERA, *Pov.* p. 246.

A se împotrivi cui-va prin vorbă. A nu se lăsà pe jos, a nu se dà bătut.

«Filosoful acela țineà fuior cu boierul și nu se lăsà întru nimică mai pe jos de cât dînsul.» — SBIERA.

FUNIE

Veđi *Cap. III, c. Corn,*
Cap. X, c. Par.

11936 P'o funie doi inși nici cum pot jucà.

IORD. GOLESCU, *Mss.* p. 55.

Veđi *Domn, Sabîz.*

Adică doi stăpâni pē un lucru (GOLESCU).

11937 * △ Cu funia altuia nu te lăsà în puț.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 103; II, p. 117; *Archiv*, p. 13. — HINȚESCU, p. 64. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 37. — *Semin. Centr. Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVICEANU.*

Nu te lăsà pe funia altuia în puț.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 174.

*
A nu se lăsà pe funia altuia.

D. DRĂGUESCU, *c. București, j. Ilfov.*

1⁰ Nu te sluji de lucrul altuia și, mai ales, nu te uită

2° Să nu te încređi în lucru străin.

«*El nu se lasă pe funia lor*» = nu are încredere într'inșii.»

11938 Funia cea indoită cu mult mai mult ține decât cea dėsdoită.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 73.

Adică unirea decât dėsghinarea (GOLESCU).

11939 Funea întreită anevoe sē va rumpe.

DIM. CANTEMIR, *Divanul*, pref.
apud B. P. HĂȘDĒŪ, *Etym. Magn.*
p. 1191.

Acelaș înțeles ca la No. 11938. Țicere din Biblie.

Το σπαρτίον τὸ ἐντριπὸν οὐ ταχέως ἀπορραγίσεται.

Ecclesiast, IV, 12.

11940 Cu o funie să'i legi și p'amîndoi să'i în-neci.

A. PANN, I, p. 105. — HINȚESCU,
p. 124.

Veđi *Teru*, *Nevoiaș*.

Sunt la fel, de opotrivă rēi.

A. Pann aplică țicerea nevoiașului și leneșului.

A se adăogă la No. 5614.

11941 * Nu vorbi de funie în casa spînzuratului.

V. A. FORESCU, c. *Folticenii*, j.
Sucilava.

Nu trebuie să vorbești, într'o adunare, de un lucru care pôte să supere pre cine-va, cređend că faci alușie la dînsul.

Il ne faut point parler de corde dans la maison d'un pendu.

Non nominare la fune in casa dell'impiccato. ¹⁾

Prov. Tosc.

Em casa de ladrão não lembrar baração. ²⁾

Prov. Port.

Im Hause des Gehängten sprich nicht vom Strick. ³⁾

Prov. Germ.

Name not a rope in his house that hang'd himself. ⁴⁾

Prov. Engl.

Tal ikke om Strikke i hængt Mands Huus. ⁵⁾

Prov. Danez.

11942 * △ A fi drept ca funia în traistă.

BARONZI, p. 46. — HINȚESCU, p. 65. — I. IONESCU, *Cart. Cit., III*, p. 159. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Dorohoi.*

* △ E drept ca funia în traistă.

A. PANN, II, p. 30. — P. ISPIRESCU, *Leg. I*, p. 174; *Rev. Ist. III*, p. 377. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Ialomița.*

* △ Stă drept ca funea în traistă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.* — *Sc. Norm. Inv. Cl. VI, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.* — ST. TUȚESCU, *inv. c. Cătanele, j. Dolj.*

¹⁾ Nu se vorbește de fune în casa spânzuratului.

²⁾ În casa hoțului nu vorbi de fune.

³⁾ În casa spânzuratului nu vorbi de fune.

⁴⁾ Nu numi funea în casa celui care se spânzură.

⁵⁾ Nu vorbi de fune în casa celui care se spânzură.

* △
E drept ca funea în straiță.

IULIU GROFȘOREANU, *c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

*
Esti ndrept ca funia tu trasta.¹⁾

N. ST. *c. Nijopole. Macedonia.*

*
Om drept ca funea 'n sac.

OSCAR ROSETTI, *j. Huși.*

* △
A fi drept ca funia 'n sac.

G. I. MUNTEANU, p. 72. — HIN-
TESCU, p. 65. — GR. ALEXANDRESCU,
magistr. j. Putna. — C. TEODO-
RESCU, *inv. c. Cursescl. j. Vastuiu.*
— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurlui.

1° Adică om ne-drept, vinovat cu multe.

2° Stă strîmb. Se țice despre acel care caută să 'și
ieă o poziție bună și nu pôte.

11943 *
A spune drept ca funea în sac.

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

A nu spune drept, a minți.

11944 *A merge drept ca funia în sac.*

GR. JIPESCU, *Rew. Oraș, p. 113.*

* △
A merge ca funia 'n sac.

L. ȘĂINEANU, *Semas. p. 351.* —
S. I. GROSSMANN, *Dict. p. 130.* —
G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Să țice pentru omul bét.

¹⁾ E drept ca funia în traistă.

11945 * Se învîrtesce ca funia în traistă.

D. ZANNE, *archit. c. Bolintin-
din-Vale, j. Ilfov.*

Acelaș înțeles ca la No. 11944.

11946 Ișj ieà funia în traistă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 19; I,
p. 68. — HINȚESCU, p. 80.

Adică ieà și plécă.

11947 A băgă funea navei prin urechiă acului.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.
40.

Veđi *Bogat.*

A împlini o lucrare fôrte grea.

11948 A apucà cap de fune.

DIM. CANTEMIR, *Hron.* II, p.
17, *apud* B. P. HĂȘDĂU, *Etym.*
Magn. p. 1392—1393.

A găsi un punct de plecare.

«De aici vor uni să apuce cap de fune ca să arate că acești Ostrogoți rămași să fie lăcuit pre locurile Dachiei.» — DIM. CANTEMIR.

11949 * Ca funia pe spînzurat.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j.*
Ialomița.

Adică de loc.

«L'a susținut (il iubesc) ca funia pe spînzurat.»

FURCĂ

Veđi *Cap, Pămînt, Păr.*

11950 Când ajunge furca aprôpe dè ochi
Anevoie mintea să țî-o aî la loc.

Adică la dăsnădejduire și mintea ne-o pierdem (GOLESCU).

11951 Când vine furca la ochi cu greș iaste
aceluia carele nu scie să șovircăiească.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 11950.

11952 * Δ Îl ieă cu furca lungă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Il ieă pe gónă, îl întimpină cu vorbe de ocară în cât
îl silesce să fugă.

11953 * Δ Par'că 'i aruncat din furcă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Zorleni, j. Tutova.*

Rău aședat, fără nici o regulă

11954 * A dà de furcă.

F. LUZZATTU, *c. Bucuresci, j. Ilfov.*

1° A dà de muncă, a dà de greș.

2° A îmbetrâni. Se țice pentru acei bărbați cari îmbetrânesc și tot nu se lasă de craicuri, însă fără nici o isbândă.

Există o snová în această privință care însă nu se pôte publică.

11955 * A stă (ține) furcă.

Tribuna Popor., Arad II, No. 186.— T. SPERANȚĂ, I, p. 100.

A ține piept, a se opune.

« — Dar de-o țice că e curcă ?

— Țice curcă, ba ne-curcă !

Ce tot ții într'una furcă ?

Dacă 'i curcă

Ce se 'ncurcă

Tocma 'n zarea zorilor

In calea vînătorilor ? »

11956 * A se certă furcă.

FILIMON, *Ciocoș*, p. 60. — P. ISPIRESCU, *Rev Ist.* I, p. 232. — FR. DAMÉ, I. p. 224; II, p. 45.

Veđi *Păr.*

A se certă reű.

«*M'am certat furcă cu Vodă pentru D-ta.*»

I. GHICA.

11957 * △ A avé de furcă cu cine-va.

A. PANN, III, p. 137; *Moș Alb*, II, p. 54. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 232. — BARONZI, p. 42. — L. ȘAINEANU, *Dict.* p. 341. — FR. DAMÉ, II, p. 45. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț*, j. *Covurluiu*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A avé greutăți; o încureătură, o răfuielă cu cine-va.

«Da îți coc eű turta, nu te las în pace,
Am de furcă încă cu tine, sărace.»

A. PANN.

Nous avons un compte à régler.

Prov. Franc.

*Nous avons n' pomme à peller essonle.*¹⁾

Prov. Wallon.

*Mit Einem ein Hühnchen zu pflücken haben.*²⁾

Prov. Germ.

*I have a crow to pick with you.*³⁾

Prov. Engl.

*Ik heb een appeltje met u te schillen.*⁴⁾

Prov. Oland.

¹⁾ Avem un măr de curățit (de cójă) împreună.

²⁾ A avé o găină de jumulit cu cine-va.

³⁾ Am o cioră de jumulit cu dumnéta.

At have en Hone at plukke med En.¹⁾

Prov. Danez.

FURCĂ

*Veđi Băiat, Fus, Muierē,
Stupit, Vorbă.*

11958 Furcă fără fus, nici cum se pôte.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 73.

Veđi Muierē.

Adică muierē fără bărbat, că cele din fire făcute a fi împreunate una cu alta nu se pot despărți (GOLESCU).
Veđi No. 4043.

11959 [△] La horă mă îndes, mă îndes, iar de furcă fug cât pociu.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

Pentru femeia cea leneșă.

11960 * [△] Are stuchici la furcă.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Veđi Stupit.

Acelaș înțeles ca la No. 6024.

11961 * Veđiți de furcă și de călți!

A. PANN, III, p. 122.

Veđi Călțr.

Veđiți de trebă. Amenințare la cas de ne-supunere.

11962 * [△] A nu avé de furcă.

HELIADÉ-RĂDULESCU, p. 93. —
Mațor P. BUDIȘTEANU, *j. Ilfov.*

Veđi Caier.

A fi sărac cu desăvîrșire.

FUS

11963 In mijlocul arii se bate fusul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Ne arată că trebuie să aședăm ori ce lucru la locul său (GOLESCU).

FUS

Veđi *Muñere*.

11964 * Δ
De fus
Sări în sus;
De furcă
Iți faci nălucă.

AVR. CORCEA, *paroh*, c. Coștețu,
Banat.

Despre femeile negrijose¹⁾ și leneșe.

11965 După fus și mosorul,

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91.

Adică după muncă și sporul (GOLESCU).

11966 * Δ
Iși trage fusul prin cur.

IULIU GROFȘOREANU, *înv.* c.
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Despre femeia leneșă.

11967 * Δ
Par'că'i pusă cu fusul.

GAV. ONIȘOR, *prof.* c. *Avră-*
mesci, j. Tutova.

Pentru o barbă rară.

11968 * Δ Cât smiceaua fusului.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j.
Tutova.

Adică foarte mic, foarte puțin.

«A rămas cât smiceaua fusului.»

GÂCIU

11969 * Ca s-îlăi gâcilu, copia (cupia) o-ai că
o-ai.¹⁾

I. COYAN, prof. c. Samarina,
Epir.

Dacă ți-ai asigurat cele mai însemnate cele-lalte vin
de la sine. Dacă ai convins pe căpitan, convinsă e ceta
întregă.

GALBEN

11970 * Ş-tu pâlîupeatec, s'hibă, Vinetca ş-are
tiñia.²⁾

I. COYAN, prof. c. Turia, Epir.

Omul bun, deştept, etc. şi sărac să fie nu perde nimic
din valoarea lui.

*In vestimentis non est sapientia mentis.*³⁾

Prov. Lat.

L'habit ne fait pas le moine.

Prov. Franc.

*Das Kleid macht keinen Mönch.*⁴⁾

Prov. Germ.

1) Daca ieî cața, turma o ai și o ai (cu siguranță).

2) Și în petic vechiu să fie, galbenul (de Veneția) își are prețul său.

3) În haînă nu stă cumințenia minții.

4) Haîne nu face călnoărnul

GĂLÉTĂ

Veđi *Brânză*.

GAZDĂ

Veđi *Bătăie, Hoș*.

GEALĂŪ

11971 * Din gealăŭ.

M. CANIAN, *public. j. Iași*.* Veđi *Bardă, Topor*.1⁰ Om subțire, cu gusturi alese.2⁰ Om deștept.Prin opunere cu ȓicerea: *om din topor*.

GEAMBAȘ

11972 * Geambaș.

FR. DAMÉ, II, p. 61.

Om ne-cinstit, care caută să înșele pre alții.

GEREMEA

11973 Lucru de geremea.

FR. DAMÉ, II, p. 62.

Veđi *Beilic, Clacă, Dîr-
vală*.

Lucru grosolan, rău făcut.

GHICITOR

11974 Șî ghicitórea după ghicitor.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 97*.A. Jică, *cf. tóba după om (Clacă)*

GHIERBĂ

11975 *△ A nu fi în tóte ghierbelele.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
j. *Covurlușu*

Adică a nu fi în tóte mințile.

Ghïerbă înseamnă trei fire de bumbac, de ață saú de tort ; dece ghierbele alcătuesc o jurubiță.

Sunetul *gh* se pronunță între *ve* și *ghe*.

GHIGAR

11976 Sara ghigar, diminéța spatar.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p.
299.

Veđi la No. 256 înțelesul și origina acestei điceri.

Hier vacher, huy chevalier.

Prov. Franc.

Hontem vaqueiro, hoje cavalleiro.¹⁾

Prov. Port.

Oggi mercante, domani viandante.²⁾

Prov. Tosc.

Heute Herr, morgen Knecht.³⁾

Prov. Germ.

Heden graaf, Morgen slaaf.⁴⁾

Prov. Oland.

1) Ađi văcar, mâne boer.

2) Ađi negustor, mâne pribeag.

3) Ađi stăpân, mâne slugă.

4) Ađi omite, mâne sclav.

GIUVAERGIU

11977 * Giuvaergiu bun își cunoște diamantul.

Maior P. BUDIȘTEANU, c. *Bucuresci*, j. *Ilfov*.

Se răspunde mai ales celui care vré să ne prostéscă.

GLAGOLE

11978 * Δ Am eü glagore în cap.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 158.
— C. BUNGEȚIANU, *preot*, c. *Cosovet*, j. *Mehedintși*. — ANDREI MARINESCU, *înv.* c. *Humele*, j. *Argeș*.

Am eü glagole la cap.

A. PANN, III, p. 127. — P. IȘPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

1⁰ Nu sunt prost, sciü eü ce am de făcut.

2⁰ Se dice în deridere, pentru cei proști.

Glagole este a treia literă din alfabetul cirilic.

GLÓBA

Veđi *Arman*.

11979 * Δ A dà glóba pentru cine-va.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 50.

*
A plăti glóba pentru altul.

S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 90.

A plăti despăgubirea cuvenită pentru o pagubă pricinuită cui-va.

«Stricăciunea se făcuse și vinovatul trebuia să plătescă. Vorba ceea: nu plătesce bogatul ci vinovatul. Așa și tata a *dat alóba* nentru mine

GOGOȘAR

11980 Nu se vinde gogoșarului gogoși.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 271.

Veđi *Grădinar*.

1° Când vrei să dai, celui care are cu prisos, un lucru.

2° Când vré să înșele saũ să învețe pre un altul mai șiret saũ mai învățat de cât dînsul.

Il ne faut pas apprendre aux poissons à nager.

Prov. Franc.

Insegnar le lepri a correre.¹⁾

Prov. Tosc.

Er will den Adler fliegen lehren.²⁾

Prov. Germ.

You must not teach fish to swim.³⁾

Prov. Engl.

11981 * Gogoșar.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 360.

Adică mincinos, șarlatan.

GOLOGAN

Veđi *Cap. VII, c. Bună-dimineță*.

GRĂDINAR

Veđi *Gâscă*.

11982 Urît grădinar cel ce din rădăcină ori-ce rod ăl taie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 14.

¹⁾ A învăța pe iepuri să fugă.

²⁾ Vré să învețe pe pajură să sbóre.

Să ȃice pentru cei lacomi și cumpliți ce nu vor să lase nici de sēmînța ce-va (GOLESCU).

11983 După grădinar și florile.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 91

Adică după om și slujba lui (GOLESCU).

11984 A vinde castraveți la grădinar.

D-na E. B. MAWR, p. 44.

*

A vinde grădinarului castraveți.

G. I. MUNTEANU, p. 72. — I. IONESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 224

* Δ

Grădinarului nu 'i vindî castraveți.

V. A. FORESCU, c. *Folticenî, j. Suciava.*

* Δ

'Ți-ai găsit să vindî crastaveți la grădinar.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlu.*

* Δ

Vinde castraveți la grădinar, și lui îi inima acră.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

*Umblă la grădinar crastaveți să vindă,
Și lui, de dinșii, îi este acră (a sa) rînză.*

A. PANN, I, p. 29. — HINȚESCU, p. 39.

Vindi prajî a grădinarlui.¹⁾

PERICL. PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*, p. 179.

*Delphinium natare doces.*¹⁾

Prov. Lat.

On ne doit pas enseigner le chat à soriser.

Prov. Franc.

*Insegnare a' gatti rampicare.*²⁾

Prov. Ital.

*Filho de peisce não aprende a nadar.*³⁾

Prov. Portug.

*A perro viejo no hay tustus.*⁴⁾

Prov. Span.

*Er will den Fischen das Schwimmen lehren.*⁵⁾

Prov. Germ.

*An old fox needs learn no craft.*⁶⁾

Prov. Engl.

11985 **Grădinarul nu cumpără flori.**

BARONZI, p. 49.

A vinde flori grădinarului.

BARONZI, p. 47 & 69.

Acelaș înțeles ca la No. 11984.

Porter de l'eau à la rivière.

Prov. Franc.

¹⁾ Inveți delfinul să înnóte.

²⁾ A învêță pisicile să se cațare.

³⁾ Pescișorul nu învață să înnóte.†

⁴⁾ Cânele bătrân nu învață cuțu-cuțu.

⁵⁾ Vrê să învețe pescii să înnóte.

⁶⁾ O vulpe bătrână nu are trebuință să învețe sîclic.

11986 * Δ La grădinari crastaveți să nu vinți.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 154.
— HINȚESCU, p. 70. — ION VĂLCOF, *stud. j. Dolj.*

* Δ Nu vinde castraveți la grădinar.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluju.*

Nu umblă să vinți castraveți la grădinar.

N. GANE, *Convorb. Liter.*

La grădinar crastaveți să nu vinți, că inima lui e acră de ei.

A. PANN, III, p. 124.

* Δ Nu vinde castraveți grădinarului, când el îi aruncă peste gard.

PÎRVU, *elev Sc. Norm. Buc. c. Ivesci, j. Tutova.*

Acelaș înțeles ca la No. 11985 sub formă de povață.

*Vender il miele a chi ha le api.*¹⁾

Prov. Ital.

*Echar aqua en la mar.*²⁾

Prov. Span.

*Wasser in's Meer tragen.*³⁾

Prov. Germ.

*It is like carrying coals to Newcastle.*⁴⁾

Prov. Engl.

¹⁾ A vinde miere la cel care are albine.

²⁾ A cără apă la mare.

³⁾ A duce apă în mare.

11987 * \triangle Nu vinde pepeni la grădinar.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv.*
c. *Stubieni, j. Dorohoi.*

* \triangle Nu vinde pepeni verzi grădinarului.

M. LUPESCU, *înv. c. Broscești,*
j. Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 11986.

11988 Nu vinde flori la grădinar.

BARONZI, p. 38.

Acelaș înțeles ca la No. 11987.

GRAMATICĂ

Vezi *Condac.*

GRAPĂ

11989 * \triangle Merge ca grapa pe uscat.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.*

Adică o duce greu de tot.

11990 * \triangle Cu grapa nu mergi la sapă.

V. SALA, *dasc. c. Serbesci, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Ciur.*

Acelaș înțeles ca la No. 11588.

11991 * \triangle A se ține grapă de cine-va.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Vezi *Scaiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 1135.

GRESIE

Veđi Cósă.

GROȘ

11992 * A aflà groș pe groș.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A aflà comori și avere multă.

GROȘIȚĂ

11993 * Δ Mai lesne scoți din pișetóre, de cât din N^{***}, o groșiță.

ANDREI GELȚ, *c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Pentru omul sgârcit.

11994 * Δ El a pus groșița.

IUL. GROȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Când unul nu se dă bătut, cela-l-alt încheie discuția cu acéstă țicetóre.

GUDĂ

11995 * Δ Nu mă după gude pe sate
Că sunt la noi bagate.

V. SALA, *dasc. c. Miziiș, comit. Bihor, Ungaria.*

Adică nu măi căută femeii rele pe aiurea că sunt dës-tule pe la noi.

Gudă, plural *gude*, partea femeieșcă a cățelei, are în comitatul Bihorului înțelesul de: curvă. ¹⁾

HAC

11996 * △ A'î veni de hac.

A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* II, p. 583. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 217, 503 & 641. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 45, 86, 179, 283 & 362. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 32 & 213. — FR. DAMÉ. II, p. 92

Veđi *Vinđitor.*

A o scóte la capét cu cine-va; a'l învinge, a'l sili să se dé învins.

«Mare 'i Dumneđu și meșter 'i dracul. Helbet, vom puté veni de hac și spânului celuia; nu'î vremea trecută.» — I. CREANGĂ, p. 213.

«A! fată de lele ce mi-ai fost, cum mi-ai scăpat! eú socoteam că dormi. Dară fie, tu n'o să mai scapi, *iți vin cū ție de hac.*» — P. ISPIRESCU, p. 362.

Cuvîntul *hac*, de la arabul *hakk*, vulgar *hak* (drept, ceea ce se datorește, obligațiune) însemnă la noi în vechime, și a păstrat până astăzi înțelesul de: chirie, plată, despăgubire în bani, léfă, simbrie, etc.

«Mergînd acolo Enicer-aga aú strîns ciorbagiii, și așa și din Eniceri i-aú dat răspuns: cum de are și vré Impératul să așede pace cu Nemții, și Vezirul, noi avem a cere *hacul sîngelui* nostru, și a părinților noștri: ci noi cerem óste.» — N. COSTIN, *Letop.* II, p. 25.

El slujesce cu dreptate
Și ieă *hac* pe jumătate.

Poes. Pop.

Nu'î destul că'mi dá stăpánul
Pentru slujbă *hacul* meú.

T. SPERANȚĂ.

Grigore Ghica a pus, la 1729, la dare de hac pe Tătarii aședați în Bugeac, silindu'î să plătescă arenda pămîntului ce'l ocupaú. De aci ar fi rémas vorba: *a'î veni de hac*. De unde Tătarii erau deprinși numai a luă și a robi, în Moldova, acum trebuia să plătescă *ușur. uium* și *hac*.

PENTRU SUPUNEREA TĂTARILOR NOHAÏ DESPRE GRIGORIE
VODĂ.

«La câtă cale și supunere i-au mai adus până la anul 7238, încă nu am trecut a nu scrie. Intâiu pentru tôte gâlcevele și davalele Tătarilor, cū câte se acolisiau ei de Moldoveni, unii cerënd robi, alții cai, boi, și altele ne-numerate de tot felul de dava, năpăști, de care pururea erau învêluiți Moldovenii; că davalele lor nu aveau sfirșit nici odată, și eră supărată marginea și țera despre dînșii. Inșă acum la purcesul Hanului, strîngendu-se ei cu toții, Mirzaciî, și capetele înainte Hanului, au stătut cu toții la un cuvînt. poftind numai să se facă slim, arătând multe strîmbătăți că au despre Moldoveni, soctind că de vor luă ei acea voie de la Hanul să se facă slim, cu acēsta să 'și pôtă facă rēsplătire pentru călcările ce li s'au făcut lor în vremea oștirea. Ce se vedeți dēră, cum i-au întîmpinat și Grigorie-Vodă; că trâmîtend acolo boierii vechii, de au stătut cu Nohaii la Divanul Hanului, cum și cu alți toți ai curței lui, i-au oborit tare pre Tătari; că au isprăvit hogetu la acēsta, pentru tôte davalele orî cât ar fi avut Tătarii a cere la Moldovenii, sau Moldovenii la Tătari, de când megieșesc ei cu Moldovenii și până acum, să fie tôte tăiate; nemică să nu aibă a mai cere nici Tătarii la Moldoveni, cum și Moldovenii la Tătari. Și au rēmas țera în bună odihnă, și în mare rē-suflare despre Nohai, și osēbit de acēsta, i-au chivernisit Grigorie-Vodă pe Nohai, de i-au făcut și zapis Mirzaciî și Căpiteniile cu mare legătură, întru acest chip numai, pe unde le vor arētă vechiliî domnului de pe margine, adecă Sărdarul. și alți Căpitanii Pircălabi, loc de pășune dobitócelor, în locul Moldovei, atăta să pășescă bucatele lor pe pămîntul Moldovei, cu sciință și cu voie éră mai mult să nu sē întindă. Și ei să plătescă *hacul* pămîntului, cât li s'a orînduit. Și până la atăta rēmăsese de călcați și de supuși Nohaii. cât ei la atăta smerire nici odată nu mai venise.» — *Cronica Anonimă*, III, p. 173.

Veți pentru alte amēnunte articolul D-lui Ghibănescu, *Tragere pe sfōră*, în *Opinia* din 27 Aprilie 1899.

11997 * △ **Ți-ai dat de hac.**

D-na ZOE MIHĂILESCU, *inv. c.*
Bușteni, j. Prahova.

Nu scii ce să mai faci, ți s'a înfundat.

HAIDĂU

11998 * △ **Haidău.**

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova.

Adică strengar om stricat

HAÎMANA

Veđi *Lucru, Sat.*

11999 * Haîmana.

Acelaş înţeles ca la No. 11998.

Se dă odinióră, numele de haîmana lucrătorului toemit în mine pentru orî-ce lucrare, adică fără serviciu fix.

HAM

Veđi *Cap. II, c. Ham, Ném, a Şedé, a Stà.*

12000 * △ Şi-a luat hamul şi praştia.

A. PANN, III, p. 95. — G. POBORAN, *inst., j. Olt.* — ZOE MI-CHĂILESCU, *înv. c. Buşteni, j. Prahova.* — V. RÎMBU, *înv. c. Brănesci, j. Dîmboviţa.** *Apucă hamul şi praştia.*ION HĂRBEA, *Gazet. Maced. I,*
p. 9.

A se apucà cu putere de o trébă.

Noi hotărit îţi mai spunem
 Că picîorele 'n prag punem
 Şi vorba nu ne schimbăm ;
 Nicî un cuvînt nu mai póte
 Din pepeni a ne mai scóte
 Supunere ca să 'ţi dăm.

* * *

Ieaţi dar praştia şi hamul
 Puneţi în cumpănă dramul
 Şi măsurile îţi ieà ;
 Du-te şi tu de muncesce,
 Câştigă şi te hrănesce,
 Cu vorba nu 'ntârzià.

A. PANN, III, p. 95.

HANGIŪ

Veđi *Chirigiŭ*.

12001 * Hangiŭ și om de trébă!

M. CANIAN, *public. j. Iași*.

Lucru peste putință.

HAP

12002 * A înghiți un hap (hapuri multe).

*
*A înghiți hapul.*LAZ. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 373.
— FR. DAMÉ, 11, p. 98 & 188.Veđi *Gât, Nod, a În-*
ghiți.

Adică a răbdă ceea ce nu putem împedica, și nu ne este pe plac.

*Avaler la pilule.**Prov. Franc.*

HARAM

12003 * △ De haram a venit, de haram s'a dus.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 284. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*, p. 92. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava*. — C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vasluju*.* △
*De haram a fost, de haram s'a dus.*E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluju*.*Haram a fost, haram s'a dus.*G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*,

Ce e de haram, de haram se duce.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*,
p. 93.

Cum haram venit'aũ tot haram 'i-a dat.

T. SPERANȚĂ, I, p. 221.

Veđi *Dar*, No. 11489.

Lucrul cãpãtat uşor saũ pe ne-drept, se perde cum s'a dobãndit. Prin urmare omul sã nu şĩ facã avere prin cãi pãezişẽ.

Baniĩ cãti cu nedreptate cãstigaşĩ, cariĩ 'i am pus,
Dupã cum haram venirã ast-fel şĩ haram s'aũ dus.

Haram, de la cuvãntul arab *harãm*, lucru interdiş, oprit de lege; turc: *harãm*, ne-permis, pe ne-drept dobãndit.

Veđi pentru mai multe amãnunte L. Şãineanu, *Elem. Turc.*, p. 696.

POVESTEA VORBEI

Doĩ inşĩ se 'ntovãroşirã cu 'nvoire într'un an
Şi mergẽnd ãnchiriarã 'n oraş cãrciumã cu han,
Însã unul c'ostenelã la vãndare a stãrui,
Ş'altul puind cãpitalul vin, rachiũ a-i tãrgui,
Deci acel cu cãpitalul ãncoaci ãncolo umblãnd,
Pe la deluri şĩ poverne, vin, rachiũ cumpãrãnd
Preţul la fieş-ce care mai ãncãrcat il spuneã
Şi cãstigu 'ncãrcãturii 'ntr'altã pungã il puneã.
Cel din han iar, ca şĩ dinsul, alte 'n folosu'i faceã,
El bãgã cu doniţi apã 'n marfa ce 'i o aduceã,
Şi pentru acel adaos din vãndare banĩ trãgeã.
Ş'ãntr'o osebitã pungã îi bãgã şĩ îi strãngeã.
Dar pentru acestã faptã îi veni a se gãndi
Ca nu, prin vr'o ãntãmplare, taĩna a se dovedĩ,
Şi avẽnd ãn han, la sãre, o butie de oţet
În care tot turna apã şĩ vindeã ãncet, ãncet.
Aruncã pe vrana buţiĩ baniĩ ce îi tãinuã.
Ş'apoi, d'aci ãnainte, tot mereũ puneã ãn ea.
Cel cu cãpitalul iarãşĩ se tot gãndi ne 'nceatã
În ce loc sã pue baniĩ cãstigaţi din ãncãrcat,
Tovaroşul sã nu'i simţã uneltitul meştesug
Şi sã i se dẽ de faţã taĩnicul seũ viclesug.
Într'acestea vãdẽnd butea, cea cu oţet, dişẽ sus.
Socotĩ cã nu se pãte alt loc mai sigur de pus,
Şi scoţẽnd prin taĩnã baniĩ ãntr'ãnsa îi slobođĩ,
Unde şĩ cel-alt tovaroş puneã ãn fie-ce di;
Apoi, d'aci ãnainte, amãndoi ce cãstiga,
Pe ascuns unul de altul tot mereũ ãn ea bãgã.

Deci împlinindu-se anul, aŭ luat s'aŭ socotit
 S'amîndoi ca să mai fie tovaroși nu s'a 'nvoit.
 Marfă nu le rămăsese, nici mult nici mai puțin.
 De cât butea cu oțetul și o bute iar cu vin.
 La 'mpărțire fie-care butea cu oțet cerea
 Și pe cea cu vin nici unul în partea lui nu o vrăa,
 De și costă mai mult vinul, după cum l'aŭ prețuit,
 Dar în butea cu oțetul eră câte s'aŭ hoțit.
 Dacă vĕd și vĕd ei cum că cu certuri nu se împac,
 Și pe ômeni d'acest lucru ca să se mire îi fac,
 Începură între dînșii ôre-cum a bănni,
 Și nu putea unul altui gândul a'și destăinuî.
 Unul dicea întru sine: «Pôte tovaroșul meu
 M'a vĕdut cum-va vr'odată când aruncam banii eŭ!»
 Cel-alt așa dicea iarăși: «Pôte că'n ea când am pus
 M'o fi vĕdut ôre-cine și ducĕndu-se 'i-a spus!»
 Și ca să se întelĕgă între dînșii prin cuvînt,
 Se pun, și unul pe altul se întreb cu jurămint
 Cum că: ce este pricina între dînșii de se cert
 S'în partea sa fie-care cere butea cu oțet?
 La 'ntrebările acestea socotind că s'aŭ simțit
 Iși puseră unul altui cum și ce fel s'a hoțit,
 Și cum banii tot în butea cu oțet îi lăsă
 Socotind fieș ce care să o ieă în partea sa.
 Dar de vreme ce secretul între ei s'a dovedit,
 Acea bute cu oțetul s'o spargă a trebuit.
 Așa dar, prin învoire, aceea bute ei spărgĕnd
 Și unul și altul parte de-opotrivă luând,
 Puseră bani 'n chimire și s'aŭ despărțit pe loc,
 Și să 'și caute plecară norocirea într'alt loc.

* * *

Unul dar plecând să mĕrgă la un oraș osebit,
 Fiind vară căldură fôrte de nesuferit,
 Când veni un rîu să trecă, care eră fôrte lat
 Și să vedeă apa 'ntrînsul ca creștalul cel curat,
 El poftind ca să se scalde, să rĕsufle de zăduf,
 Descălecând legă calul la umbra unui stof,
 Se desbracă pân' la una, cântând bucurat nespus,
 Și d'asupra peste haîne chimirul cu banî l'a pus.
 Când intră ca să se scalde și 'ncepĕ a înnotă
 Ii veni în gând să se 'ntôrcă spre haîne a se uită,
 Când iată un vultur mare, în sbor pe aci trecĕnd,
 Și zărind chimirul roșu, că e vr'o carne cređĕnd,
 Se repeđi de odată cu un sbor grabnic, nespus,
 Și răpindu'l între ghiară să înălță iar în sus.
 El sārind în grab din apă alergă după el gol,
 Strigând, sbierând, răcnind tare. slobodind și un p
 Vulturul de spaîmă 'ndată armă, glas când auđi
 Chimirul care 'l luase drept în rîu îl slobodî,
 Care a săltat prin unde ce va, unde a căđut,
 Și îl petrecĕ cu ochii până când nu s'a vĕdut.
 El atunci clătind cu capul și privind spre cer în sus
 Dice: «Din apă veniră și iar în apă s'aŭ dus.»

* * *

Cel-lalt, și el plecând iarăși la un oraș depărtat,
 Unde trebuia să meargă pe apă și pe uscat,
 Dacă ajunsese la mare cu un vas se îmbărcă,
 Și cu alții împreună spre acea parte plecă.
 Călea fiind foarte lungă, el în oare-care ceas,
 În corabie d'o parte în singur loc s'a tras,
 Și își deprinse chimirul în care banii eră;
 Îi scose, îi turnă 'n pōlă și începū a'i numără.
 O maîmuță, căpitanul corăbii ce-o aveă,
 Și din catarg de sus tocma cum stă și la el priveă,
 Îi vedeă totă mișcarea în acel ceas ce-o făcea,
 Și galbenii în chimiru'i cariî frumos strălucea,
 Se coborî jos hoțesce și de departe gândi
 Până când adună banii, în chimir îi grămădi,
 Ș'alătura lângă sine după ce îl lăsă jos
 Ca să și potrivescă trupul să'l încingă mai frumos.
 Îl răpi din ochi îndată și fugind pe catarg sus
 Cu chimirul împreună tocma în vârful s'a pus;
 Și acolo deschidēndu'l începū a scōte din el
 Galbenii cariî veduse și a face 'ntr'acest fel:
 C'o mână fiind chimirul, alta cu galbeni umpleă,
 Și privindu'i câte unul în mare îi asvirleă
 Rar, numai din doi trei unul și în partea'i aruncă,
 Care stă cu privirile să'i adune cum pică.
 Ast-fel tot făcēnd maîmuța până când a isprăvit,
 În cele mai depre urmă chimirul i-a asvirilit.
 El vedēndu-se, săracul, fără veste 'ntr'acest rēu,
 Și numărând ce-adunase, oftând dice 'n gândul său:
 «Baniî câți cu ne-dreptate câștigați cariî i am pus,
 «După cum haram veniră ast-fel și haram s'au dus.»

A. PANN, II, p. 76.

*Male parta male dilabuntur.*¹⁾

NEVIU.

Du diable vint au diable retourna.

Prov. Franc.

*Haram geldli, haram gheti.*²⁾

Prov. Turc.

12004 * Haramea, halane nu 's façe.³⁾

I. COYAN, prof. c. Turcia, Epir.

Veđi Para.

Acelaș înțeles ca la No. 12003.

1) Cele rēu câștigate, rēu se risipesc.

2) De haram a venit, haram s'a dus.

3) Căci haramea este un fel de halane, care sunt...

HÂRTIA

Veđi *Cernélă, Rězčš, Rž-zčšie, Slove.*

12005 * Hârtia multe rabdă.

1° Poți să scrii ce vrei, nimicuri, ca și lucruri mai de sémă, minciuna ca și adevărul, ș. c. l.

2° Când unul compune singur un act, pune în el ce poftesce; rămâne ca și partea adversă să'l priméscă.

Le papier souffre tout.

Prov. Franc.

12006 * Hârtia suge.

BARONZI, p. 68. — HINȚESCU, p. 74.

Acelaș înțeles ca la No. 12005.

Le papier boit.

Prov. Franc.

HASNA

12007 *
Cu mărunțéua
Cu mărunțéua
Se face hasnaua.

IÓN VÁLCOF, *stud.*, c. *Craiova*,
j. *Dolj*.

Micile economii forméză averile de frunte.

HĂȚ

Veđi *Cap. III, c. Hăț.*

12008 * De-a hățul.

SLAVICI, *Conv. Liter.*, V, p. 7.

Adică repede.

12009 * Δ 'I-a venit iepa la haț.

Veđi Móră.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, j. Covurluău.*

S'a imputernicit, îi merg treburile bine.

HERESTRĚŮ

Veđi FerěstrěŮ, *Ném.*

12010 * Δ Taie cu herěstrěŮ.

C. TEODORESCU-CHIRILEANU, *inv. c. Brosceň, j. Suciava.*

Ronfăe prin somn.

HĪRZOB

Veđi Cer, *Cořniřă.*

HLOBĀ

12011 * Δ Bate hlobile să sě pricěpă calul.

Veđi Șea.

G. MADAN, *stud. c. Trușeň, řin. ChišěneŮ, Basarabĭa.*

Acelaș înțeles ca la No. 2480.

În Moldova se ăice *hlobă*, de la rusescul și vechiul slavic, *оглобля*; polon., *hołobla*.

*Qui ne peut battre le cheval
Batte la selle ou le bast.*

Prov. Franc.

Chi non può dare all'asino, dà al basto.¹⁾

Prov. Ital.

Quien no puede dar en le asno, da en el albarda.²⁾

Prov. Span.

¹⁾ Cine nu pöte dà în măgar, dà în samar.

²⁾ Idem.

*Who cannot beat the horse, let him beat the saddle.*¹⁾

Prov. Engl.

*Man schlägt auf den Sack und meint den Esel.*²⁾

Prov. Germ.

IABAȘA

Veđi Iavașea, Ievășea.

12012 I-a atîrnat iabașaoa de nas.

P. ISPIRESCU. *Leg. I*, 1872, p. 175. — FR. DAMÉ, *II*, p. 115.

A fi cu iabașaoa la nas.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 70.

*Veđi Cinghel, Iavășea,
Ievășea.*

Îl stăpânesce cu totul, îl pòrtă după plac.

SNÓVĂ

BĂRBATUL CU IABAȘAUA.

«Doi prieteni sê 'ntîlnesc. După ce 'și dau bună ziua :

— Ia spune, nenisorule, ȓice unul din ei, cum o duci cu femeea ?

— Fòrte bine, rêsponde el, în ȓiua cununiei chiar, cum am venit a-casă, am luat un scaun care mi se pãrea cã 'mî stã în cale, și l'am trântit așa de tare în cât s'a făcut țandãri. Femeea mea cređënd cã sunt un nãbãdãios, umblã pe lângã mine ca pe lângã o bubã còptã. Eũ din parte-mi nu 'i-am ȓis pãnã aȓi nici du-te mai încolo.

— A mea m'a prostit de tot. N'am ȓi albã din pricina ei. O sã încerc sã fac și eũ ca tine.

Dupã ce ajunse a casã, se face a fi supêrat, și unde pune mâna pe un scaun, și 'l trântesce de nu se mai alege nimic de dînsul, apoi se rêsți la femea sa ȓicëndu'î cã nu îngrijesce sã fie puse lucrurile la locul lor.

— Tãrđiũ te-ai deșteptat, bãrbãțele, acum ești cu iabașaoa la nas, rêsponse femeea.» — P. ISPIRESCU.

Faire droguer quelqu'un.

Prov. Franc.

¹⁾ Cine nu pòte bate calul, lasã'l sã batã șeua.

IARMAROC

12013 * Δ A ajuns (venit) la spartul iarmarocului.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

* Δ A venit la spartul earmarocului.

V. A. FORESCU, *c. Folticenii, j. Suciava*.

Vezi *Tîrg*.

Adică pré târziu, după ce trece vremea cea cuviinciosă.

12014 * Δ Când o pune și doba, earmarocul are să fie gata.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava*.

La o próstă adunare.

IAVAȘA

Vezi *Iabașa, Ievășea*.

12015 A pune iavașaua cui-va.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 299.

Vezi *Cinghel, Iabașa, Ievășea*.

Acelaș înțeles ca la No. 12012.

IC

12016 * Δ Âmbă ca icu în caldare.

IÓN ROMAN, *teol. c. Vima-Mică, comit. Solnocului, Ungaria*.

Vezi *Cușu*.

IEDEC

12017 * Trage'l la iedec.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
j. Olt.

Adu'l aprópe de tine, să 'ți vie bine pentru a te răfu
cu dînsul.

IEVAȘEA

Veđi *Iabașa, Iavașa.*

12018 'I-a atîrnat ievășeua de nas.

HINȚESCU, p. 76.

*
'I-a pus ievașaua la nas.

Veđi *Cinghel, Iabașa,*
Ievașa.

Acelaș înțeles ca la No. 12015.

ILĂU

Veđi *Cîocan.*

12019 * Intre ilău și cîocan.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Veđi *Cîocan.*

Acelaș înțeles ca la No. 11561.

Μεταξὺ τῆ ἀκμονοῦ καὶ σφόρα.¹)

Prov. Elin.

*Inter malleum et incudem.*²)

Prov. Lat.

¹) Intre nicovală și cîocan.

Se trouver entre l'enclume et le marteau.

Prov. Franc.

Esser fra l'incudine e 'l martello.¹⁾

Prov. Ital.

Zwischen Hammer und Amboss sein.²⁾

Prov. Germ.

Between hawk and buzzard.³⁾

Prov. Engl.

Tusschen den hamer en het aanbeeld.⁴⁾

Prov. Oland.

Eg vár millum hamars og stioja.⁵⁾

Prov. Norv.

IMBLACIU

Veđi *Vorbă.*

A IMBLĂȚI

12020 * A îmblăți.

L. SĂINEANU, *Dict.*, p. 392. —
FR. DAMÉ, II, p. 126.

A bate rău.

1) A fi între nicovală și ciocan.

2) A fi între ciocan și nicovală.

3) Între șoim și uliu.

4) Între ciocan și nicovală.

5)eram între ciocan și nicovală

IMPĂCARE

12021 * [△] Mai bine o împăcare strîmbă de cât o judecată dreptă.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci,
Tutova. — E. I. PATRICIU, inv.
Smulți, j. Covurlui.

Veđi *Invoială, Jude-
cată, Pace.*

Condamnă judecățile între ómenii ca păgubitóre, chiar pentru cel care, dragă Dómne, să ădice că a căștigat.

Un mauvais accommodement vaut mieux qu'un bon procès.

Prov. Franc.

Meglio un magro accordo, che una grassa sentenza.¹⁾

Prov. Ital.

Mas vale mala avenencia que buena sentencia.²⁾

Prov. Span.

Ein magerer Vergleich ist besser, als ein fetter Process.³⁾

Prov. Germ.

Agree, for the law is costly.⁴⁾

Prov. Engl.

Betri er mögr forlíkun eun feitr prósess.⁵⁾

Prov. Island.

1) Mai bine o slabă învoielă de cât o grasă (bună) hotărîre.

2) Mai bună e o rea învoielă de cât o bună hotărîre.

3) O slabă învoielă este mai bună de cât o grasă hotărîre.

4) Impăcati-vă. căci procesul este costisitor

A ÎMPĂRȚI

Vezi *Pañu*.12022 * Δ Cine împarte, parte'și face.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 149: III, p. 121. — BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 78. — HELIAD-RĂDULESCU, p. 104. — I. G. VALENTINEANU, p. 17 & 32. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 175; *Rev. Ist.* II, p. 151. — L. ROSETTI & V. ALEXANDRI, *Mss.* — I. LUNGU, *com. Sebeșul-Mare, Transilvania.* — V. SALA, *dasc. c. Sebeșu, comitat. Bihor, Ungaria.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.* — G. MADAN, *c. Trușeni, în. Chișineu Basarabia.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurlui.* — GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — IULIU GROSOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Drăgănesci, j. Vlașca.*

*Cine împarte, partea 'și face.*IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 81.*Cine împarte, partea 'și-o împarte.*

BARONZI, p. 51.

*
Care împarte, parte 'și face.

N. ST. c. Nijopole, Macedonia.

Adică împărtitorul partea cea mai mare, cea mai bună, pururea ieă (GOLESCU).

Omul îngrijesce mai mult de el de cât de altul.

Se faire la part du lion.

12023 Acel ce mbartă, i ma mult, i ma puțin.¹⁾

PER. PAPAĞAGI, *Zweit. Jahres.*,
p. 159.

După firea lui mai lacomă sau mai dréptă.

A ÎMPLETI

Veđi *Cosifă*.

12024 Caută să împletéscă lână pë subt mătase.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 24.

Adică amestecă viclenii la vorbă, și se ădice pentru
cei fățarnici (GOLESCU).

A ÎMPROȘCĂ

12025 * A împroșcă.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 399.

Adică a ocări.

IMPRUMUT

12026 * Δ Cine dă împrumut își face dușmani.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulți*,
j. Covurluiu.

Veđi a *Imprumută*.

Când trebuie să ți se înapoieze ce ai împrumutat.

12027 * Δ Nu dă împrumut că ți faci dușmani.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți*,
j. Covurluiu.

Acelaș înțeles sub formă de oprire.

12028 * △ Imprumutu se dă cu vîrf și îndesat.

S. MIHĂILESCU, *Sezăt.* I, p. 220.
— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluți.

Veđi *Datoric.*

Trebue să înapoieze mult mai mult de cât ai primit.

12029 * △ Imprumul nu trăiesce.

GR. POENARU, *c. Rassa, j. Ialomîța.*

Veđi *Datoric.*

1° Adică lucrul împrumutat.

2° Pierđi adese-orî banii pe cari i-ai dat cu împrumut.

A ÎMPRUMUTĂ

Veđi *Făină, Cap. IX, c. Mare.*

12030 Nu împrumută pe cel ce voiesci să'l aibi prietin.

C. DIN GOLESCĂ, p. 26.

Acelaș înțeles ca la No. 12027.

12031 Carle pesundaē, pîierde capu; carle re-galaē, cumpera. ¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.,*
I, p. 10.

Ne învață, ca și dicerea de la No. 12027, să nu dă'mi cu împrumut

A SE ÎMPRUMUTĂ

12032 * △ Să nu te împrumuți de la omul sărac.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Delu-*
Mare, j. Tutova.

Veđi *Bogat.*

Acelaș înțeles ca la No. 11238.

¹⁾ Cine împrumută pierde capotela: cine...

12033 Te împrumuți nuele,
Gardul se prăpădesce,
Datoria nu putreșce.

A. PANN, III, p. 110.

Veți *Datorie*.

Acelaș înțeles ca la No. 11819.

Cel ce se împrumută se face servul creditorului său.

Prov. Solom., XXII, p. 7.

12034 Când se împrumută îi fată vaca, și când
întorce împrumutul îi móre vițelul.

P. IȘPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 176. — HINȚESCU, p. 57.

* Δ

*Când ieà împrumut îi fată vaca, iară când
trebue să plătescă îi móre vițelul.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veți a *Dà*.

Pentru cei răi de plată.

Ami au prêter, ennemi au rendre.

Prov. Franc.

Chi impresta, male annesta.¹⁾

Prov. Tosc.

*Quien presta, no cobra; y si cobra, no todo, y si
todo, no tal; y si tal, enemigo mortal.²⁾*

Prov. Span.

Leihen macht Freundschaft, Wiedergeben Feindschaft.³⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Cine împrumută, umple rău.

²⁾ Cine împrumută nu dobândește; și dacă dobândește, nu tot; și dacă tot, nu la fel; și dacă la fel, inamic de mörte.

*He that does lend, loses his friend.*¹⁾

Prov. Engl.

*Man lånar sin vän och krafver sin ovän.*²⁾

Prov. Sved.

IMPRUMUTARE

Veđi *Făina*.

12035 Fă împrumutări și te așteptă la supărări.

BARONZI, p. 63.

Fă împrumutări și te gătesce de supărări.

G. MUNTEANU, p. 60. — HINȚESCU, p. 78 — D-na E. B. MAWR, p. 41.

Veđi *Imprumut*.

Acelaș înțeles ca la No. 12027.

*Citius usura currit quam Heraclitus.*³⁾

Prov. Lat.

Argent emprunté porte tristesse.

Prov. Franc.

*Quando impresti il tuo danaro
Ti hai comprato un giorno amaro.*⁴⁾

Prov. Ital.

*Pan ageno caro cuesta.*⁵⁾

Prov. Span.

*Borgen macht Sorgen.*⁶⁾

Prov. Germ.

1) Cine împrumută își pierde prietenul.

2) Imprumuți prietenului și aduceți aminte dușmanului.

3) Dobânda alergică mai țute de cât Heraclit.

4) Când împrumuți banul tău, ți-ai cumpărat o zi amară.

5) Pânea străină costă scump.

6) Baza asigură.

He who goes borrowing.

Goes sorrowing. ¹⁾

Prov. Engl.

Borgen maakt zorgen. ²⁾

Prov. Oland.

IMPRUMUTAT

12036 **Lucru împrumutat**
Plătesce un căcat. ³⁾

HINȚESCU, p. 78.

Veți *Imprumut.*

Lucrul împrumutat să-l privești ca pierdut.

12037 * △ **Par'că 'i de împrumutat.**

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluțu.

Când nu îngrijim de un lucru.

INAINTE

12038 **Ca cuvîntul din poveste:**
Inainte mult mai este.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 207.

Arată un drum foarte lung. Țicere din basme.

INCHEIETORI

Veți *Soră.*

A INCONDEIĂ

12039 * **A încondeiă pre cine-va.**

FR. DAMÉ, I, p. 160. — G. PO
BORAN, *inst. j. Olt.*

* Veți *a Așterne.*

¹⁾ Cine face împrumutări, își gătesce supărări.

²⁾ A împrumuta aduce griji.

A vorbì de rău pre cine-va; a'l așterne la cine-va.

«Bine l'ai încondeiat!»

INCURCĂTURĂ

12040 Din încurcătură în împleticire.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 161. — HINȚESCU, p. 78.

Adică din rău în mai rău.

INDREPTAR

12041 Indreptarul nu mai mult pre lucrul strîmb, de strîmb dovedesce, de cât pre sine de drept.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 30.

Asemănându'l cu cei-l-alți cunoscem cât prețuesce un om.

A INDRUGĂ

Vezi *Cap. V, c. a Indrugă, Moș, Țită, Vorbă.*

12042 * Δ A îndrugă.¹⁾

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

A spune vorbe multe, chiar și minciuni.

INGINER

12043 * Plan de inginer chîor.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluini.*

Când unul vorbesce una și vré ca să se înțelégă alta.

¹⁾ Din greșelă dîcerile de sub No. 5357 și 5358 s'au trecut în capitoul V

12044 * Inginer de poduri.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 419.

Haïmana, om care bate podurile tótă ziua.

A SE ÎNJUGĂ

Veđi *Car.*

12045 * Δ A se înjugă cu cine-va.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursesci*,
j. *Vasluiu*. — GR. ALEXANDRESCU,
magistr. j. Putna.

A se împrieteni, a se întovărăși cu cine-va.

«Nu te înjugă cu el daca nu vreți să te căesci mai târziu.»

A ÎNNEGRÎ

12046 Va s'o 'nnegréscă din albă,
Va și mâini albe să aibă.

A. PANN, II, p. 157. — HIN-
TESCU, p. 79.

Pentru cei cari vroesc folósele unei afaceri, dar nu și neajunsurile ei; cari vor, cu alte cuvinte, ce-va peste putința.

12047 * Înnegrind pe altu nu te albesci pe tine.

AL. MARTINIAN, *c. Bucuresci*,
j. *Ilfov*.

Dacă alții sunt răi, nu te face acésta pe tine mai de trebă.

A ÎNNODĂ

12048 * Δ Cum înnođi așa desnođi.

V. SALA, *dasc. c. Chișcoi*, *co-*
mit. Bihor, Ungaria.

ÎNNODĂTURĂ

12049 Cele mai tari înnodături mai lesne se rup.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Adică cea mai mare dragoste îndată se pierde (GOLESCU).

ÎNSĂRCINAT

12050 Cel însărcinat
Pururea cocoșat.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 76.

Vezi *No.* 5080.

Adică se plăcă sarcinii (GOLESCU).

ÎNTĂIU

12051 * Δ Asta nu 'i nici cea d'întăiu nici cea din urmă.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Crângu,*
j. Tutova.

Omul nu se poate să nu greșescă când*și când.

12052 Ce e întâiu nu e pe urmă.

A. PANN, II, p. 148. — HIN-
ȚESCU, p. 4.

Ce este la început e mai bine.

A ÎNVĚȚĂ

Vezi *Burtă, Carte, Copi-*
lărie, Praștie, Stomah, Vre-
me.

12053 * Ce înveți la tinerețe, aceia scii la bătrânețe.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28; II,
p. 3. — HINȚESCU, p. 83. — V.
A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Su-*

*Câte 'nveți ađi la ȝionatec, va să ți scii la
aușatec.¹⁾*

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg.*,
p. 99.

Prin urmare trebuie să învățăm la tinerețe.

Quæ a puero discuntur, tenacius hærent.²⁾

Prov. Lat.

*Ce qu'on apprend au berceau
Dure jusqu'au tombeau.*

Prov. Franc.

*Quell che se impara in temp de gioventù, se des-
mentega ma pù.³⁾*

Prov. Lomb.

Lo que se aprende en la cuna, siempre dura.⁴⁾

Prov. Span.

*Am längsten behält man das, was man in der
Jugend gelernt hat.⁵⁾*

Prov. Germ.

What we first learn, we best ken.⁶⁾

Prov. Scoț.

12054 * \triangle *Invață la tinerețe ca să scii la bătrânețe.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci,*
j. Vasluju.

* *Trebue a învăța la tinerețe ca să scii la
bătrânețe.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j,*
Putna.

¹⁾ Ce înveți ađi la tinerețe, o să scii la bătrânețe.

²⁾ Cele cari se învăță la tinerețe, țin mai sdraven.

³⁾ Ceea ce se învăță în vremea tinereței, nu se mai uită nici odată.

⁴⁾ Ceea ce se învăță la légân, ține în tot-dé-una.

⁵⁾ Să scie mai mult ce se învăță la tinerețe.

Acelaş înţeles ca la No. 12053, sub formă de povăţă.

12055 * \triangle Ce n'a învăţat Ioniţă nu mai învaţă Ion.

*Scól. Norm. Inv. Cl. VI, prin
P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Acelaş înţeles ca la No. 12054.

*Was Hänschen nicht lernt, lernt Hans nimmer-
mehr.¹⁾*

Prov. Germ.

12056 * \triangle Cine învaţă la tinereţe
Se odihnesce la bătrâneţe.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28 ; II,
p. 3. — HINŢESCU, p. 82. — D-r
GASTER, *Lit. Pop.*, p. 218. — *Se-
min. Centr. Buc. Cl. VIII, prin
P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Acelaş înţeles ca la No. 12054, arătându-se tot de odată
şi folósele învăţătorei la tinereţe.

*Il faut travailler en jeunesse
Pour reposer en vieillesse.*

Prov. Franc.

Travaglia da giovanu per gode da vecchiu.²⁾

Prov. Corsic.

*Schwere Arbeit in der Jugend ist sanfte Ruhe
im Alter.³⁾*

Prov. Germ.

Eident youth maks easy age.⁴⁾

Prov. Scoţian.

¹⁾ Ce nu a învăţat Ioniţă nu învaţă Ion nici odată.

²⁾ Lucrăză la tinereţe ca să te bucuri la bătrâneţe.

³⁾ Muncă grea la tinereţe e liniste dulce la bătrâneţe.

Ung doms möda är älderdoms ro.¹⁾

Prov. Svedez.

12057 Învățã și tu, acum la bătrânețe.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.

Să ȃice pentru cei bătrâni, în bătaie de joc (GOLESCU).

12058 A învățã nici când e târziu.

KÁROLY ÁCS, p. 79.

Căci învățătura e în tot-dé-una folositoare.

Ogni edàde est a tempus de imparare.²⁾

Prov. Sard.

Keiner ist zu alt zum Lernen.³⁾

Prov. Germ.

Never too old to learn.⁴⁾

Prov. Engl.

Ingen er for gammel til at lære.

Prov. Danez.

A jó pap holtig tanul.

Prov. Maghyar.

Dobrý knez do smrti se nči.

Prov. Cech.

Добаръ попъ до смрти се се уци.

Prov. Sîrb.

¹⁾ Ostenela la tinerețe e liniștea bătrâneței.

²⁾ La ori-ce vîrstă e vreme de învățat.

³⁾ Nimeni nu e prę bătrân ca să invete.

12059 * \triangle Cine nu învață la tinerețe, va plânge la bătrânețe.

DIM. POPOVICIŪ, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 12056.

12060 Cine ce învață
Mórtea îl desvață.

HINȚESCU, p. 82. — IULIŪ GROF-ȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria* — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — E. I. PATRICIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

1° O deprindere înrădăcinată în om nu o mai poți înlătură.

2° Se ȃice și pentru sciință.

*Ce qui s'apprend au ber
Ne s'oublie qu'au ver.*

Prov. Franc.

*Lo que en la leche se mama
En la mortaja se derrama.¹⁾*

Prov. Span.

12061 Cine sē învață, la grópă sē dēsvață.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 83.*

Adică năravurile cele rele, ce dē mici copii le învęțăm, până la sfirșit nu le pierdem (GOLESCU).

12062 Cine ori-ce învață
Nu uită în vięță.

A. PANN, I, p. 60. — HINȚESCU, p. 83.

* △

*Ceea ce a învățat nu mai desvătă.*GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, j.
Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 12060.

12063 * △ **Omul cât trăesce învață, și tot móre ne-
învățat.**A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28 ;
II, p. 4. — HINȚESCU, p. 132. —
M. PĂSCULESCU, *la Intîln.*, p. 8.
AVR. CORCEA, *paroh*, c. Coșteiu,
Banat. — A. MARINESCU, *inv.* c.
Humele, j. Argeș.*Tot învățăm, cât trăim,
Și ne-învățati murim.*A. PANN, I, p. 171. — HINȚESCU,
p. 83. — D-R GASTER, *Liter. Pop.*,
p. 218.

* △

*Tot învățăm și învățati nu mai suntem.*GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, j.
Putna.

*

*Omul cât bânéză 'nveată, ș'tot n'invățat móre !*I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.**Cât bânéză omul 'nveată și tut móre n'invățat.*ANDREI AL BAGAV, *Cart. Aleg.*,
p. 99.Veđi *Invățatură*.1° Șciința e atât de mare în cât nimeni nu póte đice :
acuma le sciũ tóte.2° Experiența omului cresce pe đi ce merge, și tot
greșesce*Așa 'i omul, cât trăesce
Tot învață și greșesce.*

S'impara tanto, quanto si vive.¹⁾

Prov. Ital.

Man lernt so lange man lebt.²⁾

Prov. Germ.

We are aye to learn as lang as we live.³⁾

Prov. Scoțian.

Man lærer saa længe man lever.⁴⁾

Prov. Danez.

12064 * Δ Omul tot învață până móre.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 12063.

12065 Omul ori cât trăesce
Invățând se folosesce.

HINȚESCU, p. 134. — *Cart. Cit.*,
II, p. 16..

Acelaș înțeles ca la No. 12064.

12066 * Δ Omul móre de bătrân și tot nu le învață
pe tóte.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Acelaș înțeles ca la No. 12063.

12067 * Δ Omul tot mereu învață și nu se învață.

ANDREI MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, j. Argeș.

Acelaș înțeles ca la No. 12066.

¹⁾ Inveți cât trăiesci.

²⁾ Inveți cât trăiesci.

³⁾ Avem de învățat atât cât trăim.

⁴⁾ Inveți cât trăiesci.

- 12068 * Δ
Când înveți mai bine
Altul caută la tine.

G. H. MIHALACHE, *inv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Cel învățat e bine privit, cinstit și laudat de toți.

- 12069 De cine nu învață
Relele s'acață.

I. G. VALENTINEANU, p. 49.

Ne-fiind învățat greșesc sau nu scie să se folosască, în anumite împrejurări.

- 12070 Tu stai să 'l înveți de bine
Și el te 'nvață pe tine.

A. PANN, I, p. 93.

Pentru cel nerod.

- 12071 * A învățat ce a uitat alții.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 229.
— FR. DAMÉ, II, p. 225.

A învățat, alții ce a uitat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 172;
III, p. 154.

Nu scie nimica.

- 12072 * Când ti duceai tine s'lu 'nveți, eū me
turnam.¹⁾

ILIE GHICU, *stud. c. Abela, Epir.*

Bătrânii mai multe sciū de cât cei tineri.

- 12073 * Δ
Așa mare încornorat,
N'am învățat.

E. I. PATRICOIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

* △

*Așa nalt și cornorat,
N'am învățat.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

Când cine-va, în vorbire, vré să scape de o greutate nesciind ce să răspundă.

Arată și nepriceperea.

SNÓVĂ

Unul aveà un băiat ce se înstréinase, pentru cât-va timp, fiind dus la vre-o școlă saș meșteșug. Venind într'un târziu la părinți, începe să se laude că el, printre streinî, a învățat multe și de tóte, și mai cu sémă scie să vorbescă multe limbî.

Atunci tatăl, luându-l într'una din ȕile la câmp, începe să'l întrebe: «Acest lucru cum se chiémă în limba cutare? Dar acesta? Dar acesta?» El însă răspundeà cum îi veneà lui la socotélă, fără ca tatăl sèu să înțelegă.

La urmă, dând peste un bivol, tatăl sèu îl întreabă:

«— Dar acesta cum se chémă pe acolo?

El însă, după ce se mai gândesce, îi răspunde:

«— *Așa mare, încornorat, n'am învățat!*»

* △
12074 *Așa mic și pițigăiat,
N'am învățat.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

Acelaș înțeles ca la No. 12073.

SNÓVĂ

«Ci-că un om, care fusese prin țera turcescă, fu întrebat într'o ȕi de altul mai șiret.

— Ei, ai învățat turcesce cât ai umblat p'acolo?

— Am învățat puțin.

— Cum se chémă boul, pe turcesce?

— *Așa nalt și cornorat, n'am învățat.*

— Dar ac?

— *Nici așa mic și pițigăiat n'am învățat.*

*
12075 *'Nvétă ursa di la munte. 1)*

I. COYAN, *prof. c. Perivoli, Epir.*

Apoi tu nu o să înveți!

12076 * A învățat la trócă.

ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele,*
j. Dolj.

Pentru cel care e lipsit de ori-ce învățatură.

12077 * A învăță păsăresce.

TACHE IONESCU, *Timp. 11 febr.*
1898.

Adică cuvînt cu cuvînt, pe din afară, fără a înțelege ce învață.

Apprendre comme un perroquet.

Prov. Franc.

INVĚȚAT

Vezi *Copil.*

12078 Omul învățat o palmă dă loc n'are, dar și lumea totă țera lui.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 9.*

Adică cel învățat, ori unde s'o duce, își găsesce pâinea sa (GOLESCU).

12079 * \triangle Nime nu s'o născut învățat.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat. — Semin. Centr. Buc. Cl.
VII, prin P. GĂRBOVICIANU, prof.

* \triangle *Nimene nu se nasce învățat.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți,*
j. Covurlu.

1° Pentru cei cariî nu sunt dumiriți într'o împrejurare óre-care; experiența se dobândește cu vîrsta și după ce te ai lovit cu capul de multe.

2° Pentru cei cariî se laudă cu sciința lor, arătînd că s'au învățat la trócă, adică pe din afară, fără a înțelege ce învață.

12080 * \triangle Omul învățat are stea în frunte.

GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresci, j. Tutova.* — D-na EC. ȘIȘ-MAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.* — V. A. FORESCU, *c. Folticenii, j. Suciava.*

Învățătura deosebesce omul de obște.

INVĂȚĂTOR

Vezi *Vreme.*

12081 Învățătorule, învață-te pre tine însu'ți mai întâiu!

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 147.

Vezi *Doctor.*

Pentru cei cari dau sfaturi altora, și nu știu ei singuri cum să se porțe.

^v Ἀλλων ἰατρός, αὐτὸς ἔλκεσι βρώων.¹⁾

PLUTARCH.

*Aliorum medicus, ipse ulceribus scates.*²⁾

Prov. Lat

Médecin guéris toi toi-même.

Prov. Franc.

12082 Picioarele-ți să rôdă pragurile învățătorilor.

A. FANN, I, p. 171.

Picioarele-ți vor rôde pragurile învățătorilor.

HINȚESCU, p. 144.

Căci prin învățătură numai ajungem om, din ne-om ce eram.

1) Doctorul celor-l-alti, tu singur plin de rani.

2) Idem

12083 Care vré a fi sie'si învățator are un prost
scolar.

G. I. MUNTEANU, p. 60.— HIN-
ȚESCU, p. 83.

Căci autodidacții învățând fără nici o socotélă, rare-orî,
cu mare greutate și numai dacă sunt înzestrați cu da-
rurile excepționale, pot adună o învățatură mai de sémă.

ÎNVĂȚĂTURĂ

Veđi *Mâncare*.

12084 * Omul cât trăesce învățatură (în) de a-
juns nu dobândește.

V. A. FORESCU, c. *Folticenă, j.*
Suciava.

Veđi a *Învăța*.

Acelaș înțeles ca la No. 12063.

S'impara tanto, quanto si vive.¹⁾

Prov. Ital.

Man lernt so lange man lebt.

Prov. Germ.

We are aye to learn as lang as we live.²⁾

Prov. Scoțian.

Man lærer saa længe man lever.⁴⁾

Prov. Danez.

12085 * Unde e învățatură multă e și nebunie
multă.

B. P. HĂȘDĂU, *Colum. Traian*,
1882—83, p. 242.

¹⁾ Inveți cât trăiești.

²⁾ Idem.

³⁾ Avem de învățat atât cât trăim.

⁴⁾ Inveți cât trăiești.

Căci adeseori omul învățat se crede a tot știutor, și în stare de a pricepe și a face ori-ce.

A se vedé ȕicerea de la No. 12085.

«Mai încolo, Moldovenii, nu numai că nu sunt amatori de litere, dar încă le și urêsc mai cu toții. Nicî chîar boferii nu cunosc, nicî măcar din nume, artile și sciințele. Ei cred că ômenii învățați își pierd mintea în cât dacea vrêu să laude sciința cui-va, ȕic că a *înebunit de prea multă învățatură.*» — DIM. CANTEMIR, *Descr. Mold.* p. 138.

Unde este multă înțelepciune acolo este și multă scârbă; și cel ce înmulțesce sciința, înmulțesce durerea.

Eclesiast, 1. 18.

* Δ
12086 La un sac de învățatură trebuie un car de minte.

ILIE HOCIOTĂU, *stud. c. Selîște, conăt. Sibii, Transilvania.*

Învățătura e bună, dar mintea și mai bună.
A se vedé ȕicerea de la No. 12085.

12087 Nu este sirman acela care nu are părinte, ci acela care nu are minte și învățatură.

C. DIN GOLESCU, *Adun. Pilde, p. 1.*

* Δ
*Nu e sărac cel ce n'are tată și mamă
Ci cel ce n'are învățatură bună.*

HINȚESCU, p. 167. — P. ISPIRESCU, *Leg. 1.* 1872, p. 176. — NIC. MATESCU, *inv. c. Movilița, j. Putna.*

Arată prețul învățaturii.

A se observă diferitele înțelesuri, succesive, prin cari a trecut cuvîntul *sirman* sau *sërman* adică: «copil născut dintr'o căsătorie ne-recunoscută de lege», mai târziu: «orfan» și astă-ȕi: «sărac».

* Δ
12088 Învățătura nu se cumpără pe bani.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Suceava, j. Comandău.*

* △

*ÎnvĚțătura nu o poți cumpĚra pe bani.*V. SALA, *dasc. c. Ds ForrĚu,*
*comit. Bihor, Ungaria.*Veđi *Ban.*

Dar cu rĭvnă și muncă alĚsă.

12089 **ÎnvĚțătura e grea muncă!**DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 138.

Acelaș înțeles ca la No. 12088.

Sciința se dobĚndesce cu durere.

ESCHYL.

12090 *
ÎnvĚțătura nu e cĚrpă să o mototolesci,
și să o bagi în sĭn.

Acelaș înțeles ca la No. 12088.

12091 * △
Rădăcinile învĚțăturĚi sunt amare, dar
fructele dulci.*Semin. Centr. Buc. Cl. VII, prin*
P. GĚRBOVICEANU, prof.

* △

Rădăcina învĚțăturĚi e amară, dar rodul
*eî ũ dulce.*G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chi-*
*șĚneŭ, Basarabia.*Veđi *No. 1095.*

Acelaș înțeles ca la No. 12089.

12092 * △
Omuli cu învĚțătură
Ĭi curge miere din gură.C. DARĬU, *Gazet. Transilv.* 1898,
No. 124. — GR. POĬENARU, *ĭnv. c.*
Rassa, j. Ialomița. — GH. MIHA-
LACHE, ĭnv. c. Șendresci, j. Tutova.
— C. TEODORESCU, *ĭnv. c. Crusesci,*
j. Vasluiu. — D-ra EC. ȘIȘMAN, *ĭnv.*
c. Adam, j. Tutova.

12093 Invățătura cea mai bună avuție.

G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.*,
p. 31.

Căci nu o pierdi nici odată, și, ca Bias, poți să ȳci:
«*Duc cu mine tótă averea mea.*»

*Der Weise allein ist reich.*¹⁾

Prov. Germ.

12094 * Nu e omul nici odată bătrân, când e vorbă de învățătură.

IDEM, *Calend. Român*, 18.

Veđi a *Invăță.*

Acelaș înțeles ca la No. 12058.

*Ogni edàde est a tempus de imparare.*²⁾

Prov. Sard.

*Keiner ist zu alt zum Lernen.*³⁾

Prov. Germ.

*Never too old to learn.*⁴⁾

Prov. Engl.

Ingen er for gammel til at lære.

Prov. Danez.

A jó pap holtig tanul.

Prov. Magyar.

Dobrý knez do smrti se nči.

Prov. Cech.

1) Înțeleptul singur e bogat.

2) La ori-ce virstă e vreme de învățat.

3) Nimeni nu e pré bătrân ca să învețe.

4) Nici odată nu e bătrân ...

Добаръ попъ до смрти се се уци.

Prov. Sîrb.

12095 **Invětătura dată rău**
Se sparge în capul teŭ.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 3.

Când o păți în urma învětăturilor date de tine.

SNÓVĀ

Nastratin erà un Hogea (dascal sau învětător)
Care a rămas de basmu până astă-đi tutulor,
Pentru că erà din fire cam p'o ureche, năsdraŭan,
Nu'l găsesci însă, în faptă, să fi fost vre un viclén.
El ședěnd odată 'n școlă, ce îi dete în simplul gând:
«Ascultați copii le đise, (cu 'ntimplare strănutând)
Să scitiți d'astă-đi înainte că eŭ, când voŭ strănută,
Toți, bătěnd îndată 'n palme, să'mi điceți: hair-ola. 1)»
Cu 'ntimplare dar odată gălěta în puț cāděnd,
Și cu ce să scôtă apă pentru școlă ne-avěnd
Hogea porunci îndată ca din toți ai sěi școlari
Să se lase 'n puț s'o scôtă vre-unul din cei mai mari.
Merg școlarii toți în grabă, pe lângă puț se adun,
Dar privind ș'adînc veděndu'l n'a vrut să intre nici un.

* * *

Deci veděnd că curagiŭ n'are nici unul din căți erà
Hotărî 'n cela din urmă el într'însul a intră,
Și s'a desbrăcat de tôte, cu capul gol și descult,
Legat cu un ștrěng de mijloc, școlarii 'l lăsară 'n puț.
După ce găsi gălěta și după ce o legă,
Către școlari dete gură și să'l tragă le strigă.
Ei pornind cu toți d'odată să'l tragă în sus de jos
Și tocmai cam pe la gura puțului, când fu el scos,
Razele luminii îndată 'l gādilară 'n nas
Și începě să strănute una într'alta 'n acel ceas.
Ei cum aud că strănută aminte 'n grab 'și aŭ adus.
De porunca lui cea dată, (după cum am spus mai sus).
Și cu toții de odată funea din mâini lăsând,
Începură-a bate 'n palme și: hair-ola! strigând,
Bietul Hogea cade îndată ca un dovlěc jos trântit
Până în fund, își sparge capul de päreți fiind lovit.
După ce eși în urmă de acei nerođi copii tras,
Jupuit, ca vai de dînsul, la picîore, mâini și nas,
Đise: «Nu e vina vîstră, ci-a mea că n'am judecat,
Și-ast-fel de cinste neródă ca să'mi dați v'am învětat;
Care 'n cele după urmă din pricină 'i ajunseŭ
Cu picîore, mâini belite și cu cap spart m'alesěu.

A. PANN.

12096 La ori-ce învățătură
Nu grăbi peste măsură.

A. PANN, II, p. 16. — HINȚESCU,
p. 83.

Căci știința ca și experiența încet și cu multă trudă
se pot dobândi

INVOIÉLĂ

Veđi *Judecată*.

12097 * Δ Mai bine o învoiélă strîmbă de cât o
judecată dréptă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 79; III,
p. 28. — BARONZI, p. 50. — HIN-
ȚESCU, p. 83. — I. NEGRUZZI, *Conv.*
Liter., XII, p. 6. — V. ALEXANDRI
& L. ROSETTI, *Mss* — M. LUPESCU,
înv. c. Brosceni, j. Suciava. — AVR.
CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat*.
— *Scol. Norm. Inv. Cl. VI, prin*
P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

*E mai bine o învoiélă strîmbă de cât o
judecată dréptă.*

A. PANN, *Archiv*, p. — C. NE-
GRUZZI, I, p. 248.

* Δ O învoiélă strîmbă e mai folositóre decât
o judecată dréptă.

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j.*
Suciava. — H. D. ENESCU, *înv. c.*
Zamostea, j. Dorohoi.

Veđi *Impăcare, Jude-*
cată, Pace.

Să fugi de judecată căci, chiar cel care câștigă în fața
judecăței, tot păgubit rămâne.

«Nu te încređi în judecata patriei tale? ȕicea unul
lui Alcibiad. — Nu m'aș încrede, nici în mumă mea, căci
mi-ar fi frică că, fără să vré, să nu ieă pietricica négră

Un méchant accommodement vaut mieux que le meilleur procès.

Prov. Franc.

*Ein magerer Vergleich ist besser als ein fetter Process.*¹⁾

Prov. Germ.

*Meglio un magro accordo, che una grassa sentenza.*²⁾

Prov. Ital.

*Mas vale mala avenencia que buena sentencia.*³⁾

Prov. Span.

*Agree, for the law is costly.*⁴⁾

Prov. Engl.

*Betri er mögr forlíkun eun feitr prósess.*⁵⁾

Prov. Isl.

12098 * **Bună învoiělă, rea tocmělă.**

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133;
II, p. 86. — HINȚESCU, p. 83.

Când ai făcut o învoiělă próstă pentru tine, ne-tocmindu-te bine la început.

IOTĂ

12099 * **Nici o iotă.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 219. —
L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 438. — FR.
DAMÉ, I, p. 258.

Adică nimic.

«Nu schimb nici o iotă din hotărîrea mea.» — P. ISPIRESCU.

1) O slabă învoiělă este măi bună de cât o grasă hotărîre.

2) Măi bine o slabă învoiělă de cât o grasă hotărîre.

3) Măi bună e o rea învoiělă de cât o bună hotărîre.

4) Impăcați-vă, căci procesul este costisitor.

Pas une virgule.

Prov. Franc.

A SE ISCĂLI

12100 * Δ S'o iscălit lăbos.

V. IFRIM, *elev. Scol. Norm. Bêrl.*
c. *Corodesci, j. Tutova.*

Nu scie să scrie și, daca scie, scrie ca talpa gâscei.

IȚĂ

12101 * Δ
Printre ițe și fuscei
Pasce o scrófă cu purcei;
Printre ițe și între spată
Pasce o iépă deșelată.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Să ȃice pentru o pânză îngustă.

12102 * Δ
Când se schimbă ițele
Par'că sbóră mâțele.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari,*
j. *Mehedinți.*

Celei care nu scie să lucreze.

12103
Daca 'și încurcă ițele
Își perde și mințile.

A. PANN, II, p. 70. — HINȚESCU,
p. 84.

Când îi merge rău unuia.

12104 * Δ
'I-au țesut ițele.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

12105 * Δ
S'au încurcat ițele.

D-na ECAT. ZANNE, c. Popeni,
j. Fălciu. — FR. DAMÉ, II, p. 237.

* Δ
S'au încurcat ițele.

V. A. FORESCU, c. Folticeni, j.
Suciava.

Veđi Cap. X, c. Lână.

Lucrul merge rău.

«De aci încolo i s'au încurcat ițele.»

12106 *
A încurcă ițele cui-va.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 443. —
M. CANIAN, *public.*, j. Iași.

A'i strică planul.

12107 * Δ
A fi (cam) în patru ițe.

FR. DAMÉ, II, p. 237. — T. SPE-
RANȚĂ, I, p. 9. — G. POBORAN,
inst. j. Olt.

1° A fi bét.

Unu 'i cam în patru ițe
Altul bine afumat.

T. SPERANȚĂ.

2° A fi trup și suflet. Arată o legătură puternică între
ómeni.

12108 * Δ
A se schimbă ițele.

M. PĂSCULESCU, *Intiln.*, p. 5.

A se schimbă mersul lucrurilor.

«Alt-fel se schimbă ițele acum.»

12109 * A veni (cu jalba) în proțap.

FR. DAMÉ, III, p. 291. — N. FILIMON, *Clocot*, p. 281.

Veđi *Proțap, Rogojină*.

A se plânge sus și tare, într'un mod sgomotos.
A se vedea origina acestei điceri la No. 12665.

12110 * Δ Jalba fetei hatir n'are.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Puiesci, j. Tutova*.

Nu e ca a nevestei, care scie cum să te ademenescă.

A JUDECĂ

Veđi *Față, Lup, a Ședé, Turc*.

12111 * Δ Intăiu judecă-te pe tine, și apoi judecă pe altul (alții).

S. MIHĂILESCU, *Șezăt*, I, p. 220.
— V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava*.

* Δ *Judecă-te pe tine, apoi pe altul.*

V. SALA, *dasc. c. Căcăcenii, comit. Bihor, Ungaria*. — DIM. POPOVICIŪ, *inv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*.

* Δ *Intăiu judecă-te pe tine și apoi vorbesce de altul.*

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

Veđi *Ochii*.

Sfat ca să nu critice cine-va pe un altul, căci nu e om fără cusur. Precum a đis Hristos: *acel din voi care este fără păcat, să îl arunce din întâi piatră*.

12112 * Δ Nu judecà ca să nu fii judecat.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 114.
— DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 483.
— M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, j. Mehedinți.*

Acelaș înțeles ca la No. 11211.

Nu judecați ca să nu fiți judecați.

MATEI, 7. 1. — LUCA, 6. 37;
Rom., 2. 1. & 14. 3. 4. 10. 13; 1.
Cor., 4. 3. 5.

12113 Cum se judica, așa se va fi judeceit.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 12.

Să fim îngăduitori pentru alții, căci nimeni nu este fără de greșală.

12114 Nu căutând la față faceți judecata!

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.*, p. 439.

Acelaș înțeles ca la No. 3286, sub formă de povață.

Nu judecați duple față, ci judecați duple drépta judecată.

ION, 7. 24. — *Prov. Solom.* 24. 23.

12115 * Δ Judecà întâiu pe om ș'apoi îl spînzură.

V. A. FORESCU, *c. Mălini, j. Suciava.*

* Δ *Judecă-mă și apoi mă spînzură.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Când unul te acuză de o faptă rea, fără să fi cercetat, mai întâiu dacă acuzarea ce ne aduce este dréptă.

12116 * \triangle El judecă, el spînzură.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p. 473.

Vezi *Turc.*

E tare și mare, totul atîrnă numai de la dînsul.

Măria-Ta de judeci
Măria-Ta nu spînzurî;
Dobrișénu *el judică*
Dobrișénu *el spînzură.*

Poes. Pop.

12117 * Lesne a judecă pe altul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 3; I,
p. 7. — HINȚESCU, p. 85.

* \triangle *Lesne e a judecă pe altul.*

V. SALA, *dasc. c. Lunca, comit. Bihor, Ungaria.*

Fie-care se crede măi priceput, măi cu minte de cât altul.

12118 * \triangle A judecă bine pre cine-va.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.*

1° A'l luà la rãfuielã.

2° A'l bate.

«*Bine mi'l judecă.*»

A SE JUDECĂ

Vezi *a Judecă.*

12119 Puneți căciula dinainte și te judecă singur.

* △

Puneți căciula înainte și te judecă singur.

A. PANN, III, p. 27. — HINȚESCU, p. 21. — D-r GASTER, *Liter. Pop.*, p. 215. — D-ra ECAT. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova*. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu*. — GR. POIENARU, *îng. c. Rassa, j. Ialomița*.

* △

Puneți căciula înainte și te judecă.

NIC. MATESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna*.

Nu alergă la judecata altuia, judecă singur căci: *judecata e în capul omului*.

După D-r Gaster isvorul acestei điceri este povestea orientală «*Patru-đeci de veziri*».

Veđi R. Köhler, la *Gonzenbach Sicilianische Maerchen*, No. 8, Vol. II, p. 208.

12120 Puneți căciula jos și, după ce te veđ judecă la dînsa, fă ce ți-ai pus în gînd.

P. ISPIRESCU, *Leg. I*, 1872, p. 180. — HINȚESCU, p. 21. — D-r GASTER, *Liter. Pop.*, p. 215.

Hotăresce singur după o matură chibzuială.

12121 Oiu să mă judec până 'n pânzele albe.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 8.

O să mă judec până 'n pânzele albe.

HINȚESCU, p. 86. — VARRON, p. 6.

Veđi *Cap. XII, c. Pânză*.

Să đice pentru cei ce mor prin judecări (GOLESCU).

12122 * △ Cine se judică, adesa ori perde un bou și câștigă o pisică.

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursesci, j. Vasluu*.

Cine umblă în judecări e în tot-dé-una păgubit, chiar

JUDECATĂ

Vezi *Dumneștii, Cap. XIII,*
c. *Judecată.*

12123 Cu mortul de cât cu viul judecată a avé
mai lesne.

DEM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.,* p.
282.

Căci de al doilea numai poți scăpa.

12124 * △ Judecata îi cu nasu de céră.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. *Covurluțu.*

Vezi *Nas.*

Nu scii cui o să se dé dreptate. Póte celui care nu o
are. Vezi No. 4077.

12125 Judecata e ca o trăsură cu două oiști,
când înainte, când înapoi o poți mâná.

HINȚESCU, p. 85.

Vezi *Proșap.*

O sucesce judecătorul după plac.

12126 * △ Când ai vre-o judecată
Pregătesce-te de plată.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șen-*
dresci, j. Tutova. — NIC. MATEESCU,
inv. c. Movilița, j. Putna.

Când te-apuci de judecată
Pregătesce-te de plată.

AL. ODOBESCU & SLAVICI, *Cart.*
Cit.

Judecata cere banii mulți și, adeseori, chiar cel care
câștigă tot păgubit rămâne.

12127 * Judecățile adeseori te duc la covrigi.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni, j.*
Suciava.

Acelaș înțeles ca la No. 12122 exprimat cu mai multă

12128 * Δ De cât o judecată dréptă mai bine o învoielă (învoielă) strimbă.

Abecedar Ilustr. p. 24. — *Lumea Ilustr.* II, p. 695—696. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Banca, j. Tutova.*

Veđi *Impăcare, Invoielă, Pace.*

Arată jaful când o dai pe calea justiției. Condamnă judecățile între ómeni.

Un méchant accommodement vaut mieux que le meilleur procès.

Prov. Franc.

Ein magerer Vergleich ist besser als ein fetter Process.¹⁾

Prov. Germ.

Meglio un magro accordo, che una grassa sentenza.²⁾

Prov. Ital.

Mas vale mala avenencia que buena sentencia.³⁾

Prov. Span.

Agree for the law is cosily.⁴⁾

Prov. Engl.

Betri er mögr forlíkun eun feitr prósess.⁵⁾

Prov. Island.

12129 * Judecata e în capul omului.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 78; III, p. 27. — HINȚESCU, p. 85.

De aceea să nu mai alergăm pe la tribunale.

¹⁾ O slabă învoielă e mai bană de cât o grasă hotărîre.

²⁾ Mai bine o slabă învoielă de cât o grasă hotărîre.

³⁾ Mai bună e o rea învoielă de cât o bună hotărîre.

⁴⁾ Impăcați-vă, căci procesul este costisitor.

⁵⁾ Măi bregă o magr forlíkun eun feitr prósess.

12130 Ȓi că laptele e negru, de ct să strigi:
 «cu judecata, nu cu lopata.»

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 79;
III, p. 29 & 87. — HINȚESCU, p.
87.

Veđi *Cap. III, c. Lapte.*

Acelaș înțeles ca la No. 1943.
A se ved snvele de la No. 1943, 7673 & 7974.

12131 * Δ Nu'i (e) cu lopata
 Ci cu judecata.

P. ISPIRESCU, *Unch. Sft.* p.
6. — *Voința*, XIII, No. 3348. —
V. ALEXANDRI & L. ROSETTI, *Mss.*
— *Sem. C. Buc. Cl. VIII, prin*
P. GRBOVICEANU, *prof.* — GR.
ALEXANDRESCU, *magistr.*, c. *Foc-*
șani, j. *Putna*. — I. ARBORE, c.
Buzău, j. *Buzău*.

* Δ
Nu merge cu lopata
Ci cu judecata.

Sc. Norm. Inv. Cl. VI, prin P.
GRBOVICEANU, *prof.*

Cu judecata
Nu cu lopata.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 79;
III, p. 29 & 87. — HINȚESCU, p.
85.

*
Nu 'i cu lopata
Că 'i cu gudecata.

C. IONESCU, *prof. c. Nevsta,*
Macedonia.

Veđi *Soct.*

Puterea, sila nu probz dreptul.

SNV

«Un țigan, de la țeră, s'a dus odată la oraș. Intors a-casă tată-său s'a
luat cu el la crt, și a început să l' croisc. El, care vdușe lumea,
dice: «*nu e cu lopata ci cu judecata.*» Tată-său i' d înainte, și l' lasă
lungit la pmnt. Mai într'un târziu să desmeticesce țiganul, dicnd:
«Nu să potrivește țera cu orașul. Lopata e pentru țeră și judecata

12132 * Δ
Dăi cu judecata
Nu cu lopata.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa,*
j. Ialomița.

Acelaș înțeles ca la No. 12131.

12133 * Δ
Judecata nu o poți face cu lopata.

V. SALA, *dasc. c. Tărcăița, co-*
mit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 12132.

12134 * Δ
Nu'i cu barda, ci cu judecata.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

* Δ
Nu'i cu barda, ce 'i cu judecata.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.,*
j. Putna.

Acelaș înțeles ca la No. 12133.

12135 Cine plânge înaintea judecăței își pierde
lacrămile (lăcrămile).

A. PANN, III, p. 27. — HINȚESCU,
p. 86.

Vezi *Judecător.*

Căci numai dreptatea se caută la judecată.

12136 Cine fuge de judecată, dreptate nu are.

GR. ALEXANDRESCU, *Obiceș. Ju-*
rid. p. 95.

Arată încrederea românului în nepărtinerea judecăto-
rului, dar și firea lui *procesivă*.

12137 *
A luă pre cine-va la judecată.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova.

JUDECĂTOR

- 12138 Prieteşugul judecătorului e pe genuche
(genuchie).

A. PANN, III, p. 28. — HINŢESCU,
p. 153.

*Prieteşugul judecătorului e pe genuche (ge-
nuchi), ca al Turcului.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 79. —
HINŢESCU, p. 85.

Adică nu există.

Vezi Neculce, II, p. 185—186.

- 12139 * Cel ce plânge înaintea judecătorului își
pierde lacrămile.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Vezi *Judecată.*

Acelaş înţeles ca la No. 12135.

- 12140 * Judecătorii mănâncă miezul și împri-
cinații cója nucei.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Arată venalitatea judecătorului și paguba sigură a celor
carii alérgă la judecată.

Vezi în La Fontaine fabula: *L'hûître et les plaideurs.*

- 12141 Judecătorii sunt ca crângul de mărăcini,
unde oile alérgă de frica lupilor, și de
unde nu pot eși fără a li se smulge
lâna de pe spinare.

HINŢESCU, p. 85.

Acelaş înţeles ca la No. 12140.

- 12142 Judecătorul e ca osia de car: cum o
ungi nu mai scârțâie.

HINŢESCU, p. 85.

Vezi *Osie.*

Acelaş înţeles ca la No. 12141

- 12143 Judecătorul e ca șerpele, nici odată nu umblă drept.

HINȚESCU, p. 85.

Acelaș înțeles ca la No. 12142.

- 12144 Judecătorul când ți-e protivnic cu cine o să te judeci?

A. PANN, III, p. 27.

Judecătorul când îți e protivnic, cu cine o să te judeci?

HINȚESCU, p. 85.

*

Când judecătorul îți e protivnic, la cine o să te judeci.

GR. ALEXANDRESCU, magistr. j. Putna.

1⁰ In înțelesul său firesc.

2⁰ Adică cel de care atîrnă sôrta ta. Când ești strîm-torat din tôte părțile.

JUG

Veđi *Boă*.

- 12145 Jugul când ți l'ai pus de gât, trebuie să suferi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 103.

Adică căsătoria și ori-ce slujbă (GOLESCU).

- 12146 E ros ca céfa bouluî de jug.

A. PANN, I, p. 146. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 378. — HINȚESCU, p. 163

* △

S'a ros ca céfa bouluî de jug.

GR. ALEXANDRESCU, magistr. j. Putna.

12147 * Δ E învățat cu greutatea jugului.

A. PANN, I, p. 146. — HINȚESCU, p. 83. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 12146.

12148 * Δ
Titiri
Pitiri,
Barba caprii,
Boă albastru,
Jug de teiu.

GR. POIENARU, *magistr. j. Putna.*

În batjocura Grecilor lăudăroși.

12149 * Δ I-a pus jugul după cap.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

1° L'a stăpânit cu totul.

2° Pentru căsătorie.

12150 * Jug.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 449.

Adică robie.

De la vechiul obicei al popoarelor italice (resbelul Samniților).

«Ștefan Vodă cel bun și cu fiul său Bogdan Vodă de multe ori
a avut război, cu Leșii. Și mulți robi au făcut în țera Leșescă, cât
au pus pe Leși în plug de au și arat cu dinșii, de au sămănat ghindă,
de au făcut dumbrăvi, pentru pomenire ca să nu se mai acolisască de
Moldova: Dumbrava-Roșie la Botoșani, și Dumbrava-Roșie la Cotnar,
și Dumbrava-Roșie mai gîos de Roman. Și Leșii încă nu tăgăduesc
că scrie și în Hronica lor. Numai mă mir de Miron Logofătul cum
au acoperit acest lucru de nu l'au scris. Și așa vorbesc omenii că,
când au fost arând cu dinșii, cu Leșii, i-au fost împungînd cu stră-
murările ca pre boi, să tragă; éra ei se rugau să nu'i împungă, ci să'i
bată cu biciușcele; éra când îi băteau cu biciușcele ei se rugau să'i

JUJEÛ

- 12151 Atât de trebă ce este
Numai jujeu îi lipsesce.

A. PANN, III, p. 39. — HINȚESCU,
p. 191. — B. P. HĂȘDEÛ, *Etym.*
Magn. p. 2041. — LAURIAN & MA-
XIM, *Glosar*, p. 337.

E oîe cu șoric, pentru cel mojie.

JUMĂTATE

- 12152 Dă dooë jumătăți pe una întrégă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 117.

Adică mai bine un lucru mai mare decât multe și mici
(GOLESCU).

- 12153 * Douë jumătăți pe una întrégă,
Are drept da n'are trebă.

NIC. MARIN, c. *Bucuresci*, j. *Ilfov*.

Pentru un lucru care pare a fi drept, dar nu este.

JUVÊȚ

- 12154 [△] A'i pune juvêtu în gât.

ȘEZĂTÓRE, II, p. 74.

A'l pierde, a'l nenoroci. Se dice celui ce acuză pe
altul.

LAÏU

- 12155 Că'i laie, că'i bălaie; ba una, ba alta.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 285.

Că e laie, că 'i balaie.

A. DE CIHAC, II, p. 164. — I.

*Ba e lae, ba e bălae.*S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 64.Veđi *Albă, Cîută, Ra-
fă, Tunsă.*Aceleași înțelesuri ca la No. 1665, 1943, 2445, etc.
A se vedé snóva de la No. 11029.«Ș'apoi când veneà moșneagul de pe unde erà dus, gura babei umblă cum umblă melița : că fata lui nu ascultă, că 'i ușernică, că 'i leneșă, că 'i soiu rëu... *că 'i laie, că 'i bălaie*, și că s'o alunge de la casă.» — CREANGĂ, p. 285.

«Ochilă vedeà tóte cele, ca dracul, și numai înghețai ce dà dintr'însul.

*Că e lae
Că 'i bălae,
Că e cîută
Că 'i cornută*

Mě rog nebuniî de-a lui, câte'n lună și în sóre » — CREANGĂ, p. 247.

* Δ
12156 Nicî lae, nicî balae.G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j.
Covurlutu.** Δ
*Nicî laie, nicî bălaie.*ST. TUȚESCU, *inv. c. Catanele.
j. Dolj.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. j.
Tutova.**Nicî e lae, nicî bălae.*S. FL. MARIAN, *Ornit.* II, p. 64.Veđi *Albă.*

- 1⁰ Adică mijlociu.
- 2⁰ Fără multă vorbă.
- 3⁰ Nicî una nicî alta.
- 4⁰ Nehotărît.

* Δ
12157 Orî lae, orî balae.C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci,*

* Δ
Orî laie, orî bălaie.

ST. TUȚESCU, *inv. c. Catanele,*
j. Dolj.

Să sfîrșim odată într'un fel, orî una orî alta, orî în bine orî în rău.

12158 El nu scie (nici) ce e lae, nici ce e balae.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 25. —
HINȚESCU, p. 87. — FR. DAMÉ, II,
p. 258.

Nu scie multe, mai nimic. Să Țice și pentru cel nebun.

12159 A nu spune nici lae nici bălae.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 13. — B
P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2629.
— FR. DAMÉ, II, p. 258.

A tăcé molcom.

« — D'apoî când or veni ai noștri ?

« -- Atunci voi să vă faceți mörte 'n popușoi, să nu spuneți, nici laie nici bălaie. » — I. CREANGĂ.

LÂNĂ

Veđi *Cap. III & VI, c.*
Lână.

* Δ
12160 S'a încurcat lâna.

Veđi *Iță.*

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 12105.

LÉC

Veđi *Bólă, Bubă, Iérbă,*
Mörte, Bună.

* Δ
12161 Lécul mai rău decât rana.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 40. —
I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos.*
j. Argeș. — M. STĂNCEANU, *inv. c.*

1° Să ȕice pentru cei ce cu ajutorul lor, mult vatemă, precum făȕarnicul (GOLESCU).

2° Când un om este povăȕuit rău.

12162 * Omul caută léc, unde simte că'l dóre.

V. A. FORESCU, c. *Folticenȕi, j. Suciava.*

Omul caută să se îndrepte, de greşelele ce a făcut.

12163 * Δ Hereanul încă e bun de léc.

V. SALA, *dasc. c. Păcălesci, comit. Bihor, Ungaria.*

Şi pe cel rău îl poȕi folosi câte-odată.

12164 * Doar din chişleag
De n'a fi vre-un léc.

Junimea (ziar), III, No. 15.

Când nu se găsesce léc pentru vre-un rău.

12165 * Δ Lécul fie, ori nu fie,
Colacul babilii să scie.

A. PANN, III, p. 140. — HINȕESCU, p. 88. — G. DEM. TEODORESCU, *Cercet.* p. 65. — B. P. HĂŞDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2272. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradul-de-Jos, j. Argeş.* — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria, j. Mehedintȕi.*

* Δ
*Léc fie, să nu fie,
Colacu babilii să se scie.*

T. BĂLĂŞEL, *inv. c. Stefănesci, j. Vâlcea.*

* Δ
*Lécu fie, nu fie,
Plata babilii să se scie.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*

* △

*Trébă fie, nu fie,
Plata babil să se scie.*

ST. TUȚESCU, *înv. c. Catanele,
j. Dolj.*

Vedî *Cap. XII, c. Colac.*

1° Se ȃice celor ce se încurcă în lucru fără a face vre-o ispravă, și totuși cer răsplata pre care nu o merită.

2° Când unui om îi plătesci înainte de ați face lucrul.

3° Se ȃice, în batjocură, la adresa băbăreselor.

E obiceiū ca, ori-când se descântă cui-va, să se plătescă, mătușii saū unchiășului care a descântat, căci alminterea, nu se prinde lécul, adică descântecul de vindecare.

La țéră ce póte dà Românul mai bun de cât o pită saū un colac? Și în adevér că, în vechime, plata ori-cărui descântec eră un colac care, tocmai mai târđiū, s'a înlocuit cu bani numérați.

Babele vrăjitoare sfîrșesc ori-ce descântec prin vorbele :

*Léc
Și babil colac.*

Din acest obiceiū, și din aceste cuvinte, s'a născut și ȃicerea.

12166 * △
Fie léc, nu fie,
Plata să se scie.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștelu,
Banat.*

Acelaș înțeles ca la No. 12165.

12167 Lécul fie saū nu fie,
Plata babei să nu vie.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 40.*

Să ȃice pentru cei sgârciți (GOLESCU).

12168 * △
A căută (cătà) ca iérba de léc.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 99 & 217. — S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p. 108. — G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluū.* — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

A căută cu multă grijă, cu multă rîvnă. Veđi No. 789.

«Aice 'i? Unde, Dómnne iértă-mě să fie? *Il caut ca iérba de léc...*
Ha! iată'l colo 'n fund.»

KERA NASTASIA, p. 99.

* △
12169 Nu'í lécu
Cu sacu.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănescu, j. Vâlcea.*

În potriua folosirii pré multor lécuri. Valórea nu stă în cantitate ci în calitate.

12170 Tóte își aú lécul.

A. PANN, II, p. 95. — HINȚESCU p. 188.

Veđi *Bólă*

1° Adică tămăduirea.

2° Iși găsesce stăpânul, cine să'l infrîneze.

* △
12171 A avé léc și pentru dînsu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Tutova.* — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 231.* — *Conv. Liter. XIII, p. 254.*

*
A'í găsì lécul.

I. CRÉNGĂ, *Pov. p. 146; Conv. Liter. XI, p. 23.* — FR. DAMÉ, II, p. 266.

A'l stăpâni, a'l sili să se póрте după placul nostru.

«Așa! în loc să 'ți daí ostenélă ca să affi până și gândul ómenilor, tu nu scii nici măcar ceea ce vorbesc ieí? Mai pot eú să am nádejde în voi? Ieí las, că 'ți găsesc eú acuși lécul! Te-í invěță tu minte, de altă dată.» — I. CREANGĂ, *Pov. p. 146.*

*
12172 A'í face de léc.

D. ZANNE, *archit. c. Bolintin-din-Vale, j. Ilfov.*

Adică a'l bate.

12173 Atâta ți-e lécul.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 219.

O să fie vai de tine.

«Și doar te-a împinge păcatul să clintesci vre-o piatră din locul său, iară mai ales acea mare, din fruntea Cerbului, c'apoî *atâta ți 'i lécul!* Haî, pornesce iute, că nu 'i vreme de pierdut.» — I. CREANGĂ.

12174 A'și pierde lécul.

BARONZI, p. 43.

Adică puterea de a isbuti.

12175 * △ De léc.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 108. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 73. — DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 377. — T. BĂLĂȘEL. *inv. c. Ștefănesci, j. Vâlcea.*

1° Abia, fórte rar, fórte puțin.

«Economia domesnică, creșterea rumânescă a micuților, mândria de femeie și de rumâncă, năravurile bune, apucăturile pămîntesci, nu le mai găsești de cât *de léc.*» — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. '73.

2° De loc; arată o lipsă desăvîrșită.

«Apoi spunem pentru ce le aū căduț muierile în minte, și le venă la inimă, încă acolo unde nu eră *de léc*, nici glasul, nici urmă.» — DIM. ȚICHINDEAL. p. 377.

«Dară când se despărțiră? Plângea și lemnele și pietrole de jalea unchișului și a babei. Veđi că pricepură ei că n'are să se mai vadă. Póte că în cer, dar aci pe pămînt, *de léc!*» — ISPIRESCU, *Leg.* p. 108.

«In locurile unde hoții își făceau de ciolane, unul *de léc* nu găsesci.»

12176 * Lécul.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 69.1^o Arată o lipsă desăvîrșită.

«Bine 'ți șede, coșogeme coblizan, să umbli lela pe drumuri, în halul acesta, și să mă lași tocmai la vremea asta fără *léc* de ajutor!» — I. CREANGĂ.

2° Putință.

LÉFĂ

12177 * Par'că i s'a tăiat léfa.

HINȚESCU, p. 88. — L. ȘĂINEANU, p. 344. — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, j. Olt.*

Par'că i s'a tăiat leféoa.

A. PANN, III, p. 13.

Stă ne-mulțumit, posac și tăcut.

LEFTEREA

Veți *Lefterie.*

LEFTERIE

12178 * △ A'și mână lefteria.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 50. — T. SPERANȚĂ, I, p. 282. — FR. DAMÉ, II, p. 268. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

* △ *Și-a mână leftereua, ca țiganul biserica.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

* △ *A'și pierde lifteria.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Crusesci, j. Vasluțu.*

A'și pierde cinstea; a nu mai avé trecere; a nu mai găsi credemînt la nimene.

«Na! satură-te de cireșe. De amu să scii că ți-ai mână lefteria de la mine, spînzuratu-le.» — I. CREANGĂ.

«Aduse la Dumitrașco-Vodă un left de aur cu diamanturi, cu chipul împărătesc.» — NEC. COSTIN.

LEGE

Veđi *Cap. XII, c. Lege.*

12179 * Δ Legea 'i după cum o fac domni.

IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Veđi *Dreptate.*

Acelaș înțeles ca la No. 11887.

Les petits sont sujets aux loys et les grands en font à leur guise.

Prov. Franc. XV-e Siècle.

12180 Cire sepovidaë face leia.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter., I, p. 8.*

Acelaș înțeles ca la No. 12179.

12181 * Δ De atunci se 'nmulțesc lotrii, de când se 'nmulțesc și legile.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Domn, Pravilă.*

Mulțimea legilor le face apăsătoare pentru cei mici.
Veđi No. 9983.

12182 Făcuta leia, aflatu inganu.²⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter., I, p. 8.*

Cum se face o lege, îndată omul găsește mijlocul de a o ocoli.

12183 * Δ Pe rătă de aur se învîrte legea.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Câștigi dreptate dacă cumperi judecătorul.

¹⁾ Cine comandă face lege.

12184 * Δ Legea înainte, şireţii după ea.

A. MOSCUNA, *prop. j. Gorj.*

Şireţii sciū să se pună în tot-dé-una la adăpostul urmărilor legii când fac vre-un rău.

12185 * Δ Domnitor nou, legi nouă.

V. SALA, *dasc. c. Vaşcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

În vechime legile emanaū numai din voinţa Domnitorului. *Sic volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.*

A se reaminti că aşa ce-va se întâmplă şi la Roma, unde pretorul, care avea, între altele, *juridictio inter cives, inter cives et peregrinos*, publică edictul său anual la intrarea sa în funcţiune. În acest edict dînsul aducea la cunoştiinţa poporului principiile de care urmă să se călăuzescă în împărţirea justiţiei.

12186. Nevoia schimbă legea.

NIC. COSTIN, *Letop. Mold. II, p. 57.*

Vezi *Lipsă, Nevoie.*

Domnul de nevoie schimbă legea, punând de pildă dări noi.

Нужда боја ихменет закон.

12187 * A'şi face lege.

FR. DAMÉ, II, p. 271.

A se hotărî la ce-va, după o matură chibzuire.

«Stău în loc şi 'mă fac lege, peste care munte voiu trece.»

12188 * În lege.

Bine, de tot, cu putere.

12189 * Lege.

In vechime: partea cuvenită după lege.

«A'și luà legea = a'și luà dreptul său partea legiuită.»

LEICĂ

12190 * △ A face gâtul leică și pânțele balercă.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 72. — V. A. FORESCU, *c. Folticenî, j. Suciava*. — M. LUPESCU, *inv. c. Brosceî, j. Suciava*. — S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 839.

Veđi *Pânțele*.

Se ȝice de unul care bé mult.

Da le-ai dà vr'o dată 'n jos
 Și ȝi-a face și pe dos.
 Și ȝi-a pus brăcinar de teiu
 Să nu te ȝii di pe femeï,
 Că de te-a prinde cu altă femeie
 Și aeste are să ȝi le ȝee.
 Veđi câte ȝi le-am urat
 Tôte 's cu adevărat;
 De s'ar află vr'o minciună
 Să mă pălescî
 Cu vr'o trei pahare de vin în gură,
 C'oïu ȝine gura căscată,
 Și pe tustrele le-oïu bé de-odată.
 Da tu grindă nu te încordă
 Că eü nu m'oïu îmbëtă,
 Că m'oïu face gura leica
 Și pânțele o balercă
 Ca să măi pot bé și holercă.

Poes. Pop.

LELE

Veđi a *Cântă, Crof, Iască, a se Lă, a Lovi, a Umblă, Vale, Cap. IX, c. Vară.*

Léle, în arăbesce, soră măi mare femeie măi în vîrstă; femeie publică.

Lella, titlul ce se pune, la Arabi, înaintea numelui unei femei de o anumită vîrstă.

- 12191 Lelea jîcă pînă 'n nópte
Iar bărbatu 'i e pe mórte.

A. PANN, II, p. 94.

*Lelea jîcă pînă 'n nópte
Iar bărbatul e pe mórte.*

HINȚESCU, p. 89.

Veđi *Cumetriă*.

Pentru nevêsta care s'a dat în dragoste cu altul.

- 12192 Lelea jîcă, dănțuesce (dănțuiesce)
Iar bărbatu 'i pătîmesce.

A. PANN, II, p. 94. — HINȚESCU,
p. 89.

Acelaș înțeles ca la No. 12191.

- 12193 * Δ Lele fugi că te ajunge.

V. IFRIM, *elev. Sc. Norm. Bêrl.*
c. Corodesci, j. Tutova.

Mai încet cu dragostea.

- 12194 * Δ Cătu 'i lelea de ușoră
Par'că'i o piétră de móră.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluju.

Nu poți scăpă de dînsa, rêu te supără.

- 12195 * Δ Lelea, sārînd într'un picior,
S'a tăet într'un cosor.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

12196 * \triangle Și-a găsit lelea bărbatul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 46; I, p. 157. — HINȚESCU, p. 11. — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Iaiomița.* — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobroveș, j. Vasluu.* — II. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stubieni, j. Dorohoi.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.* — M. LUPESCU, *Șezăt.* IV, p. 52. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci, j. Vasluu.*

*
Și-a dat lelea peste bărbat.

Veđi *Hîrb, Tivgă.*

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

1° Să ție despre soții cari sunt potriviți, și mai ales când sunt amîndoi rēi, leneși etc.

2° Și-a găsit stăpân, ș'a dat peste om.

12197 Tótă lelea își are Băcăul ei.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 169. — HINȚESCU, p. 89.

Acelaș înțeles ca la No. 12196.

12198 *
A fi un bate-lelea.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

*
A fi un bate-lela.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Adică hațmana; om rēu.

12199 * \triangle
A umbla lela.

A. GOROVEI, *c. Folticeni, j. Suciava.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluu.* — G. P. SAL-

△
A umblà lelea pe drumuri.

Vedî a Umblà.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 69.

Adică fără nici un căpătâiu, fără trebă; de géba.

«Bine 'ți șede, coșcogeme coblizan, să umblî lela pe drumuri, în halul acesta, și să mă lași tocmai la vremea asta fără léc de ajutor.»
— I. CREANGĂ, p. 69.

12200 *
In dorul lelei.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 2630. — L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 362; *Elem. Turc. Archiv. Ist.*, III, p. 119; *Dict.*, p. 463.

Cam în dorul lelii.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 33 & 370.

* △
A umblà (merge) în dorul lelii.

S. FL. MARIAN, *Ornit.*, I, p. 146. — P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Rătesci, j. Argeș.*

* △
A umblà în dragul lelii.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Poie nariș, j. Gorj.*

* △
A umblà de dorul lelei.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

*
A vorbi în dorul lelii.

BARONZI, p. 43. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, j. Ilfov.*

1° Intr'o dóră, la întîmplare, într'un noroc; fără căpătâiu, fără țintă hotărîtă; fără trebă.

«Luă și dînsul nisce haîne, numai să nu dică nescine că nu s'a gătit, și de cheltuială ce pe apă nu curge, și plecă și el, *cam în*

«Intr'una din țile feciorul de Impărat se duse la vînat, ȳa așa, *cam în doru lelei*, fiind că n'avea altă trébă. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 390.

«*Umbă de dorul lelei.*» — G. P. SALVIŪ.

2° În zadar.

3° Nimic hotărît, nimic sigur ; în silă.

«Îi rĂspunse *cam în doru lelei.*»

* Δ
12201 Puĳu de lele.

HELIAD-RĂDULESCU, *Tandal.*, p. 20. — FR. DAMÉ, III, p. 296. — G. P. SALVIŪ, *ĳnv. c. Smulțĳ, j. Covurluiu.* — EM. POPESCU, *ĳnv. c. Ciocănescă-Mărginenă, j. Ialomița.* — G. POBORAN, *ĳnst. j. Olt.*

Veđĳ *Copil.*

1° Copil natural, copil din flori.

2° Șiret, deștept.

«*Ce puĳu de lele ĳmĳ ești!*»

3° Adică cum a fost mă-sa e și el. Se đice de cei carĳi aų trecere ĳnaintea fetelor, mor fetele după ei.

La Arabĳi cuvĳntul *Lele*, pe lăngă altele, are și ĳnțelesul de femeie publică.

12202 Fecior de lele.

P. ISPIRESCU, *Leg. II*, p. 136 ; *Rev. Ist. III*, p. 381. — AL. ODOBESCU, Ψεδο, p. 128.

LEOCĂ

Veđĳ *Leucă.*

* Δ
12203 O lovi ca cu leoca.

CĂLIN IORDACHE, *stud. j. Argeș.* — BLJUTESCU, *ĳnv. c. Baia-de-Aramă, j. Mehedințĳ.*

* Δ
O loviși cu leoca.

I. IORGULESCU, *ĳnv. c. Baia-de-Aramă, j. Mehedințĳ.*

Veđĳ *Leuca.*

I. EȘĂ

12204 A face lésă pre cine-va.

FR. DAMÉ, II, p. 267.

A'l snopi în bătăi.

LESCAÏE

Veđi *Lețcae*.

LEȚCAÏE

12205 * Δ N'are nici o lețcae chióră.GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*,
j. Putna.

E sărac lipit pămîntului.

12206 Nicî de o lițcae.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1265.

Adică de loc.

«N'ăi merit *nicî de o lițcae.*» — V. ALEXANDRI.

12207 * A i se șterge lescaia.

BARONZI, p. 206. — G. POBORAN,
*inst. j. Ol.**Ți s'a șters lețcaia.*

A. PANN, II, p. 98.

Veđi *Rublă, Turca.*

Nu mai are trecerea, însemnătatea, etc. de odinióră.

*Ți-a mers vestea, când Ț-a mers,
De-acum lețcaia Ți s'a șters.*

A. PANN.

LEU

12208 * Δ Are un leu și 'i silă de el.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

Pentru cel ne-avut și totuși din cale afară cheltuitor.

12209 Tot doi lei ș'un ort.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 776.

Veți *Ban.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 11151.

2° Tot una, tot atâta.

COȘCODAN. — Ea spune 'mă, ai vădut pe socrul meu ?

AGACHI. — Pe chir Chirilă ? I'am vădut.

COȘCODAN. — Ce fel chir Chirilă ? . . Nărilă vrei să dăci ?

AGACHI. — Cum Nărilă ? Chirilă.

COȘCODAN. — Ba Nărilă.

AGACHI. — Nărilă, Chirilă, tot într'o rilă, *tot doi lei ș'un ort.*

V. ALEXANDRI, *Agachi Flutur.*

12210 * Δ Trenchea-flenchea
Trei lei părechea.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.* — G. P. SALVIŢĂ, *inv. c. Smulț, j. Covurlu.*

*
Trenche-flenche
Trei lei păreche.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

Veți *Crobotă, a se In-cărdui.*

Acelaș înțeles ca la No. 9527.

12211 *
Am un leu
Și vrău să 'l beu.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 231.

Pentru cei care cheltuesc tot avutul lor în petreceri și bături.

LEUCĂ

Veji *Barbă, Leocă.*12212 * \triangle Ești drept ca leuca.GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Avrămescl, j. Tutova.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vaslui.*

1° Te credeam că ești om drept, dar ești un judecăstrimb. M'am încređut în tine, și când colo ești nedrept.
2° Om bulucaș.

12213 * \triangle Lovit cu leuca.LAURIAN & MAXIM, II, p. 154. — PĂSCULESCU, *Intlm.*, p. 4. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — I. PUȘCARIU, *P. Mărului, com. Făgăraș, Transilvania.* — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — A. DE CIHAC, II, p. 170. — G. MUNTEANU, p. 122. — L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 466. — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ștefănesci, j. Vâlcea.** \triangle *A fi lovit cu leuca.*AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.** *Cam lovit cu leoca.*

A. PANN, II, p. 99.

* \triangle *Bătut (pălit) cu leuca (în cap).*S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.* p. 140 & 158. — D-na EL. SEVASTOS, p. 58. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.**Trăsnit cu leuca.*V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 139, 577 & 698. — FR. DAMÉ, IV, p. 178.

1⁰ Om cu tóne, țicnit la cap, nebun, deșuchiat.

«GHIFTUI. — Să mă 'mpușc!

«FERCHEZEANCA. — (*speriată*) Ce face!.. săraca de mine! ai nebunit? să nu cum-va să faci una ca asta, că n'or vré să te 'ngrópe... auđi gust... (*aparte*) *îi trăsniť cu leuca.*» — V. ALEXANDRI, *Doi morți*.

2⁰ Prost. In Banat se dá đicerii, aprópe exclusiv, acest înțeles.

3⁰ Amețit, bét. — *Laurian & Maxim*.

4⁰ Fără rost, fără noimă; pentru lucruri saű fapte.

«Multe sunt și din ale ălor de acum așa... cum să đic, *ca lovite cu leuca.*» — M. PĂSCULESCU.

Il a son coup de marteau.

Prov. Franc.

Li manca u patrone di casa.¹⁾

Prov. Cors.

Tener ramo de locura.²⁾

Prov. Span.

Er hat einen Sparren zu viel.³⁾

Prov. Germ.

At have en Skrue løs.⁴⁾

Prov. Danez.

12214 * Δ Par'că e lovit cu leuca.

G. I TOMESCU, *înv. c. Broscară, j. Mehedinți.*

* Δ Par'că e pălit cu leuca.

V. RÎMBU, *stud., c. Brănesci, j. Dimbovița.*

¹⁾ Lipsesce stăpânul de casă.

²⁾ A avé puțină (o ramură) de nebunie.

³⁾ Are un căprior pré mult (de prisos).

⁴⁾ A scuf un șurub desfășurat.

Par'că e lovit peste obraz cu leuca.

A. PANN, II, p. 139. — HINȚESCU,
p. 126.

Aceleași înțelesuri ca la No. 12213.

LIMBĂ

Veđi *Cap. IV, c. Limbă.*

12215 * Δ Numai una scie tóte limbile.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluși.*

1° Pentru dragoste.

2° In batjocura celor cari știu limbă străine.

12216 Din limbă străine să înveți, și în limba ta să scrii, ca némul tēu să ți'l luminezi.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 481.*
— HINȚESCU, p. 90.

In limbă străine poți să înveți, dar în limba ta să scrii, ca némul tēu să'l luminezi.

I. G. VALENTINEANU, p. 46.

Dicere care se înțelege de la sine.

12217 * Δ S'aũ mestecat limbele.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Se ȃice la petreceri, când cei de față aũ început a se încãlđi, și din discuție ajung la cértã, ne mai putẽndu-se înțelege bine, unii pe alții.

LIPSA

12218 După ce lipsa ne omórã
In zadar mergem la mórã.

Ne învață că din vreme trebuie să îngrijim de cele trebuincioase, iar nu când nu ne mai folosesc nimic (GOLDESCU).

12219 Lipsa frânge legea.

KÁROLY ÁCS, p. 80.

Veđi *Cap. X, c. Lege.*

În adevăr, precum ȳice Țichindeal: «Lipsa și sărăcia smeresce și mândria cea mai mare însă, după o limită ore-care, omul lipsit de cele trebuincioase nu mai ține socotelă de nimic.» — *Fab.* p. 310.

La necessità non ha legge.

Prov. Ital.

Noth bricht Eisen.

Prov. Germ.

Szükség törvényt ront.

Prov. Magy.

Potreba zákon ruši.

Prov. Cech.

СИЛА БОГА НЕ МОЛИ, СИЛА КОЛА ЛОМИ.

Prov. Sérb.

LOPATĂ

Veđi *Beție, Cap, Cărmă, Lemn, Măscă, Muieră, a Strînge.*

12220 Lopata grămădesce și sapa răsipesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63 ; III, p. 77.

* △ *Lopata grămădesce, și sapa risipesce (rîsipesce.*

HINȚESCU, p. 91. — H. D. ENE-

Unul adună și altul cheltuește. Mai ales pentru părinți și copii.

A père avare fils prodigue.

Prov. Franc.

12221 **Lopata când bate în apă, sperie pe pesci și 'i scapă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Să țiece pentru cel ce cu rēul face un bine (GOLESCU).

12222 **Ca feciorul lui ban gata
Rēsipesce cu lopata.**

A. PANN, III, p. 69.

*Ca feciorul lui ban gata
Rēsipesce cu lopata.*

HINȚESCU, p. 58.

Veți *Ban.*

Pentru omul fōrte cheltuitor.

12223 * **Bătut cu lopata.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 293. — G. P. SALVIȚ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Adică mult. Se țiece mai ales pentru pomii roditori când sunt încărcăți cu fructe.

«Pērul *par'că* era bătut cu lopata de pere multe ce avea.» — I. CREANGĂ.

Se mai țiece cu acelaș înțeleș, *posmol.*

«Șed pōmele *posmol.*»

A LUÀ

Veți *Cap. V, c. a Luà,*
SIX

12224 * Δ
De unde tot ieî și nu pui, curînd se is-
prăvesce.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 58. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 160.
— DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîr-
vu-Roșu, j. Argeș.*

*De unde tot iaî și nu pui, curînd se is-
prăvesce.*

HINȚESCU, p. 76.

*
Di cara tot liaî ș-nu badzi va s' bitisescă.¹⁾

D. A. MILESCU, *înv., c. Gopeși,
Macedonia.*

Veđi *Sac.*

Când tot cheltuiesci, și nimic mai adaogi, curînd isto-
vesci, și îndată sărăcesci.

12225 * Δ
Să ai să ieî.

EM. POPESCU, *înv. c. Clocănescă-
Mărgineni, j. Ialomița.*

*
*Să ai să ieî,
Și gură să ceî.*

Adică o să aștepți bine, până vei lua ce ți se cuvine.

12226 *
Niçi lîaü, nici lîert.²⁾

N. ST. c. *Nijopole, Macedonia.*

Pentru cel care nu vré cu nici un chip, să ierte pe
un altul.

12227 *
Iu 'i loare,
Nu'i călóre.³⁾

G. ZUCA, *stud. c. Berat, Alba-
nia.*

Când e vorbă să te folosești, nu te mai uiți la muncă.

¹⁾ De unde tot ieî și nu bagî o să se sfișescă.

²⁾ Niçi ieaü, nici iert.

³⁾ Iu 'i loare, nu'i călóre.

LUCRĂTOR

Veți *Copil.*

12228 * Lucrătorul mănâncă de unde lucrează.

AL. MARTINIAN, *c. București,*
*j. Ilfov.*Veți *a Lucră.*

Fie-care trebuie să se folosescă de ródele muncii sale.

LUCRĂTOR

12229 * Δ Omul lucrător
De pâne nu duce dor.DIM. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin,*
comit. Arad, Ungaria.

Omul muncitor nu pierde de fóme.

12230 În ți de lucrătore tóte ósele mă dóre,
iar în ți de sərbătore nici un oscior
măcar mă dóre.IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 15.*

Arată lenevirea omului la muncă (GOLESCU).

LULACHIŪ

12231 A face lulachiū.

L. ȘĂINEANU, *Rev. Ist. III, p.*
200.

A strică lucrul, a nu isbuti.

LUNTRE

Veți *Cap III, c. Apă,*
*Cur, Munte, Om.*12232 Aici corăbii se înnecă, și voi, luntrelor,
unde mergeți?

Să ȃdice de acei ce sē încērcă piste puterile lor (GOLESCU).

12233 Luntrea pē mare, pē margine s'o tragi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 106.

Adicā mic fiind cam dēparte dē cei mari, ca sā nu te înnecei (GOLESCU).

12234 Cine stă pe doē luntri cade în apă.

BARONZI, p. 52. — HINȚESCU, p. 95.

* △

Cine umblă în douē luntri cade în apă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci, j. Vasluu.*

*

Cari calcă prî douē căichî, cade 'ntru apă.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Veđi *Cur.*

Cine vroesce a începe multe nu isprăvesce nimic; precum și înțelesurile de la No. 3104.

Duabus sedere sellis.²⁾

Prov. Lat.

Demeurer entre deux selles le cul à terre.

Prov. Franc.

No se pol tegnir el culo su do scagni.³⁾

Prov. Veniț.

Wer auf zwei Stühlen sitzen will, fällt oft miten durch.⁴⁾

Prov. Germ.

¹⁾ Cari calcă pe douē caice, cade în apă.

²⁾ A stă între douē șele.

³⁾ Nu sē pōte ține curul pe douē scaune.

*Between two stools the breech cometh to the ground.*¹⁾

Prov. Engl.

12235 * Δ Nu umblă în două luntre.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

Nu pôte șede cine-va în două luntre de-odată.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 167.*

* Δ Nu poți șede în două luntre de odată.

V. SĂLA, *dasc. c. Miziiș, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Cur.*

Acelaș înțeles ca la No. 12234 sub formă de povață.

12236 Să te faci luntre, punte, până vei da piste el.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 66.*

Adică să umbli pe apă și pe uscat, până îl vei găsi (GOLESCU).

A se sili spre a face un lucru.

12237 * Δ A se face luntre și punte.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 153; II, p. 86.* — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn., p. 2629.* — LAURIAN & MAXIM, II, p. 711. — GR. JIPESCU, *Opinc. p. 156.* — HINȚESCU, p. 135. — V. A. URECHE, *Conv. Liter. XXI, p. 574.* — I. IONESCU, III, p. 50. — I. G. VALENTINEANU, p. 29. — G. I. MUNTEANU, p. 121. — P. ISPIRESCU, *Leg. p. 11, 85, 126 & 194.* — V. A. FORESCU, *c. Fol-ticenii, j. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți. j. Covurluiu.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.* — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

A se pune luntre și punte.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 144 & 170.
— S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p.
55. — FR. DAMÉ, III, p. 298.

Veđi *Munte, Scară,*
Vrednic.

- 1° A stăruì din răspuțerì, a face fel și chip.
2° A 'și dà tótă ostenéla pentru a reuși la ce-va.
3° A ajutà pre cine-va.

«Du-te de trage în gazdă la dînsa, și fă-te că ești un drumeț străin. Pune-te apoi pe lângă ea *luntre și punte*, și juruesce 'i ceriul și pămîntul ca să 'ți smomescă pe nevêsta d-tale, și să 'ți-o aducă acolo.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 170.

«*Se pune luntre și punte* și nu se lasă pînă nu 'și vede dorința împlinită.» — S. FL. MARIAN.

* △
12238 **A umblà în douë luntri (luntre).**

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv.*
c. *Stubieni, j. Dorohoi.*

A se purtă în douë luntre.

Abeced. Ilustr. p. 27.

Veđi *Cur*

- 1° A se rezemà când pe unul când pe altul.
2° Caută să înșele.

*Duabus sedere sellis.*¹⁾

Prov. Lat.

*Tegnî o pê in due carpe.*²⁾

Prov. Ligur.

*Sich zwischen zwei Stühle setzen.*³⁾

Prov. Germ.

*Sittia emillan två stolar.*⁴⁾

Prov. Sved.

1) A stă între douë șele.

2) A ține un picior în douë încălțăminte.

3) A se aședă între douë scaune.

MĂCELAR

Veđi *Cuțit*.

12239 Măcelar fără cuțit nu se țeice măcelar.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 46.Veđi *Cuțit*.

Adică cumplit fără cruțime nu se póte (GOLESCU).

12240 Un măcelar bun frică n'are de miș de oi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 12.

Se țeice pentru cei voinicși ce nu se sperșe de rșboiș (GOLESCU).

MĂCELĂRIE

12241 * S'a strins ca cãnș la măcelărie.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*,
j. Putna.

Adică ómeniș unde cred cã póte fi vre-un folos.

A MACINĂ

12242 * Δ Un om macinã, altul face azimã din fã-
ina lui.V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j.*
*Sucșava.*Veđi *a Arã.*

Când unul muncesce, și altul trage folósele.

Tariro ikhan nemene djetero okho akô, tsang ni
*singgeri elemangga fountchetele djekou bi.*¹⁾*Prov. Mandchou.*

12243 * Δ A macinã.

BRATEȘU, *stud. comit. Tãrnava*
*Mare, Transilvania.*¹⁾ Daca pe de o parte boul care arã nu are ierbã ca sã mãnãnce, pe de

1⁰ A mânca mult.

2⁰ A vorbi mult.

12244 * A macină cui-va.

A împlini dorințele cui-va, a'l satisface; a'i merge bine.

«Daca 'i macină ce-o să mai ȃică, cum să nu fie mulțumit.»

MAISTER

Veđi *Meșter*.

12245 * Δ Maister bun și nu de mult,
Lucră 'ncet și rău de tot.

C. FLĂMÂND, *stud. comit. Bis-*
trifa-Năsăud, Transilvania.

Veđi *Meșter*.

Pentru cel care lucră puțin și prost.

MAISTOR

12246 * Δ Maistor strică,
Mult mănâncă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

Se ȃice despre meseriașii slabi la lucru, dar harnici
la mâncare și la beut.

MAIU

12247 * Δ A se ține ca maiu cu cōdă.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Arată o strînsă legătură; tăria cu care ne ținem de
óre-cine saū de óre-ce

MANGĂR

12248 A dà mangărul cel de apoî.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 8. — L. ŞĂINEANU, *Archiv. Ist.* III, p. 203.

Veđi *Popă*.

Cel din urmă ban pe care 'l are cine-va.

De la turcescul *mangir*, monedă măruntă de aramă; sîrb, *mangura*; magy. *mángor*.

«La această mazilie a Ducăi-Vodă, ȳic să fi fost păriş Ursachi Visternicul; pentru care faptă apoî Duca Vodă, viind domn țerei a treile rînd, și-au răsplatit cu asupra de pre Ursachi, închis în temniță cu tălharii, legat la pusece, bătut la talpe *până au dat mangărul cel de apoî*. Au dat ce au avut, până când n'au găsit ce mai luă de la dînsul, din avuția cea multă. Așa face pizma și zavistia.» — N. MUSTE.

MARFĂ

Veđi *Mezat, Prăvălie*.

12249 De cât să dai cu mânele și să alergi cu picîorele, mai bine să te uiți cu ochii la marfă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133; II, p. 86. — HINȚESCU, p. 101.

Veđi *a Dă*.

Acelaș înțeles ca la No. 11771.

*
12250 Unde e marfă trebuie să fie și pagubă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134; II, p. 87.

Unde e marfă și pagubă.

A. PANN, II, p. 80. — GR. JI-PESCU, *Opinc.* p. 148.

Unde e marfă e și daună.

HINȚESCU, p. 101. — G. I. MUNTEANU, p. 60.

*Marfa unde e, firesce
Și paguba îi sosesce.*

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 43.

Veđi *Căstig*.

Acelas înțeles ca la No. 11475.

la cârciumă beură trei-șeci și cinci de lei. Vorba ăluia :
unde e marfă e și pagubă.» — GR. JIPESCU, *Opinc.*

Hogea, după cum vedurăm, tot o capră avuse
 Și pe dînsa, cu 'ntimplare, în puțin timp o rēpuse ;
 Lupii 'ndată 'i tăbăciră pielea fără de scumpire.
 Vēdēnd biet Nastratin-Hogea că 'i o făcuse papară,
 Și luî, ca drept mângăere, numai cornele 'i lăsară,
 Fără supērare țise : asta ori cine o scie,
Unde e odată marfă și pagubă o să fie.

A. PANN, *Nastratin-Hogea.*

*
 12251 Halal de marfă, dar păcat de parale.

Pentru o marfă prōstă.

12252 Marfa să fie bună, mușteriii nu lipsesc.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 764.

Lucru bun e în tot-dé-una căutat.

«FESPEZEANCA. — A ! cât pentru dînsa avem vreme . . . amatorî
 n'or lipsi.

«MOISESCU. — Cred și eū. Duda ca Tinca are zestre de trei-șeci de
 miî de galbenî.

«NĂRILĂ. — Vorba ceea : *marfă să fie bună, mușteriii nu lip . . .*
 (*strănută*) sesc » — V. ALEXANDRI, *Agachi Flutur.*

* △
 12253 Marfa gată,
 Bani aștēptă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 134 ;
 II, p. 87. — HINȚESCU, p. 101. —
 B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p.
 2421. — P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872,
 p. 179. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Nu dobândesci nimic fără plată.

* △
 12254 Tōtă marfa își aștēptă plata.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Șer-
 bănesci, j. Argeș.*

Acelaș înțeles ca la No. 12253.

12255 Cum e marfa și mușteriu.

G. DEM. TEODORESCU, *Datine.*

1° Pentru o marfă bună și mușteriu e mai de sémă,
și acesta în înțelesul cel mai larg.

2° Pentru adunări.

•Baluri mascate, a căror calitate variază după prețul intrării și după localitatea unde se află balul, conform proverbului comercial: *cum e marfa și mușteriu.*» — G. DEM. TEODORESCU.

MARTOR

12256 Dacă n'ai trebă, fă-te martor.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 94;
III, p. 110. — HINȚESCU, p. 192.
— FR. DAMÉ, III, p. 27. — P. IS-
PIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 154.

Veți *Chezaș.*

Căci nu mai sfișesci, tot suind și scoborînd scările
tribunalului.

*Ișin iocse șeit ol, paran ciocse chefl ol.*¹⁾

Prov. Turc.

MĂRUNȚIȘ

12257 * Mărunțiș(uri).

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 497.

Adică secături, nimicuri.

MASAT

Veți *Drac.*

MĂZDĂ

12258 Măzda tot ochiul orbesce, și mita tot
pierdutul nemeresce.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p.
144.

Arată puterea banului.

MEDIC

Veđi *Doctor.*

12259 Haïna nu face pe medic.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 257.

Veđi *Haïna, Imbrăcăminte, Rasă.*

Acelaș înțeles ca la No. 7160.

*In vestimentis non est sapientia mentis.*¹⁾*Prov. Lat.**La robe ne fait pas le médecin.**Prov. Franc.**Das Kleid macht keinen Mönch.*²⁾*Prov. Germ.**The gown does not make the friar.*³⁾*Prov. Engl.**L'abito non fa'l monaco.*⁴⁾*Prov. Venit.**No hace el hábito al monge.*⁵⁾*Prov. Span.*12260 Ur medicu, când vire, ali muri face, ali slui.⁶⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Iea în rîs pe doctori, cariî nu pré sunt în stare să te scape, daca e bóla mai grea.

1) In haïne nu stă cuminența minții.

2) Haïna nu face călugărul.

3) Haïna nu face călugărul.

4) Idem.

5) Nu face haïna călugărul.

Un médecin en laisse plus à tuer qu'il n'en tue.

Prov. Franc.

12261 **Medicu mai bur, face rana mai mare.¹⁾**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

1° In înțelesul său firesc.

2° Cu paliative nu vindecî un rău însemnat; trebuie tăiat în carne vie.

*Main de médecin trop piteux
Rend le mal souvent chancreux.*

GABR. MEURIER, *XVI-e Siècle.*

12262 **Medicu beter și spițieru tirer.²⁾**

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Căci medicul bătrân are mai multă experiență, și bărbierul dacă 'i tînăr, nu 'i tremură mâna.

*Jeune barbier, vieil médecin,
S'ils sont autres ne valent pas un brin.*

GABR. MEURIER, *XVI-e Siècle.*

MEHENGHE

Veđi Fată.

12263 **A fi bună mehenghe.**

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 29; *Pov.* p. 165; *Amint.*, p. 80.

Veđi Fată.

Adică deșteptă, iscusită, șirătă.

«Jocă, cât jocă, și lângă aceea și intrând în vorbă cu dînsa *fata bună mehenghe*, 'i întorce capul și Ipate vede că nu 'i de lepădat.» I. CREANGĂ, *Pov.*

1) Medicu mai bun, face rana mai mare.

2) Medicu bătrân și bărbier tînăr.

MELIȚĂ

12264 * Δ Ii merge gura ca melița.

I. ARBORE, *ing. j. Buzău*. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna*.

* Δ Ii merge gura ca o meliță.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*.

* Δ Ii merge gura meliță.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu*.

* Δ Gura îi meliță.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*.

* Δ Ii tócă gura ca melița.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt*.

Vezi *Melițoru*.

Vorbesce mult și repede.

«Gura babil umbliă, cum umbliă melița.» — I. CREANGĂ, *Pov. p. 285*.

C'est un moulin à parole.

Prov. Franc.

12265] * Δ Meliță.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

Pentru omul vorbăreț.

A MELIȚĂ

12266 * A meliță.

L. ȘĂINEANU, *Dict., p. 505*.

MELIȚOIŢU

12267 * \triangle Ii tócă gura ca melițoiul.

G. P. SALVIŢ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluău.

Veđi *Meliță.*

Acelaș înțeles ca la No. 12264.

MERTĂ

Veđi *Dimerlie.*

MERTIC

12268 * A'și luă merticul.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 269.

A'și luă dreptul, partea ce i se cuvine ; folosul.

12269 * A'i tăia merticul.

FR. DAMÉ, III, p. 40.

A'i luă ceea-ce i se cuvine : a'l strimtorà.

MESERIE

12270 * \triangle O meserie plătesce cât o moșie.

HINȚESCU, p. 103. — BARONZI,
p. 56. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, j. Covurluău. — DIM. PO-
POVICIU, *inv. c. Cuvin, comit. A-*
rad, Ungaria. — GR. POIENARU,
ing. c. Rassa, j. Ialomița.

* \triangle

O meserie plătesce cât o avuție.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șen-*
dresci, j. Tutova.

Veđi *Meșteșug.*

Cine scie o meserie, nu móre de fóme.

«Hie neguțator hie boier, învață și carte și o meserie ca să le prinďă
la lipsă pret de v'o moșie.» GR. IPIESCU *Onine* p. 100

Qui a métier a rente.

Prov. Franc.

Jedes Handwerk hat einen goldenen Boden.¹⁾

Prov. Germ.

12271 * Δ O meserie plătesce cât o moșie și gâtul
cât o vie.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurlui.

¹ Acelaș înțeles ca la No. 12270.

² Pentru cel băutor.

12272 * Două-spre-zece meserii,
Trei-spre-zece sărăcii.

V. A. FORESCU, *c. Folticenți, j.*
Suciava.

Cine învață pré multe, nimic nu scie bine.

Neunerlei Handwerk, achtzehnerlei Unglück.²⁾

Prov. Germ.

*A man o'mony trades, may beg his bread on
Sunday.³⁾*

Prov. Scoțian.

Douze métiers, quatorze malheurs.

Prov. Picard.

Tredisch Professiuns, quatordisch Sartuns.⁴⁾

Prov. Retorom.

¹⁾ Fie-care meserie are un pământ de aur.

²⁾ A noua meserie, a opt-spre-zecea nenorocire.

³⁾ Un om cu multe meserii poate duminica să și cerșescă pâinea.

12273 Celui cu meserii multe
Casa 'i este fără curte.

A. PANN, J, p. 149. — HINȚESCU,
p. 104. — FR. DAMÉ, III, p. 40.

Acelaș înțeles ca la No. 12272.

Veđi ISPIRESCU, Basme, Snóve, Edit, 1893, Craiova, p.
125-128.

*Chi più fa professione e menu ne sa fa.*¹⁾

Prov. Cors.

*L'òm dei cent mestê, l'è semper on gran badê.*²⁾

Prov. Lomb. Bergam.

*Viel Handwerke verderben den Meister.*³⁾

Prov. Germ.

*Die veel ambachten te gelijk leert, leert er zelden
een goed.*⁴⁾

Prov. Oland.

12274 Dintr'o meșerie cât de mică
Daca nu curge tot pică.

HINȚESCU, p. 103.

Omul care scie un meșteșug nu móre de fóme,

*Sua cuique ars pro viatico est.*⁵⁾

Prov. Lat.

Il n'est si petit métier qui ne nourrisse son maître.

Prov. Franc.

1) Cu cât umblă unul cu mai multe meserii, cu atâta mai puțin face.

2) Omul cu o sută de meserii, e în tot-dé-una un bun de nimic.

3) Multe meserii strică pe meșter.

4) Cine învață pré multe meserii, învață rare ori una din ele bine.

I n'y a nou si p'tit mesti qui n'nourih' si maisse.¹⁾

Prov. Wallon.

Un cizmar, umblând prin lume, pôte în tot-dé-una să îndepărteze sărăcia ; dar un rege, în afară de regatul său, pôte să fie în primejdie de a muri de fôme.

Prov. Arab.

CLEANTHE

Athenianul Cleanthe, care fu mai târziu un filosof distins, era sărac lipit pământului. Într-o zi simți că se desvoltă într'însul gustul de a învăța. Se rugă de filosoful Zenone, ca să 'l primescă în școla lui, și 'și petrecea totă ziua ascultându'l. Cum trebuia însă ca să 'și câștige viața, ne vroind să micșoreze nici cu un ceas timpul pre care 'l da învățaturii, lucră noptea la un grădinar, cărându 'i apă și la o brutăresă, frământându 'i aluatul. Cu totă ostenela ce 'și dă și slabul câștig ce 'l putea ast-fel agonisi, deveni tare și chiar se îngreșă. Legea silea pe fie-care cetățen să aibă o meserie. Lumea vedând că Cleanthe, care era sărac și nu exercită nici o meserie, era totuși gras și rumen la față, bănuî că fura banii cu care trăia, și el fu chemat în fața judecătorului. El aduse ca martori pe grădinar și pe brutăresă. Nu numai fu achitat, dar i se oferî și o pungă de bani pre care o respinse cu dispreț.

12275 * Tehnea ajun nu te lasă.²⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopești, Macedonia.*

Acelaș înțeles ca la No. 12274.

*Chi ga un mistier in man
Da per tuto ga pan.³⁾*

Prov. Ven.

12276 Tehnea la om este ca ș-ună brățare d-aur.⁴⁾

ANDREI AL BAGAV, *Cart. Agel., p. 99.*

1) Nu e meserie atât de mică care să nu 'și hrănescă stăpânul ei.

2) Meseria hămând nu te lasă.

3) Cine are o meserie în mână câștigă în toate părțile pâine.

*
*Tehnea'i ghirdane di malamă.*¹⁾

C. IONESCU, prof. c. Nevăsta,
Macedonia.

Vedî *Mesteşug.*

Arată cât de mult preţuesce o meserie.

Un métier est un fond assuré.

Prov. Franc.

*Ona bona profession
L'è ona grassa possession.*²⁾

Prov. Lomb.

*Handwerk hat einen goldenen Boden.*³⁾

Prov. Germ.

*Een handwerk is een graafschap.*⁴⁾

Prov. Oland.

*Konst är mehr än ågor.*⁵⁾

Prov. Sved.

12277 Ceî d'aia meserie,
Stă în gâlcevie.

D-r GASTER, p. 244. — D-na E.
B. MAWR, p. 84.

Din pricina concurenţei.

Gens du même métier ne s'accordent pas.

Prov. Franc.

Onques tripière n'aima harengère.

Prov. Franc.

¹⁾ Meseria e colan de aur.

²⁾ O bună meserie, este o grasă moşie.

³⁾ Meseria are un pământ de aur.

⁴⁾ O meserie e o baronie (un comitat).

⁵⁾ Arta e mai bună de cât moşie.

*Homem de teu officio, teu inimigo.*¹⁾

Prov. Portug.

*Two of a Trade can never agree.*²⁾

Prov. Engl.

*Handel und Wandel kennt keine Freundschaft.*³⁾

Prov. Germ.

12278 Ori ce fel de meserie
Nu e rău omul să scie.

A. PANN, II, p. 14. — HINȚESCU,
p. 103.

Vezi *Meserie*.

Căci toate ajută pe om ca să își agonisescă viața.

12279 Tehnele tute's bune, omeñili mași sunt
arëi.⁴⁾

ANDR. AL BAGAV, *Cart. Aleg.*
p. 99.

Toate meseriile sunt bune, să nu'ți fie rușine de nici
una.

*Il n'y a pas de sot métier, il n'y a que de sottes
gens.*

Prov. Franc.

12280 Meserie are bună, însă ea nu schimbă
firea nici nărăvirea.

A. PANN, I, p. 61.

*Meserie are bună
Însă ea nu schimbă firea,
Nici stârpesce nărăvirea.*

HINȚESCU, p. 103.

Pentru omul rău nărăvit.

¹⁾ Omul de aceeași meserie cu tine, e inamicul tău.

²⁾ Doi de o meserie nu se înțelege.

³⁾ Comerț și schimb nu cunosc prietenie.

- 12281 * Carî nu se astérne la ună zânate, huz-michîar auşesce.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Pentru cel ne-statornic, care nu se ține de o meserie, de o trebă.

- 12282 * N'are să'mî iee meseria din mână.

Veđi *Mistrie.*

Nu'mî pôte face nicî un rëu, nicî un ne-ajuns.

MEȘTER

Veđi *Maister.*

- 12283 Urît meșter a croit-o
Rëu ciocan a ciocănit-o.

A. PANN, I. p. 4.

Veđi *Ciocan.*

1⁰ Pentru omul urît la față.

2⁰ Rëu dascâl a învățat'o.

- 12284 * Δ Multa lucrare face pe meșteru(1) bun.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci, j. Vasluiu.*

Făcënd adeseorî un lucru ne învățăm să'l facem ușor și bine.

*Taurum tollet qui vitulum sustulerit.*²⁾

Prov. Lat.

A force de forger on devient forgeron.

Prov. Franc.

¹⁾ Cine nu se asedă la un mestesug, slugă îmbetrânesce.

*Chi molto pratica, molto impara.*¹⁾

Prov. Ital.

*Uso hace maestro.*²⁾

Prov. Span.

*Uebung macht den Meister.*³⁾

Prov. Germ.

*Practice makes perfect.*⁴⁾

Prov. Engl.

12285 * △ **Nimenea nu se nasce meșter.**

A. GOROVEI, *c. Folticeni j. Suciava.*

*Nicur mestru nu se nasce.*⁵⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Prin muncă și stăruință omul învață și se perfecționează.

12286 **Meșterul cel bun, cu cel mai sănătos lemn caută să se slujască.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 44.

Adică cu cei mai deștepici trebuie să ne slujim (GOLESCU).

12287 * △ **Meșterul cel bun, umblă ca banul din mână în mână.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Adică de toți este căutat.

1) Cine mult practică, mult învață.

2) Practica face meșteru.

3) Practica face meșteru.

4) Practica te face perfect.

5) Nimenea meșter nu se nasce.

12288 * Δ Meşterul se cunoşce la lucru.

GR. POÏENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomîţa.*

Meşterul se cunoşce după lucru.

FR. DAMÉ, III, p. 41.

Vezi *Arc, Lucru,*
Turc.

Arată asemănarea. Dacă meşterul este bun, bun va fi şi lucrul, şi vice-versa.

Opus artificem probat.¹⁾

Prov. Lat.

A l'œuvre on connaît l'artisan.

Prov. Franc.

Su trabagliu narat quie est su maestru.²⁾

Prov. Sard.

Das Werk lobt den Meister.³⁾

Prov. Germ.

The workman is known by his work.⁴⁾

Prov. Engl.

Verkiö lofar meistarann.⁵⁾

Prov. Island.

Ny bainga no vavalombeló ny mpiasa.⁶⁾

Prov. Malgaş.

1) Lucru arată meşterul,

2) Lucrul spune cine este meşterul.

3) Lucrul laudă meşterul.

4) Meşterul e cunoscut prin lucrarea lui.

5) Lucrul laudă pe meşter.

APES ET FUCI VESPA JUDGE.

Apes in alta quercu fecerant favos :
 Hos fuci inertes esse dicebant suos.
 Lis ad forum deducta est, vespa giudice :
 Quæ genus utrumque nosset cum pulcherrime,
 Legem duabus hanc proposuit partibus.
 Non inconueniens corpus, et par est color,
 In dubium planè res ut merito venerit :
 Sed ne religio peccet imprudens mea,
 Alveos accipite, et ceris opus infundite,
 Ut ex sapore mellis, et forma favi,
 De queis nunc agitur, auctor horum appareat.
 Fuci recusant, Apibus conditio placet.
 Tunc illa talem sustulit sententiam :
 Apertum est, quis non possit, aut quis fecerit,
 Quapropter Apibus fructum restituto suum.
 Hanc prateriissem fabulam silentio,
 Si pactam fuci non recusassent fidem.

PHEDRU.

12289 * După unelte se cunoșce meșteru.

V. FORESCU, c. *Folticenî, j. Suciava*.

Acelaș înțeles ca la No. 12288.

12290 * Δ Meșteru(1) strică
 Și drege de frică.

BARONZI, p. 57. — HINȚESCU, p. 104. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 61. — *Sem. C. Buc. Cl. VIII, prin* P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

* Δ Meșter de strică
 Și drege de frică.

G. P. SALVIŢU, *inv. c. Smulți, j. Covurlutu.*

* Δ Meșteru strică
 Drege de frică.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — FETU, *elev, Sc. Norm. Bêrlad, c. Onesci, j. Bacău.*

12291 * Meșteru-strică.

L. ȘĂINEANU, *Dict.*, p. 509.

Meșter-strică.

FR. DAMÉ, III, p. 41.

Acelaș înțeles ca la No. 12290.

MEȘTEȘUG

12292 * Δ Omul cu meșteșug nu pîere.

C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci, j. Vasluțu.*

* Δ
Nici un om cu meșteșug nu pîere.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Veđi *Meserie.*

Omul care a învățat un meșteșug nu móre de fóme nici odată.

12293 * Δ Un meșteșug îi cât o moșie.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamoscea, j. Dorohoi.*

Veđi *Meserie.*

Acelaș înțeles ca la No. 12270.

Qui a métier a rente.

Prov. Franc.

Jedes Handwerk hat einen goldenen Boden.¹⁾

Prov. Germ.

12294 * Omul cu meșteșug
Trăiesce din belșug.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

¹⁾ Fie-care meserie are un pămînt de aur

Acelaș înțeles ca la No. 12293.

12295 * \triangle Meșteșugul la om e (este) brățară de aur.

A. FANN, *Edit.* 1889, p. 28; II, p. 3. — HINȚESCU, p. 104. — *Sem. C. Buc. Cl. VIII*, prin P. GĂRBOVICIANU, prof. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — EM. POPESCU, *înv. c. Ciocănești-Mărgineni, j. Ialomița.* — GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresci, j. Tutova.*

* \triangle Meșteșugul e brățară de aur.

GR. POÏENARU, *îng. c. Rassa, j. Ialomița.*

* \triangle Meșteșugul e brățea de aur.

C. TEODORESCU, *înv. c. Lipova, j. Vasluțu.*

* \triangle Cine are meșteșug are brățară de aur la mână.

GR. POÏENARU, *îng. j. Buzău.*

Meșteșug, brățară de aur.

FR. DAMÉ, III, p. 41.

Vezi *Meserie.*

Acelaș înțeles ca la No. 12276.

Un métier est un fond assuré.

Prov. Franc.

*Ona bona profession
L'è ona grassa possession.¹⁾*

Prov. Lomb.

Handwerk hat einen goldenen Boden.²⁾

Prov. Germ.

¹⁾ O bună meserie este o grasă meserie

*Een handwerk is een graafschap.*¹⁾

Prov. Oland.

*Konst är mehr än ågor.*²⁾

Prov. Svedez.

12296 * Δ Meșteșugul e brațare de aur, și gâtul
pîlnie de argint.

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU,
înv. c. Smulți, j. Covurlui.

Veți *Meserie.*

Acastă variantă arată că meșteșugul, la omul bețiv, nu face nici o para.

12297 Nici un meșteșug nu e rău, ci ómenii
sunt răi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28 ;
II, p. 3. — HINȚESCU, p. 104.

Veți *Meserie.*

Acelaș înțeles ca la No. 12278.

12298 Meșteșugul vreme cere
Nu se 'nvață din vedere.

A. PANN, II, p. 14. — HINȚESCU,
p. 104.

Ori-ce învățatură se dobândește cu muncă și stăruință
multă.

12299 Câte sate a umblat, atâtea meșteșuguri
a învățat.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 29.

Pentru omul care mult a umblat și multe a învățat.

MESURĂ

12300 Cu ce măsură veți măsură, măsura-se-va
voă.

MATEI-BASARAB, *Prav.* p. 142.

¹⁾ O meserie e o baronie (un comitat).

²⁾ Arta e mai bună de cât mosia

Cu ce măsură măsură, măsura-ți-se-va.

MIRON COSTIN, I, p. 254.

Cu ce măsură ai măsurat, și lor li s'a măsurat.

N. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p. 56.

* Δ

Cu ce măsură vei măsură, cu aceea ți se va măsură.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 31.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 158. — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

Cu ce măsură veți măsură, cu aceea vi se va măsură.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 280.

* Δ

Cu ce măsură măsură, cu aceea ți se va măsură.

HINȚESCU, p. 104. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

* Δ

Cu ce măsură vei măsură, ți se va măsură.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Cu măsura ce întrebuințezi, cu aceea ți se va măsură.

I. G. VALENTINEANU, p. 15.

Fieș-care primesce cu măsura cu care a măsurat.

C. DIN GOLESCĂ, *Pil.*, p. 17.

Adică după ale tale fapte ești vei lua și răsplătirea (GOLESCU). Cum vei face așa vei trage.

Ἀδῆρ τῶ μέτρῳ καὶ λῳίον.¹⁾

Prov. Elin.

Eadem mensura.²⁾

Prov. Lat.

¹⁾ Cu aceeași măsură și chiar mai bine.

Rendre chou pour chou.

Prov. Franc.

Render colpo per colpo.¹⁾

Prov. Ital.

Cuerda á cuerda.²⁾

Prov. Span.

Gleiches mit Gleichem.³⁾

Prov. Germ.

Measure for measure.⁴⁾

Prov. Engl.

Betala lika med lika.⁵⁾

Prov. Sved.

Cu ce măsură veți măsurà, se va măsurà și vouă.

MATEI, 7. 2 ; MARC., 4. 24 ; LUC.,
6. 38.

12301 * Δ I s'a cam umplut măsura.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

S'a săturat, și-a eșit din răbdare.

La mesure est comble.

Prov. Franc.

12302 * Δ Ajunge curul la măsură.

IULIU GROFȘOREANU, *c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Veți *Cap. II, c. Măr.*

Va fi silit și el odată să se roge de ajutor.

¹⁾ A înapoia lovitură pentru lovitură.

²⁾ Frînghie pentru frînghie.

³⁾ Egal pentru egal.

⁴⁾ Măsură pentru măsură.

⁵⁾ A plăti egal cu egal.

Pe când domneà bețul ca pedepsă, vinovatul se întindea pe laviță și se *măsura* bêtele aduse prin judecătorie.

A MËSURĂ

Veđi *Mësura*.

12303 Cu aceia ce mësori, ți se va mësura.

ZILOT ROMÂNUL, 1882, p. 287.

Li se mësorã precum aũ mësuras.

ZILOT ROMÂNUL, p. 361.

* Δ *Cum mësuri așa ți se va mësura.*

V. SALA, *dasc. c. Brósce, comit. Bihor, Ungaria.*

* Δ *Cum mësori ți se va mësura.*

FR. DAMÉ, III, p. 31. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* Δ *Cum vrei să mësuri altuia, așa ți se mësorã.*

V. A. FORESCU, *c. Folticenã, j. Suciava.*

Veđi *Mësura*.

Acelaș înțeles ca la No. 12300.

12304 * Δ *Mësorã de multe ori și croesce odatã.*

A. PANN, III, p. 13. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîrvu-Roșu, j. Argeș.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — D-ra EC. ȘIȘ-MAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.*

Mësura de multe ori și croiesce odatã.

* △

Măsoră de multe ori și tae odată.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 171. — NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița, j. Putna. — Scól. N. Inv. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

* △

Măsoră de două ori și tae odată.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △

Măsură de două ori și tae odată.

Semin. Cent. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.

* △

Măsură de două ori, ca să tai odată.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stübieni, j. Dorohoi.*

* △

Mai bine să măsoară de două ori și să tai odată.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △

Măsoră de zece ori și tae odată.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șendresci, j. Tutova.*

Veđi a se Gândi, *Ne-rod.*

Ori-ce trebă să o faci cu chibzuială. Arată că graba nu e bună, căci cine se pripesce la vre-o trebă, neapărat va greși.

Măsoră de zece ori dar nu tăia de cât odată.

Prov. Rus.

12305 Iu s-ti duçi, loclu i misurat.¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Georgia, Albania.*

Nicăeri nu se câștigă ușor, dar mai ales cu șederea.
Lupta pentru existență.

12306 * A măsură pre cine-va.

Vezi *a Croi*.

T. SPERANȚA, I, p. 209.

Adică a'l bate.

«Și 'ncepă d'odată, cu nepus în masă, să'l măsore în voe.» T. SPERANȚIA.

12307 * Δ A'i măsură două-șeci și cincî.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Puiesci*,
j. Tutova.

L'a bătut bine.

MEZAT

12308 * Δ Cine vré să vinđă marfa cu preț să o scotă la mezat.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari*,
j. Mehedinți.

La mezat să ieau ómenii la întrecere și nu mai țin socotelă de calitatea lucrului. De aci rezultă că cine cumpără la mezat plătesce lucrul mai mult de cât face.

MIE

12309 Mai lesne se câștigă mia de cât suta.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 43.

Adică cu mult, mult câștigăm, și cu puțin, puțin (GOLESCU).

12310 Unde s'a dus mia, ducă-se și suta.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 14
& 102.

* △
Unde s'o dus mia, ducă-să și suta.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

*
Iu s'duse mîlia, s'ducă ș-suta.¹⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopeși, Macedonia.*

* △
Unde a mers mia, mērgă și suta.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 134; II, p. 87. — HINȚESCU, p. 104. — P. ISPIRESCU, Leg., I, 1872, p. 168. — V. ALEXANDRI & LASCAR ROSETTI, Mss. — E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, j. Covurluiu. — D-na Z. JUVARA, c. Fedesci, j. Tutova. — V. SALA, dasc. c. Hinchiriș, comit. Bihor, Ungaria.*

* △
Unde o mers mia, mērgă și suta.

V. ALEXANDRI, *Teatr., p. 828.*

* △
Unde s'a dus mia, merge și suta.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava — GR. POÏENARU, ing. j. Putna.*

1° Adică unde s'a făcut o mare cheltuielă, facă-să și cea mai mică (GOLESCU p. 14).

2° Adică la cele de trebuință să nu ne scumpim a cheltui mai mult (GOLESCU p. 102).

12311 **Miile și sutele**
Mărită (pe) slutele.

A, PANN, II, p. 128. — HINȚESCU, p. 105.

* △
Miile
Mărită momăiele;
Da sutele
Slutele

G. MADAN, *c. Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia.*

¹⁾ Unde s'e duse mia, să se ducă și suta.

* △

Miile
Mărită momăile;
Și sutele
Mărită slutele.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietro-*
șița, j. Dimbovița.

* △

Decile
Mărită secile;
Sutele
Mărită slutele;
Miile
Mărită urgiile.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 143.

Veđi *Sută*.

Cu zestre mare, lesne se mărită și cea slută.

Amour fait moult,
Argent fait tout.

Prov. Franc.

Amor faz muito,
O dinheiro tudo.¹⁾

Prov. Portug.

Liebe kann Viel, Geld kann Alles.²⁾

Prov. Germ.

Love does much, but money does more.³⁾

Prov. Engl.

Kjærlighed gjør Meget, men Penge Mere.⁴⁾

Prov. Danes.

¹⁾ Amorul face mult, dar banul face tot.

²⁾ Amorul pôte mult, banul pôte tot.

³⁾ Amorul pôte mult, dar banul pôte mai mult.

12312 * Cu sutele și cu miile.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 343.

Adică foarte mult.

«Pentru care și Dumnezeu vă blagoslovesce, și va da cu miile și cu sutele, în locul celor ce ne dați voi nouă.» — ȚICHINDEAL.

12313 * A'î da o mie înainte.

G. POBORAN, *inst. j. Ott.*

Vezi *Dece.*

Acelaș înțeles ca la No. 11828.

MISTRIE

12314 Are să'mi iee mistria.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 279.
— FR. DAMÉ, II, p. 55.

Are să'î ieà mistria.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 233.

Vezi *Meserie.*

Nu'mi póte face nici un rău.

12315 Scie mocanul ce e șofranul? Când ël vede pë tavă, gândesce că e otravă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 100.

* △

Ce scie mocanul ce e șofranul!

G. I. MUNTEANU, p. 150. — HINȚESCU, p. 109. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, j. *Putna.*

* △

Mocanu nu scie ce e șofranu.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari*, j. *Mehedinți.* — FR. DAMÉ, III, p.

- * △
Mocanul nu scie de ce'i (e) bun șofranul.

V. SALA, *înv. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.* — IULIU GROȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — D. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.*

- * △
Nu scie mocanul de ce'i bun șafranul.

V. SALA, *dasc. com. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.*

*Scie mocanu
Ce e șofranu?
Când îl vede pe tarabă
Socotesce că'i otravă.*

BARONZI, p. 51. — HINȚESCU, p. 109.

- * △
Scie țëranul (țaranul) ce e șofranul!

REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p. 332. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurlui.*

- * △
*Țëranu nu scie ce'i șofranu,
Dar nici țirgovețu ce'i pădurețu.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova.*

- * △
*Țëranul nu scie ce'i șofranul; îl vede pe
tarabă și dîce că'i otravă.*

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Vedî *Țoban, Moco-
fan, Țëran, Țigan.*

Să dîce pentru cei proști, ce nu sciū prețuî cele dî cînste (GOLESCU).

Variantele 7, 8 și 9 se vor trece la No. 10890.

Vilain ne set qu'esperons valent.

*Was versteht ein Bauer vom Safran?*¹⁾

Prov. Germ.

*Wat weet een boer van sporen.*²⁾

Prov. Oland.

12316 * △ Mocan.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 522. —
IULIŢ GROSȘOREANU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria. — GR. A-
LEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Om ne-cioplit, mojie; prost.

«Auđi *mocan!*»

SNÓVĀ

Un econom de vite mergeà spre tirla sa de oi. Pe drum vede un lup care jertfeà o oi. Ajuns la tirlă întrébă pe scutar³⁾ daca, în adevăr, lupul furase oi. Aja din tirla lor.

- Měi Ióne, da, venit'a lupul la oi?
- Da crede că nu popa!
- Da luat'a vre-o oi?
- Da crede că n'a venit s'aducă!
- Din care, mă? din albă sau din negre?
- Da crede că n'a stat s'alégă!
- Pe unde au apucat mă? pe dél sau pe vale?
- Da crede că nu la biserică!
- Da de ce nu 'i ai dat gură mă?
- Da crede că aveà el destulă!

MOCOFAN

12317 Scie mocofanu
Ce e șofranu.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 111. —
FR. DAMÉ, IV, p. 81.

Veđi *Āoban, Mocan,*
Āeran, Āigan.

Acelaș înțeleș ca la No. 12316.

¹⁾ Ce scie țeranul de safran.

²⁾ Ce scie un țeran de pintenî.

³⁾ Se numesce *scutar*, clobanul care e însărcinat să porțe de grijă la tótă tirla; el e scutit de a duce oile la pășune, ci trebuie numai să povă

MORAR

Veđi *Bulgar.*

- 12318 * Când are apă morarlu bé ghin; cându nu are apă, bé apă.¹⁾

V. DIAMANDY, *prof. c. Mețova, Macedoniă.*

Căci apa pune în mișcare roțile morii și 'i aduce câștig.

- 12319 * Cripă murarlu di sete! ²⁾

I. COYAN, *prof. c. Samarina, Epir.*

¹⁾ A sărăcit cu totul; a pățit'o rău de tot.

²⁾ Când unul nu scie să se folosescă de ce are și cu înbelșugare.

- 12320 * △ Grija morariului, de vamă!

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coștețu, Banat.*

Cel ce se află într'o stare favorabilă, scie să se folosească de împrejurări.

- 12321 * △ A avé cap de morar.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci, j. Vâlcea.*

Veđi *Bulgar.*

Adică a fi prost.

MOȘĂ

- 12322 * △ Copilu cu moșe multe móre cu buricul ne-tăiat.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 26.*
— *Sc. Norm. Inv. Cl. VII, prin*
P. GĂRBOVICIANU, *prof.*

¹⁾ Când are apă morarul bé vin; când nu are apă, bé apă.

* △
*Copilul cu mōșe multe rămāne cu buricul
 ne-tāiat.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 278.
 — IOSIF HALLER, I, p. 380. —
 REINSBERG-DÜRINGSFELD, II, p.
 302. — G. DEM. TEODORESCU, *Cer-*
cet. p. 30. — FR. DAMÉ, III, p. 59.
 — D-na E. B. MAWR, p. 76. — I.
 G. VALENTINEANU, p. 36. — ILIE
 HOCLOTĂ, *stud. c. Seliște, comit.*
Sibiū, Transilvania.

* △
*Copilul cu mōșe multe rămāne cu buricul
 ne-tāet (ne-tāiet).*

C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci,*
j. Vaslui.

*
*Cu multe mōșe, rămāne copilul cu buricul
 ne-tāet.*

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j.*
Sucava.

* △
Copilul cu multe mōșe rămāne ne-buricat.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △
Copilul cu mōșe multe rămāne ne-moșit.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. Luceni,*
j. Dîmbovița.

* △
*Unde sunt mōșe multe, rămāne copilul cu
 buricul ne-tāiat.*

A. PANN, *Edit. 1889, p. 174;*
Archiv, p. 13. — P. IȘPIRESCU, Leg.
I, 1872, p. 179. — V. SALA, dasc.
c. Sibișu, comit. Bihor, Ungaria.
 — G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița,*
j. Dîmbovița.

* △
*Unde's multe mōșe rămāne copilu cu buricu
 ne-tāiat.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Racot.

* △

*Unde's mōșe multe rēmāne copilu cu buricu
ne-tăiet.*

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț j. Vasluïu.*

*Unde sunt mōșe mai multe,
Rēmāne bïetul băiat
Cu buricul ne-tăiat.*

A. PANN, I, p. 75. — HINȚESCU,
p. 111.

* △

*Unde's mōșe multe, rēmāne buricul (copiluluï)
ne-tăiat.*

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulții,
j. Covurluïu.*

* △

*Unde sunt multe mōșe rēmāne copilul ne-
moșit.*

*Scol. Norm. Inv. Cl. VI, prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* △

*Unde's multe mōșe, rēmāne pruncul ne-bo-
tezat.*

IULIU GROFȘOREANU, *înv. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Intre multe mōșe pere pruncul.

KÁROLY ÁCS, p. 79.

Iu 's māmii multe, scot fișiorlu orbu.¹⁾

DR WEIGAND, *Zweit. Jahr.*, p.
169.

*

Multile māmii scot fișiorlu sîcat.²⁾

G ZUCA, *stud. c. Cavaia, Al-
bania.*

¹⁾ Unde sunt mōșe multe, scot copilul orb.

* *Multe mâmiș scot națlii orghă.*¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Abela, Epir.*

1° Adică unde e trebuință de mai puțină omenie, cei mulți mai mult ne vatămă, și că unde poruncesc mulți nici o ispravă iese (GOLESCU).

2° Când la facerea unui lucru s'au adunat mai mulți, și nu se face deplin uitându-se câte ce-va.

3° De multe ori, lăsându-se unul în nădejdea altuia, rămâne treaba ne-făcută.

*Ubi multa capita, ibi nullum consilium.*²⁾

Prov. Lat.

Trop de cuisiniers gâtent la sauce.

Prov. Franc.

*I troppi cuochi guastano la cucina.*³⁾

Prov. Ital.

*Viele Hirten, übel gehütet*⁴⁾

Prov. Germ.

*Too many cooks spoil the broth.*⁵⁾

Prov. Engl.

*Mange Hyrder vogte ilde.*⁶⁾

Prov. Danez.

*Gjde je vnogo babi, djete je kilavo.*⁷⁾

Prov. Carniol.

*Ган су многе бабице, ту килаво буде дете.*⁸⁾

Prov. Sîrb.

1) Multe mōșe scot prunciî orbî.

2) Unde sunt multe capete, acolo nici o rezoluție.

3) Bucătariî pré mulți strică bucatele (bucătăria).

4) Mulți ciobani, rău păzit.

5) Pré mulți bucătari strică fiertura.

6) Mulți ciobani păzesc rău.

7) Unde 's mōșe multe, copiii se boșorogesc.

8) Unde sunt mōșe multe, copiii rămân nețățari

Mezy mnohými babami ztratí se dítě.

Prov. Cech.

Sok bába között elvesz a gyermek.

Prov. Magyar.

12323 Printre mumă, printre moșe
Pruncul a rămas fără boșe.

A. PANN, II, p. 75. — HINȚESCU,
p. 155.

Când vrei să faci un lucru, și toți te dăscălesc, acel lucru rămâne ne-inceput sau ne-îsprăvit. Veđi No. 12322.

12324 Iși găsesce moșe (môșă) să'l moșască
(moșescă).

A. PANN, I, p. 168 — HINȚESCU,
p. 111. — FR. DAMÉ, III, p. 59.

Veđi *Buric*.

A'și găsi stăpânul. Veđi No. 2789.

12325 * Môșă 'n pod!

Să țiece copiilor, când se innécă cu vre-o béutură, aré-tându-le podul casei.

A MOȘI

Veđi *Môșă*.

12326 Lasă'l să'l moșesc eű.

A. PANN, III, p. 25. — HINȚESCU,
p. 111.

Veđi *Naș*.

Să'l înfrînez, să'l înving, să'l bat.

MOȘIE

Veđi *Iépă, Meserie*.

12327 Cu o fâșie
Tot n'aveam moșie.

A. PANN. II. d. 70. — HINȚESCU.

Când pierdem puținul ce l'am avut, arătând că nu ne pasă de atâta pagubă.

12328 A vinde moșia și a cumpără sanie.

G. I. MUNTEANU, p. 122.

Vinde moșia (moșie) și cumpără sanie.

A. PANN, II, p. 69. — HINȚESCU, p. 111.

La un schimb ne-socotit, la o negustorie prăstă.

POVEȘTEA VORBEI

Unul având o moșie,
Tot, tot numai o fâșie,
Se apucă și o vinde,
Prinde pe dînsa ce prinde,
Și își cumpără îndată
O sanie minunată.
Copilul său cum o vede
Vesel la ea se repede,
Se urcă, intră într'însa
Și se bucură de dînsa,
Dicînd, cu vorbă zimbosă :
'Of, ce sanie frumósă !
'Tată, dar vom puté. ôrě,
'Să umblăm cu ea la vară ?'
El tăcînd, nimic nu đise,
Că l'acésta nu gîndise.

12329

*
Pentru 'n petec de moșie
Să strică un sac de hârtie.

AL. MARTINIAN, c. *Bucuresci*,
j. *Ilfov*.

* △

Un petec de moșie și un sac de hârtie.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, j. Covurluțu.

Vedî *Palmac*, *Rezeș*,
Răzeșie.

Acea casă, bogăție,
 Acareturi, rezășie :
Patru stânjenți de moșie
Și vr'o opt saci de hârtie.

T. SPERANȚĂ, I, p. 133.

«Când eram la București un om de duh îmi spunea o anecdotă de la 1826 a Domnului Grigore Ghica.

Intr'o Ți, pintre alte hârtii, Logofetul al doile îi înfătoșă o anafora a Divanului pe vr'o trei-patru côle hârtie.

După ce îi ceti vr'o două părți din ea :

— Ce e aceea ? întrebă Vodă.

— O anafora a Divanului în pricina unor bani ce pretinde Stoica de la Mihali.

— Cine 's aceia ?

— Doi neguțitori de aice din oraș.

— Și ce ȡice Divanul ?

— ȡice că, de și Stoica are dovadă că are să ȡea o sumă de bani de la Mihali, dar Mihali întâmpină că acei bani erau... fiind-că... pentru că... Să vȡd ce ȡice.

— Cetesce d'intău, ȡise Ghica.

Logofetul al doile începȡu a ceti anafora. Domnul ascultă.

— Acum eră pe la a șasea față.

— Am uitat căte ai spus până aice, logofete, ȡise Vodă. Incepe d'intău.

Bietul funcționar vȡsând sudorȡi, reîncepu cetirea care acum merse până la închierea ce se sfârșia cu obicȡnuita formulă : «Ear desăvirșita hotărire rămâne la înȡelepciunea M. Tale.»

— Și ce hotărire să dee înȡelepciunea mea, ȡise Ghica, când din tȡte ȡisele lor, n'am înȡeles nimic ? La început are dreptate Stoica, la mijloc Mihali, și la cȡdă și Stoica și Mihali. Aferim ! bunȡ judecătȡri am ! Și de câtă vreme se lăntuesce pricina asta ?

— De patru ani.

— Patru ani ! Și pentru ce n'a trimis'o în cercetarea starostilor de isnafuri, dupre cum e obiceiul între breslași ?

— Nu sciȡ.

— Bufurdisece-o cătrȡ starostiȡ breslelor ca s'o cerceteze, s'o pue la cale, și să 'mȡi facă de-adreptul mie anafora.

Funcționarul făcȡ ce i se porunci.

Piste două ȡile, Logofetul al doile îi înmână o anafora pe o jumătate cȡlă de hârtie, în care erau urmȡtoarele :

«Măria Ta !

«Am cercetat și am hotărit : Stoica să plătȡcă cincȡ sute lei lui «Mihali ; pentru care am și bȡut adalmaș la cărcima lui Badaca.»

Plecate slugȡi M. Tale

(Urmaȡ iscaliturile).

Mașalla ! strigă Ghica Vodă, smucind hârtia din mâna Logofetului și sărutând'o : O ! de s'ar sfârșii așa tȡte judecăȡile în domnia mea ! Ascultă Logofete ! Scrie îndată aice pe hârtia asta că întârim acȡstă hotărire, și poruncim să nu se stremute în vecȡi.

După ce-a scris Logofetul, Domnul iscăli, și Muhurdarul puse pe cetea.

Actul acesta se păstrează și astăzi în arhivele Țării Românești —
C. NEGRUZZI, I, p. 304

* Δ
12329 b Via și moșia
Mărită urgia.

C. TEODORESCU, *inv. c. Crusesci*,
j. Vaslui.

* Δ
Moșia
Mărită urgia.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți*, j.
Covurlui.

Veți o *Mie*.

Fata proastă și urită, dar bogată, tot se mărită.

* Δ
12329 c Moșiile
Mărită urgiele
Și oile
Însoră nevoile.

Locot. C. CRISTESCU, c. Rucăr,
j. Dimbovița.

Fetele próste și urite, dar bogate, tot se mărită dar
și bărbatul cu avere, póte să iea o fată cât de săracă,
daca'i place lui.

A MOȘTENI

Veți *Pămînt*.

* Δ
12330 Nu pune mânele sub fălci;
Sciū că n'ai să moștenesci.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobro-*
văț, j. Vaslui; Junimea (ziar),
No. 16.

Pentru cel sărac și leneș.

12331 Cine moștenesce
Plătesce.

I. G. VALENTINEANU, p. 48.

Adică cine trage folósele

MUCHIE

Veđi *Porc.*

12332 Par'că 'i lovit cu muchia în cap.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 212.*De par'că 'i lovise cine-va cu muchia în cap.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 243.*Ca și când l'ar fi lovit cu muchia securei
în cap.*P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 342.

A adormi dus.

12333 O bate cu muchia
Ș'o scóte cu unghia.P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p.
179. — HINȚESCU, p. 12.

Pentru o trebă próstă.

MULÉTE

12334 Mulétele putescu focu.¹⁾FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
p. 13.Veđi *Clește.*Se dice celor cari cu primejdia lor vor să scape ei
de primejdie, spre al lor folos.

MUNCITOR

Veđi *Fóme.*

MUNO

Veđi *Unt.*¹⁾ Clestela ...

12335 * Munó nă-asésce, dipló asésce ș'artísésce.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Băesă, Epir.*

* Munó nă-agîundze, dipló agîundze ș'armâne.²⁾

I. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Să ȕice într'un mod ironic. Pentru unul nu ajunge și pentru doi e pré mult.

De pildă când doi fraȕi, cariî trăieaű împreună, se despart, pentru a ține fie-care o casă separată. Nu le ajungea căt aveaű, când trăieaű împreună; cum o să le ajungă și o să le prisosescă ținênd douě case.

MUȘTEA

Veđi *Adam.*

MUȘTERIŪ

Veđi *Marfă.*

12336 Curg mușteriii, bolta geme,
Unii târđiű ș'alȕii de vreme.

A. PANN, II, p. 73. — HINȕESCU, p. 116.

Când, unui negustor, îi merge reű.

NĂCOVALĂ

Veđi *Ciocan.*

NĂCOVALMĂ

Veđi *Ciocan.*

NĂLBITOR

12337 Nu póte fi nălbitorul, tovarăș cu văpsitorul.³⁾

A. PANN, II, p. 157. — HINȕESCU, p. 78.

¹⁾ Unu (simplu) nu ajunge, în douě (dublu) ajunge și prisosesc.

²⁾ Unu nu ajunge, dublu ajunge și rămâne.

³⁾ A. Pann scrie pretutindenii. *tovaros.*

La o tovărășie ne-potrivită, peste fire, între ómeni care ne-apĕrat sunt rivali.

Onques foulon ne caressa charbonnier.

Trés. Sent. XVI-e Siècle.

NE-AVERE

Veđi *Lené.*

NE-AVUT

Veđi *Cap. XVII, c. Ne-avut.*

NE-CÎOPLIT

12338 * Ne-cîoplit.

Veđi *Bardă, Topor.*

1⁰ Om ne-învĕțat, grosolan, fără creștere.

2⁰ Pe șleau, fără ocol: când e vorbă de cuvinte.

«Mĕ Yértă că cuvinte cam *ne-cîoplite* slobod.»

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*

NEDREPT

Veđi *Drept.*

NEDREPTATE

Veđi *Pravilă.*

12339 Nedreptățile scrie-le pe nisip, iar bine facerile pe marmoră.

IDEM, *Calend. Român, 1892.*

Dă uitărei rĕul ce ți se face, și ține minte, cĕt vei

12340 E mai bine a suferi ne-dreptate, ca a face strîmbătate.

G. I. MUNTEANU, p. 18 & 60.

Maî bine să fii jertfă de cât călău.

12341 Nedreptatea răstörnă scaunele puternicilor.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 49.

Veși *Domn.*

Acelaș înțeles ca la No. 9970.

12342 Nedreptatea, nascerea iadului.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 33.

Adică isvorul tuturilor relelor.

NEGOȚ

12343 Negoțul nu va păduchi
Ci tot d'ăi bătuti pe muchi.

A. PANN, II, p. 74. — HINȚESCU, p. 120.

Negoțul se învîrtesce cu bani mulți.

12344 Negoțul de vei să'ți fie sigur
Să'l întorci fără tovarăș, singur.

A. PANN, *Moș, Alb*, I, p. 5.

*
*Negoțul de vei să'ți fie sigur,
Intorcel tu singur.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Veși *Tovărășie.*

Acelaș înțeles ca la No. 9608.

A NEGOTI

12345 *△ Negoțînd se face vîndarea.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Dăcele și Vaslui.*

1⁰ O vîndare, o trébă óre-care nu se face cu una cu două.

2⁰ Din discuție ese lumina.

NEGRU

Veđi *Cap. X, c. Alb, Lapte, Ochiu.*

12346 * Δ Negru pe alb.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Slovă.*

1⁰ Arată scrierea.

2⁰ Lucru cert, hotărît, bine definit.

12347 A nu vorbi nici négră nici albă.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 62 ; III, p. 76.*

Veđi *Alb.*

A nu ȓice nimic, fără multă vorbă.

*Și négră sau albă fără să'i vorbescă
Deteră să plecî, l'alți să năzuiescă.*

A. PANN, III, p. 76.

12348 A se face negru-verde.

FR. DAMÉ, III, p. 107.

A se cătrăni de mânia.

12349 A'i fi negru înainte ochilor.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 10.

Adică ne-plăcut, urît. A se adăoga la No. 4298.

«E mai priceput sătenu la multe ca orașanu dar nu se cată dē loc. Negustoru, boieru, dregătoru, adecăte-le alde ăi îmbrăcați în acre, în albastre, *ă sunt negrii înainte ochilor.*» — GR. JIPESCU.

12350 * A fi negru.

C. NEGRUZZI, I, p. 236.

«Vădută-ai pe dracu? Dău eă aş vré să 'l cunosc de curiositate, ca să scii dacă 'i așa *negru* cum...

«Taci, strigă cu glas nădușit și tremurând vecinul meu. Nu vorbi de aste când înseréză! Nu scii în ce primejdie te puî.» — C. NEGRUZZI.

NEGUSTOR

Veđi *Hoț, Sărac, Tâlhar.*

12351 *
Negustorul vinde cu cotul
Și hoțul (ii) fură cu totul.

BARONZI, p. 59. — HINȚESCU, p. 121.

Adică cu un cuvint subțire, negustorul, e și dînsul un fel de hoț.

A nu se uita că, în vechime, Mercur eră deul hoților ca și al negustorilor.

Il faut être marchand ou larron.

Prov. Franc.

12352 Negustori de piei de cloșcă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

* Δ
Negustor de piei de cloșcă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 393.
— GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 131.
— GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*
j. Putna.

*
Negustor mare de piei de cloșci.

A. PANN, II, p. 85. — maior
P. BUDIȘTEANU, *c. Bucuresei, j.*
Ilfov.

Negustor (mare) de pei de cloșcă.

BARONZI, p. 85. — HINȚESCU, p. 120.

12353 * △ Negustor de piei (pei) de ploșniță.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* —
G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Corvulău.*

Acelaș înțeles ca la No. 12352.

12354 * △ Negustor greu ca fulgul pe apă.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 131;*
II, p. 85. — HINȚESCU, p. 120 —
P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 286. — B.
P. HĂȘDĚŪ, *Etym. Magnum*, p.
1266.

Acelaș înțeles ca la No. 12353.

«De la o vreme încóce însă, vĕdură că dau îndĕrĕt. Unde până aci era bilșugul în casa lor, acum ajunseră *negustori grei ca fulgul pe apă*, cum se đice.» — P. ISPIRESCU.

Evreul în jocul păpușilor :

Noi suntem trii tăvarăși
Grele ca fulg pi apă
Avem trii
Privalii;
Ună gólă,
Altă sécă,
S'altă plină cu 'ntunerică.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p. 126.

12355 * △ De câștigi, de păgubesci
Tot negustor te numesci.

NIC. MATESCU, *inv. c. Movilița,*
j. Putna. — G. P. SALVIŪ, *inv. c.*
Smulți, j. Corvulău.

* △
De câștig, de păgubesc
Tot negustor mĕ numesc.

C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci,*
j. Vasluiu.

Veđi *Câștig.*

Se đice despre negustorii cei fórte săraci. Veđi No.

12356 * Δ Negustorul fricos nici nu câștigă, nici nu pătubesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 132; II, p. 86. — HINȚESCU, p. 121.
— *Cart. Cit. Inv. Asoc.*, II, p. 15.
— NIC. MATEESCU, *inv. c. Movi-
lița, j. Putna.* — AL. MARTINIAN,
j. Ilfov.

* Δ Negustorul fricos nici nu câștigă nici nu perde.

V. IFRIM, *eleo. Sc Norm. Bêrl.*
c. Corodescă, j. Tutova.

Veđi *Negușător.*

Cine nu riscă nu câștigă.

12357 Mercantu și porcu se pesa dupa morte.¹⁾

FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*
I, p. 13.

Căci până atunci nu se pôte sci ce avere a adunat; fără a mai vorbi că negustorul pôte ușor să perdă dintr'o ți într'alta tot ce a câștigat într'o vieță întregă de muncă și economie.

12358 * Δ Fă-mă, mamă, ghicitor
Să mă fac negustor.

I. TZINTZU, *ing. j. Buzău.*

Veđi *Negușător.*

De am sci cele din urmă lesne ne-am îmbogăți.

NEGUSTORIE

12359 Cu un ulcior de bragă
Negustorie întregă.

A. PANN, II, p. 85.

¹⁾ Negustorul și porcu se pesă după moarte.

*Cu un urci^{or} de bragă
Negustorie întregă.*

HINȚESCU, p. 19.

Ve^{di} *Negustor*.

Acelaș înțeles ca la No. 12352.

12360 * Δ Negustorie de om calic.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,
j. Vaslu^{iu}.*

Acelaș înțeles ca la No. 12359.

12361 Negustoria, ori o vin^{di} ori te vinde.

D-^{ra} ECAT. ȘIȘMAN, *inv. c. A-
dam, j. Tutova.*

Ori te îmbogățesce, ori te sărăcesce, atât de nesigură este.

12362 * Δ Negustoria lui Nastratin-Hogea, ce cum-
p^{er}ă câte două ou^e d'o para, și vindeă
câte nou^e.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 47.*

Ve^{di} *Nastratin-Hogea*.

Să ^{și} dice pentru cei ce vînd mai ieftin de cât cum cum-
p^{er}ă, adică în pagubă (GOLESCU).

NEGUȚĂTOR

12363 * Δ Neguțătorul fricos nu face câștig.

V. SALA, *dasc. c. Sediștel, co-
mit. Bihor, Ungaria,*

Ve^{di} *Negustor*.

Acelaș înțeles ca la No. 12356.

12364 Fă-m^e, mamă, vrăjitor,
Să m^e fac neguțător.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 73.*

Ve^{di} *Negustor*.

Ne arată că, de am sci cele din urmă, lesne ne-am

NEGUȚITOR

12365 * Δ Nu poți fi și neguțitor și vrăjitor.

V. A. FORESCU, c. *Mălini*, j. *Suciava*.

Veđi *Negustor*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 12364.

2° Nu se pôte apucă omul de multe de odată. Înțeles puțin obicinuit.

NE-ÎNVĚȚAT

12366 Omul ne-învĚțat ca un lemn ne-îndreptat.

IORD. GOLESCU, *Asem.*, p. 15.

Arată cât prețuesce crescerea și învățătura.

«Acest Domn (Constantin Cantemir Vodă) aŭ tăiat și pe doi boierii mari: pe Miron Costin vel LogofĚt și pe Velicico Hatmanu. Spun de Velicico că ar fi stat de multe ori împotriva vorovei lui Cantemir Vodă, aŭ fost đicĚnd că *omul care nu scie carte este un dobitoc*, adecă unde nu scia carte Cantemir Vodă, și altele multe care nu se cădeă să rĚspunđă, fiindu'i stăpân.» — N. MUSTE, *Letop.* III, p. 25.

Louis d'Outre-Mer, regele Franciei, fiind la Tours, intră în biserica St. Martin. RecunoscĚnd pe Foulques II, comite de Anjou, sub o rasă călugărescă, începŭ să riđă de đinsul, cu curtenii care 'l însoțeau. În-torcĚndu-se a-casă comitele scrise regelui următorea scrisore:

«Regelui Franței, comitele de Anjou, salut. Află, Măria Ta, că un rege ne-învĚțat este un măgar încoronat.»

Are dreptate, đise regele. ÎnvĚțătura este și mai trebuinciosă domnitorilor de cât supușilor.

12367 Ni 'nvițatlu, ahât avut va s'hibă, éste huzmichar a 'nvițatlu.¹⁾

G. WEIGAND, *Die Arom.* II, p. 276. — I. NENIȚESCU, *Rom. Turc.* p. 234.

Acelaș înțeles ca la No. 12366.

¹⁾ Cel fără crescere (învĚțătură), să fie ori-cât de avut, este sluga celui bine crescut (învĚțat).

NE-SUBȚIEAT

12368 Ne-subțieat.

GR JIPESCU, *Rév. Oraș.* p. 111.*Veđi *Ne-croplit.*

Acelaș înțeles ca la No. 12338.

NEVINO VAT

Veđi *Prunc.*

NICOVALĂ

Veđi *Ciocan, Covaciu, Gheonóte.*

12369 Nicovanul mult rabdă până este nicovan, după ce ajunge ciocan bate fără milă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică cei mici, până sunt mici, mult suferă de la cei mari, iar după ce ajung și ei mari eși răsbună fără milă (GOLESCU).

*Il faut être enclume ou marteau.**Prov. Franc.*

12370 Cât ești nicovală suferi; cât ești ciocan lovesce.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95. —
P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* II, p. 145.

* △

*Până când ești nicovală rabdă loviturile, iar când ajungi ciocan lovesce cât poți.**Semin. C. Buc. Cl. VIII, prin
P. GĂRBOVICIANU. prof.*

* △

*Cât ești nicovală
Rabdă ori-ce lovélă;
Când te faci ciocan
Bate ca 'n ciolan.*

*Până când ești năcovală
Rabdă, suferă lovélă,
Iar cât ești ciocan, lovesce.*

A. PANN, II, p. 34. — HINȚESCU,
p. 116.

*I hiî amoni : aravdă ! ș-când hiî çiocu :
umflă.¹⁾*

DR. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*,
p. 159.

Acelaș înțeles ca la No. 12369.

*Suffris quan seras enclumet
Et truque quan seras martel.²⁾*

Prov. Gascogn.

*Quando l'uomo è incude, bisogna soffrire, quando
è martello, percuotere.³⁾*

Prov. Ital.

*Quando fueres yunque, sufre como yunque ; quando
fueres martillo, hiere como martillo.⁴⁾*

Prov. Span.

Man muss Hammer oder Ambos sein.⁵⁾

Prov. Germ.

*When you are an anvil, lie you still,
When you are a hammer, strike your fill.⁶⁾*

Prov. Engl.

¹⁾ Dacă ești nicovală : rabdă ! și când ești ciocan : bate !

²⁾ Suferă când vei fi nicovală, și lovesce când vei fi ciocan.

³⁾ Când omul e nicovală, trebuie să sufere, când e ciocan, trebuie să lovească.

⁴⁾ Când ești nicovală, suferă ca nicovala ; când ești ciocan, lovesce ca ciocanul.

⁵⁾ Trebuie să fii ciocan sau nicovală.

⁶⁾ Dacă sunteți o nicovală. stați liniștiți : dacă sunteți un ciocan, loviiți

12371 Nicovanul frică n'are de ciocan.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 47.

Adică cel tare și semeț, de cel slab și fricos (GOLESCU).

*Incus robusta malleum non temnit.*¹⁾*Prov. Lat.**Bonne enclume ne craint pas le marteau.**Prov. Franc.**Buona incudine non teme martello.*²⁾*Prov. Tosc.**Der Amboss fragt nach keinem Streich.*³⁾*Prov. Germ.*12372 * Δ De cât un an nicovală mai bine trei zile
ciocan.I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.*Veđi *Au, Ți, Vară, Șeptămână.*

Acelaș înțeles ca la No. 251 & 302.

NICOVALNĂ

Veđi *Ciocan.*

NICOVAN

Veđi *Ciocan, Nicovală.*

NOD

Veđi *a Inghiți.*¹⁾ Nicovala puternică nu se teme de ciocan.²⁾ Buna nicovală nu se teme de ciocan.³⁾ Nici un ciocan nu se teme de nod.

12373 * \triangle A dà de nod.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Adică de greș.

NOUË

Veđi *Două.*

NOUË-SPRE-ȚECE

12374 * \triangle Unu plătesce nouë-spre-țece, ș'ala-l-alt douë-țece fără unu!

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu, Banat.*

Adecă unul ca cela-l-alt, sunt asemenea, tot un drac.

OBADĂ

Veđi *Cap. VI, c. Talpă.*

12375 * \triangle Și obada cea rea vine de-asupra.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.*

Veđi *Cap. VI, c. Obadă.*

Și cel mai tare și mare ajunge odată ca cel mic și slab. Veți ajunge și tu ca mine. Ne vom trezi și noi poporul. Arată mersul lumii. A se adăoga la No. 7422.

12376 * \triangle Nu are obeđile tóte.

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscari, j. Mehedinți.*

Veđi *Dogă.*

1° E cam prostuț.

2° E țienit.

OBICEIÛ

12377 Obiceiurile cele nouë fac risipa țerilor și peirea Domnilor.

I. NECULCE, *Letop. Mold. II,*
n. 100

Mulți Domni, nu aveau altă grijă de cât să scornescă imposite noi, cu care se îmbogățeau ei și favoriții lor.

«Ștefăniță Vodă, vrând odată să scotă fumărit pe țeră, câte șese orți de casă, și înainte vreme era obiceiul de da numai câte un leu de casă, éra Toma Vornicul și cu Iordachi frate-său, Cantacuzinescui, nu'l lăsă să scotă mai mult de cât un leu, și 'i diceau să nu facă obiceiul nou, că nu 'i bine. Éra Ștefăniță-Vodă îndată s'a'u mâniat, și au scos Hangerul și s'a'u repeșit să dea într'înșii, și ei au fugit din casă afară. Măcar că erau Greci, déra să puneau tare pentru țeră și pentru obiceiul nou să nu se facă, că *obiceiele cele nouă fac risipa țerilor și peirea Domnilor.*» — IÓN NECULCE.

* △
12378 Cum e țera și obiceiul.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 57; III, p. 71. — HINȚESCU, p. 185. — G. BĂNULESCU, *inv. c. Petrosița, j. Dimbovița.*

Pentru cele potrivite.

12379 Obiceiul nou în țeră veche.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173. — *Rom. Glum.* I, p. 42.

La o noutate cam displăcută.

OBICEIUL

12380 Obiceiul legii are putere.

MATEI BASARAB, *Pravilă*, p. 143.

Veđi *Datină*.

Maximă juridică. Ceea ce Francesul numesce: *le droit coutumier*.

GLAVA 4. — (*Vasilie Velichii, adică cel mare*). Vasilie grăiasce într'o epistolie ce au scris către Diodor de obiceiul cel ne-scris, *că obiceiul legii are putere*.

(*Mateiu*). Unde nu e lege scrisă, acolo trebuie să păzim *obiceiul locului*. Iară de nu va fi nici obicei, trebuie să urmăim întrebării de acel lucru, iar de nu vom afla nici cu întrebarea de acel lucru, atunci trebuie să socotescă bătrânii cum vor pute tocmi.

(*Fotie Țărigrădenul*). Și atunci ne trebuie obiceiul cetăților sau al eparhiilor, când au venit la judecată obiceiul, ca acesta, și s'a'u adeverat. Drept aceia și cele tocmelă carele cu îndelungat obiceiul s'a'u ispitit și s'a'u păzit multă vreme sunt de trebă, iară nu mai puțin ci ca și învățăturile și legea ce e scrisă.

(*Armenopulo*). Grăiesce și Armenopul că obiceiul vechiu în loc de

12381 * Δ
Câte bordeie (bordee)
Atâtea obiceiie (obicee).

Abecedar Ilustr. p. 26. — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 81. — I. G. VALENTINEANU, p. 30. — V. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava.* — ANDREI MARINESCU, *inv. c. Humele, j. Argeș.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — C. BUNGETIANU, *preot, c. Cosovăț, j. Mehedinți.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Ialomîța.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Nu toți oamenii sunt la fel fie ca inteligență, fi ca apucături.

*Quot homines tot sententia.*¹⁾

Prov. Lat.

Ἄλλος γὰρ τ'ἄλλοισιν ἀνὴρ ἐπιτέρπεται ἔργοις.²⁾

OMER, *Odis.*

12382 * Δ
Tot bordeiū
Iși are obiceiū.

F. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 12381.

OBOR

Veđi Măgar, Vară,

12383 *
Ca la ușa oborului.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 73.

Veđi Tocmélă.

A se tocmi rău, țigănesce.

«Apoi nu eră destul că se tocmă bîetul Roman, *tocmélă ca la ușa oborului.*» — P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 72.

¹⁾ Căți oameni atâtea păreri.

12384 * Par'că e de la obor.

Pentrul omul mojit, mai ales în vorbă.

C'est une poissarde.

Prov. Franc.

12385 \triangle A ajunge la spartul oborului.

AL. POPESCU, *inv. c. Cernica*,
j. Ilfov.

Veđi *Tîrg.*

Adică pré târđiũ, după vreme, când s'a sfirșit tréba.

OBOROC

12386 * \triangle Cósě la oboróce.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt. II. p. 47.*
— D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tutova.

Pentru unul care ronfăe când dórme.

OBROC

Veđi *Noroc.*

12387 * A pune lumina sub obroc.

L. ȘĂINEANU, *Dict. p. 563.* —
FR. DAMÉ, III, p. 141.

* \triangle *Pune lumina subt obroc.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 55.*
— ANTIM IVIRĚNUL, *Didah. p. 75.*
— DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pîr-*
vu-Roșu, j. Argeș.

1⁰ Adică ascunde adevărul și pune pe cei învėțați subt cei proști (GOLESCU).

2⁰ Când cine-va ascunde talentele pre care le are.

«Nimeni nu aprinde făclie și o pune subt obroc, ci în sfeșnic.» —

Zilot Românul, p. 16, dă țicerea sub o formă ne-obicinuită.

«Lumina în sfeșnic nu s'ascunde, nici cetatea d'asupra muntelui.»

Acastă țicere este luată din Evangheliă.

Nici cum se aprinde lumina și se pune sub obroc ci în sfeșnic.

MATEIU, 5. 15; MARC, 4. 21;
LUC, 8. 16 & 11. 13.

12388 A pune în obroc.

Vezi *Cofă*.

FR. DAMÉ, III, p. 297.

Adică a înșelă, a dovedi, a rămâne pre cine-va.

OCA

Vezi *Bețiv, Dara*.

12389 Nu e ocaua,
Cât e daraua.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 50.

* △
Nu'î ocaua
Cât daraua.

I. TZINTZU, *ing. j. Buzău*.

△
Nu face ocaua
Cât daraua.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov*.

Vezi *Dara*.

Adică un lucru de nimic, la care mai mare chieltuiala de cât folosul (GOLESCU).

12390 *
Popa Ipate
Dă oca pe spate,
Și face cu mâna
Să mai deee una.

T. SPERANȚĂ, *c. Iași, j. Iași*.

12391 * Iu s-ti duçi, ucălu i patru sute.¹⁾

G. ZUGA. *stud. c. Turia, Epir.*

Pentru un lucru care nu suferă discuție.

12392 A prinde pe cine-va cu ocoa mică.

A. PANN, II, p. 32. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 750. — I. IONESCU, III, p. 230. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 444 & 452. — L. ȘĂINEANU, *Semas.* p. 356. — G. I. MUNTEANU, p. 72. — BARONZI, p. 40. — S. I. GROSSMANN, p. 55. — B. P. HĂȘDĂU, *Etymol. Magn.* p. 1489. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △ A'l prinde cu ocaua mică.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 95. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

* △ A'l prinde cu oca mică.

Abecedar Ilustrat p. 29. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 206. — T. SPERANȚĂ, I, p. 130. — GAVR. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, j. Vasluu.* — V. A. FORESCU, *j. Suciava.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vasluu.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — IULIU GROȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad. Ungaria.*

1° A dovedi pe cine-va, a'l prinde asupra faptului, vroind a înșelă. Când unul vroind să facă pe șiretul e prins.

Mi'l zăpsi colo, femeea
Negustor cu oca mică.

T. SPERANȚĂ.

2° Prins cu minciuna.

«Bine : atâta am vrut să aflû din gura ta, puîu de viperă ce mi-ai fost, ñise atunci spânul. Numai cată să fie așa, că *de te-oiu prinde cu oca mică* greu o să'ți cađă.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 206.

Origina ñicerei ne o dă Ion Ghica în *Scrisórea III*:

«Când i se pără (luî Caragea) că punga nu i se umpleă destul de repede, avea și alte cõrde la arc. Scoteă pe Aga în tîrg cu cântarul și cu falanga. Acesta prindea cu ocaua mică pe vre-un brutar, pe vre-un cârciumar, pe vre-un măcelar, îi trântea câte o sută de nuele la tãlpî, sau îl țintua de urechî în mijlocul pieței...»

OCÂRMUIRE

12393 * △ Nu trebuie să te joci cu ocârmuirea, cum nu trebuie să se jõe fata cea mare cu *mustața flăcăului*.

V. A. FORESCU, c. *Folticenî, j. Suciava*.

Adică tot ce e ocârmuire e brutal, bestial și mai ales primejdios.

OCNĂ

12394 * △ Par'că acum o eșit de la ocnă!

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluju*.

Om slab, tuns nu ca toți ómenii, într'un cuvînt schimbat la față.

ODGON

12395 * △ A trage odgonul.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova*.

A trage partea cea bună, folósele.

OÏEM

12396 Mergeți și măcinați, și la oïem să nu

Să ȃice pentru cei cumpliți (GOLESCU).

12397 Intrați, și în coș băgați, și oiem nici cum
să dați.

IORDACHE GOLESCU, *Mss.* II, p. 7.

Să ȃice pentru cei ce vor tot să jăfuiască (GOLESCU).

12398 * Δ S'a sfișit oiemul.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi *Brânză*.

Acelaș înțeles ca la No. 8236.

OIȘTE

Veđi *Gard, Irimie*.

OLAC

Veđi *Bólă*.

12399 * Δ A merge (duce) de olac.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*. — C. TEODORESCU, *c. Lipova, j. Vasluiu*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — FR. DAMÉ, III, p. 151.

1° Adică repede, ȃute.

2° Fără chibzuință. — *J. Vasluiu*.

12400 * Δ A'l luă de olac.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică a'l grăbi.

12401 * Δ A fi scris de olac.

H. JUVARA, *c. Běrlad, j. Tutova*. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*.

Adică de ajuns, mult.

12402 * △ A fi cal de olac.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. *Vasluiu.*

Veđi *Cal.*

A fi muncit peste măsură. Acelaș înțeles ca la No. 1244.

OLĂCAR

Veđi *Ban.*

12403 Olăcar de cai schiopi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Olăcar de cai stătutuți.

A. PANN, II, p. 126. — HINȚESCU, p. 9.

Veđi *Ban.*

Adică cel ce îngrijasce de cele mai próste (GOLESCU).

Mă făcuți pentru bani mulți
Olăcar de cai stătutuți.

12404 Să găsesc olăcari și de cai proști.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.

Adică și cu cele mai próste să găsesc ómeni a să sluji (GOLESCU).

OLAR

12405 Olarul unde voiesce, acolo pune mânușa.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 9.

Olaruluți unde îi place acolo pune mânușa.

A. PANN, *Ediți.* 1889, p. 79; III, p. 29. — HINȚESCU, p. 129.

* △

Olarul pune códa unde 'i place.

Sem. Centr. Buc. Cl. VII, prin
P. GĂBRUȚANU *prof.*

*
Olariul pune tórta unde 'i vine.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

*Ca olarul ólele când face,
 Pune mánușa unde 'i place.*

A. PANN, II, p. 30. — HINȚESCU,
 p. 129.

Veđi *Cârfaciu*.

Arată puterea stăpânului că face ori-ce va și cum va
 (GOLESCU).

12406 *Olarii dintr'un pămînt
 Ce tot un fel îl frămînt.
 Fac și ulcior (urcior) și alt vas
 Tot un fel pe rôtă tras.*

A. PANN, II, p. 15. — HINȚESCU,
 p. 129.

Veđi *Dumneđu*.

Totí ómenii sunt frați; buní și rěi, frumoși și urîți,
 boieri și țerani, etc. tot un Dumneđu 'i a făcut pe unii
 ca și pe alții. ●

* △
 12407 *Tot olariul laudă óla sa.*

Calendar 1853, Iași. — GR. ALEXANDRESCU, magistr., j. Putna.

Veđi *Țigan*.

Tot omul crede și susține că lucrul sěu e mai bun.

Chaque potier vante son pot.

Prov. Franc.

*Ogni pignattaro loda la sua pignatta e piú quella
 che tiene rotta.¹⁾*

Prov. Ital.

Coda ollero alaba su puchero.²⁾

Prov. Span.

¹⁾ Fie-care olar laudă óla sa, și mai ales aceea care e spartă.

Jeder Krämer lobt seine Waare.¹⁾

Prov. Germ.

Every pedlar praises his needles.²⁾

Prov. Engl.

Hvar kiöpman roosar sina währor.³⁾

Prov. Swed.

12408 *[△] La olari, ólá sdravěná nu găsesci.

GR. ALEXANDRESCU, magistr.,
j. Putna.

Veđi Cizmar.

Acelaş înşeles ca la No. 11571.

Les cordonniers sont les plus mal chaussés.

Prov. Franc.

El calegher ga sempre le scarpe rotte.⁴⁾

Prov. Venit.

Der Schuster hat die schlechtesten Schuh.⁵⁾

Prov. Germ.

*The smith's mear and the souter's wife are aye
warst shod.⁶⁾*

Prov. Scoț.

Skomakar Borni hava stundom verste Skærne.⁷⁾

Prov. Norv.

¹⁾ Fie-care negustor își laudă marfa.

²⁾ Fie-care boccegiu (tolbaş) își laudă acele.

³⁾ Fie-care negustor își laudă marfa.

⁴⁾ Cizmarul are în tot-dé-una ghéta ruptă.

⁵⁾ Cizmarul are cea mai próstă încălțăminte.

⁶⁾ Calul potcovarului și femeia cizmarului sunt, în tot-dé-una, cei mai rău încălțai.

⁷⁾ Copiii cizmarului au câte-odată cele mai rele încălțăminte

12409 * Δ Rîde rîsul olarului.

ION MICULA, *preot, c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Când olarul și-a înmălit carul a rîs de necaz. Rîs din gură, foc din inimă.

12410 * A fi ca lutul în mîna olarului.

HINȚESCU, p. 96.

Ce vrea face din el. A se vedé No. 12405. Și cum ȳice Francesul: *être comme une cire molle entre les mains de quelqu'un.*

OMEGA

Veđi *Alfa*.

OPOR

12411 * Δ A intrat rôtă pînă în opor în noroiu.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Se află într'o stare fôrte grea, e încurcat rěu.

12412 * Δ A băgà (face, fi) ce-va pînă în opor.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică pînă nu mai ai unde saũ încotro.

ORÎNDUIÉLĂ

Veđi *Măria-Ta, Cap. IX, c. Orînduicłă.*

ORT

Veđi *Ban, Leu, Popă.*

12413 Un ort, un zlot, un tult și o olă cu unt.

Să ție pentru o plată cam piperată.
Ortul, zlotul și tultul erau, în vechime, moneți cari
valoraū respectiv 10, 30 și 15 parale.

12414 Ii daī un ort și 'ți ieā un cot.

Veđi *Deget.*

D-na E. B. MAWR, p. 34.

Pentru cel obraznic și lacom.

Quo plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Prov. Lat.

Si vous lui donnez un pied, il en prendra quatre.

Prov. Franc.

Al villano, se gli porgi il dito, ei prende la mano.¹⁾

Prov. Ital.

Wenn man Einem den Finger giebt, so will er gleich die ganze Hand.²⁾

Prov. Germ.

Give a clown your finger and he'll take your whole hand.³⁾

Prov. Engl.

OSINDĂ

Veđi *Dobândă.*

12415 Osinda trage la plată.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold. I.*
p. 324.

Veđi *Pecat.*

Pedépsa trebuie să ajungă, neapărat, pe cel vinovat.

«Și pornind cărțile, dederă scire că Iată și Sărdariul la curte so-
sesce. Spun, că decă s'aū apropiet de oraș Ștefan Sărdariul, să 'l fi

¹⁾ Țăranul, dacă 'i întinđi degetul, apucă mâna.

²⁾ Când se dă cui-va degetul, vré îndată mâna tótă.

³⁾ Daři țăranul dă degetul, ia și toată mâna.

tîmpinat o slugă a lui de i-aŭ spus de tôte ce se sunase în tîrg și la curte, și cum aŭ purces Logofetul cel mare den Iași, și multe amestecături și cuvinte sunt de Ungurî. Să fie stătut multu în gândurî Sêrdariul, intra-va în tîrg aŭ întorce-se-va înapoi; și-î dicea o slugă a lui: «Întorce-te, giupâne, că nice la un bine nu mergî.» *Éra osînda trăgea la plată.* Aŭ biruit gândul să intre în tîrg. Și îndată cum aŭ sosit la gazdă, nimică zăbovind, aŭ mers la curte.» — MIRON COSTIN.

12416 Aŭ fost unii cu osînda și alții cu dobânda.

ZILOT ROMÂNUL.

Veđi *Dobândă.*

Când unul face vre-un rău și altul primesce pedepsa ce s'ar cuveni celui d'întâiu.

OSIE

Veđi *Boă.*

12417 Osia când se unge, carul nici cum scârție.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Veđi *Judecător.*

Adică norodul când se mîngăie, nici cum cîrtesce (GOLESCU).

*Chariot engraisé et oingt
A charier est micux en point.*

Prov. Franc.

12418 Osia când se unge, carul mai lesne umblă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Veđi *Car.*

Adică cu bani ori-ce lucru ți se înlesnesce (GOLESCU).

12419 * △ Unge osia ca să nu scârție carul.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 101.
— D-ra ECAT. ȘISMAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.* — V. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

* △

Unge osia să nu scârție.

A. PANN, *Edit.* 1899, p. 79. — FR. DAMÉ, III, p. 163. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamosteu, j. Drohoi.* — GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 144. — *Sem. C. Buc. Cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.* — M. LUPESCU, *inv. c. Broseni, j. Suciava.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △

Unge osia să nu scârție caru.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

* △

Unge osia că n'o scârțai căruța.

V. SALA, *dasc. c. Băleni, comit. Bihor, Ungaria.*

Unge osia să nu cânte róta.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 173.* — HINȚESCU, p. 138 & 163.

* △

Când ungi osia carul nu scârție.

C. TEODORESCU, *inv. c. Dógele, j. Vasluu.*

*

Unge osia dacă vrei să mérgă căruța.

ION GRIGORESCU, *c. Bucuresci, j. Ilfov.*

Dacă vei să nu scârție carul, unge osia.

A. PANN, III, p. 28. — HINȚESCU, p. 28.

Adică să îmbunăm pe cei împotrivă ca să nu ne stea d'impotrivă, să nu cârtescă (GOLESCU).

Când dai bani și alte plocóne. caneti tot ce dorasci

*Rode mal engreichade
Ês subiette a la cidade.¹⁾*

Prov. Gasc.

Perchè vada il carro, bisogna unger le ruote.²⁾

Prov. Tosc.

Quem seu carro unta, seus bois ajuda.³⁾

Prov. Port.

Wer gut schmeert, Der gut fährt.⁴⁾

Prov. Germ.

Als men den wielen smeert, dan rolt de wagen.⁵⁾

Prov. Oland.

Den väl smörjer, han åker lätt.⁶⁾

Prov. Svedez.

12420 * \triangle Osia ne-unsă scârție.

E. I. PATRICIU, *Înv. c. Smulți,*
j. *Covurluțu.*

Arată însemnătatea banului când vrei să liniștesci lucrurile, sau să dobândești ore-ce.

Carul scârție când nu e uns.

T. SPERANȚIA, II, p. 67.

12421 * \triangle A unge osia.

MIRON COSTIN, *Letop. Mold., I,*
p. 306. — G. POBORAN, *Înst. j. Olt.*

A liniști treburile dând bani sau alte plocóne.

¹⁾ Rótă reü unsă, se póte să scârție.

²⁾ Ca să mérgă carul, trebuie să ungi róta.

³⁾ Cine unge carul seü, boiü seü îl ajută.

⁴⁾ Ce 'i bine uns, bine umblă.

⁵⁾ Dacă ungi roțile, carul merge bine.

⁶⁾ C.

«Ședând acolo pașa, Catargiul așteptând pre Ion Vodă, aū simțit lucrurile într'alt chip, că'l ajunsese pe pașa alte porunci Impărătesci prin Silihtarul, și *unsese osia* la pașa și Matei-Vodă.» — M. COSTIN.

OSTFACĂ

12422 * A'și luă ostfacă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Ott.*

Adică plata cuvenită, pentru că a stăruit să se facă ore-ce.

PACE

12423 * Δ Pacea strîmbă e mai bună de cât judecata dréptă.

DIM. POPOVIȚI, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria.* — V. SALA, *dasc. c. Saca, comit Bihor, Ungaria.*

* Δ Mai bună 'i pacea strîmbă de cât o judecată dréptă.

D-ra ECAT. ȘIȘMAN, *înv. c. Adam, j. Tutova.*

Mai bine o pace strîmbă de cât o judecată dréptă.

I. G. VALENTINEANU, p. 41.

Veđi *Impăcare, Invoielă, Judecată, Preces.*

Acelaș înțeles ca la No. 12097.

PAGUBĂ

Veđi *Câștig, Cuminte, Deștept, a Fluera, Isteț, Mișel, Omenie, Șiret, Tovarăș, Vo-*

12424 * △
La paguba altuia nu te miră.
Că și tu o poți căpeta.

V. SALA, *dasc. c. Dumbrăveni, comit. Bihor, Ungaria.*

Norocul e schimbător.

12425 * △
Cel cu paguba (îi) și cu pacatul.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — H. D. ENESCU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

* △
Cel cu paguba și cu păcate.

G. MADAN, *stud. c. Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia.*

△
Cine 'i cu paguba, și cu păcat.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 133.

* △
Cine are pagubă are și păcate.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Vedî Hoș, Tălhar.

Când învinuesci pre cine-va pe nedrept.

«Moș Nichifor, ca omul cu grije, s'a suit în căruță și a început a scormoli în toate părțile, pe sub coșolină, și numai ietă ce dă de se cure, de o funie și de-un sfredeleac, pe pomostina căruței. — Iecă, păcatele mele! *Cine 'i cu paguba și cu păcat. Mă mieram eū să nu nu se îngrijescă baba de mine, până într'atâtă.*» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 133.

12426 Cine are pagubă și rușine.

HINȚESCU, p. 139.

¹ Căci acasă pe totă lumea. A se vedé No. 12425.

² Acelaș înțeles ca la No. 12434.

12427 △
Paguba fusă, și imi plăcū cum se dusă,
după șisa Moșului.

Tribuna Popor., (Arad). II. No.

Când ești păgubit de ceva, fără ca prin această să'ți vie o prè mare supèrare.

12428 * Atâta pagubă cât și dobândă.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p. 177; *Rev. Ist.*, I, p. 235. — FR. DAMÉ, III, p. 172. — M. CANIAN, *public. j. Iași.*

* Δ *Atâta pagubă câtă și dobândă.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluiu.*

* *Atâta pagubă.*

AL. ODOBESCU, *Ψυδο*, p. 183. — I. NEGRUZZI, *Conv. Liter.*, XIII, p. 29. — *Conv. Liter.*, XIII, p. 250.

* Δ *Atâta pagubă în țera Moldovei.*

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Corurluțu.*

Arată ne-păsarea. Daca nu vrei să'mi faci cutare trebă, nu am nici pagubă nici folos de tine.

12429 * Di zñie nu poți si-ai diafur (cheare).¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Durazzo, Albania & c. Abela, Epir.*

Dice cel rău de pagubă.

Diafur, de la grecescul *διόφορον*, interes.

Cheare, vine din turcesce, și are acelaș înțeles.

12430 * Δ A fi rău de pagubă.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — I. PUȘCARIŪ, *inv. c. Poiana-Mêrului, comit. Făgăraș, Transilvania.*

Pentru cel care nu scie să sufere o pagubă cu răbdare și supunere.

PĂGUBAȘ

Veđi *Hoș, Tălhar.*

12431 De n'ar fi păgubași n'ar fi nici hoți.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 20; I, p. 69. — HINȚESCU, p. 139.

Veđi *Hoș.*

Intr'un mod ironic la adresa hoților. Corespunde frazei atât de cunoscută a lui Alphonse Karr: *Que messieurs les assassins commencent.*

12432 * △ Păgubașul plătesce și glóba.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr.*, j. Putna. — C. TEODORESCU, *inv. c. Crusesci*, j. Vasluțu.

1° Adese-orî tot păgubașul e osîndit, la judecată.

2° Când unul face cheltueli zadarnice spre a-și afla paguba.

12433 * Tot păgubașul plătesce óla spartă.

AL. MARTINIAN. c. *Bucuresci*, j. Ilfov.

Acelaș înțeles ca la No. 12432.

12434 Hoțu de păgubaș.

Când vina se aruncă tot asupra celui păgubit.

12435 * △ Cine a furat să mai fure, pe dăunaș (păgubaș) să 'l spînzure.

V. SALA, *dasc. c. Lunca*, comit. Bihor, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 12432.

PAHONT

12436 * △ A fi pahont.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănescă,*
j. *Vâlcea.*

Se ȝice unui om înalt, bine legat la trup, dar crud la inimă și murdar.

Pahonȝii, erau căraușii cari urmăreaă armatele rusesci, când acestea veneaă saă treceaă prin țera noastră.

PALMĂ

Veȝi Frunte.

12437 * A scurtă de o palmă pre cine-va.

FR. DAMÉ, III, p. 176.

A'i tăă capul, și cum ȝice francesul: *le raccourcir.*

PALMAC

12438 * △ Un palmac de moșie
Și un sac de hârtie.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȝi,*
j. *Covurluău.*

Veȝi Moșie, Răzeș, Răzeșie.

Aceleași înȝelesuri ca la No. 10612.

12439 * △ Dintr'un palmac
Môrte fac.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulȝi,*
j. *Covurluău.*

Veȝi Moșie.

Ca să arăte ne-înȝelegerile dintre răzeși (moșneni).

PANĂ

12440 A avé pană formoșă.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Acelaș înțeles ca la No. 11264.

Avoir une belle plume.

Prov. Franc.

PÂNDAR

Veđi Bostand, Cimitir.

PANTAHUZĂ

Veđi Cap. XII, c. Pantahuză.

PÂNZĂ

Veđi Corabie.

PAR

Veđi Cap. VI, c. Par.

12441 * Δ A deslegă funia de la par.

B. P. HĂȘDEŪ, prin V. A. FORESCU, c. Folticenă, j. Suciava.

A sfirși odată o trebă, o afacere, o judecată, etc.

12442 * Δ S'a apropiat (apropiet) funia la par.

B. P. HĂȘDEŪ, Etym. Magn., p. 1384. — S. FL. MARIAN, Inmorm. Rom., p. 322. — FR. DAMÉ, III, p. 182. — C. TEODORESCU, inv., c. Lîpova, j. Vasluu. — I. CREANGĂ, Pov., p. 234.

* Δ S'a strîns funia la par.

I. CREANGĂ, Pov., p. 320. — GAVR. ONIȘOR, prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu. — E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți, j. Covurlu.

A ajuns frînghia la par.

* △

*Funia e la par.*D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, j.
Tutova.1° A îmbetrănit; își așteptă mortea.«Dómne! Rogu-te să fii îngăduit măcar trei zile; în care să 'mă îngrijesc sufletul, să 'mă lucrez racla cu mâna mea astă slăbănogă, și să mă așeș singurel într'insa, și după aceste facă mortea ce va voi cu mine; căci vęd eu bine că *mi s'a strîns funia la par*; încep a slăbi vędënd cu ochi!». — I. CREANGĂ.2° Nu mai póte răbdă.

PARA

Veđi *Cărciumă, Gură, In-*
surătóre, Lene, Vin, Vină-
tor, Vrabie.

12443

* Găsesci parale în drum și tot trebuie să
le numeri.C. MĂRĂCINE, *ing. c. Slatina, j.*
*Olt.*Veđi *Ban.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11110.

12444

Parale albe pentru zile negre.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 3. — Abec.*
Ilustr. p. 28. — B. P. HĂȘDĚU,
Etym. Magn. p. 705.

*

*Pradzi alghi tri dzile lăi.¹⁾*N. ST., c. *Nijopole, Macedonia.*

*

*Paradzi alghi tri dzile lăi.²⁾*I. COYAN, *prof. c. Samarina,*
*Epir.*Veđi *Ban.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11127.

¹⁾ Parale albe pentru zile negre.²⁾ Parale albe pentru zile negre.

«Pe lângă acestea mai aveà strînse și *părăluțe albe pentru ȝile negre*, căci lega paraoa cu ȝece noduri și tremură după ban.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 3.

*Tgi spargna a tems, quel ha el basegns.*¹⁾

Prov. Retoromanș.

*Spar' in der Zeit, so hast du in der Noth.*²⁾

Prov. Germ.

*Of saving comes having.*³⁾

Prov. Engl.

*Ac accé cara ghiîn iciîn dîr.*⁴⁾

Prov. Turc.

12445 * Δ Cinci parale și-o lăscăe
Și pelea de pe c....

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci,*
j. Vâlcea.

Veđi *Cur.*

Pentru un lucru de mic preț. Atât este prețul ce se oferă, în batjocură.

12446 * Δ Parale glod, le întorc cu furca prin pod.

IULIU VULCĂNESCU, *Sc. Inst. c.*
Pelesci, j. Dolj.

În derîdere, arătând lipsa de bani.

12447 * Δ Cine are parale
Cumpără basmale.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Cine are parale de prisos le dă pe lucruri nefolositoare.

1) Cine economisește la vreme, are la nevoie.

2) Economisește la vreme, ca să aibă la trebuință.

3) Din economie vine averea.

12448 Paraoa, ochiul dracului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.
— G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșița, j. Dâmbovița.*

Veđi *Ban.*

1° Adică banul te înșală (GOLESCU).

2° Aceleași înțelesuri ca la No. 11084.

Veđi origina đicerii la No. 439.

* Δ
12449 Ce folos de cușmă lungă
Dacă nu 's parale 'n pungă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Nascerea. o poziție mai ridicată în societate nu prețesc nimica dacă averea lipsesce.

12450 Ar da tămâe lui Dumneđeu și nu se 'ndură să dea parale.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64 ;
III, p. 77. — HINȚESCU, p. 79.

Pentru cel sgăreit.

* Δ
12451 Cine nu cruță paraoa, nici de galben
(galbin) nu 'i e milă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 59; III,
p. 73. — HINȚESCU, p. 141. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 153. — D-na
E. B. MAWR, p. 85. — NIC. MATEESCU,
înv. c. Movilița, j. Putna.

Cine nu cruță paraoa nu cruță nici galbenul.

I. G. VALENTINEANU, p. 29.

Averea se face din mici economii.

POVESTEA ÎMPĂRATULUI

Au plecat odată câți-va după milă
Ca să strângă zestre pentru o copilă,
Care pré săracă eră, și sërmană.

Umbland dar ei ast fel prin case a cere
 La omeni mai nobili si mai cu avere,
 Intrara 'ntr'o curte unde nemerira
 Ocari, certă, gură; în care auđira
 Că stăpănuł casii un bănuț perduse
 Si slugile tote era de el puse:
 Unii așternutul scutura din case,
 Alții cerneă prafuł care 'l măturase,
 Alții iar prin curtea cea mare, ca hanuł,
 Căruia gunoii să 'i găsescă banuł.
 Vădend ei acesta pre mult se mirara
 Ș'au ȓis, intru sine, că 'n zadar intrara
 Si *negra saii alba* fără să 'i vorbescă
 Deteră să plece, l'alți să năzuescă.
 Dar el cum îi vede că 'nderat pornira
 Chiema să 'i întrebe pentru ce venira?
 Ei stă 'n chibzuire cum să 'i pomenescă,
 (Vădendu 'i scumpetea), să nu 'i ocărască.
 Dar el tot ȓorindu 'i 'i-au spus cam de silă
 Că string să 'nzestreze p'o fată de milă.
 El cum îi aude nu 'i lasă să iésă,
 Ii chiemă îndată cu cinste în casă,
 Intră 'n cercetare ce-au strins pân'acuma?
 Cât mai trebucesc să 'mplinescă suma?
 Si spuindu 'i scose punga lui îndată
 Si 'nzestră pe fată cu sumă 'usemnată,
 Dicend: nu vă pară lucru de mirare
 Că fac pentru un ban atăta cătare,
 De n'ași fi fost ast-fel cu bună îngrijire,
 Să 'mi păstrez averea cu nerăsipire,
 N'ași fi avut astă-ȓi nici chiar pentru mine,
 Ne cum s'am prisosuri să fac cu'va bine.
 Ei plecând pe pörtă destul se mirara.
 De așa vedere ciudată și rară.
 De și unuł ȓice, din minte puțină,
 Că, scump la țarițe, eftin la fănuă.

A. PANN.

*Take care of the pence, and the pounds will
 take care of themselves. 1)*

Prov. Engl.

12452 * △ Paraoa e mică dar loc mare prinde.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 60;
 III, p. 74. — HINȚESCU, p. 141.
 — H. D. ENESCU. *Inv. c. Zamostea,*
j. Dorohoi.

Arată puterea banului.

*Pecuniæ omnia obediunt.*¹⁾

Prov. Lat.

L'argent comptant l'emporte.

Prov. Franc.

*L'oro governa il mondo.*²⁾

Prov. Ital.

*Todas las cosas obedecen a la pecunia.*³⁾

Prov. Span.

*Geld regiert die Welt.*⁴⁾

Prov. Germ.

*Money commands all.*⁵⁾

Prov. Engl.

12453 **Cu paraua ta ęți găsești beleaua ta.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 30.

Singur cu paraoa (paraua)

Să-mă gădesc beleaoa (beleaua).

A. PANN, II, p. 144. — HINȚESCU, p. 141.

Cu paraoa

Imă gădesc singur beleaoa.

A. PANN, *Fab.*, II, p. 67.

Să ęice când cu cheltuiala ta, vręnd să faci un bine, daī dę belea (GOLESCU).

1) Tóte ascultă de ban.

2) Aurul stăpănesce lumea.

3) Tóte ascultă de ban.

4) Banul stăpănesce lumea.

12454 Cu paraua mea, și pĕ Dómna mea.

IORD. GOLESCU, *Ms.* II, p. 30.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p.
161.

Arată puterea banilor (GOLESCU).

Qui a de l'argent a des coquilles.

Prov. Franc.

Chi ha quattrini, ha tutto.¹⁾

Prov. Tosc.

Quien dinero tiene, alcança lo que quiere.²⁾

Prov. Span.

Baar Geld kauft.³⁾

Prov. Germ.

*A penny in my purse will bid me drink, when
all the friends I have will not.⁴⁾*

Prov. Engl.

Penningen giör kiöpet.⁵⁾

Prov. Swed.

12455 De când n'am vĕdut paraoa
I-am uĭtat cum e turaoa.

A. PANN, I, p. 17.

Pentru cel sárac.

12456 * Fuge parálu cá'i stronghilü.⁶⁾

G. ZUCA, *stud. c. Turia, Epir.*

Vedĭ *Ban.*

¹⁾ Cine are banĭ, are tot.

²⁾ Cine are banĭ atinge ce vroesce.

³⁾ Banĭ peșin cumpĕră.

⁴⁾ Un ban pe care 'l am în buzunar o sã'mĭ dea de bĕut, pe când toșĭ prietenĭi meș nu 'mĭ ar dà.

⁵⁾ Banul face cumpĕrătura.

Țice cel cheltuitor, arătând cât de lesne se cheltuesce banul.

Argent est rond il faut qu'il roule.

Prov. Franc.

I danari son tondi e ruzzolano.¹⁾

Prov. Tosc.

Det Geld is rund.²⁾

Prov. Hannov.

Penge ere runde.³⁾

Prov. Danez.

Peníngur er krínglóttur, svo hann velti milli allra landa.⁴⁾

Prov. Island.

12457 * Parălu furat fugе ca gharghir.⁵⁾

G. ZUCA, stud. c. Berat, Albania & c. Abela, Epir.

Banul rău câștigat, nu folosește la nimic.

Male parte, male dilabuntur.⁶⁾

Prov. Lat.

Ce qui vient du diable, retourne au diable.

Prov. Franc.

La robba và con la vein.⁷⁾

Prov. Bolones.

¹⁾ Baniile sunt rotunde și se rostogolesc.

²⁾ Banul este rotund.

³⁾ Banul e rotund.

⁴⁾ Banul e rotund de aceea se rostogolesc împrejurul lumii întregi.

⁵⁾ Banul furat fugе ca argintul viii.

⁶⁾ Cele rău câștigate, rău se prăpădesc.

⁷⁾ Avaria rău câștigată.

*Wie gewonnen, so zerronnen.*¹⁾

Prov. Germ.

*So got, so gone.*²⁾

Prov. Engl.

12458 * Parădzli di haràme la hiatriçele s'duc.³⁾

I. COYAN, prof. c. Ianina, Epir.

Acelaş înţeles ca la No 12457.

De aci se vede că bóla e privită ca o pedépsă pentru fapte rele.

12459 * Până când nu bagî ciórli t'ună pâpuce, nu scii ci acsizése parălu.⁴⁾

G. ZUCA. stud. c. Samarina, Epir.

Până nu eşti sărac lipit, nu cunosci valórea banului.

12460 * Căţi pradzi va's dai, ahâta carne va s'liei.⁵⁾

C. IONESCU, prof. c. Nevésta, Macedonia.

Cât dai, atâta ieî.

12461 * Prălu câtu 'i dulce, ahât éste ş'amar.⁶⁾

C. IONESCU. prof. c. Nevésta, Macedonia.

Vedî *Ban.*

Banul aduce plăceri ca şi supărări.

Argent ard gent.

Prov. Franc.

1) Cum a venit, așa s'a dus.

2) Cum a venit, așa s'a dus.

3) Baniî câştigaţi pe nedrept la doctorii se duc.

4) Până când nu bagî piciórele într'un papuc nu scii ce preţuesce banul.

5) Căţi bani o să dai, atâta carne o să ieî.

12462 * Na prălu, dă-mî cîvgălu.¹⁾

N. ST., c. *Nijopole, Macedonia.*

Imprumuți și dai de belea.

12463 * Parălu i minte, parălu i vâsilē.²⁾

G. ZUCA, stud. c. *Perivolî, Epir.*

Arată puterea banului.

Veđi No. 11143 & 11158.

*Pecunia impetrat omnia.*³⁾

Prov. Lat.

L'argent fait tout.

Prov. Franc.

*Tudo pôde o dinheiro.*⁴⁾

Prov. Portug.

*Geld macht Alles.*⁵⁾

Prov. Elveț.

*Penningen förmår allt.*⁶⁾

Prov. Sced.

*Il danaro e un compendio del poter humano.*⁷⁾

Prov. Ital.

12464 * Prălu i Dumnidzē, prălu i suflit.⁸⁾

G. ZUCA, stud. c. *Culona, Albania.*

Veđi *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 12463.

¹⁾ Na banul, dă-mî gălcévă.

²⁾ Banul e minte, banul e rege.

³⁾ Banul face tot.

⁴⁾ Totul pôte banul.

⁵⁾ Banul face tot.

⁶⁾ Banul face tot.

⁷⁾ Banul este un resumat al puterei omenești.

12465 * Umblă ca paraua din mână în mână.

FR. DAMÉ, IV, p. 195. — V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j. Suciava.*

Veđi *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11131.

«Are să ajungă să umble ca paraua din mână în mână.»

12466 * Trăiesce ca paraua în punga săracului.

FR. DAMÉ, IV, p. 175.

Veđi *Ban.*

Acelaș înțeles ca la No. 11177.

12467 * Δ Parale bătute ca curu popei.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

Adică parale multe.

12468 Când îți intră paraua în mână légă-o în nouă noduri.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 59; III, p. 73.

Când îți intră paraua în mână lég'o cu dece noduri.

HINȚESCU, p. 82.

Adică să fii econom.

12469 * Δ Légă paraua cu dece noduri.

B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.* p. 2628. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 3; *Conv. Liter.* IX, p. 283. — FR. DAMÉ, II, p. 268; III, p. 130. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Cursescii, j. Vasluu.*

Adică tremură după ban, e sgârcit.

«Pe lângă acestea mai aveă strînse și părăluțe albe pentru ȓile negre; căci *légă paraua cu dece noduri* și tremura după ban.» — I.

12470 Nu scie cum se câştige paraoa.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 63;
III, p. 77. — HINȚESCU, p. 141.

Pentru cel care cheltuesce fără nici o socotelă.

12471 * △ A nu avé para frântă.

C. TEODORESCU-CHIRILEANU, *inv.*
c. *Broscești, j. Suciava.*

Veđi *Len.*

Arată o lipsă desăvîrșită de bani.

Ne pas avoir un rouge liard.

Prov. Franc.

12472 * A nu avé (nici) o para chióră.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 158;
III, p. 128. — HINȚESCU, p. 141.
— S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 3.

Acelaș înțeles ca la No. 12471.

12473 A fi lefter de parole.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
379.

Veđi *Lefterea.*

Acelaș înțeles ca la No. 12472.

«Este iffliu, *lefter de parole.*»

Chargé d'argent comme un crapaud de plumes.

Prov. Franc.

12474 * △ Ii plin de parole ca cânele de pureci.

GAVR. ONIȘOR, *prof.* c. *Dobro-*
văț, j. Vasluiu.

Veđi *Avere.*

12475 Pentru o para își pune ștreangul de gât.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 63; III, p. 77. — HINȚESCU, p. 141.

Pentru cel sgârțit.

12476 * A fi trei d'o para.

M. CANIAN, *public. j. Iași.*

Pentru ceva de mic preț.

12477 * Δ A'l scie câte parale face.

E. I. PATRIGIU, *inv. c. Smulț, j. Covurluiu.*

Veđi a Cântări.

Adică cât prețuesce cine-va. Se ȓice mai ales, într'un mod ironic, despre omul, care nu e mare lucru de dînsul. Francesul ȓice: *je sais ce qu'il vaut.*

12478 * Nu face parale.

Nu valoréză nimic. Se ȓice pentru ómenii ca și pentru lucruri.

12479 * Δ A luà pre cine-va la trei parale.

A. PANN, III, p. 53. — BARONZI, p. 41. — G. I. MUNTEANU, p. 72. — I. IONESCU, III, p. 191. — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 315. — FR. DAMÉ, III, p. 183. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — M. CANIAN, *public. j. Iași.*

A luà în trei parale.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 277, 521, 766, 889, 918 & 1243. — S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 40.

* Δ A'l face de trei parale.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedescă, j.*

1° Când pe unul îl zoresce cu vorba altul mai mare, cerându'i socotelă de ce-va.

2° Când ocăresci, batjocoresci rău pe cine-va.

« — ... Nu cum-va ai pofti ôre să te pu'i la taifasuri cu Dumnezeu? »

« — Dar scii că te pré întreci cu şaga, Ivane. »

« — Aşa ū-e tréba? Incă mă ūei la trei parale? Paşol na turbinca, Vidma! »

« — Mórtea atunci se viră în turbincă, şi Ivan o pune la pastramă. »

— I. CREANGĂ, *Pov.* p. 315.

* △
12480 A'l face de douë parale.

G. POBORAN, *inst. j. Ott.*

* △
De nu face (nici) douë parale.

Şezetóra. II, p. 74. — GAVR. ONIŞOR, prof. c. Dobrocet, j. Vasluju.

Acelaş înţeles ca la No. 12479.

« L'a ocărit *dě nu face nici douë parale.* »

12481 Astă-đi când are parale,
Mănâncă zaharicale.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 50; I,
p. 130. — HINTESCU, p. 141.

Vedę *Astă-đi.*

Pentru omul ne-chibzuit în cheltuielile sale şi ne-pre-vedător.

12482 A nu avé para de ac.

A. PANN, II, p. 89.

A fi cu desăvirşire sărac.

Ei încă număr şi anii *când n'aveai para de ac*,
Şi acum te joęi cu banii turnându'i din sac în sac.

A. PANN.

PARTE

12483 Fă parte celor şapte ca şi celor opt.

Adică de opotrivă să împarți și la mulți și la puțini (GOLESCU).

12484 Și cu parte și cu pãrticică.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Să ȃice pentru cei ce ieau mai multe pãrți, mai multe slujbe de cât li sã cuvine (GOLESCU).

12485 La unul parte și altuia pãrticică.

A. PANN, *Nastratin-Hogea*, p. 21.

Când se dă unuia mult și altuia mai puțin.

PASCALIE

12486 A'și pierde pascalia.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 595.
— LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 597.

A'și pierde pascaliile.

A. DE CIHAC, *Dict. Etym.* II, p. 684. — *Rev. Archeol.* VI, p. 254.
— G. I. MUNTEANU, p. 121.

Veđi *Calendar.*

A 'și pierde socotelile, a se zãpãci.

Pascalia erã un calendar în care se arëtã data Pascilor și datele celor-l-alte serbãtori, chiar dupã definiția lui Du Cange: «*Paschale festum, in paschalibus istis cyclis non modo paschalis diem, sed et annos vel mundi, vel Diocletiani aliaque festa præcipua et jejunia describebant.*»

E de obște cunoscutã snóva cu popa care, furându-i-se parte din bobii cu carii numerã ȃilele pãnã la începutul postului cel mare, nu mai scia când începeã și când trebuia sã cadã Pascele.

CALENDARUL POPEI

Intr'o vreme-a fost, se spune, de demult pe când a fost, Intr'un sat un popã hitru și de carte nu prea pré prost, Cãci diceã si de cãlene tatãl nostru ne de vest

Numai una dintre toate s'a 'ntîmplat de nu sciã
Serbãtorile, și 'n carte sã le cate nu puteã.

* * *

Ast-fel ierna prin cãslegi s'a luat el l'a 'ntrebat
Cãnd se 'ncepe postul mare. Și de 'ndatã ce-a aflat,
Ca sã ținã bine minte
Cãt mãi este mãi nainte ;
Bobî de bob a cãutat
Și s'a pus de-a numãrat :
Cãte ñile
Atãtea fire.

* * *

Iarã cãnd a isprãvit
Bobul tot de socotit
Fãrã grijã nici habar
Puse bobu 'n buzunar
Și cum ñiua se trecea
Cãte-un bob și el scotea
Și 'l mãncã
Orî lepãdã
(Cum socoți și Dumnãtã).

* * *

«Iacã asta-i trebã bunã,
«Dice popa! tot așã
«Cãte unul, cãte unul
«Cãte-un fir voiu tot luã
«Și precum imi este bobul
«Dupã ñile numãrat
«Am sã es cu socotãla
«Cap în cap, taman, curat :
«Tocmã cãnd din buzunaru-mi
«Bobul tot s'o isprãvi,
«Și lãsatul cel de brãnzã
«Hop, atuncea va veni.
«Ș'apoi, haide, 'ncepe postul :
«Șapte septãmãni postesci
«Și cu una, ba cu alta
«Tocma 'n Pasci mi te trezesci
«Bine, ñeu, c'am mãi scãpat,
«De pîrdalnicul de ñile cãt aveam de numãrat,
«Nu de altã, dar ți'i fricã
«Nu cum-va sã n'o pãțesci
«Cãnd cu patru ochi, în lume,
«Ca un cleric te numesci.»

* * *

Insã iecã de întîmplare preotãsa'i într'un rînd
Mãi grijind ca gospodina ș'antereul scuturãnd
Nimeri colò și bobul, cãt erã prin antereu
Și de-odatã ñise 'n gãndu'i: _

«Bată-l hazu, 'i place bobul!
 «Ș'apoi dóră nu mi-a spus
 «Că puteam în tot-dé-una
 «Cât de mult să'î fi tot pus
 «Ca să ródă cât o vrea
 «Și cât dinții i-or ținea!»

Și de milă preotésa vorbă multă n'a făcut
 Cîi aducéndu-și bob îndată, buzunarul i-a umplut.

* * *

Iară popa nicî gândeà
 Socotéla și o scia.
 Și cum-va de se 'ntîmplà
 Vr'un creștin de 'l întreba :

Cât mai este pân' la post, atunci mâna 'n antereu
 Scoborînd, cătându'și bobul, îi dicea :

«De ! dragul meu,
 «Mare'î Dómne, și 'ndurată
 «Mila celui pré înalt,
 «Post, îmi pare, nu mai este
 «Anul ista nicî cel'alt!
 «Este încă ! N'ai nevoie !
 «Pân la post mai este vreme.
 «Când o fi el, postul, lasă
 «Că vé spun eü ! Nu te teme.»

* * *

Bietul popă tot prin cerurî și la cel înalt gândeà,
 Dar de mila preotesei nicî prin minte nu'î treceà !
 Dar odată, când se duce popa nostru 'ntr'un alt sat,
 Vede pascî și ouë roșii ; și de-acésta minunat
 Dice :

— «Ce, mă rog ? ce este ómenî bunî ? Orî ce-ați pățit
 «Ca să faceți ouë roșii ?

— «Dacă vremea le-a venit . . .
 — «Cum se póte ?

— «Se 'nțelege ! Nicî atâta să nu scim !
 «Mâne 's Pascele doar, tată ! Mâncăm pască și cîocnim !»

* * *

Ce să facă atuncea popa ? Lucrul naibeî, nu'î curat :
 El își scia socotéla, bob, la dracul, numérat ?
 Haî cu bob cu tot a-casă ! Lasă trebî și lasă tóte
 Și din dél când satu 'și vede, strigă 'n grabă cât ce póte :

* * *

«Heî ! he heî ! Noróde, glóte !
 «Ce ședeți și nicî gândiți ?
 «Mâni 's Pascele, bre ! Mâne !
 «N'auđiți ? . . . Postiți ! Postiți !

PAȘAPORT

Veđi *Pașuș*.

12487 * A 'i dà pașaportul.

S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 73.Veđi *Pășuș, Rëveș, Tescherea*.

A gonì pre cine-va, a 'i dà drumul.

PĂSTOR

Veđi *Turmă*.

12488 * A pierit păstorul, s'a risipit oile.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 4.
— FR. DAMÉ, III, p. 193.

Adică cum piere stăpânul, tóte slugile fug (GOLESCU).

12489 * Δ Păstorul când vré mulge și țapii, dar în
loc de lapte dà sânge.GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.Veđi *Cioban*.

Acelaș înțeles ca la No. 11550.

Τράγον ἀμέλγειν.¹⁾*Prov. Elin.**Mulgere hircum.*²⁾*Prov. Lat.**Le bon berger tond, n'escorche pas.**Prov. Franc.*12490 * Păstorul cel bun, cel ce tunde și nu be-
lesce.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

1) A mulge țapul.

2) A mulge țapul.

Adică stăpânul cel bun, cel ce ieà fără a despuia (GOLESCU).

12491 Păstorul cel bun, cel ce priveghiază și ziua și noaptea.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 58.

Adică stăpânul cel bun (GOLESCU).

12492 * Păstorul cel bun își dă viața pentru oile sale.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tutova.*

Adică stăpânul pentru supușii săi sau slugile sale.

Păstorul cel bun își pune viața sa pentru oi.

IÓN, 10. 11. EZEC. 40. 11. ISAIA, 34. 12. 13.

12493 Cum e păstorul așa și turma.

I. G. VALENTINEANU, p. 12.

Adică după stăpân și slugile său supușii.

12494 * △ Vai de turma fără păstori.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Adică popor fără conducător.

12495 * Sunt ca nisce câini fără păstori.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Umblă zăpăciți, ne sciind ce să facă.

12496 * O turmă și un păstor.

NIC. MUSTE, *Letop. Mold., III* p. 30.

A se adăoga la No. 2569.

«Cariî din boierî n'au încăput la boierie pe toți îi aveâ (Mihai Racoviță Vodă) la cinste și aveâ trecere; și din boierî nimene nu erâ în prepus, saû în vre-o grijă, ce erâ pace și liniște între toți. Cum dice erâ *o turmă și un păstor*. Și domniâ țera cu cumpêt bun, și la judecată forțe cu dreptate, și nimêrui nu'î erâ poprită ușa.» — NIO. MUSTE.

PASTRAMAGIU

12497 * Pastramagiû.

LAZAR ȘĂINEANU, *Dict.* p. 588.

Pentru omul mojie.

PĂȘUȘ

12498 * Δ Ii dă pășușu.

IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Gal-
șa, comit. Arad, Ungaria.*

Vedî *Pașaport, Rêvas,
Teșcheria.*

Il gonesce, îl alungă din slujbă.
Pașuș se dice, în Ungaria, pentru biletul de vîndare a vitelor.

PËCURAR

12499 * Δ Cu pëcurarul când trãesci
Trebue să te mânjesci.

A. PANN, I, p. 60. — HINTESCU,
p. 139. — A. GOROVEI, c. *Seliște*,
J. *Sucîava.*

Vedî *Schiop.*

Acelaș înțeles ca la No. 5887.

Χολῶ παροιμαίεις ἅν ἐνί, σκάζειν μάθεις.¹⁾

Prov. Elin.

*Si juxta claudum habites, subclaudicare disces.*¹⁾

Prov. Lat.

*Chi pratica col zoppo, imparà o zoppicare.*²⁾

Prov. Ital.

*Bei Lahmen lernt man hinken,
Bei Säufern lernt man trinken.*³⁾

Prov. Germ.

*If ye gang a year wi' a cripple, ye'll limp at
the end o't.*⁴⁾

Prov. Scot.

PEDEPSIT

12500 Pedepsitului pedépsa a se îndoi nu trebue.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 148.

Pedepsitului nu trebue a i se adaoge pedépsa.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.* p. 38.

Maximă juridică Un om nu se pôte pedepsi îndoit pentru o greșală.

PERDAF

Veđi a Raie.

12501 * A'i dà un perdaf.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 606. —
FR. DAMÉ, VI, p. 202. — GR. A-
LEXANDRESCU, *magist. j. Putna.*

¹⁾ De locuescî lângă un schfop, te înveți a schfopetă.

²⁾ Cine merge (trăesce) cu schfopul, se învață a schfopetă.

³⁾ Cu schfopii te înveți a schfopetă, cu bejivii te înveți a bé.

⁴⁾ Dacă mergi un an cu un schfop, la finele anului vei schfopetă și tu.

*
A'î trage un perdaf.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 112.

A'l certà, a'l luà în răspèr.

PESCAR

Veđi *Cap. IX, c. Pescar.*

PEȘCHEȘ

12502 * Pischese duîi, ma curlu fireațlu.¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Zugrăvesce de minune administrația turcescă.

PEȘIN

12503 Căți daŭ peșin, cânt cu fluer,
Iar cățî nu, din buze șuer.

A. PANN, *Nastrat. Hogeia*, p. 46.

Să vinđi pe banî gata, iar nici odată pe datorie, daca vrei să nu te căesci.

De la turcescul *peșin*, *peșim*, banî gată; persan, *pîșîn*, vulg. *peșîn*, înainte, dinainte; banî gata; cariî se trag de la turcescul *șim*, *șimdi*, acuma, îndată.

12504 Peșingea
Pe epîngea.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 133;
II, p. 86.

Peșingea
Pe ipîngea.

HINȚESCU, p. 142. — FR. DAMÉ,
II, p. 231.

Veđi *Ipîngea.*

Adică vîndare pe banî gata.

¹⁾ Plocon (peșcheș) du'î, dar păzesce'ți curu.

«Maî bine *peşingea pe epîngea*, de cât cu toptanul şi baniî la anul.»
Peşingea, adv. cu bani gata.

PÉTRĂ

12505 Piétra dē ascuţit, însuşi ea nici cum taie,
 iar cuţitul tăios îl face.

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 52.

Să dice pentru cei ce p  alţii învaţă, iar  i nu să în-
 vaţă (GOLESCU).

PÎAȚĂ

Veđi *Dimin t , Vinat,
 Vorb .*

PICURAR

12506 Di la c da oilor s-cun sci bunlu picurar.¹⁾

Dr G. WEIGAND, *Zweit. Jahr.*,
 p. 152.

Adică st p nul după starea slugilor sa  supuşilor săi.

*Au s n chal de la maison
 Peut-on connaître le baron.*

Prov. Franc. XIV-e Siècle.

12507 Car  di lupch  să-aspari, nu's fađi picu-
 rar.²⁾

Dr G. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*,
 p. 172.

Acelaş înţeles ca la No. 322.

*L' i qui n'vout nin bro ler, qu'i n'vasse nin  
 feu.*³⁾

Prov. Wallon.

¹⁾ De la c da oilor se cunósce bunul p curar (c oban).

²⁾ Care de lup  se sperie, nu se face p curar (c oban).

³⁾ Acel care nu vr  să se ardă să nu se ducă la foc.

*Chi non vuole infarinarsi, non vada al molino.*¹⁾

Prov. Ital.

*Qui no vol pòls que no vaya á l'era.*²⁾

Prov. Catal.

*Wer nicht bestauben will, bleib' aus der Mühle.*³⁾

Prov. Germ.

PĬEDICĂ

12508 S'a rupt pĕdica.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 64.

Sĕ dice pentru óre-ce poprit, când i sĕ dă dĕslegare și începe a se pune în lucrare (GOLESCU).

PII.Ă

Veđi *Milă, Pisičă.*

12509 *
— Ce faci pilă?
— Nici o țiră.
— Dar tu ciocan?
— Hei! Hei! baraban.

G. FODORAN, *inst. c. Slatina,*
j. Olt.

Se dice, în glumă și în ne-păsare, când vré cine-va să întrebe pe altul de sănătate.

12510 * △
Nu umblă cu pila în turétcă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț.*
j. Vasluiu.

Adică cu vielenia.

¹⁾ Cine nu vré să se umple de făină, să nu mérgă la móră.

²⁾ Cine nu vré (să se umple de) praf, să nu mérgă la arie.

³⁾ Cine nu vré să fie prăfuit, să sté în afară de móră.

A PILI

- 12511 Câte puțin pilind, cel mai frumos ac vei scóte din cel mai urit fier.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică câte puțin învățând pe óre-cine, îl faci desăvirșit învățat (GOLESCU).

- 12512 *   A fi pilit (chilit).

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluu.*

Adică b t.

PILUG

Veđi *Gol, Sărac.*

A PIRI

Veđi *Turc.*

PIRON

Veđi *Burete.*

- 12513 *   A face pir ne.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlu.*

*   A t i  la pir ne.

S. I. GROSSMANN, *Dict.* p. 79. —
G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi *Cușu.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 3504. — *J. Olt.*

2° Suferă grozav de frig; tremură d  'i dird e m s lele.

PISĂLOG

PIȚULĂ

- 12514 * \triangle Nu i se îmbulzesc pițulele în buzunar.

IÓN PUȘCARIU. *c. Poțana-Merului, comit. Făgăraș, Transilvania.*

Adică e sărac.

PIUĂ

- 12515 * \triangle A bate apă 'n piuă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 127. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 1267. — S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 246. — *Sc. Norm. Inv. prin P. GĂRBOVICEANU, profesor.* — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.* — K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *inv. c. Stubieni, j. Drohoi* — BARONZI, p. 44. — S. MIHĂILESCU, *Șezătorea*, II, p. 220. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.* — I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vaslui.* — ZOE MIHĂILESCU, *inv. c. Bușteni, j. Prahova*

A bate apă în piă.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ieroglif.* p. 378.

A pisă apă în piuă.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 672. — I. G. VALENTINEANU, p. 35.

Bate apa în piuă să alégă unt.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 118; *Conv. Liter.*, 1877, p. 376. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Drohoi.* — M. TROFEANU, *inv. c. Stăncesi, j. Botoșani.*

Veđi *Apă.*

A nu face nimic cu spor, a se munci zadarnic să facă

«Iară de aũ fost, lucrul acesta cu mijlocia noastră să se caute, chipul al triilea, adecă adevărat epitropul Corbului de față a fi ar fi trebuit, carile noi ne vom judecă, ca cum singur Corbul ar fi, saũ astă-đi primitor, saũ astă-đi neprimitor gũdecađii noastre să se arēte; ce acum aevé este, că și aceste ispite sũnt și *apă în piă bătută*, însă ispită ca aciasta prin alt chip lor asemenea, iar prin mine să o facă.» — DIM. CANTEMIR, p. 378.

«De géba mai *bađi apa 'n chiuă să s'alégă unt*, că nu s'alege nici odată.» — I. CREANGĂ, *Prov.* p. 118.

Ἰδωρ ὑπέρω πλήττειν.¹⁾

Prov. Elin.

*Aquam in mortario tundere.*²⁾

Prov. Lat.

Battre l'eau.

Dans un mortier l'eau ne pile.

Prov. Franc.

*Batter l'acqua nel mortaio.*³⁾

Prov. Ital.

*Er schiff't im Winde.*⁴⁾

Prov. Germ.

12516 A nu'l nimeri nici în pioă.

I. G. MUNTEANU, p. 72.

* Δ

Să'l puni în piuă și nu'l sgodesci.

IULIU GROFȘOREANU, c. *Galșa*, comit. *Arad*, *Țngaria*.

* Δ

Să'l puț în piuă, și să dai cu chilugul peste el, și nu'l nimeresci.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*, j. *Covurluțu*.

1) A bate apa cu pisălogul.

2) A bate apa în piuă.

3) A bate apa în piuă.

4) A călătorii în vânt.

*Cât să umbli să'l pipăesci,
Nici în pioă nu'l nimeresci.*

A. PANN, III, p. 63.

*Cât să umbli să'l pipăesci,
Nici în piuă nu'l nimeresci.*

HINȚESCU, p. 145.

Arată istețimea, șiretenia, viclenia unui om.

12517 * Δ A plecat la muncă calare pe piuă.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

1⁰ Pentru cel leneș.
2⁰ Înțeles pornografic.

12518 * Δ A se pune piuă (cui-va).

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 620. —
G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A se pune pioă.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 75.

1⁰ Când unul se suie pe spinarea saŭ pe umeriŭ cui-va pentru a se urcà unde-va.

2⁰ A'l ajutà să isbutescă, să ajungă unde-va.

«Apoi credinciosul lui *puindu-se pioă*, Făt-frumos se urcà pe dînsul; d'acel pe cõma zidului și sãri în grãdinã.» — P. ISPIRESCU.

Faire la courte-échelle.

Prov. Franc.

12519 A fi ca bătut în piuă.

A. PANN, *Moș Alb*, I, p. 15.

12520 * \triangle A umblă iute ca piua.

T. BĂLĂȘEL, *înv. c. Ștefănesci*,
j. Vâlcea.

Se Țice celui ce merge încet.

PÎZDĂRIE

Vețt Puzderie.

12521 Ca pîzdării să aprinde.

JORD. GOLESCU, *Mss. II, Asem.*,
p. 5.

Se Țice despre omul iute.

S'enflammer comme de l'étoupe.

Prov. Franc.

12522 * Pîzdărie.

Adică o mulțime ne-numărată.

PLĂCINTAR

12523 * Gogoșile plăcintarului.

Palavre spuse cu iscusință de plăcintar când își desfăcea marfa.

PLAN

12524 * \triangle A'l dà pe planul al nouălea.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîr-
vu Roșu, j. Argeș.*

Adică la o parte, în umbră.

PLĂSEA

12525 I să mișcă plăselele.

Adică este pe sfârșit (GOLESCU).

PLASTUR

12526 Cu un plastur ori-ce bôlă va să tămăduiască.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 28.

Să ȳdice pentru dohtorii cei mai proști (GOLESCU).

PLATĂ

Veđi *Ofet, Poliță.*

12527 * Δ Cum îi plata, așa 'i lucrul.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoń-Bărescĭ, comit. Bihor, Ungarĭa.*

Veđi *Lucru.*

Cum ȳe munca și câștigu.

Tel travail, tel salaire.

Prov. Franc.

Chi ben serve, assai dimanda.¹⁾

Prov. Cors.

Sco la lavur, aschia er la papaglia.²⁾

Prov. Retoromanș.

Wie die Arbeit, so der Lohn.³⁾

Prov. Germ.

Gelijk het werk, zoo de loon.⁴⁾

Prov. Oland.

¹⁾ Cine bine servesce, așa cere.

²⁾ Cum e munca, așa e și plata.

³⁾ Cum e lucru, așa și plata.

⁴⁾ D.

*Sådant arbete, sũdan lãn.*¹⁾

Prov. Sved.

*A lean fee is fit for a lazy clerk.*³⁾

Prov. Engl.

12528 Falitu nu face plati.²⁾

Dr. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 8.

O eróre în socotelĩ se póte în tot-dé-una îndreptã.

Erreur n'est pas compte.

Prov. Franc.

**12529 In loc de platã
Spatele Ți aratã**

A. PANN, III, p. 108. — HINȚESCU, p. 147.

Pentru cel rěu de platã.

12530 * Δ A'ĩ veni cui-va Ți de platã și rěsplatã

ST. TUȚESCU, *inv. c. Catanele*, j. Dolj.

Adicã prilejul de a întorce cui-va rěul pe care Ți l'a fãcut.

12531 * A'șĩ luã plata.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 177.

Adicã pedépsa ce i se cuvine.

«Cea ce li se cãdeã, *platã 'șĩ vor luã.*» DIM. CANTEMIR.

A PLĂȚI

Veđi a Bé, a Lucrã, Cap. IV, c. Prele, Popã, Vadea.

¹⁾ Cum lucru, așa plata.

²⁾ O mai micã platã se cuvine unũ scriitor lenes.

12532 * A plăti la Sântu-Aștéptă.

BARONZI, p. 47 & 85. — HINȚESCU, p. 147.

Vezi *No. 259*.

Adică nici odată.

La semaine des quatre jeudis.

Prov. Franc.

12533 * △ Plătesce trei zile în traistă și una merinde.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Avrămeschi, j. Tutova*.

Nu'i dă nimic.

12534 * △ Fie-care plătesce cu ce are.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi*.

Cu înțelesul său firesc, dar mai ales pentru femei.

PLĂTITOR

12535 De la un rău plătitor primesce și un sac de paie.¹⁾

BARONZI, p. 60. — HINȚESCU, p. 147.

Vezi *Datornic, Platnic*.

De unde nu putem lua mai mult, să ne mulțumim și cu puțin.

PLATNIC

12536 * De la un rău platnic primesce și un car de paie.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman*.

*De la un rău platnic și cu cenușa după vatră
să te multumesci.*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 95. —
HINȚESCU, p. 145.

*De la un rău platnic și cu cenușa de pe
vatră, sau un sac de paie, să te multu-
mesci.*

A. PANN, III, p. 111.

Ved. *Datornic, Plătitor.*

Acelaș înțeles ca la No. 12535.

*D'un mauvais débiteur et payeur
Prends paille et foin pour ton labeur.*

Prov. Franc.

*Da cattivo debitor
Togli paglia per lavor.¹⁾*

Prov. Ital.

Del mal pagador aunque sea en paja.²⁾

Prov. Span.

Für böse Schuld nimm Bohnenstroh.³⁾

Prov. Germ.

Of ill debtours men takes oats.⁴⁾

Prov. Scoțian.

A PLEFTURI

12537 A plefturi.

Șezătorea, II, p. 74.

Adică a ocări. De la pléftura ferarului.

¹⁾ De la un rău plătitor, iea paie pentru muncă.

²⁾ De la un rău plătitor încă primesce un paiu.

³⁾ Pentru o rea datorie iea și niște de fasole.

PLUG

Veđi *Ac, Cuc, Cap. IX, c.*
Mare, Nadă

12538 Până nu bagi cu omul în plug, nu 'i cunosci năravul lui.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 60.

*Până nu puî cu omul în plug
Nu 'i scii boii cum trag la jug.*

A. PANN, II, p. 111. — HINȚESCU,
p. 135.

*Până nu puî cu omul în plug nu 'i cunosci
boii cum trag.*

A. PANN, *Edit. 1889*, p. 106.

* △

*Până nu puî cu omul la plug, nu 'i scii
boii cum trag.*

V. SALA, *dasc. c. Drăgănesci,
comit. Bihor, Ungaria.*

*Până nu bagi în plug cu cine-va, nu 'l poți
cunosce.*

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p.
41. — I. G. VALENTINEANU, p. 36.

*Până nu intri cu Românul la plug, nu 't
cunosci.*

BARONZI, p. 49. — HINȚESCU, p.
163.

* △

Până nu bagi cu omul la plug nu 'l cunosci.

GR. POJENARU, *ing. c. Rassa, j.
Ialomița.*

* △

Până nu bagi în plug cu omul, nu 'l cunosci.

Sc Norm Inn. Cl. VI. prin P

* Δ *Până nu intri în plug cu omu, nu 'l cunoscî
ce fire are.*

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietro-
șița, j. Dimbovița.*

* Δ *Până nu puî în plug cu omu nu 'l scîi
cine e.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți.
j. Covurluiu.*

* Δ *Până nu bagî în plug cu omul nu 'i afli
adevărul.*

H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea,
j. Dorohoi.*

*Numai când puî cu omul în plug, îl cunoscî
bine.*

D-na E. B. MAWR, p. 77.

1° Adică până nu ne întrebuițăm cu óre-cine la vre-o
slujbă, nu 'i cunoscem năravul lui (GOLESCU).

Nu poți cunósce firea unui om, până nu faci afaceri
cu el.

2° In deosebî despre căsătorii, tovărășiî, etc.

12539 La plug se cunósce Românul.

BARONZI, p. 66. — HINȚESCU, p.
163.

Acelaș înțeles ca la No. 12538.

12540 * Nada numai la plug e bună.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 47.*

*Nadă nu face 'n prieteșug,
Că nada e bună numai la plug.*

A. PANN, II, p. 47. — HINȚESCU,
p. 116.

1° Mai bine din nou de cât tot să innădim și să cărpim
(GOLESCU)

2° Impotriva tovarășiei.

12541 * △
Cine voiesce să se îmbogățască din plug
trebuie să 'l pórte de córne.

DIM. POPOVICIU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Daca te lași în nădejdea slugilor nu te mai pricopsesci
nici odată.

12542 * △
Plugul se ruginesce daca nu lucrezi cu el.

Sem. Centr. Buc. Cl. VIII. prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.

Veđi *Fer.*

Acelaș înțeles ca la No. 632.

12543 * △
A'și pune boii în plug cu cine-va.

L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 356.
— I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, IX,
p. 342; *Pov.* p. 28. — S. I. GROSS-
MANN, *Dict.* p. 75. — FR. DAMÉ,
I, p. 153. — C. BUNGEȚIANU, *preot,*
c. Cosovăț j. Mehedinți. — C. TEO-
DORESCU, *inv. c. Pungesci, j. Vas-*
luu.

Veđi *No. 1344.*

1° A lucrà cu cine-va în tovarășie.

2° A 'i ține pîept, a 'l desfide; a 'i căută cértă.

«Apoi doar eú nu 's de-acelca de carí crede el: n'am sãrit peste
garduri nici odatã de când sunt. Ei tací cumètre, cá te-oú dobzãla
eú! *Cu mine țí-ai pus boii în plug!* Apoi ține mințe cá ai sã 'i scoți
fãrã córne.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 25.

12544 *
Doar n'o sã'mi íeã boii de la plug.

Veđi *Boú.*

Acelaș înțeles ca la No. 1341.

12545 △
Nu țí-e plugul de-așa brazdã.

G. COȘBUC, *Transilvania.*

12546 * Δ Par'că 'i merge plugurile.

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

Adică rîde, se bucură.

12547 * Δ 'Î umblă plugul (bine).

A. PANN, II, p. 68. — HINȚESCU, p. 148. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Îi merg treburile bine, are vre-un folos, vre-un câștig ôre-care.

Dintr'acest câștig, îan spunē
Îmî maî umblă mie plugu.

T. SPERANȚĂ, III, p. 265.

12548 * Δ I-a stat plugul.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Nu maî are nici un folos de nicăeri.

12549 * Δ Par'că trage în plug.

G. I. TOMESCU, *înv. c. Brosceni, j. Mehedintși.* — D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

1⁰ Celui slab.

2⁰ Celui ostenit, care gâfăe.

12550 * Δ Ca cum ar trage la plug.

Semin. Centr. Buc. Cl. VIII,
prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Acelaș înțeles ca la No. 12549.

12551 * Δ Acesta mi-i plugu.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 95.

«De la o vreme, vădând bietul popă că s'a pus în cârd cu nebuni, începe s'o întorcă la șurub: Mă așteptă nisce fii de duhovnici, dragii mei, și trebuie să mă duc mort-copt, căci *acesta ni-i plugu.*» — I. CREANGĂ.

POCINOG

12552 * A dà de pocinog.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 227.

Vezi Șugubină.

Adică de o supărare, de un ne-ajuns.

PODGORÉN

12553 * Δ Podgoreniî bunî nu culeg poma de diminetă.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Putești*,
j. Tutova.

1° Pentru cei pré pripiti.

2° Nu mărită fetele pré de tinere; lasă-le să se măi ridice.

POGHIRCĂ

12554 * Δ Par'că 'i poghircă.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa*,
j. Ialomița.

Când cine-va capetă numai rele și rămâne tot în urmă, pe când cei-l-alti îl iewă în rîs de ne-ibândă.

POLIȚĂ

Vezi Mână.

12555 Bună e polița dar zăbovesce la plată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 86.

Adică trăba ce nu se sêvîrsasce prin însuși stăpânul,

12556 Țl face poliȚă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 15.
— FR. DAMÉ, III, p. 242.

Adică Țl trimete dē la unul la altul (GOLESCU).

*
12557 A'i plăti poliȚa.

A întorce cui-va rēul ce ni l'a făcut.

«Și-a bătut joc de dînsul odiniōră, dar astă-Ți i-a plătīt poliȚa.»

Rendre à quelqu'un la monnaie de sa pièce.

Prov. Franc.

POȘTĂ

VeȚi Cal, Frunte.

* Δ
12558 Poșta satului.

M. LUPESCU, *înv. c. Brosceni,*
j. Sucăva.

VeȚi Stafetă.

Celui ce'i place a purtă minciunile.

* Δ
12559 A fi (ajunge) cal de poște.

FR. DAMÉ, III, p. 202. — A.
MIHĂILESCU, *înv. c. Buzeni, j.*
Prahova. — *Scol. N. Inv. Cl. VII,*
prin. P. GĂRBOVICEANU, prof.

VeȚi Olac.

A fi muncit peste măsură; a fi întrebuiȚat la tōte,
trimis în tōte părȚile.

A se adaogă la No. 1424.

* Δ
12560 Șepte poște ș'un popas.

Șezăt., I, p. 283. — S. FL. MA-
RIAN, *Ornit., I, p. 214.*

VeȚi No. 3377.

Adică distanȚă, lungime mare.

* Δ
12561 De o poște.

V. ALEXANDRI, *Teatr., p. 606.*
— GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Banca,*

- 1° Adică de departe
2° Indată, fără multă vorbă.

«Adică dacă 'i omul viță de boer mare se cunósce *cale de-o poștă*.» —
«*Doi morți vii*.
«Îi înțeleg de o poște unde bate el.»

A POTCOVÌ

Veđi *Brúscă*.

- 12562 * \triangle A potcovi pre cine-va.

Conv. Liter., V, p. 454. — AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiú, Banat*. — V. A. FORESCU, *c. Folticení, j. Suciava*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt*.

Veđi a *Incălța*.

Prin viclenie a înșelà pre nescine. A se adăoga la No. 2389.

«L'a ținut din scurt până l'a potcovit bine.»

POTLÓGĂ

- 12563 * Potlógă.

FR. DAMÉ, III, p. 254.

Cădătură bêtără.

POTLOGAR

- 12564 * Potlogar.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 637.

- 1° Cârpačiu.
2° Pungaș ordinar.

POVESTE

Veđi *Mincrună*.

- 12565 * \triangle Ii merge vestea și povestea.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiú, Banat*.

Să lăţesce o faimă despre cine-va care a comis, saŭ i s'a întimplat ce-va însemnat.

12566 * **A spune poveşti.**

FR. DAMÉ, III, p. 257.

Veđi *Basm.*

A spune lucruri ce nu sunt saŭ nu pot fi; a minři.

Faire des contes bleus.

Prov. Franc.

12567 * **Poveste bună de adormit copiii de țigă.**

C. NEGRUZZI, I, p. 234.

Adică lucru de ne-cređut.

12568 **Aşa mi țe-a fost povestea.**

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 377.

Aşa merge tréba, acesta ți-e řiretlicul.

«Hoțul, până a nu se culcă, se duce la doniță să bé nițică apă, căci îi eră sete. Uitându-se în doniță, el vedđu că pe obrazul lui din stânga sunt nisce pete negre. În cămara, unde dormeau őspeții Impératului, lumînarea arse tótă nóptea.

« — E! așa mi ți-a fost povestea? ăise el încetișor; stai măi, dară, să'ți arăt eu cu cine ai a face... » — P. ISPIRESCU.

12569 **A ajunge (se face, rămâne) de poveste în țéră.**

A. PANN, *Ediř.* 1889, p. 158; II, p. 144; III, p. 128. — HINTESCU, p. 151. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 230; *Leg.* p. 161.

Adică vestit.

«Dară mi-te de invětat? Invěta ca ne-alții pe lumea astă albă. N'apucă să audă de la dascăl ce-va, că el invěta măi din adînc de cât dascălul Și ast-fel ajunsese de poveste. Unii ăicea că scia carte până în glezne; alții ăicea că până în genuchii; érá alții până în briu.»

12570 De poveste.

MIRON COSTIN, *Letop.* I, p. 262. —
 NEC. MUSTE, *Letop. Mold.* III, p.
 35 & 60. — A. P'ANN, I, p. 53. —
 P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 64.

1° Adică aprópe nici unul, atât numai cât să se póte
 vorbi de acésta, nici unul.

«Cea-altă óste Leşescă, tótă aú căđut în robie la Tătari, și mai
 mulți s'aú innecat în Prut, cât abia de aú scăpat cine-va *de poveste.*»
 —M. COSTIN, I, p. 262.

«Déră slujitorii cei călări, ca 500 de ómení ce erau, unul *de po-
 veste* nu s'aú aflat lângă Domnu să'l rátuescă; ce carii în cotro aú
 putut s'aú dus.» — N. MUSTE, III, p. 60.

2° Lucru frumos, de mirare, ne-véđut, de care prin
 urmare tótă lumea vorbesce.

«Bine, fa, răspunse fiul de boer, cum să tãem noi o mândrețe de
 merí? Nu veđi, tu, că sunt *de poveste*? Cine mai are asemenea merí?» —
 P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 64.

12571 * Ne-am depártat cu povestea.

A. PANN, II, p. 133. — MIN-
 ŢESCU, p. 151:

Veđi *Vorbă.*

Să ne întórcem la vorba nóstră. Veđi No. 6410.

12572 * Ca povestea bunicheí.

FR. DAMÉ, III, p. 257.

Adică fórte vechiú.

12573 * Δ Povestea celuia.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobro-
 vêt, j. Vasluiú.*

*
Povestea vorbiú.

Adică o đicere cunoscută; proverb.

12574 * Povestea (vorba) Munténului.

I. ROSSETOS, *ing. j. Roman.*

Pentru o vorbă mincinósă.

PRAȘTIE

Veđi *Han.*

PRĂVĂLIE

- 12575 * Δ Prăvălie cu chirie,
(Și) marfă în datorie.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61. —
A. PANN, *Ediț. 1889*, p. 131; II,
p. 85. — HINȚESCU, p. 152. — V.
SALA, *dasc. c. Telec-Nimăiesci*,
comit. Bihor, Ungaria. — Sem.
Centr. Buc. Cl. VIII, prim P.
GĂRBOVICEANU, *prof.*

- * Δ
Prăvălie cu chirie,
Și marfă pe datorie
Atâta'r tot.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscarî,*
j. Mehedintzi.

Veđi *Dughină.*

Să ție pentru cei de tot scăpătați neguțători, și pen-
tru cei ce trăiesc tot cu împrumutare (GOLESCU).

PRAVILĂ

- 12576 Ori-ce pravilă cu deosăbirea ei.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 10.

Adică ori-ce poruncă are un ce deosăbit (GOLESCU).

- 12577 Unde sunt multe pravile, acolo și multă
ne-dreptate.

C. DIN GOLESCU, *Pilde*, p. 38.Veđi *Lege.*

Căci atunci omul calcă legea, fără să o cunoscă, și se
pedepsește, ast-fel, pe ne-drept.

- 12578 * Δ A pune pravilă.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j.*
Tulova.

PRECUPET

12579 Precupețului tîrgul ăi dă dē cap.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 61.

Adică cînd la tîrg marfa e ieftină, atunci și precupețul dă nevoie vinde ieftin (GOLESCU).

PRÉPELEAG

Veđi *Mustață*.

PRICINĂ

12580 S'a spart pricina 'n sobor
Tot iară-și în capul lor.

HINȚESCU, p. 152.

Tot ei aū pățit'o.

12581 *
Acel cu pricină
Șede în odihnă,
Și cel fără vină
Plînge și suspină.

A. PANN, II, p. 30. — HINȚESCU,
p. 152. — *Semin. C. Bucur., cl.*
VII, prin P. GĂRBOVIȚEANU, prof.

Arată cum se împarte dreptatea în lume. Tot cel nevinovat e necăjit.

PROCES

12582 * △
Mai bună 'i o pace de cât o sută de
proces.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit.*
Bihor, Ungaria.

Veđi *Impăcare, Invo-*
ieță, Judecată, Pace.

Un maigre accord est préférable à un gras procès.

Prov. Franc.

Megio un magro comodamento, che una grassa sentenza.¹⁾

Prov. Veniț.

Agree, for the law is costly.²⁾

Prov. Engl.

PROCOPSÉLĂ

12583 Procopséla nu se cumpără cu bani
Ci se câștigă cu ani.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 28;
II, p. 4. — HINȚESCU, p. 154.

Veți Ban.

Învățătura cere muncă și stăruință multă.

12584 Procopséla nu e cârpă să o mototolesci
și să o bagî în sîn.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 29;
II, p. 4. — HINȚESCU, p. 154.

Acelaș înțeles ca la No. 12583.

PROCOPSÉLĂ

12585 Nu e nici o îndoielă
Are semn de procopsélă.

A. PANN, I, p. 170.

Adică o să ajungă la ce-va. Să ție mai mult în bătaie de joc.

A SE PROCOPSI

12586 Nici pe sine nu se procopsesce, nici pe
altul nu folosesce.

A. PANN, III, p. 77. — HINȚESCU,
p. 154.

¹⁾ Măi bine o slabă îndoielă de cât o greă certință

Pentru cel sgărcit și cumplit.

- 12587 S'o procopsi, când mî'o crește
Për în palmă și 'ntre degete (dește).

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU,
p. 154.

Adică nici-odată. Pentru cel care nu se folosește de învățătura ce i se dă.

- 12588 Numai atunci este singur cel procopsit,
Când stă de vorbă, în casă, cu omul ne-
[pedepsit.

HINȚESCU, p. 154.

Arată neînsemnătatea omului lipsit de orî-ce învățătura.

PROȚAP

Vezi *Car, Gură, Muierc,*
Om.

- 12589 * Cu hârtia în proțap.

V. A. FORESCU, c. *Folticenii, j.*
Sucăva.

Vezi *Faltă.*

1° Ordin grabnic, să se facă un lucru fără zăbavă.

«A intrat în sat *cu hârtia în proțap.*

2° Acelaș înțeles ca la No. 12109.

- 12590 Car cu două proțapuri.

Om îndemânatic, priceput. Când vede că nu pôte isbuti într'un fel, încercă alminterea.

CARUL CU DOUĂ PROȚAPURI

Așa ne istorisesc bătrânii, între multe altele, că mai de mult stre-moșii noștrii, nesciind când vor năvăli inamicii asupra lor ca să 'i despöie de tôte ce aveau, ne-find mai nici într'o ți siguri de averea și viêta lor, făceau nisce *cluhe*, prin mijlocul cărora li se dă de scire, când se apropiau inamicii de dînșii. Cluhele acestea, cari se implântau

constă dintr'un căprior lung, sau dintr'o bârnă mare de brad sau de alt lemn pe care o înfășurau dintr'un capăt până ntr'altul cu pae sucite și unse cu reșină sau cu smolă.

Mai departe, fie-care Român care avea puțină avere și n'ar fi voit să cadă în mâna inamicilor, își făcea un *car cu câte două proșapuri* sau *rule* pe care încărca, la timp de nevoie, totă averea sa cea mai scumpă.

Când intrau inamicii în țeră străjerii, cari erau puși anume să tē de pândă, pe culmile delurilor, dă foc ciuhelor descrise mai sus, ciuhelē se aprindeau, și prin flacăra lor se da de scire tuturor Românilor de prin apropiere, că inamicii : Tătari, Turci, Unguri, Cazaci, Leși sau cari erau, se apropie de dinșii. Românii vedēnd acest semn și sciind prē bine ce 'i așteptă, încărcau de grabă tot ce avea mai scump, pe lângă sine, în carele cele cu două proșapuri, înjugaū boii, la unul din proșapurile, ce eră îndreptat spre pōrtă, și așa apoi se retrăgeau spre Carpați, spre desimea munților, unde eră totă scăparea lor.

Fiind că însă pe acele timpuri, în munți nu se aflau, ca acum, drumuri și plațuri bătute pe cari sē pōtă omul umblă după plăcere, se întōrcă carul sēu încărcat cu povară în cotro va voi ; ci aflându-se, așa dicēnd, numai nisce poteci și căerē forte înguste, de aceea făceau ei carele cu două proșapuri ca să numai aibă nevoie a le întōrce în tot momentul, ci se 'njugē boii la proșapul întors în cotro avea să apuce.

Earăși ne istorisesc bētrâniū că tot din cauza inamicilor, se vedeau mai de mult Româncele silite a tăia, carnea ce o puneau la foc să fierbă, în mai multe bucățele, și fie-care bucățică a o legă câte c'o ațișōră, pre care o lăsaū să atirne afară din ōlă. Când s'apropiau inamicii, ne mai având timp ca să aștepte până ce va ferbe carnea fie-care scotea de grabă câte o bucățică de carne, cu ațișōre, din ōlă, ca să nu se frigă la mână, o punea unde apucă, și așa apoi fugeau cu toții de 'naintea inamicilor, și se ascundeau prin munți, sau prin alte locuri, unde cugetau că nu vor fi urmăriți și prinși.

Acestă datină de a legă carnea c'o ațișōră, când se pune la foc ca să fierbă, s'a păstrat până în ziua de astă-ți în unele sate din munții Bucovinei. Inșă când întrebū acum pe vre-o Româncă, de ce legă carnea cu ață, când o pune la foc, ce însemnēză capētul de ață ce spinzură din ōlă afară, nu scie nemică alta să 'ți rēspundă, decăt că așa a apucat de la moși stremoși și așa face și ea !» — S. FL. MARIAN, *Orn.*, II, p. 286.

Veđi în Șezătōrea, I, p. 155, *Vremea de pe când Româmul umblă cu două proșapuri la car.*

*
12591 Car fără proșap.

JORDACHE GOLESCU, *Mss.* II, A-
sem., p. 15 & 99. — FR. DAMÉ,
III, p. 291.

1° Arată lipsa unui bun cărmuitor.

2° Om fără judecată.

«Fie țeră cât de bună, dar fără ocârmuitor, ca cazul cel mai bun

A SE PROȚĂPI

12592 * Δ A se proțăpi.

G. P. SALVIŢ, *înv. c. Smulți, j. Covurluți.*

A se împotrivi numai cu gura; pe când *a se pune rică*, are înțelesul de: a se împotrivi cu gura saŭ cu forța.

PUNGĂ

Vezi *Ban, Căciulă, Cap Cărciumă, Catâră, Chezaș, Fecior, Fomete, Gălbinașe, Gură, Mână, Cap. IX, c. Masă, Mușere, Nalt, a Pușă, Ruică, Săvac, Sătul, Slugă, Tovărășie, Tufă, Vin, Vinător, Vorbă.*

12593 Pungă turcescă și sermaia nemțescă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 55.*

In mâna pungă turcescă și în ea sermea nemțescă.¹⁾

A. PANN, II, p. 70. — HINȚESCU, p. 98. — L. ȘĂINEANU, *Elem. Turc.* p. 232, *Archiv. Ist.* 1885.

Să dice pentru cei ce fac gătiri de lucruri mari și ei n'au nimic, și pentru cei ce ieau slujbe cu numiri mari și slujbă sécă (GOLESCU).

Sermaia saŭ *sermea* de la turcescul *ser-mâie*, capital, fond constituit (*ser* = cap și *mâia*, fonduri, capital).

Neogrec. $\sigma\epsilon\rho\mu\alpha\gamma\acute{\epsilon}\varsigma$ (capital); Croat, *sermija* (avere).

12594 A cui e pungă mai mare? A cui se vede.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 174; III, p. 77.

Dice cel sgărcit, vrând să arête că e sărac.

¹⁾ Hintescu serie din ne-știință: *sermă*

12595 Punga altuia e mai mare.

A. PANN, *Elit.* 1889, p. 65 ;
III, p. 81.

Veđi *Găină, Oă, Puică.*

Acelaş înţeles ca la No. 1847 b.

12596 * A viçinlui pungă pare că îngreacă cama
mult. ¹⁾

D. DAN, *stud. c. Molovişte, Macedo-
nia.* — X. CAPSALE, *c. Pirlepe,
Macedonia.*

Veđi *Găină.*

Acelaş înţeles ca la No. 12595.

12597 * Δ Punga vorbesce.

I. LUNGU, *c. Sebeşul-Mare, Tran-
silvania.*

Veđi *Ban.*

Adică cel bogat.

12598 * Δ Punga scumpului pe mâna desmerdatului.

I. POPESCU, *inv. c. Dobreni, j.
Ilfov.*

Când părintele a adunat şi copilul cheltuesce.

A père avare, fils prodigue.

Prov. Franc.

12599 * Δ Ba că'i tēcă, ba că'i pungă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coşteiu,
Banat.*

Când unul vré să încurce lumea, spunënd multe şi
mărunte.

- 12600 * Δ
Mă uitaî în fundu pungii
Veđui ața mămăligii.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu,*
j. Tutova. — I. POPESCU, *inv. c.*
Dobreni, j. Ilfov.

Lipsă totală, sărăcie lucie.

- 12601 * Δ
Deschide-te, punguliță,
Să plătim lui Ioniță.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Banca.*
j. Tutova.

Când nu ai încotro.

- 12602 *
Noi putem fi frați, dar pungile noastre
nu sunt surori.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j.*
Suciava.

Veđi *Frate, Nëm.*

Acelaș înțeles ca la No. 10037.

- 12603 **Socotela cocónei și punga boerului.**

AL. DAVIDA, *Liter. și Art., IV,*
No. 4, p. 273.

Când unul cheltuesce fără socotelă căci plata nu'l pri-
 vesce pe dinsul.

- 12604 * Δ
Poftim, pungă, la masă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna. — C. TEODORESCU, *inv. c.*
Pungesci, j. Vaslui.

* Δ
Poftim, pungă, la masă,
Dacă ți-ai adus de-a-casă.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 234.* — C.
 TROTEANU, *c. Stăncesci, j. Botoșani.*

Veđi *Masă.*

1° Adică poftim la masă cu banii tăi. Să țiee când

2° Fă singur daca poți.

«Dragul meu tovarăș, la grea nevoie m'a băgat iar spânul. Omu a scornit alta: ci-că să'î aduc pe fata Impăratului Roș, de unde oîu sci. Asta'î curat vorba cea: *poftim, pungă la masă, dacă fi-ai adus de-a-casă.*» — I. CREANGĂ.

12605 * △ Cine nu deschide ochii deschide punga.

K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, *înv. c. Stubieni, j. Dorohoi.* — A. GO-ROVEI, *c. Folticeu, j. Suceava.* — I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* △ Cine nu belesce ochii belesce punga.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulții, j. Covurluiu.*

* △ Dacă nu deschizi ochii deschide punga.

AL. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov.*

Când nu bagi de sémă cu cine ai a face, adese-orî această greșelă îți aduce pagube mari. Se țice mai ales la cumpărare.

*Cerrar la boca, y abrir la bolsa.*¹⁾

Prov. Span.

*Wer die Augen nicht aufthut, muss den Beutel aufthun.*²⁾

Prov. Germ.

12606 * △ Nu e mai grea bôlă
De cât punga (pungă) gólă.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 58 & 162; III, p. 72 & 131.* — G. I. MUNTEANU, p. 151. — H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea, j. Dorohoi.* — GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresel, j. Tutova.*

¹⁾ A închide gura, și a deschide punga.

*Nu e altă măi grea bôlă
De cât când e punga gólă.*

A. PANN, III, p. 138. — HINȚESCU, p. 17.

* △

*Cea măi mare bôlă
Este punga gólă.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.* — DIM. POPOVICI, *inv. c. Curin, comit. Arad, Ungaria.* — *Semin. Cent. Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

* △

*E grea bôlă
Când e punga gólă.*

V. A. FORESCU, *c. Mălini, j. Suciava.*

Arată cât e de rău când nu avem parale.

12607 * **Tarfă mare, ș-punga gólă.¹⁾**

C. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Veđi *Drum.*

Pentru cei cari cheltuesc ce nu aũ, vrând să se arête măi mult de cât sunt.

12608 **Punga plină până'mi fuse
Mândra pe mână mẽ puse;
Când veni la jumătate
Mândra mẽ dete la spate;
Când de loc nu măi sunară
Mẽ dete pe ușă-afară**

A. PANN, II, p. 123.

Mândrele iubesc pentru bani.

12609 **Punga la gură 'i-a făcut păiejină.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 55.*

Punga 'i-a făcut păiajen la gură.

A. PANN, III, p. 91.

Punga 'i-a făcut paianjen la gură.

HINȚESCU, p. 156.

Să ție pentru cei scumpi și sgârceți, ce nici-odată eși dēslēgă punga (GOLESCU).

12610 Punga 'i e mare
Și gură n'are.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 64: III,
p. 77. — HINȚESCU, p. 156.

* Δ

*Are pungă mare
Dară gură n'are.*

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

* Δ

Punga lui n'are gură.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Pentru omul sgârceit.

12611 * A avé nouē băeri la pungă.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

A fi fōrte sgârceit.

12612 Mie nici nu 'mī intră în pungă nici nu 'mī iese.

A. PANN, II, p. 152. — HINȚESCU, p. 82.

Adică fă cum îți place, căci nu am nici un interes în acēstă afacere.

12613 Îl gălesc frigurile pungii.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 58;

Te găsesce bóla gălbinărei și frigurile pungă.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 133;
II, p. 87. — HINȚESCU, p. 17.

Veđi *Buzunar, Gălbi-
nare.*

Acelaș înțeles ca la No. 5298.

Când nu'ți sună în buzunare
Pătimesce de gălbinare,
Și de friguri grele 'n pungă
Cu scuturătură lungă.

A. PANN, III, p. 138.

12614 Vede binișor în pungă,
Are ochii ce să 'ți ungă.

A. PANN, III, p. 105.

Veđi *No. 4209.*

Adică are avere.

12615 * Δ Să 'l bagă în pungă.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

De slab ce este.

12616 * Δ A'l avé la pungă.

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Ră-
tesci, j. Argeș.*

A fi stăpân pe cine-va, a'l duce pe placul său.

Avoir quelqu'un dans sa poche.

Prov. Franc.

12617 * Δ A'l băgă în pungă.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 12616.

12618 * Δ A'și căută (cătă) în pungă.

T. BĂLĂȘEL, *preot, c. Ștefănesci, j. Vâlcea.* — G. POBORAN, *inst. j. Ott.*

A fi tot bolnav și mai mult mort.

12619 * Δ A legă baerile de la pungă.

V. A. FORESCU, *c. Dorna, j. Suciava.*

A nu mai dà banî, a nu mai cheltui.

«A venit vremea să legăm baerile de la pungă.»

Serrer les cordons de la bourse.

Prov. Franc.

12620 * Δ I s'o întors punga pe dos.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu, j. Tutova.*

A cheltuit tot ce a avut.

12621 Țși rupe punga în tîrg.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 15.*

Adică cheltuesce piste măsură, puindu'și în pizmă cu punga sa (GOLESCU).

12622 * Δ Îl scurmă paralele în pungă.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

E risipitor.

12623 * Δ Șede cu punga 'n drum.

V. A. FORESCU, *c. Folticenî, j. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluîu.*

Dă la totî Pentru omul bun si darnic

12624 A fi cald la pungă.

DELAVRANCEA, *Sultănica*.

Adică bogat.

12625 * △ A fi gros la pungă.

G. I. MUNTEANU, p. 121. — I. IONESCU, III, p. 108. — FR. DAMÉ, II, p. 86; III, p. 298. — G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

* △ A fi gros în pungă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

Adică bogat.

12626 * △ Îs gróse băirile la pungă.

TEODORESCU-CHIRILEANU, *înv. c. Brosceni, j. Suciava*.

Acelaș înțeles ca la No. 12625.

12627 * △ A fi întuneric în pungă.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu*.

Arată lipsa de bani.

12628 * △ A'i fi punga ofticósă.

GR. JIPESCU, *Réur. Oraș. p. 264*.

Acelaș înțeles ca la No. 12627.

12629 * △ A'l duré punga.

IÓN STĂNESCU, *j. Argeș. — G. POBORAN, inst. j. Olt*.

Acelaș înțeles ca la No. 12628.

12630 A suflă în pungă.

1° A nu avé nimica în ea.

2° A o deșertă.

«Slujbașii lacomi *sufă* și papă *din pungile* Românilor.»

12631 A'i suflă vîntul în pungă.

AL. ODOBESCU, III, p. 138.

* Δ

A'i bate vîntul prin pungă.

IUL. VULCĂNESCU, *elev. Sc. Inst.*
c. Peleşci, j. Dolj.

Acelaș înțeles ca la No. 12629.

12632 Sufă 'n pungă.

BARONZI, p. 96.

Pentru cel sărac.

12633 * Δ Cât în pușcă, atât în pungă.

CATRINIŪ, *elev. Sc. Norm. Berl.*
c. Rădii, j. Vastuții.

Veđi *Pușcă*.

Acelaș înțeles ca la No. 12631.

12634 * Δ I-a intrat șérpele în pungă.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietro-*
șița, j. Dimbovița.

Acelaș înțeles ca la No. 12633.

Loger le diable dans sa bourse.

Prov. Franc.

12635 * Δ Ca (cât) o pungă.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică om lung și slab.

PUNGAȘ

12636 * Pungaș.

Adică om deștept.

PUȘCĂRIE

Veđi *Grec, Hof.*

12637 Și c'o sută, și c'o mie, tot în pușcărie.

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

Să ȃlice la dėsnađeȃuire (GOLESCU).

12638 * Δ A'l bȃgȃ la pușcȃrie.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

A ȃndemnȃ la fapte rele.

PUTINȃ

Veđi *Argȃsȃlȃ, Brȃnzȃ.*

12639 A se feri de putinȃ și a da peste brudinȃ.

FR. DAMȃ, III, p. 304.

A se feri de un rȃu și a dȃ peste altul mai mare.

12640 * Δ A vȃrsȃ putina cu hușȃii.

D na PROF. SION, *c. Bȃrlad, j.*
Tutova.

A spune tot.

12641 * Δ A destupȃ o altȃ putinȃ.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

A se apucȃ de o altȃ trȃbȃ, de o altȃ vorbȃ, cȃnd una
de cȃtit

12642 * Δ A spēlă putina.

S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.* p. 202. — *Ședătorea*, I, p. 26. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 70, 226, 500, 588, 605, 619, 645, 1073, 1169, 1396. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 112. — FR. DAMÉ, III, p. 304. — G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluū.* — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Zorleni, j. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* Δ A șterge putina.

D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluū.* — M. CANIAN, *public. j. Iași.*

Veđi *Putineiū.*

A fugi, a plecà de unde-va. Intr'un mod mai sintetic se đice: *a o șterge, a o spēlū.*

«EGOR — A cĭto?... (*furios*) Ah! ti coțcar... te port douē luni de đile cu dușca, ș'apoĭ când ĩi plată *speli putina?*» — *Doi morți vii*, p. 588.

PUTINEIŪ

12643 A bate ca ĩntr'un putineiū deochiat.

BARONZI, p. 43.

A ĩncerca ĩn zadar.

12644 * Δ S'a bătut (spelat) putineiul.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi *Putină.*

S'a isprăvit, nu mai sunt folósele de odinióră.

PUZDERIE

Veđi *Puzderie.*

12645 * Puzderie.

Adicē o multime nenumărată

RĂBOJ

Vezi *Sarică*.

12646 * A luă un lucru pe răboj.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Adică pe datorie.

12647 * A sterge de pe răboj.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*1° A da uitărei.2° A plăti o datorie.

RĂBUȘ

Vezi *Răboj*.

12648 * A eși din răbuș afară.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p. 25; *Pov.* p. 152. — B. P. HĂJDEŪ, *Etim. Magn.* p. 428 & 2629. — FR. DAMÉ, III, p. 306.

2° A face ce-va fără tocmelă sau fără socotelă, pe ne-
prevădute.

2° A pierde răbdarea, a se supără.

Proverb de origină ciobănească, după D. Hășdău.

«Numai să avem vorbă din nainte, să nu fim rău de gură, c'apoî
mi'î să nu mă scoți din sărite și să mă faci, câte odată, să 'mi ies
din răbuș afară.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 152.

12649 * A scóte din răbuș.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Adică a supără.

12650 A spune după răbuș.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 61.

1° Adică fără șovăire, repede, ca cine-va care scie bine
un lucru

2° Lucru cert, hotărît.

«Și mama, bună creștină, creșându-le tôte lăptose, după răbuș cum i le spusese eu cu măgulele, m'a lăudat de vrednicia ce făcusem, și m'a dat de mâncare.» — I. CREANGĂ.

RĂFUIALĂ

12651 * Δ Răfueala de a-casă nu se potrivește cu
ace(a) din (de la) tîrg.

V. A. FORESCU, c. Stănișóra, j.
Suciava.

Veđi *Socotilă*.

Când într'un fel socotim și alt-fel se întîmplă. De pildă când îți faci singur planuri, fără a mai întrebă și pe alții cari sunt, și ei, interesați în cauză; ba chiar îți sunt protivnici.

REFEC

12652 * A luà pre cine-va la refec.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 678. —
FR. DAMÉ, IV, p. 322. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A'l muștrà aspru.

12653 * A'i trage un refec.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 12652.

REFENEA

12654 * A'și plăti refenéua.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

RĚSCOL

12655 A trece peste rĚscole.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 235; *Unch. Sfăt.*, p. 95. — IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 690.

A se trece cu firea, cu gluma, cu îndrăsnela.

«Ce tot ai, frățiore, de tot vorbești de tronișor? par'că'ți stă în gât, răspunse Epimeteu, carele vedea că *pré trece peste rĚscole* Pandora, cu atâtea întrebări.» — P. ISPIRESCU.

RETEU

Veđi *Muscă, Vorbă.*

12656 * A bé la botezul resteului.

V. A. URECHIE, *prof.*, j. Iași.

Veđi *Prag.*

A bé când nu mai ți-e sete și cum ȃice Rabelais: *boire pour la soif à venir.*

Origina acestei ȃiceri este următoarea: Nisce cărauși osteniți de drumul cel lung și însetați de căldura cea mare, poposiseră la o cărciumă. Incepură a deșertă la pahare de turburel, închinând, după vechiul obicei strămoșesc când în sănătatea unuia, când în sănătatea altuia. La urmă ne mai având în sănătatea cui să bé, unul din ei propune să se boteze resteu de la carul lui. ȃis și făcut; și începură Românașii noștri să închine în sănătatea copilului, ba a popii, ba a nașului și așa mai de parte.

Elinii la finele mesei goleaū câte-va cupe de vin în onórea zeilor.

Sfântul Cesariū, episcop de Arles, în Franța, spune că pe timpul lui, adică în al VI-lea secol, ómenii erau atât de bețivi în cât, când nu mai puteau bé, se îndemnaū închinând în sănătatea sfinților și a ingerilor. De aci s'a născut ȃicerea, *boire aux anges.*

12657 * △ Cu resteu la briū nu se póte face nimic.

ANDREIU MARINESCU, *inv. c. Hu-*
mele, j. Argeș.

Adică cu amenințare, cu sila nu poți isbuti în toate.
Veđi No. 6437.

12658 * \triangle A ajunge la restel de alun.

I. BĂNESCU, *prof. j. Roman.*

Adică a sărăci de tot. De obicei restel se face de lemn de corn.

12659 * \triangle A fi cu restel la briu.

C. DANILESCU, *stud. c. Scundu, j. Vâlcea.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — DIM. ZANNE, *archit. j. Ilfov.*

Supărăcios, gata de certy, arțagos.

RĚVAȘ

Veđi *Birău, a Ride.*

12660 Fie-care (om) porytă certy un reryaș în spate.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 3; l. p. 7.* — HINȚESCU, p. 130. — D-na E. B. MAWR, p. 25.

*Ride unul de altul, în parte,
Și fie-care porytă certy un reryaș în spate.*

HINȚESCU, p. 161.

Veđi *Ochru, a Ride.*

Nu e om fără cusur.

PERA

Peras imposuit Jupiter nobis duas :

Propriis repletam vitiis post tergum dedit,
Alienis ante pectus suspendit gravem.

Hac re videre nostra mala non possumus :
Allii simul delinquent, censores sumus.

Chacun a ses défauts.

Prov. Franc.

Tuti gavemo fato le nostre.¹⁾

Prov. Venet.

Jeder trägt seinen Schalk im Busen.²⁾

Prov. Germ.

Every man has his faults.³⁾

Prov. Engl.

12661 * Δ
Răvaş puică, răvaş dragă
Răvaş de la împărat.

V. ALEXANDRI, *Poes. Pop.*, p.
374.

La o veste plăcută, mai ales de dragoste.

12662 *
A'î dà răvaş (de drum).

Veđi *Faşaport, Teşche-
rea.*

Acelaş înţeles ca la No. 12487.

RÎNDEA

12663 *
A nu fi dat la rîndea.

Veđi *Bardă.*

Acelaş înţeles ca la No. 11210.

12664 *
A'şi luà rîndea.

T. SPERANŢĂ, *prof. j. Iaş.* —
D-na ELENA SEVASTOS, *Pov.*, p.
228.

¹⁾ Avem cu toţi greşelile noastre.

²⁾ Fie-care poartă în sine ticălosul său.

³⁾ Fie-care poartă în sine ticălosul său.

A plecă de unde-va pentru a nu se mai întorce ; a fugi.

«Stăpâne, eă socot că zădarnic îi să'ți mai măsurî puterea cu zmăul, că, dă! cu dînsul este cum este, și poți să scapi, dar de mama lui să 'ți ieî rîndea că, cât îi hău și dudău, nu te mai poți pune cu dînsa.» — D-na SEVASTOS.

SNÓVĂ

Un om își lăsase rîndea la nisce prietenî. De câte orî bieții ómenî se puneau la masă, venea și omul, să-și cêră unélta. Româniî îl poftiaă la masă, după obicei. El mănca și, plecă, nu-și luă rîndea. Așa ađi, așa mâne, până când l'au luat odată ómeniî la gónă, și l'au dat pe usă afară cu rînda cu tot.

ROGOJINĂ

Veđi *Cap. VI, c. Rogojină.*

12665 A'și aprinde rogojina în cap.

I. NECULCE, *Letop. Mold.*, II, p. 303 & 334. — N. COSTIN, *Letop. Mold.*, II, p. 92. — ACSINTIE URICARIUL, II, p. 123. — ZILOT ROMÂNUL, *Rev. Ist.*, p. 82. — N. FILIMON, *Ciocoi*, p. 281. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 1364. — ION GHICA, *Scrisori*. — L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 347. — *Vatra*, I, No. 3.

Pentru cei ce umblă cu lucruri închipuite, cu piră și daă de belea unde nici nu gândesc.

Era obiceiul la Turci ca, de câte-orî eșea Sultanul să se plimbe prin oraș, cei ce aveau să dé vre o jalbă la Impêrație se fușirau pe amîndouă părțile stradelor. Unii aprindeau o rogojină și o țineaă aprinsă pe cap, semn că arde inima în ei de a se jăluî, cum le arde rogojina în cap. Româniî, cariî se jăluiaă la Constantinopol, au veđut obiceiul și l'au primit și ei.

«Deci, ne-fînd Vezirul, dat aă boțeriî ruga la singur Impêratul, *aprindeudu'și o rogojină în cap* că, despre Vezirul, își tocmise acum lucrurile Nicolai-Vodă.» — NIC. COSTIN, *Letop.*, II, p. 92.

«Și așa într'o đî, venînd Impêratul de la Scudari, că mersese să se închine, după obiceiul Impêrațiilor Turcesci, cariî merg în tótă Vinerea la o gémie, de se închină la gémiele cele mari împêrătesci,

Spun să fie ȕis atuncea Impăratul către Bostangi-başa, aceia precum se vĕd sĕmĕnă să fie uisce tălpidĭ, de vreme ce au aprins rogojina în cap.» — ACSINTI URICARUL, II, p. 123.

«Şi sosind boierii la Ţarigrad, au socotit vreme şi au păscut prilejul, şi când au eşit Impăratul la gĕmie, ei şi au aprins rogojină în cap, şi au dat arz la Impăratul, jăluind pre Nicolai-Vodă ce le-au făcut.» — I. NECULCE, II, p. 303.

«Nenorociţii ţeranii intrară în Bucuresci pe la opt ore de dimineţă tocmai pe când Domnitorul se află în divan şi, ca să atragă mai mult atenţiunea publică, unul dintr'înşii făcū un sul de rogojină şi, dându'i foc la partea de sus, îl puse în cap, apoi scoţĕnd jalba din sîn, o puse în vîrfu unu proţap lung şi intră în curtea domnescă.» — N. FILIMON, Ciocol.

* Δ
12666 A'şi aprinde paie (pae) 'n cap.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 569.
— A. PANN, III, p. 9. — B. P. HĂSDĖU, *Etym. Magn.*, p. 1361.
— HINŢESCU, p. 204. — L. ŞĂINEANU, *Dict.* p. 347. — I. CREANGĂ, *Por.* p. 9; *Amint.* p. 41. — V. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suelava.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovĕţ, j. Vasluu.* — FĖTU, *stud. c. Onesci, j. Bacău.* — E. I. PATRICIU & SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, j. Covurlu.* — C. ALEXANDRESCU, *c. Alexeni, j. Ialomita.*

* Δ
A'şi aprinde paie ude în cap.

IUL. GROFŞOREANU, *inv. c. Galşa, comit. Arad, Ungaria.*

A'şi atîţa paie în cap.

Lex. Budan apud HĂSDĖU, Etym. Magn., p. 2094.

* Δ
A'şi aprinde scaii în cap.

V. IFRIM, *stud. c. Corodesci, j. Tutova.*

Veđi *Vorbă.*

Când cine-va vroind să spună drept, sau să facă o faptă bună își face vrăjmași, își găsește beléua.

A'și atrage mânia și răsbunarea altora pentru nimic.

«Vedând eu că *mă-am aprins paie în cap* cu asta, am șterpelit'o de-acasă cu beșica cea de porc.» — I. CREANGĂ, *Amint.* p. 41.

12667 Nu'mi aprinde paie 'n cap.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 151 ;
III, p. 122. — HINȚESCU, p. 139.

Adică nu mă întărită, nu mă supără.

12668 * △ Chef de rogojină.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluū.

Adică chef prost.

RÓTĂ

Veđi *Cap. VIII, c. Lume,*
Măr, Mórúă, Mut, Cap. XII,
c. Rótă, Sanie, Surd, Cap. VI,
c. Talpă.

12669 Rótele se gonesc una pe alta și nu se
ajung nici odată.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 173 ;
II, p. 80. — HINȚESCU, p. 163. —
B. P. HĂȘDÉU, *Etym. Magn.* p. 618.

* △ *Rótele se alerg una pe alta, dar nu se
ajung nici odată.*

V. SALA, *dasc. c. Țigănesci, co-
mit. Bihor, Ungaria.*

Veđi *Deget.*

Să ție pentru copii. Este și o ghicitóre.

12670 Róta cea mai próstă, aceea mai rău scârție.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 62.

* △ *Cea mai próstă rótă a unei căruțe e cea
care face sgomot mai mare.*

D-ra ECAT. ȘIȘMAN, *inv. c. A-*

*Cea mai cativa cola de lu voz scripaē.*¹⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 7.

Adică cei mai proști aceia mai rău cârtesc (GOLESCU).

C'est toujours la plus mauvaise roue qui crie.

Prov. Franc.

*La più trista ruota del carro è sempre quella che cigola.*²⁾

Prov. Ital.

*Das schlimmste Rad am Wagen knarrt am ärgsten.*³⁾

Prov. Germ.

*The worst wheel creaks most.*⁴⁾

Prov. Engl.

*Ringaste Hjulet riktat mest.*⁵⁾

Prov. Norv.

12671 * △ Róta se 'ntorce pe toți năplații.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Veđi *Obadă, Cap. XII, c. Rótă.*

Sórta e schimbăciósă. Ea ridică pe unii și scobóră pe alții.

În Oltenia, ca și în Banat, se numește *năplaț* partea roței în care sunt prinse spițele, ce vin din bucium, și cariș pe așurea pórtă numele de *cíolan, obadă, obédă*, etc.

¹⁾ Cea mai próstă (rea) rótă de la car scârție.

²⁾ Cea mai próstă rótă a carului e în tot-dé-una aceea care scârție.

³⁾ Cea mai próstă rótă a carului scârție mai tare.

⁴⁾ Cea mai próstă rótă scârție mai tare.

12672 Tote cole nu scu sâre.¹⁾

D-F FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Când o trébă nu merge bine, ușor.

12673 Sciũ să merg și cu o rôtă la Gherghița.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 100.

Adică sciũ să trăiesc și cu puțin (GOLESCU).

12674 * \triangle Unge roțile dacă vrei să mērgă ușor
carul.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni, j. Suciava.*

Veđi *Car, Osre.*

Acelaș înțeles ca la No. 12419.

12675 * \triangle A fi a cincea rôtă la car.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 470.
— P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 166; *Rev. Ist.*, III, p. 378. — HINȚESCU, p. 163. — *Lumina*, I, p. 87.
— G. POBORAN, *inst. j. Olt.* — V. SALA, *dasc. c. Vinteri, comit. Bihor, Ungaria.*

*
A fi ca a cincea rôtă la car.

* \triangle
A fi a cincea rôtă la căruță.

GAYR. ONIȘOR, *prof. c. Ghermănesci, j. Tutova.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlușu.*

A fi de prisos, mai mult decât trebuie.

Sē đice, mai ales pentru a se arētă inferioritatea și ne-trebnicia unui om.

C'est une cinquième roue à une carrosse.

Prov. Franc.

12676 O mai veni iar róta la ştirbină şi drăguş
la căuş!

GR. JIPESCU, *Răur. Oraş.* p. 267,
268.

* △

O să'ţi vie róta la ştirbitură.

I. POPESCU, *înv. c. Dobreni, j. Ilfov.*

* △

Vine ea róta la ştirbină.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroşiţa, j. Dimboviţa.*

Veđi *Căuş, Vară.*

Adică ځile de grea cumpănă, când vei avé nevoie de mine. Veđi No. 306. Gr. Jipescu, priveşte cuvîntul *drăguş*, ca nume propriu.

12677 Mare scărşnetul rótelor astupă voróva
cărăuşilor.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierog.* p. 47.

Adică cuvîntul mulţimeii pe acel al conducătorului acesteia.

* △
12678 A dà (împinge) la rótă cu cine-va.

D-na CAT. ZANNE, *c. Popeni, j. Fălciú.*

A'í dà mână de ajutor.

12679 Cât se învîrtesce o rótă.

FR. DAMÉ, III, p. 342.

Veđi *Clipă.*

Acelaş înţeles ca la No. 5076.

* △
12680 A unge róta.

GAV. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovéţ, j. Vasluiú.*

Veđi *Car, Osîc.*

Acelaş înţeles ca la No. 12419.

12681 * \triangle A pune bețe 'n rôte.

D-na EL. SEVASTOS, p. 257. —
Sezăt. I, p. 286. — FR. DAMÉ, III,
 p. 297. — V. A. FORESCU, c. *Fol-*
ticenii, j. Suctava. — E. I. PATRI-
CIU, înv. c. Smulți, j. Covurluiu. —
 G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Când unul caută, prin diferite mijloce, să împedice
 mersul unei afaceri.

«A căutat să'ți pună bețe 'n rôte, dar tot ți-ai atins scopul.»

Mettre des bâtons dans les roues.

Prov. Franc.

12682 Inc'odată
 Pe sub rôtă.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI,
Mss.

Când unul scapătă după ce, din nimic, se ridicase odată.

12683 * A dà rôtă pe unde-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1006.
 — SION, *Fab.* p. 60, 62 & 104. —
 P. SPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 156.

A se învîrți mereu pe unde-va, sau pe lângă cine-va
 și, cum se mai dice, *a'i dà tîrcôle.*

12684 * A trage (fi) la rôtă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1006.

A duce greul unei trebi.

12685 A bé la rôtă.

G. COȘBUC, *Fôia p. Toți*, p. 311.

Veđi *Bot.*

Acelaș înțeles ca la No. 1315.

Le coup de l'étrier.

12686 De la rătă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 228.
— S. FL. MARIAN, *Ornit.* I, p. 345.
— DIM. STURDZA, *Monit.* 22 Jan.
1898.

Bătae de la rătă.

S. FL. MARIAN, *Trad. Pop.* p.
27 & 117. — V. ALEXANDRI & L.
ROSETTI, *Mss.*

Adică tare, mult, etc.

«Te voiu răfui *de la rătă*, cum țice Românul.»

DIM. STURDZA.

ISPRAVNICUL. — Dómne! tare'mi plací, fa Zoișo!

DOCHIȚA. — Ț'oíu fi plăcênd, că'í lumea ră.

ISPRAVNICUL. — Lumea ca lumea, dar tu m'ai fermecat *de la rôte* . . .
Vin' de intră la mine fată 'n casă.» — V. ALEXANDRI, *Craiu Nou*.

12687 * Δ Pe rôte.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluiu.

Adică repede, íute.

«La el tréba'í *pe rôte*.»

12688 * Rótă.

Șezătóre, I, p. 96.

Adică ín cerc.

«Staí cu toți *rótă* ímprejurul focului »

ROTIȚĂ

12689 * A merge ca pe rotițe.

Veđi *Rótă*.

Acelaș ínțeles ca la No. 12687.

RUBLĂ

12690 * Δ E de cei cu rubla 'n nas.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*

1° Adică porc.

2° Mojie, rău crescut, etc.

12691 * A fi rublă ștersă.

FR. DAMÉ, III, p. 348. — M. CANIAN, *publ. j. Iași*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt*.

Om răsufiat, care și-a pierdut vađa de odinióră.

Il est démonétisé.

Prov. Franc.

SACA

Veđi *Dop*.

12692 *[△] L'a călcat sacaua.

LOCOT. CRISTESCU, c. *Rucăr, j. Dîmbovița*.

1° A pătit'o rău.

2° E slab la trup.

12693 * Cal de saca.

FR. DAMÉ, IV, p. 6.

Adică cal prost.

Cheval de fiacre.

Prov. Franc.

12694 * Ca dintr'o saca.

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 140.

Adică mult, cu abondență; se ăice mai ales pentru un liquid care se varsă, care curge dintr'un vas.

«Vinătorul întinse arcul și, când sbură săgéta, prăvăli fiara sêlbatecă, din gura căreia gâlgăia sângele *ca dintr'o saca.*» — P. ISPIRESCU.

12695 * A fi ca o saca.

SACAGIU

12696 * Să nu vinđi apă la sacagiū.

IÓN VÁLCOF, *stud. Craiova, j. Dolj.*

Veđi *Grădinar.*

Acelaş înţeles ca la No. 11986.

SĂCÉLA

12697 * △ A mânca săcélă.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulţi, j. Covurluţu.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică a fi bătut.

SAMĂ

12698 * △ La darea pe samă
Ţi se umple ochii de zamă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci, j. Vasluiu.*

Plângi când nu ieşi bine cu socotéla, de la stăpân.

SANĪE

Veđi *Car, Înţelept, Moşic.*

12699 Are să'i ieà rótele de la sanie.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist. I, p. 233.* — FR. DAMÉ, *III, p. 342.*

Când nu ai ce luà de la un datornic.

12700 * △ Merge ca sania pe gol.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulţi, j.*

*
Merge ca sania pe uscat.

Mator P. BUDIȘTEANU, c. București, j. Ilfov.

Adică greș de tot.

SAPĂ

Vezi *Armă, Beție, Măsea.*

12701 Mâna dilicată la sapă nu rabdă.

IORD. GOLESCU, *Mss*, II, p. 46.

Adică muierile nu se pun la sapă, cum și cei mari nu pot munci la lucruri proște (GOLESCU).

12702 *
Cathe un sapa câtră nâsu tradze.¹⁾

I. IONESCU, *prof. c. Nevêsta, Macedonia.*

Cathi-un sapa câtră nâs ș-u tradzi.²⁾

Dr. WEIGAND, *Zweit. Jahres.*, p. 160.

*
Cathe un tragze sapa câtră nâs.³⁾

N. ST. *prof. c. Nijopole, Macedonia.*

Vezi *Turtă.*

Acelaș înțeles ca la No. 9348.

Quilibet ad propriam tortellam confocet ignem.⁴⁾

Prov. Lat.

Chacun tire l'eau à son moulin.

Prov. Franc.

1) Fie-care sapa către dînsul trage.

2) Fie-care sapa către dînsul ș-o trage.

3) Fie-care trage sapa către dînsu.

Ognuno corre a smorzare il fuoco a casa sua. ¹⁾

Prov. Ombria.

Jeder scharrt auf seinen Kuchen. ²⁾

Prov. Germ.

Every miller drowns the water to his own mill. ³⁾

Prov. Engl.

Her rager Ild til sin egen Kage. ⁴⁾

Prov. Danez.

Dat vil kvar kara Eld under si Gryta. ⁵⁾

Prov. Norv.

12703 * △ A ajunge în sapă de lemn.

P. ISPIRESCU, *Leg.* I, 1872, p. 169; *Rev. Ist.*, I, p. 226; *Leg.* p. 206, 394; *Unch. Sfătos*, p. 85. — I. IONESCU, III, p. 14. — FR. DAMÉ, IV, p. 14. — POPESCU, *Calend.* 1881, p. 55. — G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscarî, j. Mehedinți*. — E. I. PATRICIU, *înv. com. Smulți, j. Covurlui*.

* △ A (o) ajuns la sapă (sapa) de lemn.

G. I. MUNTEANU, p. 121. — HINȚESCU, p. 2. — V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava*. — GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vashui*.

* △ A ajunge la sępă de lemn.

IULIU GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arud, Ungaria*.

¹⁾ Fie-care alérgă să aprindă focul din casa lui.

²⁾ Fie-care trage la turta lui.

³⁾ Fie-care morar trage apa la móra lui.

⁴⁾ Fie-care îngrijesce focul pe turta lui.

* Δ

A aduce (duce) la sapă de lemn.

S. FL. MARIAN, *Trad. pop.* p. 175. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 158.
— AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

A aduce în sapă de lemn.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 1049.
— B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 374.

A aduce în sapa de lemn.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 1468.

* Δ

A rămâne în sapă de lemn.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 44. — BARONZI, p. 40. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.*, p. 157. — V. SALA, *dasc. c. Ferice, comit. Bihor, Ungaria.*

A rămâne în sapa de lemn.

A. DE CIHAC, II, p. 694. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 93.

*Rămâne în sapă de lemn
Și în casă fără piemn.¹⁾*

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 44; I, p. 155.

* Δ

A ajunge la sapă.

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.* p. 489.

A săraci cu desăvîrșire, sărăcie lucie.

«Din fruntaș s'ajungă în sapă de lemn.»

«Intăiu și 'ntăiu, a pus înadins pe feciorii boieresci să 'mī cante pricină și să mă aducă la sapă de lemn.» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 158.

«Ba, supușii lui vor să facă răsmeriță; ba, vitele de pe moșiile lui

a călcat hotarele altei împărății și sunt luate de pripas; ba că mărtea a dat în ele, și câte neajunsuri toate se țineau lanț, de ajunsese bietul împărat în sapa de lemn.» — P. ISPIRESCU, p. 394.

Moldova a ajuns la sapa:
Vor s'o duc acum la gropă!
Fete românesce
Rôbe ovreșeci,
Cele boșeresce
Tot ca slugi grecesci!

G. DEM. TEODORESCU, *Poes. Pop.*,
p. 489.

Etre réduit à la besace.

Prov. Franc.

12704 * Boer cu sapa 'n bot.

D-NA Z. JUVARA, c. Fedesci, j.
Tutova.

1° Adică porcul.

2° Pentru omul murdar.

12705 * Δ Sapa și lopata.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 64.
— A. PANN, I, p. 111. — HINȚESCU,
p. 13. — LAURIAN & MAXIM, I, p.
1049. — L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 712.
— FR. DAMÉ, IV, p. 14. — E. I.
PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covur-
lutu.* — T. BĂLĂȘEL, *inv. c. Ste-
fănesci, j. Vâlcea.* — M. CANIAN,
publ. j. Iași.

* Δ
Sapa și lopata e a lui.

IULIU GROȘOREANU, *inv. com.*
Galsa, comit. Arad, Ungaria.

* Δ
D'aci (aici) nainte sapa și lopata.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 171;
III, p. 155. — HINȚESCU, p. 166.
— V. SALA, *dasc. c. Brădet, com.*
Bihor, Ungaria.

* Δ
De amu numai sapa și hîrlețu.

A. GOROVEI, *magistr., j. Su-
cava*

* △
Nu 'i ajută, numa sapa și lopata.

AVR. CORCEA, paroh, c. Coșteiu,
Banat.

Veđi Beție.

1° Adică pe sfirșitul vieții (GOLESCU).

2° Arată lipsa de ori-ce speranță.

12706 * △ Sapa și lopata îi vine de hac.

G. P. SALVIŪ, inv. c. Smulŷ,
j. Covurluiu.

Adică numai mórtea; pentru omul rău.

12707 Di sapă ș-lupată viră nu va scapă.¹⁾

PER PAPAĞI, *Zweit. Jahres.*,
p. 180.

Odată, trebuie să móră omul.

Il n'y a si fort que la mort ne renverse.

Prov. Franc.

*Contra el poder de la mort, non hià hom que
sia fort.²⁾*

Prov. Valenc.

Dem Tod ist Niemand zu stark.³⁾

Prov. Germ.

12708 * Apă de sapă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p.
452; *Snóve*, p. 56; *Unch. Sfăt.*,
p. 104. — FR. DAMÉ, IV, p. 15.

Veđi Beție.

Adică vin.

«Bețivul își tot udă gâtul cu apă de sapă, de témă să nu ruginescă.» — P. ISPIRESCU.

1) De sapă și lopată nimeni nu va scăpă.

2) In potriwa puterei morții, nu e om care să fie tare.

3) De cât mórtea nu e nimeni măi tare.

A SĂPĂ

Veđi *Pisică*.

- 12709 * Δ Unii sapă și muncesc
Alții beū, chefăluesc.

V. A. FORESCU, c. *Dorna*, j. *Suciava*.

Arată deosebirea de traū între ómeni.

- 12710 * Δ A săpă pre cine-va.

A'l ponegrì pe lângă cine-va.

SĂRAC

Veđi *Ac*, *Boer*, *Bogat*, *Cioră*, *Copil*, *Dracu*, *Dreptate*, *Fómete*, *Lene*, *Luminare*, *Mână*, *Mihai*, *Mórte*, *Ne-cinstit*, *Nevéstă*, *Răbdare*, *Rac*, *Slugă*, *Suspin*, *Vin*, *Vițel*.

- 12711 * Δ Mângâerea (mângâierea) săracului e
mórtea.

A. PANN, *Édit.* 1889, p. 155; III, p. 125. — HINȚESCU, p. 100. — I. MARINESCU, *inv. c. Bradu-de-Jos*, j. *Argeș*. — M. STĂNCEANU, *inv. c. Piria*, j. *Mehedinți*. — V. SALA, *dasc. c. Sediște*, comit. *Bihor*. *Ungaria*.

Căci săracul nicì odată çile liniștite nu are.

*Malorum meta mors.*¹⁾*Prov. Lat.**La morte medica tutti i mali.*²⁾*Prov. Ital.*

1) Finele nenorocirilor e mórtea.

*Der Tod ist das Ende aller Noth.*¹⁾

Prov. Germ.

*A dead mouse feels ne cold.*²⁾

Prov. Engl.

*Doden hjælper af Nøden.*³⁾

Prov. Danez.

12712 * Δ Săracului nu 'i trebuie pungă.

DOBRE MARINESCU, *înv. c. Pîr-
vu-Roșu, j. Argeș.*

Ne-avînd ce să pună într'însa.

12713 * Δ Arde lumînarea săracului pentru soco-
tela bogatului.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j.
Covurluțu.*

*Arde lumînarea săracului ca să socotéscă
baniî bogatului.*

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p.
232. — B. P. HĂȘDEU, *Etym. Magn.*,
p. 1511.

Veđi Bogat, Lumînare.

Acelaș înțeles ca la No. 11257.

12714 Ochii săracului sunt în mâinile (mănilé)
bogatului.

A. PANN, II, p. 136. — HINȚE-
SCU, p. 127.

Săracul stă în puterea bogatului.

12715 * Δ Săracul ȃice la tóte
Că nu se póte.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Mocilița,
j. Putna.*

¹⁾ Mórtea, e sfîrșitul tutur nevoilor.

²⁾ Un șóric mort nu simte frigu.

Ne-fiind în stare să facă nimic.

* △
12716 Nu plătesce bogatu ci săracu.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.*

Veđi *Vinovat.*

Adică tot săracu plătesce glóba.

△
12717 Omul sărac tot de necaz a fost.

V. SALA, *dasc. c. Fănața, comit. Bihor, Ungaria.*

Adică s'a născut ca să fie mereu necăjit.

12718 La pórta fucarêlui psusi gumarlu.¹⁾

D-r WEIGAND, *Zweit. Jahres., p. 172.*

Și stăpânul măgarului a cerut săracului despăgubire pentru acésta.

Cu alte cuvinte, tot pe sărac cade năpatea.

12719 La órfânlu sê-arupsi țșóra.²⁾

D-r WEIGAND, *Zweit. Jahres., p. 171.*

Veđi *Ață.*

Tot pe săracu cade o pagubă. Veđi No. 6544.

* △
12720 Omului sărac i se stinge lumînarea în biserică.

Sem. Centr. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Tóte nenorocirile, tóte necazurile pe capu lui cad.

* △
12721 La omul sărac nici luleaua nu 'i arde.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.*

Veđi *Lulea.*

¹⁾ La pórta săracului muri măgarul.

²⁾ La sărac sê rupe sfóra.

Acelaş înţeles ca la No. 12720.

12722 * \triangle La omul sărac nici boii nu trag.

D-na Z. JUVARA, c. Fedesci. j. Tutova. — V. A. FORESCU, j. Suciava. — C. TEODORESCU, înv. c. Lipova, j. Vasluiu. — N. MATEESCU, înv. c. Moviliţa, j. Putna. — E. I. PATRICIU, înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.

* \triangle La cel sărac nici boii nu trag.

V. CĂLIN, stud. j. Argeş.

* \triangle Omului sărac nici boii nu 'i trag.

GAV. ONIŞOR, prof. c. Dobrovăţ j. Vasluiu.

* \triangle Omului sărac nici boii nu 'i trag, nici luleua nu 'i arde.

G. P. SALVIŪ, înv. c. Smulţi, j. Covurluiu.

Vrând să arate paguba săracului.

12723 * S'acătă órnfânlu 'n coru, şi-s'arupse tím-pâna.¹⁾

C. IONESCU, prof. c. Nevésta, Macedonia.

* Cându acată órfânlu s'jócă, tímpană s'arupe.²⁾

D. A. MILESCU, stud. c. Gopeşl, Macedonia.

Acelaş înţeles ca la No. 12720.

12724 * Sărac la sărac alérgă.

M. ARONOVICI, tipogr., Iaşi. — I. G. VALENTINEANU, p. 45.

¹⁾ Se prinse săracul în horă, şi se rupse ciurul (timpana).

Se ajută unu pe altu.

12725 *
Tot săracu își are săracu.

Cât de nenorocit să fie un om, în tot-dé-una găsesce pe altul mai nenorocit de cât dînsul.

12726 * △
Mai bine să mori de fîme de cât să ieși (iași) pâinea (pânea) săracului.

A. PANN, II, p. 29. — HINȚESCU, p. 110 — GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Căci săracul își câștigă pânea cu multă muncă.

12727 * △
Săracul când capătă atunci mănâncă.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Veđi *Bogat.*

Acelaș înțeles ca la No. 11251.

*L'ora del desinare, pe'ricchi quand'hanno fame ;
pei poveri, quand'hanno da mangiare.¹⁾*

Prov. Tosc.

*Reiche essen wann sie vollen, Arme wann sie
was haben.²⁾*

Prov. Germ.

*Sá riki etr nær hann will, sú fátteki nær hann
fer nokkuð.³⁾*

Prov. Isl.

12728 Săracul când îmbracă cămașă nouă, atunci face Pascele.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 66.*

¹⁾ Ceasul prânzului, pentru bogați când le e fîme ; pentru săraci când aș de mîncare.

²⁾ Bogați mănâncă când vor, săracii când aș.

³⁾ Bogatul mănâncă când vor, săracul când aș.

* △
*Săracul când capetă cămașă, atunci face
 Pascele.*

GR. ALEXANDRESCU, magistr. j.
 Putna.

Veđi *Pasce*.

Adică săracul atunci se 'nveselește când óre-ce do-
 bândesce (GOLESCU).

12729 * △
Vrabia malaiu viséză și saracu praznicu.

V. A. FORESCU, c. *Folticen*, j.
 Suciava.

Veđi *Vrabie*.

Acelaș înțeleș ca la No. 2645.

*Asinus stramenta mavult quam aurum.*¹⁾

Prov. Lat.

*Wenn das Ferkel träumt, so ist's von Trebern.*²⁾

Prov. Germ.

Голодный курицѣ просо синтсѣ.³⁾

Prov. Rutén.

12730 **Și sărac și nesupus
 Umblă cu nasul pe sus.**

A. PANN, I, p. 161. — HINȚE-
 SCU, p. 168.

*După ce e sărac, apoi e (și) cu nasul pe
 sus.*

P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 175.

Pentru săracul mândru.

Inima mea a urît pe săracul mândru.

Ecclesiast, XXV, 3. 4.

1) Măgarul mai bine vré paie de cât aur.

2) Când purcelul viséză, este despre brahă.

- 12731 Locaşul săracului foc, și viața pară de foc este.

DIM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 154.

Arată totă ticăloșia omului sărac.

- 12732 Casa săracul o are
Tot ca melcul în spinare.

A. PANN, I, p. 133. — HINȚESCU, p. 168.

Vezi *Casă*.

Acelaș înțeles ca la No. 6814.

Non habet cui indormiat.

Prov. Lat.

Teocrit, în Hodœporis, exprimă aceeași idee în următorul mod:

Ὅδδὲ γὰρ εὐμαρὰ τῷ δεσπότην ἦς τοὶ εἰνεῦδεν.

- 12733 * Δ Săracu cu gându se îmbogățesce.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vashutu.* — D-ra ECAT. ȘIȘMAN, *inv. c. Adam, j. Tutova.*

Căci trăesce tot cu speranța.

- 12734 Géba binele cu sacul
După ce a murit săracul.

A. PANN, III, p. 139. — HINȚESCU, p. 15.

Când un bine îți vine după vreme.

- 12735 Blestemul săracilor nu cade pre copaci,
cât de târziu.

MIRON-COSTIN, *Desc. Mold.*, I,

*Blestemul de la săraci
Nu cade pe copaci.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 236
& 1376; *Conv. Liter.*, VII, p. 380.
— V. ALEXANDRI & L. ROSETTI.

Veși *Blestem.*

Acelaș înțeles ca la No. 6059.

12736 **Suspinele săracilor nu rămân în deșert,
macar cât de târziu**

NIC. MUSTE, *Letop. Mold.*, III,
p. 87.

Acelaș înțeles ca la No. 12735.

«Până când și ei ș'aû luat dreptă răsplătire de la Dumnezeu, că
aû perit cu sunet pomenirea lor, că *suspinele săracilor nu rămân în
deșert, macar cât de târziu.*» — N. MUSTE.

12737 **Lacrimile săracilor, nici sôrele nici vîn-
tul nu le pôte uscã.**

ION NECULCE, II, p. 248.

Acelaș înțeles ca la No. 12736.

12738 \triangle **Săracu 'i ca și dracul,
De ce dai, de ce mai cere.**

Șezătore, I, No. 10-11.

\triangle
*Că săracu 'i ca și dracu,
De ce dai, de ce mai cere;
Până prinde 'n sîn la pele
Ș'apoî scapă la putere.*

Șezătore, II, p. 216.

Nu se mai satură cu nimic.

Da rar dat iin a paupers memma.¹⁾

Prov. Retorom.

*Der Bettler sagt nie; es ist zu viel.*¹⁾

Prov. Germ.

*Ingen Tigger siger: Det er for Meget.*²⁾

Prov. Danez.

12739 * △ Omul sărac e al doilea drac.

ION MEDESI, c. Cluj, comit. Cluj,
Transilvania.

Acelaş înţeles ca la No. 12738.

12740 Traista săracului cu puţin nu se umple.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70.

Vedî *Cerşetor.*

Ne învaţă că când miluim să dăm ore-ce mai mult (GOLESCU).

Πτωχοῦ πῆρα οὐ πιμπλαται.³⁾

Prov. Elin.

*Mendicorum loculi semper inanes.*⁴⁾

Prov. Lat.

*Da rar dat ün a paupers memma.*⁵⁾

Prov. Retoromanş.

*Bettelsack ist bodenlos.*⁶⁾

Prov. Germ.

*A beggar's purse is always empty.*⁷⁾

Prov. Enql.

1) Cerşetorul nu  dice: e destul.

2) Nu  dice cerşetorul: ac sta e destul.

3) Sacul cerşetorului nu se umple.

4) Desagi  cerşetorului (sunt)  n tot-d -una go

5) Un cerşetor  dice rare-or  destul.

6) Sacul de cerşit n'are fund.

7)  n sac de cerşit e în tot-d -una gol

Tiggerposen bliver aldrig fuld.¹⁾

Prov. Danes.

12741 * Δ Nu văită pe sărac de traistă.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Șuici*,
j. Argeș.

*Nu văita (văietà) pe sărac
De traistă și de sac.*

A. PANN, I, p. 146. — HINȚESCU,
p. 167.

Ci de altele care'i lipsesc, și mult mai însemnate.

12742 * Δ Săracul nu se teme de tâlharî.

GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresci*,
j. Tutova.

Căci ce i se póte fura ?

Γάλλους τι τέμνεις ?

Prov. Elin.

12743 Órfânlu aduce scumpétea.²⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta*,
Macedonia.

Săracul cumpără în tot-dé-una mai scump, ne având banii la timp saú luând pe datorie.

12744 Cine cumpără mai scump ? — Săracul.

A. PANN, II, p. 71.

Veđi Cămilă.

Acelaș înțeles ca la No. 1447, unde se vor găsi două variante cariî se vor apropia de ȓicerea de fațã.

12745 Poveru cela carle se ânfaē én alți.³⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Un-*
ter., I, p. 14.

¹⁾ Sacul de cerșit nu e nici odată plin.

²⁾ Săracul aduce scumpetea.

³⁾ Sărac cela carle scumpétea de la alții.

De aceea omul nu trebuie să se bizue de cât pe dinsul.

12746 Fa-*ă* me p*o*veru, te voi^u face bogatu.¹⁾

D. FR. MIKLOSICH, *Rum. U-*
ter., I, p. 8.

Ie-*l* al me-*u* și te îmbogă-*ș*esci.

* Δ
12747 Să fi-*l* cât de sărac numai să ai bani (mul-*ț*i).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 120;
III, p. 111. — *Sem. C. Buc. Cl.*
VIII, prin P. GÂRBOVICEANU, *prof.*

Ve-*ți* Ban, *Calic.*

1° Acela-*ș* în-*ț*eles ca la No. 11161.

2° Să nu ai copii, dar să ai bani.

12748 Cine dă săracilor împrumută pe Dum-
ne-*ș*e-*u*.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 300.

* Δ
Cine dă săracului împrumută pe cel ce l'a
făcut.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

*Cine dă săracilor dă lui Dumne-*ș*e-*u*.*

IDEM, *Calend. Rom.*, 1892.

*
Órfânlu macă 'l agiută, Dumnidzēlu 'l îm-
*prumu-*ș*i.*²⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevēsta,*
Macedonia.

*
*Candu dai la órfân, aju-*ș*i pe Dumnidzēu.*³⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gope-*ș*i,*
Macedonia.

Ne înva-*ș*ă să ajutam pre cei săraci și nenoroci-*ș*i.

1) Fă-m*e* sărac, te voi^u face bogat

2) Săracul daca-*l* aju-*ș*i, pe Dumne-*ș*e-*u* el împrumu-*ș*i.

Cel ce pre săraci miluesce împrumută pre Jehova.

SOLOMON, *Prov.*, 119. 17.

Qui donne au pauvre, prète à Dieu.

Prov. Franc.

12749 * Δ Ce dai săracilor ție 'ți dai.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoû, comit. Bihor, Ungaria.*

Acelaș înțeles ca la No. 12748, cu adaosul că, dând săracilor, îți deschizi porțile raului.

12750 Δ Că săracul n'are sóre,
Nici zile de serbătore,
Ci tot zile lucrătore.

V. ALEXANDRI, *Poes., Pop.* p. 169. — GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 76.

Căci trebuie mereu să muncescă ca să se pôte hrăni.

12751 * Δ La ușa saracului nu vine nici un câine.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., Putna.*

È părăsit de tótă lumea, nu are nici un prietin.

Inopi nullus amicus.¹⁾

Prov. Lat.

Pauvres gens n'ont guère d'amis.

Prov. Franc.

Povertà non ha parenti.²⁾

Prov. Ital.

*No hay amigo, ni hermano,
Si no hay dinero de mano.³⁾*

Prov. Span.

¹⁾ Nimeni nu e prietenu săracului.

²⁾ Sărăcia nu are mândre.

³⁾ Nu are bani.

*Arme Leute kennt Niemand.*¹⁾

Prov. Germ.

*Poor folks friends soon misken them.*²⁾

Prov. Scoț.

12752 N'are în lume săracul
Unde să'și plece nici capul.

A. PANN, I, p. 133. — HINȚESCU,
p. 168. — D-r GASTER, *Liter., Pop.*,
p. 219.

Veđi *Casă*.

Acelaș înțeles ca la No. 6815.

12753 Pe săracu 'n nevoi crude
Numai Domnul îl aude.

A. PANN, I, p. 74. — HINȚESCU,
p. 167. — D-r GASTER, *Liter., Pop.*,
p. 219.

Căci ómenii nu vor să scie de dînsul.

Citim în *Ecclesiast*, XIII, 25. 27. 29: «Daca bogatul se clatină, prietenii sêi îl susțin; daca însă săracul începe să cadă, chîiar prietenii ajută la căderea lui. — Daca săracul a fost înșelat, i se face muștrări; daca vorbesce cu cumiņtenie, nimeni nu vré să'l asculte. — Daca calcă rēu, îl fac să cadă cu totul.»

12754 De sărac, nici unghii n'are
La vreme de scărpinare.

A. PANN, I, p. 132. — HINȚESCU,
p. 167.

Sărac lipit pămîntului.

12755 * Δ Săracul n'are prietenî.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci. j.*
Tutova.

¹⁾ Pe ómenii săraci nu'i cunoșce nimene.

Acelaș înțeles ca la No. 12751 ; și precum a ȝis poetul :

*Donec eris felix multos numerabis amicos ;
Tempora si fuerint nubila, solus eris.*

*Săracul urît este, chîar și aprîpeluî sîu, dară
numeroși sunt amicii celuî avut.*

Solomon, Prov. 14. 20.

12756 Când se trudesce săracul
Dumneȝeu îi umple sacul.

A. FANN, I, p. 73. — HINȚESCU,
p. 168.

Dumneȝeu vine în tot-dé-una în ajutorul omuluî muncitor.

Industriam adjuvat Deus.¹⁾

Prov. Lat.

*Diou que hays la man qu'es puressouse,
E benegis la qués labouriouse.²⁾*

Prov. Gasc.

A quie trabagliat Deus s'adjuat.³⁾

Prov. Sard.

Gott hilft dem Fleiss.⁴⁾

Prov. Germ.

Use the means, and God will give the blessing.⁵⁾

Prov Engl.

Gud hjelper den flittige Haand.⁶⁾

Prov. Danez.

¹⁾ Dumneȝeu ajută pe muncitor.

²⁾ Dumneȝeu urasce mâna care e leneșă, și binecuvîntéază pe cea muncitoare.

³⁾ Pe (acel) care lucréază Dumneȝeu îl ajută.

⁴⁾ Dumneȝeu ajută muncei.

⁵⁾ Intrebuințéază mijlôcele, și Dumneȝeu te va binecuvînta.

12757 Săracul n'are nici haină,
Nici la inimă vr'o taină.

A. PANN, I, p. 15. — HINȚESCU, p. 168.

Pentru cel care spune tot ce gândește.

12758 Săracul, de ce e (i) sărac?
Că n'are minte în cap.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 151 ;
III, p. 122. — HINȚESCU, p. 168.
— D-r GASTER, *Liter. Pop.*, p.
219.

Lipsa de judecată, aduce sărăcie.

* Δ
12759 Nu este sărac acel ce nu are bani, dar
acel ce nu are minte.

H. D. ENESCU, *înv. c. Zamostea,*
j. Dorohoi.

Acelaș înțeles ca la No. 12758.

* Δ
12760 Săracul trage scurta.

IULIU GROFȘOREANU, *înv. com.*
Galșa, comit. Arad, Ungaria.

Adică caută să scape de sărăcie.

* Δ
12761 Mai bine trăește (trăiește) un sărac lipit,
De cât un bogat sgârcit.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 65 ;
III, p. 81. — HINȚESCU, p. 167.
— D-r GASTER, *Liter. Pop.*, p.
219. — V. A. FORESCU, *c. Folticești,*
j. Suciava. — Semîn. Centr.
Buc. Cl. VIII, prin P. GÂRBO-
VICEANU, prof.

Pentru omul sgârcit.

12762 * Cama ghine órfân liber di cât avut sclav.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta, Macedonia.*

Arată prețul libertății și al independenței.

12763 * Ma ghini órfân și sănătos, di cât avut și lăuzit.²⁾

D. A. MILESCU, *stud. c. Gopești, Macedonia.*

Veđi *Sănătos.*

Acelaș înțeles ca la No. 11243.

Il n'est trésor que de santé.

Prov. Franc.

Chi è sano, è ricco.³⁾

Prov. Ital.

Gesundheit ist der grösste Reichthum.⁴⁾

Prov. Germ.

Heilbrigðin er hin hollasta farsæld.⁵⁾

Prov. Island.

12764 * △ Mai bine sărac lipit
De cât avut prăpădit.

P. GÂRBOVICEANU, *prof. c. Co-mănița, j. Olt.*

Acelaș înțeles ca la No. 12763.

12765 * Sărac și curat.

IORD. GOLESCU. *Mss. II, p. 113.*

¹⁾ Mai bine sărac liber de cât avut sclav.

²⁾ Mai bine sărac și sănătos de cât avut și bolnav.

³⁾ Cine e sănătos e bogat.

⁴⁾ Sănătatea e cea mai mare bogăție.

⁵⁾ Sănătatea e cea mai plăcută fericire.

* △
Sărac dar curat

N. G. IONESCU, *inv. c. Mamor-
nița. j. Dorohoi.*

* △
Mai bine sărac și curat.

A. PANN, *Edit. 1889, p. 135.*
— LAURIAN & MAXIM, I, p. 996.
— BARONZI, p. 55. — M. LUPESCU,
inv. c. Brosceni, j. Suceava. —
EM. POPESCU, *inv. c. Ciocănesci-
Mărginenț, j. Ialomița.* — GR. A-
LEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*
— D-na E. B. MAWR, p. 9. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. com. Dobro-
veș, j. Vaslui.* — E. I. PATRICIU,
inv. c. Smulț, j. Covurlui.

* △
*Mai bine sărac și curat
De cât bogat și rușinat.*

G. I. MUNTEANU, p. 60. — HIN-
TESCU, p. 167. — D-F GASTER, *Li-
ter. Pop.* p. 219. — A. COJOCARU,
elev, Școala Norm. com. Țîfesci, j.
Putna.

*Mai bine sărac și curat, de cât avut și cu
cugetul ne-împăcat.*

LAURIAN & MAXIM, I, p. 139.

* △
*Mai bine sărac și curat
De cât bogat și pătat.*

V. ALEXANDRI, *Teatr., p. 109)*
& 1449. — I. G. VALENTINEANU,
p. 49. — A. COJOCARU, *c. Țîfesci,*
j. Putna.

* △
*Mai bine sărac și curat,
De cât bogat și cu pacat.*

V. PALADE, *stud. c. Câmpeni,*

*Maî bine sărac și curat de cât bogat și
ne-cînstit.*

P. ISPIRESCU, *Leg.*, I, 1872, p.
165.

* Δ

*Maî bine sărac și curat,
De cât avut și rușinat.*

*Semin. C. Buc. Cl. VII, prin
P. GÂRBOVICEANU, prof.*

* Δ

Maî bine sărac cînstit de cât bogat huiđuit.

Z. NEGOESCU, *inv. c. Jideni, j.
Râmnicu-Sărat.*

* Δ

*Maî bine sărac și cînstit de cât bogat și
mojic.*

*Scól. Norm. Inv. Cl. VII, prin
P. GÂRBOVICEANU, prof.*

Ma ghine órfân tinisit, di cât avut pizuit.¹⁾

D-r WEIGAND, *Die Arom.*, II,
p. 278.

Adică maî bine sărac și fără nici o pricină, de cât bogat și încurcat, că cel încurcat nu scie ce are (GOLESCU). Să dai și banul de anaforă, dar să nu rămâi dator.

*Honeste pauperem melius est, quam injuste di-
vitem.²⁾*

Prov. Lat.

Pauvre et prudhomme.

Prov. Franc.

*È meglio povertà onorata, che ricchezza sver-
gognata.³⁾*

Prov. Ital.

¹⁾ Maî bine sărac cînstit, de cât avut ris de ómenî.

*Besser arm in Ehren, als reich mit Schanden.*¹⁾

Prov. Germ.

- 12766 * △
 Mai bine sărac curat
 De cât negustor încurcat.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Când un negustor 'și-a dat până și banul de anaforă
 ca să 'și plătească toate datoriile.

- 12767 Linie îndreptătoare și de săraci jăfuitore.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 41.

Să țină pentru cei ce, cu îndreptarea lor, năpăstuesc
 pe săraci (GOLESCU).

- 12768 * △
 Săracu n'are lucru.

V. SALA, *dasc. c. Poeni Inf.*
comit. Bihor, Ungaria.

Tot el e păgubit și lipsit de toate.

- 12769 * △
 Sărută săraca și te uită la ochii'i.

M. STĂNCEANU, *inv. c. Pîria, j.*
Mehedinți.

Vezi *Orb.*

Acelaș înțeles ca la No. 5630 § 2°.

- 12770 Sunt sărac pentru că nu sunt bogat.

A. PANN, III, p. 120. — HIN-
 ŢESCU, p. 168.

Răspuns ce se dă celui care te întreabă de ce ești
 sărac, când scii bine că ești muncitor ci totuși nu poți
 legă gura pânzei.

- 12771 Toți de la orb și de la sărac, și săracu
de la nimine.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 62.

Veți *Orb.*

Acelaș înțeles ca la No. 5632.

- 12772 Săracului în loc să'i dé
Inchide ochii a nu'l vedé.

A. PANN, III, p. 91. — HINȚE-
SCU, p. 168.

Pentru cel sgârcit.

- 12773 *
Din doi săraci s'a făcut o pereche de
calici.

AL. MARTINIAN, c. *Bucuresci*,
j. *Ilfov.*

Veți *Fóme.*

Când doi săraci se căsătoresc împreună.

- 12774 *
S'au strîns ca săracii la mort.

Pentru cei cari alérgă unde cred că se pot folosi cu
ce-va.

- 12775 * △
Sărac
Mărac.

AVR. CORCEA, *paroh*, c. *Coșteiu*,
Banat.

Om nevoiaș, sărac lipit pămîntului.

Cuvîntul *mărac* nu se întrebuințéază în altă țicere de cât
în acésta. Se mai țicce, în Banat, unui asemenea om și *să-
răntoc.*

- 12776 * △
Sărac ca șórecele bisericii.

IUL. GROFȘOREANU, *inv.* c. *Galșa*,
comit. Arad, Ungaria.

Acelaș înțeles ca la No. 12775.

Pauvre comme un rat d'église.

12777 * Sărac (ca) pilug.

FR. DAMÉ, III, p. 216.

Acelaş înţeles ca la No. 12776.

Pauvre comme Job.

Prov. Franc.

12778 * Sărac pistol.

Adevărul (ziar) IX, No. 2629.
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*

Acelaş înţeles ca la No. 12777.

12779 * Δ Sărac lipit pământului.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulţ,*
j. Covurluiu.

*
Sărac lipit.

*
Lipit.

Acelaş înţeles ca la No. 12778.

12780 * Sărac comoră.

Adică foarte sărac.

SĂRĂCIE

Vezi *Boerie, Bucătărie,*
Cuhnit, Drac, Fată, a se In-
sură, Morte, Nēm, Tovărăşie,
Vită, Vorbă.

12781 De cât totă bogăția
E mai scumpă sărăcia,
Că, până nu'și va dà tôte,
Să o capete nu pôte.

Pentru sărăcie. Veđi Evang. Marc. XXII, 38 — 44.

- 12782 * Sărăcie 'n buzunar,
Fόμεte din seminar.

I. PUȘCARIU, c. P. Měrului, comit. Făgăraș, Transilvania.

Omul sărac alérgă la seminar unde i se dă póte învățatură, dar mâncare cam pe sponci.

- 12783 * Δ Sărăcia te ține,
Când s'apucă bine.

C. C. FUNGETIANU, prof. c. Co sovět, j. Mehedinți.

Greū scapă omul de sărăcie.

- 12784 * Δ Sărăcia un(de) s'a 'ncuibat
Anevoie de scăpat.

I. POPESCU, inv. c. Dobreni, j. Ilfor.

Acelaș înțeles ca la No. 12783.

- 12785 * Δ Sărăcia de el se ține
Ca pulberea după căne.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I. p. 156. — HINȚESCU, p. 167. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi.*

Acelaș înțeles ca la No. 12784.

- 12786 Sărăcia la om e stană de piétră (pétră).

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 135; II, p. 88. — HINȚESCU, p. 167.

Acelaș înțeles ca la No. 12785.

- 12787 Sărăcia când 'ți 'n vatră
E ca o stană de piétră (pétră).

Acelaş înţeles ca la No. 12786.

- 12788 * Sărăcia este zid de piatră şi bogăţia gard de nule.

V. A. FORESCU, c. *Folticenă*, j. *Suciava*.

Vezi *Avere*.

Acelaş înţeles ca la No. 11264.

- 12789 Sărăcia pretutindinea
Să întinde ca pecinginea.

A. PANN, I, p. 132. — HINȚESCU, p. 167.

Se întinde mai rău, necum să scapi de dînsa.

- 12790 * △ Unde e săracie e şi certy.

Sc. Norm. Invet. Cl. VI, prin P. GĂRBOVICIANU, *prof.*

Se dice mai ales pentru soţi.

- 12791 * △ Sărăcia stă în coşniţa pescarului şi în tolba vîntorului.

I. TACU, *inv. c. Braniscea*, j. *Covurluiu*.

Vezi *Rac*, *Pescărie*, *Vîntor*.

Acelaş înţeles ca la No. 10559.

SNÓVĂ

Ci că odată Sărăcia umblă lihuită prin lume. Se întîlni cu plugarul care ară porumb.

— Bună ziua, moşule, ce lucrezi aci?

— Arăm popuşoi, pe urmă o să'i prăşim de două ori, şi la toamnă îi culegem, îi măcinăm şi îi mâncăm. — Mă duc, nu eşti de mine. Se duse săracia, şi 'i bine dusă de la plugarul muncitor.

Mergînd săracia prin lume ajunse la un om care sădeă vie.

— Bună ziua, moşule. Ce lucrezi aici?

— Punem vie,

— Dar culegi de aici?

orî; s'o udăm de câte-va orî. Anul viitor tot asemenea, dar începem s'o culegem.

— Apoi nu ești de mine. Mă duc.

Proverbul dică: *«pe hoț din vie să nu'l împusci că via se face anevoie; iar din pepeni să'l împusci că pepenii se fac și se trec în câte-va luni.»*

Sărăcia, acum eră ea lihnită de fîme, nu putea stă pe loc. Se duse și se tot duse, până ce, la marginea unei bălți, găsi un pescar ce dregea și tot dregea sculele lui.

— Bună ziua, moșule. Ce faci aici?

— Iea mai mrelesc nisce cotețe.

— Și ce faci cu ele?

— Le punem colo în gârlă, și prindem pesce.

— Când?

— Iecă acum.

— De mine ești. Nu mă mai duc de la tine.

Aședă cotețul și se puse și dormi puțin. Când se sculă cătă cotețele, prinse nisce crapî frumoși și nisce știuci lungi. Aprinse focul, fripse pesce și ospetă împreună cu Sărăcia.

De atunci sărăcia nu se mai desparte de pescari. Vorba Românului: *șapte lei suta de raci și pescarii tot săraci.*

12792 * Sărăcia nu 'i (e) rușine.

HINȚESCU, p. 167.

Când e omul de trebă și muncitor.

*Pauvreté n'est pas vice, mais c'est une espèce de
ladrerie; chacun la fuit.*

Prov. Franc.

*Poverté ch' n'est pau viche,
Comme fien d'kien i n'est pau pain d'épiche.¹⁾*

Prov. Picard.

Povertà non è vizio.²⁾

Prov. Ital.

Pobreza no es vileza.³⁾

Prov. Span.

¹⁾ Sărăcia nu e cusur, precum nici cacareză de căne nu e turtă dulce.

²⁾ Sărăcia nu e cusur.

³⁾ Sărăcia nu e rușine.

*Armut ist keine Sünde.*¹⁾

Prov. Germ.

*Poverty is no sin.*²⁾

Prov. Engl.

12793 Sărăcia nu este păcat.

HINȚESCU, p. 167.

Acelaș înțeles ca la No. 12792.

12794 * Δ Bóla și sărăcia nu o poți ascunde.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor. Ungaria.*

Se ȋice mai ales pentru sărăcie.

12795 * Δ Nu adăogă la sărăcie și calicie.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Pentru căsătorie. Când unul din soți este sărac cel-l-alt să aibă ce-va avere.

12796 L'a luat sărăcia după urmă
Ca o oie rătăcită din turmă.

A. PANN, I, p. 133. — HINȚESCU, p. 167.

Adică a sărăcit rău.

12797 * Δ Sărăcia bate la ușă.

IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Timpurile grele se apropie.

¹⁾ Sărăcia nu e rușine.

²⁾ Sărăcia nu e rușine.

- 12798 De sărăcie nu'mi pasă
Că șede subț pat a-casă;
Aū ouat ș'acum clocesce.

A. PANN, I, p. 16.

Pentru omul care nu pôte scăpà de sărăcie.

- 12799 * Δ — Sărăcie, ce-ai cu mine?
— M'am avut cu tat'teū bine
Și nu te las nici pe tine.

G. BĂNULESCU, *înv. c. Pietroșita, j. Dîmbovița.*

- * Δ — Sărăcie, ce-ai cu mine?
— M'am avut cu tat'teū bine
Și nu mē 'ndur nici de tine.

Școl. Normală Învăț. prin P. GĂRBOVICEANU, prof. — Rev. Cop. II, p. 176

De sărăcie nu scapī așa, cu una cu două.

- 12800 Fericirea și sărăcia nu pot stà împreună.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Căci omul sărac are vecinic supărări.

- 12801 * Δ Sărăcia nu'ți face voia.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit. Bihor, Ungaria.*

Multe ar face omul sărac, dar nu pôte.

- 12802 * Δ Sărăcia este de nouă-deci și nouă de feluri.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Mulți săraci sunt în lume precum și multe feluri de a fi sărac.

12803 * △ Sărăcia 'nvătă pre om.

V. SALA, *dasc. c. Poni Sup., comit. Bihor. Ungaria.*

Căci alminterea omul sărac ar muri de fόμε.

12804 Dascălița sărăcie
Invață pe om meserie.

A. PANN, I, p. 135.

*Dăscălița sărăcia
Invață pe om meseria.¹⁾*

HINȚESCU, p. 44.

Acelaș înțeles ca la No. 12803.

12805 Sărăcia învață pe om
Ca să fie econom.

A. PANN, I, p. 135. — HINȚESCU, p. 167. — D-r GASTER, *Lit. Pop.*, p. 219.

Sărăcia învață pe om economia.

GALLIN-NĂDEJDE, *Cart. Lect.*

Căci scie a prețui valoarea banului muncit.

12806 Siromastvo face pensei.²⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Acelaș înțeles ca la No. 12803

12807 * △ Sărăcia află meșteșuguri.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr., j. Putna.*

Acelaș înțeles ca la No. 12806.

¹⁾ Hințescu scrie : dăscălia.

²⁾ Sărăcia te face să ai gândesci

12808 * Δ Sărăcia te învață la supunere.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi-Băresci, comit. Bihor, Ungaria.*

Săracul trebuie să tacă, căci are trebuință de ajutorul avutului.

12809 Siromastvo nu ruvine creantie.¹⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 15.

Maî ales pentru femeî.

12810 De sărăcie nu scapă,
N'are după ce bê apă.

A. PANN, I, p. 132. — HINȚESCU, p. 201.

Veđi *Cap. VII, c. Apă*

Acelaș înțeles ca la No. 8085.

12811 După totă sărăcia
Il maî mănâncă și riia.

A. PANN, I, p. 136. — HINȚESCU, p. 166.

1° Pentru omul sărac și lipsit de orî-ce noroc.

2° Sărac și totuși mândru.

12812 Sărăcia îi róde urechile.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 45; I, p. 156. — HINȚESCU, p. 167.

Veđi *Urechê.*

E cu desăvîrșire sărac.

12813 * Δ Ca calicul de sărăcie.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Avrămesci, j. Tutova.*

Când te saturi de óre-ce.

«S'a săturat de . . . ca calicul de sărăcie.»

12814 * △ A apuca sărăcia de códă.

C. TEODORESCU, *inv. c. Fungesci, j. Vasluu.*

Veđi *Drac.*

A scăpětă, a'și pierde averea.

12815 * △ Sărăcie cu ciucuri.

AVR. CORCEA, *paroh. c. Coșteiu, Banat.* — I. LUNCU, *stud. c. Sebeșul Mare, comit. Bihor, Transilvania.*

Pentru cel care cheltuesce pentru îmbrăcat, pentru lux mai mult de cât ar trebui și de cât póte.

12816 * △ Sărăcie lucie.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.* — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurlui.*

Adică desăvîrșită.

12817 * △ A'și vedé de sărăcie.

A. PANN, I, p. 169. — HINȚESCU, p. 166. — IULIU GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa, comit. Bihor, Ungaria.*

*
A'și căută de sărăcie.

A. PANN, II, p. 47. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 146. — HINȚESCU, p. 166.

Adică a'și vedé de nevoile sale, și a nu se amestecă în daraverile celor-l-altți, a nu se uita la alții.

SARAMURĂ

12818 A'i pune în sare-mură trupul.

A. PANN, II, p. 31.

*
A'î pune trupul în saramură.

HINȚESCU, p. 193.

A'l pedepsi precum i se cuvine.

12819 * A'și pune pielea în saramură.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
j. Olt. — FR. DAMÉ, III, p. 213;
IV, p. 17.* △
A'șî pune carnea în saramură.E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți*,
*j. Covurlui.*Arată marele interes ce 'l pune cine-va de a face ce-va,
chiar cu primejdia lui.

SAREMURĂ

Veđi *Saramură.*

SBANȚ

12820 * △ A'î pune sbanțu.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*Veđi *a Pingeli, a Pot-*
covi.

Adică a înșelă pre cine-va.

A SCĂDÉ

12821 În loc să mai crească scade
Până veđi că de tot cade.A. PANN, II, p. 42. — HINȚE-
SCU, p. 40.

SCĂLUȘ

12822 A'î pune scăluș la gură.

FR. DAMÉ, IV, p. 27.

Veđi *Căluș*.

A'l împedică de a vorbi.

A SCĂPĂRĂ

12823 * Nici cât ai scăpără.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 355.

Același înțeles ca la No. 6535 b.

«Maî întâiî își trimise sluga care nu se despărțise de dînsul *nicî cât ai scăpără*». — P. ISPIRESCU.*Transversum unguem discedere.**Prov. Lat.*

A SCĂRMĚNĂ

Veđi a *Preptenă, Pungă*.

12824 * △ A scărmănă pre cine-va.

L. ȘĂINEANU, *Dicț.* p. 720. —
FR. DAMÉ, IV, p. 30. — G. P. SAL-
VIŪ, *inv. c. Smultî, j. Covurluiu*.

Adică a'l bate în lege.

SCĂRMĚNĂTURĂ

12825 * A'î trage o scărmănătură.

S. FL. MARIAN, *Tradiț. Pop.*,
p. 27.

Acelaș înțeles ca la No. 12824.

«De câte-orî năvăliau Tătariî asupra lor, mi le trântea câte o scăr-
mănătură, scii colea... una de cele de la rôte, s'o ție minte cât vor

SCHIMB

12826 Schimbul nu trăiesce.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.
— HINȚESCU, p. 171.*
Schimbul nu trăiesce.

A. PANN, II, p. 73.

Să ȳdice de cătore ceĳ carĳ nu vor să facă nici un schimb
(GOLESCU).

SCHİÓPĂ

Veđi *Inimă*.12827 * \triangle De o schiópă.

AL. ODOBESCU, III, p. 188.

1° Fórte puřin.«De când nu l'am veđut abia a crescut *de o schiópă*.»2° Fórte mult. Veđi *Inimă*.«Când o luă voĳnicul ĳn mână și o băgă ĳn sĳn pare că ĳ crescu
de o schiópă inima ĳntr'ĳnsul.» — AL. ODOBESCU.

A SCI

Veđi *Babă, a Croi, a Vedé, Una*.12828 * \triangle Cine scie multe móre.*Sem. Centr. Buc. cl. VII, prin*
P. GĂRBOVICEANU, *prof.* — G. ONIȘOR,
*prof. c. Dobrovăț, j. Vasluių.**
Cine vré să scie multe móre.

* △
Cine scie tóte, móre.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, II, p. 154. — G. P. SALVIŢŪ, *inv. c. Smulŷi. j. Covurluŷu.*

* △
Dacǎ'ŷi sci pe tóte îmbétrânesci fǎrǎ vreme.

E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulŷi. j. Covurluŷu.*

*
Dacǎ veŷi sci de tóte, îmbétrânesci fǎrǎ vreme.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.*

Dacǎ'ŷi mai sci de tóte îmbétrânesci fǎrǎ vreme.

S. MIHĂILESCU, *ŷezătórea*, I, p. 221.

Dice cel care nu vré sǎ desvéluiascǎ o tainǎ celui care'ŷi pretinde acésta.

12829 * △
Nu trebuie a sci tóte, cǎci îmbétrânesci de grabǎ.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluiŷu.*

*
Nu mai sci tóte cǎ'ŷi îmbétrânŷi.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Acelaŷ înŷeles ca la No. 12828.

12830 **Nu câte sciŷi, ci cum le sciŷi?**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 110.

Sé ŷice pentru cei ce sé fálesc cǎ sciŷu multe, dar niciŷ

12831 * Cine scie are patru ochi.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28.

Veđi *Carte, Ochiu.*

Același înțeles ca la No. 11433. Veđi și No. 4228.

12832 * Δ Scie cât aș uitat cei-l-alți.

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți,*
j. Covurlui.

Vrând să ieă în rîs pre cel care se laudă că scie carte,
pe cînd, la drept vorbind, nu scie nimic.

12833 Nimenea nu pôte să ȃică : «acum le sciũ
tôte.»

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 28; II,
p. 4. — HINȚESCU, p. 172.

Să fim prin urmare modești căci avem multe de în-
vętat.

12834 Să mi se arate va
Că ar fi sciind ce-va.

A. PANN, I, p. 9. — HINȚESCU,
p. 5.

Pentru omul lăudăros.

12835 Cîuda sci face smunti.¹⁾

D-r. FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*,
I, p. 8.

Veđi *Invęțatură.*

Acelaș înțeles ca la No. 12085.

12836 * Va scire, nu va pütere.²⁾

G. ZUCA, *stud. com. Permet, Al-*
bania.

¹⁾ A sci pré multe te face să te înșeli.

²⁾ Veđi cei care nu știu să scrie.

Când scii ce e de făcut, când vrei să faci ce-va, dar nu poți.

12837 * \triangle Trece nu sciū ce pe nu sciū unde.

A. COJOCARU, *elev Scol. Norm. Bêrl. c. Țițești, j. Putna.*

Sciū, dar nu pot să 'ți spun.

12838 * A luà pe nu sciū în brațe.

P. ISPIRESCU, *Snóve*, p. 65. — Maior PAUL BUDIȘTEANU, *c. Bucuresci, j. Ilfov.* — M. CANIAN, *public. j. Iași.*

Adică a tăgădui.

«Luău toți pe nu sciū în brațe.»

12839 * A nu (pré) sci multe.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 78 & 151. — FR. DAMÉ, IV, p. 105.

1° E supărăcios, năbădios, nu 'i e frică de nimeni.

2° Spune pe șleaū ce are de ȃis.

«Ș'apoi las pe popa Niculaī Oșlobanu, căci el nu pré scie mult.» — I. CREANGĂ.

SCIINȚĂ

12840 Sciințele sunt uși, iar cheile lor sunt ceretările.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 176; III, p. 157. — HINȚESCU, p. 171.

Veđi *Invățătură.*

Invățătură cere muncă multă.

12841 Sciința făclia adevărului este.

ĬM. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*, p. 119.

Cu ajutorul sciinței cunoscem adevărul

- 12842 * \triangle Omul cu sciință
Are pocăință.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Șendrescl, j. Tutova.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 12828.

2° De multe ori ne pare rău când scim óre-ce.

ȘCOLĂ

Veđi *Cap. VIII, c. Lume.*

- 12843 Școla face pe omul, om,
Ș'altoiul pe pomul, pom.

A. PANN, I, p. 171. — ODOBESCU-SLAVICI, *Cart. Aleg.* — D-r GASTER, *Liter. Pop.* p. 218.

*Școla face pe omul, om
Și altoiul pomul, pom.*

HINȚESCU, p. 172.

Arată prețul și ródele învățaturei.

ȘCÓRȚĂ

Veđi *Cap. VI, c. Șcórță.*

- 12844 * Din scórță (până) în scórță.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 229. — FR. DAMÉ, IV, p. 35.

Adică întregă, de la început până la sfirșit. Se ȓice pentru cărți.

«Am învățat (citit) această carte *din scórță până în scórță*».

A SCRIE

Veđi *Logofăt.*

- 12845 * Măna care nu scie să scrie dă vina pe condeiu.

D-na Z. IUVARA c. *Redesc* i

Când dai vina pe altul.

- 12846 * Cine nu vré să scrie cu condeiul să scrie
cu furcoiul.

IÓN BUTEANU, *Director Seminar
Beiuş, comit. Bihor, Ungaria.*

Cine fuge de învăţătură să lucreze cu palmele.

- 12847 * △
Scriu la tine,
Vai de mine!
Pentr'o merţă de malaïu
Că sciū bine că n'o ai.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova,
j. Vasluiu. — D-na JUVARA, com.
Fedesci, j. Tutova.*

- * △
*Scriu la tine,
Vai de mine!
Când îi vedé slova mea
Să fugi în cotro'ri puté.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.
Putna. — C. TEODORESCU, inv. c.
Dógele, j. Vasluiu. — H. JUVARA,
c. Bérlad, j. Tutova.*

Pentru cei ce scriu rău de tot.

- 12848 * △
Scrie cu cărbunele de pe horn.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Simila,
j. Tutova.*

Incepător la scris, scrie prost.

- 12849 *
A scrie pe apă.

MATEI BASARAB, *Pravilă, p. 254.*

A nu ţină socotelă de óre-ce. A se adaogà la No. 413.

«Ómenilor răi ce se dice căroră nu le e frică de Dumnezeu, jură-

Εἰς ὕδωρ γράφεις.¹⁾

Prov. Elin.

*In aqua scribis.*²⁾

Prov. Lat.

12850 **A scrie musce pe perete.**

BARONZI, p. 44.

Veđi *Muscă.*

Acelaș înțeleș ca la No. 21896 b.

SCRIITOR

12851 **Scriitorul sub masă și iscăliitorul pē masă.**

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 67.

Adică cel ce poruncesce, acela mai mare, iar nu acela ce urmēză porunciș (GOLESCU).

SCRIS

Veđi *Perete.*

12852 *^Δ Par'că 'i scrisă.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulfi,*
j. Covurluiu.

Scrisă.

IÓN AL LUÍ SBIERA, *Nuv.* p. 23.

Veđi *Perete, Zugrăvit.*

Adică fōrte frumōsă. Veđi No. 7553.

1) Scriș pe apă.

2) Idem.

SCRISÓRE

12853 * \triangle Scrisorea rea arată lenea școlarului.

V. SALA, *dasc. c. Buntesci, com. Bihor, Ungaria.*

Tureul, mai energic, ȃice la rindul s eu.

*Chendi iaz s n  ocumaian e ee benzer.*¹⁾

Prov. Turc.

SCUMP

Veđi Cap. XVI, c. Scump, T ri e.

12854 * Scumpe 's, na ule, dar bune.

I. ARBORE, *ing. j. Buzău.*

*
Scump, dar face.

Se ȃice, în glumă, c nd cine-va spune că un lucru l'a costat mult.

SN V 

Un țigan duc ndu-se la na ul său, a fost poftit la masă. Vede o farfurie de icre ; o trage spre d nsu,  i după ce gustă din icre refuză toate cele-lalte m nc ri, ce i se ofereau de gazdă.

— Lasă, na ule, că 's bune  i astea.

— Bune sunt, fine, dar veđi că sunt  i scumpe al dracului.

— Scumpe 's, na ule dar bune.

Veđi I. C. FUNDESCU, *Basme*, p. 157 — 158.

12855 * \triangle Ce 'i bun nu 'i scump.

C. TEODORESCU, *inc. c. D gele, j. Vasluiu* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Căci ține mai mult sa  ești mai folosit de d nsul.

¹⁾ Cine nu  i p te citi scrisórea lui, măgarului se asem n .

SECERĂ

Veđi *Cósă*.

- 12856 Cine își bagă secera în cur o să o scótă cu sânge.

A. PANN, II, p. 51. — HINȚESCU, p. 173.

Când cine-va a greșit, plata urméză ne-apêrat.

- * Δ
12857 Cine își bagă secera în cur trebuie să scie s'o și scótă.

A. PETRESCU, *ing. c. Curtea-de-Argeș, j. Argeș*.

Când faci o greșelă, să scii încalte să o și dregi.

SECRIU

Veđi *a Imbêtrâni*.

SECURE

Veđi *Bardă*.

- * Δ
12858 Sêcurea rea nu pîere.

HINȚESCU, p. 173. — D. POPOVICIU, *înv. c. Cuvin, comit. Arad, Ungaria*. — V. SALA, *dasc. c. Gurani, comit. Bihor, Ungaria*.

Veđi *Topor*.

Adică omul rău.

- * Δ
12859 Sêcurea rea
Nime nu o ieà.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Simila, j. Tutova*.

Veđi *Topor*.

1° Acelaș înțeles ca la No. 12858.

2° Pentru fetele cele rele, cariî nu se mai mărită nici odată.

- 12860 Sêcurea la rădăcina pomilor zace.

Adică pe cei răi trebuie să'i pierdem, ca pomii cu se-
curea (GOLESCU).

12861 **Și cода securii**
Face rău pădurii.

A. PANN, I. p. 167. — HINȚE-
SCU, p. 35. — S. I. GROSSMANN,
Dict. p. 51.

* △

Și cода securii
A făcut rău pădurii.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Veđi *Pădure.*

Să nu disprețuim pre cei mici.

Veđi *Fabulele de la No. 942* și *La Fontaine, XII, 8.*

12862 * △ **La lemnul tare trebuie secrete ascuțită.**

V. SALA, *dasc. c. Vașcoi, comit.*
Bihor, Ungaria.

Unui om mare, puternic, numai un altul mai mare și
mai puternic de cât dînsul, îi pôte veni de hac.

12863 * △ **Din secrete toporișce.**

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
Putna.

Veđi *Topor.*

Arată o scădere.

De l'arbre d'un pressoir le manche d'un cernoir.

Prov. Franc.

Far d'una lancia una spinella.¹⁾

Prov. Ital.

12864 **Dedeși și luași**
Din secrete toporaș.

A. PANN, III, p. 109,

Luaşi din secure toporaş.

HINŢESCU, p. 92.

Pentru un schimb păgubitor.

12865 * Cât ai aruncă cu securea.

La o mică depărtare.

12866 Δ Ne luat în bardă, cïoplit numai cu securea.

R. SIMU, c. *Orlat, Transilvania*,
apud B. P. HĂŞDEŪ, *Etym. Magn.*,
p. 2521.

Veđi *Topor.*

Despre ómenii proşti şi grosolanii.

SELEMET

12867 * A eşi (a'l scóte) la selemet.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina*,
j. *Olt.*

Veđi *Văpsea.*

Adică la lume, la lumină; a'l deşteptă.

Selemet, cuvînt turcesc care înseamnă: văpsea, lustru.

ŞEPTTE

12868 * Δ Am tras din şapte, una.

PAUL POP, *avocat, c. Betuş, comit. Bihor, Ungaria.*

Am primit din mult, puţin. De pildă dintr'o datorie de o mie de lei, două sute, etc.

12869 * Δ Nu se dă pe şapte.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Crângu*,
j. *Tutova.*

Om cu vlagă care nu se dă uşor. Mai multe face el de cât eu face şapte

12870 Nu scie nici șapte nici opt.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 456.

Nu scie multe, dar una și bună.

SERIMAN

Vezi *Boltă, Cap. IX, c. Sirman.*

12871 Numai omul seriman,
Numai el n'are dușman.

GR. SILASI, *Apologie*, p. 4.

Căci ne având nimica, nu are pentru ce să fie pizmuit de alții.

SFANȚ

Vezi *Horă.*

12872 *
Dai cu gura să iasă sfanțu.

AL. PETRESCU, *c. Bușteni, j. Prahova.*

Să țină pentru avocați.

12873 * △
A sfanțui pre cine-va.

G. POBORAN, *ing. c. Slatina, j. Olț.*

A maglisi, a corampe cu bani.

SFÖRĂ

Vezi *Cap. IX, c. Sföra.*

12874 Sföra întreită mai multă vreme ține.

IORD. GOLESCU, *Mss. II*, p. 68.

Adică cei uniți mai mult tin (GOLESCU)

12875 * Tradze cióră ș-nu o rupe.¹⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Băeşa, Epir.*

*Trage cheadinlu ș'nu 'l arupe.*²⁾

I. COYAN, *prof. c. Abela, Epir.*

Acelaș înțeles ca la No. 10679, la care se adaogă ca variantă.

Cheadin = ață tórsă din *sumă* (*clupă*) = lână lungă.

12876 * Oî! tradze chiadinlu, nu te mină de ația.³⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Băeşa, Epir.*

Când, la o vîndare, vîndătorul stăruiesce asupra prețului și nu'l cobóră cătuși de puțin.

12877 * Δ A (se) dà sfóră în țeră.

AL. ODOBESCU, III, p. 147. — I.
C. FUNDESCU, *Basmé*, p. 69 — G.
P. SALVIŢU, *inv. c. Smulți, j. Co-*
vurlułu.

Vedî *Sfară*.

Acelaș înțeles ca la No. 7809.

«Se grăbesce, păgânul, a dà sfóră în țeră că te a prins cu mâna în sac.» — AL. ODOBESCU, III, p. 147.

12878 Sforă.

A. PANN, II, p. 89.

Adică răspândită, lătită.

«Vestea e în țeră sfóră că ești putred de bogat.»

A. PANN.

¹⁾ Trage sfóra și nu o rupe.

²⁾ Trage sfóra și nu o rupe.

³⁾ MĂI! trage sfóra, nu te mină de ația.

SFREDEL

Veți *Drac*.

12879 * Șfredel.

L. ȘAINEANU, p. 742. — FR.
DAMÉ, IV, p. 59.

Om vioiu, sprinten.

«E ca un *șfredel*»

SIMIGIU

12880 * E planul simigiului.

A. PANN, *Fab.* I, p. 75. — I.
ARBORE, *ing. j. Buzeu*.Veți *Bragăgiu Na-*
stratin-Hogea.Adică prost. Când cine-va socotese că, într'o afacere,
fi va veni un folos însemnat, și lucrurile ies cu totul
alt-fel.

PLANUL SIMIGIULUI

Un simigiu ôre-când
 Covrigi simiți încercând,
 A umblat din sat în sat
 Și schimbând pe ouă¹⁾ Ț-a dat.
 Decî tabla în cap dacă Țea
 Cu acele ouă pe ea,
 Să întorcea la oraș
 Ca și un negustoraș.
 Dar pe drum, când se ducea,
 Să gândeă și plan făcea;
 «Cum sunt, țise, aste ouă
 «Tot bune, prôspete nouă,
 «Care 's cincî sute, să țic.
 «De vor prisosi nu stric,
 «D'oiu stă la cloșci să le puu
 «Tot oul o să 'mî dé puu.
 «Să țic acum c'a crescut
 Și găini mari s'aū făcut.
 «Aste 'ntr'o țî peste tot
 «Cincî sute de ouă imî scot,
 «Să le vînd ca un sărac
 «Multe părăluțe fac.
 «Cincî sute de găini dar
 «Clocind o să 'mî dé puî iar,

«Fie-care două-țecî,
 «Ho! ho! Stane unde plecî?
 «Stăi să vedem câte fac,
 «Apoi cum o să mă 'mbrac!
 «Socotélă pré nu aă,
 «Cincî sute de cloșci îmi daă
 «O sută de sute 'n cap.
 «Hait! de sărăcie scap.»
 Când țise, hait! bucurat,
 Iși uită că 'i încărcat,
 Și sărind sus ca un țap
 Dete tabla peste cap.
 Oule pe jos turti
 Și planul își isbuti.

* * *

Mulți mari lucruri socotesc.
 Și nici mici nu isprăvesc.

A se vedé în La Fontaine fabula, *La laitrière et le pot au lait*.

*Trompuz a zo compodi an amonenn
 Pe ar buoh no zo kuet choas perneinn.*¹⁾

Prov. Breton.

SITĂ

Veđi Câne, Cîr, Pistică.

12881 Sita până e noă, în cuiu se pune.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 64.

Sita, până e nouă, se pune în cuiu.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 96; II, p. 64. — S. I. GROSSMANN, *Dicț.* p. 263.

* Δ

Până 'i sita nouă o pune 'n cuniu.

V. SALA, *dasc. c. Beiuș, comit. Bihor, Ungaria.*

* Δ

Sita nouă se pune în cuiu.

ALEXANDRESCU, *c. Alexeni, j. Ialomîța.*

* △

Sita, cât e nouă, șede 'n cuiu.

Abec. Ilustr. p. 28. — GH. MIHALACHE, *înv. c. Șendresci, j. Tutova.* — *Sem. C. Buc. cl. VII, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.* — I. BĂNESCU, *j. Roman.*

* △

Cât sita e nouă șede (șede) în cuiu.

V. A. FORESCU, *c. Folticeni, j. Suciava.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Dôgele, j. Vasluu.*

* △

Sita nouă șede 'n cuiu.

V. A. FORESCU, *c. Mălini, j. Suciava.*

Sita până e nouă se acată de (în) cuiu.

G. I. MUNTEANU, p. 55 & 151. — HINȚESCU, p. 176.

Sita, când e nouă, n'ai unde s'o alîrni.

BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 176.

Până 'r sita nouă o acată 'n cuiu; pe urmă, o aruncă și după ușe.

KÁROLY ÁCS, p. 79.

* △

Sita, cât e nouă stă în cuiu; la urmă, umblă și pe sub pat.

C. MANOILESCU, *elev, Sc. Inst. c. Cosmesci, j. Vasluu.*

* △

Cât e sita nouă o puî în cuiu; dar după ce se mai învechesce o mai arunci și după ușă.

G. P. SALVIU, *înv. c. Smulți, j. Vasluu.*

1⁰ Adică tot lucrul nou ăși are cinstea lui (GOLESCU).

2⁰ Cât e cine-va mai nou în slujbă, la vre-o trebă, se pörtă bine cu mai marii lui, lucrăză mai cu rîvnă; dar, după puțin timp, se lenevesce.

în gunoiu, căci femeile de la țară obicinuesc să stringă gunoierile după ușe, și 'l lasă acolo până se adună mai mult.

«Mai în urmă o lună, două,
Scii când sita nu e nouă...

T. SPERANȚĂ, III, p. 214.

«Sita nouă nu mai avea loc în cuiu.»

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 5.

Că sita până e nouă o pun în cuiu, o cinstesc,
Dar când se mai învechesc și pe sub pat o trîntesc.»

A. PANN, *Moș Alb*, II, p. 57.

*Novum cribrum, novo paxillo.*¹⁾

Prov. Lat.

12882 * Δ Sita până 'i nouă cerne bine.

AVR. CORCEA, *paroh*, c. Coștețu,
Banat.

* Δ
*Până'i sita nouă, nietură bine; ér daca sè
îmbêtrânesce sè țipă pè jos.*

IUL GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa*,
comit. Arad, Ungaria.

Veđi Mătură.

Același înțeles că la No. 12881.

*Scopa nuova, scopa bene.*¹⁾

Prov. Ital.

*Neue Besen kehren gut.*²⁾

Prov. Germ.

*Új szita szegen lóg.*³⁾

Prov. Magy.

¹⁾ Noua sita, pe un nou par (arac).

²⁾ Mătura nouă mătură bine.

Nové sito na kline wysí. 1)

Prov. Ceh.

НОВО СИТО О КЛИНУ ВЫСИ. 2)

Prov. Sîrb.

12883 * Δ Sita nouă.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1175.

Adică lucrul nou și prin urmare plăcut, cinstit, etc.

Tout nouveau, tout beau.

Prov. Franc.

12884 Cernut și prin sită și prin ciur.

LAMBRIOR, *Conv. Liter.* IX, p. 2.

A fi dat prin sită și prin ciur.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

* Δ *A fi trecut prin sită și prin ciur.*

C. TEODORESCU, *inv. c. Pungesci, j. Vasluiu.*

Veđi *Ciur.*

Acelaș înțeles ca la No. 11577.

12885 * Δ A dà din sită prin dîrmoiū.

V. IFRIM, *elev, Sc. Norm. Bêrl. c. Corodesci, j. Tutova.*

A face o trebă prostesce, pe de-andósele.

12886 * Δ Ce nu trece prin sită.

Maior P. BUDIȘTEANU, *j. Ilfov.*

Adică ce'i rău.

1) Noua sită cerne bine.

2) Idem.

12887 * A dà cu sita.

FR. DAMÉ, IV, p. 70.

A pređice viitorul, a dà cu ghiocul.

12888 Ca la sită.

SIMEON DASCĂLUL, *Letop. Mold.*
I, p. 406.

Adică mult, des, într'una.

«Turcii cariî pre la alte țeri aũ isbândit și aũ luat cetățî, iar la Leși de câte ori s'aũ ispitit, cu rușine s'aũ întors ; și la tôte lucrurile sunt gata ; și cu puterea și cu gura gata sunt să se apere. Și Dumneđeu îi apără până acum, de pôte đice fie-cine că sunt ca o feciără neatinsă și ne-silită. Numai Tătariî îi cară în tôte đilele de grumaz, cât âmbliă la dinșii *ca la sită.*» — S. DASCĂLUL.

12889 * Δ Ca la sita cumetrii.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j.*
Tutova.

Acelaș înțeles ca la No. 12888.

Când la vre-o cercetare, unde este lume multă, unul intră și altul iese, se đice : «*aci e ca la sita cumetrii.*»

12890 A strică sita cu cine-va.

LAURIAN & MAXIM, II, p. 1175.

Adică a strică prietenia.

12891 A vedé (zări) ca prin sită.

GR. JIPESCU, *Opinc.* p. 15 ; *Lumina*, I, p. 261. — FUNDESCU, *Basm.* p. 92. — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 158 & 172. — LAURIAN & MAXIM, II, p. 1175. — I. AL LUI SBIERA, *Pov.* p. 40.

Veđi *Ciur.*

Adică puțin, prin opoziție cu đicerea : *ca prin ciur.*

«După stăruința împărătesei și a sfetnicilor, se înduplecă și se unse. Cum puse la ochi lapte de acesta, băgă de sémă că *vede ca prin sită.* Mai dete odată, veđu ca prin ciur, când se unse pentru a treia óră, veđu luminat ca totî ómenii.» — P. ISPIRESCU. *Lea.* n. 172.

SLOVE

12892 * Slove negre pe hârtie albă.

I. G. VALENTINEANU, p. 45. —
M. CANIAN, *public. j. Iași*.

Șcie ce e 'n carte: slove negre pe hârtie albă.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU,
p. 177. — B. P. HĂȘDĂU, *Etym.*
Magn. p. 707.

1⁰ Nu scie citi, e cu totul lipsit de învățatură.

2⁰ Prima variantă înseamnă și: scrisore saă carte.

12893 Par'că ar citi pe slove,

FR. DAMÉ, IV, p. 73.

Vorbesce repede, ușor, fără a se gândi mult, fără șovăire.

12894 * A avé slovă frumósă.

Veđi *Pană*.

Acelaș înțeles ca la No. 12440.

SMĂLȚUIT

Veđi *Vas*.

12895 Din afară smălțuit
Și din lăuntru mânjit.

A. PANN, III, p. 39. — HINȚESCU, p. 177.

Veđi *Frumos*.

Pentru omul mojić și fățarnic, care la vedere se arată de ispravă iar în realitate e scârnăv și cumplit. Veđi No. 9400.

*Res modo formosæ foris, intus erunt maculosæ.*¹⁾

Prov. Lat.

*Bella in vista, Dentro trista.*²⁾

Prov. Ital.

*Paó er ekki alltíó þaó þesta, sem fagrt er utan.*³⁾

Prov. Island.

*᾽Ω οἶα κέφαλή. καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει.*⁴⁾

Prov. Elin.

SOCÓTĂ

12896 * Δ
Nu cu bóta
Numa cu socóta.

AVR. CORCEA, paroh, c. Coșteiu,
Banat.

Veđi *Judecată*.

Acelaș înțeles ca la No. 12134.

SOCOTÉLĂ

12897 * Δ
Cel ce scie socotéla nu se gândesce mult
la parole.

GH. MIHALACHE, *inv. c. Sendaresci, j. Tutova.*

Adică cel dator.

12898 * Δ
Cârnatul lung îi bun de mâncat, soco-
téla lungă nu.

V. IFRIM, *elev c. Corodesci, jud. Tutova.*

¹⁾ Lucruri chiar frumoase pe din afară, pe din năuntru vor fi stricate.

²⁾ Frumoase la vedere, pe dinăuntru rele.

³⁾ Nu e în tot-da-una mai bun, cea-ce la vedere este frumos.

⁴⁾ O ca cea frumoasă, și nu are creeri.

* △
Cârnatul lung e bun, dar socotéla lungă nu e bună.

LUPU COSTACHI, c. *Ciortolom, j. Tutova.*

Veđi *Datorie, Șagă.*

Adică când ești dator o sumă mai mare.

12899 * △
 Socotéla désă
 E frăție alésă.

G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, jud. Dimbovița.* — D-na E. B. MAWR, p. 72 & 80. — A. PANN, II, p. 81. — HINTESCU, p. 177. — B. P. HĂȘDEŢ, *Etym. Magn.* p. 844. — Dr GASTER, p. 230.

Ne învață să ne plătim datoriile, dacă vrem să trăim bine cu ómenii.

Les bons comptes font les bons amis.

Prov. Franc.

Conti chiari, amici cari.¹⁾

Prov. Ital.

Cuenta e razon sustenta amistad.²⁾

Prov. Span.

Strenge Rechnung hält die Freundschaft.³⁾

Prov. Germ.

Short Reckonings make long Friends.⁴⁾

Prov. Engl.

¹⁾ Socotele deslușite, amici dragi.

²⁾ Socotéla și dreptate susțin amicitia.

³⁾ Socotéla și dreptate susțin amicitia.

- 12900 * Δ Socotéla în târg,
Și vulpea în crâng.

*Scol. Norm. Inv. Cl. VI, prin
P. GĂRBOVICEANU, prof.*

Veđi Tocmélă, Urs.

Acelaș înțeles ca la No. 2584.

- 12901 * Δ Socotéla d'a-casă nu se potrivește cu
cea (a) din târg.

*E. I. PATRICIU, inv. c. Smulți,
j. Covurlutu. — FR. DAMÉ. IV, p.
80. — I. POPESCU, inv. c. Dobreni,
j. Ilfov. — G. BĂNULESCU, inv. c.
Pietroșița, j. Dimbovița.*

*Socotéla d'a-casă nu se potrivește cu tocméla
din târg.*

LORD. GOLESCU, Mss. II, p. 65.

- * Δ Socotéla d'a-casă nu se lovesce cu cea din
târg.

*P. GĂRBOVICEANU, prof. c. Dră-
gănesci, j. Vlașca.*

- * Δ Socotéla de a-casă nu se potrivește cu a
de pe drum.

*A. MARINESCU, inv. c. Humele,
j. Argeș.*

*Socotéla d'a-casă cu cea din târg ne-toc-
mindu-se...*

*DIM. CANTEMIR, Ist. Ierogl., p.
331.*

- * Δ Socotéla din târg nu se potrivește cu ceea
(cea) d'a-casă.

*K. A. ZAMFIRESCU-DIACON, inv.
c. Stiuveni, j. Dorohoi. — Sem. C.
Buc. Cl. VIII, prin P. GĂRBOVI-*

* *Isápea de a-casă nu iese 'n pázare.*¹⁾

C. IONESCU, *prof. com. Nevésta, Macedonia.*

* *Isápea (lugăriazmólu) de-a-casă, nu iese 'n pázare.*²⁾

J. COYAN, *prof. c. Ianina, Epir.*

Vedî *Răfuclă.*

Adică într'un fel socotim și într'alt fel să întâmplă (GOLESCU).

12902 * △ **Face socóta fără birtaş.**

IUL. GROFȘOREANU, *înv. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

* △ *Socótă fără birtaş.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Face socotélă fără birtaş.

Tribun. Pop Transilv. I, No. 179.

Când cine-va face planuri fără a întreba, mai întâiu, pre cei pricepuți sau interesați în aceeași afacere.

Compter sans son hôte.

Prov. Franc.

*Fa il conto senza l'oste.*³⁾

Prov. Ital.

*Hacer ta cuenta sin la huésped.*⁴⁾

Prov. Span.

¹⁾ Socótela de a-casă nu iese în piață.

²⁾ Socotela de a-casă nu iese în piață.

³⁾ Face socotela fără birtaş.

⁴⁾ Face socotela fără birtaş.

Man soll die Rechnung nicht ohne den Wirth machen.¹⁾

Prov. Germ.

12903 Carle face raciuna far de ostaru, el face do vote.²⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 9.

Acelaş înţeles ca la No. 12902.

Qui compte sans son hôte compte deux fois.

Prov. Franc.

Chi fa 'l conto senza l'oste, il fa due volte.³⁾

Prov. Ital.

He that reckons without his host, must reckon again.⁴⁾

Prov. Engl.

12904 Nu'î bur face contu far de ostaru.⁵⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 13.

Acelaş înţeles ca la No. 12903.

12905 Mai bire ce face raciunu mance nego pocle.⁶⁾

D-r FR. MIKLOSICH, *Rum. Unter.*, I, p. 12.

Să ne socotim bine înainte de a începe o trebă, căci pe urmă e pré târziū.

¹⁾ Nu trebuie să'ți faci socotéla fără birtaş.

²⁾ Care face socotéla fără birtaş, o face de două orî.

³⁾ Cine face socotéla fără birtaş, o face de două orî.

⁴⁾ Cine să socotesce fără birtaş, trebuie să socotescă încă odată.

⁵⁾ Nu'î bine să faci socotéla fără birtas

12906 * \triangle A se greși în socotele.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna*. — C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluiu*.

A fi înșelat în așteptările sale.

12907 * S'a mântuit (isprăvit) socotéla.

I. CREANGĂ, *Pov. p. 273*.

Scurtă vorbă, e ultimul meu cuvînt.

«Iară de'î avé noroc, și-a veni calul téeu măi întâlu, și mă-o aduce cele poroncite, să scii că merg cu tine ori unde mé'î duce; s'a mântuit socotéla.» — I. CREANGĂ.

SOROC

12908 Cere să 'i dai la soroc,
Par'că te pune pe foc.

A. PANN, II, p. 85. — HINȚESCU, p. 178.

Când se cere, cu mare stăruință, plata unei datorii.

SPATĂ

Veđi *Pânză*.

A SPÎNZURĂ

Veđi a *Tără*.

SPÎNZURAT

Veđi *Funie*.

12909 * \triangle Ii bun de spînzurat de o cracă uscată,
că'î păcat să strici una verde pentru el.

GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu*.

12910 * Cine móre spînzurat nu móre innecat.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Pogana,*
j. Tutova.

Odată móre omul.

12911 Spindzurați bărbatlu ameû, că aña-n
vîni andrală.¹⁾

D-r WEIGAND, *Zweil. Jahres.,*
p. 150.

Așa a đis o femeie condamnată la spînzurătore.

12912 * Spînzurat.

Veđi *Șrengar.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11999.

SPOITOR

Veđi *Croitor.*

STAFETĂ

12913 * Ștafetă.

Veđi *Poștă*

Pentru omul clevetitor care duce vorba de la unul la altul.

STAMPĂ

12914 * A dà în stampă.

S. I. GROSSMANN, *Dicț. p. 137.*
— FR. DAMÉ, IV, p. 99.

A dà pe stampă.

A. DE CIHAC, II, p. 701.

1° A dà în vileag, a face cunoscut, a dà de gol, a face de ris.

2° A bate.

«Poroncit'aũ de aũ adus și cărți pe 'nțeles din țera Românescă, căci în Moldova nu se află Evangheliã, Apostoli și Leturgiã, dând poroncã Mitropolitului acele cărți sã le cetescã pe 'nțeles pe la bisericã; mai poroncind Domnul Mitropolitului și Episcopilor sã facã tipografi fies-ce care la Eparhiea lui, ca sã se tipãrescã cărți pe 'nțeles. Și așa s'aũ apucat de aũ făcut *stampã*, și de atuncea și până acum lucrãzã acea pomenire în pãmîntul Moldovei, care la acẽsta aũ lãsat mare pomenire în țerile acestea.» — ENACHE KOGĂLNICEANU, IV, p. 203.

«Care acele cărți și blestemuri aũ pus Domnul de le-aũ pus în *stampã*, numind întâiũ hotãrirea ce aũ făcut Mãria Sa cu tot sfatul boierilor țerei, cu iscãlitorile tutulor și a Mãriei Sale.» — ENACHE KOGĂLNICEANU, III, p. 230.

* Δ
12915 A dà în stambã.

A. PANN, II, p. 96. — DOBRE MARINESCU, *inv. c. Pãrcu-Roșu, j. Argeș.*

* Δ
A dà prin stambã.

G. P. SALVIÛ, *inv. c. Smulți, j. Covurluiũ.*

Acelaș înțeles ca la No. 12914. Țicerea însă este greșitã sub acẽstã formã.

Cã era vestitã și în stambã datã.
De vèduvã grasã, putredã bogatã.

A. PANN, II, p. 96.

Cuvintul *stambã* pe lângã înțelesurile sale mai obișnuite, are și înțelesul de: fațã, colóre. Veđi povestea de la No. 2402.

STARE

Veđi *Domnișóre, Insurare.*

12916 Dupã mórte starea omului se vede, ca apa, dupã ce scade, atunci se vede ce pesce este.

Acelaș înțeles ca la No. 12351.

STEJER

12917 * Δ Se va adună funia la stejer.

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari,*
j. *Mehedinți.*

Veđi *Par, Țeft*

Acelaș înțeles ca la No. 12442.

ȘTILPAN

12918 Δ Care scapă de știlpan
Nu scapă de buzdugan.

Poes. Pop.

Pentru cei cari vor căpeta ne-aperat, într'un mod ore-care, pedepsa ce li se cuvine.

ȘTIRBINĂ

Veđi *Rolă.*

ȘTRÉNG

12919 * A'i (și) pune (singur) ștréngu la gât.

A'l prinde, a'l dà gata; a'l băgă într'o afacere displăcută.

ȘTRENGAR

12920 * Ștrengar.

Veđi *Haimana.*

Acelaș înțeles ca la No. 12912

A STRICĂ

- 12921 El chiar singur a stricat
Și iar el s'a mâniat.

A. PANN, III, p. 12. — HINȚESCU,
p. 181.

Pentru omul iute și mânios.

- *
12922 De nu pôte strică altuia își strică lui.

HINȚESCU, p. 181.

Pentru omul rău.

STRICĂTORE

- *
12923 Stricătore aspartă.¹⁾

G. ZUCA, *stud. c. Turia, Epir.*

Om fără inimă.

A STRÎNGE

Vezi *Tinerețe*.

- * △
12924 Cine strînge nu mănâncă.

A. PANN, *Edit.*, 1889, p. 63;
III, p. 98; *Archiv*, p. 11. — HINȚESCU,
p. 181. — P. IȘPIRESCU,
Rev. Ist., II, p. 155. — M. RĂDU-
LESCU, *Scol. Inst. c. Slatina j. Olt.*

- * △
*Așa (și mai) cântă (dîce) o păsărică
Cine strînge nu mănâncă.*

V. SALA, *dasc. c. Buntesci comit.
Bihor, Transilvania — Sem. C. Buc.
Cl. VII, prin P. GÂRBOVICÉNU,
prof.*

Pentru cel sgârcit.

- * △
12925 Strîngeți voi
C'om mîncă noi.

S. FL. MARIAN, *Ornit.*, II, p.
149. — AVR. CORCEA, *paroh, com.
Coșteiu. Banat.*

* △

*Mie 'mă cântă o păserică:
Cine strînge nu mănîncă.
Mie 'mă cântă un pițigoiu:
Strîngeți voi să mîncăm noi.*

G. I. TOMESCU, *inv. c. Broscari,*
j. Mehedinți.

* △

*Așa dice un păseroiu!
Strîngeți voi,
Om mîncă noi.*

V. SALA, *dasc. c. Ferice, comit.*
Bihor, Ungaria.

Pentru cei cari adună avere pentru ca alții să o risipescă.

LEGENDĂ

Au fost odată o Vrabie și un Vrăbioiu, carii strîngeu cu cea mai mare sîrguință spice ca să aibă peste iernă ce mîncă. Și Vrabia fiind foarte sgărcită, ori de câte ori află și adună câte un spic se suia pe o rămurică a unei sălcii din apropiere și ciripind dicea:

*Cine strînge
Să mîncînce!*

Un pițigoiu însă, care avea cuib în nisce călți, dintr'un stîubeiu a unei femei lenișe, vedînd pre Vrabie laudându-se, că numai acele să mîncînce, care strînge, începî a i cânta și el în protivă și-a dice:

*Strîngeți voi
C'om mîncă noi!*

Și cum dice, așa se și întîmplă!.. Pițigoiu, însemnându'si bine locul, unde au ascuns Vrabia și Vrăbioiul spicele adunate, când sosi ierna se duse și le mîncă mai pre toate! — S. FL. MARIAN.

12926

△
Cine strînge să mîncînce.

S. FL. MARIAN, *Ornit.*, II, p. 148.

Dice omul ne-darnic.

12927

* △

Cine nu astringe la tinerețe, nu va avé
ce mîncă la bătrînețe.

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Acelaş înţeles ca la No. 6121.

Carele în tinereţe nu le ai adunat, cum în bătrâneţe le ceri?

Eccles. XXV, 5.

*On doit quérir en jeunesse
Dont on vivre en la vieillesse.*

Prov. Franc.

Chi resparnia da giovanu, si lu trova da vecchiu.¹⁾

Prov. Corsic.

Guarda, mozo, y hallarás viejo.²⁾

Prov. Span.

Spar' in der Zeit, so hast du in der Noth.³⁾

Prov. Germ.

Of saving comes having.⁴⁾

Prov. Engl.

12928 *[△] Ce-a strîns într'o vară, a cheltuit într'o sară.

GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovăţ, j. Vasluju.*

Vezi *Vară.*

Acelaş înţeles ca la No. 11485.

12929 *[△] Cu acu le strînge şi cu lopata le risipesce.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Arată cât de greu se adună banul şi cât de uşor se cheltuesce.

¹⁾ Cine strînge când e tînăr, şi 'l găsesce când e bătrîn.

²⁾ Păstrează (adună), tinere, vei găsi bătrîn.

³⁾ Economisesc la vreme, ca să ai la nevoie.

⁴⁾ Ni

12930 Ceta ce nu strînge pierde și acea ce are.

DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 228.

Ne învață să fim prevădători.

12931 * A strînge unde n'a risipit.

G. I. MUNTEANU, p. 122.

Vedî a *Seceră*.

Acelaș înțeles ca la No. 11017.

*Quæ non posuisti ne tollas.*¹⁾

Prov. Lat.

12932 Strînge mișină.

A. PANN, *Edit.* 1889. p. 58.

Strînge mișină de cu vreme.

A. PANN, III, p. 72. — HINȚESCU, p. 109.

Ne învață să fim prevădători și economi.

STRUNGĂ

12933 * △ Ușor e a afundă strunga mică.

V. SALA, *dasc. c. Negru, comit. Bihor, Ungaria.*

Omul cu puține datorii le pôte ușor plăți.

SUCALĂ

12934 * △ Cum fî sucala.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 113.

Vedî *Titirez*.

Adică ușor și repede.

¹ Nu ridica cele pre care nu le ai pus.

A SUCĂLI

12935 * △ A sucăli pre cine-va.

D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci. j. Tutova.* — G. POBORAN, *inst. c. Slătina, j. Olt.* — FR. DAMÉ, VI, p. 123.

A'l supără rău, a chinui pre cine-va.

ȘUGUBINĂ

12936 A dà de șugubină.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* I, p. 227.
— GR. JIPESCU, *Opinc.*, p. 48. —
L. ȘĂINEANU, *Semas.*, p. 425.

Vedî *Pocinog.*

Acelaș înțeles ca la No. 12552.

Șugubină, arhaic *deșugubină*, din paleoslavicele *deșugubină* «homicidum, perditio animæ» însemnă, în vechea jurisprudență românească, omor sau relațiune ne-legiuită între bărbat și femeie, ambele privite de dreptul canonic ca o pierdere de suflet, apoi amendă pentru răscumpărarea crimei, care se dà *deșugubinarilor* sau *șugubinarilor*. Vedî și la cuvîntul *Ciobotă*, No. 6896.

A se vedé, pentru mai multe amănunte L. Șăineanu, *Semasiologie*, p. 424—426.

SUL

12937 Cu un șul subțire.

BARONZI, p. 48.

Vedî *Cuvint.*

Intr'un mod fin, luând lucrul mai de departe.

De obicei se ȳice sub o formă deosebită ca în următorul exemplu:

«Il lua cu vorba pe departe și, *cu un cusur subțire*, îl făcea să pricepă că are să fie fericit.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 289.

ȘURUB

Vedî *Surub.*

12938 * Δ Șurub.

D-na Z. JUVARA, c. Fedescă, j. Tutova.

Veți *Sfredel*.

Ne astîmpărat, care nu stă locului.

«Ii umblă capul șurub.»

12939 * A întorce șurubu.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 84, 277, 837. — L. ȘAINEANU, *Dicț.* p. 788.

A întorce șuruburi.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 257.

A o întorce la șurub.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 95.

A umblă cu viclenii, cu înșelătorii, cu minciunii.

«*Mi-o întors șurubu ...* ba încă bine. N'am ce țice.» — V. ALEXANDRI, *Hartă-Bezeșul*, p. 277.

«De la o vreme, vădînd bîetul popă că s'a pus în cîrd cu nebunii, începe s'o întorcă la șurub: mă așteptă nisce fi de duhovnicie, dragii mei, și trebuie să mă duc mort-copt, căci acesta ne'î plugul.» — *Amint.* p. 95.

SURUGIU

Veți *Cal*.

ȘURUP

Veți *Șurub*.

12940 * A strînge (întorce, suci) șurupul cui-va.

T. SPERANȚIA, I, p. 140.

Veți *Șurub*.

12941 * A umblă cu șurupuri.

Adică cu înșelătorii.

SUTĂ

Vezi *Mie.*

12942 * △ Sutele
Mărită slutele.

BARONZI, p. 53. — HINȚESCU, p. 182. — GAVR. ONIȘOR, c. *Dobrovăț*, j. *Vasluțu*.

* △
Suta
Mărită slută.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 65.
— IUL. GROFȘOREANU, *dasc. c. Galșa, comit. Arad, Ungaria.*

Sutuli
Mărită hutili ¹⁾.

PER. PAPAĞAĞI, *Zweit. Jahres.*, p. 175.

△
Săracele sutele
Cum mărită mutele!
Săracele decile
Cum mărită secile!

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 17.

△
Decile
Mărită secile;
Sutele
Mărită mutele;
Miile
Mărită urgiile.

S. FL. MARIAN, *Nunta*, p. 143.

Vezi *Mie.*

¹⁾ Sutele mărită nebunele.

Adică că cu zestre mare lesne se mărită fie și slută (GOLESCU).

A TĂBĂCÎ

12943 * A tăbăci.

L. ȘĂINEANU, *Dicț.* p. 790.

Adică a snopi în bătăi.

TABACIU

Vezi *Beșină*.

12944 La tabaci cine slujesce
Pielea (pelea) i se tăbăcesce.

A. PANN, II, p. 52. — HINȚESCU,
p. 182.

Adică cine are stăpân rău.

A TĂIĂ

12945 * △ Poți tăia lemne pe capul lui.

I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, XI, p.
180; *Pov.* p. 214. — P. ISPIRESCU,
Leg. I, p. 228. — M. LUPESCU,
înv. c. Brosceni, j. Suciava.

△
Poți să tai lemne la capul lui.

S. MIHĂILESCU, *Șezăt.*, II, p. 72.

* △
Să tai lemne pe el.

T. RĂLAȘEL, *preot, c. Ștefănesci*,
j. Vâlcea. — G. POBORAN, *inst. j.*
Olt.

1° Adică, dorme dus, dorme greu, cu alte cuvinte arată un somn adînc.

2° A'și rîde de cine-va cum vreî. Înțeles foarte rar. —
j. Olt.

12946 Taie și spînzură.

GR. JIPESCU, *Răur. Oraș.*, p. 284. — *Epoca* II, No. 170.

El e stăpânul, de dînsul atîrnă totul, face ce voesce.

12947 Taie-paie.

BARONZI, p. 96.

Om care nu face nici o trébă, saū nimic mai de sémă.

ȚANC

Veđi *Cap. XI, c. Țanc.*

12948 *△ La țanc.

L. ȘĂINEANU, *Dicț.* p. 795. —
GAVR. ONIȘOR, *c. Zorleni, j. Tutova.*

Veđi *Țintă.*

1⁰ Tocmai la țintă, la punctul ce trebuia atins.

«A lovit'o la țanc.»

2⁰ Tocmai cînd trebuia, la momentul favorabil.

«A venit tocmai la țanc.»

Țenchiul saū hotarul turcesc. — NIC. COSTIN, I, p. 409.

TĂRĂBUȚĂ

Veđi *Car.*

TĂRĂGUȚĂ

Veđi *Car.*

TARGĂ

Veđi *Vetrelă.*

12949 *△ Trage targa pe uscat.

D-na ZOE MIHĂILESCU, *inv. c.*
Broșteni, j. Prahova. — G. POBA-

* \triangle
Truge targa la uscat.

NIC. MATEESCU, *inv. c. Movilița,*
jud. Putna.

Tărăgăesce ca targa pe uscat.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p.*
179.

Vedî *Vetrelă.*

A munci din greū, a duce traū rēū, a se luptă cu să-
 răcia.

TĂȘCUȚĂ

12950 * A avé pe cine-va în tășcuță.

M. CANIAN, *public. j. Ilfov.*

Vedî *Buzunar.*

Acelaș înțeles ca la No. 6639.

ȚEFT

12951 * A fi la țeft (cief, ciefert).

LAURIAN & MAXIM, I, p. 667.
 —FR. DAMÉ, IV, p. 150.

Adică acolo de unde depinde totul.

12952 * A eși (scôte) la țeft.

Vedî *Mațian.*

A dà o scire în vileag.

12953 La țeft.

L. ȘĂINEANU, *Dicț. p. 800.*

Vedî *Țanc.*

La momentul hotărîtor.

TEIU

Veđi *Cuțu, a Fucă, Cap. II, c. Teiu, Vorbă.*

12954 * Δ Să 'i legi cu teiu, să 'i țipi 'n gârlă.

V. SALA, c. *Poțana, comit. Bihor, Ungaria.*

Să 'i legi într'un teiu și să 'i dai pe gârlă.

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 169.* — HINȚESCU, p. 88 & 165.

Veđi *Curmeiu.*

Acelaș înțeles ca la No. 11714.

12955 Din tee curmee.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 89.*

Să ȃdice când cu trențe vrem să cârpim ôre-ce (GOLESCU).

12956 * A face din teie curmeie.

FR. DAMÉ, *IV, p. 150.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

* Δ *Légă și el din teiă curmeiă.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 180.* — HINȚESCU, p. 83.

Veđi *No. 6406.*

1° A se sili din nimic să facă ceva.

2° A trài din greũ, de ađi până mâne.

3° Vorbe, pretexte, argumente slabe.

12957 Légă teie de curmeie.

S. FL. MARIAN, *Nunta, p. 131.*
— D-na EL. SEVASTOS, p. 245.

* Δ *Légă teiu de curmeiu.*

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomita.*

Aceleași înțelesuri ca la No. 11956.

«In uscat înghițind, cuvinte căptușite îngăimă și *tee de curmee* legă.»
— D. CANTEMIR, *Ist. Ierogl.*

«Copila nu pré voesce să se mărite, mai pe scurt *legă teie de curmeie* până ce se ved eșiti și scăpați din casă.» — S. FL. MARIAN.

12958 Teiu de curmeiu.

N. GANE, *Conv. Liter.* p. 57.

Adică pricină și mai mult próstă.

«Iși găsi *teiu de curmeiu* pentru a lipsi de a-casă.»

12959 A înnodă din teiu curmeiu.

LAURIAN & MAXIM, I, p. 935.

A nădi din teiu curmeiu.

BARONZI, p. 46.

A face saũ trăi cu ce póte, și cum póte, cine-va, dar cu mare grăutate.

12960 A încropi din teiu curmeiu.

LAURIAN & MAXIM, *Glosar*, p. 187.

A stringe cu țiriita, fărămitură cu fărămitură.

12961 * A legă douë în teiu.

P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 175, 205 & 266. — B. P. HĂȘDĚU, *Etym. Magn.* p. 2628. — FR. DAMÉ, I, p. 268.

Veđi *Cap. X. c. Două.*

A se adaogă la No. 1189.

«Lucrà, bietul om, de dà pe brânci, ãi și nópte, orı-ce și pe unde găseă, și *douë în teiu* nu puteă legă și el.» — P. ISPIRESCU, *Leg.* p. 266.

12962 * Δ Lucru cu șrof, legat cu teiu și uns cu mură.

AVR. CORCEA, *naroh c. Costeii*

Să ȳice despre obiecte slab și rău construite, cari   la cea m i mic  întrebuințare se desfac, etc.

12963 * \triangle Urnbl   nn dind tee putrede.

P. GĂRBOVICIANU, *prof. c. P cioru, j. Muscel.*

Pentru vieț  pr st , o duce gre .

TEJGHEA

12964 La tejghea, pentru ca să nu mai stă.

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 39.*

Să ȳice pentru cele f rte desfr nate și ne-s țiose (GOLESCU).

TELEGĂ

Veđi *Car, N g .*

TELEGUȚĂ

Veđi *Car, Căruță.*

TELELEICĂ

12965 * Teleleic .

L. ȘĂINEANU, *Dicț. p. 801.* —
G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Ott.*

1° Femei care birfese de toți.

2° Femei rea ca purtare.

TEMNIȚĂ

Veđi *Grec.*

12966 Vai d  cel ce să deștept  c nd temniță  l  ștept .

Adică dē cel ce nu sē căiesce până ȅl băgă în temniță (GOLESCU).

12967 Vai dē cel ce arată minte când la temniță ȅl trimite!

LORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 18.

Adică dē cel ce nu sē pocăiesce până n'ajunge la temniță (GOLESCU).

ȚEPĂ

12968 De socoți că îl pune în țepă.

P. ISPIRESCU, *Lcg.* p. 373.

Așa de tare țipă.

ȚĚRUȘ

12969 Ș'a strîns funia de țeruș.

V. ALEXANDRI & L. ROSETTI,
Mss.

Veđi *Par.*

A îmbĚtrânit, își așteptă mórtea.

ȚESALĂ

Veđi *Insurare.*

TEȘCHEREA

12970 * A'și luă (a'î dă) teșcheréua.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina,*
j. Olt.

Veđi *Pașaport, RĚvaș.*

A pleca; a da drum cui-va să plece; a 'l goni de unde-va.

A ȚESE

12971 Unii țeș la pânză și alții o pörtă.

Veđi *Boă, Orz.*

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

Adică unii muncesc și alții se bucură de munca acelora (GOLESCU).

12972 * Δ Când s'ar țeșe pânza 'n drum fără ițe fără drug.

Veđi *Ploș.*

P. GĂRBOVICIANU, *prof. c. Păciolu, j. Muscel.*

Adică nici odată.

TEȘETURĂ

Veđi *Stofă.*

TESLĂ

Veđi *Cap. VI, c. Fus.*

12973 * Cacea cu nocupa tu grendă.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevésta Macedonia.*

Despre ómenii proști carii se tem de lucruri ce nu se pot întimplă.

TIGHEL

12974 * A trage cui-va un tighel.

L. ȘĂINEANU, *Dict.* p. 810 — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Adică a 'l dojeni.

TINICHEA

12975 * A fi tinichea.

Adică sărac lipit pământului.

TÎNJALĂ

Veđi *Cur, Ham.*12976 * Δ A se lăsà pe tînjală.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 814.
— I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 109. —
GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț,*
j. Vasluiu. — E. I. PATRICIU, *înv.*
c. Smulți, j. Covurhutu. — G. PO-
BORAN, *înst. j. Olt.*

A nu se grăbi, a se lăsà môle; a stà cu mânele în
sîn, a nu lucrà, a fi leneș.

«Cată de nu te lăsà pe tînjală; pune mâna pe atestat mai repede
și vin 'a-casă, căci lăna lui Grigoraș Roșu, de la noi, așteptă cu ne-
răbdare să 'î fie preutésă.» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 109.

12977 * Δ Când va înverđi tînjala.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu,*
j. Tutova.

Veđi *Plop.*

Adică nici odată.

TIPAR

12978 * Eșiți toți dintr'un tipar.

*După un tipar.*Veđi *Calup.*

Acelaș înțeleș ca la No. 11349.

TÎRG

Veđi *Barbat, a se Bute,*
Cal, Cremene, Măgar, Móră,
Nas, Precupeț, Urechțe, Urs,
Vârnav, Vinđător, Cap. XI,
c. Vorbă, Vulpe.

12979 * Δ Tîrgul de diminetă
Să'l stringi în brațe.

Căci aduce norocul țilei care se începe.

12980 Tîrgul d'întăiū să nu'l lași.

I. G. VALENTINEANU, p. 47.

Acelaș înțeles ca la No. 12979.

12981 * △ Tîrgul mînie n'are.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 70. —
D-na Z. JUVARA, c. *Fedesci, j. Tulova*. — G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița j. Dîmbovița*.

Veți a se *Točni, Tocnîță*.

Ne învață ca, când tocmim ore-ce, nu trebuie să ne mâniem (GOLESCU).

12982 Tîrgul se face cu bani și nunta cu lăutari.

A. PANN, II, p. 69 — HINȚESCU, p. 185.

Veți *Nuntă*.

Arată puterea banului. Veți No. 10491.

12983 Danțul cu cimpoiu se trage
Și tîrgul cu bani se face.

A. PANN, *Nastr.-Hogea*, p. 46.

Acelaș înțeles ca la No. 12982.

12984 Cine la tîrg după tîrg vine, se 'ntorce cu marfa înapoi.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 80.

Să ție pentru cei ce nu îngrijesc la vreme (GOLESCU).

12985 * △ Căți merg la tîrg toți nu cumpără.

A. PANN, II, p. 73. — HINȚESCU, p. 103. — H. D. ENESCU, *inv. c. Zamostea, j. Dorohoi*.

Arată că nu toți dobândesc sau se folosesc de ore-ce.

12986 **La târg nu se vinde peșcele rămas în apă.**

JORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 39.

Vezi *Urs*.

Adică ceea ce n'ai în mână (GOLESCU).

12987 **Ce a (o) dă târgul și norocul.**

S. FL. MARIAN, *Tradiț.* p. 158 & 194. — V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 714. — Șezătorea, II, p. 102 — G. MADAN, c. *Trușeni, țin. Chișineu, Basarabia*. — GAVR. ONIȘOR, c. *Dobrovăț, j. Vasluu*.

Cum a dă târgul și norocul.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 197.

* △

Cum a fi târgul și norocul.

V. A. FORESCU, c. *Folticeni, j. Suciava*.

* △

*Ce a dă târgul și norocul
Și lelea cu țarmarocul.*

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, j. Covurluiu*.

Cum e târgul și norocul.

I. G. VALENTINEANU, p. 20.

Fie ce o fi să mergem înainte, cum va dă Dumnezeu, în voia sorței.

12988 * △ **A rupe inima târgului.**

A. PANN, II, p. 72. — HINTESCU, p. 79. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 233. — E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulț, j. Covurluiu*. — G. POBORAN, *inst. j. Olt*. — AL. PO-

1° A alege, a târgui ce e mai bun.

2° Se dice în deridere de unul care s'a dus la târg, lăudându-se că va cumpără multe, și se întorce cu puțin, sau nimic, sau ce-va prost; a ales până a cules. Acest din urmă înțeles este cel mai obicnuit.

*
12989 A rupe târgul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 774.

A se învoi.

«S'a înamorat de domnișóra, și m'a rugat ca să intru în vorbă cu d-ta; să rupem târgul cum se dice.» — *Agachi Flutur*, p. 774.

12990 Am vădut în târg de vîndare.

A. PANN, III, p. 109.

Când cine-va nu are un lucru, sau e pré sărac ca să și'l cumpere.

12991 N'o să o scoți în târg de vîndare.

A. PANN, II, p. 151. — HINȚESCU, p. 185.

Pentru nevastă, care trebuie să aibă calitățile ce se cer de o femeie cu care trebuie să ție casă cine-va.

*
12992 A se ajunge cu târgul.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 359.
— B. P. HĂȘDĂU, *Etym. Magn.*, p. 618.

A se învoi la preț.

«Vreți să sciți ce caută Marghiolița și Nicu în dulap?.. Ei caută să găsească cele două sălașe de țiganî pentru care d-vastră, ca nisce părinți bunî, nu v'ați putut ajunge cu târgul... Ați înțeles acuma.» — *Petra din casă*, p. 359.

* Δ
12993 A ajunge (veni) la spartul târgului.

A. PANN, II, p. 68. — HINȚESCU, p. 2. — P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, I, p. 226. — G. I. MÂNTEANU, p. 72. — T. CODRESCU, *Uricar*, XXI, p. 3. — FR. DAMÉ, IV, p. 89 & 164. — I. IONESCU, III, p. 224. — GAV. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.* — G. POBORAN, *inst.*

In spartul târgului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 16.

Tocma 'n spartul târgului.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69.

Veđi *Iarmaroc.*

Adică după ce trece vremea cea cuviincioasă (GOLESCU) p. 16.

Să țiece pentru cei ce vin în urma vremii (GOLESCU), p. 69.

«*La spartul târgului își deteră în petic ca țiganul care s'a înecat în marginea gârlei.*» — *Uricar.*

12994 * △ A face târgul altuia.

AL. POPESCU, *înv. c. Cernica, j. Ilfov.* — G. POBORAN, *înst. j. Olt.*

A se amestecă unde nu trebuie.

12995 * △ Nu intră în târgul altuia.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* △ *Nu trebuie a intră în târgul altuia.*

C. TEODORESCU, *înv. c. Cursesci, j. Vasluiu.*

Nu te amestecă unde nu te privesce.

12996 * △ Tîrgu'i dă de cap.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluțu.*

Veđi *Vîndător.*

Adică ăl birue.

12997 * △ A fi târgul în jumătate.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Avramesci, j. Tutova.*

A fi aprone întelosi

*Cel băgat fără tocmelă
Ese fără socotelă ;
Dar și drept cine slujesce (servește)
Dumnezeu îl norocosce.*

A. PANN, II, p. 57. — HINȚESCU, p. 16.

Pentru slugă și stăpân.

13003 * Δ **Tocmela n'are supărare.**

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Vezi *Tocmală.*

Acelaș înțeles ca la No. 13000.

13004 * Δ **Bun la tocmelă
Rău la socotelă.**

P. GĂRBOVICEANU, *prof. c. Șerbănesci, j. Argeș.*

Pentru cel rău de plată.

13005 * Δ **Tocmela în țirg și ursul în crâng.**

Sem. Centr. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.

Vezi *a se Tocmă, Urs.*

Acelaș înțeles ca la No. 2584.

13006 **Tocmela dușmănescă
Și plata omenescă.**

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 114.*

Vezi *Țirg, a se Tocmă.*

Adică la tocmelă să ne sfădim, iar la plată să răspundem peșin (GOLESCU).

13007 **Tocmelă țigănescă
Dar (dară) plată omenescă.**

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 165.* — HINȚESCU, p. 188. — *Al-*

*
*Maî bine tocmélă țigănescă și plată negus-
 toréscă.*

ILIE TRIFU, c. *Bucuresci*, j. *Ilfov*.

Veđi *Obor*.

Acelaș înțeles ca la No. 13006. Veđi origina đicerii
 la No. 13012.

13008 Cască ochii la tocmélă,
 Iar nu după ce te înșelă.

A. PANN, *Nastrat.*, p. 9.

Acelaș înțeles ca la No. 11710, unde se găsesce și o
 snóvă privitoare la acéstă đicere.

13009 Tocméla face tîrgul (negustorul).

S. I. GROSSMANN, *Dict.*, p. 164.

Veđi *Cărăuș*.

Acelaș înțeles ca la No. 11404.

13010 *
 De tocmélă.

Sezătore, I, p. 258.

Veđi *Lege*.

Acelaș înțeles ca la No. 12188.

«L'a bătut de tocmélă».

A SE TOCMÎ

13011 Tocmesci pielea ursului și ursul în pădure.

Sem. Centr. Buc. Cl. VIII, prin
 P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Veđi *Tocmélă, Urs*.

Acelaș înțeles ca la No. 13005.

13012 *[△] Te tocmesce dușmănesce
Și plătesce omenesce.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 133;
II, p. 86; *Fab.* I, p. 71. — HIN.
ȚESCU, p. 188. — V. SALA, *dasc.*
c. *Colesci, comit. Bihor, Ungaria.*
— *Sem. Centr. Buc. Cl. VII, prin*
P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Veți *Tocmela*.

Același înțeles ca la No. 13006.

MORTUL TOCMIT

Un țigan lăeș, de cort,
Având să 'ngrôpe un mort,
Cu colivă de păsat,
Chemă pe popa din sat
Să 'l cânte ca p'un creștin
Să 'i facă tôte deplin.
Popa dacă a venit
Nimic nu a zăbovit,
Și a pus numai decât
Patrahirul după gât.
Țiganul ce s'e rudea
Ne sciind câți bani să 'i dé,
La popă cum s'a uitat:
«Stăi, părinte, a strigat.
«Nu te grăbi pe tocmit.
«De vreî să 'i plătesc cinstit.»
Popa dișe: «Peste tot
«Ai să dai numai un zlot.
«Ba, a diș, să 'mî ieî un ort,
«Că este un țigan mort,
«Și nu făcea cât imî cerî
«Nici când eră el viu ierî.»

* * *

Iată pildă sănătôsă,
Măcar că e moșicescă.
Căci tocmela este sfântă
După cum proverbul cântă.
Te tocmesce dușmănesce
Și plătesce omenesce.

A. PANN, *Fab.* I, p. 71.

13013 *[△] Plecai să mă tocmesc, dare-ar Dumneșeu
să nu gălesc.

I. ANTONESCU, *elev. Sc. Norm.*
Bérl. c. Plăinesci, j. Rîmnicu-Sărat.

Veți *Slugă*.

TOLBĂ

13014 A fi cu tolba în spinare.

FR. DAMĂ, IV, p. 170.

Adică cocoșat.

TOPOR

Veđi *Chică*, *Cap X*,
c. *Codă*, *Copac*, *Dragoste*,
Muțere, *Porc*, *Stejar*.

13015 Topor timp la lemnar, fără spor.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 69.

Adică lucru ce nu e după cum se cade nu 'ți aduce
nici un folos (GOLESCU).

13016 *△ Pădurea de cода toporului piere.

V. A. FORESCU, c. *Folțiceni*, *j.*
Suciava.

*
*Pădurea de tupařișce se-aspară.*¹⁾

I. COYAN, *prof. c. Ianina*, *Epir*.

*
*Pădurea di toporișce s'aspare, nu di topor.*²⁾

ILIE GHICU, *prof. c. Samarina*,
Epir.

Veđi *Pădure*.

¹⁾ Acelaș înțeles ca la No. 942, la care se vor adaoga
aceste variante.

²⁾ Să te feresci de ai tei mai mult de cât de omul
străin.

13017 *△ Toporul rău nime nu 'l fură.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Crângu*,
j. Tutova.

Veđi *Secure*.

¹⁾ Pădurea de toporișce (cода toporului) se sperie.

Acelaș înțeles ca la No. 12859.

13018 **Hor! hor! hor!**
Pentru o coddă de topor.

A. PANN, III, p. 122. — HUN-
 ȚESCU, p. 75.

* Δ
Hor! Hor! Hor!
Pentru un topor.

V. SALA, *dasc. c. Dudureasa,*
comit. Bihor, Ungaria.

* Δ
Zor! Zor!
Pentru un topor.

V. SALA, *dasc. c. Vașcoii, comit.*
Bihor, Ungaria.

Veđi *Ciorobor, Sfadă.*

1⁰ A se certă pentru un lucru de nimic.
 2⁰ Saű fără nici o noimă.

Beaucoup de bruit pour rien.

Prov. Franc.

Much ado about nothing.¹⁾

Prov. Engl.

13019 * Δ
Din topor, toporișcă.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p.
 161.

* Δ
Din topor, toporișce.

A. COJOCARU, *elev. Sc. Norm.*
Bêrl. c. Țifesci, j. Putna.

Din topor, toporișce.

Abeced. Ilustr. p. 26.

* △

*Din topor, toporiște.*A. GOROVEI, c. *Fălticeni, j. Suciava.*Veđi *Secure.*1° Din om ne-om; arată o scădere.2° A se mulțumi și cu puțin, mai ales dacă nu poți face alminterea.E de notat că cuvîntul *toporișcă* are în Transilvania și înțelesul de topor mic.

* △

13020 *Din topor, macar toporișce.*TEODORESCU-CHIRILEANU, *inv*
c. *Broscești, j. Suciava.*Veđi *Secure.*

Acelaș înțeles ca la No. 13019 § 2.

* △

13021 *A fi topor de óse.*A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 148,
155 & 166; III, p. 120 & 125. —
HINȚESCU, p. 188. — G. I. MUN-
TEANU, p. 72. — I. IONESCU, III,
p. 191. — FR. DAMÉ, IV, p. 171.
— E. I. PATRICIŪ, *inv. c. Smulți,*
*j. Covurluiu.*Aũ căđut tóte greutățile în spinarea, pe capul cuiva.
Om dedat cu tóte greutățile.

— Mai ai a-casă vre-un ajutor?

— Numai eũ *sunt topor de óse.*A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 148.

* △

13022 *A'ĩ face un topor.*DIM. ȚICHINDEAL, *Fab.* p. 27
& 65. — G. POBORAN, *inst. j. Olh.*
— BARONZI, p. 44.

A'ĩ jucà festa.

«Atuncea epurile se deșteptă și întinse fuga, așisderea și cerbul scapă, atuncea leul s'aũ întors unde'ĩ aũ fost lăsat epurile, dar răũ norocul, că epurile 'i-aũ făcut un topor, că aũ aflat numai locul unde zăcuse, atuncea leul începënd a'și linge buzele clăteã cu capul țicënd:

13023 * Δ A fi ca toporul fără c \acute{o} dă.

ALEX. BĂRSAN, *stud. c. Corbi, comit. Făgăraș, Transilvania.*

Vezi *Muțere.*

1° Adică fără ajutor de la nimeni.

2° Acelaș înțeles ca la No. 4021.

13024 * Δ A stă cu toporul (barda) la brîu.

G. POBORAN, *inst. jud. Olt. — Maior P. BUDIȘTEANU, c. Bucuresc, j. Ilfov.*

Tot-dé-una gata la c \acute{e} rtă.

«E mereu cu toporul la brîu după mine.»

13025 * Δ A fi cu toporul de brîu.

G. I. TOMESCU, *înv. c. Broscari, j. Mehedinti.*

1° Acelaș înțeles ca la No. 13024.

2° Celui care vorbește aspru și ne-cuviincios.

13026 * Δ A fi (se face) c \acute{o} dă de topor.

FR. DAMÉ, IV, p. 171. — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurlui.*

* Δ *Destul am fost c \acute{o} dă 'n topor.*

V. SALA, *dasc. c. Sudrigiu, comit. Bihor, Ungaria.*

Vezi *Pădure.*

Pentru cel care servește de uneltă aceluși care vr \acute{e} să lov \acute{e} s \acute{c} ă într'un al treilea.

13027 * Δ Se face c \acute{o} dă de topor să taie pădurea din care se află.

NIC. MATEESCU, *înv. c. Movilita.*

Acelaş înţeles ca la No. 13026, cu adaosul că, acel în care lovim, ne este rudă sau prieten.

Veđi Fabulele de la No. 942.

13028 * \triangle A fi (făcut) (numai) din topor.

C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci, j. Vasluiu.* — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — GAVR. ONIŞOR, *prof. c. Dobrovęţ, j. Vasluiu.* — M. CANIAN, *public. j. Iaşi.*

*
Din topor.

GR. JIPESCU, *Ręur. Oraş., p. 111.* — FR. DAMÉ, *VI, p. 171.*

1⁰ Obiect lucrat într'un mod grosolan.

2⁰ Om prostolan, ne-cioplit, bădăran; mojie.

13029 * A spune ca din topor.

P. ISPIRESCU, *Snöve, p. 59.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

1⁰ Pe şleaă, fără ocol, aşa cum este.

«Spune niţel cu moţ, iar nu aşa odoronc-tronc ca din topor, dacă vreî să te credă lumea.» — P. ISPIRESCU, *Sn. p. 59.*

2⁰ A vorbi ca un mojie.

TOPORISCE

Veđi *Topor, Cap. VI, c. Toporisce.*

13030 * \triangle A o pune în toporisce.

AL. VASILIU, *inv. c. Tătăresci, j. Suciava.*

* \triangle
A o pune în toporişte.

A. GOROVEI, *j. Suciava.*

Veđi No. 7936.

A pune o trebă la cale, a se pregăti pentru un lucru.

Suciava, numai cõda cõsei; pe cãnd în ȓicerea identicã de la No. 7936, același cuvînt se referã la cõda biciului.

TOPORIȘTE

TOPTAN

13031 Cu toptanul
Și banii la anul.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 133; II, 86. — HINTESCU, p. 188. — B. P. HĂȘDĚŪ, *Etym. Magn.*, p. 1135.

Se ȓice despre cei grabnici a luã și greoi a dã.

13032 * Δ
Vinde cu toptanul
Sã ieã banii la anul.

Semin. C. Buc. cl. VIII, prin
P. GĂRBOVICEANU, *prof.*

Vinde pe datorie și alérgã dupã bani pãnã nu mai póte.

A TÓRCE

Veđi *Culcare, Horã, Nord,*
a Vorbì.

13033 * Δ
Tórce, nu alta.

S. MIHĂILESCU, *Țezãt.*, II, p.
72. — A. GOROVEI, *j. Suciava.*

Veđi *a Vorbì.*

Vorbesc curgător și la locul lui. Veđi No. 6501.

13034 Δ
Tórceți, fete, tórceți, c'a murit Baba-
Clónța.

B. P. HĂȘDĚŪ, *Etym. Magn.*,
p. 2275.

Acéstã locuțiune proverbialã din Ardél este întemeiatã pe un basm în care Baba-Clónța, lungã, sécã, ghebósã,

o ființă mitică bine-făcătoare care ajută altă dată la un lucru pe fetele cele nenorocite (RETEGANUL, *Pov.* p. 51—59).

13035 * △ A tórce cu cine-va.

G. P. SALVIȚ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

A fi fórte ascultător.

13036 * △ I-a tors mumă-sa pe limbă.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat.*

Pentru omul ne-vorbăreț.

13037 * △ Nu 'i-a tors mă-sa pe limbă.

I. CREANGĂ, *Amint.* p. 137. — FR. DAMÉ, IV, p. 167. — M. LUPESCU, *înv. c. Broscești, j. Suciava.* — C. TEODORESCU, *înv. c. Pungesci, j. Vasluu.* — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

△
Nu 'i-a tors nime pe limbă.

Șezătoare, II, p. 72.

1° Nu îi e greū să vorbescă.

2° Scie să 'ți dé răspunsurile cuvenite; răspunde.

3° Nu rabdă spune tot.

«Nu m'ò tors mama pe limbă, am ars'o și eū.» — I. CREANGĂ.

13038 A'și tórce pe limbă.

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 921.

A se gândi înainte de a vorbi.

«De acu înainte să 'ți torci pe limbă când îi deschide gura ca să vorbești cu mine, auți tu?» — *Florin și Florica*, p. 921.

13039 * N'am tors pe el.

A. PANN, II, p. 108. — HINȚESCU, p. 51. — GR. ALEXANDRESCU,

Póte să se ducă, nu `mă pasă.

13040 * Δ Par'că mă-a tors și nu 'i-am plătit.

A. PANN, III, p. 13. — HINȚESCU, p. 147. — G. BĂNULESCU, *inv. c. Pietroșița, j. Dimbovița.*

Veđi *Dator.*

Pentru cel care stă supărat.

TORT

Veđi *Muțere.*

13041 * Δ A fi cu gâtul ca tortul.

Sezătórea, II, p. 74. — M. LUPESCU, *inv. c. Brosceni, j. Suciava.*

Adică slab, subțire.

TRĂSURĂ

13042 * Δ Cu trăsura de la mă-sa.

G. P. SALVIU, *inv. c. Smulț, j. Covurlui.*

Adică pe jos, cu piciórele.

«Călătóresce cu trăsura de la mă-sa.»

TREI

Veđi *Cap. VIII, c. Trei.*

13043 Trei-trei.

P. ISPIRESCU, *Leg. p. 247.*

Arată un mers încet.

«A doua di cibănașul se sculă de diminéță, își spălă fața la o fântână, își făcú rugăciunea, încălecă ne mărtóca lui si *trei-trei* mer-

13044 Tóte lucrurile bune sunt trei.

Voința Națională, XIII, No. 3438.

Țicere întemeiată pe vechea credință că cifra trei are o putere deosebită de pildă: S-t Treime, cele trei elemente, cei trei ȝei mari din mitologia grécă și latină, cele trei Grații, etc.

TRIER**13045 * Δ A'l băgà la trier.**

E. I. PATRICIU & G. P. SALVIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

Veđi *Para.*

Acelaș înțeles ca la No. 12479.

Cu acelaș înțeles se mai ȝice în j. Covurluiu: *a băgà pe cine-va la arie.*

TURA

Veđi *Para.*

13046 * I s'a șters turaoa.

G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

Veđi *Rublă.*

Acelaș înțeles ca la No. 12207.

13047 Ași pune turaoa.

FR. DAMÉ, IV, p. 188.

Adică pecetea, iscălitura. Se ȝice mai mult în bătae de joc.

13048 A jucà tura.

FR. DAMÉ, IV, p. 188.

Joc în care trebuie să ghicesci pe ce parte va căde o monedă ce se aruncă în sus. Acest joc se mai numesce

Capita aut navia. ¹⁾*Prov. Lat.*

13049 * Tura-vura.

G. P. SALVIŪ, *inv. c. Smulți,*
j. Covurluă.

Când se povestese despre o tocmelă saă alt-ceva, și povestitorul vré să scurteze povestirea, să nu spună tóte amănuntele.

UCENIC

Veđi Dascăl.

13050 * Ucenicul vré să învețe pe dascăl.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
*Putna.**Veđi Oă.*

Acelaș înțeles ca la No. 2229.

UN

Veđi Douž, Mână, Cap.
*VIII, c. Un.*13051 Δ Nu iéu unul, ci iéu doi.S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 18.

Đic, în părțile Oraviței, femeile daca vėd, din întîmplare, în timpul sarcinei ce-va urît (om schiop, orb saă alt lucru), spre a nu fi noul născut asemenea.

13052 Δ Nu vėd unul ci vėd doi.S. FL. MARIAN, *Nascere*, p. 20.

În Bucovina, și unele părți din Transilvania, đic aceste cuvinte femeile îngreunate, când vėd un mort, spre a nu fi noul născut galben la față.

13053 * △ Cându'i una, nu 'i numai una.

G. P. SALVIŪ, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

* △ Când ții una, nu'i numai una ci 's mai multe.

N. MATEESCU, *înv. c. Movilița, j. Putna.*

* △ Unde'i una, nu'i numai una.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.*

O întâmplare neplăcută, o nenorocire nu vine nici odată singură.

13054 * △ Tot unul și unul.

GR. JIPESCU, *Opinc.*, 56. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 142. — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 1. — *Șezetorea* I, p. 227.

Veđi *Cap. VIII, c. Un.*

Adică aleși pe sprincenă; care de care mai frumos, mai voinic, mai bun, etc. A se adăoga la No. 9615.

13055 Una e una, două mai mult.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 11.

* △ Una 'i una, și două 's mai multe.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 190. — D-na Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

* △ Una e una, două (sunt) mai multe.

A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 29, 57 & 174. — GAVR. ONIȘOR, *c. Dobrovăț, j. Vasluiu.* — E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulți, j. Covurluiu.* — P. GĂRBOVICIANU, *prof. c. Schitu-Golesci, j. Muscel.* — C. ALEXANDRESCU, *c. Alexeni, j. Ia-*

Una este (e) una, doă (două) fac mai multe.

A. PANN, I, p. 170. — HINȚESCU, p. 196.

1⁰ Adică mai bine cu siguranță (GOLESCU).

2⁰ Ca să se arate că, în vorbă, ne am depărtat de subiect.

3⁰ Fără multă vorbă, hotărît.

«Mătușă, scii ce? *una 'i una, și două 's mai multe*; lasă-mă în pace că nu'mi vîd lumea înaintea ochilor de necaz.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 190.

4⁰ Mai mult de una nu se pôte cu nici un preț.

5. Pentru cel lipsit de ori-ce învățatură.

Numai pe dește

Ori-ce socotesce.

Indată ăice:

Una este una, doă fac mai multe.

A. PANN, I, p. 170.

13056 * Δ Le a dat tôte pe (pentru) una.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobrovăț, j. Vasluiu.*

* Δ *Le a dat tôte pe una, și nici aia nu e bună.*

Z. JUVARA, *c. Fedesci, j. Tutova.*

Le a dat tôte pe una și nici (macar) aceea nu e bună.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 86. — Șezătorea, p. 101.

1⁰ Când jertfesci tôte pentru un lucru.

2⁰ I s'a înfundat.

3⁰ Când, jertfind tôte pe un lucru, totuși nu te alegi cu vre un folos.

Înțelesurile 1⁰ și 2⁰ se aplică numai la varianta întâi.

«Și temându-se împăratul să nu i se întimple ce-va rău, a făcut sfat și a găsit cu cale să deie fata după feciorul moșnegului și îndată a și trimis'o. Căci și împăratul, cât eră de împărat, *le daduse tôte pe una*

13057 * Δ A sci una și bună.

V. ALEXANDRI, *Teatr.* p. 825.
— P. IȘPIRESCU, *Leg.* p. 125. —
Șezăt., I, p. 161.

* Δ A ține una și bună.

GAVR. ONIȘOR, *prof. c. Dobro-*
văț, j. Vaslui. — I. CREANGĂ, *Pov.*
p. 76.

A avé o părere hotărîtă pre care nimic și nimeni nu pôte să o sdruncine.

«Să'i fi đis tótă lumea că'ı urît și obraznic, ea țineă una și bună: că băiet ca băietul ei nu mai este altul.» — I. CREANGĂ.

13058 * Una mie, una ție.

□ *Ena mu che ena su.*

V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 39.

1° O dréptă împărțelă, cât ieà unul ieà și altul.

2° Pe aceeași tréptă socială, egalî.

Varianta a doua ne dă đicerea originală grecéscă de unde se trage cea românéscă.

«Dar înțelegeam egalitatea cu boierii cei mari adică sa fiú *ena mu chena su* cu vornicul Hirzobeanu... dar nu egalitatea cu... badea Trohin vácariul.» — V. ALEXANDRI, p. 39.

13059 Una ție, două mie.

V. A. URECHĂ, *Conv. Liter.*,
XXI, p. 1105.

Când unul își face partea leului.

13060 * Δ Una și cu una face două.

A. PANN, I, p. 171. — HINȚESCU,
p. 196. — E. I. PATRICIU, *inv. c.*
Smulți, j. Covurluiu.

Veđi Douè.

1° Tacern hotărît pentru care nu mai încap vorbe

2° Pentru învățatură. Înțeles dat de A. Pann, dar puțin obicînit.

13061 Tu scii una, două,
Eă sciă pân la nouă.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 174;
I, p. 171. — HINȚESCU, p. 195.

Când unul vré să arăte că scie mai multe sau mai bine de cât altul.

13062 Nu scie una dooă.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 51.

Să ȝice pentru cei ce nu vor să scie dă nimeni (GOLESCU).

13063 * Δ Nu se face cu una cu două.

C. NEGRUZZI, I, p. 172. — I. CREANGĂ, *Conv. Liter.*, V. p. 134; *Amint.*, p. 16; *Pov.*, p. 142. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 83. — S. FL. MARIAN, *Tradiț.*, p. 122. — GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.* — C. TEODORESCU, *inv. c. Cursesci, j. Vaslui.*

Adică repede, ușor; trebuie sirguintă și chibzuială.

«Lucru rău nu pîere cu una cu două.» — I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 16.

«Mulți trăgeaă nădejde să'l ȝea de ginere, dar flăcăul eră chitit la capul seă și nu se dă cu una cu două.» — I. CREANGĂ, *Pov.* p. 142.

«Nu'l prinde cu una cu două.»

«Nu vei scăpă cu una cu două.»

«Lucrul acesta nu se face cu una cu două.»

13064 * Δ Nici una, nici două.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 159. *Conv. Liter.*, XI, p. 27. — G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

13065 * A fi una și jumătate.

Adică om șiret, deștept.

13066 * Din una din alta.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, III, p. 162.

Din vorbă în vorbă.

13067 * Până (la) una alta.

I. CREANGĂ, *Pov.*, p. 74. — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 85.

Până atunci și pentru mai mare siguranță.

«Ei sunt în adevăr voinicî, adăogă ea, însă cu vrerea lui Dumnezeu, pôte îi vei birui. Dară *până una alta* ascunde-te, vai de mine, undeva, să nu dé smeu peste tine, în casa lui, că e năbădăios, și se face leu paraleu.» — P. ISPIRESCU, *Leg.*, p. 85.

13068 A face una pentru alta.

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 196. — *Cronica Anonimă, Rev. Ist.*

A întorce ne-ajunsul, răul, lovitura ce ni se aduce, ce ni se dă de óre-cine.

«Vré să facă și el *una pentru alta.*»

UNDREA

13069 Am învățat la undrea, ce voiu să știu de dumnéta?

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 3.
— P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.*, 1882, p. 231. — B. P. HĂȘDEŪ, *Etym. Magn.*, p. 1174.

Să dice de cei ce fug de la meșteșug, ne-isprăviți la

UNÉLTĂ

13070 * A fi (se face) unélta cui-va.

Veđi *Pădure*.

Acelaș înțeles ca la No. 13026.

A UNGE

Veđi *Unsóre*.

13071 * Δ Unsă'î, mē?

IUL. GROFȘOREANU, *inv. c. Galșa,*
comit. Arad, Ungaria.

Când cine-va vroesce să fure și altul îl observă, îi pune acéstă întrebare.

Ce e unsuros trebuie șters, să nu se mai vadă unsórea. De aci s'o ștérgă ca să nu o mai vadă stăpânul, s'o fure.

13072 Dacă o ungi merge mai bine.

A. PANN, III, p. 28.

Veđi *Osie*.

Acelaș înțeles ca la No. 12419.

UNSÓRE

13073 * Δ Îi uns cu tóte unсорile.

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu,*
Banat.

Se dice despre unul care a pățit multe, și bune și rele, și scie multe.

URSAR

13074 * Δ A fi ursar.

URZÉLĂ

13075 * Δ Numai urzala de el.

E. I. PATRICIU, *înv. c. Smulții,*
j. Covurluiu.

Pentru omul slab.

A URZÎ

Veđi *Cap. XII, c. Tăclia.*

VACAR

Veđi *Cărturar, Frumos, Gă-
ină, Slugă, Urs.*

13076 S'a mâniat ca văcarul pe vacile satului.

Veđi *Găină.*

IORD. GOLESCU, *Mss. II, p. 64.*

Să ăice pentru cei ce cu mânia lor nici o vătămă-
re face, ci mai ales pe însuși ei vătămă (GOLESCU).

13077 * Δ Văcarul (văcariul) s'a mâniat pe nevastă
și nasul 'și-a tăiat.

A. PANN, *Ediț. 1889, p. 101;*
III, p. 16. — V. SALA, dasc. c. V.-
Sohodol, comit. Bihor, Ungaria.

*Vacar care se mânia pe nevastă și 'și taie
nasul.*

HINȚESCU, p. 198.

*Se mânia văcarul pre sat, satul nu scie
nimic.*

C. NEGRUZZI, I, p. 250.

*A se bozumflă ca vacarul pe sat, când nu'i
dă lapte cu păsat.*

* Δ *S'a mâniat (supărat) ca văcaru pe sat.*

E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulții, j. Covurluțu. — Sem. C. Buc. Cl. VII, prin P. GĂRBOVICEANU, prof.*

* Δ *S'a mâniat ca văcaru pe sat.*

I. DONCA, *elev. Sc. Norm. Bérli. c. Cârja, j. Tutova.*

* Δ *S'a mâniat (supărat) văcarul pe sat.*

P. ISPIRESCU, *Leg. I, 1872, p. 169. — HINȚESCU, p. 198. — V. SALA, dasc. c. Petrosă, comit. Bihor, Ungaria. — FR. DAMÉ, IV, p. 206.*

* Δ *S'a mâniat vacarul pe sat.*

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu, Banat. — V. A. FORESCU, c. Folțiceni, j. Suciava. — M. CANIAN, public. j. Iași.*

* Δ *S'a mâniat văcarul pe sat.*

IULIU GROFȘOREANU, *inv. com. Gașa, comit. Arad, Ungaria. — ILIE HOCİOTĂ, c. Seliște, comit. Sibiu, Ungaria.*

Veđi *Sat, a se Tără.*

Despre cei ce se supără, fără temeiu, pe cei mai puternici cărî nu iéu în sémă supărarea lor.

POVESTEA VORBIÎ

Un văcar adese tot se mâniă
De care săteniî nimic nu sciă.
Așa el, odată, iar s'a mâniat
Și o ăi întrégă nimic n'a mâncat.
Séra, dacă vine la nevêsta sa,
Cu părere 'n capu'i că lumii 'i păsă,
O 'ntrebă ăicându'i: Ce ăicéa prin sat?
Le pasă de dînsul căci el n'a mâncat?
Nevêsta luî care erà ca și el,
Pré cu minte mare, ca de copăcel,

«Că câți inși cu carul pe la noi treceă:
 «Asupră'mi nici ochii nu și 'i întorceă:
 «Ci 'și bicăiță caii, boii își bătea.
 «Ca când de la dinșii necazu 'și scotea.
 «Fie, el îi dîse, eū nu mă împac,
 «Nu mănânc nici mîne, ca să vîd ce fac.»
 Așa el se duse ca un sec și prost.
 Sêra iar întrebă ce aū dîs de el,
 Și ea îi rîspunde tot în acest fel.
 El iar să 'ntărită cum o aūdi:
 «Și nu mănânc, dîse, nici a treia dî.»
 Dar rîsbindu'l fîmea n'a mai întreat,
 Ci îi pîrîe mîere codrul cel uscat.

A. PANN.

* Δ
 13078 Dă măciuca în mâna vacarului.

A. CIOCOIU, *stud. j. Dorohoi.*Veđi *Gromag, Sabîe.*

Adică puterea în mâna celui prost și sîlbatec.

VADEA

* Δ
 13079 Cel ce plătesce la vadea capetă și altă dată.

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

* Δ
 Cel ce plătesce la vadea capetă și altă dată.

C. TEODORESCU, *inv. c. Lipova, j. Vasluu.*

Ne învață să plătim cinstit și la vreme datoriile noastre ca să nu ne mîncăm cîntea.

VAMĂ

13080 A trece prin vămile cucului.

G. COȘBUC, *Epoca, III, No. 630.*

A fugi fără a fi vîdut.

Cucul nu plîcă din țîră în stoluri, ca alte păsîri, dar unul cîte unul ast-fel că migrațiunile lui se fac pe nesimțite

13081 A cătă vama cucului.

G. COȘBUC, *Epoca*, III, No. 630.

Adică un lucru care nu există.

VĂPSEA

Veđi *Orb.*13082 El într'un fel o ursea
Și alt-fel eși la văpsea.

A. PANN, II, p. 163. — HINȚESCU, p. 197.

Când nu ne iese un lucru după cum credeam.

13083 A eși alt-fel la văpsea.

A. PANN, I, p. 77.

*
*A nu eși la văpsea.*G. POBORAN, *inst. j. Olt.*

A nu isbuti precum credeam, a fi înșelați în așteptările noastre.

Eū când le făceam acestea gândeam că mă folosea
Dar acum vėd fără veste *eșind alt-fel la văpsea.*

A. PANN, I, p. 77.

13084 * Δ A'l scóte la văpsea.

G. POBORAN, *inst. c. Slatina, j. Olt.*Veđi *Selemet.*

Acelaș înțeles ca la No. 12867.

Când se greșesce ce-va se đice: «taci, nu e nimic că
ese la văpsea.

A VĂPSI

13085 Dacă nu scii să văpsesci
Nu te pune să mânjesci.A. PANN, *Ediț.* 1889, p. 10; I, p. 51. — HINȚESCU, p. 198.

* △

*Dacă nu scii să vopsesci
Nu te apucă să mânjesci.*

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomița. — Scol. Norm. Inv. Cl. VI, prin P. GÂRBOVICEANU, prof.*

1° Nu te apucă de o trebă daca nu scii să o faci cum trebuie.

2° Sfat ce se dă mai ales celor mincinoși.

VAS

Veđi *Cap. VII, c. Vas.*

13086 * △ Vasul cu doi cărmaci se înnecă.

GR. POIENARU, *ing. c. Rassa, j. Ialomița.*

Veđi *Cărmaciū.*

Acelaș înțeles ca la No. 11414.

VĂTRAIU

Veđi *Traiū.*

13087 * △ A tocă pe vătraiu.

I. IONESCU, *Cart. Cit.*, III, p. 14.
— E. I. PATRICIU, *inv. c. Smulți, j. Covurluiū. — G. POBORAN, inst. j. Olț. — EM. POPOVICI, inv. c. Ciocănesci-Mărgineni, j. Ialomița. — DOBRE MARINESCU, inv. c. Pervu-Roșu, j. Argeș.*

A tocă pe vătrariū.

G. I. MUNTEANU, p. 121.

Să ție despre omul fôrte sărac și leneș care șede în tótă bună vremea.

VENIT

13088 De ai venituri mititele
Mai opresce din măsele.

A. PANN, I, p. 130; *Ediț.* 1889, p. 50. — HINȚESCU, p. 200.

*De ai venituri mititele
Mësöră-te de pe ele.*

I. G. VALENTINEANU, p. 30.

Să cheltuim după mijlocele noastre și să fim prevădători.

POVESTEA VORBIÎ

În Țarigrad este un han (auđim),
Căruia turcesce 'i ȓic : sanchi-edim.
Fiind că acela care l'a făcut
Prê sêrac fusese, cu nici un avut,
Făr' de venit mare, cu câștig puțin,
Iși ținea viața ca toți cum ș'o țin.
De cât pe nimicuri bani nu cheltuia,
De și 'i ȓicea gândul ce vedeà să iea ;
Dar cu 'nfrinare mai mult petrecând
Iși stăpânea pofta în sine ȓicând :
Pe cutare lucru atât o să dau,
Când pociu făr' de dînsul pentru ce să 'l ieaú ?
Ia să puiú eú bine banii cei de dat
Și să ȓic în gându'mi că l'am cumpêrat.
Când mergeà în piêtă și vedeà vindări
Pometuri, dulcețuri și alte mîncări
Intrebà de tôte cu cât se vindeà
Și numêrând prețul ce erà să dé
Într'o altă pungă bågând îl strîngeà
Și 'l lăsà într'însa, nu 'l mai atîngeà,
ȓicând întru sine : iacà că luaiú
Și ȓic (sanchi-edim) ca când și mîncaiú
Ast-fel el tot strînse pânà grămădi
Și'n Țarigrad hanul, cum am ȓis, clădi.

A. PANN.

Gouverne ta bouche selon ta bouche.

Prov. Franc.

Fare i bocconi a misura della bocca.¹⁾

Prov. Iosc.

Man muss das Maul nach der Tasche richten.²⁾

Prov. Germ.

¹⁾ A face îmbucătură după mësura gurei.

²⁾ Trebuie să 'ți conduci gura după buzunar.

Men moet de tering naar de nering zetten.¹⁾

Prov. Oland.

Man maa (skal) sætte Tæring efter Næring.²⁾

Prov. Danez.

Man måste rätta munnen efter matsäcken.³⁾

Prov. Svedez.

Işten artmase dişten artsîn.⁴⁾

Prov. Turc.

VERDE

13089 *△ A trăi (a o duce) verde cu albastru.

G. POBORAN, inst. j. Olt.

Acelaş înţeles ca la No. 8408.

VEŞCĂ

Veđi Sită.

VETRELĂ

Veđi Targă.

13090 Trage ne-incetat
Vetrela pe uscat.

*A. PANN, I, p. 132. — HINŢEŞCU,
p. 191.*

Veđi Targă.

Acelaş înţeles ca la No. 1233.

VEZETEŪ

Veđi Vizitiă.

¹⁾ Trebuie să potrivească cheltuiala mâncării după hrană (care o are).

²⁾ Idem.

³⁾ Trebuie să 'şi potrivească gura după sacul cu mâncare.

⁴⁾ Din lucru de nu 'şi prisosesc, din dinţi mai opresce.

A VINDE

Veđi *Grădinar, Minte.*

13091 Nu vinde ce nu 'i al tĕu
Să nu 'ți vie 'n urmă rĕu.

A. PANN, II, p. 69.

*

*Nu vinde ce nu e-al tĕu
Că pe urmă 'ți pică greu.*

GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*

Adică să fii cinstit dacă nu vrei să o pați.

13092 * Δ In ȃioa de Pasci s'a dus să vîndă fasole.

V. A. FORESCU, *c. Folticenă, j. Suciava.*Veđi *Cap. VIII, c. Fasole.*

Când faci un lucru în afară de vreme și nu o nemeresci.

13093 E lesne de vîndut ș'anevoe de cumpĕrat.

A. PANN, II, p. 69. — HINȚESCU, p. 200.

E lesne de vîndut, dar anevoe de cumpĕrat.

P. ISPIRESCU, *Rev. Ist.* III, p. 377.

Prin urmare să păstrăm ceea ce avem.

13094 Unde n'am trebuința nici nu vînd, nici nu cumpĕr.

A. PANN, *Edit.* 1889, p. 175; II, p. 69. — HINȚESCU, p. 192.1^o Acelaș înțeles ca la No. 13093.2^o Pentru cel care nu vře să se amestece într'o afacere mai ales dacă nu 'l nuivesc...

13095 A vinde cum a cumpărat.

G. I. MUNTEANU, p. 72.

*O vînd în cât am cumpărat'o.*V. ALEXANDRI, *Teatr.*, p. 954.Veđi a *Cumpăra*.

Acelaş înţeles ca la No. 11704.

13096 Vînd pe mumă mea cam scump, ca ni-
meni să mi-o cumpere.IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 21.Veđi *Mumă*.Să ăice pentru cei ce nu vor să vîndă lucrurile lor
(GOLESCU).

Veđi şi No. 10347.

13097 * Vînde şi pe tată-seu.

T. SPERANŢĂ, III, p. 244.

Om rău, şiret.

13098 * Te vînde fără bani.

Acelaş înţeles ca la No. 13097.

13099 * A vînde cu ardeiu (ardeiat).

Adică scump.

VÎNDĂTOR

13100 * Vîndătorului tîrgul îi dă de hac.GR. ALEXANDRESCU, *magistr. j.*
*Putna.*Veđi *Tîrg*.

Adică îl birue.

VÎRF

13101 Șî cu vîrf și 'ndesată.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 97.

* Δ

Cu vîrf și îndesat.

I. CREANGĂ, *Amint.*, p. 40. —
 HINȚESCU, p. 159. — FR. DAMÉ,
 II, p. 169; IV, p. 226. — GR.
 ALEXANDRESCU, *magistr. j. Putna.*
 — TEODORESCU-CHIRILEANU, *inv.*
j. Suciava.

Adică banița.

1° Să ȃice pentru cei ce nu sã mulțumesc cu mai
 puțin și vor să ȃea tot mai mult (GOLESCU).

2° În deosebi mai mult de cãt li s'a dat, de cãt li se
 cuvine, cu prisos,

«Iea rãsplãtit cu vîrf și îndesat.»

O ceri rasã și 'nfinatã
 O dai cu vîrf și 'ndesatã

HINȚESCU.

VIZITIÛ

Veđi *Slugã.*

13102 Cãrma vizitiului, frîul sã întelege.

IORD. GOLESCU, *Mss.* II, p. 36.

Adică stãpãnul cu frîul în mãnã sã ocãrmuiescã (GO-
 LESCOU).

*
 13103 Niçi salșea drecu di casã, niçi sinșudlu
 om di mėsã.¹⁾

C. IONESCU, *prof. c. Nevėsta,*
Macedonia.

Veđi *Boer, Cer, Grindã,*
Mojic, Netot, Salcã.

Acelaș înteles ca la No. 10309.

13104 * Δ **Vezeteul cel prost bate calul cel bun.**

V. A. FORESCU, *c. Folticenii, j. Suciava.*

Când stăpânul e mai prost de cât sluga saŭ supusul seŭ.

13105 **Nu'î bine să te pui vezeteŭ la cai albi
și slugă la femei.**

I. CREANGĂ, *Pov.* p. 107.

Veđi *Slugă.*

Acelaș înțeles ca la No. 10693.

VOCAT

Veđi *Avocat.*

ZĂNAT

Veđi *Meserie.*

13106 * Δ **Nu'î zănat
Fără halat.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu Banat.*

Să đice când cine-va începe o trébă ore-care fără a dispune de mijloce îndestulătoare.

În dialectul din Banat, *zănat* însemnăză, meserie și *halat*, uneltă de lucru.

13107 * Δ **Tot natu
Cu zănatu.**

AVR. CORCEA, *paroh, c. Coșteiu Banat.*

Fie-care cu meseria, cu chemarea sa.

ZAPIS

13108 **Cu zăpis nu se ține casă.**

A. PANN, II, p. 102. — S. I.
GROSSMANN, *Dicț.* p. 123

Ci cu bună înțelegere între soți.

A se vedé în A. Pann, II, p. 98—102, o snóvă privitoare la această ȝicere.

ZIDITOR

Veđi *Cap. VI, c. Pétră.*

ZLĂȚAR**13109** * △ **A fi zlátar.**

T. BĂLĂȘEL, *preot. c. Ștefănesci*
j. Vâlcea.

A fi om murdar, soios, cu pėrul lung, încálcit și murdar, lásat în plețe lungi și unse pe umeri.

Acest nume se dá țiganilor cari odiniórá adună aur din nisipurile aurifere ale rıurile nóstre, ca de pildă Oltul.

ZUGRĂVIT**13110** * △ **Par'că e zugrăvit.**

G. P. SALVIÚ, *inv. c. Smulț,*
j. Covurluú.

Veđi *Scris.*

1⁰ Când unul rămâne încremenit, înlemnit de frică, de mirare, etc.

2⁰ Arată frumusețea unui om.

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

G L O S A R

ROMÂNNO-FRANCES*)

A

- A**, *auxiliaire du futur présent* forme élidée pour *va*, p. 149.
- A**, *pr. dém. fém.* elle, la, celle, p. 218. 266. 269. 298. 412. 539. 603. — Pl. *ale*.
- A**, *pr. dém. fém. pl.* pentru *ale*, les, celles, p. 270.
- Abate** (a se), *v. r.* s'écarter, p. 123.
- Abia**, *adv.* à peine, p. 206. || *de abia*, à peine, presque pas, p. 149.
- Ac**, *s. n.* aiguille, p. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 89. 216. 303. 484. 495. 612. || *a căută acul în carul cu fân*, chercher une aiguille dans une botte de foin, p. 5. || *ca prin urechile acului*, à grand peine, p. 7. || *a stă pe ace*, rester sur des épingles, p. 8. || *până la un cap de ac*, jusqu'à une tête d'épingle, p. 8. — Pl. *ace*.
- A-casă**, *adv.* à la maison, chez soi, p. 208. 531. 575. 603. || *de a-casă*, de chez lui, p. 48. 49. 520.
- Acăță** (a), *v.* accrocher, p. 134.
- Acăță** (a se), *v. r.* s'accrocher, p. 347. 596.
- Aceea**, *pr. dém. f.* celle-là, p. 75. 419. 537. 645.
- Aceeași**, *pr.* la même, p. 75.
- Aceia**, *pr. dém.* cela, p. 340.
- Aceia**, *pr. dém. f.* celle, p. 421.
- Acela**, *adj. et pr. dém.* celui, p. 256. 352. || celui-là, p. 2. 18. 125. 285.
- Aci**, *adv.* ici. || *d'aci nainte*, dorénavent, p. 548.
- Acolo**, *adv.* là, là-bas, p. 24. 44. 67. 121. 198. 281. 458. 513.
- Acoperi** (a), *v.* cacher, couvrir, p. 208.
- Acru**, *adj.* aigre. || *lapte acru*, lait caillé, p. 108. || *îi e inima acră de*, il ne peut pas souffrir, il en a assez, p. 313. — Fém. *acră*; pl. *acri*, *acre*.
- Acum**, *adv.* à présent, maintenant, p. 21. 22. 152. 170. 195. 343. 456. 575. 583.
- Adălmaș**, *s. m.* vin bu à la conclusion d'un marché, p. 8. — Pl. *adălmașe*.
- Adaogă** (a), *v.* ajouter, p. 574.
- Adesa**, *adv.* souvent, fréquemment. || *adesa ori*, souventes fois, p. 363.
- Adese**, *adv.* souvent, fréquemment. || *adese-ori*, souvent, p. 364.
- Adevăr**, *s. n.* vérité, p. 283. 584. || véritable nature, p. 505. — Pl. *adevăruri*.
- Ađi**, *adv.* aujourd'hui, de nos jours, p. 67. 93. 240.
- Adormi** (a), *v.* endormir. || *de adormit*, pour endormir, p. 511.
- Aduce** (a), *v.* apporter, p. 187. 228. 520. || amener, tirer, p.

121. || procurer, p. 28. 50. || ramener, p. 49. || *a aduce din condeiu*, faire facilement une chose, p. 201. || réduire p. 547.
- Adună (a)**, *v.* amasser, p. 9. 10. 11. 54. || ramasser, p. 245.
- Adună (a se)**, *v. r.* s'amasser, p. 609.
- Adunat**, *adj.* amassé, p. 11. — Fém. *adunată*; pl. *adunați, adunate*.
- Afară**, *adv.* dehors, hors de, p. 68. 69. 217. 218. 220. 258. 272. 530. || *a da afară*, chasser, p. 522. || *din afară*, en dehors, p. 600.
- Află (a)**, *v.* trouver, rencontrer, p. 4. 135. 216. 278. 317. || découvrir, connaître, p. 505. 576. || obtenir, p. 117.
- Află (a se)**, *v. r.* se trouver, p. 637.
- Afund**, *adv.* au fond, p. 49.
- Afundă (a)**, *v.* boucher, p. 613.
- Agerime**, *s. f.* promptitude, rapidité, p. 67.
- Agonisire**, *s. f.* profit, gain, acquisition, p. 11.
- Ai**, *dét. m. pl.* les, p. 62; passim.
- Aia**, *pr. dém.* celle-là, p. 62. 645. || la même, p. 410. — Pl. *alea*.
- Aici**, *adv.* ici, p. 394.
- Ai-l-altă**, *pr. dém.* l'autre, p. 293.
- Ajunge (a)**, *v.* parvenir, atteindre, p. 303. 471. || parvenir, devenir, p. 114. 447. || atteindre, attraper, p. 382. || devenir, p. 509. || en arriver à, p. 194. 229. 238. 420. 533. 546. 547. || arriver, p. 328. 453. 628. || arriver, atteindre, p. 236. || suffire, p. 278. || *a ajunge de poveste*, lieu commun, devenir la fable de, p. 511. || *a ajunge în doga cuiva*, ressembler à quelqu'un (en mauvaise part), p. 276.
- Ajunge (a se)**, *v. r.* s'atteindre, se rejoindre, p. 537. || *a se ajunge cu prețul*, s'entendre, se mettre d'accord, faire un marché, p. 628.
- Ajuns**, *adj.* arrivé, parvenu. || *în de ajuns*, suffisamment, p. 351. || *de ajuns*, suffisamment, p. 269. 351.
- Aiută (a)**, *v.* aider, p. 150. 549.
- celui, p. 57. 162. 368. 558; passim. — Pl. *ăi*.
- Ăi**, *pr. dém.* ce, p. 30. 143.
- Ala-l-alt**, *pr. dém.* l'autre, p. 450. — Pl. *ăi-l-alti*.
- Alb**, *adj.* blanc, p. 11. 12. 13. 54. 99. 339. 363. 441. 472. 600. 660. || *nici albă, nici neagră*, sans discuter, p. 13. — Fém. *albă*; pl. *albi, albe*.
- Albastru**, *adj.* bleu, p. 370. 656. — Fém. *albastră*; pl. *albaștri, albastre*.
- Albi (a se)**, *v. r.* se blanchir, p. 339.
- Alcătuî (a)**, *v.* composer, rédiger, apprendre, p. 254.
- Aldămaș**, *s. m.* vin bu à la conclusion d'un marché, p. 13.
- Alege (a)**, *v.* choisir, p. 182. 279. || séparer, p. 496.
- Alege (a se)**, *v. r.* se séparer, pouvoir être séparé, trié, p. 154.
- Alergă (a)**, *v.* courir, p. 194. 245. 368. 400. 553.
- Alergă (a se)**, *v. r.* se poursuivre, p. 537.
- Ales**, *adj.* d'élite, remarquable, p. 602. — Fém. *alesă*; pl. *alesi, alese*.
- Alfa**, *s. f.* alpha, première lettre de l'alphabet grec. || *a fi alfa și omega*, être tout (le commencement et la fin), p. 13.
- Alt**, *adj. et pron.* autre, autre chose, p. 9. 10. 76. 100. 109. 115. 128. 187. 191. 211; passim. || *alta*, autre chose, p. 133. 639. — Fém. *alta*; pl. *alți, alte*.
- Alt-fel**, *adv.* autrement, p. 653.
- Altoiu**, *s. n.* grffe, ente, p. 585. — Pl. *altoiuri*.
- Altora**, *gen. et dat. pl. de alt*, des autres, aux autres; passim.
- Altuia**, *gén. et dat. s. de alt*, d'autrui, à autrui; passim.
- Alun**, *s. m.* coudrier, noisetier, v. 533. — Pl. *aluni*.
- Amar**, *adj.* amer, p. 93. 218. 353. || triste, désagréable, p. 108. || *foe și amar*, rien de tout, p. 108. — Fém. *amară*; pl. *amari, amare*.
- Âmbiă (a)**, *v.* [*Mold. et Trans.*],

Amindoî, *adj. et pron.* tous les deux, l'un et l'autre, p. 300. — *Fém.* amindouê.

Amu (de), *adv.* dorénavent, p. 548.

Amuți (a), *v.* se taire, p. 90.

An, *s. m.* an, année, p. 24. 47. 48. 49. 449. || *an*, il y a un an, p. 152. || *la an*, dans un an, p. 153. 639. || *cu anii*, avec l'âge, p. 515. — Pl. *ani*.

Andrei, *s. m.* André, p. 243.

Anevoe, *adj.* difficile, p. 245. 657.

Anevoe, *adv.* difficilement, p. 112. 156. 157. 291. 300. || *cu anevoe*, difficilement, p. 89.

Anevoie, *adj.* difficile, p. 303.

Anevoie, *adv.* difficilement, p. 87. 156. 103. 571.

Antal, *s. n.* fût, futaille, p. 14. — Pl. *antale*.

Antert, *s. m.* il y a deux ans, p. 153.

Apă, *s. f.* eau, p. 33. 62. 112. 186. 187. 188. 203. 204. 205. 230. 272. 284. 285. 392. 395. 443. 496. 544. 549. 577. 586. 608. 627. || *a călători în re'le ape*, ne pas réussir; être en grand danger, p. 112. || *a scrie pe apă*, a da uflării, a nu ține socotelă de ore-ce, p. 586. — Pl. *ape*.

Apesă (a), *v.* enfoncer, p. 285.

Apoî, *adv.* ensuite, p. 271. 360. 361. || puis, encore, p. 266. || *cel de apoî*, le dernier, p. 400.

Aprinde (a), *v.* allumer, p. 535. 536. 537.

Aprinde (a se), *v. r.* s'enflammer, p. 499.

Aprôpe, *prép.* près, auprès, p. 303.

Apropîa (a se), *v. r.* s'approcher, venir auprès de, p. 471.

Apucă (a), *v.* prendre, attraper, saisir, p. 193. 232. 303. 320. 578. || attraper, gagner, obtenir, p. 85.

Apucă (a se), *v. r.* s'accrocher, p. 571. || s'occuper de, commencer entreprendre, se mettre à, p. 364. 654.

Ai, *3-e pers. sing. et plur. du cond. prés. du verbe a avé; sert à former le cond. p. 21. 149. 474.*

***Arător**, *s. m.* laboureur, p. 2. — Pl. *arători*.

Arde (a), *v.* brûler, p. 258. 551. 552. 553.

Arde (a se), *v. r.* se brûler, p. 192.

Ardeiat, *adj.* pimenté. || *a vinde ardeiat*, vendre très-cher, prix salé, p. 658. — *Fém.* *ardeiată*; pl. *ardeiați*, *ardeiate*.

Ardeiu, *s. m.* piment, poivre rouge. || *cu ardeiu*, très-cher, p. 658. — Pl. *ardei*.

Are, *3-e pers. sing. du verbe a avé*, il ou elle a. || *n'are să'mă ice*, il ne me prendra pas, p. 412.

Arendășie, *s. f.* affermage, p. 15. — Pl. *arendășii*.

Arêtă (a), *v.* montrer, p. 126. 127. 501. 588. 623.

Arêtă (a se), *v. r.* se montrer, p. 153. || se montrer, paraître, p. 200. || se montrer, se donner comme, p. 253. 583. || surgir, survenir, p. 90.

Argăsălă, *s. f.* [*Dotj*] confit, bain dans lequel on plonge les peaux pour le tannage en poil, p. 17. — Pl. *argăseli*.

Argăsělă, *s. f.* même sens que *argăsělă*, p. 15. 16. 17. || *în putina cu argăseală*, tous les renards se retrouvent chez le pelletier, p. 15. || *a se duce în putina cu argăsělă*, courir à sa perte, p. 17. — Pl. *argăseli*.

Argat, *s. m.* valet, homme de peine, p. 87. — Pl. *argați*.

Argent, *s. n.* argent, p. 418.

Arie, *s. f.* aire (à battre), p. 6. 307. — Pl. *ariî*.

Aripă, *s. f.* aile, p. 52. 53. || *cu aripî*, ailé, p. 33. — Pl. *aripe et aripî*.

Aruncă (a), *v.* lancer, jeter, p. 72. 304. 315. 591. 596. || *a aruncă cu*, lancer, p. 591.

Arvonî (a), *v.* [*Transilvanie*], arrher, donner des arrhes, p. 18.

Arvună, *s. f.* arrhes, p. 17. — Pl. *arvune*.

Arvunî (a), *v.* arrher, donner des arrhes, p. 18.

Aș, *form. opt. 1-er pers. sing. du verbe a avé*, p. 46.

Așa, *adv.* ainsi, p. 148. 157. 227. 228. 232. 243. 339. 611. || ainsi, de la sorte, p. 283. || ainsi, de même, p. 421. || ainsi, si, p. 348. || tel, semblable. v. 254.

tel..., p. 630. || *cum... așa...*, selon... le (la)..., p. 339. 489. 500.

Ascultă (a), *v.* écouter, p. 148. || écouter, suivre l'avis de, p. 264.

Ascunde (a), *v.* cacher, p. 6. 574.

Ascunător, *adj.* receleur, p. 228. — Fém. *ascunătoro*.

Ascuns, *adj.* caché, p. 42. — Fém. *ascunsă*; pl. *ascunși*, *ascunse*.

Ascuți (a), *v.* aiguiser, p. 231. 493.

Ascuțit, *adj.* aiguisé, p. 237. — Fém. *ascuțită*; pl. *ascuțiți*, *ascuțite*.

Ascuțit, *adj.* [*Ung.*] aiguisé, p. 590. — Fém. *ascuțită*; pl. *ascuțiți*, *ascuțite*.

Ascuțitură, *s. f.* coupant, tranchant, p. 234. — Pl. *ascuțituri*.

Asta, *adj. et pron. dém.* ceci, celle-là, p. 3. 12. 225. 340. — Pl. *astea*.

Astă, *pr. dém.* cette, p. 212. — Pl. *aste*.

Astă-gî, *adv.* aujourd'hui, p. 484.

Așteptă (a), *v.* attendre, p. 194. 401. 622.

Așteptă (a se), *v. r.* s'attendre, p. 336.

Astrînge (a), *v.* [*Ung.*] amasser, économiser, mettre de côté, p. 611.

Asupă (a), *v.* couvrir, p. 540.

Asupra, *prep.* sur, au dessus, p. 284. || *d'asupra*, au-dessus, p. 33. || *a eși d'asupra*, surnager, flotter, p. 284.

Asvirî (a), *v.* jeter, lancer, p. 72.

Ață, *s. f.* fil, p. 4. 8. 137. 209. 292. 520. || *de la ac până la ață*, jusqu'à une tête d'épingle, p. 8. || *din fir până 'n ață*, de fil en couture, p. 292. — Pl. *ațe*.

Atât, *adj. et pr.* tant, autant, p. 93. || si, p. 371. || *cu cât... cu atât...*, plus... plus..., p. 203. || *cât... atât...*, autant... au-

tant..., p. 242. 418. 452. 468. 527. — Pl. *atâți*, *atăția*.

Atăta, *adj. et pr.* autant, p. 24. 377. || *atăta'i tot*, c'est tout, p. 513. — Pl. *atâte*, *atâtea*.

Atîrnă (a), *v.* pendre, p. 173. 327. 329. || accrocher, p. 596. || peser, avoir du poids, être lourd, p. 224. 282.

Ațiță (a), *v.* attiser, p. 536.

Atuncea, *adv.* alors, p. 127. 554.

Atunci, *adv.* alors, p. 11. 150. 379. 516. 554. 608.

Auți (a), *v.* entendre, p. 562.

Auți (a se), *v. r.* s'entendre, faire du bruit, p. 103.

Aur, *s. n.* or, p. 121. 417. 418.

Avé (a), *v.* avoir, p. 3. 10. 33; passim. || avoir de la fortune, être riche, p. 18. 19. 20. 21. 22. 23. || *ce ai cu mine*, que me veux-tu, p. 575. || *a se avé bine cu*, être en bons termes avec, p. 575.

Avere, *s. f.* fortune, richesse, p. 23. 24. 25. 26. 86. 92. 211. 282. || *a se scaldă în averile sale*, être immensément riche, p. 25. || *a'stî mîncă averea cu lingura*, jeter son argent par les fenêtres, p. 26. — Pl. *averi*.

Avocat, *s. m.* avocat, p. 26. — Pl. *avocați*.

Avuț, *s. m.* riche, p. 27. 89. 257. 565. 566. 567. — Pl. *avuți*.

Avuție, *s. f.* richesse, p. 28. 29. 354. || fortune, p. 406. || *unde'i avuția acolo'i și inima*, au trésor gît le cœur, p. 28. — Pl. *avuții*.

Az, *s. n.* première lettre de l'alphabet cyrillique. || *az-buche*, alphabet, p. 29. || *a scrie az-buche*, avoir un instruction tout-à-fait élémentaire, p. 29.

Azimă, *s. f.* fouace, pain non fermenté, p. 398. — Pl. *azime*.

B

Ba, *adv.* non, p. 231. 240. 260. || *ba... ba...*, lorsque deux personnes sont d'un avis contraire, ou bien lorsque quelqu'un

Babă, *s. f.* vieille femme, p. 149. 266. 299. 374. 375. — Pl. *babe*.

Baba-Clonță, *s. f.* vieille édentée, vieille sorcière personnage des

BAC

BAR

Bacău, *s. n.* Bacău, ville de Moldavie, p. 383.

Bădău, *s. n.* [*Banat*], baratte, tincture à beurre, p. 29.

Baer, *s. n.* cordon, lien, p. 523. 525. — Pl. *baere et băeri*.

Băgă (a), *v.* mettre, faire entrer, p. 168 295. 296. 457. 524. || mettre, fourrer, p. 182. 192. 353. 515. 528. 642. || fourrer, enfoncer, p. 5. 221. 461. || faire passer, p. 303. || *a băgă în plug cu cine-va*, s'associer, faire des affaires en association avec quelqu'un, p. 504. 505. || pousser, meiter, p. 49.

Băgă (a se), *v. r.* se placer, s'accorder, p. 630. 631. || *a se băgă la stăpân*, entrer en service, se donner un maître, p. 47.

Băgat, *adj.* en service, accordé, placé, p. 317. 631. — Fém. *băgată*; pl. *băgați, băgate*.

Băiat, *s. m.* garçon, p. 431. — Pl. *băieți*.

Băio, *adj.* [*Mold.*] non, p. 125.

Băiu, *adv.* [*Mold.*] non, p. 125.

Balae, *adj.* blonde, p. 379. 373.

Bălae, *adj.* blonde, p. 372. 373.

Balaie, *adj.* blonde, p. 371.

Bălaie, *adj.* blonde, p. 371 372. 373.

Balercă, *s. f.* [*Mold.*] baril, p. 31. 381. — Pl. *balerci*.

Baltă, *s. f.* lac, étang, marais, p. 24. 72. — Pl. *bălți*.

Baltag, *s. n.* hache, p. 31. — Pl. *bultage*.

Ban, *s. m.* argent (d'une façon générale), p. 18. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 81. 82. 88. 92. 114. 117. 153. 155. 164. 228. 352. 353. 401. 413. 515. 551. 560. 564. 626. 636. 658. || *banul face bani*, un bien fait l'autre, p. 44. || centime, p. 73. 74. || *baniu's cu ciobote roșii*, l'argent est rare, p. 56. || *umbă ca banul ăl rēu*, il ne reste pas en place, p. 57. || *a trăi ca banul în ladă*, vivre tranquille, p. 68. || *a umbă cu*

banii gata, fils à papa, p. 69. || *feciorul lui banii gata*, le fils à papa, p. 392. || *a trăi ca banul cel bun*, vivre tranquille, p. 69. || *ar scôte bani și din piétră*, il tirerait de l'huile d'un mur, p. 70. || *a'l lăsă în banii lui*, le laisser libre d'agir à sa guise, p. 70. || *a fi în banii sēi*, être maître de ses actions; avoir toute sa raison, p. 70. || *a avé bani gârlă*, rouler sur l'or, p. 71. || *a mēsură banii cu dimăria*, être cousu d'or, p. 71. || *a se culca pe bani*, rouler sur l'or, p. 71. || *a se jucă cu banii (ca cu fasolea)*, être très-riche, p. 71. || *stup (dobă) de bani*, gonflé d'or, p. 72. || *a aruncă banii pe ferestră*, jeter l'argent par les fenêtres, p. 72. || *a aruncă banii în vînt*, jeter son argent à tous vents, p. 72. || *a mănca banii cu lingura*, dévorer sa fortune, p. 73. || *bani ghētă*, argent comptant; magot, p. 73. || *bani peșin*, argent comptant, p. 73. || *nu face un ban*, ne vaut rien, p. 73. || *nici un ban*, pas un centime, p. 74. — Pl. *bani*.

Baniță, *s. f.* boisseau, p. 74. 75. 241. || *căt banița*, très grand, grosse tête (mais sans cervelle), p. 75. — Pl. *banițe*.

Bănueliă, *s. f.* prévention, reproche, imputation, p. 630. — Pl. *bănueli*.

Baraban, *s. n.* onomatopée, son que produit la tambour lorsqu'on le frappe, et par suite l'enclume, etc. p. 494.

Barbă, *s. f.* barbe, p. 370. — Pl. *barbe*.

Bărbat, *s. m.* homme, mari, p. 162. 382. 383. — Pl. *bărbați*.

Bărbierie, *s. f.* l'art du barbier, p. 75. 76. || *a învăța bărbierie la capul cui-va*, s'instruire aux dépens de quelqu'un, p. 76. — Pl. *bărbierii*.

Bardă, *s. f.* hache du charpentier, erminette, p. 77. 367. 591. 637. || *ii cioplit numa din bardă*, c'est un sot; un rustre, p. 77. || *a dă cu barda în lună*, se moquer

- Baros**, *s. m.* marteau de forgeron, p. 77. — Pl. *barosuși*.
- Basm**, *s. n.* conte, fable, p. 77. 78. 79. || *basmu cu cocoșu roșu*, histoire qui n'en finit plus, p. 77. || *a se face de basmu*, devenir la fable du village, p. 79. || mensonge, p. 79. || Pl. *basme*.
- Basma**, *s. f.* mouchoir, p. 473. — Pl. *basmale*.
- Basnu**, *s. n.* conte, fable, p. 79. — Pl. *basne*.
- Bătae**, *s. f.* coup, rossade, p. 542. — Pl. *bătăi*.
- Bătaie**, *s. f.* coup. || *în bătaia fierului*, au bon endroit, p. 290. — Pl. *bătăi*.
- Bate** (a), *v.* battre, p. 251. || battre, frapper, p. 175. 202. 283. 326. 392. 447. 574. 660. || battre, enfoncer, p. 221. 307. 437. || remuer, baratter, p. 496. 529. || résonner, p. 207. || *un batelela (bate lelea)*, un vagabond, un vaurien, p. 383.
- Bate** (a se), *v. r. se* battre, p. 116. || remuer, p. 116.
- Bătătură**, *s. f.* trame, p. 79. — Pl. *bătături*.
- Bătut**, *adj.* battu, frappé. || *bătut culeuca*, toqué, p. 388. || marqué, p. 440. || beaucoup, p. 481. || *a fi ca bătut în piuă*, étourdi, p. 498. — Fém. *bătută*; pl. *bătuți, bătute*.
- Bé** (a), *v.* boire, p. 18. 387. 532. 541. 550. 577.
- Bedreag**, *s. m.* chaise de cordonnier; gros pieu supportant une construction, p. 80.
- Belea**, *s. f.* ennui, désagrément, p. 198. 476. — Pl. *belele*.
- Beli** (a), *v.* écorcher, p. 488. || ouvrir, p. 521. || *a belu ciocanul*, subir un affront, p. 179.
- Belșug**, *s. n.* abondance. || *din belșug*, dans l'abondance, p. 416. — Pl. *belșuguri*.
- Bêrbintă**, *s. f.* [*Mold.*], gerle, t-nette, jatte, p. 79. — Pl. *bêrbinte*.
- Bêrbintă**, *s. f.* [*Mold.*], gerle, t-nette, jatte, p. 79. — Pl. *bêrbinte*.
- Bere**, *s. f.* bière, p. 218.
- Bêșică**, *s. f.* vessie, p. 80. — Pl.
- Beșină**, *s. f.* [*Mold.*], p. 25. — Pl. *beșini*.
- Bêt**, *s. n.* bâton, p. 541. — Pl. *bețe*.
- Bețiv**, *s. m.* ivrogne, p. 133. 211. — Pl. *bețivi*.
- Bêtrân**, *s. et. adj.* vieux, ancien, p. 47. 231. 354. — Fém. *bêtrână*; pl. *bêtrâni, bêtrâne*.
- Bêtrânețe**, *s. f.* vieillesse, p. 10. 340. 341. 342. 344. 611. — Pl. *bêtrânețe*.
- Biet**, *s. m.* pauvre, qui est à plaindre, p. 431.
- Bilciū**, *s. n.* foire, marché, p. 30. — Pl. *bilciuri*.
- Bine**, *adv.* bien, p. 111. 263. 362. 505. 507. 571. 586. 597. 660. || *mai bine*, mieux, p. 374. 564. 565. 566. 567. 649. || mieux, vaut, p. 117. 157. 168. 285. 286. 331. 356. 365. 400. 422. 440. || *plutôt*, p. 88. 89. 146. 174. 245. 356. 449. 554. 632. || *a învăța de bine*, bien conseiller, donner de bons conseils, p. 347.
- Bine**, *s. m.* bien, p. 556.
- Bine-facere**, *s. f.* bienfait, p. 439. — Pl. *bine-faceri*.
- Binișor**, *adv.* assez bien, bien, p. 524.
- Bir**, *s. n.* impôt, p. 80. 81. 82. || *a dà bir cu fugiți*, n'avoir ni feu ni lieu; partir, p. 80.
- * **Birău**, *s. m.* percepteur, p. 82. — Pl. *birăi*.
- Birău**, *s. m.* [*Ung.*], maire, p. 82. — Pl. *birăi*.
- Bîrfi** (a), *v.* mal parler, faire des cancanes, p. 266.
- Birtaș**, *s. m.* hôte, hôtelier, p. 82. 604. — Pl. *birtași*.
- Biru** (a), *v.* vaincre, surmonter, p. 283.
- Biserică**, *s. f.* église, p. 378. 552. 569. — Pl. *biserici*.
- Blană**, *s. f.* fourrure, p. 195. || planche mince; cangue, p. 82. || *i-a făcut popa blană*, c'est une femme malhonnête, p. 82. — Pl. *blăni*.
- Blastur**, *s. n.* emplâtre, p. 83. — Pl. *blasture*.
- Bleaū**, *s. n.* frette (du moyen de la roue). || *a face cuie de bleaū*, trembler de froid, p. 223. — Pl. *bleauri*.
- Blestem**, *s. n.* malédiction, p. 556.

- Blid**, *s. n.* plat, écuelle, terrine, p. 258. — Pl. *bliduri*.
- Boer**, *s. m.* seigneur, propriétaire; monsieur, p. 520. 548. — Pl. *boeri*.
- Bogat**, *s. m. et adj.* riche, p. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 256. 551. 552. 564. 566. 567. 568. || *a fi putred (de) bogat*, être immensément riche, p. 93. — Pl. *bogati*.
- * **Bogătate**, *s. f.* richesse, p. 93. — Pl. *bogătăți*.
- Bogăție**, *s. f.* richesse, p. 93. 94. 95. 570. 572. — Pl. *bogății*.
- Boi** (a), *v.* tromper. || *a boi pe cineva*, le tromper, p. 95.
- Bólă**, *s. f.* maladie, p. 269. 272. 500. 521. 522. 524. 574. || *bóla gălbînărei*, la jaunisse, p. 524. || *bólă cu léc*, maladie guérissable, dont le remède est connu, p. 3. — Pl. *bolă*.
- Bold**, *s. n.* aiquillon, p. 95. || *a'i da bolduri*, pousser à, inciter, encourager, p. 95. — Pl. *bolduri*.
- Bolnav**, *adj.* malade, p. 88. 268. — Pl. *bolnavi*.
- Boltă**, *s. f.* magasin voûté, magasin, p. 438. — Pl. *boltă*.
- Bolovan**, *s. m.* bloc. || bloc de pierre, cailloux roulés, p. 82. — Pl. *bolovani*.
- Bordeiș**, *s. n.* hutte (dans la terre dont le toit de chaume s'élève seul au-dessus du sol), p. 452. — Pl. *bordee*.
- Bortă**, *s. f.* [*Mold.*] trou, p. 191. — Pl. *borte*.
- Bori** (a), *v.* [*Mold.*] vomir, rendre, p. 2.
- Bóșă**, *s. f.* testicule, p. 433. — Pl. *bóșe*.
- Bot**, *s. n.* museau, groin, p. 548. || *boer cu sapa 'n bot*, porc; homme sale, p. 548. — Pl. *boturi*.
- Botez**, *s. n.* baptême, p. 532. 533. — Pl. *botezuri*.
- Boiș**, *s. m.* boeuf, p. 126. 129. 130. 131. 363. 369. 370. 504. 506. 553. — Pl. *boiș*.
- Bour**, *s. m.* boeuf urus, auroch. || *om cu bour în frunte*, criminel marqué au fer par la main du bourreau; méchant homme, p.
- Bozumflă** (a se), *v. r.* bouder, faire la moue, p. 650.
- Bragă**, *s. f.* boisson faite de jus de millet cuit, broyé et fermenté, p. 444. 445.
- Bragagiú**, *s. m.* marchand de bragă, p. 96. — Pl. *bragagiú*.
- Brânză**, *s. f.* fromage, p. 63. 79. || *brânză de iepure*, chose rare, chose qui n'existe pas, p. 63.
- Braș**, *s. n.* bras, p. 584. 625. || *a luă pe nu scú în brațe*, nier, p. 625. — Pl. *brațe*.
- Brătară**, *s. f.* bracelet, p. 417. 418. — Pl. *brătare*.
- Brătea**, *s. f.* bracelet, p. 417. — Pl. *brațele*.
- Brazdă**, *s. f.* sillon, p. 506. — Pl. *brazde*.
- Brigle**, *s. f. pl.* masse ou chasse (t. de tisserand). || *a se pune la brigle mari*, entreprendre un travail difficile, p. 96.
- Brîu**, *s. n.* ceinture, taille, p. 235. 532. 637. — Pl. *brîuri*.
- Bróscă**, *s. f.* grenouille, p. 147. || *până la genunchii bróscéi*, très-peu, p. 147. — Pl. *brósce*.
- Brudină**, *s. f.* gué, passage, p. 528.
- Brufut** (a), *v.* crépir, ravalier. || se moquer de quelqu'un; brusquer, rudoyer, p. 96.
- Buc**, *s. m.* flocon d'étope, de bourre. || *a fi buc de fóme*, tomber d'inanition, mourir de faim, p. 97. — Pl. *bucă*.
- Bucătar**, *s. m.* cuisinier, p. 97. — Pl. *bucătari*.
- Bucătărăsă**, *s. f.* cuisinière, p. 97. 98. — Pl. *bucătărăse*.
- Bucățică**, *s. f.* petit morceau, p. 86. 195. — Pl. *bucățele*.
- Buche**, *s. f.* deuxième lettre de l'alphabet cyrillique, p. 29. 98. || *a fi tot la buche*, c'est un commençant, il ne sait rien, p. 98. || *a nu avé buche*, ne pas avoir de crédit auprès de quelqu'un, p. 98. || *nu scie buche*, il ne sait rien, p. 98. — Pl. *buchă*.
- Bucher**, *s. m.* commençant, p. 99. — Pl. *bucheri*.
- Bucură** (a se), *v. r.* se réjouir. || rechercher, p. 25.

turnă ca în budăiul țiganului, manger comme un ogre, boire comme un trou, p. 99. — Pl. *budaie*.

Budașcă, *s. f.* tinette plus large que haute. || femme petite et grosse, p. 99. — Pl. *budasce*.

Bughidan, *s. n.* [*Ung.*] p. 99.

Bumbăcar, *s. m.* marchand de coton, cardeur, p. 99. — Pl. *bumbăcari*.

Bun, *adj.* bon, p. 13. 54. 55. 142. 153. 175. 176. 195. 200. 204. 225. 262. 357. 401. 404. 411. 427. 505. 508. 511. 588. 601. 602. 645. 646. || bon, capable, p. 136. 216. 272. 298. 299. 311. 398. 399. 412. 413. 488. 489. 508. 660. || bon, en bon état, p. 181. 280. 297. || bon, bienveillant, p. 99. || bon, honnête, n. 94. 281. || bon, solide, p. 113. || bon à manger (boire), p. 260. 273. 601. 602. || bon, véritable, p. 66. 69. 126. 127. || *a sci una și bună*, ne pas démordre de son opinion, p. 646. || *mai bun*, meilleur, p. 99. 131. 354. 466. — Fém. *bună*; pl. *buni*, *bune*.

Bun, *s. n.* bien, p. 100. — Pl. *bunuri*.

Bunică, *s. f.* grand-mère, p. 512. — Pl. *bunice* et *bunici*.

Burduf, *s. n.* outre. || *a fi burduf de carte*, être très-instruit, p. 148. — Pl. *burdufuri*.

Burduș (a), *v.* battre, p. 100.

Buric, *s. n.* nombril, p. 429. 430. 431. — Pl. *burice* et *buricuri*.

Buriiană, *s. f.* herbe, herbe médicinale, p. 272. — Pl. *buriieni*.

Bute, *s. f.* fût, tonneau, p. 100. 102. 103. 104. 105. 106. || *fluoră în bute*, ivrogne fieffé, p. 106. || *suge-bute*, ivrogne, p. 106. || *din bute în bute*, de mal en pis, p. 106. || *a legă bute*, lier solidement, p. 106. — Pl. *buți*.

Butie, *s. f.* fût, tonneau, p. 100. 101. 102. 103. 105. — Pl. *buți*.

Butoiū, *s. n.* tonneau, futaille, p. 107. || *ceșit din butoiū*, grand ivrogne, p. 107. || *butoiū fără fund*, insatiable, p. 107. — Pl. *butoie*.

Buză, *s. f.* lèvres, p. 492. — Pl. *buze*.

Buzdugan, *s. n.* massue, masse d'arme, p. 609. — Pl. *buzdugane*.

Buzunar, *s. n.* poche, p. 108. 496. 571. — Pl. *buzunare*.

C

Ca, *conj.* comme, p. 7. 24. 25. 29. 30. 47; passim. || autant que, p. 8. || pour, p. 62. 112. 361. || pour que, p. 10. 192. 200. 225. 341. 361. 390. 422. 463. 464. 658. || que, p. 102. || comme, de même que, p. 62. 608. || plutôt que, p. 440. || *ca cum*, comme si, p. 507. || *ca și*, de même que, p. 484. || *a da ca*, essayer de, p. 53.

Că, *conj.* que, p. 6. 11. 21. 22. 90. 115. 257; passim. || car, parce que, p. 30. 48. 138. 176. 215. 257. 269. 280. 282. 296. 297. 317. 353. 382. || *că... că...*, pour montrer deux hypothèses différentes, deux opinions contraires, p. 371. 519. || *fiind-că*, parceque, puisque, p. 347. || *că ce*, ce que, p. 82. || et, dans ce

Căcat, *s. m.* excrément, merde, p. 26. 337. — Pl. *căcați*.

Căciulă, *s. f.* bonnet de fourrure, p. 362. 363. — Pl. *căciuli*.

Căciuliță, *s. f.* petit bonnet de fourrure, p. 213. — Pl. *căciulițe*.

Cadă, *s. f.* cuveau, tine, p. 108. 287. — Pl. *cădi*.

Cădé (a), *v.* choir, tomber, p. 52. 53. 225. 395. 556. 557. 579.

Caier, *s. n.* quenouillée, filasse de la quenouille, p. 108. — Pl. *caiere*.

Căine, *s. m.* chien, p. 99. 174. — Pl. *căini*.

Cal, *s. m.* cheval, p. 47. 88. 111. 121. 152. 287. 326. 458. 509. 543. 660. || *a fi (a)junge cal de poște*, être employé à toute sauce, ne pas avoir de repos, p. 509. || *cal prost*, rosse, p.

Călămară, *s. f.* [*Mold.*] encrier, p. 108. — Pl. *călămări*.

Calapod, *s. n.* embauchoir, forme de cordonnier, p. 108. — Pl. *calapode*.

Căfare, *adv.* à cheval, p. 498.

Călăuză, *s. f.* guide, p. 108. 109. — Pl. *călăuze*.

Călcă (a), *v.* écraser, p. 130. 543.

Călcăiu, *s. n.* talon, p. 5. — Pl. *călcăie*.

Cald, *adj.* chaud, p. 24. || *a fi cald la pungă*, être riche, p. 526. — Fém. *caldă*; pl. *caldi*, *calde*.

Caldare, *s. f.* [*Ung.*] chaudron, p. 328. — Pl. *caldări*.

Căldare, *s. f.* chaudron, p. 221. — Pl. *căldări*.

Călălă, *s. f.* ivrognerie, p. 109. — Pl. *călăli*.

Calendar, *s. m.* calendrier, p. 109. 110. || *a'î face capul calendar*, abasourdir; lui meubler la tête de connaissances futiles, p. 109. || *și-a pierdut calendarul*, il a embrouillé ses contes, il ne sait plus où il en est, p. 110. — Pl. *calendar*.

Calende, *s. f. pl.* calendes, p. 110. || *la calendele grecesci*, aux calendes grecques, p. 110.

Călător, *s. m.* voyageur, p. 111. 169. — Pl. *călători*.

Călători (a), *v.* voyager, p. 112. || *a călători în rele ape*, ne pas réussir; courir un danger, p. 112.

Călătorie, *s. f.* voyage, p. 112. || *călătorie sprincenată!* bon voyage, p. 112. — Pl. *călătorii*.

Calfă, *s. f.* ouvrier, p. 113. || *a eși calfă în ce-va*, obtenir la maîtrise, p. 113. — Pl. *calfe*.

Căli, (a se), *v. r.* se griser, p. 114.

Calic, *adj.* pauvre, mendiant, p. 114. 115. 116. 117. 445. 569. 577. — Fém. *calică*; pl. *calici*, *calice*.

Calic, *adj.* avare, p. 85. 117. — Fém. *calică*, pl. *calici*, *calice*.

Calicie, *s. f.* pauvreté, p. 574. — Pl. *calicii*.

Călimară, *s. f.* encrier, p. 118. — Pl. *călimări*.

Calindar, *s. m.* calendrier, p. 110.

Căindar, *s. m.* calendrier, p. 109. 110. — Pl. *căindare*.

Calp, *s. n.* forme de cordonnier, p. 118. || *a'î pune calipul*, le dupper, p. 118. — Pl. *calipuri*.

Călit, *adj.* ivre-mort, p. 118. — Fém. *călită*; pl. *căliți*, *călite*.

Calp, *adj.* fourré (lorsqu'il s'agit de monnaie), faux, p. 228. — Pl. *calpi*.

Calți, *s. f. pl.* étoupe, bourre, p. 118. 119. 120. 306. || *par'că 'i copt în călți*, il est jaune comme un coing, p. 119. || *inghite-călți*, avaleur d'étoupes, saltimbanques, p. 119. || *ved'i'ti de călți*, mêle-toi de ce qui te regarde, p. 120.

Calup, *s. n.* forme de cordonnier, p. 120. || *a pune (trage) cui-va calupul*, le tromper, p. 120. — Pl. *calupuri*.

Căluș, *s. n.* baillon, poire d'angoisse. || *a'î pune călușu 'n gură*, l'empêcher de parler, p. 120. Pl. *căluș*.

Cam, *adv.* un peu, en quelque sorte, quasi, p. 145. 238. 274. 259. 384. 388. 420. 658.

Cămașă, *s. f.* chemise, p. 554. 555. — Pl. *cămăși*.

Cămeșă, *s. f.* [*Mold.*] chemise, p. 165. — Pl. *cămeși*.

Cămilă, *s. f.* chameau, p. 89. — Pl. *cămile*.

Câmp, *s. n.* champ, p. 272. — Pl. *câmpi*.

Când, *adv. et conj.* quand, lorsque, p. 11. 22. 33. 41; passim. || *și*, p. 162. || *când ... când ...*, tantôt... tantôt..., p. 364 || *de când*, depuis que, p. 232. 285. 379. 477. || *nicî când*, jamais, p. 343. || *până când*, tant que, jusqu'à ce que, p. 114. || *de când lumea*, depuis que le monde existe, p. 232.

Când-va, *prep.* à un moment donné, p. 285.

Câne, *s. m.* chien, p. 174. 398. 482. 561. 571. — Pl. *câni*.

Cange, *s. f.* crochet, grappin, p. 121. — Pl. *cângi*.

Cântă (a), *v.* jouer, p. 492. 611. || *grincer*, p. 464.

Cântar, *s. n.* balance, p. 121. —

- Cântărl** (a), *v.* peser, p. 121.
- Cântatul**, *s. n.* chant, p. 60. — Pl. *cântaturile*.
- Cap**, *s. m.* chef, tête, p. 8. 41. 76. 109. 110. 153. 179. 221. 272. 276. 282. 283. 298. 311. 355. 365. 370. 423. 437. 514. 535. 536. 562. 564. 617. || capital, p. 153. || *cap dogit*, sot, p. 276. || *a'și lua lumea în cap*, fuir, se sauver, p. 298. || bout, p. 303. || commencement, p. 291. || *a'ri da de cap*, le mettre à la raison, le faire céder, p. 514. 629. — Pl. *capete*.
- Căpeștru**, *s. n.* licou, p. 121. — Pl. *căpestre*.
- Căpêtă** (a), *v.* obtenir, p. 286. 476. 554. 555. 570. 652.
- Căpêtat**, *s. n.* acquisition sous forme de don, p. 247.
- Capete**, *s. f. pl.* intérêts, p. 268.
- Căpiță**, *s. f.* petit tas de foin, p. 5. — Pl. *căpițe*.
- Capital**, *s. n.* capital, p. 122.
- Capră**, *s. f.* chèvre, p. 173. 370. — Pl. *capre*.
- Capșună**, *s. f.* fraise, p. 75. — Pl. *capșuni*.
- Căptuși** (a), *v.* tromper; battre, p. 122.
- Căptuși** (a se), *v. r.* obtenir, gagner quelque chose, p. 122.
- Căptușit**, *adj.* ivre, p. 123. — Fém. *căptușită*; pl. *căptușiți, căptușite*.
- Car**, *s. n.* chariot, char, p. 5. 6. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 263. 352. 368. 463. 464. 516. 517. 539. || *a'și pune carul în petre*, refuser de faire une chose, se buter, p. 130. || *a descărcă carul*, accoucher, p. 130. || *a drege carul*, arranger une affaire, p. 130. || *a înjugă boii la car*, commencer une affaire, p. 130. || *a da carul de mal*, ne pas réussir, p. 131. || *a frânge carul, cu carul*, beaucoup, p. 131. — Pl. *care*.
- Cără** (a), *v.* porter, transporter, p. 186. 187.
- Cărămidă**, *s. f.* brique, p. 180. — Pl. *cărămiți*.
- Cărămidar**, *s. m.* briquetier, p. 180.
- Cărăuș**, *s. m.* charretier, voiturier, roulier, p. 126. 131. 132. 540. — Pl. *cărăuși*.
- Cărăușie**, *s. f.* charroi, métier de charretier, p. 132. — Pl. *cărăușii*.
- Cărbunar**, *s. m.* charbonnier, p. 133. — Pl. *cărbunari*.
- Cărbune**, *s. m.* charbon, p. 289. 586. — Pl. *cărbuni*.
- Cărcimar**, *s. m.* marchand de vin, p. 133. — Pl. *cărcimari*.
- Cărciumar**, *s. m.* marchand de vin, p. 133. — Pl. *cărciumari*.
- Care**, *pr. relat. des 2 genres*, qui, lequel, laquelle, celui ou celle qui, p. 30. 75. 125. 128. 142; passin.
- Carele**, *pr. relat. m.* lequel, p. 304.
- Cărlig**, *s. n.* croc, crochet, p. 134. 135. || *a se face cărlig*, maigre comme un clou, p. 134. || *a pune cărlig*, trouver le joint pour ne pas tenir ses engagements, p. 135. — Pl. *cărlige*.
- Cărmă**, *s. f.* gouvernail, p. 135. 204. 659. — Pl. *cărme*.
- Cărmaciū**, *s. f.* pilote, p. 135. 136. 654. — Pl. *cărmaci*.
- Cărmăjin**, *s. n.* [Banat] laine rouge, p. 137. — Pl. *cărmăjine*.
- Carne**, *s. f.* chair, p. 579. — Pl. *cărnuri*.
- Cărnat**, *s. m.* saucisse, p. 260. 601. 602. — Pl. *cărnați*.
- Cărpă**, *s. f.* chiffon, loque, p. 353. 515. — Pl. *cărpe*.
- Cărpaciū**, *s. m.* savetier, p. 137. || mauvais cuvrier, p. 137. — Pl. *cărpaci*.
- Cărpător**, *s. n.* pelle à four, p. 137. — Pl. *cărpători*.
- Cărpl** (a), *v.* raccommoder, p. 137. 138. 212. 213. || faire un méchant travail; mentir; p. 138.
- Cărpl** (a se), *v. r.* se raccommoder, p. 138. 139. || se griser, p. 139.
- Cărpit**, *adj.* ivre, p. 140. — Fém. *cărpită*; pl. *cărpitiți, cărpite*.
- Cărșmar**, *s. m.* [Ung.] marchand de vin, p. 133. 140. — Pl. *cărșmari*.
- Carte**, *s. f.* livre, écrit, science, p. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 254. 599. ||

- vout plus rien apprendre, p. 146. || *a învêta carte până la glezne*, recevoir un instruction médiocre, p. 146. || *a vorbi ca o carte*, parler comme un livre, p. 147. || *a vorbi ca o carte închisă*, dire des sottises, des riens, p. 147. || *a vorbi din carte*, parler de choses que l'on ignore; s'exprimer élegamment; parler vite, p. 147. || *a fi nebun în carte*, être très-savant, p. 148. || *a fi dobă de carte*, même sens que le précédent, p. 148. || *a fi burduf de carte*, même sens que le précédent, p. 148. || *om cu carte*, homme instruit, p. 149. — Pl. *cărți*.
- Cărturar**, s. m. lettré, érudit, p. 149. — Pl. *cărturari*.
- Căruț**, s. n. [*Mold.*] petit chariot, p. 149.
- Căruță**, s. f. charrette, p. 124. 125. 149. 150. 151. 464. 537. 539. || *doi strujeni și trei căruțe*, très-pauvre, p. 150. || *s'a stricat căruța*, il est prêt à pleurer, p. 151. || *a rămâne de căruță*, ne pas réussir dans une entreprise, p. 151. || *a dejugat căruța*, il a renoncé (terminé) une affaire, p. 151. — Pl. *căruțe*.
- ***Carvasara**, s. f. douane. || *a da jalbă la carvasara*, se plaindre inutilement, p. 151. — Pl. *carvasarale*.
- Casă**, s. f. maison, p. 68. 69. 87. 163. 168. 207. 223. 258. 300. 408. 516. 547. 556. 661. — Pl. *case*.
- Casap**, s. m. [*Banat*] boucher, p. 152. — Pl. *casapi*.
- Căscă (a)**, v. ouvrir, p. 632.
- Căștig**, s. n. gain, profit, p. 152. 153. 154. 155. || *a face căștig*, gagner, p. 445. — Pl. *căștiguri*.
- Căștiga (a)**, v. gagner, p. 24. 48. 62. 153. 155. 156. 157. 163. 288. 363. 423. 443. 444. 482. || *procurer, faire obtenir*, p. 65.
- Căștiga (a se)**, v. r. se gagner, p. 515.
- Castravete**, s. n. concombre, p. 313. 315. — Pl. *castraveți*.
- Cât**, adj. adv. et pr. combien, p. 93. 121. 126. 235. || *combien de* 498. || *aussi loin que*, p. 591. || *autant que*, p. 306. 406. 407. 416. 454. 583. || *comme, grand comme*, p. 75. 308. || *tant que*, p. 345. 351. 447. 580. 596. || *le temps de*, p. 540. || *de cât*, que, p. 59. 60. 89. 92. 99. 101. 102. 163. 175. 210. 250. 262. 283. 285. 286. 300. 317. 331. 356. 466. || *de cât*, plutôt que, p. 88. 89. 107. 117. 146. 155. 156. 157. 168. 245. 364. 366. 449. || *de cât*, si ce n'est, p. 264. || *numai de cât*, de suite, p. 137. || *fie cât de*, si... soit-il, p. 117. || *cât de*, si, si... que, p. 448. 560. || *câte un*, un, chacun un, p. 533. || *cât de*, autant, en aussi grande quantité, p. 114. || *în cât*, au prix de; *în cât am cumpărat-o*, au prix d'achat, p. 227. || *în cât*, à quel prix, p. 229. || *pe cât*, autant que, p. 188. || *câte*, par, p. 228. 278. 445. || *câte puțin*, peu à peu, p. 495. || *cu cât... tot*, plus... plus..., p. 21. || *cu cât... atât...*, plus... plus..., p. 203. || *cât... atât...*, autant... autant..., p. 418. 4^r 2. 468. 527. || *cătu'i de*, si... quelle soit, p. 382.
- Cătă (a)**, v. chercher, fouiller, p. 375. 525. 652. 653.
- Cață**, s. f. houlette. || *a umblă cu cata*, chercher à tromper, p. 158.
- Catastif**, s. n. registre, p. 158. — Pl. *catastife* et *catastifuri*.
- Catastih**, s. n. registre, p. 158. 159. — Pl. *catastihie* et *catastihuri*.
- Cătrâni (a se)**, v. r. devenir noir, noircir. || *être ivre*, p. 159.
- Cătrănit**, adj. ivre, p. 159. — Fé.m. *cătrănită*; pl. *cătrăniți, cătrănite*.
- Cătușă**, s. f. chaîne, menottes, p. 159. — Pl. *cătușe*.
- Căuș**, s. n. casse, puisard, p. 540. — Pl. *căușe*.
- Căută (a)**, v. chercher, p. 5. 6. 90. 195. 202. 374. 375. 525. || *s'efforcer de*, p. 333. 413. || *feuilleter*, p. 158. || *avoir égard*, p. 361. || *avoir des égards*, de la considération pour, p. 347. || *tâter*, p. 272.

- tenir, faire le nécessaire pour obtenir, p. 285.
- Căută de (a'și)**, *v. r.* s'occuper de, p. 578.
- Ce**, *pr. rel.* qui, p. 19. 104. 105. 143. 224. 234. 256. 286. 312. 368. 445. 488. 560. 648. 652. || que, quel, quoi, p. 19. 23. 88. 100. 115. 126. 127. 172. 229. 426. 494. || celle que, quelle, p. 418. 419. || ce que, p. 66. 82. 156. 157. 172. 268. 340. 342. 344. 347. 363. 426. 502. 561. || ce qui, p. 105. 163. 172. 280. 288. 321. 340. 373. 598. || quel, p. 474. || avec laquelle, p. 421.
- Ce**, *conj.* quoi, p. 21. 22. 40. 134. 205. 282. || de ce... de ce..., plus... plus..., p. 21. || *până ce*, avant de, jusqu'à ce que, p. 126. || de ce, pourquoi, p. 192. 564.
- Ce**, *conj.* [*Mold.*] pour *ci*, mais, p. 48. 367.
- Cea**, *adj. et pr.* celle, la, p. 101. 202. 204. 272. 282. 300. 340. 354.
- Cea-l-altă**, *pr. dém. f.* l'autre, p. 293. — Pl. *celelalte*.
- Ceas**, *s. n.* heure, p. 91. — Pl. *ceasuri*.
- ***Ceaș**, *s. n.* chef (d'un degré inférieur), p. 159.
- Ceea**, *pr. ce*, p. 224. || *ceea ce*, ce que, p. 163.
- Cefă**, *s. f.* nuque, 369. — Pl. *cefe*.
- Cel**, *adj. et pr. dém.* celui, p. 199; passim. || celui, le, p. 19. 69. 85. 220; passim. — Pl. *cele*.
- Cenușă**, *s. f.* cendre, p. 503. — Pl. *cenușe*.
- Cep**, *s. n.* broche, tape, fausset, p. 160. — Pl. *cepurî*.
- Cer**, *s. n.* ciel, p. 89. 160. — Pl. *ceruri*.
- Ceră**, *s. f.* cire, p. 364.
- Cerc**, *s. n.* cercle, p. 105. — Pl. *cercuri*.
- Cercă** (a), *v.* essayer, p. 105.
- Cercetare**, *s. f.* recherche, p. 584.
- Cere** (a), *v.* p. 19. 83. 228. 243. 244. 245. 257. 266. 282. 393. 557. 606. || demander, exiger, p. 418. || demander, mendier, p. 114.
- Cerne** (a), *v.* tamiser, p. 184. 597.
- Cernelă**, *s. f.* encre, p. 160. — Pl. *cerneli*.
- Cerșetor**, *s. m.* mendiant, p. 160. 161. 162. — Pl. *cerșetori*.
- Cerșetóre**, *s. f.* mendiante, p. 162. — Pl. *cerșetóre*.
- Certă** (a se), *v. r.* se quereller, p. 305.
- Cértă**, *s. f.* querelle, p. 572. — Pl. *certuri*.
- Ce-va**, *pr. ind.* quelque chose, p. 113. 122. 278. 583.
- Chef**, *s. n.* amusement, p. 84. 537. — Pl. *chefuri*.
- Chefălu** (a), *a.* [*Mold.*] s'amuser, faire bombance, p. 550.
- Cheie**, *s. f.* clé, p. 60. 584. — Pl. *chei*.
- Chelar**, *s. m.* celui qui tient les clés de l'office, du cellier, etc. p. 163. — Pl. *chelarî*.
- Cheltuélă**, *s. f.* [*Mold. și Banat*] p. 163. — Pl. *cheltueli*.
- Cheltuî** (a), *v.* dépenser, p. 156. 157. 163. 612.
- Cheltuélă**, *s. f.* dépense, p. 71. 163. — Pl. *cheltuieți*.
- Cheltuitor**, *adj.* dépensier, p. 24. 50. 51. — Fém. *cheltuitoare*; pl. *cheltuitori*, *cheltuióre*.
- Cherestea**, *s. f.* bois de charpente, de construction. || constitution, p. 164. — Pl. *cherestele*.
- Chezaș**, *s. n.* garant, répondant, p. 164. — Pl. *chezași*.
- Chezeș**, *s. n.* [*Mold.*] garant, répondant, p. 165. — Pl. *chezeși*.
- Chîabur**, *adj.* riche, p. 165. — Fém. *chîabură*; pl. *chiaburi*, *chîabure*.
- Chîar**, *adv.* même, p. 124.
- Chibzuélă**, *s. f.* réflexion, circonspection, p. 229. — Pl. *chibzueli*.
- Chîezaș**, *s. n.* garant, répondant, p. 165. — Pl. *chîezași*.
- Chilă**, *s. f.* mesure de capacité, p. 165. 166. — Pl. *chile*.
- Chilî** (a se), *v. r.* se griser, p. 166.
- Chilipir**, *s. n.* aubaine, bon marché, occasion, p. 166. 167. — Pl. *chilipiruri*.
- Chilipirgiu**, *s. m.* qui recherche les occasions, les objets à vil prix, p. 167. — Pl. *chilipirgiu*.
- Chilom**, *s. n.* gros marteau, masse. || coup de poing, p. 167. — Pl.

Chilug, *s. n.* [*Mold.*] pilon, p. 167. 168. 497. — Pl. *chiluge*.

Chingă, *s. f.* sangle, sous-ventrière p. 168. — Pl. *chingi*.

Chinul (a), *v.* tourmenter, p. 67.

Chior, *adj.* borgne, p. 191. 338. || *nici o para chioră*, pas un rouge liard, p. 386, 482. — Fém. *chioră*; pl. *chiori*, *chioare*.

Chiostec, *s. n.* entraves aux pieds des chevaux, p. 168. — Pl. *chiostece*.

Chiriaș, *s. m.* locataire, p. 168. — Pl. *chiriași*.

Chirie, *s. f.* loyer, charriage, p. 131. 169. || *cu chirie*, louée, p. 132. 513. || en location, p. 288.

Chirigiū, *s. m.* charretier, voiturier, p. 169. 170. — Pl. *chirigiū*.

Chișleag, *s. n.* [*Mold.*] lait caillé, p. 374. — Pl. *chișleaguri*.

Chită, *s. f.* poignée de chanvre, p. 171. — Pl. *chite*.

Chitonog, *adj.* courtaud, p. 170.

Chivuță, *s. f.* poissarde, p. 170. — Pl. *chivuțe*.

Chizăș, *s. m.* [*Mold.*] garant, répondant, p. 165. — Pl. *chizăși*.

Ci, *conj.* mais, p. 25. 50. 139. 269. 352. 366. 367. 418. 440. 515. 552. 561. 644.

Cibotă, *s. f.* [*Mold.*] botte. || *banul 's cu cibote roșii*, l'argent est rare, p. 56. — Pl. *cibote*.

Cîef, *s. n.* poteau qui se trouve au milieu de l'aire, p. 171. 619.

Cîeft, *s. n.* poteau qui se trouve au milieu de l'aire, p. 619.

Cimpoer, *s. m.* joueur de cornemuse, p. 171. — Pl. *cimpoeri*.

Cimpoiaș, *s. m.* [*Mold.*] joueur de cornemuse, p. 171. — Pl. *cimpoiași*.

Cimpoieș, *s. m.* [*Mold.*] joueur de cornemuse, p. 171. — Pl. *cimpoieși*.

Cimpoiu, *s. n.* cornemuse, p. 626. — Pl. *cimpóie*.

Cincea (a), la cinquième, p. 539.

Cinci, *adj. num. card.* cinq, p. 156. 171. 288. 473. || *a face numărul cincii*, voler, p. 171.

Cine, *pr. ind.* qui, celui qui, p. 2. 9. 10. 18. 19. 25; passim. || chacun, p. 344.

21. 95. 100. 112. 113. 121; passim.

Cinghel, *s. n.* crochet, p. 172. — Pl. *cingheluri*.

Cinste, *s. f.* considération, p. 36. 231. 248.

Cinstit, *adj.* honoré, p. 27. 567. — Fém. *cinstită*; pl. *cinstiți*, *cinstite*.

Cioban, *s. m.* berger, p. 172. 173. 174. — Pl. *ciobani*.

Ciobotă, *s. f.* [*Mold.*] botte, p. 56. — Pl. *ciobote*.

Ciobotar, *s. m.* [*Mold.*] cordonnier, p. 181. 215. — Pl. *ciobotari*.

Cîoc, *s. n.* bec, p. 146. — Pl. *cîocuri*.

Ciocan, *s. n.* marteau, p. 62. 175. 177. 177. 178. 179. 329. 412. 447. 448. 449. 494. || *între ciocan și nicovală*, entre l'enclume et le marteau, p. 177. || *a belă ciocanul*, être dans une position critique, p. 179. || *a fi ciocan*, être fort, p. 179. — Pl. *ciocane*.

Ciocăni (a), *v.* marteler, travailler au marteau, p. 176. 210. 412.

Ciochină, *s. f.* crochet, d. 267. — Pl. *ciochine*, *ciochini*.

Ciocoii, *s. m.* parvenu. || *banul e ciocoii de uși multe*, l'argent change, souvent de maître, p. 35. — Pl. *ciocoi*.

Ciolan, *s. n.* os, p. 447. — Pl. *ciolane*.

Cioplî (a), *v.* façonner à la hache, dégrossir, p. 180. || *au fig.* dégrossir quelqu'un, p. 180.

Cioplî (a se), *v. r.* se dégrossir, se policer, p. 180.

Cioplît, *adj.* façonné à la hache, dégrossi, p. 77. 591.

Cioră, *s. f.* corneille, p. 188. — Pl. *ciori*.

Ciorbă, *s. f.* soupe, p. 97. — Pl. *ciorbe*.

Ciripie, *s. f.* cordeau de charpentier. || *ca pe ciripie*, tout droit, p. 180. — Pl. *ciripii*.

Cirtă, *s. f.* ligne, trait. || *nici o cirtă*, absolument rien, p. 181.

Ciul (a), *v.* lire, p. 181. 599.

Ciubotă, *s. f.* [*Mold.*] botte, p. 181.

Ciubotar, *s. m.* [*Mold.*] cordonnier, p. 181.

Ciubucciū, *s. m.* homme qui s'oc

- p. 182. || *îi ciubucciul lui Dumneșeu*, c'est le premier moutardier du pape, p. 182. — Pl. *ciubucci*.
- Ciucur**, s. m. frange, houppe. || *sărăcie cu ciucuri*, pauvre qui fait du luxe, p. 578. — Pl. *ciucuri*.
- Ciul** (a), v. couper les oreilles. || *a ciul urechile cui-va*, gronder d'importance, p. 182.
- Ciur**, s. n. crible, p. 62. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 598. || *trecut prin ciur și dirmon*, qui a de l'expérience, entendu; d'une valeur reconnue; après mûre délibération, p. 183. || *nici în ciur nici în ciurel*, en aucune façon, p. 185. || *a purtă în ciur*, ne pas laisser en paix, p. 185. || *a'l jucă în ciur*, le mener à sa guise, p. 185. || *a cără apa cu ciurul*, travailler sans aucun profit; ne rien faire de bon, p. 186. || *par'că a cără allora apă cu ciurul*, il est très-maigre, p. 187. || *pe cât ne ține ciurul apă*, suivant nos forces, p. 187. || *pre cât duce ciurul apă*, très-peu, p. 188. || *a vedé ca prin ciur*, voir assés bien, p. 189. — Pl. *ciururi*.
- Ciurel**, s. n. petit crible, p. 184. 185. 189. — Pl. *ciurle*.
- Cizmă**, s. f. botte, p. 189. 190. — Pl. *cizme*.
- Cizmar**, s. m. bottier, cordonnier, p. 189. 190. — Pl. *cizmarî*.
- Claie**, s. f. meule, p. 6. — Pl. *clăi*.
- Cleii**, s. n. colle, p. 190. 191. || *a fi cleiū*, être gris, p. 190. || *cleiū*, rien du tout, 190. — Pl. *cleiuri*.
- Clenciū**, s. n. crochet, || *chicane*, dispute, p. 191. — Pl. *clenciuri*.
- Clește**, s. m. pince, tenailles, p. 191. 192. 193. || *a fi prins în clește*, être bien attrapé, p. 193. || *cu clește*, difficilement, p. 193. — Pl. *clești*.
- Cloci** (a), v. couvrir, p. 575.
- Clopotar**, s. m. sonneur de cloches, p. 193. — Pl. *clopotari*.
- Cloșca**, s. f. couveuse, p. 442. — Pl. *cloșce*.
- Cobiliță**, s. f. palanche, p. 193. — Pl. *cobilițe*.
- Cocârlă**, s. f. régulateur de la charrue. || *făcut cocârlă*, rabougri par le froid, p. 194. — Pl. *cocârle*.
- Cocoorbă**, s. f. fourgon, tisonnier, p. 194. — Pl. *cocoorbe*.
- Cocie**, s. f. [Ung.] coche, carrosse, p. 194. — Pl. *coeci*.
- Cociorbă**, s. f. fourgon, tisonnier, p. 194. — Pl. *cociorbe*.
- Cociorvă**, s. f. fourgon, tisonnier, p. 194. — Pl. *cociorve*.
- Cocleț**, s. n. œillet de la lise [t. de tiss.], p. 195. — Pl. *coclete*.
- Cocónă**, s. f. dame, p. 520. — Pl. *cocóne*.
- Cocoș**, s. m. coq, p. 77. — Pl. *cocoși*.
- Cocoșat**, adj. bossu, voûté, p. 340. — Fém. *cocoșată*; pl. *cocoșați*, *cocoșate*.
- Códă**, s. f. queue, p. 175. 195. 399. 578. 590. 635. 637. || anse, p. 358.
- Cójă**, s. f. coquille, p. 368. — Pl. *cóje*.
- Cojoc**, s. n. bisquain, vêtement fourré que portent les paysans, p. 3. 4. — Pl. *cojóce*.
- Cojocar**, s. m. fourreur, pelletier, p. 195. — Pl. *cojocari*.
- Colac**, s. m. pain en couronne, gimblette, p. 85. 374. — Pl. *colaci*.
- Colo**, adv. là, là-bas, p. 44.
- Comóră**, s. f. trésor, p. 195. 198. 199. 200. 261. 262. 570. || *cel de pe comóră*, le diable, p. 199. || *par'că 'i de pe comóră*, il est très-laid, p. 200. || *sărac comóră*, très-pauvre, p. 570. — Pl. *comorî*.
- Conac**, s. n. halte, repos, p. 200. — Pl. *conace*.
- Condeii**, s. n. porte-plume, plume, p. 144. 200. 201. 585. || *a trage cui-va un condeii*, le tromper, p. 200. || *a avé condeii bun*, avoir une belle écriture, p. 200. — Pl. *condeie*.
- Condică**, s. f. registre, p. 201. — Pl. *condice*.
- ***Conet**, s. n. fin. || *a'i face conetul*, le tromper, p. 201. — Pl. *coneturî*.
- Copac**, s. m. arbre, p. 210. 556. 557. — Pl. *copaci*.
- Copcă**, s. f. clou de fer à cheval; bond, p. 202. — Pl. *conce*.

- Copil**, *s. m.* enfant, p. 85. 429. 430. 431. 511. — Pl. *copii*.
- Copt**, *adj.* mûr, mûri, p. 118. 119. — Fém. *cóptă*; pl. *coptî, cópte*.
- Corabie**, *s. f.* bateau, p. 89. 135. 136. 202. 205. 394. — Pl. *corăbii*.
- Corn**, *s. n.* corne, p. 506. — Pl. *córne*.
- Cornorat**, *adj.* qui a de grandes cornes, p. 348. — Fém. *cornorată*; pl. *cornorați, cornorate*.
- Coromislă**, *s. f.* [*Mold.*] gorge, palanche. || *drept ca coromislă*, homme droit, p. 206. — Pl. *coromîsle*.
- Coș**, *s. n.* trémie (*t. de tisserand*), p. 457.
- Cósă**, *s. f.* faux, p. 206. 207. 208. 233. || *ș'a nimerit cósă gresia*, il n'est si méchant pot qui ne trouve son couvercle, p. 207. || *a nu'î tăia cósă*, ne pas oser, p. 208. — Pl. *cóse*.
- Coșciug**, *s. n.* cercueil, bière, p. 208. — Pl. *coșciuguri*.
- Cóse** (a), *v.* coudre, p. 1. 209. 212. 213. 453.
- Coșniță**, *s. f.* panier, p. 572. — Pl. *coșnițe*.
- Cosor**, *s. n.* faucillon, serpette, p. 382. — Pl. *cosóre*.
- Cot**, *s. m.* aune, p. 209. 442. 462. — Pl. *coți*.
- Cotar**, *s. m.* auneur, jaugeur, velteur, p. 209. — Pl. *cotari*.
- Cotea**, *s. m.* nom de chien de petite taille, p. 25.
- Cotro** (în), *v.* de quel côté, p. 586.
- *Covaciú** *s. m.* forgeron, p. 209. 210. — Pl. *covaci*.
- Covei**, *s. m.* Covei, localité du département de Dolj, p. 144.
- Covrig**, *s. m.* craquelin (rond). || *a duce la covrigi*, ruiner, p. 364. — Pl. *covrigi*.
- Cracă**, *s. f.* branche, p. 606. — Pl. *crăci*.
- Crâng**, *s. n.* taillis, bocace, p. 368. 603. 631. — Pl. *crânguri*.
- Crastavete**, *s. n.* concombre, p. 313. 315. — Pl. *crastaveți*.
- Crede** (a), *v.* croire. || *a crede cui-va*, croire ce que dit quelqu'un, p. 87.
- Credință**, *s. f.* foi. || *rea credință*, mauvaise foi, p. 28. — Pl. *cre-*
- Creditor**, *s. m.* créancier, p. 210. — Pl. *creditori*.
- Crêpătură**, *s. f.* voie d'eau, p. 204. — Pl. *crêpături*.
- Cresce** (a), *v.* croître, pousser, p. 42. 516. || croître, grandir, p. 261. 579.
- Crîșmar**, *s. m.* [*Mold.*] marchand de vin, p. 211. — Pl. *crîșmari*.
- Crîșmărie**, *s. f.* [*Mold.*] métier de marchand de vin, p. 212. — Pl. *crîșmarii*.
- Crîșmăriță**, *s. f.* [*Mold.*] marchande de vin, p. 212. — Pl. *crîșmărițe*.
- Croi** (a), *v.* découper, p. 212. 213. 214. 215. 412. 421. || commencer, p. 213. || *a croi pe cine-va*, le battre, p. 213.
- Croit**, *adj.* découpé, p. 216. — Fém. *croită*; pl. *croiți, croite*.
- Croitor**, *s. m.* tailleur, p. 214. 215. 216. || *a se face croitor*, battre quelqu'un, p. 216. || *cât umbra acului pe croitor*, du tout, p. 216. — Pl. *croitori*.
- Cruce**, *s. f.* croix. || *frate de cruce*, inséparables, p. 154. — Pl. *cruci*.
- Crucer**, *s. n.* [*Ung.*] pièce de monnaie, p. 216. — Pl. *cruceri*.
- Crud**, *adj.* cruel, p. 562. — Pl. *crude*.
- Cruță** (a), *v.* épargner, p. 474.
- Cuc**, *s. m.* coucou, p. 652. 653.
- Cu**, *prép.* avec, p. 2. 5. 21. 22. 23. 24; passim. || qui a, p. 3. 6. 33. 416. 429. 430. || à, avec, p. 5. 6. 130. 266. 288. 370. 423. || par, p. 10. || de, avec, p. 15. 17. 79. 90. 263. 287. 413. 492. 528. 558. || et, p. 3&9. || avec, en même temps que, p. 258. || de, p. 77. || le, p. 89. 111. || à, p. 591. || *și cu*, et, p. 278. 279. || *cu cât* ... plus ... , p. 21. || *cu totul*, le tout, entièrement, p. 181. 282. 442. || *cu sacul*, à plein sac, p. 556. || *cu firu*, grain à grain, p. 10. || *cu țirăta*, peu à peu, p. 11. || *cu mult mai mult*, beaucoup plus, p. 300.
- Cufundă** (a se), *v. r.* sombrer, p. 136. 204.
- Cufurî**, *adj.* laine teinte en jaune, p. 137. — Fém. *cufurită*; pl. *cufurii, cufurite*.
- Cuget**, *s. n.* conscience, p. 566. —

Cui, *pr. rel.* de qui, p. 518. || pour qui, 9.

Cuiū, *s. n.* clou, p. 62. 129. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 595. 596. || *cuiū pe cuiū se scôte*, un clou chasse l'autre, p. 217. || *a lovit cuiū 'n cap*, il a réussi, p. 221. || *a fi cu cuiul la inimă*, être inquiet, triste; p. 221. || *a pune în cuiū*, abandonner, négliger, p. 223. || *a face cuië*, trembler de froid, p. 223. || *a stă pe cuië*, être assis sur des épingles, p. 223. || *până și cuiul din părete*, jusqu'à une tête d'épingle, p. 224.

Cui-va, *pr. rel.* de quelqu'un, p. 3. 4. 148. 159. 179; *passim*. || à quelqu'un, p. 120. 200. 236; *passim*.

Culcă (a se), *v. r.* se coucher, p. 71.

Culduș, *s. m.* [*Ung.*] mendiant, p. 224. — Pl. *culduși*.

Culege (a), *v.* cueillir, p. 508.

Culege (a se), *v. r.* être cueilli, p. 63.

Cum, *adv.* comme, p. 12. 62. 243. 614. || comment, p. 482. || comme, tel que, p. 279. || comme, de même que, p. 322. 456. || aussitôt que, p. 24. 80. 368. || *după cum*, selon que, p. 188. 228. 379. || *ca cum*, comme si, p. 507. || *nicî cum*, du tout, en aucune façon, p. 105. 225. 299. 306. 457. 463. 493. || *cum ... așa ...*, comme ... ainsi, tel ... tel ..., p. 339. 489. 500. || *cum ... și ...*, tel ... tel ..., p. 4. 401. 451.

Cumătră, *s. f.* commère, p. 599. — Pl. *cumetre*.

Cumpănă, *s. f.* balance, p. 224. 225. 226. 227. || *nu trage la cumpănă*, cela n'a pas de valeur, p. 225. || *a stă în cumpănă*, hésiter, p. 226. || danger, p. 226. || *de grea cumpănă*, dangereux, malheureux, p. 226. || *a pune în cumpănă*, peser, étudier une question, p. 227. — Pl. *cumpene*.

Cumpără (a), *v.* acheter, p. 30. 63. 192. 227. 228. 229. 258. 259. 289. 314. 352. 353. 434. 445. 473. 559. 626. 657. 658. || *asa o cumpăr așa o vind*, je vous

répète ce que l'on m'a dit, p. 227.

Cumpără (a se), *v. r.* s'acheter, p. 514.

Cumpărat (de), d'acheter, p. 657.

Cunósce (a), *v.* reconnaître, p. 231. 414. 415. || connaître, p. 212. 311. 414. 504. 505.

Cunósce (a se), *v. r.* se connaître, p. 224. 505. || se reconnaître, p. 231. 414. 415.

Cuniū, *s. n.* [*Banat*] clou, p. 218. 222. 595. — Pl. *cuniū*.

Cur, *s. m.* cul, derrière, p. 307. 420. 481. 589. — Pl. *cururi*.

Cură (a), *v. imp.* couler, s'écouler, p. 104. 105.

***Curama**, *s. f.* écot, contribution, p. 230. — Pl. *curamale*.

Curat, *adj.* sans tache, p. 565. 566. 567. 568. — Fém. *curată*; pl. *curați*, *curate*.

Curea, *s. f.* cuir, p. 137. — Pl. *curele*.

Curge (a), *v.* couler, p. 353. 408. 438. || venir, survenir, p. 92.

Curind, *adv.* vite, promptement, p. 393.

Curmeiū, *s. n.* corde d'écorce, p. 230. 620. 621. || *légă tee de curmee*, vivre à grand peine; faible argument; p. 620. || *teiū de curmeiū*, des prétextes, p. 621. — Pl. *curmee*.

Curte, *s. f.* cour, p. 408. Pl. — *curți*.

Curvă, *s. f.* femme publique, p. 230. 231. 232. — Pl. *curve*.

Curvar, *s. m.* homme de mœurs dissolues, p. 232.

Cușciug, *s. n.* cerceuil, p. 208. 232. — Pl. *cușciuguri*.

Cusător, *s. m.* couturier, celui qui coud, p. 2. — Pl. *cusători*.

***Cușmă**, *s. f.* bonnet, p. 474. — Pl. *cușme*.

Custură, *s. f.* lame de la faux, p. 232. 233. — Pl. *custure*.

Cutare, *adj.* et *pr. ind.* tel, p. 171. 276.

Cute, *s. f.* queux, pierre à aiguiser, p. 233. 234. || *o dat cutea peste cósă*, il n'est si méchant pot qui ne trouve son couvercle, p. 233. || *a dà peste cute*, trouver son maître, être bien battu, p. 234.

Cuteză (a), *n. oser*, p. 49

Cuțit, *s. n.* couteau, p. 79. 234. 235. 236. 237. 238. 298. 493. || *aajunge cuțitu la os*, en arriver à la dernière extrémité, p. 236. || *a spělă cuțitu în cine-va*, tuer quelqu'un, p. 237. || *a'i da un cuțit prin inimă*, être navré, p. 237. || *a fila cuțite*, être à couteaux tirés, p. 238. || *a stă pe cu-*

țite, être sur des épingles, p. 238. — Pl. *cuțite*.
Cuțit, *s. n.* [*Banat*] couteau, p. 235. — Pl. *cuțite*.
Cutră, *s. f.* femme de rien, méchante, virage, p. 238. — Pl. *cutre*.
Cuvint, *s. n.* mot, parole, p. 42. 60. 337. — Pl. *cuvinte*.

D

Da, *conj.* pour *dar*, mais, p. 75. 93. 424.

Da, *adv.* oui, p. 238.

Da, (*a*), *v.* donner, p. 22. 48. 66. 75. 87. 90. 95. 100. 101. 108. 115. 163. 224. 228. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 248. 249. 257. 263. 266. 278. 371. 400. 454. 457. 462. 474. 488. 492. 534. 557. 560. 561. 569. 570. 590. || donner, sacrifier, p. 489. || rendre, p. 334. || jaillir, p. 488. || payer, p. 80. || rejeter, p. 499. 522. 585. || tamiser, passer, p. 598. || frapper, p. 30. 62. 497. || présenter, p. 151. || jeter, lancer, p. 77. 230. 454. || enfoncer, p. 237. || commencer à, s'efforcer de, vouloir, p. 52. 53. || essayer, p. 206. || *a da bolduri*, pousser à, p. 95. || *a da de mal*, ne pas réussir, p. 131. || *a da prin*, faire passer par, tamiser, p. 183. 184. || *a da peste*, trouver, rencontrer, p. 233. 234. 383. 396. 528. || *a'i da de hac*, ne pas réussir, p. 319. || *a da de*, arriver à, p. 236. || *a da de pocinog*, avoir un ennui, p. 508. || *a da de șugubina*, avoir un ennui, p. 614. || *a da din umeri*, hausser les épaules, p. 20. || *a da imprumut*, prêter, p. 333. || *a nu fi dat la rîndea*, ne pas être dégrossi, être un rustre, p. 534. || *a da afară*, faire sortir, p. 218. 522. || *a se da jos*, descendre, p. 125. 149. || *a'i da înainte*, lui donner une avance, p. 426. || *a'i da pe fôie*, dire vertement, se moquer de, p. 293. || *a'i da friu*, lui laisser la bride

sur la tête, p. 304. || *a da glôba*, payer l'amende, p. 311. || *a'i da pășusu*, le renvoyer, p. 490. || *a'i da un perdat*, gronder, p. 491. || *a da la rôtă cu cine-va*, aider quelqu'un, p. 540. || *a da rôtă pe unde-va*, tourner autour d'un endroit, p. 541. || *a'i da de cap*, le mettre à la raison, le faire céder, p. 629. || *a da sfôră*, répandre une nouvelle, p. 593. || *a da cu gura*, parler, p. 592. || *cum a da tîrgul și norocul*, à la grâce de Dieu, p. 627. || *a da pe*, jeter dans, p. 620.

Da (*a se*), *v. r.* se donner. || *nu se dă pe șepte*, il en vaut sept, p. 591.

Dacă, *conj.* si, p. 20. 36. 149. 402; passim.

Daca, *conj.* si, p. 22. 115. 142; passim.

Dadacă, *s. f.* bonne d'enfant, p. 246. — Pl. *dadace*.

Daltă, *s. f.* ciseau, ciseau à froid, p. 246. — Pl. *dalte*.

Dan, *s. m.* Dan, nom propre, p. 283.

Danie, *s. f.* donation, legs, p. 262. — Pl. *dăni*.

Danț, *s. n.* danse, p. 626. — Pl. *danțuri*.

Danțu (*a*), *v.* danser, p. 382.

Dar, *s. n.* don, présent, p. 246. 247. 248. 249. 250. — Pl. *daruri*.

Dar, *conj.* mais, or, tandis que, p. 1. 9. 22. 36. 48; passim.

Dară, *conj.* mais, p. 36. 231. 631.

Dara, *s. f.* tare, déchet, p. 250. 454.

Darabană, *s. f.* [*Mold.*] tambour, p. 251. — Pl. *darabane*.

Darac, *s. n.* peigne. carde. n. 251. —

Dărăci (a), *v.* battre, p. 251.
Dare, *s. f.* présent, p. 251. 252. — Pl. *daruri*.
Dare de samă, reddition des comptes, p. 544.
Dărmon, *s. n.* grand crible, p. 183. 252. — Pl. *dărmone*.
Dăru (a'), *v.* donner en présent, faire don, p. 252. 253.
Dascăl, *s. m.* maître, professeur, p. 253. 643. — Pl. *dascăli*.
Dascal, *s. m.* maître, professeur, p. 254. 255.
Dăscăli (a), *v.* enseigner, conseiller, p. 255.
Dăscăliță, *s. f.* institutrice, qui instruit, p. 255. 576 — Pl. *dăscălițe*.
Dat, *adj.* donné, p. 355. — Fém. *dată*; pl. *dați*, *date*.
Dată, *s. f.* fois. || *altă dată*, une autre fois, p. 652. — Pl. *dați*.
Datină, *s. f.* habitude, p. 255. — Pl. *datine*.
Dator, *adj.* et *s.* débiteur, p. 210. 256. 257. 259. || *a fi dator*, devoir, p. 256, 257. || *a scote pe cine-va dator*, prétendre que quelqu'un doit, p. 257.
Dator (în), *loc. adv.* à crédit, p. 228. 258.
Datorie, *s. f.* dette, p. 75. 164. 212. 258. 259. 260. 261. 262. 335. || *pe datorie*, à crédit, p. 257. 258. 259. 262. 288. 513. || *în datorie*, à crédit, p. 513.
Datornic, *s. m.* débiteur, p. 165. 262. 263. 264. — Fém. *datornică*; pl. *datornici*, *datornice*.
Daună, *s. f.* [*Ung.*] perte, dommage, p. 400. — Pl. *daune*.
Dăunaș, *adj.* [*Ung.*] perdant, celui à qui l'on fait tort, p. 469. — Fém. *dăunașă*; pl. *dăunași*, *dăunașe*.
De, *prép.* de, p. 2. 5. 6; passim. || pour, p. 3. 4. 71. 90. 151. 172. 175. 208. 209. 299. 306. 321. 322. 374. 377. 386. 415. 427. 445. 458. 483. 484. 506. 511. 564. || pour, pour donner, p. 13. || pour, comme, p. 66. 374. 377. || le, la, les, p. 306. 367. || pour, de quoi, p. 163. || autour de, p. 483. || en ce qui regarde, p. 8. || depuis, p. 8. 379. || par, p. 215. 234. 297. 313. 315. 368.

de, p. 542. || comme, p. 338. || de, dès, p. 508. || pour ce qui est de, p. 240. 401. || de, en, p. 364. 379. 417. || de porter, p. 474. || à cause de, p. 313. 315. || depuis, p. 379. || de, attaché à, p. 369. || de ce qu'il faut pour, p. 306. 377. || si, p. 46. 160. 162. 374. 440. 443. 469. 562. 610. 654. 655. || parceque, à cause de, p. 346. || à, au, p. 25. 104. 108. 112. 134. 137. 146. 155. 172. 206. 236. 327. 329. 336. 364. 369. 396. 427. 489. 493. 601. 606. 637. || qui, p. 143. || *a ține de cald*, tenir chaud, p. 24. || *de tot*, entièrement, p. 399. || *de ajuns*, suffisamment, p. 269. || *de ce... de ce*, plus... plus..., p. 21. 557. || *de... ce'și*, il est si, p. 240. || *de când*, depuis que, p. 379. 232. || *de ce*, pourquoi, p. 192. 564. || *de la*, à, de celui qui, p. 19. || *de la*, de, p. 453. || *de asupra*, par dessus, p. 450. || *d'asupra*, p. 33. || *de odată*, en même temps, à la fois, p. 396. || *de cât*, plus que, p. 163. || *de cât*, plutôt que de, p. 88. 89. 92. 107. 117. 146. 155. 156. 157. 168. 245. 364. 366. 400. 423. 449. 564. 567. 568. || *de cât*, que, p. 175. 210. 250. 262. 283. 300. 331. 356. 364. 373. 514. 521. 522. 570. || *de cât*, si ce n'est, p. 264.
Dă, *prép.* de, p. 2. 180. 262. || comme, p. 162. || pour, p. 54.
De-a, *prép.* à, p. 325.
Dece, *adj. num. card.* p. 156. 240. 264. 281. 288. 422. 481. || *deci*, dizaines, p. 435. || *a decea*, la dixième, p. 266.
Deget, *s. n.* doigt, p. 34. 192. 516. — Pl. *degete*.
Dejugă (a), *v.* dételer des boeufs, ôter le joug, p. 131. 151.
Dél, *s. n.* colline, coteau, p. 93. — Pl. *délurî*.
***Delă**, *s. f.* registre, dossier. || *a intrat în delă*, il a éprouvé des désagréments, p. 264. || *a pune la delă*, mettre au dossier, p. 264. — Pl. *dele*.
Deochiat, *adj.* défoncé, p. 529. — Fem. *deochiată*; pl. *deochiați*,

DĚosebi (a), *v.* séparer, p. 173.
DĚosebire, *s. f.* différentiation, distinction, p. 513.—Pl. *dĚosebirĭ*.
Depărtă (a se), *v. r.* s'éloigner, p. 512.
Departe, *adv.* loin, au loin, p. 283. || *pe departe*, de loin, sans s'approcher, p. 144.
Depĕnă (a), *v.* parler beaucoup; battre, p. 265.
Depĕnat, *s. n.* action du dévider. || *d'ĭ lua la depĕnat*, lui demander compte de; le battre, p. 265.
Des, *adj.* répété, p. 602. — Fém. *dĕsă*; pl. *deșĭ*, *dĕse*.
Desbate (a), *v.* [*Mold.*] ôter, faire sortir, p. 220.
Descărcă (a), *v.* décharger, p. 130.
Descărcă (a se), *v. r.* être déchargé, p. 128.
Deschide (a), *v.* ouvrir, p. 69. 229. 521. || former [*Mold.*], p. 132.
Deschide (a se), *v. r.* s'ouvrir, p. 520.
Descose (a), *v.* découdre. || *a descose pe cine-va*, lui tirer les vers du nez, p. 265.
Desculț, *adj.* déchaussé, p. 215. — Fém. *desculță*; pl. *desculți*, *desculțe*.
Descurcă (a se), *v. r.* se démêler, p. 291.
Descusut, *adj.* décousu, p. 215.—Fém. *descusută*; pl. *descusuți*, *descusute*.
Desdoit, *adj.* dédoublé, p. 300. — Fém. *desdoită*; pl. *desdoiți*, *desdoite*.
Deșelat, *adj.* qui a les reins brisés, p. 358. — Fém. *deșelată*; pl. *deșelași*, *deșelate*.
Deșert (în), *loc. adv.* en vain, perdu, p. 557.
Desghiocă (a), *v.* affaiblir; battre p. 265.
Desjugă (a), *v.* dételer (des boeufs), ôter le joug, p. 265.
Deslegă (a), détacher, p. 471.
Desmerdat, *adj.* (enfant) gâté, p. 519. — Fém. *desmerdată*; pl. *desmerdași*, *desmerdate*.
Desnodă (a), *v.* dénouer, p. 339.
Deșt, *s. n.* doigt, p. 516. — Pl. *dește*.
Deșteptă (a), *v.* former, p. 131. 169.

Deșteptă (a se), *v. r.* s'éveiller, comprendre, p. 622.
Destul, *adv.* assez, suffisant, p. 263. || *destul de*, assez, p. 256.
Destupă (a), *v.* déboucher, commencer, p. 528.
Desvĕtă (a), *v.* désapprendre, déshabituer, p. 344.
Desvĕtă (a se), *v. r.* se déshabituer, p. 344.
Detor, *s. m.* [*Ung.*] débiteur, p. 257. — Pl. *detori*.
Detorie, *s. f.* [*Ung.*] dette, p. 258. 260. — Pl. *detori*.
Dĕș, *interj.* sur ma foi, vraiment p. 153.
Di, *s. f.* jour, p. 54. 115. 394. 449. 472. 489. 501. 502. 561. 657. — Pl. *diĭle*.
Diamant, *s. n.* diamant, p. 311.—Pl. *diamante*.
***Diată**, *s. f.* testament, p. 266.—Pl. *diate*.
Diĕ (a), *v.* dire, p. 115. 150. 243. 264. 268. 279. 366. 551. 583.
Diĕ (a se), *v. r.* s'appeler, mériter le nom de, p. 398.
Dichis, *s. n.* choses nécessaires, attirail, p. 266. — Pl. *dichisuri*.
Dijmar, *s. m.* celui qui prélève (fixe) la dime, p. 236. — Pl. *dijmari*.
***Dilicat**, *adj.* délicat, débile, p. 545. — Fém. *dilicată*; pl. *dilicași*, *dilicate*.
Dimerlie, *s. f.* [*Mold.*] boisseau, p. 266. — Pl. *dimerlii*.
Diminĕtă, *s. f.* matin, p. 310. 508. 625. — Pl. *diminĕte*.
Dimirlie, *s. f.* boisseau, p. 266. 267. — Pl. *dimirlii*.
Din, *prép.* de, du, de la, des, p. 29. 30. 56. 62; passim. || *dĕ*, qui est dans, p. 337. || *par*, p. 374. 418. 506. || *ă cause de*, p. 129. || *une parte de* (des), p. 61. || *de*, hors de, p. 70. 107. 123. 191. 235. || *de dedans*, p. 258. || *avec*, p. 77. 398. 506. || *de*, avec, p. 195. 247. 304. 309. 398. || *ă l'aide de*, par, p. 104. 105. 201. || *le, la, les*, p. 121. || *a da din*, hausser les, p. 20. || *din vedere*, en regardant, p. 418. || *din... în...*, de... en..., p. 481.

- Dinainte**, *adv.* devant (toi), p. 362.
- Dinsu**, *pr. pers. 3-e pers. sing.* lui, p. 174. 313. 376. — Fém. *dînsa*; pl. *dînsîi*, *dînsele*.
- Dinte**, *s. m.* dent, p. 231. — Pl. *dinți*.
- Dintru**, *prép.* de, hors de, p. 118. 317. 543. || pour, 470. || *dintr'un*, d'un même, p. 459.
- Dirmoîu**, *s. n.* grand crible, p. 183. 267. 598. — Pl. *dîrmôie*.
- Dîrmon**, *s. n.* grand crible, p. 183. 267. — Pl. *dîrmôie*.
- Đisa**, *s. f.* expression, mot, proverbe, p. 467. — Pl. *đisele*.
- Đișmar**, *s. m.* celui qui prélève (fixe) la dime, p. 266. — Pl. *đișmari*.
- Doar**, *adv.* tout au moins, peut-être que, p. 374. 506.
- Doară**, *adv.* tout au moins, peut-être que, p. 130.
- Dobă**, *s. f.* [*Mold. et Ung.*] tambour, p. 328. || *dobă de bani*, très-riche, p. 72. || *dobă de carte*, très-instruit, p. 148. — Pl. *dobe*.
- Dobândă**, *s. f.* gain, profit, p. 463. 468. || intérêt, p. 267. 268. || *dobândă turcescă*, intérêt usuraire p. 268. — Pl. *dobândi*.
- Dobândi (a)**, *v.* obtenir, p. 152. 351.
- Doctor**, *s. n.* médecin, p. 268. 269. 270. 271. 272. 273. || vétérinaire, p. 152. || *a fi doctorul cui-va*, le battre, p. 273. — Pl. *doctori*.
- Doctorie**, *s. f.* médecine, p. 273.
- Doë**, *adj. num. card.* deux, p. 234. 395. 645.
- Doftor**, *s. m.* médecin, p. 268. 269. 270. 272. 273. — Pl. *doftori*.
- Dogă**, *s. f.* douve, p. 273. 274. 275. 276. || *îi lipsesce o dogă*, il a la tête fêlée, p. 274. || *e într-o dogă*, il lui manque un clou, p. 275. || *a ajunge în dogă cui-va*, en arriver à ressembler à quelqu'un (en mauvaise part) p. 276. || *îi sună dogele*, il sent le sapin, p. 276. || *îi duce dogele*, il lui garde un chien de sa chienne, p. 276. — Pl. *doge*.
- Dogit**, *adj.* fêlé, p. 276. — Fém. *dogită*; pl. *dogiți*, *dogite*.
- Dohtor**, *s. m.* docteur, p. 208. 269. 270. 272. 277. — Pl. *dohtori*
62. 63. 68. 74. 99. 135. 150. 277; passim. || *al doilea*, le deuxième, p. 558.
- Doică**, *s. f.* nourrice, p. 277. — Pl. *doice*.
- Doi-spre-țece**, *adj. num.* douze, p. 277.
- Domn**, *s. m.* Dieu, le Seigneur, p. 150. 562.
- Domn**, *s. m.* prince, p. 450. — Pl. *domni*.
- Domn**, *s. m.* [*Ung. et Banat*] seigneur, maître, p. 282. 379.
- Dómnă**, *s. f.* princesse, p. 6. 477. — Pl. *dómne*.
- Domnitor**, *s. m.* prince, p. 380. — Pl. *domnitori*.
- Dooë**, *adj. num. card.* deux, p. 371. 644. 647.
- Dop**, *s. n.* bouchon, p. 277. 278. || *dop de saca*, homme petit et gros, p. 278. || *a aștă dop la ce-va*, trouver le joint, p. 278. — Pl. *dopuri*.
- Dor**, *s. n.* désir, envie, p. 90. || *în dorul lelei*, en vain, vainement, p. 384. || *a duce dor de*, regretter, p. 394. — Pl. *doruri*.
- Dos**, *s. n.* derrière. || *pe dos*, à l'envers, p. 525. — Pl. *dosuri*.
- Dosar**, *s. n.* dossier, p. 278. || *a pune la dosar*, mettre au dossier, p. 278. — Pl. *dosare*.
- Douë**, *adj. num. card.* p. 68. 97. 121. 128. 228. 232. 234. 237. 243. 258. 278. 280; passim.
- Douë-șeci**, *adj. num.* vingt, p. 280. 450.
- Douë-șeci și patru**, *adj. num.* vingt-quatre, p. 277.
- Douë-șeci și cincî**, *adj. num.* vingt-cinq, p. 423.
- Douë-spre-țece**, *adj. num.* douze, p. 407.
- Dovedi (a)**, *v.* prouver, démontrer, p. 338.
- Drac**, *s. m.* diable, démon. p. 32. 46. 61. 85. 90. 157. 248. 281. 282. 474, 557. 558. — Pl. *draci*.
- Drag**, *adj.* cher, aimé, p. 534. || *în dragul cui-va*, par amour de, p. 384. — Fém. *dragă*; pl. *dragi*, *drage*.
- Dragomir**, *s. m.* Dragomir, nom d'homme. n. 287.

Drege (a), *v.* réparer, raccommoder, p. 130. 280. 296. 297. 415.

Drept, *adj.* droit, p. 301. 302. 338. 356. 369. 388. 466. || juste, équitable, p. 331. 356. 365. || innocent, juste, p. 193. 206. 225. 280. 281. 301. 302. 365. 371. 466. — Fém. *dreptă*; pl. *drepti*, *drepte*.

Drept *s. m.* juste, p. 280. — Pl. *drepti*.

Drept, *adj.* acquis justement, p. 61.

Dreptate, *s. f.* raison, bon droit, p. 367. || justice, p. 281, 282. 283. 284. 285. 286. || vérité, p. 283. || *cu dreptate*, justement, avec justice, p. 24. 157. 282. || *pe dreptate*, justement, à bon droit, p. 157. || *a avé dreptate*, avoir raison, le bon droit pour soi, p. 285. — Pl. *dreptăți*.

Drept, *adv.* honnêtement, p. 631.

Dric, *s. n.* corbillard, p. 287. || *a fi pe dric*, manqué, pas réussi, p. 287. — Pl. *dricuri*.

Drug, *s. m.* barre, levier, p. 624. — Pl. *drugii*.

Drugă, *s. f.* gros fuseau servant à filer les fils pour la trame, p. 287.

Drum, *s. m.* route, chemin, p. 48. 111. 126. 127. 131. 384. 472. 524. 534. 624. || voyage, p. 132. 169. — Pl. *drumuri*.

Dubaiă, *s. f.* [*Mold.*] confit, bain dans lequel on plonge les peaux pour le tannage en poil, p. 287.

Dubas, *s. n.* [*Mold.*] grand bateau plat, sorte de bac, p. 287.

Duce (a), *v.* porter, p. 116. 186. 276. || mener, faire aller, p. 130. 364. || conduire, p. 457. || tenir, p. 188. || *a duce dor de*, manquer de, p. 394. || élever, p. 49. || *a duce la covrigi*, ruiner, p. 364. || *a duce la sapa de lemn*, ruiner, p.

547. || *a o duce*, vivre, mener une existence, p. 656.

Duce (a se), *v. r.* s'en aller, partir, p. 34. 248. 285. 321. 322. 423. 424. 467. || se perdre, p. 26. || *a se duce la*, aller à, p. 30. || *a se duce în*, aller dans, tomber, p. 17.

Dughenă, *s. f.* [*Mold.*] magasin, p. 288. — Pl. *dughene*.

Duhovnic, *s. m.* confesseur, p. 269. — Pl. *duhovnici*.

Dulce, *adj.* doux, p. 272. 353. — Fém. *dulce*; pl. *dulci*, *dulce*.

Dulgher, *s. m.* charpentier, p. 214. 288. — Pl. *dulgheri*.

Dumneșeu, *s. m.* Dieu, p. 19. 48. 89. 95. 182. 246. 269. 279. 281. 474. 560. 563. 631. 633.

Dumnéta, *pr. pers.* 2e pers. sing. vous, p. 648.

După, *prép.* après, p. 126. 127. 194. 229. 271. 263. 577. 608. || après, derrière, p. 137. 380. || derrière, p. 370. 380. 596. || d'après, p. 108. 112. || d'après, selon, p. 307. 309. 313. 467. 530. || d'après, à, aux, p. 231. 414. 415. || à la recherche de, p. 317. || *după ce*, doù, de vase avec lequel, p. 577. || *după ce*, après que, p. 363. 390. 447. || *după ce*, non content de, p. 266. 555. || *după cum*, selon que, comme, p. 188. 228. 379.

Dură (d'a), *loc. adv.* en roulant, en faisant la culbute, p. 31.

Duré (a), *v.* avoir mal, p. 374. 526. || faire mal, p. 394. || *mă dore*, j'ai mal, p. 272.

Dușman, *s. et adj.* ennemi, p. 33. 333. 592. — Fém. *dușmancă*; pl. *dușmani*, *dușmance*.

Dușmănesc, *adj.* d'ennemi, p. 631. || Fém. *dușmănescă*; pl. *dușmănesci*, *dușmănesce*.

Dușmănesce, *adv.* en ennemi, 633.

E

E, 3e pers. ind. pr. du verbe *a fi*, être; passim.

Ea, *pr. pers.* elle; passim.

Eară, *adv.* mais, tandis que, p. 18.

Earmaroc, *s. n.* [*Mold.*] foire, p.

Econom, *adj.* économe, p. 576. — Fém. *económă*; pl. *economii*, *económe*.

Eftin, *adj.* bon marché, p. 288. — Fém. *eftină*; pl. *eftini*, *ef-*

Eî, *pr. pos.* son, sa, p. 203.
Ei, *pr. pers.* il, le, lui, p. 11. 41. 134. 140; *passim.* || il, celui-là, p. 25. 114.
Ēi, *pr. pers.* il, le, lui, p. 168. 174. 312. 509.
Emî, *pr. pos.* me, moi, p. 22.
Ena mu che ena su, *loc. grecque*, être à tu et à toi, se considérer comme l'égal de, p. 646.
Epîngea, *s. f.* manteau, p. 492. — Pl. *epîngele*.
Erbă, *s. f.* [*Mold.*], herbe, p. 272. — Pl. *erbî*

Ertăciune, *s. f.* pardon, p. 83. — Pl. *ertăciuni*.
Eşi (a), *v.* sortir, p. 87. 258. 285. 368. 456. 530. 625. 630. 631. || devenir, réussir, parvenir à être, p. 97. 113. || s'exhaler, p. 84. || *a eşi d'asupra*, surnager, p. 284. 285. || *e eşi la vâpsea*, réussit, p. 653.
Ēşi, *pr. per.* son, sa, ses, p. 231.
Estim, *adv.* cette année-ci, p. 153.
Ēstimp, *adv.* cette année-ci, p. 153.
Ētî, *pr. per.* te, pour toi, p. 100.
Eû, *pr. per.* je, moi, p. 3. 11. 82. 93; *passim.*

F

Face (a), *v.* faire, p. 24. 25. 34. 40. 41. 44. 45. 57; *passim.* || faire naître, produire, p. 2. 49. 52. || rendre, présenter comme, faire paraître, p. 12. 13. || rendre, p. 493. || fêter, p. 554. 555. || commettre, p. 440. || former, p. 169. || valoir, p. 73. 483. || *a'i face hatîrul*, lui accorder des faveurs (passe-droit), p. 86. || *a'i face de lec*, le battre, p. 376. || *a face hulachiû*, ne pas réussir, p. 394. || *nu face parale*, cela ne vaut rien, p. 483. || *a'l face de trei (douce) parale*, le gronder, p. 483. 484. || *el face poliţă*, envoyer de l'un à l'autre, p. 509. || *a face tîrgul altuia*, se mêler de ce qui ne le regarde pas, p. 629. || *a face mârte*, tuer, p. 470. || *a face câştig*, gagner, avoir des bénéfices, p. 445. || *a face împrumutare*, prêter, p. 336. || *a face lésă*, battre, p. 386. || *a face din*, changer, p. 13. || *a face cu mâna*, faire signe de la main, p. 454. || *a face judecată*, juger, p. 361. || *a face planul*, faire son plan, établir sa ligne de conduite, p. 41. || *nu are a face... cu*, cela ne regarde pas, autre chose est... autre chose est, p. 81. || *a face pirone*, trembler de froid, p. 495. || *a nu face nici o moşie*, n'obtenir aucun résultat, p. 369.

Face (a se), *v. r.* se faire, être fait, p. 30. 164; *passim.* || se former, p. 325. || devenir, p. 47. 100. 134. 174. 180. 216. 441. || *nu se face*, l'on ne fait pas, p. 82. || *a'si face*, se faire, s'imposer, p. 380. || *a se face de basmu*, devenir la fable du village, p. 79. || *a se face luntre şi punte*, faire tout son possible pour, p. 396. || *a se face de poveste*, être célèbre, très connu, p. 511.
Făclie, *s. f.* flambeau, p. 584. — Pl. *făclii*.
Făcut, *adj.* fait, p. 120. || travaillé, dégrossi, p. 638. — Fém. *făcută*; pl. *făcuţi, făcute*.
Făină, *s. f.* farine, p. 398. — Pl. *făini*.
***Falangă**, *s. f.* sorte de cangue dans laquelle on emprisonnait les jambes de ceux qui étaient condamnés à recevoir des coups de bâton sur la plante des pieds, p. 289.
Falcă, *s. f.* mâchoire, p. 436. — Pl. *fălci*.
Fanaragiû, *s. m.* allumeur de réverbères. || homme de rien, p. 289. — Pl. *fanaragiî*.
Faptă, *s. f.* fait, acte, p. 94. — Pl. *fapte*.
Făr, *conj.* sans. || *făr de*, sans, p. 52. 450.
Fără, *conj.* sans, p. 25. 52. 53. 60. 67. 107; *passim.* || *fără vre-*

- Fășie**, *s. f.* bande étroite, p. 289. 433. — Pl. *fășii*.
- Fasole**, *s. f.* haricot, p. 71. 657. — Pl. *fasole*.
- Fată**, *s. f.* fille, jeune fille, p. 46. 48. 90. 456. 639. || vierge, jeune fille, p. 360. — Pl. *fete*.
- Fătă** (a), *v.* mettre bas, p. 243. 244. 245. 335.
- Fată**, *s. f.* aspect, p. 232. || visage, p. 361. — Pl. *fete*.
- Faur**, *s. n.* [*Trans.*] forgeron, p. 289. — Pl. *fauri*.
- Fecior**, *s. m.* fils, p. 69. 385. 392. || *fecior de lele*, fils de putain, bâtard, p. 385. — Pl. *feciori*.
- Fel**, *s. n.* espèce, sorte, p. 128. 411. 575. 653. || *tot un fel*, de la même façon, p. 459. || *alt-fel*, autrement, p. 653. — Pl. *feluri*.
- Femeie**, *s. f.* femme, p. 660. — Pl. *femei*.
- Fên**, *s. n.* foin, p. 5. 6.
- Fer**, *s. n.* fer, p. 192. 290.
- Ferestră**, *s. f.* fenêtre, p. 72. 258. — Pl. *ferestre*.
- Ferestrău**, *s. n.* scie, p. 290. — Pl. *ferestraie*.
- Fer** (a se), *v. r.* se garder, éviter, p. 223. 528.
- Fericire**, *s. f.* bonheur, p. 575. — Pl. *fericiri*.
- Fericit**, *adj.* heureux, p. 53. — Fém. *fericită*; pl. *fericiți*, *fericite*.
- Fi** (a), *v.* être, passim. || *nu'i de... ca de*, ce n'est pas à cause de... mais..., p. 8. 506.
- Fie**, *3-e pers. sing. subj. prés.* du verbe *a fi*, soit, qu'il soit, p. 47. 117. || *fie și*, même, p. 10.
- Fie-care**, *pr. ind.* chaque, chacun, p. 62. 90. 152. 502. 532.
- Fie-ce**, *pr. ind.* chaque, p. 48. 155.
- Fier**, *s. n.* fer, p. 2. 146. 290. 495. || *în bătaia fierului*, en bonne place, p. 290. || *e de unde se taie fieru*, il ne cède pas facilement, p. 290.
- Fieș-care**, *pr. ind.* chacun, p. 419.
- Fiind-că**, *loc. conj.* parce que, p. 34.
- Filer**, *s. n.* [*Ung.*] centime, p. 290. — Pl. *fileri*.
- Filosof**, *s. m.* philosophe, p. 290. 291. — Pl. *filosofi*.
- Fir**, *s. n.* fil, brin, p. 6. 291. 292. || *din fir până în ață*, de fil en couture, p. 292. || *cu firu*, grain, à grain, p. 10. — Pl. *firuri*.
- Fire**, *s. f.* nature, p. 411. 505. — Pl. *firi*.
- Firesce**, *adv.* naturellement, p. 400.
- Flăcău**, *s. m.* jeune garçon, célibataire, p. 456.
- Flămând**, *adj.* affamé, p. 87. — Fém. *flămândă*; pl. *flămânți*, *flămânde*.
- Flóre**, *s. f.* fleur, p. 313. 314. 316. || *flóre la ureche*, chose sans importance, p. 6. — Pl. *flori*.
- Florin**, *s. n.* [*Ung.*] florin, p. 216. 290. 292. — Pl. *florini*.
- Fluer**, *s. n.* flûte de berger, p. 492. — Pl. *fluere*.
- Flueră** (a), *v.* siffler, p. 86. || *fluera în bute*, ivrogne, p. 106.
- Foc**, *s. n.* feu, p. 108. 192. 556. 606. || *foc ș'amar*, rien, p. 108. — Pl. *focuri*.
- Fóie**, *s. f.* feuille (d'arbre), p. 240. || feuille (de papier), p. 293. || *face*, p. 293. || *a'i da pe fóie*, dire sans détour, gronder, p. 293. || *a o întórce pe fóia ai-l-altă*, changer d'avis, p. 294.
- Fofelniță**, *s. f.* mâchoire mobile de la macque. || femme, bavarde, p. 292. — Pl. *fofelnițe*.
- Fóle**, *s. f.* outre, p. 293. 295. 296. — Pl. *fóle*.
- Folos**, *s. n.* profit, avantage, p. 28. 474. — Pl. *folóse*.
- Folos** (a), *v.* servir, rendre service, p. 515.
- Folos** (a se), *v. r.* tirer profit, profiter, p. 346.
- Folositor**, *adj.* utile, avantageux, p. 356. — Fém. *folositoare*; pl. *folositori*, *folositoare*.
- Fóme**, *s. f.* faim, p. 97. 554. || *ii e fóme*, il a faim, p. 91.
- Fómete**, *s. f.* disette, p. 571. — Pl. *fómete*.
- Formosă**, *adj.* (*neolog.*) belle, p. 470.
- Fóрте**, *adv.* très-fort, p. 29. 282.
- Frămintă** (a), *v.* pétrir, malaxer, p. 459.
- Fränge** (a), *v.* briser, p. 126. 127. 131. 296. 297. 391.
- Fränge** (a se), *v. r.* se briser, p. 127.

Frânt, *adj.* brisé, p. 175. || *a nu avea para frântă*, ne pas avoir un rouge liard, p. 482. — Fém. *frântă*; pl. *frânți*, *frânțe*.

Frasin, *s. m.* frêne, p. 167. — Pl. *frasini*.

Frate, *s. f.* frère, p. 11. 153. 283. 520. || *frați-de-cruce*, compagnons inséparables, p. 154.

Frăție, *s. f.* fraternité, amitié fraternelle, p. 602. — Pl. *frății*.

Frică, *s. f.* peur, crainte, p. 368. 398. 415. 449. — Pl. *frici*.

Fricos, *adj.* craintif, peureux, p. 444. 445. — Fém. *fricosă*; pl. *fricoși*, *fricose*.

Frige (a), *v.* brûler, p. 192.

Frigură, *s. f.* fièvre, p. 523. 524. — Pl. *friguri*.

Friū, *s. m.* frein, bride, p. 297. 298. 659. || *a'l da friū*, lui lâcher la bride, p. 297. || *a'l ține de friū*, lui tenir la bride, p. 297. || *a pune friul*, mettre un frein, p. 298. — Pl. *frîe* et *frîne*.

Fruct, *s. n.* fruit, p. 353. — Pl. *fructe*.

Frumos, *adj.* beau, p. 27. 85. 231. 495. 600. || *a avé slovă frumósă*, avoir une belle écriture, p. 600. — Fém. *frumósă*; pl. *frumoși*, *frumóse*.

Frumos, *adv.* bien, p. 176.

Frunte, *s. f.* front, p. 96. || *a avé steu în frunte*, être remarquable, p. 350. || de premier rang, remarquable, p. 164. — Pl. *frunți*.

Frunză, *s. f.* feuille, p. 240. — Pl. *frunze*.

Fugă (*a*), *v.* fuir, s'enfuir, p. 34. 81. 204. 246. 586. || fuir, s'éloigner, p. 306. 382. || courir, p. 194. 202. || *a fugi de*, fuir, éviter, p. 81. 367.

Fugit, *adj. m.* foyard, celui qui a fuit, p. 80. 81. — Pl. *fugiți*.

Fuior, *s. n.* tortis de fila-se, de chanvre ou de lin, p. 298. 299.

|| *a'și lua cele trei fuioare*, filer, se sauver, p. 298. || *îi bun de tors la fuioare*, il n'est bon à rien, p. 299. || *a ține fuior cu*, tenir tête à, p. 299. — Pl. *fuioare*.

Fulg, *s. n.* plume, p. 443. — Pl. *fulgi*.

Fund, *s. n.* fond, p. 107. 140. 161. 211. 520. — Pl. *funduri*.

Fune, *s. f.* [*Mold. & Ung.*] corde, p. 300. 301. 302. || câble, p. 303.

Funié, *s. f.* corda, p. 89. 225. 299. 300. 301. 302. 303. 471. 472. 609. 623. || *e drept ca funia în sac*, homme injuste, p. 301.

302. || *a merge drept ca funia în sac*, tituber, être ivre, p. 302. || *își ica funia în traistă*, il prend ses cliques et ses claques, p. 303. — Pl. *funii*.

Fură (*a*), *v.* voler, p. 442. 469.

Furcă, *s. f.* quenouille, p. 306. 307. || *a nu avé de furcă*, être très-pauvre, p. 306. || *vede'ți de furcă*, mêle-toi de ce qui te regarde, p. 306. — Pl. *furci*.

Furcă, *s. f.* fourche, p. 303. 304. 305. 306. 473. || *parcă'i aruncat din furcă*, mal arrangé, p. 304. || *a da de furcă*, travail difficile, p. 304. || *a ține furcă*, s'opposer énergiquement, p. 304. || *a avé de furcă cu*, avoir des difficultés avec, p. 305. — Pl. *furci*.

Furtună, *s. f.* tempête, p. 112. 136. — Pl. *furtuni*.

Fus, *s. n.* piquet, pieu (battu au centre de l'aire), p. 307. — Pl. *fusuri*.

Fus, *s. n.* fuseau, p. 306. 307. 308. || *pusă cu fusul*, rare (en parlant de la barbe), p. 307. || *cât smiceaua fusului*, très-petit, p. 308. — Pl. *fusuri*.

Fuscel, *s. m.* rancher, réglotte qui soutient les lisses (*terme de tisserand*), p. 358. — Pl. *fuscei*.

G

Gălăgie, *s. f.* bruit, p. 17. — Pl. *gălăgii*.

Galben, *s. m.* ducat, p. 474. — Pl.

Gălbinare, *s. f.* jaunisse, p. 524. — Pl. *gălbindari*.

Gălcă, *s. f.* glande, amygdale, p.

Gâlcevie, *s. f.* querelle, dispute, p. 410. — Pl. *gâlceviî*.
Găletă, *s. f.* seau, p. 309. — Pl. *găleți*.
Gând, *s. n.* idée, pensée, p. 211. || *a avé gând de*, être décidé à, p. 139. || *a avé de gând*, penser à, p. 22. || *ce ți-ai pus în gând*, ce que tu as décidé de faire, p. 363. || *cu gându*, en pensée, p. 556. — Pl. *gânduri*.
Gândi (a), *v. r.* penser, croire, p. 6. 133. 426. || *songer*, p. 456. || *peuser*, être décidé, p. 106.
Gândi (a se), *v. r.* penser, p. 601.
Gard, *s. n.* clôture, palissade, haie sèche, p. 23. 81. 82. 94. 143. 315 335. 572. — Pl. *garduri*.
Gărlă, *s. f.* rivière, p. 71. 620. — Pl. *gărle*.
Găscă, *s. f.* oie, p. 229. — Pl. *gâsce*.
Găsi (a), *v. r.* trouver, p. 4. 48. 63. 64. 90. 91. 113. 135. 207. 376. 433. 460. 472. 633. || *venir*, survenir, p. 523. 524. || *trouver*, rencontrer, p. 383.
Găsi (a se), *v. r.* se trouver, se rencontrer, p. 126. 237. 458.
Găsi (a 'și), *v. r.* trouver. || *a 'și găsi beleaua*, se causer des ennuis, p. 476. || *ți-ai găsit*, drôle d'idée... p. 313.
Găsit, *adj.* trouvé, p. 36. 198. — Fém. *găsită*; pl. *găsiți, găsite*.
Gât, *s. n.* cou, gorge, p. 137. 236. 369. 371. 381. 483. 609. 641. || *gosier*, p. 407. 418. — Pl. *gâturi*.
Gata, *adj.* prêt, p. 69. 328. 401. — Fém. *gata*; pl. *gata*.
Găti, (a se), *v. r.* se préparer, p. 336.
Gaură, *s. f.* trou, p. 216. — Pl. *găuri*.
Găurit, *adj.* troué, p. 187. — Fém. *gaurită*; pl. *găuriți, găurite*.
Gazdă, *s. f.* hôte, p. 309. — Pl. *gazde*.
Gealău, *s. n.* [Mold.] rabet. || *din gealău*, homme délicat; homme intelligent, p. 309.
Geambaș, *s. m.* maquignon. || *malhonnête*, trompeur, p. 309. — Pl. *geambași*.
Géba, loc. *adv.* inutilement, p. 556. || *de geba*, sans profit, inutilement, p. 127.

être essoufflé, p. 126. || être bondé, regorger, ployer sous le poids de, p. 438.
Genuchiu, *s. n.* genou, p. 147. 368. — Pl. *genuchi și genuche*.
***Geremea**, *s. f.* punition, amende. || *lucru de geremea*, travail mal fait, p. 309.
Gheonoie, *s. f.* picvert, p. 210.
Gheonóie, *s. f.* picvert, p. 210.
Gherghita, *s. f.* nom d'une localité en Roumanie, p. 539.
Ghétă, *s. f.* glace, p. 73.
Ghicator, *s. m.* devineur, nécromancien, p. 309. 444. — Pl. *ghicatori*.
Ghicitóre, *s. f.* devinette, énigme. || *la chose devinée*, p. 309. — Pl. *ghicitori*.
Ghierbă, *s. f.* petit écheveau (quatre *gherbele* valent un écheveau). || *a nu fi în tóte ghierbelele*, ne pas avoir sa raison entière, p. 310. — Pl. *ghierbele*.
***Ghighar**, *s. m.* porcher, p. 310. — Pl. *ghighari*.
Ghir, *s. n.* [Mold.] impôt, p. 81. 82. — *ghiruri*.
Giudecată, *s. f.* [Mold.] procès, p. 364. — Pl. *giudecăți*.
Giuvaergiu, *s. m.* joaillier, bijoutier, p. 311. — *giuvaergii*.
***Glagole**, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique, p. 311. || *am eu glagole în cap*, j'ai de la tête, p. 311.
***Glagore**, *s. m.* lettre de l'alphabet cyrillique, p. 311.
Gleznă, *s. f.* cheville, p. 146. — Pl. *glezne*.
***Clóbă**, *s. f.* amende, p. 469. || *a da glóba pentru altui*, payer pour un autre, p. 311. — Pl. *glóbe*.
Glod, *s. n.* boue. || *adv.* du tout, p. 469.
Gogósă, *s. f.* pâtisserie soufflée, sorte de pet de nonne, p. 312. 499. — Pl. *gogóșe* et *gogoși*.
Gogoșar, *s. m.* marchand de *gogoși*, p. 312. — Pl. *gogoșari*.
Gol, *adj.* vide, p. 101. 102. 103. 107. 149. 521. 522. || *pe gol*, sur la terre nue, p. 544. — Fém. *gólă*; pl. *goi, góle*.
***Gologan**, *s. m.* sou, p. 312. — Pl. *gologani*.
Goni (a se), *v. r.* se poursuivre,

Grabă (de), *loc. adv.* vite, p. 582.
Grăbi (a), *v.* se presser, p. 356.
Grădinar, *s. m.* jardinier, p. 312-313. 314. 315. 316. — Pl. *grădinari*.
Grăi (a), *v.* parler, p. 35.
Gramadă, *s. f.* tas, p. 10. — Pl. *grămedă*.
Grămădi (a), *v.* amonceler, mettre en tas, p. 391.
Gramatică, *s. f.* grammaire, p. 316. — Pl. *gramatice*.
Grapă, *s. f.* herse, p. 316. || *a se ține grapă de cine-va*, ne pas le lâcher d'une semelle, p. 316. || *merge ca grapa pe uscat*, cele va mal, p. 316. — Pl. *grăpi*.
Gras, *adj.* gras, p. 27. — Fém. *grasă*; pl. *grași*, *grase*.
Grău, *s. n.* blé, p. 229. — Pl. *grăuri*.
Grec, *adj.* grec, p. 48. — Fém. *grecă*.
Grecesc, *adj.* grec, p. 110. — Fém. *grecescă*; pl. *grecesci*, *grecesce*.
Greșală, *s. f.* faute, p. 208. — Pl. *greșale*.
Greși (a), *v.* commettre une faute, p. 83. 214. 215.
Greși (a se), *v. r.* se tromper, p. 606.
Gresie, *s. f.* pierre à aiguiser, queux, p. 206. 207. 317. — Pl. *gresii*.

Greu, *adj.* difficile, p. 86. 155. 226. 227. 229. 353. || *grave* (maladie), p. 521. 522. || *țimpuri de grea cumpănă*, temps difficiles, p. 226. 227. || *lourd*, p. 443. — Fém. *grea*; pl. *grei*, *grele*.
Greu, *adv.* difficilement. || *cu greu*, difficilement, p. 304. || *a 'i pică greu*, causer des ennuis, p. 657.
Greutate, *s. f.* poids, incommodité, p. 370. — Pl. *greutăți*.
Grijă, *s. f.* souci, p. 210. 259. 429. — Pl. *griji*.
Grôpă, *s. f.* fosse, p. 344. — Pl. *gropi*.
Gros, *adj.* gros, p. 231. || *a fi gros la pungă*, être riche, p. 526. — Fém. *grósă*; pl. *groși*, *gróse*.
***Gros**, *s. m.* ancienne monnaie, p. 317. — Pl. *groși*.
Groșiță, *s. f.* [*Ung.*] gros (monnaie), p. 317. — Pl. *groșițe*.
Gudă, *s. f.* [*Ung.*] femme de mauvaise vie, p. 317. — Pl. *gude*.
Gură, *s. f.* bouche, p. 59. 63. 104. 116. 120. 148. 353. 393. 405. 406. || *ouverture*, entrée, p. 522. 523. 580. || *bord*, p. 104. || *a da cu gura*, parler, p. 592.
Gurguiță (a se), *v. r.* faire le fier, p. 48.
Gust, *s. n.* goût, p. 84. — Pl. *gusturi*.

H

Hac, *s. n.* [*Mold.*] droit, ce qui est dû, gage, salaire. || *a'i veni de hac*, en venir à bout, p. 318. 319. 549. || *a'i da de hac*, ne plus savoir que faire, p. 319. 658.
Ha! *interj.* allons, p. 125.
Haïdău, *s. m.* [*Mold.*] vaurien, p. 319. — Pl. *haïdăi*.
Haïmana, *s. f.* vagabond, désœuvré, p. 320. — Pl. *haïmanale*.
Haïnă, *s. f.* vêtement, habit, p. 1. 71. 215. 403. 564. — Pl. *haïne*.
Hait, *interj.* [*Mold.*] allons, filons, p. 298.
Halal, *adj.* bonne qualité, p. 401.
Halat, *s. n.* [*Banat*] outil, p. 660.

lua hamul și praștia, se mettre à un travail avec assiduité, p. 320. — Pl. *hamuri*.
Hangiū, *s. m.* aubergiste, p. 321. — Pl. *hangii*.
Hap, *s. n.* pilule. || *a înghiți hapul*, avaler la pilule, p. 321. — Pl. *hapuri*.
Haram, *adj.* sans profit, sans être mérité, p. 321. 322. || *de haram a venit*, de haram s'a dus, il est parti comme il est venu, p. 321. 322.
Hărtie, *s. f.* papier, p. 160. 325. 434. 470. 600. || *plainte* (écrite), placet, p. 516. — Pl. *hărtii*.
***Hasna**, *s. f.* trésor, p. 325. — Pl. *hasnale*.

hățul, vite, rapidement, p. 325.
 || *i-a venit țepa la hăț*, ses affaires vont bien, p. 326. — Pl. *hățuri*.
Hatir, *s. n.* passe-droit, faveur, p. 86. 116. 360. — Pl. *hatiruri*.
Hei! *interj.* hé! p. 494.
Herean, *s. n.* [*Ung.*] raifort, p. 374. — Pl. *hereanuri*.
Herestrău, *s. m.* [*Mold.*] scie, p. 326. — Pl. *herestrae*.
Hirleț, *s. n.* [*Mold.*] houe, bêche, p. 548. — Pl. *hirlețe*.
Hirzob, *s. n.* [*Mold.*] panier plat (à fond d'osier), p. 326. — Pl. *hîrzoburi* și *hîrzobe*.
Hlobă, *s. f.* [*Besarab.*] brancard, p. 326. — Pl. *hlobe*.
Hor! *interj.* montre que des gens se querellent, p. 635.

Horă, *s. f.* danse, p. 306. — Pl. *hore*.
Hodorogelă, *s. f.* bruit, p. 103. — Pl. *hodorogeli*.
Horn, *s. n.* [*Mold.*] tron de fumée, p. 586. — Pl. *hornuri*.
Hoț, *s. m.* voleur, p. 162. 232. 442. 469. — Pl. *hoți*.
Hrăn (a), *v.* nourrir, p. 162.
Huet, *s. n.* [*Mold.*] bruit, p. 149. — Pl. *huete*.
Huïduit, *adj.* hué, p. 567. — Fém. *huïduită*; pl. *huïduiți*, *huïduite*.
Huștii, *s. f. pl.* [*Mold.*] son qui a servi à faire le bors, et que l'on emploie ensuite, comme ferment, pour faire un autre bors, p. 528.

I

I et **i**, *pr. per.* à lui, à elle, son, sa, p. 57. 66. 75; passim.
i, *pr. rel.* les, p. 34. 48. 62. 152. 155. 230. 300; passim. || à lui, son, sa; passim.
i, *3-e pers. sing.* du verbe *a fi*, est, p. 19. 23. 28. 32. 60. 75. 94. 105. 119. 121. 134. 200. 208. 240. 274. 280. 281. 282. 304. 364. 371. 372. 376. 379. 382. 508. 557. 597. 660. || *nu'i*, cela n'est pas, cela ne va pas, p. 366. 367.
İabașa, *s. f.* morailles. || *i-a atîrnat İabașa de nas*, il le mène par le bout du nez, p. 327.
İad, *s. n.* enfer, p. 440.
İar, *adv. et conj.* mais, p. 36. 189. 493. || tandis que, p. 18. 24. 152. 162. 238. 272. 281. 282. 306. 382. 439, || tandis que, pour ce qui est de, p. 61. 269. || encore, p. 540. 610.
İară, *conj.* tandis que, p. 157. 335. 584.
İarășî, *conj.* encore, de nouveau, p. 514.
İarmaroc, *s. m.* foire, marché, p. 328. 627. — Pl. *İarmaróce*.
***İaste**, *3-e pers. sing.* du verbe *a fi*, est, p. 89.

İavașa, *s. f.* morailles, p. 328.
İc, *s. n.* coin (pour fendre le bois), p. 328. — Pl. *icuri*.
İedec, *s. n.* corde de halage. || *a trage la İedec*, haler, tirer à soi, p. 329. — Pl. *İedecuri*.
İepă, *s. f.* jument, p. 149. 243. 326. 358. — Pl. *İepe*.
İepure, *s. m.* lièvre. || *brânză de İepure*, n'importe quoi (même ce qui n'existe pas), la lune, p. 63. — Pl. *İepuri*.
İerbă, *s. f.* herbe, 375. — Pl. *İerburi*.
İernă, *s. f.* hiver, p. 10. — Pl. *İerne*.
İertăciune, *s. f.* pardon, p. 83. — Pl. *İertăciuni*.
İeșl (a), *v.* sortir, p. 84. 153. 523. 592. || triompher, p. 280.
İerașea, *s. f.* morailles, p. 329.
İi, *pr. pers.* à lui, à elle, lui, elle, son, sa, p. 41. 83. 85. 111. 137. 273. 274. 313; passim. || les, le, p. 48. 61. 315.
İi, *3-e pers. sing.* du verbe *a fi*, est, il est, p. 72. 77. 91. 182. 232. 266. 269. 275. 298. 340. 500. 601. 613. || vaut, p. 416.
İl, *pr. pers.* lui, le, p. 40. 64. 152. 344. 631.
İlău, *s. n.* [*Mold.*] enclume p.

Îmbetrâni (a), *v.* vieillir, p. 582.
Îmbetrâni (a se), *v. r.* [*Ung.*] vieillir, p. 597.
Îmbiaciû, *s. n.* fléau (à battre), p. 833.
Îmbiafi (a), *v.* battre, p. 330.
Îmbogâti (a se), *v. r.* s'enrichir, p. 138, 506, 556.
Îmbracă (a), *v.* mettre sur soi, p. 554.
Îmbulzi (a se), *v. r.* se bousculer, se presser, p. 496.
Îmi, *pr. pers.* à moi, mon, me, pour moi, p. 280.
Împăcare, *s. f.* accord, entente, p. 331. — Pl. *împăcări*.
Împărți (a), *v.* distribuer, p. 11. || partager, p. 166, 332.
Împérat, *s. m.* empereur, p. 114, 162, 534. — Pl. *împérați*.
Împărăție, *s. f.* empire, p. 89. — Pl. *împărății*.
Împinge (a), *v.* pousser, p. 540.
Împleți (a), *v.* tisser, p. 333.
Împleticire, *s. f.* action d'embrouiller, de chanceler, p. 338. — Pl. *împleticiri*.
Împlini (a), *v.* exécuter (un ordre), p. 86.
Împotriva, *prép.* contre, p. 191.
Împreună, *adv.* ensemble, p. 575.
Împricinat, *s. m.* partie (dans un procès), p. 368. — Pl. *împricinații*.
Împroșcă (a), *v.* gronder quelqu'un, p. 333.
Împrumut *s. n.* prêt, chose prêtée, p. 248, 333, 334, 335. || *a da împrumut*, prêter, p. 333. — Pl. *împrumuturi*.
Împrumutâ (a), *v.* prêter, p. 268, 560.
Împrumutâ (a se), *v. r.* emprunter, p. 334, 335.
Împrumutare, *s. f.* prêt, p. 336. — Pl. *împrumutări*.
Împrumutat, *adj.* prêté, p. 337. || *de împrumutat*, d'emprunt, p. 337. — Fém. *împrumutată*; pl. *împrumutați*, *împrumutate*.
În, *prép.* en, dans; *passim.* || à, au, p. 62, 72, 96, 174, 210, 223, 228, 260, 307, 350, 371, 382, 461, 513, 520, 595, 596, 634. || sur, p. 48, 188, 202, 221, 272, 355, 388, 437, 472, 514, 525, 535, 536, 624. || au bout de, accroché à, p. 360, 516, 542. ||

aver, p. 481. || en, dans, avec, p. 193, 310, 526. || comme, p. 248. || pour, p. 483. || pendant, p. 344. || autour de, p. 371. || au milieu de, p. 277, 542. || le, la, p. 392, 507. || *a se măsura în pună cu cinc-va*, vouloir rivaliser avec quelqu'un (qui est plus riche que soi), p. 88, || *până în gură*, jusqu'au bord, p. 104. || *a strînge în cămgi*, serrer de près, empêcher de mal faire, p. 168. || *în lege*, fortement, avec force, p. 380. || *în câț*, autant que, au prix de, p. 227, 229. || *în loc*, au lieu de, p. 226.
Înainte, *prép.* devant, p. 367, 380, 441. || devant toi, p. 363. || devant, en présence, p. 368. || en avant, p. 137, 337, 364. || en avant, d'avance, p. 264. || *a'î da înainte*, donner une avance de, p. 426.
Înapoi, *adv.* en arrière, p. 364. || *a se întorce înapoi*, retourner, p. 626.
Înapoia (a), *v.* rendre, p. 75.
Încă, *adv.* encore, p. 541. || aussi, p. 374.
Încălcî (a), *v.* embrouiller, p. 298.
Încăpé (a), *v.* entrer, trouver place en, p. 234.
Încărcă (a), *v. r.* charger, p. 128.
Începe (a), *v.* commencer, p. 105, 158.
Încercă (a), *v.* mettre à l'essai, p. 88.
Încet, *adv.* lentement, p. 399.
Încetă (a), *v.* cesser, p. 42.
Înceiea (a), *v.* clôturer, régler, p. 159.
Închide (a), *v.* fermer, p. 569.
Închietóre, *s. f.* p. 337. — Pl. *închietóri*.
Închis, *adj.* fermé, p. 147, 168. — Fém. *închisă*; pl. *închisi*, *închise*.
Încondeia (a), *v.* dénigrer, p. 337.
Încornorat, *adj.* cornu, qui a des cornes, p. 347. — Fém. *încornorată*; pl. *încornorați*, *încornorate*.
Încropi (a), *v.* tiédir. || *a încropi din teia curmeiă*, amasser petit à petit, p. 621.
Încuibă (a se), *v. r.* se nicher, s'installer, p. 571.

Încurcă (a), *v.* emmêler, p. 538. 539.
Încurcă (a se), *v. r.* se mêler, s'em-
 mêler, p. 291. 359. 373.
Încurcat, *adv.* embrouillé, p. 568.
 — Fém. *încurcată*; pl. *încur-
 cați, încurcate*.
Încurcătură, *s. f.* complication, cen-
 fusion, p. 338. — Pl. *încurcăturî*.
Îndată, *adv.* de suite, p. 123. 204.
Îndesă (a se), *v. r.* aller contin-
 nuellement, p. 306.
Îndesat, *adj.* tassé, pressé, p. 334.
 659. — Fém. *îndesată*; pl. *înde-
 sați, îndesate*.
Îndoî (a), *v.* doubler, p. 491.
Îndoîlă, *s. f.* doute, p. 515. — Pl.
îndoilei.
Îndoît, *adj.* double, p. 249. 252. 253.
 300. || douteux, p. 225. — Fém.
îndoită; pl. *îndoîți, îndoite*.
***Îndreptar**, *s. n.* équerre, p. 338. —
 Pl. *îndreptare*.
Îndreptător, *adj.* qui redresse, p.
 368. — Fém. *îndreptătoare*; pl.
îndreptători, îndreptătore.
Îndrugă (a), *v.* filer grossièrement,
 || dire des riens, p. 338.
Îndură (a se), *v. r.* ne pas vouloir,
 ne pas se décider à, p. 474.
 475.
Înghiiți (a), *v.* avaler, p. 2. 321. || *a
 îngھیٹی hapul*, avaler la pilule,
 p. 321. || *îngھیٹے călھی*, avaler
 d'étoupes, charlatan, p. 119.
Înginer, *s. m.* ingénieur, p. 338.
 339. — Pl. *îngineri*.
Îngrijire, *s. f.* soin, surveillance,
 p. 136. — Pl. *îngrijiri*.
Înimă, *s. f.* cœur, p. 198. 221. 222.
 237. 564. || *a rupe inimă tirgu-
 lui*, prendre ce qui est meilleur,
 p. 627. || cœur, affection, p. 28.
 || *zi e inima acră de*, ne plus
 pouvoir souffrir, supporter une
 chose, p. 313. 315. — Pl. *înimî*.
Înjugă (a), *v.* atteler (des bœufs),
 mettre sous le joug, p. 130.
Înjugă (a se), *v. r.* s'associer, se
 lier d'amitié, p. 339.
Înjură (a), *v.* injurier, p. 115.
Înlătură (a), *v.* écarter, p. 11.
Înmulți (a se), *v.* se multiplier,
 devenir plus nombreux, p. 379.
Înnădi (a), *v.* abouter, p. 622.
Înnecă (a), *v.* noyer, p. 300. || faire

Înnecă (a se), *v.* se noyer, p. 59.
 112. || sombrer, p. 135. 204. 205.
 394. 654.
Înnecat, *adj.* noyé, p. 607. — Fém.
înnecată; pl. *înnecați, înnecate*.
Înnegrî (a), *v.* colorer en noir, p.
 339. || calomnier, noircir, p. 339.
Înnodă (a), *v.* nouer, p. 339. 621.
Înnodătură, *s. f.* nœud, attache, p.
 340. — Pl. *înnodături*.
Înnoi (a se), *v. r.* renouveler (sa
 garde-robe), p. 138.
Înnoptă (a), *v.* venir (en parlant
 de la nuit), p. 382.
Îns, *s. m.* (usité seulement au
 pl. masc.) personne, individu,
 p. 229. — Pl. *înși*.
Însa, *pr. f.* elle, p. 100.
Însă, *conj.* cependant, mais, p.
 411.
Însărcinat, *adj.* chargé (d'un far-
 deau), p. 340. — Fém. *însărci-
 nată*; pl. *însărcinați, însărci-
 nate*.
Înșelă (a), *v.* tromper, p. 60. 632.
Însură (a), *v.* marier (son fils), p.
 436.
Însură (a se), *v. r.* se marier (en
 parlant d'un homme), p. 46. 48.
Însuși, *pr.* lui-même. || *însuși ca*,
 elle-même, p. 493. || *tine însuși*,
 toi même, p. 270.
Însutit, *adj.* centuplé, cent fois
 plus, p. 152. — Fém. *însutită*;
 pl. *însutiți, însutite*.
Întâiu, *adv.* d'abord, p. 135. 340.
 360. 361. || *mai întâiu*, tout
 d'abord, p. 270. 271. || *d'întâiu*,
 le premier, p. 626.
Întâiu, *adj. ord.* le premier, p.
 340. 626.
Întelege (a se), *v. r.* s'entendre, p.
 659.
Întîlni (a se), *v. r.* se rencontrer, p.
 15. 17.
Întinde (a se), *v. r.* s'étendre, p.
 572.
Întorce (a), *v.* tourner, retourner,
 p. 127. 293. 473. || rendre, p.
 335. || *a întorce șurubu*, cher-
 cher à tromper, p. 615. || *a
 întorce negot*, faire le commerce,
 p. 440.
Întorce (a se), *v. r.* se retourner,
 p. 525. || revenir, p. 48. 49. 195.
 626. || tourner, p. 538.

264. 457. 461. 481. 504. 505.
523. 527. || *a intră în*, se mêler de (à), p. 629. || *a intră în*, pénétrer au milieu de, p. 277. || *a intra în delă*, éprouver des ennuis, p. 264. || *a intră în plug cu cine-va*, s'associer à, travailler en association avec, p. 504. 505.
- Între**, *prép.* parmi, entre, p. 77. 177. 278. 329. 431.
- Întrebă** (a), *v.* demander, p. 47.
- Întrebuință** (a), *v.* employer, p. 419.
- Întreg**, *adj.* entier, p. 371. || vrai, véritable, p. 444. 445. — Fém. *întregă*; pl. *întregi, întrege*.
- Întreit**, *adj.* triple, p. 300. 592. — Fém. *întreită*; pl. *întreți, întreite*.
- Între**, *prép.* en, dans, p. 24 89. 100; passim. || à, p. 382. || sur, p. 382.
- Întuneric**, *adj.* sombre, p. 526. — Fém. *întunerică*; pl. *întunerică, întunerică*.
- Înceh** (a se), *v. r.* vieillir, s'user, p. 596.
- Înverdi** (a), *v.* verdier, verdoyer, p. 625.
- Învătă** (a), *v.* apprendre, p. 140. 142. 144. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 390. 418. 576. 577 48. || instruire, p. 576. 643. || faire apprendre, instruire, p. 40. 76. 146. || *a învăță de bine*, bien conseiller, p. 347. || *a învățat la trôcă*, c'est un ignorant, p. 349. || *a învăță păsăresce*, apprendre comme un perroquet, p. 349.
- Învătă** (a se), *v. r.* s'apprendre, p. 418. || s'instruire, p. 346. || s'habituier, p. 289. 344. || s'habituer à, apprendre à manoeuvrer, p. 135.
- Învățat**, *adj.* instruit, p. 349. 350. || habitué, p. 150. 370. — Fém. *învățată*; pl. *învățați, învățate*.
- Învățător**, *s. m.* maître, p. 350. 351. — Pl. *învățători*.
- Învățătură**, *s. f.* savoir, science, p. 50. 351. 352. 353. 354. 355.
356. || enseignement, conseil, p. 355.
- Înviă** (a), *v.* ressusciter, p. 60.
- Învîrți** (a se), *v. r.* tourner, p. 379. 540. || se retourner, p. 221. || se tordre, se plier, p. 303.
- Învoeală**, *s. f.* accommodement, p. 365. — Pl. *învoeli*.
- Învoeală**, *s. f.* accommodement, arrangement, p. 356. 365. || accord, p. 357. — Pl. *învoeli*.
- Ion**, *s. m.* Jean, p. 342.
- Ionită**, *s. m.* diminutif de Jean, Jeannot, p. 342. 520.
- Iotă**, *s. f.* lettre de l'alphabet grec. || *nică o iotă*, rien, p. 357.
- Ipate**, *s. m.* Ipate, nom propre, p. 454.
- Ipingea**, *s. f.* manteau de paysan pour la pluie, sans manches et avec capuchon, p. 492. — Pl. *ipingele*.
- Îs**, *3-e pers. pl. ind. pr.* du verbe *a fi*, ils sont, p. 146.
- Iscăli** (a se), *v. r.* signer, p. 358.
- Iscălitor**, *s. m.* signataire, p. 587. — Pl. *iscălitori*.
- Își**, *pr. pers.* à soi, à lui, à elle, pour soi, son, sa, p. 6. 67. 216; passim.
- Islaz**, *s. m.* Islaz, petit port, sur le Danube, dans le district de Romanai, p. 144.
- Isprăvi** (a), *v.* terminer, p. 213.
- Isprăvi** (a se), *v. r.* se terminer, p. 393. 606.
- Îtă**, *s. f.* fil, p. 358. 359. 624. || *îi ai țesut itele*, il lui ont tendu un piège, p. 358. || *s'ai încurcat itele*, l'affaire tourne mal, p. 369. || *a'i încurca itele*, déjouer son plan, p. 359. || *a fi (cam) în patru ite*, être ivre mort, p. 359. || *s'ai schimbat itele*, l'affaire prend une nouvelle tournure, p. 359. — Pl. *ite*.
- Îți**, *pr. pers.* te, ton, à toi, pour toi, p. 34. 41. 68; passim.
- Iubi** (a), *v.* aimer, p. 29.
- Iubit**, *adj.* aimé, p. 64. — Fém. *iubită*; pl. *iubiți, iubite*.
- Iute**, *adv.* rapidement, p. 34. || vite, p. 499.

J

Jăfuitor, *adj.* qui vole, qui prend ce qui appartient à autrui, p. 568. — Fém. *jăfuitoră*; pl. *jăfuitori*, *jăfuitore*.

Jalbă, *s. f.* supplique, requête, p. 151. 359. 360. || *a veni cu jalba în proțap*, réclamer à grand bruit, p. 360.

Jeratec, *s. n.* braise, p. 191.

Jidovesc, *adj.* de juif. || très-grand, p. 209. — Fém. *jidovescă*; pl. *jidovesci*, *jidovesce*.

Jos, *adv.* en bas. || *a se da jos*, descendre, p. 125. || *pe jos*, à terre, p. 597. || *pe jos*, à pied, p. 125. 166. || à terre, p. 52. 53. 363.

Jucă (a), *v.* jouer, p. 173. 185. || danser, p. 299. 382. || *a jucă tura*, pile ou face, p. 642. || *a'î juca în ciur*, agir à sa guise, p. 185.

Jucă (a se), *v. r.* jouer, p. 71. 456. || plaisanter, p. 456.

Judecă (a), *v.* juger, p. 360. 361. 362.

Judecă (a se), *v. r.* se juger, p. 362. 363. 369. || *a se judecă cu*, être jugé par, p. 369. || *a se judecă la*, plaider devant, p. 363.

Judecată, *s. f.* sentence, p. 331. 356. 365. 367. 466. || procès, p. 364. 366. 466. || tribunal, justice,

p. 365. 366. 367. || *a face judecată*, juger, p. 361. — Pl. *judecăți*.

Judecător, *s. m.* juge, p. 368. 369. — Pl. *judecători*.

Judică (a se), *v. r.* [*Mold.*] se juger, poursuivre un procès, p. 363.

Jug, *s. n.* joug, p. 369. 370. 504. || *e învățat cu greutatea jugului*, il a beaucoup souffert, p. 370. || *î-a pus jugul după cap*, il le domine, p. 370. — Pl. *juguri*.

Jujeu, *s. n.* collier triangulaire que l'on met aux porcs pour les empêcher de passer au travers des haies, p. 371.

Jumatate, *s. f.* [*Mold.*] moitié, p. 61. 167. 371. || *în jumătate*, à moitié fait, p. 629. — Pl. *jumătăți*.

Jumătate, *s. f.* moitié, p. 157. 269. 281. 282. 522. 684. — Pl. *jumătăți*.

Jupân, *s. m.* maître (ironiq. en parlant d'un ou à un juif), p. 241. — Pl. *jupâni*.

Jupânesă, *s. f.* madame (se dit aux femmes d'une condition inférieure), p. 212. — Pl. *jupânese*.

Juvet, *s. n.* lacet, noeud coulant. || *a-î pune juvețul în gât*, le perdre, p. 371. — Pl. *juvețe*.

L

L, *pr. per.* le, lui; passim.

La, *prép.* à, aux; passim. || à l'époque de, pendant, p. 10. 340. 341. 342. 344. 611. || à, dans, p. 15. 17. 116. 148. 207. 221. 222. || dans, pour, p. 112. 224. 225. || vers, p. 43. 356. || le, la, p. 99. 400. || auprès, auprès de, p. 471. 472. 660. || en, dans, p. 303. 343. 344. 524. 528. || devant, p. 363. 369. || en présence de, p. 467. || à, derrière, p. 522. || vers, sur, p. 356. || de, du, de la. des. p. 180. 299. 453.

p. 153. 590. || pour, p. 95. 135. 228. 272. 278. 352. || de, pour, p. 11. || chez, p. 82. 85. 87. 91. 92. 117. 204. 210. 229. 262. 317. 389. 417. 534. 552. 553. 569. || *la capul tău*, sur ton dos, p. 76. || *a ascultă la gura cui-va*, écouter ce que dit quelqu'un p. 148. || *dela*, de la part de, 502. 503. || *de la*, d'auprès de, p. 63.

Lăbos, *adj.* qui a de grosses pattes. || avec ses pattes, p. 358. — Pl. *lăboși*.

Lacom, *adj.* avide. n. 95. — Fém.

- Lăcomi** (a), *v.* convoiter, désirer ardemment, p. 140.
- Lăcomie**, *s. f.* avidité, gloutonnerie, p. 2. — Pl. *lăcomii*.
- Lăcrămă**, *s. f.* larme, p. 231. 367. — Pl. *lăcrămî* et *lăcrămî*.
- Lăcrimă**, *s. f.* [*Mold.*] larme, p. 368. — Pl. *lăcrimî*.
- Lăcrimă**, *s. f.* larme, p. 557. — Pl. *lăcrimî*.
- Lăcul** (a), *v.* habiter, p. 254.
- Ladă**, *s. f.* malle, coffre, p. 68. 94. — Pl. *lădi*.
- *Lăiū**, *adj.* noir, p. 371. 372. 373. — Fém. *laie* et *lae*.
- Lână**, *s. f.* laine, p. 333. 368. 373. Pl. *lăe*.
- Lapte**, *s. n.* lait, p. 172. 174. 366. 488. 650. || *lapte acru*, lait caillé, p. 108. || *lapte de pasere*, merle blanc, p. 64. || *îi curge lapte în pasat*, tout lui réussit, p. 92.
- Lăsă** (a), *v.* laisser, p. 70. 129. 174. 243. 433. || laisser tranquille, p. 575. || abandonner, p. 626. || *a lăsă din mână*, lâcher, p. 225. || *a lăsă* (din preț), faire un rabais, p. 241.
- Lăsă** (a se), *v. r.* se laisser aller, descendre, p. 299. || *a se lăsă pe*, s'appuyer sur, se coucher sur, p. 625. || *a se lăsă mole*, être mou, sans volonté, p. 295. 296.
- Lăudă** (a), *v.* louer, vanter, p. 177. 459.
- Lăudat**, *adj.* loué, p. 87. — Fém. *lăudată*; pl. *lăudați*, *lăudate*.
- Lăuntru**, *s. n.* intérieur. || *din lăuntru*, intérieurement, p. 600.
- Lăutar**, *s. m.* ménestrier, violoneux, p. 626. — Pl. *lăutari*.
- Le**, *pr. pers.* les, p. 228. 231. 439. 472; passim.
- Léc**, *s. n.* remède, p. 3. 373. 374. 375. 376. 377. || *bolă cu lec*, c'est chose à laquelle on peut remédier, p. 3. || *a'î găsi lecul*, trouver le remède (pour forcer quelqu'un à faire ce que nous désirons), p. 376. || *a'î face de lec*, le battre, p. 376. || *atâta ți-e lecul*, il t'en cuira, p. 377. || *de lec*, très peu, presque rien, p. 377. || *lec*, rien, p. 377.
- Lefă**, *s. f.* salaire, traitement, p. 378. — Pl. *lefae*.
- Lefea**, *s. f.* salaire, traitement, p. 378.
- Lefter**, în locuțiunea: *lefter de parale*, chargé d'argent comme un crapaud de plumes, p. 482.
- Lefterea**, *s. f.* în locuțiunea: *a'și mânca leftereua*, perdre tout crédit, p. 378.
- Lefterie**, *s. f.* în locuțiunea: *a'și mânca lefteria*, perdre tout crédit, p. 378.
- Legă** (a), *v.* lier, attacher, p. 105. 106. 146. 230. 279. 300. 481. 620. 621. || lier (*au fig.*), p. 17. || serrer, p. 525. || *a nu legă două*, ne pas pouvoir mettre un sou de côté, p. 279.
- Legănă** (a), *v.* bercer, p. 85.
- Lege**, *s. f.* loi, p. 379. 380. 381. 451. || *a'și face lege*, se décider à, s'imposer une règle de conduite, p. 380. || *în lege*, bien, avec force, p. 380. || **lege*, droit, p. 381. — Pl. *legi*.
- Leică**, *s. f.* entonnoir. || *a'și face gătul leica*, boire comme un trou, p. 381. — Pl. *leice*.
- Lela**, voir *lele*; p. 383.
- Lele**, *s. f.* se dit, à la campagne, à une sœur, à une amie, à une femme plus âgée, p. 381. 382. 383. 384. 385. || femme de mœurs légères, p. 383. 384. 385. 627. || *și-a găsit lelea bărbatul*, les deux font la paire, p. 383. || *un bate-lelea*, un vauprien, un coureur de filles, p. 383. || *a umblă lela*, flâner, p. 383. || *în dorul lelei*, à l'aventure, sans but, p. 383. || *puțu-de lele*, bâtard, p. 385. || *fecior de lele*, bâtard, p. 385.
- Lemn**, *s. n.* bois, p. 103. 180. 285. 413. 446. 546. 547. 590. 617. — Pl. *lemne*.
- Lene**, *s. f.* paresse, p. 588.
- Leocă**, *s. f.* ranche. || *o loviși cu leoca*, tu n'y es pas, p. 385. || *e cam lovit cu leoca*, il a son coup de marteau, p. 388. *
- Lepedă** (a), *v.* jeter, rejeter, p. 216.
- Lésă**, *s. f.* claie pour battre le maïs. || *a face lésă pre cine-va*, le battre, p. 386. — Pl. *lese*.
- *Lescae**, *s. f.* liard, p. 228. — Pl. *lesci*.

***Lëscæ**, *s. f.* liard, p. 228. 473.
— Pl. *lëscăi*.

***Lescaie**, *s. f.* liard, p. 386. — Pl. *lescăi*.

Lesne, *adj. inv.* facile, p. 86. 89. 134. 245. 317. 362. 364. 657.

Lesne, *adv.* facilement, p. 34. 59. 87. 156. 224. 340. 423. 463.

***Leŭcæ**, *s. f.* liard, p. 386. — Pl. *leŭcăi*.

***Leŭcaie**, *s. f.* liard, p. 386. — Pl. *leŭcăi*.

Leŭ, *s. m.* franc, p. 386. 387. — Pl. *leŭ*.

Leuca, *s. f.* ranche, p. 388. 389. 390. || *lovit cu leuca*, toqué, p. 388.

Li, *pr.* leur, à eux, p. 368. 419. 421.

***Lifterie**, *s. f.* in locuŭt.: *a'ŝi pierde lifteria*, perdre tout crédit, p. 378.

Limbă, *s. f.* langue (organe), p. 116. 127 || lame (la largeur de), p. 237. || langue (parlée), p. 390. 640. — Pl. *limbi*.

Lingură, *s. f.* cuillère, p. 26. 73. 241. — Pl. *linguri*.

Linie, *s. f.* ligne, p. 568. — Pl. *linii*.

Lipit, *adj. collé*. || *sărac lipit*, pauvre comme Job, p. 564. 565. 570. — Fém. *lipită*; pl. *lipiŭi*, *lipite*.

Lipsă, *s. f.* manque, défaut, p. 11. || pauvreté. le fait de ne pas avoir, p. 390. 391. || *în lipsă*, faute de, p. 136. || *din lipsă*, faute de, p. 129.

Lipsi (a), *v.* manquer, p. 22. 274. 371. 401. || *lipsi*, manquer, s'absenter, p. 48. 49. 286.

***Liŭcæ**, *s. f.* liard, p. 386. — Pl. *liŭcăi*.

Loc, *s. n.* place, p. 22. 475. || endroit, p. 24. || terrain, p. 349. || *în loc*, au lieu de, p. 126. 174. 260. 267. 268. 488. 501. 569. 579. || *la loc*, en place, à sa place, p. 303. || *de loc*, du tout, p. 522. — Pl. *locuri*.

Locaş, *s. n.* habitation, logis, demeure, p. 556. — Pl. *locaşuri*.

Locui (a), *v.* habiter, p. 254.

Lopată, *s. f.* pelle, r. 135. 366. 367. 391. 392. 545. 546. 547. 548. 549. 612. || rame n. 392

beaucoup, p. 392. || *sapa ŝi lopata e a lui*, il va mourir; il a perdu tout espoir, p. 548. || *a rămăné în sapă de lemn*, être complètement ruiné, p. 547. || *apă de sapă*, vin, p. 549.

Lotru, *s. m.* [*Ung.*] voleur, p. 379. — Pl. *lotri*.

Lovélă, *s. f.* coup, p. 447. 448. — Pl. *loveli*.

Lovi (a), *v.* frapper, p. 221. 385. 388. 389. 390. 437. 447. 448.

Lovi (a se), *v. r.* s'accorder, p. 297. || *a se lovi cu*, se ressembler, être la même, ne pas différer, p. 603.

Lovitură, *s. f.* coup, p. 448. — Pl. *lovituri*.

Luă (a), *v.* prendre, p. 19. 22. 25.

46. 47. 48. 61. 63. 87. 116. 117. 122. 129. 135. 157. 205. 238. 239. 240. 242. 243. 245. 246.

248. 258. 260. 290. 298. 303. 320. 392. 393. 406. 426. 462.

534. 544. 554. 584. 590. 623. 643. || accepter, prendre, p. 263.

|| prendre, enlever, p. 506. || recevoir, p. 264. 278. 393. 639.

|| acheter, p. 288. 530. 589. || prendre, gagner, p. 62. || épouser, p. 90. || perdre, p. 80. || *a luă cu furca lungă*, chasser, p. 304. || *a luă de olac*, presser, p. 457. || *a'ŝi luă ostfacă*, prendre son dû, p. 466. || *a luă la trei parale*, traiter par dessous la jambe, p. 483. || *a'ŝi luă plata*, être puni comme il le mérite, p. 501. || *a luă împrumut*, emprunter, p. 335. || *a luă din mână*, enlever, p. 412. || *a'l luă la judecată*, le battre, p. 367. || *a'l luă la depănă*, lui demander des comptes; le battre, p. 265. || *a'l luă la refec*, le gronder, p. 531. || *ne luat în bardă*, homme grossier, sot, p. 591.

Luciŭ, *adj.* net, brillant. || *sărăcie lucie*, pauvreté absolue, p. 578. — Fém. *lucie*; pl. *lucii*, *lucie*.

Lucră (a), *v.* travailler, p. 180. 394. 399. 506.

Lucrare, *s. f.* travail, p. 412. — Pl. *lucrări*.

Lucrător, *s. m.* travailleur, ouvrier, n. 204. — Pl. *lucrători*.

|| de travail, de la semaine, p. 394. 561. — Fém. *lucrătore*; pl. *lucrători, lucrătore*.
Lucru, s. n. travail, p. 2. 177. 309. 414. 500. 568. || chose, p. 41. 171. 173. 252. 253. 337. 621. || objet, p. 338. || *lucru de geremea*, travail mal fait, p. 309. — Pl. *lucruri*.
Luî, pr. pers. à lui, son, sa, p. 3. 70; passim.
Lulachiû, s. n. indigo. || *a face lulachiû*, ne pas réussir, p. 394.
Lulea, s. f. pipe, p. 552. 553. — Pl. *lulele*.
Lume, s. f. monde, p. 90. 243. 257. || univers, p. 349. || *în lume*, dans le monde, p. 562. || *de când lumea*, de tout temps, p. 232. || *a'şi luà lumea în cap*, se sauver, p. 298. — Pl. *lumi*.

Lumină, s. f. lumière, p. 453. — Pl. *luminî*.
Lumină (a), v. éclairer, p. 390.
Luminare, s. f. lumière, chandelle, p. 92. 551. 552. — Pl. *lumînări*,
Lună, s. f. lune, p. 77.
Lung, adj. long, p. 260. 304. 474. 601. 602. || grand, p. 60. 267. — Fém. *lungă*; pl. *lungî*.
Luntre, s. f. barque, p. 394. 395. 396. 397. || *a se face luntre şi punte*, faire tout son possible pour réussir, p. 397. || *a umblă în două luntre*, essayer de tromper, p. 397. — Pl. *luntre* et *luntri*.
Lup, s. m. loup, p. 15. 172. 174. 368. — Pl. *lupi*.
Lut, s. n. argile, terre glaise, p. 461. — Pl. *luturi*.

M

M', pr. per. me, moi, p. 46.
Macar, adv. [*Mold.*] tout au moins, p. 636. || quand bien même, şi, p. 557. || *nicî macar*, pas même, p. 645.
Măcar, adv. tout au moins. || *nicî măcar*, pas même, p. 394.
Măcelar, s. m. boucher, p. 235. 398. — Pl. *măcelari*.
Măcelărie, s. f. boucherie, p. 398. — Pl. *măcelării*.
Măcină (a), v. moudre, p. 398. 399. 456. || manger beaucoup, parler beaucoup, p. 398. || *a măcină cuî-ra*, contenter quelqu'un, agir à sa guise, p. 399.
Măciucă, s. f. trique, gourdin noueux, p. 652. — Pl. *măciuce*.
Măgar, s. m. âne, p. 126. — Pl. *măgari*.
Maî, adv. plus, p. 47. 59. 60; passim. || encore, p. 116. 121. 127. 149. 156. 163. 241. 266. 337. 454. 540. || encore, encore plus, p. 21. 149. 557. || encore, déjà, p. 195. || *maî mult*, voir *mult*. || *maî bine*, voir *bine*. || *maî bun*, voir *bun*. || *maî întâiu*, tout d'abord, p. 270. 271. || *cam maî da*, certainement oui, p. 238.

Maister, s. m. [*Trans.*] artisan, maître ouvrier, p. 399. — Pl. *maister*.
Maistor, s. m. [*Ban.*] artisan, maître ouvrier, p. 399. — Pl. *maistori*.
Maiû, s. n. maillet, p. 399. — Pl. *maie*.
Mal, s. n. bord escarpé, berge, p. 131. — Pl. *maluri*.
Malaiû, s. n. [*Mold.*] millet, p. 555. 586. — Pl. *malaiuri*.
Mamă, s. f. mère, p. 352. 444. 445. — Pl. *mame*.
Mamalgă, s. f. bouillie épaisse de farine de maïs, p. 163. 520. — Pl. *mamalige*.
Mămăligă, s. f. bouillie épaisse de farine de maïs, p. 163. — Pl. *mămălige*.
Mână, s. f. main, p. 24. 50. 51. 56. 62. 117. 135. 165. 166. 191. 192. 225. 245. 339. 340. 413. 417. 436. 454. 461. 481. 518. 519. 522. 545. 585. || *a face cu mâna*, faire signe de la main, p. 454. || *la mână*, au bras, p. 417. || *a da în mână*, confier, p. 652. || *a intră în mână*, venir dans les mains, p. 481. || *din mână*, des mains, p. 412. || *pe mână*,

- un peu, p. 145. 146. — Pl. *măini*, *măine* et *măni*.
- Mână** (a), *v. mener*. diriger, p. 364.
- Măncă** (a), *v. manger*, p. 10. 18. 86. 88. 90. 91. 100. 114. 144. 155. 156. 157. 172. 258. 288. 368. 378. 394. 399. 484. 544. 554. 610. 611. 630. || dépenser, p. 26. 73. || démanier, p. 577. || *a măncă banii cu lingura*, jeter l'argent par les fenêtres, p. 73. || *a măncă săcêla*, être ros-sé d'importance, p. 544. || *a măncă o sopenelă*, être grondé; être battu, p. 630.
- Măncare**, *s. f.* plat, nourriture, p. 98. — Pl. *măncări*.
- Mândră**, *adj.* belle, belle-fille, p. 522. — Pl. *mândre*.
- Măne**, *adv.* demain, p. 67. 93. 240. || *ca măne*, bientôt, p. 251.
- ***Mangăr**, *s. m.* menu monnaie de cuivre. || *a du mangărul cel de apoi*, donner jusqu'à son dernier sou, p. 399. 400. — Pl. *mangări*.
- Mângăere**, *s. f.* consolation, p. 550. — Pl. *mângăeri*.
- Mângăiere**, *s. f.* consolation, p. 550. — Pl. *mângăieri*.
- Măniă** (a se), *v. r.* se fâcher, p. 610. 650. 651.
- Măniă** (a se), *v. r.* se fâcher, p. 651.
- Mănie**, *s. f.* colère, fureur, p. 626. 630. — Pl. *măni*.
- Mănji** (a), *v.* salir. || barbouiller, p. 653. 654.
- Mănji** (a se), *v. r.* se salir, p. 490.
- Mănjit**, *adj.* sali, p. 600. — Fém. *mănjită*; pl. *mănjiți*, *mănjite*.
- Mântul** (a se), *v. r.* [Mold.], se terminer. || *s'a măntuit socotela*, il n'y a pas à discuter, c'est mon dernier mot, p. 606.
- Mănușă**, *s. f.* anse, poignée, p. 458. 459. — Pl. *mănuși*.
- Mânz**, *s. m.* poulain, p. 243. — Pl. *mânji*.
- Mărac**, [Banat], *în loc. sărac*, *mărac*, très-pauvre, p. 569.
- Mărăcine**, *s. m.* ronce, p. 168. 368. — Pl. *mărăcini*.
- Mare**, *adj.* grand, p. 2. 59. 96. 101. 103. 107. 164. 195. 202. 203. 204. 250. 267. 347. 456. marquable, important, p. 2. 442. 475. || important, grave, p. 272. 522. — Pl. *mări*.
- Mare**, *s. f.* mer, p. 112. 140. 160. 205. 251. 252. 395. — Pl. *mări*.
- Măre**, *interj.* l'ami, mon cher, p. 283.
- Marfă**, *s. f.* marchandise, p. 229. 288. 400. 401. 423. 513. 626. — Pl. *mărfuri*.
- Margine**, *s. f.* bord, rivage, p. 395. Pl. *mărgini*.
- Mărită** (a), *v.* marier, p. 424. 425. 436. 616.
- Marmoră**, *s. f.* marbre, p. 439. — Pl. *marmore*.
- Martor**, *s. m.* témoin, p. 402. — Pl. *martori*.
- Mărunt**, *adj.* menu, petit, p. 164. — Fém. *măruntă*; pl. *mărunți*, *mărunte*.
- Mărunțea**, *adj. fém.* peu, petite quantité, p. 325. — Pl. *mărunțele*.
- Mărunțiș** *s. n.* petite chose, bagatelle. || chose de peu de valeur, de peu d'importance, p. 402. — Pl. *mărunțișuri*.
- Masă**, *s. f.* table, p. 81. 133. 587. || *la masă*, à table, p. 520.
- Mă-sa**, pour *mumă sa*, sa mère, p. 641.
- Masă**, *s. n.* fusil (à aiguiser), p. 402.
- Măsea**, *s. f.* dent molaire, p. 654. — Pl. *măsele*.
- Măță**, *s. f.* chatte, p. 29. 358. — Pl. *măte*.
- Mătase**, *s. f.* soie, p. 333. — Pl. *mătăsurii*.
- Mătăse**, *s. f.* [Banat.] soie, p. 209.
- ***Măzdă**, *s. f.* pot-de-vin, p. 402. — Pl. *măzde*.
- Mă**, *pr. pers. 1-er pers. sing.* me, moi; passim.
- Mă**, [Ung.], *3-e pers. sing. ind. prés.* il, va, p. 317.
- Mă**, *interj.* hé! dis donc; l'homme, p. 649.
- Medic**, *s. m.* médecin, p. 403. 404. — Pl. *medici*.
- Mehenghe**, *adj. et s. fém.* rusée, p. 404.
- Melc**, *s. m.* colimaçon, p. 556. — Pl. *melci*.

405. || *îi merge gura ca melița*, c'est un moulin à paroles, p. 405. || *meliță*, bavard, p. 405. — Pl. *melițe*.
- Meliță** (a), v. battre, p. 405.
- Melițoiu**, s. n. broie, macque, p. 406. — Pl. *melițoie*.
- Mereu**, adv. sans cesse. || *tot mereu*, sans cesse, sans s'arrêter, p. 346.
- Merge** (a), v. aller, p. 85. 115. 137. 247. 248. 283. 316. 366. 384. 390. 394. 405. 424. 456. 457. 507. 539. 542. 544. 626. 649. || *marcher*, p. 302. || *rouler*, avancer, p. 128. 464. || *a merge din bute în bute*, aller de mal en pis, p. 106. || *a merge de olac*, courir la poste, p. 457. || *par'că'i merge plugurile*, il est heureux, ses affaires sont prospères, p. 507. || *îi merge vestea*, tout le monde en parle, p. 510.
- Merindă**, s. f. provende. || *au plur.* victuailles, provisions, p. 502. — Pl. *merinde*.
- Mertă**, s. f. [*Mold.*], boisseau, p. 266. 406. 586. — Pl. *merțe*.
- Mertic**, s. n. boisseau avec lequel le meunier mesure la part qui lui revient à la mouture; cette part, p. 406.
- Meserie**, s. f. métier, p. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 576.
- Mestecă** (a se), v. r. [*Banat*], se mêler, se mélanger, p. 390.
- Meșter**, s. m. artisan, maître ouvrier, p. 176. 180. 412. 413. 414. 415. 416. || *meșteru-ștrică*, mauvais ouvrier, p. 416. — Pl. *meșteri*.
- Meșteșug**, s. n. métier, p. 416. 417. 418. 576. — Pl. *meșteșuguri*.
- Măsură**, s. f. mesure, p. 209. 418. 419. 420. || *peste măsură*, outre mesure, p. 356.
- Măsură** (a), v. mesurer, p. 71. 418. 419. 421. 422. 423. || *a măsură pre cinc-va*, battre quelqu'un, p. 423. || *a'i măsură două-deci și cincă*, le rosser d'importance, p. 423.
- Măsură** (s se), v. r. se mesurer, rivaliser, p. 88. || *a se măsură după*, vivre suivant (en rapport
- Meu**, pr. pos. mon, mien, p. 25. 62; passim.
- Mezat**, s. n. vente aux enchères, p. 423. — Pl. *mezatură*.
- Mi**, pr. pos. me, ma, moi, a moi; passim. || *pour moi*, p. 115.
- Mi**, pr. pos. à moi, me, pour moi, p. 63. 170. 191. 192.
- Mic**, adj. petit, p. 1. 2. 202. 204. 348. 408. 445. 475. 613. — Fém. *mică*; pl. *mică, mice*.
- Mie**, pr. pers. à moi, p. 523. 646.
- Mie** (o), s. f. mille, p. 268. 423. 424. 425. 426. 528. || *mii*, milliers, p. 398. || *a'i da o mie înainte*, lui donner de l'avance, p. 426.
- Miere**, s. f. miel, p. 353. — Pl. *mieri*.
- Miez**, s. n. amande, p. 368. — Pl. *miezuri*.
- Mijloc**, s. n. moyen, p. 22. || *a fi la mijloc*, intervenir, p. 47. — Pl. *mijloce*.
- Milă**, s. f. pitié, p. 447. 474. || *îi e milă*, il a pitié, p. 474. — Pl. *mile*.
- Milui** (a), v. faire la charité, p. 162.
- Mincună**, s. f. mensonge, p. 145. — Pl. *mincuni*.
- Mine**, pr. pers. moi, p. 137. 271. || *la mine*, chez moi, p. 207. || *de la mine*, le mien, mon, p. 290.
- Minte**, s. f. esprit, intelligence, p. 95. 143. 146. 171. 303. 352. 564. 623. || *a'și pierde mintile*, perdre l'esprit, p. 358. — Pl. *minți*.
- Mintî** (a), v. mentir, p. 257.
- Minteos**, adj. [*Mold.*], sage, avisé, p. 85. — Fém. *minteoasă*; pl. *minteoși, minteose*.
- Miră** (a se), v. r. s'étonner, p. 467.
- Mișcă** (a se), v. r. remuer, p. 499.
- Mișelie**, s. f. misère, honte, p. 2. — Pl. *mișelii*.
- Mișină**, s. f. fourmillière. || *tas*; beaucoup, p. 613. — Pl. *mișine*.
- Misit**, s. n. [*Mold.*] courtier, p. 630. — Pl. *misitii*.
- Mistrie**, s. f. truëlle. || *are să'mă ice mistria*, il ne peut pas me faire de tort, p. 426. — Pl.

Mită, *s. f.* pot-de-vin, p. 402.
Mititel, *adj.* tout petit, p. 654. 655. — Fém. *mititică*; pl. *mititei*, *mititele*.
Mocan, *s. m.* paysan des montagnes de la Transylvanie qui vit de l'élevage des moutons, p. 426. 427. 428. || homme grossier; sot, p. 428. — Pl. *mocani*.
Mocofan, homme grossier; rustre, p. 428. — Pl. *mocofani*.
Mofluz, *s. m.* banqueroutier, p. 158. — Pl. *mofluzi* et *mofluzi*.
Mojic, *adj.* vilain, homme du peuple, p. 115. 567. — Pl. *mojici*.
Moldova, *s. f.* Moldavie, p. 468.
Môle, *adj.* frais, tendre, p. 272. || *a se lăsa môle*; céder, ne pas savoir résister, p. 295. 296. — Fém. *môle*; pl. *moi*, *môle*.
Momâie, *s. f.* épouvantail. || femme laide, p. 424. 425. — Pl. *momâii*.
Momi (a), *v.* séduire, tromper, p. 44.
Moră, *s. f.* moulin, p. 390. || *pietă de moră*, meule, p. 382. — Pl. *morii*.
Morar, *s. m.* meunier, p. 429. || *a avé cap de morar*, être un sot, p. 429. — Pl. *morari*.
Morariu, *s. m.* [Banat] meunier, p. 429. — Pl. *morari*.
Mort, *adj.* mort, p. 172. 257. 260. 364. 569. — Fém. *mortă*; pl. *morți*, *morte*.
Môrte, *s. f.* mort, p. 134. 271. 344. 470. 550. 608. || *a fi pe mörte*, être a l'article de la mort, p. 382. || *face mörte*, il y a mort d'homme, p. 470. — Pl. *morți*.
Moșă, *s. f.* sage-femme, p. 429. 430. 431. 432. 433. || *iși găsește moșe să'l moșescă*, il trouvera son maître, p. 433. — Pl. *moșe*.
Moși (a), *v.* vaincre, battre quelqu'un, p. 433.
Moșie, *s. f.* terre, propriété, p. 15. 260. 406. 407. 416. 433. 434. 435. 436. 470. || *n'ăi fă-*

cut nici o moșie, tu n'as aucun profit, p. 260.
Mosor, *s. n.* bobine, p. 307.
Moșteni (a), *v.* hériter, p. 436.
Motofol (a), *v.* mettre en pelote; chiffonner p. 353. 515.
Moț, *s. f.* habitant des montagnes de la Transylvanie, p. 467. — Pl. *moți*.
Muchie, *s. f.* dos, carne, tranchant, p. 293. 437. 440. — Pl. *muchi*.
Mulge (a), *v.* traire, p. 14. 174. 488.
Mult, *adj. et adv.* beaucoup, très; passim. || beaucoup, nombreux; passim. || *multe*, bien (beaucoup) des choses, p. 266. 268. 325. 581. || *mai multe*, plusieurs, p. 644. || *de mult*, depuis longtemps, p. 399. || *de multe ori*, souvent, p. 257. || *cu mult mai mult*, de beaucoup plus, p. 300. || *mai mult*, plus, p. 24. 102. 107. 125. 149. 163. 175. 210. 262. 338. || *mai mult*, de trop, en plus, p. 276. 431.
Mulțime, *s. f.* foule, grand nombre, p. 272. — Pl. *mulțimi*.
Mulțum (a se), *v. r.* se contenter, être satisfait, p. 124. 263. 503.
Mumă, *s. f.* mère, p. 433. 640. 658. — Pl. *mume*.
Muncă, *s. f.* travail, p. 353. 498.
Munci (a), *v.* travailler, p. 550.
Muncit, *adj.* gagné en travaillant, p. 33. — Fém. *muncită*; pl. *muncitori*, *muncite*.
Muncitor, *adj.* travailleur, p. 437. — Fém. *muncitoare*; pl. *muncitor*, *muncitoare*.
Muntén, *s. m.* [Mold.] nom que le Moldave donne au Valaque, p. 512. — Pl. *munteni*.
Mură, *s. f.* mûre, p. 621. — Pl. *mure*.
Muri (a), *v.* mourir, p. 52. 53. 86. 234. 243. 244. 245. 260. 335. 345. 346. 429. 554. 556. 581. 582. 607. 639.
Muscă, *s. f.* mouche, p. 587. — Pl. *musci*.
Mușteriū, *s. m.* pratique, client, p. 401. 438. — Pl. *mușteri*.

N

- Na**, *interj.* voilà, tiens, p. 280. || *na țî-o*, prends la, p. 280. 296. 297.
- Năcovală**, *s. f.* enclume, p. 178. 448. — Pl. *năcovalē*.
- Năcovalmă**, *s. f.* enclume, p. 178. — Pl. *năcovalme*.
- Nadă**, *s. f.* association, p. 505. — Pl. *nade*.
- Nădejde**, *s. f.* espoir, p. 204. || *a trage nădejde*, espérer, p. 153.
- Nădi (a)**, *v.* unir, abouter, p. 621.
- Nădragi**, *s. m. pl.* chausses, cu-lottes, p. 189.
- Năduil (a)**, *v.* [*Banat*] tendre à, aspirer, p. 152.
- Năibă**, *s. f.* diable, p. 47. — Pl. *naibe*.
- Nainte**, *adv.* devant, p. 137. || *d'aci nainte*, dorénavent, p. 548.
- Nalt**, *adj.* haut, p. 348. — Fém. *naltă*; pl. *nalți*, *nalte*.
- Năluca**, *s. f.* vision, rêve. || *a'și face năluca*, prendre pour, p. 307.
- Năplat**, *s. n.* jante, p. 538. — Pl. *năplați*.
- Nărav**, *s. n.* habitude (en mauvaise part), défaut, p. 504. — Pl. *năravuri*.
- Nărvire**, *s. f.* action de contracter une mauvaise habitude, un vice, p. 411. — Pl. *nărviri*.
- Nas**, *s. m.* nez, p. 172. 327. 329. 365. 542. 555. 650. — Pl. *nasuri*.
- Naș**, *s. m.* parrain, p. 588. — Pl. *nași*.
- Nasce (a se)**, *v. r.* naître, p. 349. 413.
- Nascere**, *s. f.* origine, p. 440. — Pl. *nasceri*.
- Nastratin-Hogea**, *s. m.* Nastratin-Hogea, nom d'homme, p. 445.
- Nat**, *s. m.* [*Banat*] individu, homme, p. 650. — Pl. *nați*.
- Navă**, *s. f.* navire, p. 303. — Pl. *nave*.
- Ne**, *pr. pers. 1-er pers. dat. et acc.* à nous, nous, p. 138. 206. 278.
- Ne-avere**, *s. f.* pauvreté, p. 439.
- Ne-avut**, *adj.* pauvre, p. 439. — Pl. *ne-avuți*.
- Ne-botezat**, *adj.* non baptisé, p. 431. — Fém. *ne-botezată*; pl. *ne-*
- Nebun**, *adj.* fou, p. 48. 62. 94. 148. 155. || *a fi nebun în carte*, être très-instruit, p. 148. — Fém. *ne-bună*; pl. *nebuni*, *nebune*.
- Nebunie**, *s. f.* folie, p. 351. — Pl. *nebunii*.
- Ne-buricat**, *adj.* avec le nombril non coupé, p. 430. — Fém. *ne-buricată*; pl. *ne-buricați*, *ne-buricate*.
- Necaz**, *s. n.* ennui, désagrément, p. 552. — Pl. *necazuri*.
- Ne-chemat**, *adj.* non appelé, p. 26. — Fém. *ne-chemată*; pl. *ne-chemați*, *ne-chemate*.
- Ne-cinstit**, *adj.* malhonnête, p. 567. — Fém. *ne-cinstită*; pl. *ne-cinstiți*, *ne-cinstite*.
- Ne-cioplit**, *adj.* mal élevé, grossier, p. 439. — Fém. *ne-cioplită*; pl. *ne-ciopliți*, *ne-cioplite*.
- Necuratul**, *s. m. art.* le diable, p. 22.
- Ne-drept**, *adj.* injuste, p. 157. 281. 429. — Fém. *ne-dreptă*; pl. *ne-dreptți*, *ne-drepte*.
- Ne-dreptate**, *s. f.* injustice, p. 439. 440. 513. — Pl. *ne-dreptăți*.
- Negoț**, *s. n.* négoce, commerce, p. 440. — Pl. *negoturi*.
- Negoți (a)**, *v.* [*Mold.*] discuter, p. 440.
- Negru**, *adj.* noir, p. 11. 12. 13. 54. 64. 366. 441. 472. 600. || *dile negre*, mauvais jours, p. 54. || *niți negră, niți albă*, sans rien dire, p. 441. || *a se face negru-verde*, se fâcher, p. 441. || *a'și fi negru înaintea ochilor*, être désagréable à quelqu'un, p. 441.
- Negustor**, *s. m.* négociant, commerçant, p. 442. 443. 444. 568. 632.
- Negustoresc**, *adi.* de commerçant, p. 632. — Fém. *negustorescă*; pl. *negustoresci*, *negustoresce*.
- Negustorie**, *s. f.* commerce, p. 444. 445. — Pl. *negustorii*.
- Neguțător**, *s. m.* négociant, p. 445. — Pl. *neguțători*.
- Neguțitor**, *s. m.* [*Mold.*] négociant, p. 446. — Pl. *neguțitori*.
- Ne-impăcat**, *adj.* non satisfait, me-

păcată ; pl. *ne-împăcați*, *ne-împăcate*.

Ne-încetat, *adv.* sans cesse, p. 656.

Ne-îndreptat, *adj.* non redressé, tordu, p. 345. 446. — Fém. *ne-îndreptată* ; pl. *ne-îndreptați*, *ne-îndreptate*.

Ne-liniști (a), *v.* donner des soucis, p. 67.

Ném, *s. n.* peuple, p. 390. — Pl. *némuri*.

Nemerl (a), *v.* parvenir à, rencontrer, tomber juste, p. 402. 497. 498.

Nemiluita (cu), *loc. adv.* à foison, sans compter, p. 11.

Ne-moșit, *adj.* sans le nombril coupé, p. 430. 431. — Fém. *ne-moșită* ; pl. *ne-moșiți*, *ne-moșite*.

Nemțesc, *adj.* allemand, p. 518. — Fém. *nemțescă* ; pl. *nemțesci*, *nemțesc*.

Ne-odihni (a), *v.* donner des soucis, p. 67.

Ne-pedepsit, *adj.* pas instruit, mal élevé, p. 516. Fém. *ne-pedepsită* ; pl. *ne-pedepsiti*, *ne-pedepsite*.

Ne-poftit, *adj.* non invité, p. 81. 115. — Fém. *ne-poftită* ; pl. *ne-poftiți*, *ne-poftite*.

Nepot, *s. m.* neveu, p. 224. — Pl. *nepoți*.

Nerod, *adj.* sot, niais, p. 64. — Fém. *nerodă* ; pl. *neroți*, *nerode*.

Ne-sărat, *adj.* non salé, p. 97. 98. — Fém. *ne-sărată* ; pl. *ne-sărați*, *ne-sărate*.

Ne-sdravën, *adj.* incapable, p. 173. — Pl. *ne-sdraveni*.

Ne-sfirșit, *adj.* sans fin, inépuisable, p. 198. 261. — Fém. *ne-sfirșită* ; pl. *ne-sfirșiți*, *ne-sfirșite*.

Ne-stins, *adj.* [Mold.] sans fin, p. 261. — Fém. *ne-stînsă* ; pl. *ne-stînși*, *ne-stînse*.

Ne-stricat, *adj.* non gâté, p. 94. — Fém. *ne-stricată* ; pl. *ne-stricați*, *ne-stricate*.

Ne-subțiat, *adj.* grossier, sans instruction, p. 447. — Fém. *ne-subțiată* ; pl. *ne-subțiați*, *ne-subțiate*.

Ne-supus, *adj.* insoumis, p. 555. — Fém. *ne-supusă* ; pl. *ne-supuși*, *ne-supuse*.

p. 430. — Fém. *ne-tăietă* ; pl. *ne-tăieți*, *ne-tăete*.

Ne-tăiat, *adj.* non coupé, p. 429. 430. 431. — Fém. *ne-tăiată* ; pl. *ne-tăiați*, *ne-tăiate*.

Ne-tăiet, *adj.* [Mold.] non coupé, p. 430. 431. — Fém. *ne-tăietă* ; pl. *ne-tăieți*, *ne-tăiete*.

Ne-unsă, *adj.* non graissé, p. 465. — Fém. *ne-unsă* ; pl. *ne-unși*, *ne-unse*.

Nevestă, *s. f.* femme (épouse), p. 650. — Pl. *neveste*.

Nevinovat, *adj.* innocent, p. 447. — Fém. *nevinovată* ; pl. *nevinovați*, *nevinovate*.

***Nevoe**, *adv.* difficile, p. 89.

Nevoie, *s. f.* besoin, p. 11. 87. || nécessité, p. 380. || souffrance, p. 436. || infortune, besoin, p. 562. — Pl. *nevoi*.

Nice, *conj.* [Ung.] ni, p. 114.

Nici, *conj.* ni, ne, non plus ; pas-sim. || ni, pas même, p. 74. 87. 130. 141. 142. 163. 180. 181 ; passim. || *nici... nici...*, p. 13. 29. 42. 88. 124. 129. 150. 185. 234. 269. 270. 293. 340. 372. 373. 441. 442. 523 ; passim. || *nici o*, aucune, pas une, p. 24. 181. 260. 357. 386. 515. || *nici un*, aucun, p. 177. 216. 257. 394. 416. 418. || *nici una*, aucune, p. 213. || *nici odată*, jamais, p. 57. 87. 113. 260. 284. 354. 369. 537. || *nici cum*, du tout, p. 105. 225. 299. 305. 457. 463. 493. || *nici când*, jamais, p. 343. || *nici măcar*, pas même, p. 394.

Nicovală, *s. f.* enclume, p. 77. 175. 177. 210. 447. 449. — Pl. *nicoveți*.

Nicovalnă, *s. f.* enclume, p. 177. 449. — Pl. *nicovalne*.

Nicovan, *s. n.* enclume, p. 177. 449. — Pl. *nicovane*.

Nietura (a), *v.* [Ung.] balayer, 597.

Nime, *pr. ind.* personne, p. 349. 589. 640.

Nimene, *pr. ind.* personne, p. 257. 583.

Nimenea, *pr. ind.* personne, p. 413.

Nimeni, *pr. ind.* personne, p. 228. 257. 658.

Nimerl (a), *v.* tomber juste, trouver, atteindre juste, p. 176. 207.

Nimic, *adv.* rien, p. 66. 85. 117. 241. 243. 257. 264. 282. 532. 650.
Nimine, *pr. ind.* personne, p. 569.
Nisce, *pr. ind.* des, quelque, 489.
Nisip, *s. n.* sable, p. 439. — Pl. *ni-sipurî*.
Nod, *s. n.* noeud, p. 449. 450. 481. — Pl. *noduri*.
Noi, *pr. pers. 1-er pers. s. nom. et acc.*, p. 204. 283.
Nópte, *s. f.* nuit, p. 382. 489. — Pl. *nopti*.
Noroc, *s. n.* bonheur, chance, p. 231. 627. — Pl. *noróce*.
Noroci (a), *v.* rendre heureux, p. 631.
Noroîu, *s. n.* boue, fange, p. 461. — Pl. *noróie*.
Nostru, *adj.* notre, p. 109. 113. 520. — Fém. *nóstră*; pl. *noştri, nóstre*.
Noú, *adj.* nouveau, p. 220. 380. 450. 451. 554. 595. 596. 597. 598. — Fém. *nouă*; pl. *noi, noué*.
Noué, *adj. num. card.* neuf, p. 48. 49. 143. 228. 278. 298. 445. 450. 481. 499. 523. 647.

Noué, *pr. pers.* à nous, p. 243.
Noué-şeci şi noué, *alj. num.* quatre-vingt dix-neuf, p. 575.
Noué-spre-dece, *adj. num.* dix neuf, p. 450.
Nu, *adv.* non, ne... pas...; passim. || *până nu*, avant de, p. 253.
Nucă, *s. f.* noix, p. 368. — Pl. *nucî*.
Nuea et Nuia, *s. f.* baguette, verge, gaule, p. 23. 94. 335. 572. — Pl. *nuele et nuiele*.
Numa, *adv.* seulement, mais, p. 36. 77. 95. 275. 549. 601.
Numai, *adv.* seulement, p. 47. 63. 105. 117. 140. 162; passim. || *numai de cât*, de suite, p. 137.
Număr, *s. n.* nombre, p. 171. — Pl. *numere*.
Numără (a), *v.* compter, p. 48. 290. 472. || compter, payer, acquitter, p. 257.
Numi (a se), *v. r.* se nommer, s'appeler, p. 145. 443.
Nuntă, *s. f.* noce, p. 82. 626. — Pl. *nunţi*.
Nutreţ, *s. f.* fourrage, p. 251. — Pl. *nutreţe*.

O, *adj. num. card.* une, p. 24. 47; passim. || une même, la même, p. 300. || *nicî o*, aucune, p. 24. 181. 260.
O, *pr. pers. fém.* la, elle, immédiatement à côté d'un verbe : *am cumpărat'o*, p. 14. 29. 112. 130; passim.
O, pour *va*, *3-e pers. sing. fut.*, p. 2. 30. 140. 363. 506. 516. 540.
O, pour *va* [*Mold.*] p. 328.
O, pour *a*. [*Mold. et Ban.*] *il a*, p. 48. 233. 237. 349. 525. 640.
Obadă, *s. f.* jante, p. 450. — Pl. *obeđi*.
Obiceîu, *s. n.* coutume, habitude, usage, p. 451. 452. || impôt, parfois : droit coutumier [*ancien*], p. 450. 451. — Pl. *obice-şuri*.
Obor, *s. n.* marche aux foins ou aux bestiaux, p. 452. 453 — Pl. *obóre*.
Oboroc, *s. n.* boisseau. || *căse la o-*

boróce, il ronfle, p. 453. — Pl. *oboróce*.
Obraz, *s. m.* figure, p. 390. — Pl. *obrazé et obraji*.
Obraznic, *adj.* impertinent, p. 115. — Fém. *obraznică*; pl. *obraznici, obraznice*.
Obroc, *s. n.* boisseau, p. 453. 454. || *a punc în obroc*, tromper, p. 454. — Pl. *obróce*.
***Oca**, *s. f.* ocque, ancienne mesure pour les solides et pour les liquides, p. 250. 454. 455. || *a'l prinde cu ocaoa mică*, le prendre en faute, p. 455. — Pl. *ocale*.
***Ocârmuire**, *s. f.* administration, p. 456. — Pl. *ocârmuirî*.
Ochîu, *s. m.* œil, p. 32. 60. 64. 99. 142. 143. 229. 231. 238. 241. 303. 304. 400. 402. 441. 474. 521. 524. 544. 551. 552. 568. 569. 583. 632. || *cu ochi bunî*, d'un bon œil, p. 99. — Pl. *ochi*.
Oceş, *s. f.* baguette, p. 456. — Pl.

Odată, une fois, p. 421. 422. 541.
 || *de odată*, tout d'un coup, p. 396. || *nicî odată*, jamais, p. 57. 87. 113. 260. 283. 354. 369. 537.

Odgon, s. n. grosse corde, cable.
 || *a trage odgonul*, tirer profit, p. 456. — Pl. *odgône*.

Odihnă, s. f. repos, p. 514. — Pl. *odihne*.

Odihn (a se), v. r. se reposer, p. 193. 342.

Ofticos, adj. poitrine, p. 526. — Fém. *ofticosă*; pl. *ofticoși, ofticoșe*.

Ogar, s. m. lévrier, p. 191. — Pl. *ogari*.

Ôie, s. f. mouton, brebis, p. 173. 174. 368. 398. 436. 488. 489. 574. — Pl. *oi*.

Oiem, s. n. part du meunier, sur la monture effectuée, p. 456. 447. || *s'a sfîrșit oiemul*, il n'y a plus de profit à obtenir, p. 457. — Pl. *oienuri*.

Oiște, s. f. timon, p. 364. 457. — Pl. *oiști*.

Oiû, pour *voiû*, forme le futur, p. 363.

Ôiă, s. f. pot, marmite en terre, vase, p. 81. 459. 460. 461. 469. — Pl. *ôle*.

***Olac**, s. n. diligence, chaise de poste, p. 457. 458. || *a merge de olac*, courir la poste, p. 457. || *a 'l luă de olac*, le presser, p. 457. || *a fi cal de olac*, travailler sans trêve ni repos, p. 458. || *de olac*, beaucoup, suffisamment, p. 457.

***Olăcar**, s. m. estafette, courrier, p. 47. 458. — Pl. *olăcari*.

Olar, s. m. potier, p. 458. 459. 460. 461. || *a ride risul olarului*, rire jaune, p. 461. — Pl. *olari*.

Olarîi, s. m. potier, p. 459. — Pl. *olari*.

Om, s. m. créature, homme, gens, p. 25. 40. 41. 52. 53. 87. 94. 96. 100. 117. 118. 143. 146. 149. 166. 192. 234. 245. 257. 258. 302. 321. 334. 345. 346. 349. 350. 351. 353. 354. 361. 365. 374. 394. 398. 411. 416. 418. 445. 504. 505. 516. 533. 552. 553. 558. 571. 576. 585. 592. 608. — Pl. *omeni*.

Om, pour *vom*, form. la 1-ère pers. pl. fut., p. 611.

Omega, s. f. oméga, lettre de l'alphabet grec, p. 13. 461.

Omenesc, adj. convenable, correct, p. 631. — Fém. *omenescă*; pl. *omenesci, omenescse*.

Omenesce, adv. convenablement, correctement, p. 633.

Omenie, s. f. considération, p. 36. 49. — Pl. *omenii*.

Omorî (a), v. tuer, p. 290.

Opor, s. n. partie postérieure du moyeu, p. 461.

Oprî (a), v. arrêter, p. 654.

Opt, adj. num. card. huit, p. 156. 484. 592.

Or, pour *vor*, form. 3-è pers. pl. fut., p. 283.

Orb, s. m. et. adj. aveugle, p. 6. 569. — Pl. *orbi*.

Orbî (a), v. aveugler, p. 402.

Oră, s. f. fois, p. 258. 259. || *de multe ori*, souvent, p. 257. 421. 422. || *adesca ori*, souvent, p. 363.

Ori, conj. ou, ou bien, p. 374. 445. || *ori... ori...*, ou... ou..., p. 372. 373. || *ori-ce*, n'importe quel, p. 103. 112. 312. 356. 411. 500. || *ori și ce*, n'importe quel, p. 41. || *ori-ce*, n'importe quoi, p. 252. 344. 513. || *ori cât*, tant que, p. 346.

Orînduîelă, s. f. organisation, p. 461. — Pl. *orînduîeli*.

***Ort**, s. n. le quart d'une piastre, p. 63. 209. 387. 461. 462.

Os, s. n. os, p. 236. 394. 636. — Pl. *ose*.

Oscior, s. n. petit os, p. 394. — Pl. *osciore*.

Osie, s. f. essieu, p. 368. 463. 464. 465. || *a unge osia*, graisser la patte, p. 465. — Pl. *osii*.

Osîndă, s. f. condamnation, punition, p. 267. 268. 462. 463. — Pl. *osîndi*.

***Ostfacă**, s. f. retraite; paye. || *a și lua ostfacă*, prendre son dû, p. 466.

Otravă, s. f. poison, p. 426. 427. — Pl. *otrăvuri*.

Oû, s. n. œuf, p. 445. — Pl. *ouă*.

Ouă (a), v. pondre, p. 575.

P

- Pacat**, *s. n.* [*Mold.*] péché, p. 466. 567. — Pl. *păcate*.
- Pace**, *s. f.* paix, p. 466. 514. — Pl. *păci*.
- Păduche**, *s. m.* pou, p. 45. 440. — Pl. *păduchi*.
- Păduchie**, *s. f.* pou, p. 45. — Pl. *păduchi*.
- Pădure**, *s. f.* forêt, p. 590. 632. 637.
- Pădureț** *adj.* sauvage (fruit), p. 427. — Pl. *pădureți*.
- Pagubă**, *s. f.* perte, p. 153. 154. 400. 467. 468. — Pl. *pagube*.
- Păgubaș**, *s. m.* celui qui perd, qui est lésé, p. 469. — Pl. *păgubași*.
- Păgubi (a)**, *v.* éprouver une perte, un dommage, p. 153. 443. 444. 469.
- Pahar**, *s. m.* verre (à boire), p. 211. — Pl. *pahare*.
- Pahont**, *s. m.* homme sale et grossier, p. 470. — Pl. *pahonți*.
- Păiajen**, *s. m.* araignée. || toile d'araignée, p. 523. — Pl. *păiajeni*.
- Păianjen**, *s. m.* [*Trans.*] araignée. || toile d'araignée, p. 522. — Pl. *păianjeni*.
- Păiejin**, *s. m.* araignée. || toile d'araignée, p. 522. — Pl. *păiejini*.
- Păine**, *s. f.* pain, p. 174. 235. 272. 554. — Pl. *pâini*.
- Păiū**, *s. n.* fêtu de paille, paille, p. 6. 262. 263. 502. 503. 536. 537. — Pl. *paie*.
- Păh (a)**, *v.* frapper, p. 388. 389.
- Palma**, *s. f.* paume (de la main), p. 516.
- ***Palmă**, *s. f.* empan, p. 349. 470. — Pl. *palme*.
- ***Palmac**, *s. n.* huitième partie de l'empan, p. 470. — Pl. *palmae*.
- Pămînt**, *s. n.* terre, p. 42. 570. — Pl. *pămînturi*.
- Pân**, *conj.* pour *până*, jusque, p. 647.
- Până**, *conj.* jusque, jusqu'à, p. 8. 104. 105. 146. 147. 152. 292; passim. || jusqu'à ce que, p. 84. 100. 280. 346. || jusqu'à ce que, du moment que, p. 114. 192. || tant que, p. 447. 522. 595. 596. 597. || *până când*, tant que, jus-
- p. 114. 192. 447. 448. || *până ce*, jusqu'à ce que, avant de, p. 126. 135. 579. || *până nu*, tant que, avant de, p. 253. 504. 505. 570. || *până și*, jusqu'à, p. 224.
- Pană**, *s. f.* plume (pour écrire), p. 470. — Pl. *penes*.
- Pândar**, *s. m.* veilleur, gardien, p. 471. — Pl. *pândari*.
- Pâne**, *s. f.* pain, p. 174. 394. 554. — Pl. *pâni*.
- Pantahuză**, *s. f.* registre de souscription (pour églises, etc.), p. 471.
- Pantece**, *s. m.* ventre, p. 381.
- Pânză**, *s. f.* toile, p. 624. || voile (de navire), p. 204. 471. || *pân'n pânzele albe*, jusqu'à son dernier sou, p. 363. — Pl. *pânze*.
- Par**, *s. m.* pieu, p. 188. 261. || piquet, pieu quo l'on plante au milieu de l'aire, p. 471. 472. || *a deslega funia de la par*, terminer une affaire, p. 471. || *s'a strîns funia la par*, il va mourir, p. 471.
- ***Para**, *s. f.* centime, p. 228. 445. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. || *parale*, argent, p. 401. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 525. 601. || *légă paraoa cu zece noduri*, c'est un grippe-sou, p. 481. || *a nu avé para frântă*, ne pas avoir un rouge liard, p. 482. || *a nu avé para chióră*, même sens que le précédent, p. 482. || *a fi lefter de parale*, chargé d'argent comme un crapaud de plumes, p. 482. || *plin de parale ca cânêde de purreci*, sans le sou, p. 482. || *trei de o para*, sans valeur, p. 483. || *a'l scie câte parale face*, savoir ce qu'il vaut, p. 483. || *a nu face parale*, ne rien valoir, p. 483. || *a luă la trei parale*, gronder vertement, seconer d'importance, p. 483. || *a'l face de doué parale*, même sens que le précédent, p. 484. || *a nu avé para de ac*, ne pas avoir un rouge

Pară, *s. f.* flamme, p. 556.

Par' că, *contr.* pour *pare-că*, on dirait que, comme si, p. 8. 68. 79. 116. 119. 179; *passim*.

Pare că, on dirait que, p. 69.

Păreche, *s. f.* [*Mold.*] paire, p. 387. — Pl. *părechî*.

Părete, *s. m.* mur, p. 224. — Pl. *păreți*.

Păreû, *s. m.* [*Mold.*] ruisseau, p. 168. — Pl. *păreûe*.

Părinte, *s. m.* père, p. 352. — Pl. *părinți*.

Parte, *s. f.* part, p. 484. 485. || part, profit, p. 140. 141. 142. || *a'sî face parte*, prendre pour sa part, p. 281. 333. || *bună parte*, avoir bonne part, profit, p. 142. || *în parte*, de son côté, p. 533. — Pl. *părți*.

Părticică, *s. f.* petite part, p. 485. — Pl. *părticele*.

Păsă (a), *v.* importer. || *nu 'mî pasă*, je ne m'inquiète pas, peu m'importe, p. 575.

Pasat, *s. n.* bouillie de maïs, moulu gros, et mélangé de fromage ou de lait. || *îi curge laptele în pasat*, il a bien plu dans son écuelle, p. 92. — Pl. *pasaturî*.

Păsat, *s. n.* même sens que *pasat*, p. 650. — Pl. *păsaturî*.

Pașaport, *s. n.* passeport. || *a'î da pașaportul*, le flanquer à la porte, p. 488. — Pl. *pașapörte*.

Pascalie, *s. f.* calendrier. || *a'î pierde pascalii*, perdre son compte, se déconcerter, p. 485. — Pl. *pascalii*.

Pasce (a), *v.* paître, p. 358. || faire paître, p. 14.

Pasce, *s. f.* Pâques, p. 554. 555.

Pascî, *s. f. pl.* Pâques, p. 657.

Pasère, *s. f.* oiseau, p. 33. 53. 53. 64. 146. || *lapte de pasère*, chose rare, introuvable, p. 64. — Pl. *păseri*.

Păsèresce, *adv.* à la manière des oiseaux. || *a învățà păsèresce*, apprendre comme un perroquet, p. 349.

Păserică, *s. f.* petit oiseau, p. 610. 611. — Pl. *păserele*.

Păseroiû, *s. m.* petit oiseau (mâle), p. 611. — Pl. *păseroi*.

Păstră (a), *v.* garder, conserver, p. 48. 62. 155. 235.

Pastramağıû, *s. m.* marchand de viande boncanée. || grossier personnage, p. 490. — Pl. *pastramağıi*.

Pășuș, *s. m.* [*Ung.*] billet de vente et d'identité du bétail. || *îi dă pășușu*, il le chasse, p. 490. — Pl. *pășușurî*.

Pat, *s. n.* lit, p. 89. 575. 596. — Pl. *paturî*.

Pătat, *adj.* sali, souillé. || qui a une tare, mal famé, p. 566. — Fém. *pătată*; pl. *pătați*, *pătate*.

Păți (a), *v.* pâtir, endurer. || *a păți'to*, il a été attrapé. p. 113.

Pătimaș, *adj.* patient, qui souffre, p. 165. || malade, p. 269. Fem. *pătimașă*; pl. *pătimași*, *pătimașe*.

Pătîmî (a), *v.* souffrir, être malade, p. 382.

Patru, *adj. num. card.* quatre, p. 62. 142. 143. 243. 278. 359. 583.

Patru-șeci, *adj. num.* quarante, p. 24.

Pe, *prép.* sur, p. 8. 71. 112. 129. 131; *passim*. || pour, p. 591. || pour, avec, p. 352. 353. || par, p. 72. 258. 259. || à, au, p. 125. 157. 166. 257. 262. 282. 288. 513. 519. 560. || dans, sur, p. 94. 317. || sur, d'après, p. 120. || contre, p. 650. 651. || avec, le long de, p. 299. || confié à, p. 50. 51. || formant l'accusatif sans se traduire en français, p. 25. 40. 44. 45. 46. 52; *passim*. || *pe cât*, en tant que, p. 188. || *pe jumătate*, la moitié, p. 61. || *pe capul*, sur le dos de, p. 76. || *pe cât*, suivant ce que, p. 93. || *pe drum*, sur la route, en voyage, p. 111. || *à fi pe mörte*, être à l'article de la mort, p. 382.

Pë, *prép.* sur, p. 112. 160. || par, p. 281. || pour, p. 371. || à, p. 269. || de, p. 133. || contre, p. 650. 651. || le long de, p. 395. || formant l'accusatif sans se traduire en français, p. 169. 174; *passim*.

Pecat, *s. n.* péché, p. 25. 280. 267. 574. || *'i păcat*, c'est dom-

p. 280. || *pecat de*, c'est dommage pour, p. 401. — Pl. *pëcate*.
Pecingine, *s. f.* dartre, p. 572. — Pl. *pecingini*.
Pëcurar, *s. m.* vendeur de goudron, p. 490. — Pl. *pëcurari*.
Pedëpsă, *s. f.* punition, p. 491. — Pl. *pedepse*.
Pedepsi (a), *v.* punir, p. 162. 491.
Peire, *s. f.* perte, p. 450. — Pl. *peiri*.
Pele, *s. f.* [*Mold. et Valcea*], p. 442. 443. 473. 557. 617. — Pl. *pei*.
Pentru, *prép.* pour, p. 3. 9. 46. 47. 54. 67. 189. 203. 311. 376. 434; *passim*. || pour avoir, en échange de, p. 268. 472. 645. || *pertru că*, par ce que, p. 568.
Pepene, *s. m.* melon, p. 316. — Pl. *pepeni*.
Pept, *s. m.* [*Mehed.*] poitrine, p. 280. — Pl. *pepturi*.
Për, *s. m.* poil, p. 516. — Pl. *perî*.
Perdaf, *s. n.* réprimande, p. 491. — Pl. *perdafuri*.
Perde (a), *v.* perdre, p. 153. 231. 358. 363. 444. || ruiner, p. 15.
Perde (a se), *v. r.* [*Mold. et Ung.*] se perdre, être perdu, p. 57. 59.
Pereche, *s. f.* paire, p. 569. — Pl. *perechi*.
Perete, *s. m.* mur, p. 587. — Pl. *pereti*.
Peri (a), *v.* périr, p. 431. || périr, disparaître, p. 57.
Pescar, *s. m.* pêcheur, p. 492. 572. — Pl. *pescari*.
Pesce, *s. m.* poisson, p. 392. 608. 627. — Pl. *pesce*.
Peşin, *adj.* comptant, p. 73. 492.
Peşingea, *adv.* de suite, au comptant, p. 492.
Peste, *prép.* sur, p. 233. 383. 498. || par dessus, p. 315. 532. || au delà de, p. 163. || outre, p. 356. || *a da peste*, tomber sur, p. 528.
Pestî (a), *v.* [*Bucov.*] tarder, retarder, pouvoir garder, p. 188.
Peştin, *adv.* de suite, immédiatement, p. 80.
Petec, *s. n.* [*Mold.*] lambeau, pièce, morceau, p. 434. — Pl. *petece*.
Petic, *s. n.* lambeau, morceau, pièce, p. 216. 434. — Pl. *petice*.
Pétră, *s. f.* pierre, p. 23. 70. 130.

pierre à aiguiser, p. 493. — Pl. *petre*.
***Piă**, *s. f.* pilon, moulin à foulon, p. 496.
Pică (a), *v.* tomber, p. 117. 657. || tomber goutte à goutte, p. 408.
Picătură, *s. f.* goutte, p. 104. 105. — Pl. *picături*.
Picior, *s. m.* pied, p. 129. 245. 382. 400. — Pl. *piciorë*.
Picur, *s. m.* [*Ung.*] goutte, p. 104. 107.
Piedică, *s. f.* entrave. || *s'a rupt piedica*, il n'y a plus d'obstacle, p. 494. — Pl. *piedice*.
Piele, *s. f.* peau, p. 442. 443. 579. 617. 632. — Pl. *piei*.
Piemn, *s. n.* farine de maïs moulue grossièrement, p. 547.
Pierde (a), *v.* perdre, p. 23. 110. 156. 268. 368. 377. 378. 485. 613. || dépenser sans profit, perdre, p. 367.
Pierde (a se), *v. r.* se perdre, p. 57. 59. || se perdre, se gêner, p. 129.
Pierdut, *s. n.* chose perdue, p. 402. — Pl. *pierduți*.
Pieri (a), *v.* périr, disparaître, p. 58. 284. 416. 488. 589.
Piétră, *s. f.* pierre, p. 571. || *piétră de mără*, meule, p. 382. — Pl. *pietre*.
Pilă, *s. f.* lime, p. 494. — Pl. *pile*.
Pill (a), *v.* limer, p. 495.
Pilnie, *s. f.* entounoir, p. 418. — Pl. *pilni*.
Pilug, *s. n.* [*Mold.*] pilon, p. 495. 570. || *sărac pilug*, pauvre comme Job, p. 570.
Pîn, *prép.* par, p. 184.
Pingea, *s. f.* demi-semelle. || *a pune pingea*, tromper, mentir, agir à sa guise, p. 137. — Pl. *pingele*.
Pioă, *s. f.* mortier à piler, moulin à foulon, p. 497. 498. — Pl. *pioe*.
Pipăl (a), *v.* tâter, p. 498.
Piri (a), *v.* accuser, inculper, dénoncer, p. 495.
Piron, *s. n.* gros clou. || *a face (tăia) pirone*, trembler de froid; bavarder (*rarement*), p. 495. — Pl. *pirone*.

- Pisălog**, *s. n.* pilon (pièce auxiliaire du mortier), p. 495. — Pl. *pisăloge*.
- Pișetóre**, *s. f.* [*Ung.*] pissotière, lieux d'aisance, p. 317. — Pl. *pișetori*.
- Pisică**, *s. f.* chat, chatte, p. 363. — Pl. *pisică*.
- Piste**, *prép.* sur, par dessus. || *a da pistez*, trouver, p. 396.
- Piști** (a), *v.* jailler, suinter, p. 105.
- Pistol**, *s. n.* pistolet. || *sărăc pistol*, pauvre comme Job, p. 570.
- Pițigăiat**, *adj.* pointu, grêle, p. 348. Fém. *pițigăiată*; pl. *pițigăiați, pițigăiate*.
- Pițigoii**, *s. m.* mésange noire, p. 611. — Pl. *Pițigoi*.
- Pitiri**, mot qui n'a pas de sens, forgé pour se moquer de la prononciation défectueuse des Grecs, lorsqu'ils parlent le Roumain, p. 370.
- Pitulă**, *s. f.* [*Trans.*] sou, p. 496. — Pl. *pitule*.
- Piuă**, *s. f.* mortier à piler, moulin à foulon, p. 496. 497. 498. 499. || *a bate apa în piuă*, battre l'eau, p. 496. || *a se pune piuă*, faire la courte-échelle, p. 498. || *a umblă rute ca piuă*, aller lentement, p. 499. — Pl. *piue*.
- Pizderie**, *s. f.* poussière qui résulte du broyage du lin ou du chanvre, p. 499. || *ca pizderii se aprinde*, il prend feu comme de l'étoupe, p. 499. — Pl. *pizderii*.
- Place** (a), *v.* plaie, aimer, p. 41. 281. 458. 459. 467.
- Plăcere**, *s. f.* plaisir, p. 25. 114. — Pl. *plăceri*.
- Plăcut**, *adj.* agréable, p. 60. — Fém. *plăcută*; pl. *plăcuți, plăcute*.
- Plăcintar**, *s. m.* marchand de galette, pâtissier. || *gogoșule plăcintarului*, mensonges, p. 499. — Pl. *plăcintari*.
- Plăivas**, *s. n.* crayon, p. 144. — Pl. *plăivasuri*.
- Plan**, *s. n.* plan, p. 96 338. || *a da pe planul al nouălea*, ne pas tenir compte de, p. 499. || *planul simianului*, c'est le...
- l'on doit faire, p. 41. — Pl. *plănuți*.
- Plănge** (a), *v.* pleurer, p. 344. 367-368. 514.
- Plănge** (a se), *v. r.* se plaindre, p. 92.
- Plăsea**, *s. f.* manche du couteau (un des côtés). || *i sê mișcă plăsele*, il est à l'article de la mort, p. 499. — Pl. *plăsele*.
- Plastor**, *s. n.* emplâtre, p. 500.
- Plată**, *s. f.* paye, salaire, payement dû, p. 17. 375. 401. 500. 501. 508. 631. || payement, acquit, p. 17. 631. 632. || *de plată*, à payer, p. 364. || *a trage la plată*, doit atteindre (le coupable), p. 462. || *cum 'i plată, așa 'i lucrul*, tel travail, tel salaire, p. 500. || *a'și lua plata*, recevoir la juste punition de ses méfaits, p. 501. — Pl. *plăți*.
- Plăt^z** (a), *v.* payer, p. 18. 26. 81. 82. 165. 230. 258. 259. 262. 311. 335. 436. 469. 501. 502. 509. 520. 531. 552. 633. 641. 652. || valoir, p. 337. 406. 407. 450. || *a'și plăti datoria sa*, mourir, p. 262. || *a'și plăti refenăua*, payer ses dettes, p. 531.
- Plătitor**, *adj.* payeur, p. 502. — Fém. *plătitoră*; pl. *plătitori, plătitore*.
- Platnic**, *adj.* payeur p. 502. 503. — Fém. *platnică*; pl. *platnici, platnice*.
- Plecă** (a), *v.* partir, s'en aller, p. 112. 204. 498. 633.
- Plecă** (a se), *v. r.* pencher, p. 204. || appuyer, p. 562. || *a'și plecă capul*, appuyer sa tête, p. 562.
- Plecare**, *s. f.* départ, p. 139. — Pl. *plecări*.
- Plețuri** (a), *v.* gronder, p. 503.
- Plesni** (a), *v.* éclater, p. 280.
- Plévă**, *s. f.* balle de blé, p. 263.
- Plin**, (*adj.*) plein, rempli, p. 25. 72. 75. 81. 99. 101. 102. 103. 107. 259. 522. || plein, chargé, p. 482. || *a fi plin de avere*, riche, chargé d'argent, p. 25. — Fém. *plină*; pl. *plini, pline*.
- Plosc**, *interj.* crac, p. 168.
- Ploșniță**, *s. f.* [*Mold.*] punaise, p.

românul, à l'œuvre on connaît l'ouvrier, p. 503. || *a'și pune boii în plug cu cine-va*, s'associer à; défier quelqu'un, lui chercher querelle, p. 506. || *nu ți-e plugul de-așa brazdă*, cela dépasse tes forces, p. 506. || *par'că'i merge plugurile*, il est content, p. 507. || *îi umblă plugul (bine)*, ses affaires vont bien, p. 507. || *'i-a stat plugul*, il ne gagne plus rien, p. 507. || *par'că trage în plug*, il est très maigre, il est essoufflé, p. 507. || *acesta mi-î plugu*, ce sont mes moyens d'existence, p. 507. — Pl. *pluguri*.

Plută, *s. f.* liège, p. 277. — Pl. *plute*.

Pluți (a), *v.* flotter, surnager, p. 283. 284.

Pocăință, *s. f.* pénitence, repentir, p. 585. — Pl. *pocăințe*.

Pocinog, *s. n.* embarras, ennui. || *a da de pocinog*, éprouver un ennui, p. 503. — Pl. *pocinoguri* et *pocinoge*.

Pociu. 1-er pers. sing. du verbe, a puté, je puis, p. 306.

Pod, *s. n.* grenier, p. 433. 473. || rue, p. 339. — Pl. *poduri*.

Podgorén, *s. m.* [Mold.] vigneron, p. 508. — Pl. *podgoreni*.

Poftă, *s. f.* envie, p. 75. 84. — Pl. *poște*.

Poftim, loc. je vous prie, p. 520.

Poghircă, *s. m.* glaneur. || *par'că'i poghircă*, il n'a pas de chance, p. 508.

Polită, *s. f.* traite, lettre de change, p. 508. 509. || *el face poliță*, il le fait aller, p. 509. || *a'i plăti polița*, lui rendre la monnaie de sa pièce, p. 509. — Pl. *polițe*.

Pom, *s. m.* arbre, p. 585. 589. — Pl. *pomi*.

Pómă, *s. f.* [Mold.] raisin, p. 508.

Pomană, *s. f.* aumône, p. 86. 116. — Pl. *pomeni*.

Pomeni (a se), *v. r.* recevoir à l'improviste, rencontrer inopinément, p. 267. 268.

Popă, *s. m.* prêtre, p. 82. 454. 481. — Pl. *popi*.

Popas, *s. n.* halte, étape, p. 508. — Pl. *popasuri*.

Pórtă, *s. f.* porte, p. 264. — Pl. *porți*.

Porunci (a), *v.* commander. p. 86.

satului, bavard, p. 509. — Pl. *poște*.

Poște, *s. f.* poste, p. 159. 509. || *a fi cal de poștă*, être employé à toute saute, p. 509. || *de o poște*, de loin, p. 509. — Pl. *poște*.

Potcovi (a), *v.* ferrer (un cheval). || tromper, p. 510.

Potecă, *s. f.* sentier, p. 109. — Pl. *poteci*.

Poternic, *adj.* [Ban.] puissant, grand, p. 440. — Fémin. *poternică*; pl. *poternici*, *poternice*.

Potlógă, *s. f.* vieux décrépité, p. 510.

Potlogar, *s. m.* voleur, p. 510. — Pl. *potlogari*.

Potrivl (a), *v.* ajuster, assembler, p. 213. || arranger, p. 176.

Potrivl (a se), *v. r.* se ressembler, s'ajuster, p. 531. 603.

* **Potrivnic**, *adj.* adversaire, p. 369. — Fémin. *potrivnică*; pl. *potrivnici*, *potrivnice*.

Povară, *s. f.* charge (transportée), p. 170. — Pl. *poveri*.

Poveste, *s. f.* conte, p. 337. 510. 511. 512. — Pl. *povești*.

Prădă (a), *v.* voler, p. 156.

Prăjină, *s. f.* perche, p. 232. — Pl. *prăjini*.

Prânz, *s. n.* repas de midi, p. 91. — Pl. *prânzuri*.

Prăpădi (a), *v.* perdre, gâter, p. 137.

Prăpădi (a se), *v. r.* se ruiner, p. 335. || se perdre, p. 33. 57.

Prăpădit, *adj.* anéanti, misérable, p. 535. — Pl. *prăpădiți*.

Prăsi (a), *v.* produire, p. 67.

Praștie, *s. f.* fronde, p. 320. 513. — Pl. *prăștii*.

Prăvălie, *s. f.* magasin, boutique, p. 513. — Pl. *prăvălii*.

* **Prăvilă**, *s. f.* loi civile, règle, code, p. 513. || *a pune prăvilă*, établir, p. 113.

Praznic, *s. f.* repas funèbre, p. 115. 555. — Pl. *praznice*.

Pre, *prep.* sur, p. 556; passim. || formant l'accusatif sans se traduire en français, p. 95. 100. 112. 114. 217. 386; passim. || *pre cât*, autant que, p. 188.

Pre, *adv.* [Mold.] trop, p. 145.

Prea, *adv.* très, trop, p. 97. 255.

Precum, *adv.* comme, ainsi que, p. 421.

Precupeț, *s. m.* revendeur, p. 514. — Pl. *precupeți*.

Preface (a), *v.* changer, p. 94.

Preface (a se), *v. r.* se changer, se transformer, p. 255.

Pregăti (a se), *v. r.* se préparer, p. 364.

***Pren**, *prép.* par, à travers, p. 89.

Prepeleag, *s. n.* rancher, échalas portant des barres, servant à soutenir la vigne, p. 514.

Preț, *s. n.* prix. || *cu preț*, à bon prix, p. 423. — Pl. *prețuri*.

Prețui (a), *v.* valoir, p. 252. 253. || apprécier, p. 290.

Pretutindea, *adv.* partout, p. 572.

Pricepe (a se), *v. r.* comprendre, p. 326.

***Pricină**, *s. f.* accusation, p. 514. — Pl. *pricine*.

Pricină, *s. f.* faute, p. 514. — Pl. *pricini*.

Prieten, *s. m.* ami, p. 65. 99. 245. 334. 562. — Pl. *prieteni*.

Prietin, *s. m.* ami, p. 245. — Pl. *prietini*.

Prieteșug, *s. n.* amitié, p. 368. 505. — Pl. *prieteșuguri*.

Primejdie, *s. f.* danger, p. 203. — Pl. *primejdii*.

Primenelă, *s. f.* remplacement. || *de primenelă*, de rechange, p. 71. — Pl. *primineli*.

Primi (a), *v.* recevoir, accepter, p. 66. 263. 502. 503. || recevoir en retour, p. 75. 419.

Priminelă, *s. f.* remplacement. || *de priminelă*, de rechange, p. 71. — Pl. *primineli*.

Prin, *prép.* à travers, p. 7. 189. 237. 303. 598. || dans, p. 307. 473. 527. || par, p. 183. 184. 185.

Prinde (a), *v.* attraper, p. 455. || occuper, p. 475. || saisir, p. 193. || *a prinde de*, prendre, mettre la main sur, p. 192.

Prinde (a se), *v. r.* prendre, marquer, être absorbé par, p. 160.

Printre, *prép.* à travers, p. 34. 204. 358. || parmi, au milieu de, p. 433.

Priveștii (a), *v.* vieillir

Proces, *s. n.* procès, p. 514. — Pl. *pro ese*.

***Procopselă**, *s. f.* instruction, savoir, p. 50. 515. — Pl. *procopseli*.

Procopsi (a se), *v. r.* s'enrichir, parvenir, p. 515. 516. || s'instruire, p. 516.

***Procopsit**, *adj.* instruit, p. 200. — Fém. *procopsită*; pl. *procopsiți*, *procopsite*.

Prost, *adj.* mauvais, p. 10. 229. 537. 660. || bête, sot, p. 240. || *cal prost*, rosse, p. 458. — Fém. *proastă*; pl. *proști*, *proște*.

Prost, *adv.* mal, p. 145.

Proșap, *s. m.* bâton fourchu, p. 516. || *cu hârtia în proșap*, en faisant grand bruit, à grands cris, p. 516. — Pl. *proșapuri*.

Proșap, *s. m.* flèche, timon du chariot, p. 516. 517. — Pl. *proșapuri*.

Proșapi (a se), *v.* protester, p. 518.

***Protivnic**, *adj.* contraire, malveillant, p. 369. — Fém. *protivnică*; pl. *protivnici*, *protivnice*.

Prune, *s. m.* nourisson, enfant, p. 431. 433. — Pl. *prunci*.

Puică, *s. f.* poulette, chérie, p. 533. — Pl. *puice*.

Pușu, *s. m.* petit (d'un animal), petit enfant. || *pușu de tele*, bâtard, fils de putain, p. 385. — Pl. *puși*.

Pulbere, *s. f.* poussière, p. 571.

Pune (a), *v.* mettre, placer, p. 118. 120. 130. 134. 156. 206. 224. 227. 251. 264. 278. 288. 317. 328. 369. 370. 371. 393. 436. 453. 454. 458. 459. 473. 483. 522. || poser, p. 352. 363. || accrocher, p. 595. 596. || mettre, accrocher, p. 222. 223. || planter, p. 307. || *a pune pințea*, tromper mentir, agir à sa guise, p. 137. || *a pune frâu*, mettre un frein, p. 298. || *a pune în plug cu*, travailler en association avec, p. 504. 505. 506. || *a pune pravilă*, établir, p. 513.

Pune (a se), *v. r.* se mettre, p. 179. 237. 653. || s'engager comme, p. 660. || *a se pune la*, se

r. 498. || *a'și pune în gând*, décider, p. 363. || *a se pune luntre și punte*, tenter l'impossible, p. 397.

Pungă, *s. f.* bourse, p. 41. 57. 59. 66. 68. 69. 70. 88. 114. 156. 164. 288. 474. 481. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 551. || *a ave nouă băeră la pungă*, être très-avare, p. 523. || *a' l' avé la pungă*, l'avoir dans sa poche, p. 524. || *i s'a întors puna pe dos*, il n'a plus le sou, p. 525. — Pl. *pungă*.

Pungaș, *s. m.* malin, intelligent, p. 528. — Pl. *pungași*.

Punguliță, *s. f.* diminutif de *pungă*, bourse, p. 520. — Pl. *pungulițe*.

Punte, *s. f.* pont, p. 264. || *a se face luntre și punte*, faire l'impossible, p. 396. — Pl. *punți*.

Purcel, *s. m.* goret, p. 358. — Pl. *purcei*.

Puce, *s. m.* puce, p. 482. — Pl. *pureci*.

Purtă (a), *v.* porter, p. 129. 200. 231. 241. 288. 533. 624. || *conduce*, p. 596. || *a purtă în căur*, ne pas laisser tranquille, p. 185.

Purtă (a se), *v. r.* aller, passer d'un endroit dans un autre, p. 397.

Pururea, *adv.* toujours, p. 340.

Pușcă, *s. f.* fusil, p. 527. — Pl. *pușci*.

Pușcărie, *s. f.* prison, p. 528. — Pl. *pușcării*.

Puț, *s. n.* puits, p. 299. — Pl. *puțuri*.

Puté (a), *v.* pouvoir, p. 19. 41. 62. 85. 138. 140. 145. 174. 234. 245. 262. 277. 299. 364. 367. 396.

Puté (a se), *v. r.* être possible, p. 150. 306.

Putere, *s. f.* force, valeur, p. 249 || *force*, p. 281. — Pl. *puteri*.

***Putere**, *s. f.* force, p. 451.

Puțin, *adj.* et *adv.* peu, p. 157. 241. 235. 286. 558. || *câte puțin*, peu à peu, p. 495. || *puțini*, peu de gens, p. 152. — Fém. *puțină*; pl. *puțini*, *puține*.

Putină, *s. f.* tonne, tonneau, p. 15. 17. 287. 528. 529. || *a vèrsă putina cu huștă*, dire tout, p. 528. || *a spèlă putina*, s'enfuir p. 529. — Pl. *putine*.

Putineii, *s. n.* baratte, p. 529. — Pl. *putineie*.

Putred, *adj.* pourri, p. 93. 622. — Fém. *putredă*; pl. *putredăi*, *putrede*.

Putredă (a) *v.* pourrir, p. 261. 335.

Puzderie, *s. f.* poussière qui résulte du broyage du lin 'ou du chauvre. || beaucoup, innombrable, p. 529. — Pl. *puzderii*

R

Răbdă (a), *v.* patienter, p. 18. || supporter, p. 325. 447. 448. || *a răbdă la*, résister à, p. 545.

Răboj, *s. n.* taille, encoche, p. 530. || *pe răboj*, à crédit, p. 530. || *a șterge de pe răboj*, oublier, p. 530. — Pl. *răboje*.

Răbuș, *s. n.* taille, encoche, p. 530. || *a eșă din răbuș afară*, sortir des gonds, se fâcher, p. 530. || *a scôte din răbuș*, fâcher quelqu'un, p. 530. — Pl. *răbușuri*.

Rachiū, *s. m.* eau-de-vie, p. 105. — Pl. *rachiuri*.

Rădăcină, *s. f.* racine, p. 353. 589. || *din rădăcină*, du pied, p. 312. Pl. *rădăcini*.

Răfucală, *s. f.* [*Mold.*] compte, règlement de comptes, p. 531.

Răfuială, *s. f.* compte, règlement de comptes, p. 531.

Raiū, *s. n.* paradis, p. 247. 264. — Pl. *raiuri*.

Rană, *s. f.* blessure, p. 89. 373. — Pl. *răni*.

Rătăcit, *adj.* égaré, p. 574. — Fém. *rătăcită*; pl. *rătăciți*, *rătăcite*.

Rě, *adj. f.* [*Mold.*] mauvaise. || *rě credință*, mauvaise foi, p. 28. — Pl. *rele*.

Rea, *adj. f.* mauvaise, p. 28. — Pl. *rele*.

Refec, *s. n.* ourlet. || *a luă pre cineva la refec*, gronder sévèrement quelqu'un, p. 531.

'*și plăți refenăua*, payer ce que l'on doit, p. 531. — Pl. *refenela*.

Rêmâne (a), *v.* rester, demeurer, p. 51. 93. 94. 98. 117. 151. 163. 172. 221. 259. 288. 290. 291. 430. 431. 433. 511. 627. || *a rêmâne de poroste*, demeurer célibère, p. 511. || *a rêmâne în sapa de lemn*, être complètement ruiné, p. 547. || *a rêmâne în deșert*, rester sans effet, p. 557.

Rêpune (a), *v.* vaincre, tuer, p. 235.

Rêpus, *adv.* brisé, mis hors d'usage, p. 235. — Fém. *rêpusă*; pl. *rêpuși*, *rêpuse*.

Rêscol, *s. n.* barre de bois, servant à fermer le charriot, à l'avant et à l'arrière, et qui s'emboîte dans les montants supérieurs de la ridelle. || *a trece peste rêscôle*, dépasser la mesure, p. 532. — Pl. *rêscôle*.

Rêsipl (a), *v.* [*Mold.*] éparpiller, disperser, p. 9. 391. 392.

Rêsplată, *s. f.* punition, p. 501. — Pl. *rêsplăți*.

Rêspunde (a), *v.* répondre, être responsable, p. 189.

Resteu, *s. n.* cheville du joug, p. 532. 533. || *a bé la botzeul resteu*, boire aux anges, p. 532. || *cu resteu la brău*, la menace aux lèvres, p. 532. 533. || *a a-junge la resteu de alun*, être complètement ruiné, p. 533. — Pl. *resteuți*.

Rêsturnă (a), *v.* renverser, bouleverser, p. 127. 131. 440.

Rêsuflă (a), *v.* se vider, perdre l'air (qu'il contenait), p. 80.

Rêsună (a), *v.* résonner, vibrer, p. 101.

Rêsună (a), *v.* résonner, p. 103.

Rêu, *adj.* mauvais, p. 113. 168. 176. 262. 263. 264. 281. 357. 412. 502. 588. 631. || mauvais, méchant, p. 179. 418. || mauvais, gâté, p. 450. || mauvais, sans valeur, p. 57. 58. 418. || dangereux, p. 112. — Fém. *rea*; pl. *rêi*, *rele*.

Rêu, *adv.* mal, p. 399. 411. 657. || *mai rêu*, plus mal, p. 92. 129. 537. || *mai rêu*, encore plus, p. 139. || *mai rêu*, pire, p. 373.

Rêu, *s. m.* mal, p. 129. 213. 355.

ennuis, p. 49. || *rele*, maux, p. 347. || *a fi rêu de*, ne pas savoir supporter, p. 468. || *a face rêu*, causer un mal, un dommage, p. 590.

***Rêvaș**, *s. n.* lettre, billet, p. 82. 533. 534. || *a da rêvaș de drum*, donner son congé, renvoyer, p. 534. — Pl. *rêvașe*.

Rîde (a), *v.* rire, se moquer, p. 175. 461. 533.

Rîie, *s. f.* gale, 261. 577. — Pl. *rîi*.

Rîndea, *s. f.* rabout, p. 534. || *a nu fi dat la rîndea*, homme grossier, p. 534. || *a 'și lui rîndea*, s'en aller, partir, p. 534. — Pl. *rîndele*.

Rînză, *s. f.* estomac, p. 313. — Pl. *rînze*.

Rîpă, *s. f.* ravin, p. 72. — Pl. *rîpe*.

Ris, *s. n.* rire, p. 461. — Pl. *risuri*.

Risipă, *s. f.* perte, p. 450. — Pl. *risipe*.

Risipl (a), *v.* disperser, éparpiller, p. 9. 10. 173. 391. || dépenser, p. 612. 613.

Risipl (a se), *v.* se disperser, 'éparpiller, p. 488.

Risipl (a), *v.* disperser, éparpiller, p. 391. 392.

Risipitor, *adj.* prodigue, p. 24. — Fém. *risipitoare*; pl. *risipitori*, *risipitoare*.

Rochie, *s. f.* [robe], p. 231. — Pl. *rochi*.

Rod, *s. n.* produit du sol, p. 312. || fruit, résultat, p. 353. — Pl. *rode*.

Róde (a), *v.* ronger, p. 577.

Rodi (a), *v.* produire des fruits, p. 42.

Rogojină, *s. f.* paillasson, natte de roseaux, p. 535. 536. 537. || *a 'și aprinde rogojina în cap*, réclamer à grands cris, p. 535. — Pl. *rogojini*.

Român, *s. m.* Roumain, p. 163. 223. 241. || homme, p. 504. 505. — Pl. *Români*.

Ros, *adj.* pelé, p. 369. — Fém. *rosă*; pl. *roși*, *rose*.

Roșiū, *adj.* rouge, p. 6. 56. 77. 192. || *ban roșiū*, fausse monnaie, p. 59. — Fém. *roșie*; pl. *roși*.

Rost (de del), *nar cœur de mé-*

Rostogol (de a), *loc. adv.* en faisant la culbute, en roulant, p. 34.
Rostogoli (a se), *v. r.* rouler, p. 34. 44.
Roşu, *adj.* voir *roşu*.
Rôtă, *s. f.* roue, p. 128. 379. 461. 464. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 544. || *tour* (du potier), p. 459. || *a fi a cincea rôtă la car*, c'est la cinquième roue à un carrosse, p. 539. || *a împinge la rôtă*, pousser à la roue, p. 540. || *a unge rôtă*, graisser la patte, p. 540. || *a pune beţe în rôte*, mettre des bâtons dans les roues, p. 541. || *a bé la rôtă*, loire le coup de l'étrier, p. 541. || *de la rôtă*, beaucoup, fort, énergique, p. 542. || *per rôte*, vite, p. 542. || en cercle, p. 542. — Pl. *roţi*.
Rotiţă, *s. f.* petite roue, p. 542. — Pl. *rotiţe*.
Rotund, *adj.* rond, p. 34. — Fém. *rotundă*; pl. *rotunzi*, *rotunde*.
Rublă, *s. f.* rouble (monnaie russe), p. 542. 543. || *e de ceî cu rubla*

'n nas, c'est un pore; un grossier personnage, p. 542. || *a fi rublă ştersă*, être démonétisé, p. 543. — Pl. *ruble*.
Rudă, *s. f.* parent, p. 90. — Pl. *rude*.
Rugin (a se), *v. r.* se rouiller, p. 506.
Rumpe (a se), *v. r.* [*Mold.*] se rompre, se casser, p. 300.
Rupe (a), *v.* briser, casser, p. 243. 291. || rompre, p. 267. 291. || déchirer, p. 525. || *a rupe inima ţîrgului*, acheter ce qu'il y a de meilleur, p. 627. 628.
Rupe (a se), *v. r.* se briser, se rompre, p. 127. 139. 150. 340. 494. || se déchirer, p. 204.
Rupt, *adj.* rompu, brisé, p. 291. || déchiré, p. 190. || les habits en loques, dé hirés, p. 215. — Fém. *ruptă*; pl. *rupti*, *rupte*.
Ruşinat, *adj.* honteux, qui a subi un affront, p. 566. 567. — Fém. *ruşinată*; pl. *ruşinaţi*, *ruşinate*.
Ruşine, *s. f.* honte, p. 49. 467. 573. — Pl. *ruşini*.

S

'S, *3-e pers. pl. ind.*, pour *îs* (*sunt*), ils sont, p. 56. 210. 277. 474.
'S, *1-er pers. sing. ind.* pour *îs* (*sunt*), je suis, p. 257.
'Ş, pour *îşi*, pour soi, se, p. 22.
Sa, *adj. poss. fém.* sa, sienne, p. 25. 133. 173. — Pl. *sale*.
Să, *conj.* que; passim. || pour, pour que; p. 30. 91.
Sabie, *s. f.* sabre, p. 225. — Pl. *săbii*.
Sac, *s. m.* sac, p. 59. 145. 161. 262. 263. 302. 376. 434. 470. 502. 503. 559. 563. || *cu sacu*, en grande quantité, en abondance, p. 376. 556. — Pl. *saci*.
Saca, *s. f.* tonneau (monté sur deux roues, pour transporter de l'eau), p. 278. 543. || *Îa călcat sacaua*, il est maigre; il a éprouvé des ennuis, p. 543. || *ca dintr'o saca*, en abondance, p. 543. || *a fi ca o saca*, être très-

Sacagiû, *s. n.* porteur d'eau, p. 544. — Pl. *sacagiî*.
Săcělă, *s. f.* étrillage. || *a da săcělă*, battre, p. 544. — Pl. *săceli*.
Şafran, *s. n.* safran, p. 427.
Samă, *s. f.* [*Mold.*] compte. || *la dare pe samă*, à la reddition des comptes, p. 544.
Sambătă, *s. f.* Samedi, p. 115. — Pl. *sămbeite*.
Sănătos, *adj.* sain, bien portant, p. 88. 89. 269. 413. || sain, de bonne qualité, p. 413. — Fém. *sănătosă*; pl. *sănătoşi*, *sănătose*.
Sânge, *s. m.* sang, p. 174. 255. 488. 589.
Sanie, *s. f.* traîneau, p. 124. 434. 544. 545. — Pl. *săniî*.
Săni (a se), *v. r.* [*Trans.*], se sanctifier, avoir une bonne renommée, p. 9.
Sântu - Aşteptă, *s.* Saint - Attend (saint né de l'imagination populaire); jamais, la semaine

- Sapă**, *s. f.* sape, houe, binette, p. 391. 545. 546. 547. 548. 549. || *a ajunge în sapă de lemn*, être tout-à-fait pauvre, p. 546. || *boer cu sapa 'n bot*, porc; homme mal propre, p. 548. || *sapa și lopata*, à l'article de la mort, p. 548. || *apă de sapă*, vin, p. 549. || *la sapă*, au binage, p. 316. — Pl. *săpi*.
- Săpă** (a), *v.* piocher, biner, p. 550.
- Șapte**, *adj. num. card.* sept, p. 484.
- Sară**, *s. f.* [Mold.] soir, p. 156. 612. || *sara*, le soir, p. 310.
- Sără** (a), *v.* saler, p. 97.
- Sărac**, *adj.* pauvre, p. 5. 69. 83. 84. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 225. 232. 334. 352. 481. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. || *sărac și curat*, pauvre et prudent homme, p. 565. 566. 567. || *sărac (pițug) (pistol) (comoră) lapăt pământului*, très-pauvre, p. 570.
- Sărăcie**, *s. f.* pauvreté, p. 23. 94. 407. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. || *sărăcia nu' rușine*, pauvreté n'est pas vice, p. 573. || *sărăcie cu cucurți*, pauvre glorieux, p. 578. || *sărăcie lucie*, profonde misère, p. 578. || *a'și vedé de săracie*, s'occuper de ce qui le regarde, p. 578. — Pl. *sărăcii*.
- Saramură**, *s. f.* saumure, p. 579. Pl. *saramure*.
- Sărat**, *adj.* salé, p. 97. 144. — Fém. *sărată*; pl. *sărați, sărate*.
- Sare-mură**, *s. f.* saumure, p. 579. — Pl. *sare-mure*.
- Sări** (a), *v.* sauter, p. 235. 307. 382. || sauter, gambader, p. 173.
- Sărută** (a), *v.* embrasser, p. 568.
- Sat**, *s. n.* village, p. 317. 418. 509. 650. 651. — Pl. *sate*.
- Sătul**, *adj.* rassasié, p. 87. — Fém. *sătulă*; pl. *sătuți, sătule*.
- Sătură** (a), *v.* rassasier, p. 23. 86.
- Sătură** (a se), *v. r.* se rassasier, p. 91.
- Său**, *conj.* ou, ou bien, p. 97. 122. 375.
- Săvîrș** (a), *v.* accomplir, p. 293.
- Sbanț**, *s. n.* bande de fer. || *a' pune sbanțu*, le tromper, p. 579. — Pl. *sbanțuri*.
- Sbîeră** (a), *v.* miauler, p. 358.
- Sbură** (a), *v.* voler, p. 52. 53.
- Scădé** (a), *v.* baisser, p. 608. || diminuer, p. 579.
- Scaîu**, *s. m.* chardon, p. 536. — Pl. *scaî*.
- Scăldă** (a se), *v. r.* se baigner. || *a se scăldă în averile sale*, être immensément riche, p. 25.
- Scăluș**, *s. n.* bâillon. || *a' pune scălușu la gură*, l'empêcher de parler, p. 580. — Pl. *scălușe*.
- Scântee**, *s. f.* étincelle, p. 289. — Pl. *scântei*.
- Scăpă** (a), *v.* échapper, se débarrasser, p. 7. 34. 112. 136. 246. 571. 577. 609. || s'échapper, couler, p. 62. || dégager, délier, p. 17. || laisser s'échapper, p. 392. || *a scăpă de*, échapper à, p. 206.
- Scăpără** (a), *v.* battre le briquet. || *nici cât ai scăpără*, en une seconde, p. 580.
- Scăpat** (de), de lui échapper, p. 571.
- Scărménă** (a), *v.* battre, p. 580.
- Scărménătură**, *s. f.* rossade, bourrade, p. 580. — *scărménături*.
- Scărpînă** (a se), *v. r.* se gratter, p. 90.
- Scărpînare**, *s. f.* action de gratter. || *la vreme de scărpînare*, lorsqu'il veut se gratter, lorsque cela le démange, p. 526. — Pl. *scărpînări*.
- Scărșnetul**, *s. n.* [Mold.] grincement, p. 540.
- Scărțâl** (a), *v.* grincer, p. 125. 126. 368. 464.
- Scărțâl** (a), *v.* grincer, p. 126. 463.
- Scărțăitură**, *s. f.* grincement, p. 123.
- Scărțil** (a), *v.* grincer, p. 126. 128. 463. 464. 465.
- Scaun**, *s. n.* trône, p. 440. — Pl. *scaune*.
- Schimb**, *s. m.* échange, p. 581. — *schimburi*.
- Schimbă** (a), *v.* changer, p. 380. 411. || *a o schimbă*, la retourner, la changer, p. 293.

Schiop, *adj.* boiteux, p. 458. — Fém. *schîopă*; pl. *schîopi*, *schîope*.
Schiopă, *s. f.* empan, p. 581. — Pl. *schîope*.
Sci (a), *v.* savoir, p. 9. 29. 30. 48. 67. 98. 109. 121. 142. 143. 145. 147. 153. 155. 172. 173. 213. 240. 255. 268. 304. 340. 341. 373. 374. 375. 390. 411. 426. 428. 436. 482. 483. 504. 505. 539. 581. 582. 583. 584. 601. 646. 647. 650.
Scl (a se), *v. r.* être su, se savoir, p. 222.
Sciintă, *s. f.* science, savoir, p. 146. 272. 584. 585. || *omul cu sciință de carte*, l'homme instruit, p. 146. — Pl. *sciințe*.
Scolă, *s. f.* école, p. 585. — Pl. *scoli*.
Scolar, *s. m.* élève, p. 588. — Pl. *scolari*.
Scortă, *s. f.* couverture (d'un livre), p. 585. — Pl. *scôrte*.
Scos, *adj.* tiré, p. 118. — Fém. *scosă*; pl. *scosți*, *scose*.
Scôte (a), *v.* tirer, faire sortir, p. 70. 174. 191. 217. 218. 220. 234. 272. 277. 317. 437. 530. 589. || obtenir, retirer, p. 241. 495. || arracher, crever, p. 241. || faire sortir, chasser, p. 68. 69. || rendre, faire devenir, p. 113. || rendre, vomir, p. 2. || sauver, p. 49 || *a scôte dator*, déclarer que quelqu'un doit, p. 257. || *a scôte de vinđare*, mettre en vente, p. 628. || *a scôte la mezat*, vendre à la criée (aux enchères), p. 423.
Scrie (a), *v.* écrire, p. 148. 390. 439. 457. 585. 586. 587.
Scriitor, *s. m.* écrivain, p. 587. — Pl. *scriitori*.
Scris, *adj.* écrit; dessiné, p. 470. — Fém. *scrisă*; pl. *scriști*, *scrise*.
Scrisore, *s. f.* écriture, p. 588. — Pl. *scrisori*.
Scrôfă, *s. f.* truie, p. 358. — Pl. *scrôfe*.
Sculă, *s. f.* outil, p. 113. — Pl. *scule*.
Scump, *adj.* cher, p. 1. 559. 570. 588. 658. || *avare*, p. 519. — Fém. *scumpă*; pl. *scumpi*, *scumpe*.
Scurge (a se), *v. r.* s'écouler, p. 24.
Scurmă (a), *v.* [Mold.] gratter,

Scurtă (a), *v.* diminuer, p. 470.
Sdravên, *adj.* en bon état, p. 460. — Fém. *sdravênă*; pl. *sdravênți*, *sdravene*.
Se, *conj.* que, p. 117.
Sec, *adj.* vide, p. 102. || *sot*, p. 425. — Fém. *secă*; pl. *seci*, *sece*.
Seceră, *s. f.* voir *secere*.
Secere, *s. f.* faucille, p. 206. 589. — Pl. *secere*.
Sechime, *interj.* terme injurieux, p. 63.
Secriü, *s. n.* [Mold.] cercueil, p. 589. — Pl. *secrie*.
Secure, *s. f.* cognée, hache, p. 589. 590. 591. || *căt ai aruncă cu securea*, très-près, p. 591. — Pl. *secure*.
Ședé (a), *v.* être assis, p. 8. || demeurer, être assis, p. 81. 396. 514. || demeurer, rester, p. 94. 525. 575. 596. || *a 'i ședé bine*, être convenable; convenir, p. 111.
Selemet, *s. n.* couleur, vernis, luisant. || *a 'l scôte la selemet*, le mettre en évidence, p. 591.
Sémă, *s. f.* compte. || *pe sémă*, au compte de, p. 240. — Pl. *semi*.
Seminar, *s. m.* séminaire, p. 571. — Pl. *seminare*.
Semn, *s.* signe, trace, marque, p. 235. 515. — Pl. *semne*.
Șentuleț, *s. n.* petit fosse, p. 24. — Pl. *șentulețe*.
Sépă, *s. f.* [Ung.], sape, houe, binette, p. 546. — Pl. *sepe*.
Șepte, *adj. num. card.* [Mold.] sept, p. 279.
Șépte, *adj. num. card.* sept, p. 509. 591. 592.
Șeptémână, *s. f.* semaine, p. 115. — Pl. *șeptemâni*.
Sêrbătore, *s. f.* fête, p. 394. 561. — Pl. *sêrbători*.
Seriman, *adj.* [Trans.] pauvre, p. 592. — Fém. *serimană*; pl. *serimani*, *serimane*.
***Sermaia**, *s. f.* capital, argent, p. 518.
***Sermea**, *s. f.* capital, argent, p. 518.
Șerpe, *s. m.* serpent, p. 191. 369. 527. — Pl. *șerpi*.
Servî (a), *v.* servir, p. 631.
Șese, *adj. num. card.* [Mold.] six,

SĚŮ, *pr. pos.* son, sien; *passim.*
SĚdlĭ (a se), *v. r.* se quereller, se disputer, p. 245.
***Sfantĭ**, *s. n.* monnaie (83 centimes), p. 592. — Pl. *sfanĭŭ*.
Sfântul (a), *v.* sourirer de l'argent, p. 592.
Sfărâmă (a), *v.* se briser, p. 123.
Sfinĭi (a se), *v. r.* avoir une bonne renommée, p. 9.
Sfirŝi (a se), *v. r.* se terminer, prendre fin, p. 457.
Sfôră, *s. f.* ficelle, corde, p. 592. 593. — Pl. *sforĭ*.
Sfredel, *s. n.* vrille, perçoir, foret. || homme vif, p. 594. — Pl. *sfredelē*.
Sgârcit, *adj.* avare, p. 24. 564. — Fém. *sgârcită*; pl. *sgârciĭŭ*, *sgârcite*.
Sgodĭ (a), *v.* [*Ung.*] rencontrer, trouver, p. 497.
Sgomot, *s. n.* bruit, p. 107. 537. — Pl. *sgomote*.
***ŝi**, *pr. pos.* pour soi, son, sa, p. 110. 113. 129.
ŝi, *conj.* et, *passim.* || aussi, p. 1. 3. 28. 33. 35. 36. 82. 87. 109. 111. 121. 145. 153. 165; *passim.* || aussi, même, p. 46. 63. 64. 70. 85. 115. 133. 262. 263. 450. 502. 503. || *cum...* *ŝi...*, tel. . . tel. . ., p. 4. || *ca ŝi*, de même que, comme, p. 165. 557.
ŝi, *conj.* et; *passim.* || aussi, p. 172. 174. 189. 343. 424. 458. 467. 539.
ŝigur, *adj.* sûr, p. 440. — Fém. *ŝigură*; pl. *ŝiguri*, *ŝigure*.
Silă, *s. f.* ennu, dégoût. || *a 'i fi silă de*, ne pas vouloir le garder, il lui pèse, p. 387.
Simigiŭ, *s. m.* marchand de galottes, p. 594. — Pl. *simigiŭ*.
Simĭi (a), *v.* sentir, p. 374.
Sin, *s. n.* sein, poitrine, p. 353. 515. 557. — Pl. *sinuri*.
Sine, *pr. pos.* soi, lui, p. 9. 515.
Singur, *adj.* seul, tout seul, p. 66. 440. 516. 609. 610. || toi-même, p. 362. 363. — Fém. *sin-gură*; pl. *sin-guri*, *sin-gure*.
ŝiret, *adj.* malin, p. 380. — Fém. *ŝiretă*; pl. *ŝireĭŭ*, *ŝirete*.
***Sirman**, *s. m.* orphelin, p. 352. — Pl. *ŝirmanĭ*

596. 596. 597. 598. 599. || *sită nouă*, tout nouveau, tout beau, p. 598. || *a da cu sită*, prédire l'avenir, p. 599. || *ca la sită*, souvent, p. 599. || *a strică sită cu cine-va*, ne plus être amis, p. 599. || *ca prin sită*, très-peu, p. 599. — Pl. *site*.
Sită, *s. f.* tamis, sas, p. 184. 595. 596. 598. — Pl. *site*.
Slavă, *s. f.* gloire, p. 246. — Pl. *slave*.
ŝleah, *s. n.* grand chemin, p. 123.
ŝleăŭ, *s. n.* grand chemin, p. 123.
Slovă, *s. f.* lettre, écriture, p. 586. 600. — Pl. *slove*.
Slugă, *s. f.* serviteur, p. 660. — Pl. *slugi*.
Slugĭ (a), servir, p. 117. 195. 617. 631.
Slugĭ (a se), *v. r.* se servir, p. 413.
Slut, *adj.* laid, p. 424. 425. 616. — Fém. *slută*; pl. *sluĭŭ*, *slute*.
Smăltuit, *adj.* émaillé, p. 600. — Fém. *smăltuită*; pl. *smăltuiĭŭ*, *smăltuite*.
Smicea, *s. f.* pointe, bout, p. 308. — Pl. *smicele*.
Smulge (a), *v.* arracher, p. 368.
***Sobor**, *s. m.* assemblée, p. 514. — Pl. *sobore*.
Socăciĭă, *s. f.* [*Ung.*] cuisinière, p. 98. — Pl. *socăciĭe*.
Socôtă, *s. f.* [*Ung. et Banat*] compte, calcul, p. 601. 604. — Pl. *socôte*.
Socotélă, *s. f.* compte, calcul, p. 520. 551. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 630. 631. — Pl. *socoteli*.
Socotĭ (a), *v.* penser, p. 90. 162. 427. 623. || compter, p. 92. 551.
ŝofran, *s. n.* safran, p. 172. 173. 426. 427. 428.
Soponétă, *s. f.* [*Mold.*] rossade, p. 630. — Pl. *soponeli*.
Soră, *s. f.* soeur, p. 520. — Pl. *surori*.
Sóre, *s. m.* soleil, p. 557. 561.
ŝorece, *s. m.* souris, p. 23. 204. 569. — Pl. *ŝoreci*.
Soroc, *s. n.* terme, p. 606. — Pl. *soróce*.

Șovircăi (a), *v.* faire tourner, diriger, p. 304.

Sparge (a se), *v. r.* se briser, p. 139. 355. 514.

Spart, *adj.* brisé, cassé, p. 175. 282. 283. || déchiré, p. 189. || *la spartul*, à la fin de, p. 328. 453. 628. || *în spartul*, à la fin de, p. 629.

Spată, *s. f.* rôt (du métier à tisser), p. 358. 469. 606.

***Spătar**, *s. m.* ancien titre de noblesse, chef de l'armée, connétable, p. 310. — Pl. *spătari*.

Spate, *s. n.* dos, p. 501. 522. 533. || *a da pe spate*, vider d'un trait, p. 454. — Pl. *spete*.

Spălă (a), *v.* laver, p. 237. || *a spălă putina*, filer, partir, p. 529.

Speria (a), *v.* effrayer, p. 392.

Speria (a se), *v. r.* s'effrayer, p. 231.

Spinare, *s. f.* dos, p. 214. 368. 556. 634. — Pl. *spinări*.

Spinzură (a), *v.* pendre, p. 117. 361. 362. 469. 606. 618.

Spinzură (a se), *v. r.* se pendre, p. 214. 215.

Spinzurat, *adj.* pendu, p. 300. 303. 606. 607. — Fém. *spinzurată*; pl. *spinzurați*, *spinzurate*.

Spoitor, *s. m.* rétamateur, p. 215. 607. — Pl. *spoitori*.

Spor, *s. n.* profit, avantage, p. 257. — Pl. *sporuri*.

Sprincenat, *adj.* élevé. || *călătorie sprincenată*, bon voyage, p. 112. — Fém. *sprincenată*; pl. *sprincenați*, *sprincenate*.

Spune (a), *v.* dire, parler, p. 11. 82. 257. 302. 373. 511. 530. 638. || crier, p. 283.

Șrof, [*Banat*], *v.* 621.

Sta (a), *v.* rester (sans bouger), p. 18. 178. || se tenir, rester, p. 30. 301. || rester, demeurer, p. 24. (2. 188. 213. 221. 226. 234. 572. 575. || être assis, p. 8. 224. 238. 395. 622. || porter, p. 637. || s'arrêter, p. 507. || *a sta de vorbă*, causer, p. 516. || demeurer, se trouver, p. 410. || *îi stă bine*, cela lui va bien, p. 111. || *a sta ciocan pe capul cul-va*, insister auprès de quel-

că, s'opposer, résister, p. 304. || *a sta să*, essayer de, p. 347.

Stafetă, *s. f.* estafette, courrier, p. 607. — Pl. *stafete*.

Stambă, *s. f.* voir *stampă*; p. 608.

Stampă, *s. f.* impression. || *a da în stampă*, mettre dans les journaux. rendre public, p. 607. — Pl. *stampă*.

Stană, *s. f.* rocher, roche, bloc de pierre, p. 571. — Pl. *stane*.

Stana, *s. f.* Etiennette, nom de femme, p. 59.

Stângă, *s. f.* gauche, p. 225.

Stăpân, *s. m.* maître, p. 23. 47. 61. 133. 157. 281. 282. — Pl. *stăpâni*.

Stăpâni (a), *v.* maîtriser, p. 204.

Stăpâni (a se), *v. r.* être maîtrisé, p. 203.

Stare, *s. f.* état, p. 608. — Pl. *stări*.

Stănut, *adj.* fatigué, p. 47. 458. — Fém. *stănută*; pl. *stănuți*, *stănută*.

Stea, *s. f.* étoile, p. 350. — Pl. *stele*.

Stejer, *s. n.* piquet, pieu (au milieu de l'aire), p. 609.

Sterge (a), *v.* effacer, p. 530. || *a șterge putina*, s'enfuir, p. 529.

Sterge (a se), *v. r.* s'effacer, p. 386. 643.

Șters, *adj.* effacé, p. 543. — Fém. *ștersă*; pl. *ștergi*, *șterse*.

Știlpan, *s. m.* potence, p. 609. — Pl. *știlpani*.

Știnge (a se), *v. r.* s'éteindre, p. 552.

Știr, *s. m.* amaranthus sanguineus, p. 81.

Știrbină, *s. f.* brèche, lacune, p. 540. 609. — Pl. *știrbine*.

Știrbitură, *s. f.* brèche, lacune, p. 540. — Pl. *știrbituri*.

Știrpi (a), *v.* détruire, exterminer, p. 411.

Ștîubei, *s. n.* ruche creusée dans un tronc d'arbre, p. 119. — Pl. *ștîubeie*.

Ștrăbate (a), *v.* pénétrer, p. 204.

Ștraie, *s. f. pl.* habits, p. 71.

Ștrăin, *s. m.* étranger, p. 153. 390. || d'autrui, étranger, p. 24. 223. — Pl. *ștrăini*.

- Stecură (a se)**, *v. r.* se glisser, échapper, p. 7.
- Ștréng**, *s. n.* corde, p. 483. 609. — Pl. *ștréngurî*.
- Ștregar**, *s. m.* gamin, p. 609. — Pl. *ștregarî*.
- Strică (a)**, *v.* gêter, p. 94. 399. 415. 606. 610. || briser, p. 108. || *a strică sita cu cine-va*, être fâché avec quelqu'un, p. 599.
- Strică (a se)**, *v. r.* se gêter, p. 127. 434. || *s'a stricat căruța*, cela ne va plus; il (elle) va pleurer, p. 150.
- Strimb**, *adj.* défavorable, p. 331. 356. 365. 466. || tordu, p. 338. — Fém. *strimbă*; pl. *strimbi*, *strimbe*.
- Strimb**, *adv.* acquis injustement, p. 61. 281.
- Strimbătate**, *s. f.* injustice, p. 24. 157. || *cu strimbătate*, injustement, p. 282. 285. 286. 440. — Pl. *strimbătăți*.
- Stringe (a)**, *v.* serrer, p. 121. 615. 625. || amasser, p. 54. 610. 611. 612. 613. || amasser, obtenir, p. 174. || *a stringe în chingi*, empêcher de faire quelque chose, p. 168.
- Stringe (a se)**, *v. r.* s'enrouler, p. 471. || se réunir, se rassembler, p. 393. 569. 623.
- Stringător**, *adj.* amasseur, thésauriseur, p. 24. 50. 51.
- Strujén**, *s. m.* [*Mold.*] tige de maïs, p. 150. — Pl. *strujeni*.
- Strungă**, *s. f.* [*Mold.*] endroit où l'on trait les brebis, p. 174.
- Stuchiți**, *s. n.* [*Mold.*] salive. || *are stuchiți în furcă*, c'est un bavard, p. 306.
- Stup**, *s. n.* ruche. || *e stup de bani*, il a du foin dans ses bottes, p. 72. — Pl. *stupi*.
- Sub**, *prép.* sous, p. 436. 453. 541. 596.
- Subt**, *prép.* sous, p. 333. 453. 575.
- Subțire**, *adj.* mince. || *cu un sul subțire*, finement, par allusion, p. 614. — Pl. *subțiri*.
- Sucală**, *s. f.* bobinoir, touret, p. 613.
- Sucăil (a)**, *v.* tourmenter, p. 614.
- Suc (a)**, *v.* faire sauter, retourner, p. 185. || tourner, p. 615.
- Sueră (a)**, *v.* siffler, p. 492.
- Suferi (a)**, *v.* souffrir, p. 440. || patienter, p. 369. 447.
- Suflă (a)**, *v.* souffler, p. 526. 527.
- Suflet**, *s. m.* âme, p. 67. 84. 117. 172. — Pl. *suflete*.
- Suge (a)**, *v.* boire, p. 325. || *suge cep*, ivrogne, p. 160. || *suge-bute*, ivrogne, p. 106.
- *Șugubină**, *s. f.* crime capital. || *a da de șugubină*, éprouver un désagrément, p. 614.
- Sul (a se)**, *v. r.* monter, p. 125.
- Sul**, *s. n.* ensouple (du métier à tisser). || *cu un sul subțire*, finement, par allusion, p. 614. — Pl. *suluri*.
- Sulă**, *s. f.* lance, p. 4. — Pl. *sule*.
- Sună (a)**, *v.* résonner, tinter, p. 66. 101. 102. 522. || *îi sună dogele*, il le bat; il est à l'article de la mort, p. 276.
- Sunet**, *s. n.* son, timbre, p. 101. 102. — Pl. *sunete*.
- Supără (a se)**, *v.* se fâcher, p. 651.
- Supărare**, *s. f.* ennui, p. 336 || *a avé supărare*, se fâcher, p. 631. — Pl. *supărări*.
- Supunere**, *s. f.* soumission, p. 577. — Pl. *supuneri*.
- Surcea**, *s. f.* copeau, p. 63. — Pl. *surcele*.
- Șurub**, *s. n.* [*Mold.*] vis, p. 614. 615. || *a întorce șurubu*, chercher à tromper, p. 614. 615. — Pl. *șuruburi*.
- Surugiū**, *s. m.* postillon, p. 615. — Pl. *surugiū*.
- Șurup**, *s. n.* vis, p. 615. 616. || *a umblă cu șurupuri*, chercher à tromper, p. 616. — Pl. *șurupuri*.
- Sus**, *adj.* haut. || *în sus*, en l'air, p. 307. || *pe sus*, en l'air, p. 555.
- Suspîn**, *s. n.* soupir, p. 557. — Pl. *suspine*.
- Suspînă (a)**, *v.* soupirer, p. 514.
- Sută**, *adj. num.* cent, p. 423. 424. 514. 528. || centaine, p. 423. 424. 425. 616.
- Svirli (a)**, *v.* lancer, p. 77.

T

- Ta**, *adj. pos. fém.* ta, tienne, p. 62. 129. — Pl. *tale*.
- Tăbăcl** (a), *v.* battre, p. 617.
- Tăbăcl** (a se), *v. r.* se tanner, p. 617.
- Tabaciū**, *s. m.* tanneur, p. 617. — Pl. *tabaci*.
- Tăcé** (a), *v.* se faire, garder le silence, p. 193. 290. 291.
- Tăcere**, *s. f.* silence, p. 291. — Pl. *tăceri*.
- Tăe** (a se), *v. r.* [*Mold.*] se couper, p. 382.
- Tăiă** (a), *v.* couper, p. 208. 213. 232. 233. 264. 290. 312. 378. 406. 422. 493. 617. 618. 637. 650. || *tăie cu herăstrău*, il ronfle, p. 326. || *a tăiă pirone*, trembler de froid, p. 495. || *tăie-păie*, il ne fait rien qui vaille, p. 618.
- Taină**, *s. f.* secret, p. 228. 564. — Pl. *tainē*.
- Tăios**, *adj.* coupant, p. 234. 237. 493. — Fém. *tăioasă*; pl. *tăioși*, *tăioșe*.
- Tălhar**, *s. m.* bandit, brigand, p. 559. — Pl. *tălharî*.
- Tămădul** (a), *v.* guérir, p. 500.
- Tămăe**, *s. f.* encens, p. 474.
- Țanc**, *s. n.* but, p. 618.
- Țap**, *s. m.* bouc, p. 174. 488. — Pl. *țapi*.
- Tarabă**, *s. f.* comptoir, p. 427. — Pl. *tarabe*.
- Tărăbută**, *s. f.* petite voiture à quatre roues, p. 124. 618.
- Tărăguță**, *s. f.* même sens que le précédent, p. 124. 618.
- Țaran**, *s. m.* [*Mold.*] paysan, p. 427. — Pl. *țarant*.
- Tărđiū**, *adv.* p. 343. 438. || *cât de tărđiū*, sans faute, si tard que cela soit, p. 556. 557.
- Tărđiū**, *adj.* tardif, p. 249. — Fém. *tărđie*; pl. *tărđii*, *tărđie*.
- Tare**, *adj.* fort, p. 283. 590. || solide, p. 340. — Pl. *tarî*.
- Tare**, *adv.* fort, fortement, p. 101. 102. || *mai tare*, plus fort, plus fortement, p. 92. 285.
- Targă**, *s. f.* brancard, civière, p. 618. 619. — Pl. *tarce* et *tărăi*.
- la voisinage du village, p. 81. — Pl. *țarine*.
- Tărită**, *s. f.* son, p. 263. — Pl. *tărite*.
- Țarnă**, *s. f.* [*Mold.*] champ dans le voisinage du village, p. 82. — Pl. *țarne*.
- Tăscuță**, *s. f.* sacoche, gibecière. || *a avé pe cine-va în tăscuță*, avoir quelqu'un dans sa poche, p. 619. — Pl. *tăscuțe*.
- Tată**, *s. m.* père, p. 352. 575. 658. — Pl. *tați*.
- Tavă**, *s. f.* plateau, p. 426. — Pl. *tăvi*.
- Te**, *pr. réfl.* te, toi, tu, p. 17. 40. 48. 49. 67; passim.
- Te**, *pr. pos.* ton, ta, p. 112.
- Técă**, *s. f.* fourreau, p. 234. 235. 519. — Pl. *teci*.
- Țeft**, *s. n.* poteau qui se trouve au milieu de l'aire. || *a fi la țeft*, être au centre, au point d'où tout dépend, p. 619. || *la țeft*, au moment décisif, p. 619.
- Teiū**, *s. m.* lien fait de fibres de tilleul, p. 222. 370. 620. 621. 622. || *a lega două în teiū*, amasser quelques sous, p. 621. Pl. *tee*.
- Tejghea**, *s. f.* comptoir, p. 622. — Pl. *tejghete*.
- Telal**, *s. m.* revendeur, brocanteur, p. 630. — Pl. *telali*.
- Telégă**, *s. f.* petite voiture à quatre roues, p. 124. 622. — Pl. *telege*.
- Teleguță**, *s. f.* diminutif de *telégă*, p. 124. 125. 150. 622.
- Teleleică**, *s. f.* femme de mauvais mœurs, p. 622. — Pl. *teleleice*.
- Teme** (a se), *v. r.* craindre, p. 559.
- Temniță**, *s. f.* prison, p. 622. 623. — Pl. *temnițe*.
- Țépă**, *s. f.* pal. || *a pune în țépă*, empaler, p. 623. — Pl. *țepi*.
- Țepuș**, *s. m.* piquet, p. 103. — Pl. *țepuși*.
- Țéră**, *s. f.* pays, état, p. 450. 451. 468. 511. 593. || patrie, p. 67. 349. — Pl. *țeri*.
- Téran**, *s. m.* paysan, p. 14. 70

- Tërenă**, *s. f.* [*Mold.*] champ dans le voisinage du village, p. 81. — Pl. *tërene*.
- Tërină**, *s. f.* [*Mold.*] champ dans le voisinage du village, p. 81. — Pl. *tërine*.
- Tëruș**, *s. m.* piquet, pieu, p. 623. — Pl. *tëruși*.
- Țesală**, *s. f.* étrille, p. 623. — Pl. *țesale*.
- ***Țeșcherea**, *s. f.* passe-port, feuille de route, p. 623. || *a'î da țeșcherea*, le chasser, le renvoyer, p. 623. — Pl. *țeșcherele*.
- Țese** (a), *v.* tisser, p. 623. 624.
- Țese** (a), *v.* [*Banat*], tisser, p. 358.
- Țesătură**, *s. f.* tissu, trame, p. 624. — Pl. *țesături*.
- Țeū**, *pr. pos.* ton, tien, p. 3. 4. 62. 76. 110. 129; passim.
- Ți**, *pr. te*, toi, pour toi, p. 5. 75. 126. 163. 205. 240. 263. 419. 421.
- Ție**, *pr. pos.* à toi, p. 646.
- Țigan**, *s. m.* bohémien, p. 35. 36. 378. — Pl. *țigani*.
- Țigănesc**, *adj.* de bohémien, p. 631. 632. — Fém. *țigănescă*; pl. *țigănesci*, *țigănesce*.
- Tighel**, *s. n.* arrière pont. || *a trage cul-va un tighel*, le gronder; le tromper, p. 624. — Pl. *tigheluri*.
- Tilegută**, *s. f.* [*Unj.*] diminutif de *teligă*, p. 124. — Pl. *tilegute*.
- Timp**, *s. n.* temps. || *la timp*, à temps, p. 252. — Pl. *timpuri*.
- Timp**, *adj.* é moussé, p. 234. — Fém. *timpă*; pl. *tîmpî*, *tîmpe*.
- Tine**, *pr. pos.* toi, à toi, p. 270. 271. 339. || *tine însuși*, toi-même, p. 270.
- Ține** (a), *v.* tenir, p. 571. || tenir, garder, p. 62. 168. 188. 191. 193. || tenir, retenir, p. 297. 298. || durer, p. 24. 125. 300. 592. || *a ține de*, tenir, p. 24. || *a ține fuîor cu cine-va*, se quereller avec, p. 299. || *a ține furcă*, même sens que le précédent, p. 304. || *a ține una și bună*, ne pas vouloir en démordre, p. 646.
- Ține** (a se), *v. r.* être uni, p. 399. || *a se ține de*, ne pas lâ-
- p. 571. || *a se ține casă*, vivre ensemble, p. 667.
- Tînër**, *adj.* jeune, p. 85. — Fém. *tînără*; pl. *tînəri*, *tînere*.
- Tinerețe**, *s. f.* jeunesse, p. 10. 340. 341. 342. 344. 611. — Pl. *tinereți*.
- Tinichea**, *s. f.* fer-blanc. || *a fi tinichea*, être pauvre; ivre, p. 624. — Pl. *tinichele*.
- Tinjală**, *s. f.* second timon, placé en prolongement du premier, lorsqu'on attelle quatre bœufs. || *a se lăsă pe tinjală*, ne pas se presser; ne pas travailler, p. 625. — Pl. *tinjeli*.
- Țipă** (a), *v.* crier, p. 285.
- Țipă** (a), *v.* [*Ung.*], jetor, p. 597. 620.
- Țipar**, *s. n.* moule, matrice, p. 625. — Pl. *țipare*.
- Țiră**, *s. f.* un peu, petite quantité, p. 494.
- Țirg**, *s. n.* ville, p. 603. 626. 631. || marché, p. 514. 531. 625. 626. 627. 628. 629. 632. 658. || vente, p. 8. || marchandage, accord, p. 626. || *eși rupe punga în țirg*, il dépense tout ce qu'il a, p. 525. || *ce o da țirgul și norocul*, à la grâce de Dieu, p. 627. || *a rupe inima țirgului*, acheter ce qu'il y a de meilleur, p. 628. || *a rupe țirgul*, tomber d'accord, p. 628. || *la spartul țirgului*, trop tard, p. 628. || *a face țirgul altuia*, se mêler des affaires d'autrui, p. 629. — Pl. *țirguri*.
- Țirgovet**, *s. m.* citadin, p. 427. — Pl. *țirgovetî*.
- Țirguicelă**, *s. f.* achat, emplette, p. 630. — Pl. *țirguiceli*.
- Țirița** (cu), *loc. adv.* peu à peu, p. 11.
- Țiță**, *s. f.* mamelle, sein, p. 511. — Pl. *țițe*.
- Țitiri**, mot créé et imaginé pour se moquer de la prononciation défectueuse des Grecs, p. 370.
- Tobă**, *s. f.* tambour. || *a fi tobă de carte*, être savant, p. 148. — Pl. *tobe*.
- Tocă** (a), *v.* frapper, sonner, p. 654. || craqueter, p. 406.

Tocmală, *s. f.* [*Mold.*], accord, entente, engagement, p. 630. — Pl. *tocmeli*.

Tocmélă, *s. f.* accord, entente, engagement, p. 357. 603. 630. 631. 632. — Pl. *tocmeli*.

Tocm (a), *v.* stipuler le prix, p. 632.

***Tocm** (a se), *v. r.* s'accorder, s'harmoniser, p. 603.

Tocm (a se), *v. r.* marchander, p. 633. || s'engager, p. 633.

Tolbă, *s. f.* carnier, gibecière, p. 572. || balle (du colporteur), p. 634. — Pl. *tolbe*.

Tont, *adj.* benet, sot, imbécile, p. 94. — Fé.m. *tóntă*; pl. *tontî*, *tónte*.

Topor, *s. n.* hache, cognée, p. 195. 634. 635. 636. 637. 638. || *a fi topor de óse*, souffre-douleur, p. 636. || *a'i face un topor*, lui jouer une farce, p. 636. || *a fi ca toporul fără cõdă*, n'avoir d'aide de nulle part, p. 637. || *a fi cu toporul de biu*, être mauvais coucheur, p. 637. || *a fi cõdă de topor*, devenir l'instrument de quelqu'un, p. 637. || *a fi făcut din topor*, grossier, p. 638. || *a spune ca din topor*, répondre franchement, grossièrement, p. 638. — Pl. *topóre*.

Toporaş, *s. f.* hachette, p. 590. — Pl. *toporaşi*.

Toporişcă, *s. f.* hachette, p. 635. — Pl. *toporişce*.

Toporişce, *s. f.* hachette, p. 590. 635. 636. || manche (de la cognée, de la faux), etc. p. 638. || *a o pune în toporişce*, emmancher une affaire. — Pl. *toporişce*.

Toporişce, *s. f.* hachette, p. 635.

Toporişte, *s. f.* hachette, p. 635. || manche (de la cognée, de la faux etc), p. 638. 639. — Pl. *toporişte*.

Toptanu (cu), *loc.* en gros, p. 639.

Tõrce (a), *v.* filer, p. 291. 299. 639. 640. 641. || parler d'abondance et élégamment, p. 639. || *'i-a tors mumă-sa pe limbă*, il n'est point bavard, p. 640. || *n'am tors pe el*, il peut s'en aller.

Tors (de), à filer, p. 108.

Tort, *s. n.* fillese de chauvre, de lin, p. 641. — Pl. *torturi*.

Tõrtă, *s. f.* anse, oreillette (d'un vase), p. 459. — Pl. *tõrte*.

Tot, *adj. et adv.* tout, p. 10. 11. 59. 65; passim. || tout, n'importe quel, chaque, p. 27. 85. 129. 207. 216. 231. 234. 383. 401. 402. 452. 459. 469. 554. || encore, p. 472. || malgré cela tout de même, p. 5. 21. 48. 53. 144. 259. 285. 345. 346. 387. 408. 433. 443. 472. 528. || constamment, p. 393. 440. 552. 561. || aussi, p. 63. 75. 322. || seulement, p. 162. 440. || toujours, p. 98. 108. 245. 259. 433. 459. 514. || toujours, sans cesse, p. 138. 345. 346. || tout entier, p. 24. 160. || *tot de un*, d'un même, p. 216. || *tot ca*, de même que, p. 556. || *tot mereu*, sans cesse, p. 346. || *cu tot*, le tout, entièrement, p. 61. 281. 282. 442. || *de tot*, tout-à-fait, p. 399. 579. || *tõte*, tout, p. 376. || *de tõte*, tout, p. 582. — Fé.m. *tõtă*; pl. *toţi*, *tõte*.

Tot-dé-una, *adv.* toujours, p. 229. 283. 284.

Tovar, *s. m.* [*Banut*], charge, p. 129.

Tovarâş, *s. m.* associé, p. 440. — Pl. *tovarâşi*.

Tovărăşie, *s. f.* compagnonnage. || compagnon, p. 112. — Pl. *to-vărăşii*.

Trage (a), *v.* tirer, p. 120. 129. 329. 395. 456. 504. 507. 541. 553. 564. 618. 619. 656. || retirer, p. 591. || *a trage prin*, en foncer, p. 307. || aller vers, être attiré par, p. 43. 462. || flanquer, p. 580. || *a trage un condei*, tromper, p. 200. || *nu trage la cumpănă*, cela n'a pas de valeur, p. 225. || *a trage nădejde*, espérer, p. 153. || *a trage pe rõtă*, travailler, au tour, p. 459. || *a'i trage un reflec*, gronder quelqu'un, p. 531. || *a trage danţul*, danser, mener la danse, p. 626. || *a trage în*.

- trage un tighel*, le gronder, p. 624.
- Trăi** (a), *v.* vivre, p. 68. 69. 70. 125. 334. 345. 346. 416. 481. 490. 564. 581. 656.
- Traistă**, *s. f.* besace, musette, p. 116. 301. 303. 502. 558. 559. — Pl. *traiste*.
- Trăsnit**, *adj.* frappé (brusquement), p. 388. — Fem. *trăsnită*; pl. *trăsniri*, *trăsnite*.
- Trăsură**, *s. f.* voiture, p. 364. 641. — Pl. *trăsură*.
- Trébă**, *s. f.* travail, p. 86. || affaire, p. 62. 371. || résultat, p. 375. || *de trébă*, honnête homme, brave homme, comme il faut, p. 321. 371. || *a nu avé trébă*, n'avoir rien à faire, p. 402.
- Trebui** (a), *v.* falloir, devoir, p. 48. 203. 257. 335. 341. 352. 369. 400. 456. 472. 491. 506. 551. 590. || avoir besoin de, p. 246. || *trebuie*, il faut, il est impossible de ne pas, p. 33. 490.
- Trebuință**, *s. f.* besoin, p. 269. 657. — Pl. *trebuințe*.
- Trece** (a), *v.* passer, p. 24. 84. 89. 93. 168. 532. 584. 598. 652. || passer disparaître, p. 94. || inscrire, p. 201. || passer, traverser, p. 252. || user, p. 92. || tamiser, p. 183. 184. 185.
- Trecut**, *adj.* tamisé, p. 183. 184. 185. 598. || consigné, marqué, p. 293. — Fem. *trecută*; pl. *trecuți*, *trecute*.
- Trei**, *adj. num. card.* trois, p. 68. 150. 165. 243. 279. 298; passim. || *trei-trei*, au petit trot, p. 641.
- Trei-spre-dece**, *adj. num.* treize, p. 407.
- Trenchea-flenchea**, *s. comp.* [Mold.] sornettes, p. 387.

- Trenche-flenche**, *s. comp.* [Mold.] sornettes, p. 387.
- Trier**, *s. n.* [Mold.] battage (du blé, etc.) || *a'l băgă la trier*, le presser de répondre, le gronder, p. 484.
- Trii**, *adj. num.* [Mold.] trois, p. 783.
- Trimite** (a), *v.* envoyer, p. 206. 623.
- Trócă**, *s. f.* auge. || *a învătă la trócă*, c'est un ignorant, p. 349. — Pl. *tróce*.
- Trudi** (a se), *v. r.* s'éténuer, s'efforcer de, p. 563.
- Trunchiū**, *s. n.* tronc, p. 63. — Pl. *trunchiuri*.
- Trup**, *s. n.* corps, p. 89. 519. — Pl. *trupuri*.
- Tu**, *pr. 2-e pers.* tu, toi, p. 93. 257. 264. 343; passim. || *nicî tu...*, ni..., ni..., p. 129.
- ***Tuît**, *s. n.* ancienne monnaie turque valant 15 centimes, p. 461.
- Tunde** (a), *v.* tondre, p. 168. 488.
- Tura**, *s. f.* monogramme du sultan sur les monnaies turques, p. 642. 643. || *a'si pune turaoa*, signer, p. 642. || *a juca tura*, jouer à pile ou face, p. 642.
- Tura-vura**, *adv.* de ci de là, etc.; après discussion, p. 643.
- Turc**, *s. m.* Turc, p. 285. 368. — Pl. *turci*.
- Turcesc**, *adv.* ture. de turc, p. 518. || *dobândă turcescă*, intérêt usuraire, p. 268. — Fem. *turcescă*; pl. *turcesci*, *turcesce*.
- Turécă**, *s. f.* [Mold.] tige de botte, p. 494. — Pl. *turécce*.
- Turmă**, *s. f.* troupeau, p. 172. 489. 574. — Pl. *turme*.

U

- Ucenic**, *s. m.* apprenti, p. 253. 643. — Pl. *ucenici*.
- Ud**, *adj.* humide, mouillé, p. 536. — Fem. *udă*; pl. *uși*, *ude*.
- Uită** (a), *v.* oublier, p. 79. 238. 261.

- Ulcior**, *s. n.* cruche, broc, p. 444. 459. — Pl. *ulciore*.
- Umlă** (a), *v.* aller, p. 56. 57. 68. 106. 369. 395. 396. 397. 499. 507. 555. || circuler. n. 413 982

- p. 463. || être jeté, p. 596. || *a umblă cu cața*, mentir, essayer de tromper, p. 153. || *a umblă cu*, porter, p. 189. 190. 215. || *a umblă lela (lelea)*, baguenauder, p. 383. 384. || *a umblă ca paraua din mână în mână*, ne pas rester en place, p. 481. || *a umblă cu pila în turcă*, essayer de tromper, p. 494.
- Umbră**, *s. f.* ombre, p. 216. — Pl. *umbre*.
- Umăr**, *s. n.* épaule. || *a da din umeri*, hausser les épaules, p. 20. — Pl. *umeri* et *umere*.
- Umple** (a), *v.* remplir, p. 107. 563. || emplir, combler, p. 252.
- Umple** (a se), *v. r.* se remplir, p. 74. 104. 105. 420. 544. 558.
- Un**, *adj. num. card.* un, p. 2. 5. 8. 23; passim. || un même, p. 108. || *una*, une chose, p. 133. || *nici un*, aucun, p. 177. 216. 257. 416. 418. || *nici una*, aucune, p. 213. || *tot unul și unul*, de choix, p. 644. || *le a dat tôte pe una*, il a été attrapé, il lui en a cuit, p. 645. || *una și cu una face doué*, cela ne se discute pas, p. 646. || *nu se face cu una cu doué*, cela ne se fait pas facilement, p. 647. || *nici una nici doué*, tout d'un coup, sans rien dire, p. 647. — Fém. *una*; pl. *unî*, *une*.
- Un**, *adv.* pour *unde*, où, p. 571.
- Una**, *s. n.* pour *undă*, onde, flot, p. 49. — Pl. *unde*.
- Unde**, *adv.* où, là où, p. 9. 24. 28. 44. 67. 98. 121. 153. 198; passim. || *de unde*, d'où, comment, p. 173. || *de unde nu'r*, là où il n'y a rien, p. 19.
- Undelemn**, *s. n.* huile d'olive, p. 284. — Pl. *undelemnuri*.
- Undrea**, *s. f.* carrelet, grosse aiguille, p. 649. — Pl. *undrele*.
- Uneltă**, *s. f.* instrument, outil, p. 415. 649. — Pl. *unelte*.
- Unge** (a), *v.* graisser, p. 368. 463. 464. 465. 539. 540. 649. || *a unge ochii*, graisser la patte, p. 524.
- Unghie**, *s. f.* ongle, p. 437. 562. — Pl. *unghii*.
- Uns**, *adj.* graissé, p. 128. 621. 649. — Fém. *unsă*; pl. *unsuri*.
- uns cu tôte unsoare*, il a de l'expérience, p. 649. — Pl. *unsoari*.
- Unt**, *s. n.* beurre, p. 461. 496.
- Unt-de-lemn**, *s. n.* huile d'olive, p. 284. — Pl. *unt-de-lemnuri*.
- Urcior**, *s. n.* cruche, broc, p. 444. 459. — Pl. *urciore*.
- Ureche**, *s. f.* oreille, p. 200. — Pl. *urechi*.
- Urechie**, *s. f.* oreille, p. 182. || trou, p. 7. 89. 303. 577. || *e flóre la urechie*, c'est facile, p. 6. — Pl. *urechi*.
- Urgie**, *s. f.* méchant, p. 425. 436. — Pl. *urgii*.
- Uri** (a), *v.* détester, p. 29.
- Urit**, *adj.* laid, p. 176. 412. 495. || mauvais, p. 312. 412. — Fém. *urită*; pl. *uriti*, *urite*.
- Urmă**, *s. f.* trace. || *la urmă*, ensuite, p. 596. || *pe urmă*, ensuite, p. 340. 596. || *în urmă*, ensuite, p. 657. || *în urmă*, après le départ de, p. 266. || *cea din urmă*, la dernière, p. 340. || *a lui după urmă*, aller à la suite de, suivre, p. 574. — Pl. *urme*.
- Urs**, *s. m.* ours, p. 631. 632. — Pl. *urși*.
- Ursar**, *s. m.* montreur d'ours. || homme grossier, p. 649. — Pl. *ursari*.
- Ursl** (a), *v.* destiner, prédire, p. 653.
- Urzală**, *s. f.* [Mold.] ourdissure, chaîne, p. 650. — Pl. *urzeli*.
- Urzelă**, *s. f.* ourdissure, chaîne, p. 650. — Pl. *urzeli*.
- Urzl** (a), *v.* préparer la trame, ourdir, p. 650.
- Ușă**, *s. f.* porte, p. 35. 60. 522. 561. 574. 584. 596. || entrée, p. 452. — Pl. *uși*.
- Uscă** (a), *v.* sécher, p. 557.
- Uscat**, *adj.* desséché, p. 606. || *la uscat*, à terre, p. 129. || *la uscat*, sur la terre nue, p. 619. || *pe uscat*, sur la terre nue, p. 545. 618. 619. 656. || *pe uscat*, sur la terre non labourée, p. 316. — Fém. *uscată*; pl. *uscați*, *uscate*.
- Ușor**, *adj.* léger, p. 282. 285. 382. || facile, p. 89. 155. 156. 613. || *ăi fi ușor*, être plus facile (moins lourd) à traîner, p. 149. — Fém. *ușoră*; pl. *ușori*, *ușore*.

V

- Va**, 3-e pers. sing. ind. du verbe *a voi*, il veut, p. 339. 440. 500. || *s'emploie pour former le futur*, p. 79. 89. 114; passim.
- Vacă**, s. f. vache, p. 14. 244. 245. 650. 651. — Pl. *vacă*.
- Văcălie**, s. f. rebord du tamis, p. 185. — Pl. *văcălii*.
- Vacar**, s. m. vacher, bouvier, p. 650. 651. 652. — Pl. *vacari*.
- Văcar**, s. m. [*Mold.*] vacher, bouvier, p. 651. — Pl. *văcari*.
- Văcar**, s. m. vacher, bouvier, p. 149. 650. 651. 652. — Pl. *văcari*.
- Văcarii**, s. m. [*Ung.*] vacher, bouvier, p. 650. 651. — Pl. *văcari*.
- Vadea**, s. f. terme, échéance, p. 652.
- Vădea**, s. f. [*Mold.*] terme, échéance, p. 652.
- Vai**, interj. malheur! hélas! p. 25. 489. 586. 622.
- Văitâ** (a), v. plaindre, p. 559.
- Văietâ** (a), v. plaindre, p. 559.
- Val**, s. n. vague, flot, p. 202. — Pl. *valuri*.
- Vamă**, s. f. redevance (due pour la mouture), p. 429. || douane, p. 652. 653. || *a trece prin vămile cucului*, s'esquiver sans être vu, p. 652. || *a cătă vama cucului*, vouloir la lune, p. 653. — Pl. *vămii*.
- Vară**, s. f. été, p. 10. 156. 612. — Pl. *veri*.
- Văpsea**, s. f. couleur. || *alt-fel eșea la văpsea*, le résultat était tout autre, p. 653.
- Văpsi** (a), v. peindre, p. 653. 654.
- Vas**, s. n. vase, p. 187. 459. 654. — Pl. *vase*.
- Vatav**, s. m. [*Mold.*] intendant, p. 123. — Pl. *vatavi*.
- Vatră**, s. f. âtre, foyer, p. 94. 243. 503. 571. — Pl. *vetre*.
- Vătraii**, s. n. fourgon, tisonnier, p. 194. 654. — Pl. *vătrate*.
- Vătrarii**, s. n. [*Trans.*] fourgon, tisonnier, p. 654. — Pl. *vătrare*.
- Vechii**, adj. vieux, p. 137. 220. || ancien, p. 158. 261. 262. 451. — Fé m. *vechie*; pl. *vechi*.
- Vedé** (a), v. voir, p. 120. 127. 155. 477. 520. 524. 569. 599. 608. 643. || *a vedé de*, s'occuper de, p. 120.
- Vedé** (a se), v. r. se voir, être vu, p. 518. || *a 'și vedé de*, s'occuper de, p. 306. 578.
- Vedere**, s. f. vue, regard, p. 418. || *din vedere*, en regardant, p. 418. — Pl. *vederi*.
- Veî**, 2-e pers. sing. ind. du verbe *a voi*, forme le futur, p. 41. 363.
- Věl**, s. n. linceul, p. 260. — Pl. *věluri*.
- Veni** (a), v. venir, p. 84. 118. 173. 179. 209. 228. 248. 271. 320. 321. 326. 360. 375. 450. 501. 522. 540. 561. 626. || arriver, parvenir, p. 236. 304. || venir, survenir, p. 278. 328. || convenir, p. 459. || *a'i veni de hac*, vaincre, l'emporter sur, p. 318. 549. || *a 'i veni rău*, avoir du désagrément, p. 657.
- Venit**, s. n. revenu, p. 654. 655. — Pl. *venituri*.
- Věr**, s. m. cousin, p. 283. — Pl. *veri*.
- Verde**, adj. vert, p. 140. 316. 606. — Pl. *verdi*.
- Věrsă** (a), v. renverser, p. 528.
- Veșcă**, s. f. [*Mold.*] sorte de panier à claire-voie sur lequel on bat le maïs, p. 185. 656.
- Veseliie**, s. f. joie, p. 82. — Pl. *veselii*.
- Veste**, s. f. réputation, renom, p. 510. — Pl. *vești*.
- Vetrelă**, s. f. voile (de navire), p. 656. — Pl. *vetrele*.
- Vezetėu**, s. m. [*Mold.*] cocher, p. 656. 660. — Pl. *vezetėi*.
- Viclenie**, s. f. fourberie, ruse, p. 185. — Pl. *viclenii*.
- Vie**, s. f. vigne, p. 407. 436. — Pl. *vi*.
- Vieță**, s. f. vie, p. 40. 489. 556. || *în vieță*, durant toute sa vie, tant qu'il vit, p. 344. — Pl. *viețe*.
- Vin**, s. n. vin, p. 100. 218. — Pl. *vinuri*.
- Vină**, s. f. faute. || *fără vină*, qui

la faute sur, p. 585. — Pl. *vinî*.
Vinător, *s. m.* chasseur, p. 572. — Pl. *vinători*.
Vindare, *s. f.* vente, p. 440. 628. — Pl. *vindări*.
Vinde (a), *v.* vendre, p. 67. 227. 228. 312. 313. 314. 315. 316. 423. 434. 442. 445. 544. 627. 639. 657. 658.
Vindecă (a), *v.* guérir, p. 152.
Vindecă (a se), *v. r.* se guérir, p. 270. 271. †
Vinđător, *s. m.* vendeur, marchand, p. 658. — Pl. *vinđători*.
Vindut (de), *v.* vendre, p. 657.
Vint, *s. n.* vent, p. 72. 80. 112. 204. 527. 557. — Pl. *vănturi*.
Vîrf, *s. n.* bout, pointe, p. 234. † *cu vîrf și îndesat*, bien rempli, p. 659. † *cu vîrf*, bien rempli, p. 266. 334. — Pl. *vîrfuri*.
Visă (a), *v.* rêver, p. 555.
Vită, *s. f.* bête à cornes, bétail, p. 129. — Pl. *vite*.
Vițel, *s. m.* veau, p. 214. 245. 335. — Pl. *vițel*.
Vițel, *s. m.* [Banat], veau, p. 335. — Pl. *vițeli*.
Viū, *adj.* vivant, p. 364. — Fém. *vie*; pl. *viū, vie*.
Vizitiū, *s. m.* cocher, p. 659. 660. — Pl. *vizitiū*.
Voă, *pr.* à vous, p. 418.
Voī, *pr. pers.* vous, p. 394.
Voī (a), *v.* vouloir, p. 90. 91. 139. 174. 334. 458. 506. 583.
Voie, *s. f.* volenté. † *a 'i face voiea*, faire ce qu'il veut, p. 575.
Vor, *3e pers. pl. ind.* du verbe *a voi*, formant le futur, p. 174.

Vorbă, *s. f.* mot, parole, p. 62. 74. 195. † *e vorbă*, il est question, p. 354. † *a sta de vorbă*, causer, p. 516. † *vorba Muntelui*, c'est un mensonge, p. 512. † discours, parole, p. 30. — Pl. *vorbe*.
Vorbi (a), *v.* parler, p. 90. 147. 300. 360. 384. 441. 519.
***Vorová**, *s. f.* [Mold.] parole, conversation, p. 540. — Pl. *vorove*.
Vostru, *pr. pos.* votre, p. 198. — Pl. *voștri*.
Vrabie, *s. f.* moineau, passereau, p. 555. — Pl. *vrăbii*.
Vrăjit, *adj.* ensorcelé, p. 36. — Fém. *vrăjită*; pl. *vrăjiți, vrăjite*.
Vrăjitor, *s. m.* sorcier, p. 445. — Pl. *vrăjitori*.
Vrăjitor, *s. m.* [Mold.], sorcier, p. 446. — Pl. *vrăjitori*.
Vrană, *s. f.* bonde, trou de bonde, p. 105.
Vre, *pr. indéf.* quelque, p. 181. 274. 364. 374.
Vrednicie, *s. f.* capacité, activité, p. 123. — Pl. *vrădnicii*.
Vreme, *s. f.* temps, p. 11. 592. † du temps, p. 418. † *la vreme*, à temps, p. 249. † *la vreme de*, lorsque le temps est venu de, p. 562. † *de vreme*, de bonne heure, p. 438. † *de cu vreme*, à temps, p. 613. † *fără vreme*, avant l'heure, p. 582. — Pl. *vremi*.
Vroi (a), *v.* vouloir, p. 21. 174. 387. 421. 423. 464. 488. 539. 586. 643.
Vulpe, *s. f.* renard, p. 15. 603. — Pl. *vulpi*.

Z

Zăbovi (a), *v.* retarder, p. 508.
Zace (a), *v.* être étendu, reposer, p. 589.
Zadar (în), *loc. adv.* en vain, inutilement, p. 390.
Zahar, *s. n.* sucre, p. 162.
Zaharicale, *s. f. pl.* bonbons, confiseries, p. 484.

Zamă, *s. f.* [Mold. et Trans.] sauce jus, p. 97. 544. — Pl. *zămă*.
Zănat, *s. m.* [Banat] métier, p. 660.
***Zapis**, *s. n.* contrat, obligation, p. 660. 661. — Pl. *zapise*.
Zări (a), *v.* voir, entrevoir, apercevoir, p. 44. 189. 599.

ZID

ZUG

Zid, *s. n.* mur, p. 23. 578. — Pl. *ziduri*.

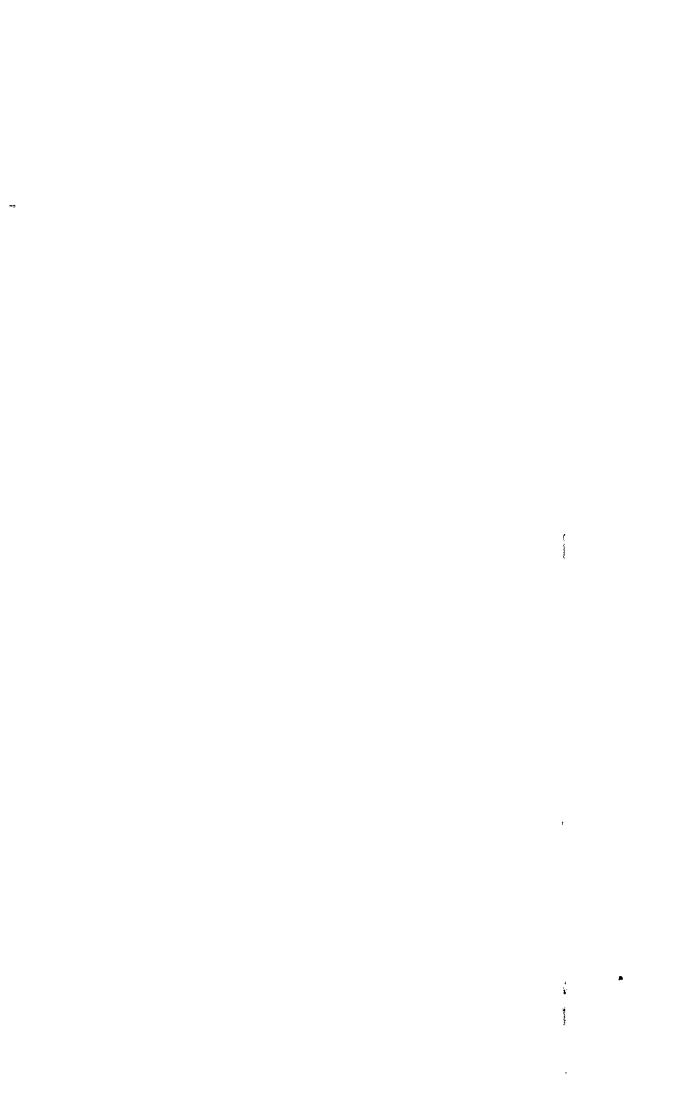
Ziditor, *s. m.* maçon, p. 661. — Pl. *ziditori*.

***Zlătar**, *s. m.* orpailleur. || sale, mal-propre, p. 661. — Pl. *zlătari*.

***Zlot**, *s. m.* ancienne monnaie, p. 209 461. — Pl. *zloți*.

Zor! *interj.* indique le bruit d'une querelle, p. 635.

Zugrăvit, *adj.* peint, p. 661. — Fém. *zugrăvită*; pl. *zugrăviți*, *zugrăvite*.

GLOSAR

AROMÂNNO-FRANCES

A

- A, *pr. dém.* de, du, p. 27. 446. 519.
|| à, p. 162. 313.
- Ac, *s. n.* aiguille, p. 5.
- A-casă, *loc. adv.* la maison, chez soi, p. 604.
- Acătare, *v.* accrocher, attraper, p. 34. || s'accrocher, entrer, p. 553.
- Acătare (s'), *v. r.* s'accrocher, entrer, p. 553.
- Açel, *pr. dém.* celui, le, p. 333.
- Açia, *adv.* ici, p. 593.
- Acsizére, *v.* valoir, le prix de, p. 479.
- Adare, *v.* faire, p. 192.
- Ađi, *adv.* aujourd'hui, p. 341.
- Aduçére, *v.* apporter, p. 27. 559.
- Aflare, *v.* trouver, p. 295. 296.
- Agjüngére, *v.* devenir, parvenir, p. 438.
- Agjutare, *v.* aider, p. 560.
- Agru, *s. n.* champ, p. 28. — Pl. *agri.*
- Agudére, *v.* frapper, cogner, p. 182. || piquer, p. 5.
- Ahát, *adj. et pr.* autant, p. 242. 446. 479.
- Ahtare, *adj.* tel, p. 254.
- Ai, *2-e pers. sing. ind.* tu as, p. 192. 308.
- Ajun, *adj.* affamé, qui a faim, p. 409.
- Alb, *adj.* blanc, p. 55. 472. || argent, p. 55. — Pl. *alghi.*
- Alêgat, *adj.* celui qui a marché (voyagé), p. 111.
- Alghi, *adj. pl.* voir *alb.*
- Alt, *adj. pr.* autre, p. 177.
- Am, *1-er pers. ind. pr.* du verbe *avére*, j'ai, p. 80.
- Amar, *adj.* amer, p. 479.
- Amaxea, *s. f.* chariot, p. 123. 127.
- Ameü, *pr. pos.* le mien, mon, p. 607.
- Ămia, *pr. pos.* à moi, p. 607.
- Amintare, *v.* gagner, p. 155. 157.
- Amone, *s. f.* enclume, p. 177.
- Amóne, *s. f.* enclume, p. 177.
- Amoni, *s. f.* enclume, p. 448.
- Andrală, *s. f.* étourdissement, p. 607.
- Andrea, *s. f.* carrelet, grosse aiguille, p. 14.
- Andumusére (s'), *v. r.* se recontrer, p. 170.
- Apă, *s. f.* eau, p. 395. 429.
- Aravdare, *v.* patienter, supporter, p. 448.
- Ardére, *v.* brûler, p. 258.
- Ardére (s'), *v. r.* se brûler, p. 192.
- Are, *3-e pers. sing. ind.* du verbe *avére*, il a, p. 19. 308. 429.
- Arëü, *adj.* mauvais, p. 411. — Pl. *arëi.*

ARM

Armânère, *v.* rester, p. 438.
Arsărire, *v.* sauter, p. 5.
Artisire, *v.* rester en plus, être en trop, p. 438.
Arucutos, *adj.* rond, p. 34.
Arupére (s'), *v. r.* se briser, se casser, p. 213. 552. 553.
Asésce, *3-e pers. sing. ind.* il suffit, est suffisant, p. 438.
Ași, *adv.* ainsi, p. 213.
Aspardzere, *v.* briser, p. 250.
Asparire (s'), *v. r.* s'effrayer, avoir peur, p. 493.
Aspart, *adj.* brisé, gâté, p. 610. — *Fém. aspartă.*
Aspru, *s. n.* aspre (monnaie), p. 18.

CÂT

Aspunire, *v.* indiquer, montrer, p. 162.
Așternere (s'), *v. r.* s'établir, se mettre à, p. 412.
Asunare, *v.* résonner, p. 14. 102.
Aur, *s. n.* or, p. 409.
Aurlare, *v.* geindre, crier, p. 126.
Aușatec, *s. m.* vieillesse, p. 341.
Aușire, *v.* vieillir, p. 412.
Avére, *v.* avoir, p. 80. || *are*, il a, p. 19. 308. 429. || *ari*, il a, p. 28. || *s'nu avură*, si tu n'as pas, p. 162.
Avut, *adj.* riche, p. 27. 28. 85. 446. 565. 567.

B

Băgare, *v.* mettre, p. 295. 296. 393. 479.
Bănare, *v.* vivre, p. 345.
Bara, *s. f.* tonneau, foudre, p. 104.
Bărbat, *s. m.* mari, p. 607.
Bére, *v.* boire, p. 429.
Bitisire (s'), *v. r.* se terminer, se vider, p. 393.
Biutură, *s. f.* boisson, p. 273. — *Pl. biuturi.*

Borgea, *s. f.* dette, p. 258.
Bou, *s. m.* boeuf, p. 126. — *Pl. boi.*
Brătare, *s. f.* bracelet, p. 409.
Bun, *adj. m.* bon, p. 493.
Bună, *adj. f.* bonne, p. 411. — *Pl. bune.*
Bute, *s. f.* tonneau, p. 102.

C

Ca, *conj.* comme, p. 5. 102. 302. 409. 478. || *si*, p. 308. || *ca și*, comme de même que, autant que, p. 409.
Că, *conj.* car, parce que, p. 162. 192. 308. 607. || *que*, p. 519.
Că, *conj.* car, parce que, p. 477.
Cacea, *s. m.* Cacea, nom propre, p. 624.
Cadere, *v.* tomber, p. 182. 395.
Cafine, *s. f.* café, estimant, p. 273.
Căiche, *s. n.* barque, caique, p. 395. — *Pl. căichi.*
Calbic, *adj.* faux, p. 58.
Călcare, *v.* marcher, mettre les pieds dans, p. 395.
Calî, *s. f.* chemin, route, p. 127.
Calóre, *s. f.* p. 393.
Cama, *adv.* plus. || *cama ghine*, mieux, p. 565. || *cama mult*, plus,

295. 347. 448. || *până când*, jusqu'à ce que, p. 479.
Canda, on dirait que, comme si, p. 205. 206.
Cându, *adv.* lorsque, p. 429. 553.
Candu, *adv.* lorsque, p. 560.
Cap, *s. m.* tête, p. 152.
Cara (di), du quel, d'où, p. 393.
Cărăghie, *s. f.* bateau, vaisseau, p. 205. 206.
Care, *pr. rel.* celui qui, p. 157.
Cari, *pr. rel.* qui, lequel, p. 28. 395. || *celui qui*, p. 412. 493. || *après que*, p. 127.
Cari, *conj.* si, p. 273.
Carne, *s. n.* viande, chair, p. 479.
Cărțanire, *v.* grincer, p. 128.
Casă, *s. f.* maison, p. 250. 258. 659.
Cât, *adj. et adv.* combien, autant,

... autant..., p. 242. 479. || *di cât*,
plutôt que, p. 126. 565. 567.
— Fém. *cătă*; pl. *căți*, *câte*.
Cățè, *conj.* pourquoi, p. 192.
Cathe-un, *pr.* chacun, tout homme,
p. 545.
Cathi-un, *pr.* chacun, tout homme,
p. 545.
Cătră, *pr.* vers, p. 545.
Çe, *pr. rel.* qui, p. 333. || ce que,
p. 242. || que, quoi, p. 19.
Çea, *pr. rel. f.* celle, p. 34. 102.
Çerc, *s. n.* cercle, p. 160.
Charire, *v.* périr, disparaître, p.
58.
Cheare, *s. f.* avantage, profit, p. 468.
Chefea, *s. f.* goût, envie, p. 85.
Chérire, *v.* périr, se perdre, p. 58.
Chera, *s. f.* chariot, p. 128.
Cheadin, *s. n.* ficelle, corde, p. 593.
Chîardere, *v.* perdre, p. 157.
Chicută, *s. f.* goutte, p. 104.
Chipur, *s. n.* cloche, p. 102.
Chiriagiü, *s. m.* charretier, voitu-
rier, p. 170.

Ci, *adv.* combien, p. 479.
Çi, *pr. rel.* quel, lequel, p. 254.
Çioc, *s. n.* marteau, p. 177.
Çiocu, *s. n.* marteau, p. 448.
Çior, *s. m.* pied, p. 479. — Pl.
cióre.
Çir, *s. n.* crible, p. 182. 183.
Çiva, *pr. ind.* quelque chose, p.
162.
Civgalu, *s. m.* querelle, dispute,
p. 480.
Códă, *s. f.* queue, p. 493.
Copie, *s. f.* troupeau, p. 308.
Cor, *s. n.* danse, p. 553.
Cripare, *v.* crever, p. 429.
Cripitor, *s. n.* pelle à four, p. 210.
Cu, *prép.* avec, p. 5. 80. 170. 624.
Cunóscere (s'), *v. r.* se connaître,
p. 493.
Cupie, *s. f.* troupeau, p. 308.
Cur, *s. m.* derrière, p. 492.
Curire, *v.* tailler, couper, p. 213.
Curmu, *s. n.* corde de tille, p. 230.
Cuțit, *s. n.* couteau, p. 236.
Cuțit, *s. n.* couteau, p. 235.

D

Da (a), *v.* donner, p. 162. 242. 479.
480. 560. || frapper, p. 177. ||
arriver, p. 236.
Dare, *s. f.* présent, p. 27. — Pl.
dări.
Dascâl, *s. m.* professeur, maître,
p. 254.
De, *conj.* de, p. 19. 20.
Déde (s'), *v. r.* il a atteint, il est
arrivé, p. 236.
Dédzet, *s. n.* doigt, p. 192.
Di, *prép.* et *conj.* de, du, de la, p.
160. 230. 348. 393. 409. 410.
429. 463. 479. 493. 549. 604.
659. || à, p. 104. 236. || de façon
que (à), p. 182. || d'après, à, p.
493. || *di cât*, plutôt que, p. 126.
565. 567.
Diafur, *s. m.* gain, profit, avan-
tage, p. 468.

Dipló, *adj.* double, p. 438.
Dirmon, *s. n.* grand crible, p. 377.
Dórá, *s. f.* présent, p. 250.
Dóué, *adj. num. card.* deux, p. 395.
Drac, *s. m.* diable, p. 5. 27.
Drecu, *s. n.* poteau, colonne, p.
659.
Ducére (s'), *v. r.* aller, s'en aller,
p. 254. 347. 422. 455. 479. ||
du-te, vas, p. 152. || *du ți*, porte
lui, p. 492.
Dulçe, *adj.* doux, p. 479.
Dulçi, *adj.* deux, p. 273.
Dumnițzëü, *s. m.* Dieu, p. 19. 20.
480. 560.
Durére, *v.* avoir mal, souffrir, p.
152.
Dzi, *s. f.* jour, p. 55. — Pl. *dzile*.
Dzi, *s. f.* jour, p. 55. 472. — Pl.
dzile et *dzili*.

E

Éste, 3-e pers. sing. ind. prés. il (elle) est, p. 20. 34. 409. 479.

Ești, 2 e pers. sing. ind. pers. tu es, p. 302.

Eü, pr. pers. moi, p. 347.

F

Façere (s'), v. r. se faire, p. 160. 493. || se faire, devenir, p. 324.

Fiçior, s. m. fils, p. 431.

Fireat-lu, préserve le, surveille le, p. 492.

Fóte, s. n. soufflet, p. 295. 296.

Frângere (s'), v. r. se briser, se casser, p. 127.

Fränză, s. f. feuille, p. 293.

Fucar, adj. pauvre, p. 552.

Fugire, v. fuir, p. 258. 477. 478.

Fune, s. f. corde, p. 230.

Funie, s. f. corde, p. 302.

Furat, adj. volé, p. 478.

G

Găciu, s. n. houlette, p. 308.

Gharghir, s. m. voir *harghîr*.

Ghimie, s. f. vase de transport, p. 205. — Pl. *ghimiş*.

Ghin, s. m. vin, p. 429.

Ghine, adj. bien, p. 80. 565. || *ma ghine*, mieux vaut, plutôt, p. 567. || *ma ghini*, plutôt, p. 565.

Ghini, adv. bien, voir *ghine*.

Ghirdane, s. m. collier, p. 410.

Gîocare, v. faire danser, fair sauter, p. 210.

Gîonatec, s. m. jeunesse, jeune âge, p. 341.

Gol, adj. vide, p. 102. 522. — Fém. *gólă*.

Grădinar, s. m. jardinier, p. 313.

Grendă, s. f. poutre, solive, p. 624.

Gumar, s. m. âne, p. 552.

H

Halane, adj. juste, droit, p. 324.

Haramea, adj. chose gagnée sans travail, p. 324.

Harăme (di), obtenu sans travail, p. 479.

Harghir, s. m. mercure, p. 478.

Har, s. m. qualité, p. 28. — Pl. *hări*.

Hăsap, s. m. boucher, p. 152.

Her, s. m. fer, p. 14. — Pl. *hére*.

Hîatrice, s. f. pl. médecines, p. 479.

Hire, v. être, p. 80. 448. || *s'hibă*, qu'il soit, p. 308. 446.

Higère, v. enfoncer, p. 255.

Hitrie, s. f. médecine, p. 273. — Pl. *hitrii*.

Huzmichar, s. m. serviteur, domestique, p. 446.

Huzmichîar, s. m. serviteur, domestique, p. 412.

I

I, 3-e pers. sing. ind. prés. du verbe être, p. 19. 393. 410. 422. 455. 477. 479. 480.

i, pr. à lui, sa, p. 27.

I, conj. ou, ou bien, p. 333. || que, p. 448.

Împrumutare, v. prêter, p. 560.

În, prép. en, dans, p. 553. 604.

Îngrecare, v. peser, p. 519.

Învêtare, v. p. apprendre, s'instruire, p. 254. 341. 345. 347.

Isăpea, s. f. compte, calcul, p. 604.

Iu, adv. où, p. 19. 20. 393. 422. 424. 431. 455.

J

Jocare, *v.* danser, p. 553. Voir *glocare*.

L

L, *pr. pers.* le, lui, p. 155. 296. 347. 560.

La, *prép.* à, au, p. 235. 273. 341. 412. 552. 560. || devant la, p. 552. || chez, p. 152. 254. 409. || pour, p. 479. || *di la*, de la, p. 348. || *di la*, d'après la, à la, p. 493.

Lăiū, *adj.* noir, p. 55. 472.

Lăsare, *v.* laisser, p. 409.

Lăuzit, *adj.* malade, p. 565.

Lē, *pr. les*, p. 28.

Lemn, *s. n.* bois, p. 160.

Li, *pr. pers.* la, elle, p. 162.

Li, *pr. pers.* lui, elle, à lui, à

elle, p. 85. 162. 205. 206. 236. 273. 293. 341.

Liber, *adj.* libre, p. 565.

Ĺiertare, *v.* pardonner, p. 393.

Loare, *v.* prendre, p. 273. || chose prise, p. 393.

Loc, *s. n.* p. 422.

Luare, *v.* prendre, p. 19. 242. 308. 393. 479.

Lugariăzmō, *s. m.* compte, calcul, p. 604.

Lup, *s. m.* loup, p. 493. — Pl *lupchi*.

Lupată, *s. f.* pelle, p. 549.

M

M, *pr. pos.* me, p. 607.

Ma, *adv.* plus. || *ma ghine*, voir *ghine*. || *ma mult*, voir *mult*.

Ma, *conj.* mais, p. 155. 432.

Macă, *s. f. conj.* si, p. 560.

Malamă, *s. f.* or, p. 410.

Mămă, *s. f.* sage-femme, p. 431. 432. — Pl. *mămi*.

Mare, *adj.* grand, p. 104. 552.

Mășe, *s. f.* pincés, p. 192.

Mași, *adv.* seulement, p. 411.

Mathima, *s. f.* science, leçon, p. 254.

Mbartă, *v.* (il) partage, p. 333.

Me, *pr. pos.* me, moi, p. 347.

Mésă, *s. f.* table, p. 659.

Mi, *pr. pos.* me, moi, p. 182.

Mi, *pr. pos.* moi, p. 480.

Milē, *adj. num.* mille, p. 424.

Minare (s'), *v.* remuer, p. 593.

Minte, *s. f.* esprit, intelligence, p. 480.

Misurat, *adj.* mesuré, p. 422.

Mōle, *adj.* mou, p. 295. 296.

Morar, *s. m.* meunier, p. 429.

Muit, *adj.* beaucoup, p. 111. 127. 155. 431. 432. 519. || *ma mult*.

plus, p. 102. 333. — Fém. *multă*;

pl. *mulți & multe*, *multe*.

Munō, *adj.* simplu (unul), p. 437. 438.

Munte, *s. m.* montagne, p. 348.

Muntē, *s. m.* montagne, p. 55.

Murar, *s. m.* meunier, p. 429.

Murire, *v.* mourir, p. 85. 345.

N

NIÇ

- Niçi, *conj.* ni, p. 393. 659.
 N'învêțat, *adj.* sans instruction, ignorant, p. 345.
 N'îvîțat, *adj.* sans instruction, ignorant, sans éducation, p. 345. 446.
 Nocupă, *s. f.* essette, herminette, p. 624.
 'Ntru, *prép.* en, dans, p. 395.

ROȘ

- Nu, *adv.* non, ne pas, p. 19. 20. 27. 34. 58. 128. 157. 160. 162. 192. 235. 250. 324. 393. 409. 412. 429. 438. 493. 549. 583. 604.
 'Nvêțare, *v.* apprendre, s'instruire, p. 127. 254. 345. 347. 348.
 'Nvîțat, *adj.* cu crescere, cu învêțătură, p. 446.

O

- O, *pr. per. fém* la, p. 308.
 Ocliu, *s. m.* œil, p. 80.
 Oîe, *s. f.* brebis, p. 493.
 Om, *s. m.* homme, p. 345. 409. 411. 659. — Pl. *oméni*.
 Orbu, *adj.* aveugle, p. 431. 432. — Pl. *orghî*.

- Órfân, *adj.* pauvre, p. 27. 85. 552. 560. 565. 567.
 Órfân, *adj.* pauvre, p. 553. 559. 560. 565.
 Os, *s. n.* os, p. 235. 236.

P

- Păliupeatec, *adj.* vieux chiffon, p. 308.
 Până, *prép.* jusqu'à, p. 85. 235. || *până când*, jusqu'à ce que, p. 479.
 Păpuce, *s. f.* pantoufle, p. 479.
 Para, *s. f.* argent, p. 55. 58. 472. 477. 478. 479. 480. — Pl. *paradzi et parați*.
 Parére, *v.* sembler, p. 519.
 Patru, *adj. num. card.* quatre, p. 455.
 Pázare, *s. f.* marché, p. 604.
 Pesce, *s. m.* poisson, p. 55. — Pl. *pesci*.
 Pi, *prép.* sur, p. 177. 210. || par, p. 258.
 Picurar, *s. m.* berger, p. 493.
 Pischese, *s. m.* cadeau, offrande, p. 492.
 Pistipsire, *v.* croire, p. 27.

- Pizuit, *adj.* honteux, p. 567.
 Pórtă, *s. f.* porte, p. 162. 552.
 Pradzî, *s. f. pl.* argent, p. 55. 472.
 Prădzi, *s. f. pl.* argent, p. 479.
 Prălu, *s. m. art.* l'argent, p. 34. 58. 479. 480.
 Praz, *s. m.* poireau, p. 313. — Pl. *praji*.
 Pri, *prép.* sur, par dessus, p. 183.
 Pri, *prép.* sur, par dessus, p. 177. 395.
 Psusire, *v.* mourir, trépasser, p. 552.
 Pungă, *s. f.* bourse, p. 55. 519. 522. — Pl. *pundzi*.
 Putére, *v.* pouvoir, p. 58. 468. 583.
 Puțin, *adj.* peu, p. 155. — Pl. *puțini*.
 Puțin, *adv.* peu. || *ma puțin*, moins, p. 333.

R

S

'S', *conj.* que, p. 19. 28. 162. 192.
 'S, *v.* sont, p. 411. 431.
 Ș', *conj.* et, p. 308. 345. 393. 549.
 || aussi, p. 424.
 Ș', *pr. pos.* sa, p. 308.
 Să, *conj.* que, p. 5. 80. 85. 126.
 128. 155. 235. 308. 341.
 Sațce, *s. f.* saule, p. 659.
 Sănătos, *adj.* bien portant, p. 565.
 Sapă, *s. f.* sape, pioche, p. 545.
 549.
 Săpare, *v.* bêcher, piocher, p. 28.
 Scăpare, *v.* échapper, p. 549.
 Scier, *v.* savoir, p. 111. 155. 157.
 341. 479. 583.
 Sclav, *s. m.* esclave, privé de li-
 berté, p. 565.
 Scôtere, *v.* tirer, faire sortir, p.
 431. 432.
 Scumpête, *s. f.* cherté, p. 559.
 Se, *pr. pos.* se, p. 206. 322.

Séte, *s. f.* soif, p. 429.
 Si, *conj.* si, p. 273. || que, p. 80.
 Si, *pr. pos.* se, p. 205.
 Și, *conj.* et, p. 14. 19. 55. 177.
 183. 258. 273. || aussi, p. 27. ||
 || *ca și*, comme, p. 409.
 Sîcat, *adj.* mal venu, avec des
 défauts, p. 431.
 Spinzurare, *v.* pendre, p. 607.
 Stare, *v.* rester, se tenir, p. 206.
 Stricătoare, *s. f.* toile dans laquelle
 on fait égoutter le fromage, p.
 610.
 Stronghiliu, *adj.* rond, p. 477.
 Suffit, *s. m.* âme, p. 480.
 Suișud, *s. m.* cocher, p. 659.
 Sunt, *3-e pers. pl. ind.* du verbe
 être; ils sont, p. 411.
 Suta, *s. f.* cent, p. 424. 455. — Pl.
sute.

T

Tarfă, *s. m.* luxe, dépense, p. 522.
 Te, *pr. pos.* te, toi, p. 152. 192.
 296. 409.
 Tehnea, *s. f.* métier, p. 409. 410.
 411.
 Thimeliu, *s. n.* fondation, base,
 p. 34.
 Ti, *pr. pos.* te, toi, p. 152. 210.
 254. 295. 296. 347. 422. 455.
 Ți, *pr. pos.* pour *îți*, te, tes, p.
 192. 205.
 Timpană, *s. f.* tambour de basque,
 p. 553.
 Țimpană, *s. f.* tambour de basque,
 p. 553.
 Tine, *pr. p.* toi, p. 347.
 Ținere, *v.* tenir, conserver, gar-
 der, p. 155.
 Ținie, *s. f.* prix, valeur, p. 308.
 Ținisit, *adj.* honoré, considéré, p.
 567.

Tornare, *v.* tourner, retourner, p.
 293.
 Tot, *adv.* tout. || constamment, p.
 393. || nécessairement, p. 170. ||
 malgré cela, p. 345.
 Tră, *prép.* pour, p. 55.
 Tradzere, *v.* tirer, p. 545. 593.
 Tragzere, *v.* tirer, p. 545.
 Trastă, *s. f.* besace, musette, p.
 302.
 Tri, *prép.* pour, p. 55. 472.
 Trî, *prép.* pour, p. 273. 472.
 Tricut, *adj.* passé, p. 183.
 Țșoră, *s. f.* ficelle, corde, p. 552.
 Tu, *prép.* dans, p. 55. 295. 296.
 302. 308. 479. 624. || *prî tu*, à
 travers, par, p. 183. 358.
 Tut, *adj.* tout, p. 14. 28. 345. 411.
 — Fém. *tută*; pl. *tuti, tuți, tute.*
 Turnare (s'), *v. r.* s'en retourner,
 revenir de, p. 347.

U

UMF

ZNĚ

Umflare , <i>v.</i> battre, frapper, p. 448.	Ună , <i>adj. num. card. fém.</i> une, p. 409. 412. 479.
Umplere , <i>v.</i> remplir, p. 104.	Undzere , <i>v.</i> graisser, p. 128.
Un , <i>adj. num. card. m.</i> un, p. 80. 177. 545.	Ursă , <i>s. f.</i> ours, p. 348.
	Uscat , <i>adj.</i> sec, desséché, p. 160.

V

Va , <i>3-e pers. sing. ind. prés.</i> du verbe <i>vrere</i> , forme le futur, p. 170. 213. 242. 254. 341. 393. 446. 479. 549. 583.	Vindere , <i>v.</i> rendre, p. 313.
Vásile , <i>s. m.</i> roi, p. 480.	Ťinére , <i>v.</i> venir, p. 85. 607.
Viçin , <i>adj.</i> voisin, p. 519.	Vinetca , <i>s. f.</i> Venise, p. 308.
Videre , <i>v.</i> voir, p. 162.	Viră , <i>pr. ind.</i> personne, p. 549.
	Vré , <i>3-e pers. ind.</i> forme le futur, p. 28.

Z

Zánate , <i>s. n.</i> métier, p. 412.	ŤnĚ , <i>s. f.</i> perte, dommage, p. 468.
Zicliar , <i>s. m.</i> mendiant, p. 162.	
-

G L O S A R

I S T R I O - F R A N C E S

A

Aflatu, <i>adj.</i> trouvé, p. 379. Ali, <i>conj.</i> ou, ou bien, p. 50. 403. Alți, <i>adj. et pr. pl.</i> autres, p. 76. 559. Ānfaē (<i>se</i>), <i>v. r.</i> compte sur, p. 559.	Are, <i>3-e pers. sing. ind. prés.</i> du verbe avoir, p. 21. 134. 259. Așa, <i>adj.</i> ainsi, p. 155. 361. Avaē (<i>va</i>), <i>v.</i> il aura, p. 21. 158.

B

Barca, <i>s. f.</i> barque, p. 76. Beciva, <i>s. f.</i> tonneau, p. 101. Beter, <i>adj.</i> vieux, p. 404.	Bire, <i>adv.</i> bien. <i>mai bine</i>, mieux, p. 605. Bogatu, <i>adj.</i> riche, p. 92. 560. Bur, <i>adj.</i> bon, p. 134. 404.

C

Cacatu, <i>s. m.</i> merde, p. 27. Când, <i>conj.</i> lorsque, p. 403. Canta, <i>3-e pers. sing. ind.</i> (il) chante, p. 144. Cap, <i>s. m.</i> tête, p. 334. Carle, <i>pr.</i> pour <i>carele</i>, qui, celui qui, p. 21. 27. 145. 158. 259. 334. 559. 605. Carta, <i>s. f.</i> livre, p. 144. 145. Cativa, <i>adj. f.</i> mauvaise, p. 538. Cavta, <i>3-e pers. ind.</i> il cherche, il regarde, p. 145. Ce, <i>pr. v. que</i> p. 99. 307. "	Cîuda, <i>adj.</i> beaucoup, p. 583. Āllemat, <i>adj.</i> appelé, p. 27. Cnōiu, <i>s. m.</i> engrais, p. 50. Cola, <i>s. f.</i> rôtă, p. 538. 539. —Pl. <i>cole</i>. Contratu, <i>s. n.</i> contrat, p. 201. Contu, <i>s. n.</i> compte, p. 605. Crcanție, <i>s. f.</i> grâce, beauté, p. 577. Credaē (<i>se</i>), <i>v. r.</i> se croire, p. 50. Credit, <i>s. n.</i> crédit, p. 259. Cu, <i>prép.</i> avec, p. 27.

D

Daie, <i>3-e pers. ind.</i> (elle) donne, p. 101. De, <i>prép.</i> de, p. 145. 538. 605. Do, <i>adj. num.</i> deux, p. 605. Dorme, <i>3-e pers. ind.</i> (il) doit, p. 144.	Dùgurle, <i>s. f. pl.</i> des dettes, p. 259. Dupa, <i>prép.</i> après, p. 154. 155. 444.

E

Ei, <i>pr.</i> le, p. 605. 'En, <i>prép.</i> dans, p. 50. 76. 145. 559.	'Entreba, <i>3-e pers. sing. ind.</i> il demande, p. 134.

F

Face (a), <i>v.</i> faire, p. 145. 154. 379. 403. 404. 501. 560. 576. 583. 605. Facuta, <i>adj. f.</i> faite, p. 76. 379. Fa è, <i>imp.</i> fais, p. 560. Falitu, <i>s. n.</i> fautive, p. 501.	Far, <i>prép.</i> sans. <i>far de</i>, sans, p. 605. Fi (a), <i>f.</i> être, p. 92. 361. Focu, <i>s. n.</i> feu, p. 437. Fost, <i>v.</i> a été, p. 27.

I

'Ï, <i>3-e pres. ind. prés.</i> du verbe être, est, p. 76. 145. 259. 605.	Inganu, <i>s. n.</i> malice, rouerie, chicane, p. 379.

J

Judica, <i>v.</i> juger, p. 361.	Judiceit, (<i>va fi</i>), <i>v.</i> tu seras jugé, p. 361.

L

Leïa, <i>s. f.</i> loi, p. 379. Lu, <i>prép.</i> de, p. 76. le, p. 154. 155. <i>de lu</i>, du, de, p. 538.	Lunga, <i>adj.</i> longue, p. 201.

M

Mare, *adj.* grande, p. 404.
Me, *pr. pos.* moi, p. 560.
Medicu, *s. m.* médecin, p. 403.
 404.
Mercant, *s. m.* marchand, p. 444.
Mestru, *s. m.* maître, ouvrier, p.
 413.

More, *v.* il meurt, p. 145.
Morte, *s. f.* mort, p. 444.
Mulête, *s. f.* pince, p. 437.
Mun, *adj. et adv.* plus. || *maî mun*,
 plus, p. 21. 92. 158.
Muri, *v.* tue, p. 403.

N

Nasce (a se), *v.* naît, p. 413.
Nego, *adv.* plutôt que, p. 92. 605.
 || que, p. 50.
Nicur, *pr. ind.* personne, p. 413.

Nu, *p. nég.* non, ne... pas, p. 27.
 76. 145. 158. 259. 413. 501. 539.
 577. 605.

O

Om, *s. m.* homme, p. 158.

Ôstaru, *s. m.* cabaretier, hôtelier,
 p. 134. 605.

P

Pegula, *s. f.* poix, goudron, p. 76.
Pensei, *v.* penser, réfléchir, p. 576.
Pesa (se), *v.* se pèse, p. 444.
Pesundaë, *v.* il emprunte, p. 334.
Pineși, *s. m. pl.* argent, p. 50.
Pira, *prép.* tant que, p. 145.
Plati, *s.* paye, paiement, p. 501.
Plătîi, *adj.* payé, p. 27.
Plîerde, *v.* (il) perd, p. 334.

Pocle, *adv.* ensuite, p. 605.
Porcu, *s. m.* porc, p. 444.
Poveru, *adj.* pauvre, p. 92. 559.
 560. — Pl. *poveri*.
Priatelstvo, *s. m.* amitié, p. 201.
Pucin, *adj.* peu, p. 50.
Pune, *v.* mettre, p. 76.
Putescu, *v.* attrapent, prennent,
 p. 437.

R

Raciuna, *s.* compte, p. 76. 605.
Raciunu, *s.* compte, p. 605.
Rana, *s. f.* blessure, p. 404.

Regalač, *v.* (il) commande, p. 334.
Ruvine, *v.* (il) gâte, p. 577.

S

Sare, *adj. pl.* rondes, p. 539.
Sci, *v.* savoir, p. 583.
Sciana, *s. f.* blouse, p. 50.

Sepovidač, *v.* (il) commande, p.
 379.

Smunți , <i>s. pl.</i> tromperies, p. 583.	Spîțieru , <i>s. m.</i> barbier, chirurgien, p. 404.
Sparta , <i>adj. f.</i> cassée, p. 76.	Stala , <i>s. f.</i> écurie à bestiaux, p. 50.
Spendaș , <i>v.</i> (il) dépense, p. 155.	Sufit , <i>s. m.</i> bicoque, p. 145.
Spésile , <i>s. f. pl.</i> dépenses, p. 154.	

T

Te , <i>pr.</i> te, p. 560.	Tot , <i>adv.</i> tout, p. 50.
Țire , <i>v.</i> (elle) contient, p. 101.	Tote , <i>adj. f. pl.</i> toutes, p. 539.
Tirer , <i>adj.</i> jeune, p. 404.	

U

Ur , <i>adj. num. card.</i> un, p. 403.	Uro , <i>adj. num. card.</i> un, p. 50.

V

Va , <i>3-e pers. ind.</i> formant le futur, p. 21. 76. 158. 361.	Vir , <i>s. m.</i> vin, p. 134.
Vadagna , <i>v.</i> (il) gagne, p. 158.	Vire , <i>3-e pers. v.</i> (il) vient, p. 27. 403.
Vadagnu , <i>s.</i> gain, p. 154. 155.	Vițe , <i>s. m.</i> veau, p. 145.
Vera , <i>s. f.</i> croyance, p. 50.	Vocatu , <i>s. m.</i> avocat, p. 27. 660.
Vîiu <i>adj.</i> vivant, p. 145. 560.	Vote , <i>s. f. pl.</i> fois, p. 605.
Vilanu , <i>s. m.</i> le paysan, p. 144.	Voz , <i>s. m.</i> chariot, p. 538.

ERRATA¹⁾

- Pag. 5, prov. **11007**, arsară în loc de ansară.
- " 21, " **11048**, ava^o în loc de avé.
- " 24, " **11059**, sgârcitului în loc de sgrcitolui.
- " 50, nota 1, sa^u în loc de si.
- " 60, prov. **11139**, Cuvînt în loc de Cuvîntul.
- " 99, " **11283**, Bucher în loc de Buche.
- " 99, " **11285**, Budaşcă în loc de Budaşca.
- " 137, linia 18, după 30 să se adăoge: III, p. 29.
- " 137, " 22, între liniile 21 și 22 a se adăoga: 2° Arată puterea stăpânului că face orice va și cum va.
- " 209, prov. **11652**, mătasă în loc de mătasă.
- " 228, linia 3, între liniile 3 și 4 a se intercala: ⁷Ved⁷ a Vinde.
- " 230, " 13, după proverbe a se adăoga: I. Coyan, *prof. c. Samarina, Epir.*
- " 238, prov. **11748**, da în loc de dă.
- " 324, " **12004**, s' în loc de 's.
- " 337, linia 21, **INCHIEȚTORI** în loc de INCHEȚTORI.
- " 349, prov. **12077**, păsăresce în loc de pasăresce.
- " 358, " **12102**, sbieră în loc de sbóra.
- " 368, " **12139**, lacrimile în loc de lacrămile.
- " 382, " **12191**, 'nnópte în loc de 'n nópte.
- " 385, linia 25, după linia 25 a se adăoga: Acelaș înțeles ca la No. 12201.
- " 390, prov. **12215**, una în loc de una.
- " 393, " **12226**, ni⁷ în loc de nic⁷.
- " 418, " **12296**, brățară în loc de brațare.
- " 426, linia 18, după linia 18 a se adăoga: MOCAN.
- " 429, prov. **12318**, Cându în loc de Când.
- " 463, " **12417**, scărțiale în loc de scărție.
- " 478, " **12457**, la finele liniei a se adăoga: (harghir).

1) Afară de mici excepții, acest errata nu îndreptăză de cât greșelile sau omisiunile din proverbe sau din locuțium). Celelalte ne prezintă un interes deosebit, și sunt

- Păg. 560, linia 26, *agiuți* în loc de *ajuți*.
„ 594, prov. **12879**, **Sfredel** în loc de **Şfredel**.
„ 607, „ **12911**, **ămia-m** în loc de **ânia-n**.
„ 624, linia 26, se adaogă : 2⁹ A înșelă, a denunță.
„ 624, „ 29, se adaogă : 2⁰ Bét.
„ 626, prov. **12984**, **după** în loc de **dupě**.
„ 646, linia 21, **che ena** în loc de **chena**.
„ 659, prov. **13103**, **suișudlu** în loc de **sinșudlu**.
-

SCARA

	<i>Pagina</i>
TITLU	I—VI
BIBLIOGRAFIE	VII—XXVI
SEMNE CONVENȚIONALE	XXVI
CAP. X. DESPRE VIÎȚA SOCIĂLĂ.	
Justiție. — Legi. — Invățatură. — Negustorie.
Călătorie. — Meserii. — Unelte	1—662
GLOSAR ROMÂNNO-FRANCES	663—726
GLOSAR AROMÂNNO-FRANCES	727—734
GLOSAR ISTRIO-FRANCES	735—738
ERRATA	739—740